พระไตรปิฎกภาษาไทย

ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

พระวินัยปิฎก เล่ม ๑

มหาวิภังค์ ภาคที่ ๑

พระวินัยปิฎก
มหาวิภังค์ ภาค ๑

ขอนอบน้อมพระผู้มีพระภาคอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น

เวรัญชกัณฑ์
เรื่องเวรัญชพราหมณ์

[๑] สมัยนั้น พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าประทับอยู่ ณ ควงต้นสะเดาอันเป็นที่อยู่ของนเฬรุยักษ์ เขตเมืองเวรัญชา พร้อมกับภิกษุสงฆ์หมู่ใหญ่ประมาณ ๕๐๐ รูป เวรัญชพราหมณ์ได้ฟังข่าวว่า ท่านพระสมณโคดม เป็นศากยบุตร เสด็จออกผนวชจากศากยตระกูล ประทับอยู่ ณ ควงต้นสะเดาอันเป็นที่อยู่ของนเฬรุยักษ์ เขตเมืองเวรัญชา พร้อมกับภิกษุสงฆ์หมู่ใหญ่ประมาณ ๕๐๐ รูป ท่านพระโคดมผู้เจริญนั้นมีกิตติศัพท์อันงามขจรไปอย่างนี้ว่า แม้เพราะเหตุนี้ พระผู้มีพระภาค พระองค์นั้น เป็นพระอรหันต์ ตรัสรู้ด้วยพระองค์เองโดยชอบ เพียบพร้อมด้วยวิชชาและจรณะ เสด็จไปดี รู้แจ้งโลก เป็นสารถีฝึกผู้ที่ควรฝึกได้อย่างยอดเยี่ยม เป็นศาสดาของเทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย เป็นพระพุทธเจ้า เป็นพระผู้มีพระภาค[๑]

---

[๑] **พระพุทธคุณ ทั้ง ๙ บทนี้ แต่ละบทมีอรรถอเนกประการ คือ**

๑. ชื่อว่าเป็นพระอรหันต์ เพราะห่างไกลจากกิเลส, เพราะกำจัดข้าศึกคือกิเลส, เพราะหักซี่กำแห่งสังสาร-วัฏคือการเวียนว่ายตายเกิด, เพราะเป็นผู้ควรรับไทยธรรม, เพราะไม่ทำบาปในที่ลับ

๒. ชื่อว่าตรัสรู้ด้วยพระองค์เองโดยชอบ เพราะตรัสรู้ธรรมทั้งปวงโดยชอบและด้วยพระองค์เอง

๓. ชื่อว่าเพียบพร้อมด้วยวิชชาและจรณะ เพราะมีวิชชา ๓ และวิชชา ๘ ดังนี้ วิชชา ๓ คือ :-

(๑) ปุพเพนิวาสานุสติญาณ ความรู้ที่ให้ระลึกชาติได้ (๒) จุตูปปาตญาณ ความรู้จุติ (ตาย) และอุปัติ (เกิด) ของสัตว์ (๓) อาสวักขยญาณ ความรู้ที่ทำให้สิ้นอาสวะ วิชชา ๘ คือ (๑) วิปัสสนาญาณ ญาณที่เป็นวิปัสสนา (๒) มโนมยิทธิ มีฤทธิ์ทางใจ (๓) อิทธิวิธิ แสดงฤทธิ์ได้ต่าง ๆ (๔) ทิพพโสต หูทิพย์ (๕) เจโตปริยญาณ รู้จักกำหนดจิตผู้อื่นได้ (๖) ปุพเพนิวาสานุสติญาณ ความรู้ที่ให้ระลึกชาติได้ (๗) ทิพพจักขุ ตาทิพย์ (= จุตูปปาตญาณ) (๘) อาสวักขยญาณ ความรู้ที่ทำให้สิ้นอาสวะ จรณะ ๑๕ คือ (๑) สีลสัมปทา ความ ถึงพร้อมด้วยศีล (๒) อินทรียสังวร การสำรวมอินทรีย์ (๓) โภชเนมัตตัญญุตาความเป็นผู้รู้จักประมาณในการบริโภค (๔) ชาคริยานุโยค การหมั่นประกอบความเพียรเป็นเครื่องตื่น (๕) มีศรัทธา (๖) มีหิริ (๗) มีโอตตัปปะ (๘) เป็นพหูสูต (๙) วิริยารัมภะ ปรารภความเพียร (๑๐) มีสติมั่นคง (๑๑) มีปัญญา (๑๒) ปฐมฌาน (๑๓) ทุติยฌาน (๑๔) ตติยฌาน (๑๕) จตุตถฌาน

๔. ชื่อว่าเสด็จไปดี เพราะมีการเสด็จไปงาม เพราะเสด็จไปสู่ฐานะที่ดี เพราะเสด็จไปโดยชอบ และเพราะตรัสไว้โดยชอบ

๕. ชื่อว่ารู้แจ้งโลก เพราะทรงรู้แจ้งโลก เหตุเกิดโลก ความดับโลก วิธีปฏิบัติให้ลุถึงความดับโลก (ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค) และทรงรู้แจ้งโลกทั้ง ๓ คือ สังขารโลก สัตวโลก โอกาสโลก

๖. ชื่อว่าเป็นสารถีฝึกผู้ที่ควรฝึกได้อย่างยอดเยี่ยม เพราะทรงฝึกฝนคนที่ควรฝึกฝน ทั้งเทวดา มนุษย์ อมนุษย์ สัตว์ดิรัจฉาน ด้วยอุบายต่าง ๆ

๗. ชื่อว่าเป็นศาสดาของเทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย เพราะทรงสั่งสอนเทวดาและมนุษย์ด้วยประโยชน์ใน โลกนี้ ประโยชน์ในโลกหน้า และประโยชน์อย่างยิ่งคือพระนิพพาน ตามสมควรแก่ประโยชน์ที่เทวดาและมนุษย์จะพึงได้รับ และเพราะทรงช่วยพาหมู่สัตว์ให้พ้นความกันดารคือความเกิด ดุจสัตถวาหะคือหัวหน้ากองเกวียนพาบริวารข้ามทางกันดาร

๘. ชื่อว่าเป็นพระพุทธเจ้า เพราะทรงรู้สิ่งที่ควรรู้ทั้งหมดด้วยพระองค์เองและทรงสอนให้ผู้อื่นรู้ตาม

พระองค์ทรงรู้แจ้งโลกนี้พร้อมทั้งเทวโลก มารโลก พรหมโลก และหมู่สัตว์ พร้อมทั้งสมณพราหมณ์ เทวดาและมนุษย์ด้วยพระองค์เองแล้ว จึงทรงประกาศให้ผู้อื่นรู้ตาม ทรงแสดงธรรมมีความงามในเบื้องต้น มีความงามในท่ามกลางและมีความงามในที่สุด ทรงประกาศพรหมจรรย์ พร้อมทั้งอรรถและพยัญชนะ บริสุทธิ์บริบูรณ์ครบถ้วน การได้พบพระอรหันต์ทั้งหลายเช่นนี้ เป็นความดีอย่างแท้จริง

เวรัญชพราหมณ์กล่าวตำหนิพระผู้มีพระภาค

[๒] [๑]ต่อมา เวรัญชพราหมณ์เดินทางไปเฝ้าพระผู้มีพระภาคถึงที่ประทับ ได้สนทนาปราศรัยกับพระผู้มีพระภาคพอเป็นที่บันเทิงใจ พอเป็นที่ระลึกถึงกันและกัน แล้วนั่ง ณ ที่สมควร กราบทูลว่า “ท่านพระโคดม ข้าพเจ้าได้ทราบมาว่า พระ สมณโคดมไม่ยอมไหว้ ไม่ลุกรับพวกพราหมณ์ผู้แก่ ผู้เฒ่า ผู้ใหญ่ ผู้ล่วงกาลผ่านวัย หรือไม่เชื้อเชิญให้นั่ง เรื่องที่ข้าพเจ้าได้ทราบมานั้นจริงทีเดียว การที่ท่านพระโคดมทำเช่นนั้นไม่สมควรเลย”

พระผู้มีพระภาคตรัสตอบว่า “พราหมณ์ เรายังไม่เห็นใครไม่ว่าในโลกไหนๆ ในบริษัทไหนๆ ที่เราควรจะไหว้ ลุกรับหรือเชื้อเชิญให้นั่ง เพราะว่าตถาคตไหว้ ลุกรับ หรือเชื้อเชิญผู้ใดให้นั่ง ศีรษะของผู้นั้นจะต้องขาดตกไป”

[๓] พราหมณ์กราบทูลต่อไปว่า “ท่านพระโคดม เป็นคนไม่มีรส[๒]”

พระผู้มีพระภาคตรัสตอบว่า “พราหมณ์ ข้อที่เขากล่าวหาเรานั้นมีมูลอยู่ เพราะตถาคตละรส คือ รูป เสียง กลิ่น รส โผฏฐัพพะได้หมดสิ้น ตัดรากถอนโคนเหมือนต้นตาลที่ถูกตัดรากถอนโคนไปแล้วเหลือแต่พื้นที่ ทำให้ไม่มี เกิดขึ้นต่อไปไม่ได้ ข้อที่เขากล่าวหาเรานั้นมีมูลอยู่ แต่ไม่ใช่ที่ท่านกล่าวถึง”

[๔] พราหมณ์กราบทูลต่อไปว่า “ท่านพระโคดม เป็นคนไม่มีสมบัติ”

พระผู้มีพระภาคตรัสตอบว่า “พราหมณ์ ข้อที่เขากล่าวหาเรานั้นมีมูลอยู่ เพราะตถาคตละสมบัติคือ รูป เสียง กลิ่น รส โผฏฐัพพะได้หมดสิ้น ตัดรากถอนโคนเหมือนต้นตาลที่ถูกตัดรากถอนโคนไปแล้วเหลือแต่พื้นที่ ทำให้ไม่มี เกิดขึ้นต่อไปไม่ได้ ข้อที่เขากล่าวหาเรานั้นมีมูลอยู่ แต่ไม่ใช่ที่ท่านกล่าวถึง”

---

๙. ชื่อว่าเป็นพระผู้มีพระภาค เพราะ (๑) ทรงมีโชค (๒) ทรงทำลายข้าศึกคือกิเลส (๓) ทรงประกอบด้วยภคธรรม ๖ ประการ (คือ ความเป็นใหญ่เหนือจิตของตน, โลกุตตรธรรม, ยศ, สิริ, ความสำเร็จประโยชน์ตามต้องการ และความเพียร) (๔) ทรงจำแนกแจกแจงธรรม (๕) ทรงเสพอริยธรรม (๖) ทรงคายตัณหาในภพทั้งสาม (๗) ทรงเป็นที่เคารพของชาวโลก (๘) ทรงอบรมพระองค์ดีแล้ว (๙) ทรงมีส่วนแห่งปัจจัย ๔ เป็นต้น (ตามนัย วิ.อ. (บาลี) ๑/๑/๑๐๓-๑๑๘, สารตฺถ.ฏีกา (บาลี) ๑/๒๗๐-๔๐๑)

อนึ่ง พุทธคุณนี้ ท่านแบ่งเป็น ๑๐ ประการ โดยแยกพุทธคุณข้อ ๖ เป็น ๒ ประการ คือ

(๑) เป็นผู้ยอดเยี่ยม (๒) เป็นสารถีฝึกผู้ที่ควรฝึกได้ (วิสุทฺธิ. (บาลี) ๑/๑๒๕-๑๔๕/๒๑๖-๒๓๒, วิ.อ. (บาลี) ๑/๑/๑๑๒-๑๑๓)

[๑] ดูเทียบ องฺ.อฏฺ.ก. (ไทย) ๒๓/๑๑/๒๒๓-๒๒๙

[๒] เป็นคนไม่มีรส ในที่นี้ หมายถึงเป็นคนไม่มีสัมมาคารวะ เช่น การกราบไหว้ การต้อนรับ พระผู้มีพระภาคตรัสตอบว่าพระองค์ละรสได้แล้ว หมายถึงพระองค์ละอัสสาทะ ความพอใจในรูป เสียง กลิ่น รส สัมผัสได้แล้ว จึงเป็นคนไม่มีรส คือ ไม่ยินดีในรูป เสียง กลิ่น รส สัมผัส (วิ.อ. (บาลี) ๑/๓/๑๒๕-๑๒๗ และดู องฺ.อฏฺ.ก. (ไทย) ๒๓/๑๑/๒๒๔)

[๕] พราหมณ์กราบทูลต่อไปว่า “ท่านพระโคดม สอนไม่ให้ทำ”

พระผู้มีพระภาคตรัสตอบว่า “พราหมณ์ ข้อที่เขากล่าวหาเรานั้นมีมูลอยู่ เพราะเราสอนไม่ให้ทำกายทุจริต วจีทุจริต มโนทุจริต ตลอดถึงการไม่ให้ทำบาปอกุศลธรรมต่างๆ ข้อที่เขากล่าวหาเรานั้นมีมูลอยู่ แต่ไม่ใช่ที่ท่านกล่าวถึง”

[๖] พราหมณ์กราบทูลต่อไปว่า “ท่านพระโคดม สอนให้ทำลาย”

พระผู้มีพระภาคตรัสตอบว่า “พราหมณ์ ข้อที่เขากล่าวหาเรานั้นมีมูลอยู่ เพราะเราสอนให้ทำลายราคะ โทสะ โมหะ ตลอดถึงให้ทำลายบาปอกุศลธรรมต่างๆ ข้อที่เขากล่าวหาเรานั้นมีมูลอยู่ แต่ไม่ใช่ที่ท่านกล่าวถึง”

[๗] พราหมณ์กราบทูลต่อไปว่า “ท่านพระโคดม เป็นคนช่างรังเกียจ”

พระผู้มีพระภาคตรัสตอบว่า “พราหมณ์ ข้อที่เขากล่าวหาเรานั้นมีมูลอยู่ เพราะเราช่างรังเกียจกายทุจริต วจีทุจริต มโนทุจริต และบาปอกุศลธรรมต่างๆ ข้อที่เขากล่าวหาเรานั้นมีมูลอยู่ แต่ไม่ใช่ที่ท่านกล่าวถึง”

[๘] พราหมณ์กราบทูลต่อไปว่า “ท่านพระโคดม เป็นคนช่างกำจัด”

พระผู้มีพระภาคตรัสตอบว่า “พราหมณ์ ข้อที่เขากล่าวหาเรานั้นมีมูลอยู่ เพราะเราแสดงธรรมเพื่อกำจัดราคะ โทสะ โมหะ และบาปอกุศลธรรมต่างๆ ข้อที่เขากล่าวหาเรานั้นมีมูลอยู่ แต่ไม่ใช่ที่ท่านกล่าวถึง”

[๙] พราหมณ์กราบทูลต่อไปว่า “ท่านพระโคดม เป็นคนช่างเผาผลาญ”

พระผู้มีพระภาคตรัสตอบว่า “พราหมณ์ ข้อที่เขากล่าวหาเรานั้นมีมูลอยู่ เพราะเรากล่าวถึงบาปอกุศลธรรมทั้งหลาย คือ กายทุจริต วจีทุจริต มโนทุจริตว่าเป็นสิ่งที่ควรเผาผลาญ พราหมณ์ เราเรียกคนที่ละบาปอกุศลธรรมทั้งหลายที่ควรเผาผลาญ ตัดรากถอนโคนเหมือนต้นตาลที่ถูกตัดรากถอนโคนไปแล้ว เหลือแต่พื้นที่ ทำให้ไม่มี เกิดขึ้นต่อไปไม่ได้ว่า เป็นคนช่างเผาผลาญ ตถาคตละบาปอกุศลธรรมต่างๆ ที่ควรเผาผลาญได้หมดสิ้น ข้อที่เขากล่าวหาเรานั้นมีมูลอยู่ แต่ไม่ใช่ที่ท่านกล่าวถึง”

[๑๐] พราหมณ์กราบทูลต่อไปว่า “ท่านพระโคดม เป็นคนไม่ผุดไม่เกิด”

พระผู้มีพระภาคตรัสตอบว่า “พราหมณ์ ข้อที่เขากล่าวหาเรานั้นมีมูลอยู่ เพราะเราเรียกคนที่ละการอยู่ในครรภ์และการเกิดใหม่ได้หมด ตัดรากถอนโคนเหมือนต้นตาลที่ถูกตัดรากถอนโคนไปแล้วเหลือแต่พื้นที่ ทำให้ไม่มี เกิดขึ้นต่อไปไม่ได้ ว่า เป็นคนไม่ผุดไม่เกิด ตถาคตละการอยู่ในครรภ์และการเกิดใหม่ได้หมดสิ้นแล้ว ข้อที่เขากล่าวหาเรานั้นมีมูลอยู่ แต่ไม่ใช่ที่ท่านกล่าวถึง”

ทรงอุปมาด้วยลูกไก่

[๑๑] “พราหมณ์ ไข่ ๘ ฟอง ๑๐ ฟอง หรือ ๑๒ ฟอง ที่แม่ไก่กกหรือฟักดีแล้ว ลูกไก่ตัวที่ใช้เล็บหรือจะงอยปากทำลายกระเปาะ[๑] ไข่ออกมาได้ก่อน ควรเรียกมันว่า เป็นตัวพี่ หรือตัวน้อง” “ควรเรียกว่า พี่ เพราะมันแก่กว่าเขา”

---

[๑] **กระเปาะไข่** คือ เปลือกไข่ส่วนที่มีสัณฐานนูนกลม คำว่า **กระเปาะ** คือ รูปนูนกลม สิ่งต่าง ๆ ที่มีสัณฐานคล้ายคลึง

“เช่นเดียวกันนั่นแหละพราหมณ์ ในขณะที่หมู่สัตว์ ถูกกระเปาะไข่คืออวิชชาห่อหุ้มอยู่ เราได้ทำลายกระเปาะไข่คืออวิชชา ผู้เดียวเท่านั้นสำเร็จอนุตตรสัมมาสัมโพธิญาณอันยอดเยี่ยม จึงเป็นพี่ใหญ่ผู้ประเสริฐที่สุดของโลก

ฌาน ๔

พราหมณ์ เราปรารภความเพียร ไม่ย่อหย่อน มีสติตั้งมั่น ไม่หลงลืม มีกายสงบ ไม่กระสับกระส่าย มีจิตแน่วแน่เป็นสมาธิ

ปฐมฌาน

เราสงัดจากกามและอกุศลธรรมทั้งหลายแล้ว บรรลุปฐมฌานที่มีวิตก วิจาร ปีติ และสุขอันเกิดจากวิเวกอยู่

ทุติยฌาน

เพราะวิตก วิจารสงบระงับไปแล้ว เราบรรลุทุติยฌาน มีความผ่องใสภายใน มี ภาวะที่จิตเป็นหนึ่งผุดขึ้น[๑] ไม่มีวิตกไม่มีวิจาร มีแต่ปีติและสุขอันเกิดจากสมาธิเท่านั้นอยู่

ตติยฌาน

เพราะปีติจางคลายไปแล้ว เรามีอุเบกขา มีสติสัมปชัญญะ เสวยสุขด้วยนามกาย ได้บรรลุตติยฌานที่พระอริยะทั้งหลายสรรเสริญว่า ผู้มีอุเบกขา มีสติ อยู่เป็นสุข

จตุตถฌาน

เพราะละสุขและทุกข์ได้แล้ว เพราะโสมนัสและโทมนัสดับไปก่อนแล้ว เราได้บรรลุจตุตถฌานที่ไม่มีทุกข์ ไม่มีสุข มีสติบริสุทธิ์เพราะอุเบกขาอยู่”

วิชชา ๓

ปุพเพนิวาสานุสติญาณ

[๑๒] “เมื่อจิตเป็นสมาธิ บริสุทธิ์ผุดผ่อง ไม่มีกิเลสเพียงดังเนิน ปราศจากความเศร้าหมอง อ่อนเหมาะแก่การใช้งาน ตั้งมั่น ไม่หวั่นไหวอย่างนี้ เรานั้น ได้น้อมจิตไปเพื่อปุพเพนิวาสานุสติญาณ ระลึกชาติก่อนได้หลายชาติ คือ ๑ ชาติบ้าง ๒ ชาติบ้าง ๓ ชาติบ้าง ๔ ชาติบ้าง ๕ ชาติบ้าง ๑๐ ชาติบ้าง ๒๐ ชาติบ้าง ๓๐ ชาติบ้าง ๔๐ ชาติบ้าง ๕๐ ชาติบ้าง ๑๐๐ ชาติบ้าง ๑,๐๐๐ ชาติบ้าง ๑๐,๐๐๐ ชาติบ้าง ตลอดสังวัฏฏกัปบ้าง ตลอดวิวัฏฏกัปบ้าง ตลอดสังวัฏฏกัปและวิวัฏฏกัปบ้าง หลายกัปว่า ในภพโน้น เรามีชื่ออย่างนั้น มีตระกูล มีวรรณะ มีอาหาร เสวยสุขทุกข์ และมีอายุอย่างนั้นๆ จุติจากภพนั้นก็ไปเกิดในภพโน้น มีชื่อ มีตระกูล มีวรรณะ มีอาหาร เสวยสุขทุกข์ และมีอายุอย่างนั้นๆ จุติจากภพนั้นจึงมาเกิดในภพนี้ เราระลึกชาติก่อนได้หลายชาติ พร้อมทั้งลักษณะทั่วไป และชีวประวัติอย่างนี้

เช่นนั้น เรียกว่า กระเปาะ เช่น กระเปาะไข่ กระเปาะดอกไม้

[๑] คำว่า ภาวะที่จิตเป็นหนึ่งผุดขึ้น แปลจากคำบาลีว่า เจตโส เอโกทิภาวำ คำว่า เอโกทิ เป็นชื่อของสมาธิ ทุติยฌาน ชื่อว่าเอโกทิภาวะ เพราะทำสมาธิที่ชื่อว่าเอโกทินี้ให้เกิดเจริญขึ้น พระผู้มีพระภาคตรัสว่า มีภาวะที่จิตเป็นหนึ่งผุดขึ้น เพราะสมาธิชื่อเอโกทินี้มีแก่จิตเท่านั้น ไม่มีแก่สัตว์ ไม่มีแก่ชีวะ (วิ.อ. (บาลี) ๑/๑๑/๑๔๔)

พราหมณ์ เราได้บรรลุวิชชาที่ ๑ ในยามแรกแห่งราตรี ความมืดมิดคือ อวิชชา เรากำจัดได้แล้ว แสงสว่างคือวิชชาได้เกิดขึ้นแก่เรา เปรียบเหมือนแสงสว่างเกิดขึ้นแก่บุคคลผู้ไม่ประมาท มีความเพียร อุทิศกายและใจ

พราหมณ์ นี้คือการเจาะกระเปาะไข่คืออวิชชาออกมาครั้งที่ ๑ ของเรา เหมือนการเจาะออกจากกระเปาะไข่ของลูกไก่"

จุตูปปาตญาณ

[๑๓] "เมื่อจิตเป็นสมาธิ บริสุทธิ์ผุดผ่อง ไม่มีกิเลสเพียงดังเนิน ปราศจากความเศร้าหมอง อ่อนเหมาะแก่การใช้งาน ตั้งมั่นไม่หวั่นไหวอย่างนี้ เรานั้นได้น้อมจิตไปเพื่อจุตูปปาตญาณ เห็นหมู่สัตว์ผู้กำลังจุติ กำลังอุบัติ ทั้งชั้นต่ำและชั้นสูง งามและไม่งาม เกิดดีและไม่ดี ด้วยตาทิพย์อันบริสุทธิ์เหนือมนุษย์ เรารู้ชัดถึงหมู่สัตว์ผู้เป็นไปตามกรรมว่า สัตว์ที่ประกอบกายทุจริต วจีทุจริต มโนทุจริต กล่าวร้ายพระอริยะ มีความเห็นผิด และชักชวนผู้อื่นให้ทำกรรมตามความเห็นผิด พวกเขาหลังจากตายแล้วจะไปบังเกิดในอบายทุคติ วินิบาต นรก แต่หมู่สัตว์ที่ประกอบกายสุจริต วจีสุจริต มโนสุจริต ไม่กล่าวร้ายพระอริยะ มีความเห็นชอบ ชักชวนผู้อื่นให้ทำกรรมตามความเห็นชอบ พวกเขาหลังจากตายแล้ว จะไปบังเกิดในสุคติโลกสวรรค์

พราหมณ์ เราได้บรรลุวิชชาที่ ๒ ในยามที่ ๒ แห่งราตรี ความมืดมิดคืออวิชชา เรากำจัดได้แล้ว แสงสว่างคือวิชชาได้เกิดขึ้นแก่เรา เปรียบเหมือนแสงสว่างเกิดแก่บุคคลผู้ไม่ประมาท มีความเพียร อุทิศกายและใจ

พราหมณ์ นี้คือการเจาะกระเปาะไข่คืออวิชชาออกมาครั้งที่ ๒ ของเรา เหมือนการเจาะออกจากกระเปาะไข่ของลูกไก่"

อาสวักขยญาณ

[๑๔] "เมื่อจิตเป็นสมาธิ บริสุทธิ์ผุดผ่อง ไม่มีกิเลสเพียงดังเนิน ปราศจากความเศร้าหมอง อ่อนเหมาะแก่การใช้งาน ตั้งมั่น ไม่หวั่นไหวอย่างนี้ เรานั้นได้น้อมจิตไปเพื่ออาสวักขยญาณ ได้รู้ชัดตามความเป็นจริงว่า นี้ทุกข์ นี้ทุกขสมุทัย นี้ทุกขนิโรธ นี้ทุกขนิโรธคามินีปฏิปทา นี้อาสวะ นี้อาสวสมุทัย นี้อาสวนิโรธ นี้ อาสวนิโรธคามินีปฏิปทา เมื่อเรารู้เห็นอยู่อย่างนี้ จิตได้หลุดพ้นจากกามาสวะ ภวาสวะ อวิชชาสวะ เมื่อจิตหลุดพ้นแล้ว ก็รู้ว่า หลุดพ้นแล้ว รู้ชัดว่า ชาติสิ้นแล้ว อยู่จบพรหมจรรย์แล้ว[๑] ทำกิจที่ควรทำเสร็จแล้ว ไม่มีกิจอื่นเพื่อความเป็นอย่างนี้อีกต่อไป

พราหมณ์ เราได้บรรลุวิชชาที่ ๓ ในยามที่ ๓ แห่งราตรี ความมืดมิดคือ อวิชชาเรากำจัดได้แล้ว แสงสว่างคือวิชชาได้เกิดขึ้นแก่เรา เปรียบเหมือนแสงสว่างเกิดขึ้นแก่บุคคลผู้ไม่ประมาท มีความเพียร อุทิศกายและใจ

---

[๑] **พรหมจรรย์** ในที่นี้หมายเอามรรคพรหมจรรย์ กัลยาณปุถุชนและพระเสขะ ๗ พวก ยังต้องอยู่ประพฤติพรหมจรรย์ต่อไป ส่วนพระขีณาสพ ชื่อว่าอยู่จบพรหมจรรย์แล้ว (วิ.อ. (บาลี) ๑/๑๔/๑๖๙)

พราหมณ์ นี้คือการเจาะกระเปาะไข่คืออวิชชาออกมาครั้งที่ ๓ ของเรา เหมือนการเจาะออกจากกระเปาะไข่ของลูกไก่"

เวรัญชพราหมณ์แสดงตนเป็นอุบาสก

[๑๕] เมื่อตรัสอย่างนี้ เวรัญชพราหมณ์ได้กราบทูลพระผู้มีพระภาคดังนี้ว่า "ท่านพระโคดมเป็นพี่ใหญ่ ผู้ประเสริฐที่สุด ท่านพระโคดม ภาษิตของพระองค์ชัดเจนไพเราะยิ่งนัก ท่านพระโคดม ภาษิตของพระองค์ชัดเจนไพเราะยิ่งนัก พระองค์ทรงประกาศธรรมแจ่มแจ้ง โดยประการต่างๆ เปรียบเหมือนบุคคลหงายของที่คว่ำ เปิดของที่ปิด บอกทางแก่ผู้หลงทาง หรือตามประทีปในที่มืด ด้วยตั้งใจว่า คนมีตาดีจักเห็นรูป ข้าพระองค์นี้ขอถึงท่านพระโคดมพร้อมทั้งพระธรรมและพระสงฆ์เป็นสรณะ ขอท่านพระโคดมจงทรงจำข้าพระองค์ว่าเป็นอุบาสกผู้ถึงสรณะ ตั้งแต่วันนี้เป็นต้นไปจนตลอดชีวิต และขอท่านพระโคดมพร้อมกับภิกษุสงฆ์ทรงรับคำนิมนต์ของข้าพระองค์ อยู่จำพรรษาที่เมืองเวรัญชาด้วยเถิด"

พระผู้มีพระภาคทรงรับคำนิมนต์โดยดุษณีภาพ ครั้นเวรัญชพราหมณ์ทราบว่าพระผู้มีพระภาคทรงรับนิมนต์แล้วจึงลุกขึ้นจากอาสนะถวายบังคมพระผู้มีพระภาค กระทำประทักษิณแล้วจากไป[๑]

เมืองเวรัญชาเกิดข้าวยากหมากแพง

[๑๖] สมัยนั้น เมืองเวรัญชาเกิดข้าวยากหมากแพง ประชาชนมีความเป็นอยู่แร้นแค้น ใช้สลากปันส่วนซื้ออาหาร ล้มตายกันกระดูกขาวเกลื่อน ยากที่พระ อริยะจะบิณฑบาตยังชีพได้

ต่อมา พวกพ่อค้าม้าชาวเมืองอุตตราบถ มีม้าอยู่ประมาณ ๕๐๐ ตัว เข้าพักแรมช่วงฤดูฝนในเมืองเวรัญชา พวกเขาตระเตรียมข้าวนึ่ง[๒] เพื่อถวายพระภิกษุรูปละประมาณ ๑ ทะนานไว้ที่คอกม้า รุ่งเช้า ภิกษุทั้งหลายครองอันตรวาสกถือบาตรและจีวรไปบิณฑบาตในเมืองเวรัญชา บิณฑบาตไม่ได้เลย จึงไปที่คอกม้า รับข้าวนึ่งรูปละประมาณ ๑ ทะนาน นำไปตำให้ละเอียดแล้วฉัน ส่วนพระอานนท์บดข้าวนึ่งประมาณ ๑ ทะนานบนหินบดแล้วน้อมเข้าไปถวายพระผู้มีพระภาค พระองค์เสวยข้าวนั้น

พุทธประเพณี

พระผู้มีพระภาคได้ทรงสดับเสียงครก พระตถาคตเจ้าทั้งหลายทรงทราบเรื่อง ตรัสถามก็มี ไม่ตรัสถามก็มี ทรงทราบกาลอันควร ตรัสถามก็มี ไม่ตรัสถามก็มี ตรัสถามเรื่องที่เป็นประโยชน์ ไม่ตรัสถามเรื่องที่ไม่เป็นประโยชน์ เพราะพระตถาคตเจ้าทั้งหลายทรงขจัดเรื่องที่ไม่เป็นประโยชน์เสียด้วยอริยมรรคแล้ว พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าทั้งหลายสอบถามภิกษุทั้งหลายด้วยเหตุ ๒ ประการ คือ จะทรงแสดงธรรมอย่างหนึ่ง จะทรงบัญญัติสิกขาบทแก่พระสาวกอย่างหนึ่ง

ลำดับนั้น พระผู้มีพระภาคตรัสเรียกพระอานนท์มารับสั่งถามว่า "นั่นเสียงครกใช่ไหม อานนท์"

---

[๑] **กระทำประทักษิณ** คือ เดินเวียนขวา พราหมณ์เดินประนมมือเวียนไปทางขวา ๓ รอบ โดยมีพระผู้มี พระภาคอยู่ทางขวา เสร็จแล้วหันหน้าไปทางพระผู้มีพระภาค เดินถอยหลังจนสุดสายตา คือ จนมองไม่เห็นพระผู้มีพระภาค คุกเข่าลงกราบด้วยเบจางคประดิษฐ์แล้วเดินจากไป (วิ.อ. (บาลี) ๑/๑๕/๑๗๖-๑๗๗)

[๒] **ข้าวนึ่ง** ได้แก่ ข้าวสารเหนียวที่เอาแกลบออกแล้วนึ่งเก็บไว้ จะเรียกว่า ข้าวตาก ก็ได้ พวกพ่อค้านิยมนำ ติดตัวไปในเวลาเดินทางไปค้าขายยังต่างเมือง เพื่อเป็นอาหารม้าในถิ่นที่อาหารม้าหายาก (วิ.อ. (บาลี) ๑/๑๖/๑๗๙)

พระอานนท์จึงกราบทูลเรื่องนั้นให้ทรงทราบ

“อานนท์ ดีแล้วๆ พวกเธอเป็นสัตบุรุษ ชนะได้เด็ดขาดแล้ว ข้าวสาลีเจือด้วยเนื้อเพื่อนพรหมจารีในภายหลังจะพากันดูหมิ่น”[๑]

พระมหาโมคคัลลานะเปล่งสีหนาท

[๑๗] ครั้งนั้น ท่านพระมหาโมคคัลลานะเข้าไปเฝ้าพระผู้มีพระภาคถึงที่ประทับ ครั้นถึงแล้วได้ถวายบังคมพระผู้มีพระภาคแล้วนั่งลง ณ ที่สมควร ท่านพระมหาโมคคัลลานะผู้นั่งอยู่ ณ ที่สมควรแล้วได้กราบทูลพระผู้มีพระภาคดังนี้ว่า “เวลานี้เมืองเวรัญชาเกิดข้าวยากหมากแพง ประชาชนมีความเป็นอยู่แร้นแค้น ใช้สลากปันส่วนซื้ออาหาร ล้มตายกันกระดูกขาวเกลื่อน ยากที่พระอริยะจะบิณฑบาตยังชีพได้ พระพุทธเจ้าข้า พื้นดินใต้มหาปฐพีนี้มีโอชะ มีรสอร่อย เหมือนน้ำผึ้งหวี่ที่ไม่มีตัวอ่อน ขอประทานพระวโรกาส ข้าพระพุทธเจ้าจะพลิกแผ่นดิน เพื่อให้ภิกษุทั้งหลายได้ฉันง้วนดิน”

“ในแผ่นดินมีสัตว์อาศัยอยู่ เธอจักทำอย่างไรกับสัตว์เหล่านั้น โมคคัลลานะ”

“ข้าพระพุทธเจ้าจักเนรมิตฝ่ามือข้างหนึ่งให้เป็นเช่นแผ่นดินใหญ่ ย้ายเหล่าสัตว์ที่อาศัยแผ่นดินอยู่ไปรวมกันที่ฝ่ามือนั้น แล้วใช้มืออีกข้างหนึ่งพลิกแผ่นดิน พระพุทธเจ้าข้า”

“อย่าเลย โมคคัลลานะ เธออย่าพอใจที่จะพลิกแผ่นดินเลย หมู่สัตว์จะเข้าใจผิดได้”

“ขอประทานพระวโรกาสให้ภิกษุสงฆ์ทุกรูปไปบิณฑบาตในอุตตรกุรุทวีปเถิด พระพุทธเจ้าข้า”

“เธอจักทำอย่างไรกับภิกษุที่ไม่มีฤทธิ์”

“ข้าพระพุทธเจ้าจักทำให้ภิกษุสงฆ์ทุกรูปไปได้ พระพุทธเจ้าข้า”

“อย่าเลย โมคคัลลานะ เธออย่าพอใจการที่จะพาภิกษุสงฆ์ทุกรูปไปบิณฑบาตที่อุตตรกุรุทวีปเลย”

พระสารีบุตรทูลถามถึงเหตุที่ทำให้พรหมจรรย์ดำรงอยู่นานและไม่นาน

[๑๘] ครั้งนั้น ท่านพระสารีบุตรหลีกเร้นอยู่ในที่สงัด รำพึงขึ้นมาอย่างนี้ว่า “พรหมจรรย์[๒] ของพระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าพระองค์ไหนดำรงอยู่ไม่นาน ของพระ ผู้มีพระภาคพุทธเจ้าพระองค์ไหนดำรงอยู่นาน” ครั้นเวลาเย็นจึงออกจากที่พักเข้าไปเฝ้าพระผู้มีพระภาคถึงที่ประทับ ครั้นถึงแล้วได้ถวายบังคมพระผู้มีพระภาคแล้วนั่งลง ณ ที่สมควร ท่านพระสารีบุตรผู้นั่งอยู่ ณ ที่สมควรแล้ว ได้กราบทูลพระผู้มีพระ ภาคดังนี้ว่า “พระพุทธเจ้าข้า เมื่อข้าพระองค์หลีกเร้นอยู่ในที่สงัด ได้เกิดความรำพึง ขึ้นมาอย่างนี้ว่า “พรหมจรรย์ของพระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าพระองค์ไหนดำรงอยู่ไม่นาน ของพระผู้มีพระภาคพุทธเจ้า

---

[๑] คำว่า **ข้าวสาลีเจือด้วยเนื้อเพื่อนพรหมจารีในภายหลังจะพากันดูหมิ่น** หมายความว่า ข้าวสุก เจือด้วยเนื้อที่หายากในสมัยเกิดข้าวยากหมากแพง ในเมืองเวรัชานี้ ต่อไปพวกภิกษุรุ่นหลัง ผู้ไม่ชนะความโลภและอิจฉาจาร เช่น พระฉัพพัคคีย์ เมื่ออยู่ในที่หาอาหารดี ๆ ได้ง่าย จะดูหมิ่นว่าเป็นอาหารไม่ดี (วิ.อ. (บาลี) ๑/๑๖/๑๘๔-๑๘๕, สารตฺถ.ฏีกา (บาลี) ๑/๑๖/๕๓๙)

[๒] **พรหมจรรย์** ในที่นี้หมายถึงศาสนา (วิ.อ. (บาลี) ๑/๑๘/๑๘๙)

พระองค์ไหนดำรงอยู่นาน” พรหมจรรย์ของพระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าพระองค์ไหนดำรงอยู่ไม่นาน ของพระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าพระองค์ไหนดำรงอยู่นาน พระพุทธเจ้าข้า”

พระผู้มีพระภาคตรัสตอบว่า “สารีบุตร พรหมจรรย์ของพระพุทธเจ้าวิปัสสี พระพุทธเจ้าสิขี พระพุทธเจ้าเวสสภู ดำรงอยู่ไม่นาน พรหมจรรย์ของพระพุทธเจ้ากกุสันธะ พระพุทธเจ้าโกนาคมนะ และพระพุทธเจ้ากัสสปะ ดำรงอยู่นาน”

[๑๙] “อะไรเป็นเหตุเป็นปัจจัยทำให้พรหมจรรย์ของพระพุทธเจ้าวิปัสสีพระพุทธเจ้าสิขี และพระพุทธเจ้าเวสสภู ดำรงอยู่ไม่นาน พระพุทธเจ้าข้า”

“สารีบุตร พระพุทธเจ้าวิปัสสี พระพุทธเจ้าสิขี พระพุทธเจ้าเวสสภู ทรงผ่อนคลายที่จะแสดงธรรมโดยพิสดารแก่สาวก สุตตะ เคยยะ เวยยากรณะ คาถา อุทาน อิติวุตตกะ ชาดก อัพภูตธรรม เวทัลละ[๑] ของพระพุทธเจ้าทั้ง ๓ พระองค์จึงมีน้อย มิได้ทรงบัญญัติสิกขาบทไว้แก่สาวก ไม่มีการแสดงปาติโมกข์ เมื่อหมดพระพุทธเจ้าและสาวกผู้ตรัสรู้ตามแล้ว สาวกชั้นหลัง ๆ ต่างชื่อ ต่างโคตร ต่างชาติวรรณะ ได้เข้ามาบวชจากต่างตระกูล เธอเหล่านั้นพาให้พรหมจรรย์สูญสิ้นไปเร็วพลัน เหมือนดอกไม้นานาพรรณกองอยู่บนแผ่นกระดาน ยังไม่ร้อยด้วยด้าย ย่อมถูกลมพัดกระจัดกระจายไป เพราะเหตุไร เพราะไม่ได้เอาด้ายร้อยไว้ ข้อนี้ฉันใด เมื่อหมดพระพุทธเจ้าและสาวกผู้ตรัสรู้ตามแล้ว สาวกชั้นหลังๆ ต่างชื่อ ต่างโคตร ต่างชาติวรรณะ ได้เข้ามาบวชจากต่างตระกูล เธอเหล่านั้นพาให้พรหมจรรย์สูญสิ้นไปเร็วพลันฉันนั้น

อนึ่ง พระพุทธเจ้าเหล่านั้นไม่ทรงผ่อนคลายที่จะกำหนดจิตของสาวกด้วยพระทัยแล้วทรงสั่งสอน สารีบุตร เรื่องเคยเกิดขึ้นแล้ว พระพุทธเจ้าเวสสภู ทรงกำหนดจิตภิกษุสงฆ์แล้วทรงสั่งสอนภิกษุสงฆ์ ๑,๐๐๐ รูป ในราวป่าน่าสะพึงกลัวแห่งหนึ่งว่า “เธอทั้งหลายจงพิจารณาเช่นนี้ อย่าพิจารณาอย่างนั้น จงตั้งใจอย่างนี้ อย่าตั้งใจอย่างนั้น จงละสิ่งนี้ จงเข้าถึงสิ่งนี้อยู่เถิด” จิตของภิกษุ ๑,๐๐๐ รูป ที่พระพุทธเจ้าเวสสภูทรงสั่งสอน หลุดพ้นจากอาสวะ เพราะไม่มีความถือมั่น สารีบุตร เพราะราวป่าน่าสะพึงกลัว น่าสยดสยอง จึงมีเรื่องดังนี้ คือ ภิกษุผู้ไม่ปราศจากราคะ เข้าไปราวป่า ส่วนมากเกิดความกลัวขนลุกขนพอง

สารีบุตร นี้คือเหตุปัจจัยที่ทำให้พรหมจรรย์ของพระพุทธเจ้าวิปัสสี พระ พุทธเจ้าสิขี พระพุทธเจ้าเวสสภูดำรงอยู่ไม่นาน”

[๒๐] “อะไรเป็นเหตุเป็นปัจจัยทำให้พรหมจรรย์ของพระพุทธเจ้ากกุสันธะ พระพุทธเจ้าโกนาคมนะ และพระพุทธเจ้ากัสสปะดำรงอยู่นาน พระพุทธเจ้าข้า”

“สารีบุตร พระพุทธเจ้ากกุสันธะ พระพุทธเจ้าโกนาคมนะ และพระพุทธเจ้ากัสสปะ ไม่ทรงผ่อนคลายที่จะทรงแสดงธรรมโดยพิสดารแก่สาวก สุตตะ เคยยะ เวยยากรณะ คาถา อุทาน อิติวุตตกะ ชาดก อัพภูตธรรม เวทัลละของพระพุทธเจ้า ๓ พระองค์จึงมีมาก ทรงบัญญัติสิกขาบทไว้แก่สาวก มีการแสดงปาติโมกข์ เมื่อหมดพระพุทธเจ้าและสาวกผู้ตรัสรู้ตามแล้ว สาวกชั้นหลังๆ ต่างชื่อ ต่างโคตร ต่างชาติ

---

[๑] สุตตะ เคยยะ เวยยากรณะ คาถา อุทาน อิติวุตตกะ ชาดก อัพภูตธรรม เวทัลละ รวมเรียกว่า นวังค-สัตถุศาสน์ (องฺ. จตุกฺก. (ไทย) ๒๑/๖/๑๑, วิ.อ. (บาลี) ๑/ - /๒๖)

วรรณะ ได้เข้ามาบวชจากต่างตระกูล เธอเหล่านั้นพาให้พรหมจรรย์ดำรงอยู่นาน เหมือนดอกไม้นานาพรรณกองอยู่บนแผ่นกระดานเอาด้ายร้อยไว้ ย่อมไม่ถูกลมพัดกระจัดกระจายไป เพราะเหตุไร เพราะเอาด้ายร้อยไว้ ข้อนี้ฉันใด เมื่อหมดพระพุทธเจ้า และสาวกผู้ตรัสรู้ตามแล้ว สาวกชั้นหลังๆ ต่างชื่อ ต่างโคตร ต่างชาติวรรณะ ได้เข้ามาบวชจากต่างตระกูล เธอเหล่านั้นพาให้พรหมจรรย์ดำรงอยู่นานฉันนั้น

สารีบุตร นี้คือเหตุปัจจัยที่ทำให้พรหมจรรย์ของพระพุทธเจ้ากกุสันธะ พระพุทธเจ้าโกนาคมนะ และพระพุทธเจ้ากัสสปะ ดำรงอยู่นาน”

ทรงปรารภเหตุที่จะบัญญัติสิกขาบท

[๒๑] ลำดับนั้น ท่านพระสารีบุตรลุกขึ้นห่มผ้าเฉวียงบ่าประนมมือไปทางพระผู้มีพระภาค กราบทูลว่า “ถึงเวลาแล้วพระพุทธเจ้าข้า ที่พระผู้มีพระภาคจะ ทรงบัญญัติสิกขาบท ทรงยกปาติโมกข์ขึ้นแสดงแก่พระสาวกอันจะเป็นเหตุให้พรหมจรรย์ดำรงอยู่ได้ยืนนาน”

“จงรอไปก่อนเถิดสารีบุตร ตถาคตรู้เวลาในเรื่องที่จะบัญญัติสิกขาบทนั้น ศาสดาจะยังไม่บัญญัติสิกขาบทแก่สาวก ไม่ยกปาติโมกข์ขึ้นแสดง ตลอดเวลาที่ยังไม่เกิดอาสวัฏฐานิยธรรม[๑] บางอย่างในสงฆ์ เมื่อเกิดอาสวัฏฐานิยธรรมบางอย่างในสงฆ์ ตถาคตจึงจะบัญญัติสิกขาบท จะยกปาติโมกข์ขึ้นแสดงแก่สาวก เพื่อขจัด ธรรมเหล่านั้น

สารีบุตร อาสวัฏฐานิยธรรมบางอย่างยังไม่เกิดในสงฆ์ ตราบเท่าที่สงฆ์ยังไม่เป็นหมู่ใหญ่เพราะมีภิกษุบวชนาน เมื่อสงฆ์เป็นหมู่ใหญ่เพราะมีภิกษุบวชนาน และ มีอาสวัฏฐานิยธรรมบางอย่างเกิดในสงฆ์ ตถาคตจะบัญญัติสิกขาบท จะยก ปาติโมกข์ขึ้นแสดงแก่สาวก เพื่อขจัดธรรมเหล่านั้น

สารีบุตร อาสวัฏฐานิยธรรมบางอย่างยังไม่เกิดในสงฆ์ ตราบเท่าที่สงฆ์ยัง ไม่เป็นหมู่ใหญ่เพราะแพร่หลาย เมื่อสงฆ์เป็นหมู่ใหญ่เพราะแพร่หลาย และมี อาสวัฏฐานิยธรรมบางอย่างเกิดในสงฆ์ ตถาคตจะบัญญัติสิกขาบท จะยกปาติโมกข์ขึ้นแสดงแก่สาวก เพื่อขจัดธรรมเหล่านั้น

สารีบุตร อาสวัฏฐานิยธรรมบางอย่างยังไม่เกิดในสงฆ์ ตราบเท่าที่สงฆ์ยัง ไม่เป็นหมู่ใหญ่เพราะมีลาภสักการะมาก เมื่อสงฆ์เป็นหมู่ใหญ่เพราะมีลาภสักการะ มาก และมีอาสวัฏฐานิยธรรมบางอย่างเกิดในสงฆ์ ตถาคตจะบัญญัติสิกขาบท จะยก ปาติโมกข์ขึ้นแสดงแก่สาวก เพื่อขจัดธรรมเหล่านั้น

สารีบุตร อาสวัฏฐานิยธรรมบางอย่างยังไม่เกิดในสงฆ์ ตราบเท่าที่สงฆ์ยังไม่เป็นหมู่ใหญ่เพราะความเป็นพหูสูต เมื่อสงฆ์เป็นหมู่ใหญ่เพราะความเป็นพหูสูต และมีอาสวัฏฐานิยธรรมบางอย่างเกิดในสงฆ์ ตถาคตจะบัญญัติสิกขาบท จะยก ปาติโมกข์ขึ้นแสดงแก่สาวก เพื่อขจัดธรรมเหล่านั้น

---

[๑] **อาสวัฏฐานิยธรรม** หมายถึงธรรมเป็นที่ตั้งแห่งอาสวะ ความชั่วต่างๆ เช่น การกล่าวให้ร้ายคนอื่น ความ เดือดร้อน และการจองจำ (วิ.อ. (บาลี) ๑/๒๑/๑๙๗)

สารีบุตร ก็ภิกษุสงฆ์ยังไม่มีเสนียด ไม่มีโทษ ไม่มีสิ่งมัวหมอง บริสุทธิ์ ผุดผ่อง ดำรงอยู่ในสารคุณแท้จริงในภิกษุ ๕๐๐ รูปนี้ ผู้มีคุณธรรมอย่างต่ำก็ชั้นโสดาบัน ไม่มีทางตกต่ำ มีความแน่นอนที่จะสำเร็จสัมโพธิในวันข้างหน้า[๑]"

เสด็จนิเวศน์เวรัญชพราหมณ์

[๒๒] ต่อมา พระผู้มีพระภาคตรัสเรียกท่านพระอานนท์มารับสั่งว่า "อานนท์ พระตถาคตทั้งหลายยังมิได้บอกลาผู้ที่นิมนต์ให้อยู่จำพรรษา จะไม่จากไป เรื่องนี้เป็นประเพณีของพระตถาคตทั้งหลาย เราจะไปลาเวรัญชพราหมณ์" พระ อานนท์ทูลสนองพระพุทธดำรัสแล้ว

ครั้นแล้วพระผู้มีพระภาคทรงครองอันตรวาสกถือบาตรและจีวร[๒] มีพระอานนท์ตามเสด็จ เสด็จพระพุทธดำเนินไปถึงนิเวศน์ของเวรัญชพราหมณ์ ครั้นถึงแล้วจึงประทับนั่งบนอาสนะที่เขาจัดถวาย ทรงบอกเวรัญชพราหมณ์ผู้มาเฝ้าว่า "ท่านนิมนต์เราอยู่จำพรรษา เราขอลาท่าน ต้องการจะจาริกไปในชนบท"

เวรัญชพราหมณ์กราบทูลว่า "เป็นความจริง ข้าพระพุทธเจ้านิมนต์ท่านพระโคดมอยู่จำพรรษา แต่ข้าพระพุทธเจ้ายังไม่ได้ถวายไทยธรรมที่ได้ตั้งใจเอาไว้ สิ่งนั้นมิใช่จะไม่มีและมิใช่ว่าข้าพระพุทธเจ้าจะไม่เต็มใจถวาย ไตรมาสที่ผ่านมา พระองค์ยังมิได้รับไทยธรรมนั้น เพราะผู้ครองเรือนมีกิจมาก มีธุระมาก ขอท่านพระโคดมพร้อมกับภิกษุสงฆ์จงรับอาหารของข้าพระพุทธเจ้าเพื่อเจริญกุศลในวันพรุ่งนี้[๓]เถิด"

พระผู้มีพระภาคทรงรับคำนิมนต์โดยดุษณีภาพ ทรงชี้แจงให้เวรัญชพราหมณ์เห็นชัด ชวนให้อยากรับเอาไปปฏิบัติ เร้าใจให้อาจหาญแกล้วกล้า ปลอบชโลมใจให้สดชื่นร่าเริงด้วยธรรมีกถา แล้วเสด็จลุกจากอาสนะหลีกไป

เมื่อผ่านราตรีนั้นไป เวรัญชพราหมณ์สั่งให้เตรียมของเคี้ยวของฉันอันประณีตไว้ในบ้านแล้วให้คนไปกราบทูลภัตกาลแด่พระผู้มีพระภาคว่า "ท่านพระโคดม ถึงเวลาแล้ว ภัตตาหารเสร็จแล้ว"

[๒๓] ครั้นเวลาเช้า พระผู้มีพระภาคทรงครองอันตรวาสก ถือบาตรและจีวรเสด็จพระพุทธดำเนินไปยังนิเวศน์ของเวรัญชพราหมณ์ ประทับนั่งเหนือพระพุทธอาสน์พร้อมภิกษุสงฆ์ ครั้นแล้วเวรัญชพราหมณ์ประเคนของเคี้ยวของฉันอันประณีตด้วยตัวเอง กระทั่งพระผู้มีพระภาคเสวยเสร็จแล้วละพระหัตถ์จากบาตร จึงทูลถวายไตรจีวรให้ทรงครอง และถวายผ้าคู่ให้ภิกษุครองรูปละสำรับ

---

[๑] **จะสำเร็จสัมโพธิในวันข้างหน้า** หมายถึงจะบรรลุมรรค ๓ คือ สกทาคามิมรรค อนาคามิมรรค และ อรหัตตมรรค แน่นอน (วิ.อ. (บาลี) ๑/๒๑/๒๐๒, สารตฺถ.ฏีกา (บาลี) ๑/๒๑/๕๕๙)

[๒] คำว่า "ทรงครองอันตรวาสกถือบาตรและจีวร" นี้มิใช่ว่าก่อนหน้านี้ พระผู้มีพระภาคมิได้ทรงนุ่งสบง มิใช่ว่าพระองค์ถือบาตรและจีวรไปโดยเปลือยพระกายส่วนบน คำว่า "ครองอันตรวาสก" หมายถึงพระองค์ผลัดเปลี่ยนสบงหรือขยับสบงที่นุ่งอยู่ให้กระชับ คำว่า "ถือบาตรและจีวร" หมายถึงถือบาตรด้วยมือ ถือจีวรด้วยกาย คือ ห่มจีวรอุ้มบาตรนั่นเอง (วิ.อ. (บาลี) ๑/๑๖/๑๘๐, ที.อ. (บาลี) (บาลี) ๒/๑๕๓/๑๔๓, ม.อ. (บาลี) ๑/๖๓/๑๖๓, อุทาน.อ. (บาลี) ๖๕)

[๓] **เพื่อเจริญกุศลในวันพรุ่งนี้** หมายความว่า เพื่อบุญและปีติปราโมทย์อันจะมีในวันพรุ่งนี้ (วิ.อ. (บาลี) ๑/๒๐๖)

พระผู้มีพระภาคทรงชี้แจงให้เวรัญชพราหมณ์เห็นชัด ชวนให้อยากรับเอาไป ปฏิบัติ เร้าใจให้อาจหาญแกล้วกล้า ปลอบชโลมใจให้สดชื่นร่าเริงด้วยธรรมีกถาแล้วเสด็จจากไป

พระพุทธองค์ประทับอยู่ ณ เมืองเวรัญชาตามพระอัธยาศัยแล้วได้เสด็จพระพุทธดำเนินไปยังเมืองท่าปยาคะ ไม่ทรงแวะเมืองโสเรยยะ เมืองสังกัสสะ เมืองกัณณกุชชะ ทรงข้ามแม่น้ำคงคาที่เมืองท่าปยาคะ เสด็จพระพุทธดำเนินถึงกรุง พาราณสี ครั้นประทับที่กรุงพาราณสีตามพระอัธยาศัยแล้ว เสด็จจาริกไปโดยลำดับจนถึงกรุงเวสาลี ทราบว่าพระองค์ประทับอยู่ ณ กูฏาคารศาลา ป่ามหาวัน เขตกรุงเวสาลีนั้น

เวรัญชภาณวาร จบ

๑. ปาราชิกกัณฑ์

ปาราชิกสิกขาบทที่ ๑
ว่าด้วยการเสพเมถุนธรรม
สุทินภาณวาร

[๒๔] สมัยนั้น ที่หมู่บ้านกลันทคามไม่ห่างจากกรุงเวสาลี มีบุตรชายเศรษฐีชาวกลันทคาม ชื่อสุทิน วันหนึ่ง เขามีธุระบางอย่างจึงเดินทางไปในกรุงเวสาลีกับเพื่อนๆ ขณะนั้น พระผู้มีพระภาคกำลังประทับนั่งแสดงธรรมห้อมล้อมด้วยบริษัทจำนวนมาก เขาได้เห็นแล้ว มีความคิดว่า “ทำอย่างไรหนอ เราจึงจะได้ฟังธรรมบ้าง” จึงเข้าไปยังบริษัทแล้วนั่ง ณ ที่สมควร ได้มีความคิดดังนี้ว่า “ธรรมตามที่พระผู้มีพระภาคทรงแสดงนั้น เราเข้าใจว่า “การที่ผู้อยู่ครองเรือนจะประพฤติพรหมจรรย์ให้บริสุทธิ์บริบูรณ์อย่างยิ่งเหมือนสังข์ที่ขัดแล้ว มิใช่กระทำได้ง่าย” อย่ากระนั้นเลย เราควรจะปลงผม โกนหนวด นุ่งห่มผ้ากาสายะออกจากเรือนไปบวชเป็นอนาคาริก” ต่อจากนั้น เมื่อพระผู้มีพระภาคทรงชี้แจงให้เห็นชัด ชวนให้อยากรับเอาไปปฏิบัติ เร้าใจให้อาจหาญแกล้วกล้า ปลอบชโลมใจให้สดชื่นร่าเริงด้วยธรรมีกถาแล้ว บริษัทก็ลุกขึ้น ถวายบังคมพระผู้มีพระภาค ทำประทักษิณแล้วจากไป

[๒๕] หลังจากบริษัทจากไปไม่นาน สุทินกลันทบุตรเข้าไปเฝ้าพระผู้มีพระภาคถึงที่ประทับ ถวายบังคมแล้วนั่งลง ณ ที่สมควร สุทินกลันทบุตรผู้นั่ง ณ ที่สมควรแล้วได้กราบทูลพระผู้มีพระภาคดังนี้ว่า “พระพุทธเจ้าข้า ธรรมตามที่พระผู้มีพระภาคทรงแสดงนั้น ข้าพระพุทธเจ้าเข้าใจว่า “การที่ผู้อยู่ครองเรือนจะประพฤติพรหมจรรย์ให้บริสุทธิ์บริบูรณ์อย่างยิ่งเหมือนสังข์ที่ขัดแล้ว มิใช่กระทำได้ง่าย” ข้าพระพุทธเจ้าปรารถนาจะปลงผม โกนหนวด นุ่งห่มผ้ากาสายะ ออกจากเรือนมาบวช เป็นอนาคาริก ขอพระผู้มีพระภาคทรงพระกรุณาให้ข้าพระพุทธเจ้าบวชด้วยเถิด”

“สุทิน มารดาบิดาอนุญาตให้เธอออกจากเรือนบวชเป็นอนาคาริกแล้วหรือ”

“ยังมิได้อนุญาต พระพุทธเจ้าข้า”

“สุทิน พระตถาคตทั้งหลายย่อมไม่บวชให้กุลบุตรที่มารดาบิดายังไม่อนุญาต”

“ข้าพระพุทธเจ้า จักหาวิธีให้มารดาบิดาอนุญาตให้ข้าพระพุทธเจ้าออกจากเรือนมาบวชเป็นอนาคาริก พระพุทธเจ้าข้า”

ขออนุญาตออกบวช

[๒๖] ต่อมา สุทินกลันทบุตรทำธุระในกรุงเวสาลีเสร็จแล้ว กลับไปหามารดาบิดาที่กลันทคาม ครั้นถึงแล้วจึงกล่าวกับมารดาบิดาดังนี้ว่า “คุณพ่อคุณแม่ ธรรมตามที่พระผู้มีพระภาคทรงแสดงนั้น ลูกเข้าใจว่า “การที่ผู้อยู่ครองเรือนจะประพฤติพรหมจรรย์ให้บริสุทธิ์บริบูรณ์อย่างยิ่งเหมือนสังข์ที่ขัดแล้วนี้มิใช่ทำได้ง่าย” ลูกปรารถนาจะปลงผม โกนหนวด นุ่งห่มผ้ากาสายะ ออกจากเรือนไปบวชเป็น อนาคาริก คุณพ่อคุณแม่โปรดอนุญาตให้ลูกออกไปบวชเป็นอนาคาริกเถิด”

เมื่อสุทินกลันทบุตรกล่าวอย่างนี้ มารดาบิดาตอบว่า “ลูกสุทิน เจ้าเป็นลูกคนเดียว เป็นที่รักที่ชอบใจของพ่อแม่ เจริญเติบโตมาด้วยความสุขสบาย ได้รับการเลี้ยงดูมาอย่างดี ความทุกข์ยากสักนิดหนึ่งลูกก็ยังไม่รู้จัก ถึงลูกจะตายไป พ่อแม่ ก็ไม่ปรารถนาจะจาก แล้วเหตุไฉน พ่อแม่จะยอมให้ลูกผู้ยังมีชีวิตอยู่ออกจากเรือนไปบวชเป็นอนาคาริกเล่า”

สุทินกลันทบุตรได้กล่าวกับมารดาบิดาดังนี้เป็นครั้งที่ ๒ ฯลฯ เป็นครั้งที่ ๓ ฯลฯ แม้ครั้งที่ ๓ มารดาบิดาก็ตอบว่า “ลูกสุทิน เจ้าเป็นลูกคนเดียว ฯลฯ เหตุไฉน พ่อแม่จะยอมให้ลูกผู้ยังมีชีวิตอยู่ออกจากเรือนไปบวชเป็นอนาคาริกเล่า”

[๒๗] ลำดับนั้น สุทินกลันทบุตรวิตกว่า มารดาบิดาไม่อนุญาตให้เราบวชแน่ จึงนอนบนพื้นที่ไม่มีเครื่องปูลาด ณ ที่นั้นเอง ตัดสินใจว่า เราจักตาย หรือจักได้บวชก็ที่ตรงนี้แหละ และแล้วเขาก็อดอาหารไปเรื่อยๆ ตั้งแต่ ๑ มื้อ ๒ มื้อ ๓ มื้อ ๔ มื้อ ๕ มื้อ ๖ มื้อ จนถึง ๗ มื้อ

มารดาบิดาไม่อนุญาต

[๒๘] ถึงกระนั้น มารดาบิดาของเขาก็คงยืนยันว่า “ลูกสุทิน เจ้าเป็นลูกคนเดียว เป็นที่รักที่ชอบใจของพ่อแม่ เจริญเติบโตมาด้วยความสุขสบาย ได้รับการ เลี้ยงดูมาอย่างดี ความทุกข์ยากสักนิดหนึ่ง ลูกก็ยังไม่รู้จัก ถึงลูกจะตายไป พ่อแม่ก็ไม่ปรารถนาจะจาก แล้วเหตุไฉนพ่อแม่จะยอมให้ลูกผู้ยังมีชีวิตอยู่ออกจากเรือนไปบวชเป็นอนาคาริกได้เล่า ลูกขึ้นเถิด ลูกสุทิน จงกิน จงดื่ม จงรื่นเริง จงพอใจกิน ดื่ม รื่นเริง ใช้สอยโภคทรัพย์ทำบุญเถิด ถึงอย่างไร พ่อแม่ก็จะไม่อนุญาตให้ลูก บวชแน่”

เมื่อมารดาบิดากล่าวอย่างนี้ สุทินกลันทบุตรได้นิ่งเฉยเสีย มารดาบิดาได้ยืนยันกะสุทินกลันทบุตรแม้ครั้งที่ ๒ ฯลฯแม้ครั้งที่ ๓ ว่า “ลูกสุทิน เจ้าเป็นลูกคนเดียว เป็นที่รัก เป็นที่ชอบใจของพ่อแม่ ฯลฯ ลูกสุทิน จงกิน จงดื่ม จงรื่นเริง จงพอใจกิน ดื่ม รื่นเริง ใช้สอยโภคทรัพย์ทำบุญเถิด ถึงอย่างไร พ่อแม่ก็จะไม่อนุญาตให้ลูกบวชแน่” สุทินกลันทบุตรก็ได้นิ่งเป็นครั้งที่ ๓

พวกเพื่อนช่วยเจรจา

ต่อมา พวกเพื่อนของสุทินกลันทบุตร พากันเข้าไปหาถึงที่อยู่ ครั้นถึงแล้วได้ปลอบใจว่า “สุทินเพื่อนรัก เพื่อนเป็นลูกคนเดียว เป็นที่รักที่ชอบใจของพ่อแม่ เจริญเติบโตมาด้วยความสุขสบาย ได้รับการเลี้ยงดูมาอย่างดี ความทุกข์ยากสักนิดหนึ่ง เพื่อนก็ยังไม่รู้จัก ถึงเพื่อนจะตายไป พ่อแม่ก็ไม่ปรารถนาจะจาก แล้วเหตุไฉนพ่อแม่จะยอมให้เพื่อนผู้ยังมีชีวิตอยู่ออกจากเรือนไปบวชเป็นอนาคาริกได้เล่า ลุกขึ้นเถิด เพื่อนรัก

เพื่อนจงกิน จงดื่ม จงรื่นเริง พอใจกิน ดื่ม รื่นเริง ใช้สอยโภคทรัพย์ทำบุญ เถิด ถึงจะอย่างไร พ่อแม่ก็ไม่อนุญาตให้เพื่อนบวชแน่"

เมื่อพวกเพื่อนกล่าวอย่างนี้ สุทินกลันทบุตรก็ได้แต่นิ่งเฉย พวกเพื่อนได้ปลอบใจสุทินกลันทบุตรเป็นครั้งที่ ๒ ฯลฯ เป็นครั้งที่ ๓ ว่า "สุทินเพื่อนรัก เพื่อนเป็นลูกคนเดียว เป็นที่รักที่ชอบใจของพ่อแม่ ฯลฯ พ่อแม่ก็ไม่อนุญาตให้เพื่อนบวชแน่" สุทินกลันทบุตรก็ได้นิ่งเฉยเป็นครั้งที่ ๓

[๒๙] ต่อมา พวกสหายพากันเข้าไปหามารดาบิดาของสุทินกลันทบุตรถึง ที่อยู่ กล่าวว่า "คุณพ่อคุณแม่ครับ สุทินนอนบนพื้นที่ไม่มีเครื่องปูลาดตัดสินใจว่า เราจักตาย หรือจักได้บวชก็ที่ตรงนี้แหละ ถ้าคุณพ่อคุณแม่ไม่ยอมให้เขาบวช เขาจัก ตาย ณ ที่ตรงนั้นแน่ แต่ถ้ายอมให้เขาออกบวช คุณพ่อคุณแม่ ก็ยังจะได้พบเห็น เขาแม้บวชแล้ว ถ้าไม่ยินดีจะบวชอยู่ต่อไป เขาจะมีทางไปที่ไหนอื่นเล่า จะต้องกลับมาที่นี้แหละ อนุญาตให้เขาบวชเถิดขอรับ" มารดาบิดาของสุทินจึงกล่าวว่า "ลูก ทั้งหลาย พ่อและแม่อนุญาตให้เขาบวชได้"

สุทินกลันทบุตรออกบวช

ต่อมา พวกเพื่อนพากันเข้าไปหาเขาถึงที่อยู่ ครั้นถึงแล้วได้กล่าวกับสุทิน กลันทบุตรดังนี้ว่า "ลุกขึ้นเถิดสุทินเพื่อนรัก มารดาบิดาอนุญาตให้เพื่อนบวชแล้ว"

[๓๐] ทันใดนั้น พอสุทินกลันทบุตรได้ทราบว่า มารดาบิดาอนุญาตให้บวชก็ร่าเริงดีใจมาก ลุกขึ้นมาใช้ฝ่ามือเช็ดตัว บำรุงกำลังอยู่ ๒-๓ วัน แล้วไปเฝ้าพระ ผู้มีพระภาคถึงที่ประทับ ครั้นถึงแล้วได้ถวายบังคมพระผู้มีพระภาคแล้วนั่งลง ณ ที่สมควร สุทินกลันทบุตรผู้นั่ง ณ ที่สมควรแล้วได้กราบทูลพระผู้มีพระภาคดังนี้ว่า "มารดาบิดาอนุญาตให้ข้าพระพุทธเจ้าออกจากเรือนมาบวชเป็นอนาคาริกแล้ว ขอพระผู้มีพระภาคได้โปรดบวชให้ข้าพระพุทธเจ้าด้วยเถิด พระพุทธเจ้าข้า"

สุทินกลันทบุตรได้รับการบรรพชาอุปสมบทในสำนักของพระพุทธเจ้า เมื่อบวชได้ไม่นาน ท่านพระสุทินได้ถือธุดงควัตรดังนี้ คือ อยู่ป่าเป็นวัตร ๑ เที่ยวบิณฑบาตเป็นวัตร ๑ ใช้ผ้าบังสุกุลเป็นวัตร ๑ เที่ยวบิณฑบาตไปตามลำดับเรือน เป็นวัตร ๑ พักอาศัยอยู่ใกล้หมู่บ้านชาววัชชีตำบลหนึ่ง

พระสุทินกลันทบุตรไปเยี่ยมบ้าน

สมัยนั้น แคว้นวัชชีเกิดข้าวยากหมากแพง ประชาชนมีความเป็นอยู่แร้นแค้น ใช้สลากปันส่วนซื้ออาหาร ล้มตายกันกระดูกขาวเกลื่อน ยากที่พระอริยะจะบิณฑบาต ยังชีพได้

ท่านพระสุทินได้มีความคิดดังนี้ว่า บัดนี้ แคว้นวัชชีเกิดข้าวยากหมากแพง ประชาชนมีความเป็นอยู่แร้นแค้น ใช้สลากปันส่วนซื้ออาหาร ล้มตายกันกระดูกขาวเกลื่อน ยากที่พระอริยะจะบิณฑบาตยังชีพได้ แต่ในกรุงเวสาลี เรามีญาติอยู่จำนวนมาก ซึ่งล้วนแต่เป็นครอบครัวมั่งคั่งมีทรัพย์มาก มีโภคะมาก มีเงินมีทองมาก มีเครื่องประดับมาก มีทรัพย์และข้าวเปลือกมาก[๑] อย่ากระนั้นเลย เราควรจะไปอาศัยพวกญาติอยู่ ถึงพวกญาติก็จะอาศัยเราทำบุญถวายทาน ภิกษุทั้งหลายจักมีลาภ และเราก็ไม่เดือดร้อนเรื่องบิณฑบาต

---

[๑] **มีทรัพย์และข้าวเปลือกมาก** หมายถึงมีทรัพย์คือโคเป็นต้น และมีข้าว ๗ ชนิดมาก (สำ.อ. (บาลี) ๑/๑๑๔/๑๓๑), มี

ครั้งนั้น ท่านพระสุทินจึงเก็บเสนาสนะถือบาตรและจีวรแล้วจาริกไปทางกรุงเวสาลี เที่ยวจาริกไปโดยลำดับ จนถึงกรุงเวสาลี ทราบว่า ท่านพระสุทินพักอยู่ ณ กูฏาคารศาลา ป่ามหาวัน เขตกรุงเวสาลีนั้น

บรรดาญาติของท่านพอทราบข่าวว่า พระสุทินกลันทบุตรกลับมากรุงเวสาลี จึงนำอาหาร ๖๐ สำรับไปถวาย ท่านสละอาหารทั้งหมดถวายภิกษุทั้งหลายแล้วครองอันตรวาสกถือบาตรและจีวรเข้าไปบิณฑบาตที่หมู่บ้านกลันทคามในตอนเช้า เที่ยวบิณฑบาตไปในหมู่บ้านกลันทคามตามลำดับเรือน เดินตรงไปทางบ้านโยมบิดา

[๓๑] พอดีขณะนั้น ทาสหญิงของญาติกำลังจะทิ้งขนมกุมมาสค้างคืน ท่านบอกทาสหญิงว่า “ถ้าจะทิ้งสิ่งนั้น ก็จงใส่บาตรของอาตมาเถิด” ขณะที่ทาสหญิง กำลังเกลี่ยขนมกุมมาสค้างคืนลงบาตร นางจำเค้ามือ เท้า และน้ำเสียงของพระสุทินได้ จึงรีบเข้าไปหามารดาของท่านแล้วกล่าวว่า “คุณนายเจ้าขา โปรดทราบเถิดว่าพระสุทินบุตรคุณนายกลับมาแล้ว เจ้าค่ะ”

มารดาของพระสุทินกล่าวว่า “ถ้าเธอพูดจริง เราจะปลดปล่อยเธอให้เป็นไท”

[๓๒] ขณะที่ท่านพระสุทินกำลังนั่งพิงฝาเรือนแห่งหนึ่งฉันขนมกุมมาสค้างคืนอยู่ พอดีโยมบิดาของท่านเดินกลับจากทำงาน ได้เห็นท่านกำลังนั่งฉันขนมกุมมาสค้างคืนอยู่ ครั้นเห็นแล้วจึงตรงเข้าไปหาถึงที่ ครั้นถึงแล้วได้กล่าวกับท่านพระสุทินดังนี้ว่า “อะไรกันลูกสุทิน ลูกฉันขนมกุมมาสค้างคืนหรือ ลูกควรไปบ้านของลูกมิใช่หรือ”

ท่านพระสุทินตอบว่า “อาตมาไปที่บ้านของโยมมาแล้ว ขนมกุมมาสค้างคืนนี้ก็ได้มาจากที่บ้านนั้น”

ทันใดนั้น บิดาจับแขนท่านพระสุทินกล่าวว่า “มาเถิดลูกสุทินไปบ้านด้วยกัน”

ท่านพระสุทินจึงเดินตรงไปบ้านของโยมบิดา ครั้นถึงแล้ว ได้นั่งบนอาสนะที่ เขาจัดถวาย

บิดาของท่านสุทินกล่าวว่า “นิมนต์ท่านฉันเถิด”

“ไม่ละโยม วันนี้อาตมาฉันอิ่มแล้ว”

“ขอนิมนต์รับฉันภัตตาหารในวันพรุ่งนี้เถิด”

ท่านพระสุทินรับนิมนต์โดยดุษณีภาพ แล้วก็ลุกจากอาสนะหลีกไป

บิดาวิงวอนให้ลาสิกขา

[๓๓] ในคืนนั้น มารดาของพระสุทินสั่งให้เอามูลโคสดมาฉาบทาพื้นดินแล้วแบ่งทรัพย์ออกเป็น ๒ กอง คือ เงินกองหนึ่ง ทองกองหนึ่ง เป็นกองใหญ่เท่าๆ กัน สูงท่วมศีรษะ คนยืนอยู่ข้างนี้จะมองไม่เห็นคนยืนอยู่ข้างโน้น คนยืนอยู่ข้างโน้นจะมองไม่เห็นคนยืนอยู่ข้างนี้ ใช้เสื่อลำแพนปิดกองทรัพย์ไว้ ตรงกลางจัดอาสนะใช้ม่านล้อมเป็นวงเสร็จแล้วเรียกอดีตภรรยาของท่านพระสุทินมาสั่งว่า “ลูกหญิง เธอจงแต่งกายด้วยอาภรณ์ที่ลูกสุทินเคยรักใคร่ชอบใจ” ลูกสะใภ้รับคำสั่งแม่ผัวแล้ว

ทรัพย์คือรัตนะ ๗ และข้าวเปลือกอันสงเคราะห์ด้วยบุพพัณชาติและอปรัณชาติมาก (สารตฺถ. ฏีกา (บาลี) ๒/๓๐/๘), และดูข้อ ๑๐๔ หน้า ๘๗ ในเล่มนี้

[๓๔] พอรุ่งเช้า ท่านพระสุทินครองอันตรวาสกถือบาตรและจีวรเข้าไปถึงเรือนโยมบิดา ครั้นถึงแล้ว ได้นั่งบนอาสนะที่เขาจัดถวาย

ลำดับนั้น โยมบิดาของท่านเข้าไปหาแล้วให้คนเปิดกองทรัพย์ออก กล่าวว่า “ลูกสุทิน นี่คือทรัพย์ฝ่ายมารดาเป็นสมบัติฝ่ายหญิงที่ได้รับมาทางฝ่ายมารดา ของพ่อมีอีกต่างหาก ส่วนของปู่อีกต่างหาก ลูกสุทินจงกลับมาเป็นคฤหัสถ์เถิด จะได้ใช้สอยทรัพย์สมบัติและทำบุญ”

ท่านพระสุทินตอบว่า “โยม อาตมาไม่อาจไม่สามารถ อาตมายังพอใจประพฤติพรหมจรรย์อยู่”

โยมบิดาของพระสุทินวิงวอนเป็นครั้งที่ ๒ ฯลฯ เป็นครั้งที่ ๓ ว่า “ลูกสุทิน นี่คือทรัพย์ฝ่ายมารดาเป็นสมบัติฝ่ายหญิงที่ได้รับมาทางฝ่ายมารดา ของพ่อมีอีกต่างหาก ส่วนของปู่อีกต่างหาก ลูกสุทินจงกลับมาเป็นคฤหัสถ์เถิด จะได้ใช้สอยทรัพย์สมบัติและทำบุญ”

ท่านพระสุทินตอบว่า “อาตมาขอพูดบ้าง ถ้าโยมไม่ขัดข้อง”

บิดาของท่านตอบว่า “นิมนต์พูดเถิด ลูกสุทิน”

ท่านพระสุทินกล่าวว่า “ถ้าอย่างนั้น โยมพ่อจงสั่งให้ทำกระสอบป่านใบใหญ่ๆ บรรจุเงินทองให้เต็ม บรรทุกเกวียนไปแล้วโยนลงกลางแม่น้ำคงคา เพราะอะไร เพราะโยมพ่อจะไม่ต้องกลัว ไม่ต้องหวาดระแวง ไม่ต้องขนพองสยองเกล้า ไม่ต้องมีการดูแลรักษาซึ่งมีสาเหตุมาจากทรัพย์นั้นเลย”

เมื่อท่านพระสุทินกล่าวอย่างนี้ โยมบิดาของท่านเสียใจด้วยคิดว่า ลูกสุทิน กล่าวอย่างนี้ได้อย่างไร

[๓๕] ต่อมา บิดาของพระสุทินเรียกอดีตภรรยาของท่านมาสั่งว่า “ลูกหญิง เจ้าเป็นที่รักใคร่พอใจบางทีลูกสุทินจะเชื่อเจ้าบ้าง”

ทันใดนั้น นางจึงจับเท้าทั้ง ๒ ของพระสุทินพลางถามว่า “หลวงพี่ นางอัปสร พวกไหนเล่าผู้เป็นต้นเหตุให้หลวงพี่ประพฤติพรหมจรรย์”

ท่านพระสุทินตอบว่า “น้องหญิง อาตมาไม่ได้ประพฤติพรหมจรรย์เพราะ นางอัปสรเป็นเหตุ” นางเสียใจด้วยคิดว่า วันนี้ เป็นวันแรกที่หลวงพี่สุทินเรียกเราว่า “น้องหญิง” จึงล้มสลบลงตรงนั้นเอง

ท่านพระสุทินบอกโยมบิดาว่า “โยมพ่อ ถ้าโยมจะถวายโภชนะก็จงถวาย อย่าทำให้อาตมาลำบากใจเลย” บิดาของท่านจึงนิมนต์ให้ฉัน จากนั้นมารดาบิดาของท่านประเคนของเคี้ยวของฉันอันประณีตจนกระทั่งอิ่มหนำ จากนั้นมารดาบอกพระสุทินผู้ฉันเสร็จว่า “ลูกสุทิน ตระกูลเรานี้มั่งคั่งมีทรัพย์มาก มีโภคะมาก มีเงินมีทองมาก มีเครื่องประดับมาก มีทรัพย์และข้าวเปลือกมาก ท่านควรกลับมาเป็นคฤหัสถ์ จะได้ใช้สอยทรัพย์สมบัติและทำบุญ มาเถิดลูกสุทิน กลับมาเป็นคฤหัสถ์เถิด จะได้ใช้สอยทรัพย์สมบัติและทำบุญ”

ท่านพระสุทินตอบว่า “โยมแม่ อาตมาไม่อาจไม่สามารถ อาตมายังพอใจประพฤติพรหมจรรย์อยู่”

มารดาพระสุทินวิงวอนแม้ครั้งที่ ๒ ฯลฯ แม้ครั้งที่ ๓ นางกล่าวว่า “ลูกสุทิน ตระกูลเรานี้มั่งคั่งมีทรัพย์มาก มีโภคะมาก มีเงินมีทองมาก มีเครื่องประดับมาก มีทรัพย์และข้าวเปลือกมาก ลูกจงให้ผู้สืบเชื้อสายไว้ เจ้าลิจฉวีจะได้ไม่ริบมรดกของเราที่ขาดผู้สืบสกุล”

“คุณโยม เรื่องนี้อาตมาพอจะทำได้”

“เวลานี้ ลูกพักอยู่ที่ไหน”

“อาตมาพักอยู่ที่ป่ามหาวัน” พระสุทินตอบแล้วลุกจากอาสนะหลีกไป

พระสุทินเสพเมถุนธรรม

[๓๖] หลังจากนั้น มารดาของท่านพระสุทินเรียกอดีตภรรยาพระสุทินมาสั่งว่า “ลูกหญิง เมื่อถึงเวลาที่เจ้ามีระดู ต่อมโลหิตเกิดมีแก่เจ้า เจ้าต้องบอกแม่”

นางรับคำ ต่อมาเมื่อนางมีระดู ต่อมโลหิตเกิดขึ้นจึงบอกแม่ผัวว่า “ดิฉันมีระดู ต่อมโลหิตเกิดแล้ว”

มารดากล่าวว่า “ลูกหญิง ถ้าอย่างนั้น เจ้าจงแต่งกายด้วยอาภรณ์ที่ลูกสุทินเคยรักใคร่ชอบใจเถิด” นางก็ปฏิบัติตามคำของแม่ผัว

ต่อมา มารดาพาสะใภ้ไปหาท่านพระสุทินที่ป่ามหาวัน กล่าวว่า “ลูกสุทิน ตระกูลเรามั่งคั่งมีทรัพย์มาก มีโภคะมาก มีเงินมีทองมาก มีเครื่องประดับมาก มีทรัพย์และข้าวเปลือกมาก ลูกควรกลับมาเป็นคฤหัสถ์ จะได้ใช้สอยทรัพย์สมบัติและทำบุญ”

พระสุทินตอบว่า “อาตมาไม่อาจ ไม่สามารถ อาตมายังพอใจประพฤติพรหมจรรย์อยู่”

มารดาพระสุทินวิงวอนเป็นครั้งที่ ๒ ฯลฯ แม้ครั้งที่ ๓ นางกล่าวว่า “ลูก สุทิน ตระกูลเรานี้มั่งคั่ง ฯลฯ มีทรัพย์และข้าวเปลือกมาก ลูกจงให้ผู้สืบเชื้อสายไว้ เจ้าลิจฉวีจะได้ไม่ริบมรดกของเราที่ขาดผู้สืบสกุล”

พระสุทินตอบว่า “โยม เรื่องนี้อาตมาพอจะทำได้” แล้วจับแขนอดีตภรรยาพาเข้าป่ามหาวัน เพราะยังมิได้บัญญัติสิกขาบท จึงเห็นว่าไม่มีโทษ ได้เสพเมถุนธรรมกับอดีตภรรยา ถึง ๓ ครั้ง นางตั้งครรภ์เพราะเหตุนี้

ทวยเทพกระจายข่าว

ทวยเทพชั้นภุมมะ กระจายข่าวว่า ท่านผู้เจริญ ภิกษุสงฆ์ไม่เคยมีเสนียดไม่เคยมีโทษ พระสุทินกลันทบุตร ก่อเสนียด ก่อโทษขึ้นแล้ว

ทวยเทพชั้นจาตุมมหาราชสดับเสียงของทวยเทพชั้นภุมมะแล้ว ได้กระจายข่าวต่อไป ฯลฯ ทวยเทพชั้นดาวดึงษ์ ฯลฯ ทวยเทพชั้นยามา ฯลฯ ทวยเทพชั้นดุสิต ฯลฯ ทวยเทพชั้นนิมมานรดี ฯลฯ ทวยเทพชั้นปรนิมมิตวสวัตดี ฯลฯ ทวยเทพที่นับเนื่องในหมู่พรหมสดับเสียงแล้วก็กระจายข่าวกันต่อไปว่า ท่านผู้เจริญ ภิกษุสงฆ์ไม่เคยมีเสนียด ไม่เคยมีโทษ พระสุทินกลันทบุตรก่อเสนียด ก่อโทษขึ้นแล้ว

เพียงครู่เดียวเท่านั้น เสียงป่าวประกาศได้กระจายขึ้นไปถึงพรหมโลกด้วยประการฉะนี้

ต่อมา อดีตภรรยาของพระสุทินครรภ์แก่จึงคลอดบุตร พวกเพื่อนของ พระสุทินตั้งชื่อเด็กคนนั้นว่าเด็กชายพีชกะ[๑] เรียกอดีตภรรยาของพระสุทินว่า พีชกมารดา เรียกพระสุทินว่าพีชกบิดา ต่อมาทั้งมารดาทั้งบุตรได้ออกจากเรือนไปบวชเป็นอนาคาริก ได้สำเร็จเป็นพระอรหันต์

---

[๑] **พีชกะ หมายถึงผู้สืบเชื้อสาย ที่ตั้งชื่อให้ว่า พีชกะ เพราะย่าได้เคยกล่าวว่า พีชกัปิ เทหิ จงให้ผู้สืบ เชื้อสาย (วิ.อ. (บาลี) ๑/๓๖/๒๒๔)**

พระสุทินเกิดความเดือดร้อนใจ

[๓๗] ต่อมา พระสุทินเกิดความกลุ้มใจเดือดร้อนใจว่า “ไม่ใช่ลาภของเราหนอ เราไม่มีลาภหนอ เราได้ชั่วแล้วหนอ เราไม่ได้ดีแล้วหนอ ถึงจะเข้ามาบวชในพระธรรมวินัยที่พระผู้มีพระภาคตรัสไว้ดีแล้ว ก็ยังไม่สามารถประพฤติพรหมจรรย์ให้บริสุทธิ์บริบูรณ์ได้ตลอดชีวิต” เพราะความกลุ้มใจ เดือดร้อนใจนั้น ท่านจึงซูบผอม หมองคล้ำ ซีดเหลือง เส้นเอ็นขึ้นสะพรั่ง มีเรื่องในใจ ใจหดหู่ เป็นทุกข์ เสียใจ เดือดร้อนใจ เศร้าซึม

[๓๘] ฝ่ายภิกษุผู้เป็นเพื่อนของพระสุทิน กล่าวกับท่านสุทินว่า “ท่านสุทิน เมื่อก่อนท่านมีผิวพรรณเปล่งปลั่งกระชุ่มกระชวย หน้าตาสดใส มีน้ำมีนวล แต่บัดนี้ ดูท่านซูบผอม หมองคล้ำ ซีดเหลือง เส้นเอ็นขึ้นสะพรั่ง มีเรื่องในใจ ใจหดหู่ เป็นทุกข์ เสียใจ เดือดร้อนใจ เศร้าซึม ท่านไม่ยินดีจะประพฤติพรหมจรรย์กระมัง”

พระสุทินตอบว่า “ท่านทั้งหลาย ความจริงไม่ใช่กระผมจะไม่ยินดีประพฤติพรหมจรรย์ กระผมมีบาปกรรมที่ทำไว้ คือ ได้เสพเมถุนธรรมกับอดีตภรรยา กระผมจึงเกิดความกลุ้มใจเดือดร้อนใจว่า มิใช่ลาภของเราหนอ เราไม่มีลาภหนอ เราได้ชั่วแล้วหนอ เราไม่ได้ดีหนอ ถึงจะเข้ามาบวชในพระธรรมวินัยที่พระผู้มีพระภาคตรัสไว้ดีแล้ว ก็ยังไม่สามารถจะประพฤติพรหมจรรย์ ให้บริสุทธิ์บริบูรณ์ได้ตลอดชีวิต”

ภิกษุผู้เป็นเพื่อนกล่าวว่า “จริงทีเดียวท่านสุทิน การที่ท่านเข้ามาบวชในพระธรรมวินัยที่พระผู้มีพระภาคตรัสไว้ดีแล้วแต่ไม่สามารถจะประพฤติพรหมจรรย์ให้บริสุทธิ์บริบูรณ์ได้ตลอดชีวิต ก็พอที่จะทำให้กลุ้มใจ เดือดร้อนใจได้ พระผู้มีพระภาคทรงแสดงธรรมไว้โดยประการต่าง ๆ เพื่อคลายความกำหนัด มิใช่เพื่อความกำหนัด เพื่อความพราก มิใช่เพื่อความประกอบไว้ เพื่อความไม่ถือมั่น มิใช่เพื่อความถือมั่น มิใช่หรือ เมื่อพระผู้มีพระภาคทรงแสดงธรรม เพื่อคลายความกำหนัด ท่านก็ยังจะคิดเพื่อความกำหนัด ทรงแสดงธรรมเพื่อความพราก ท่านก็ยังจะคิดเพื่อความประกอบ ไว้ ทรงแสดงธรรมเพื่อความไม่ถือมั่น ท่านก็ยังจะคิดเพื่อมีความถือมั่น พระผู้มีพระภาคทรงแสดงธรรมโดยประการต่าง ๆ เพื่อสำรอกราคะ เพื่อสร่างความเมา เพื่อดับความกระหาย เพื่อถอนความอาลัย เพื่อตัดวัฏฏะ เพื่อความสิ้นตัณหา เพื่อคลายความกำหนัด เพื่อดับทุกข์ เพื่อนิพพาน มิใช่หรือ พระผู้มีพระภาคตรัสบอกการละกาม การกำหนดรู้ความสำคัญในกาม การกำจัดความกระหายในกาม การเพิกถอนความตรึกในกาม การระงับความกลัดกลุ้มเพราะกามไว้โดยประการต่าง ๆ มิใช่หรือ การกระทำของท่านนั้น มิได้ทำคนที่ยังไม่เลื่อมใสให้เลื่อมใส หรือทำคนที่เลื่อมใส อยู่แล้วให้เลื่อมใสยิ่งขึ้นได้เลย ที่จริง กลับจะทำให้คนที่ไม่เลื่อมใสก็ไม่เลื่อมใสไปเลย คนที่เลื่อมใสอยู่แล้วบางพวกก็จะกลายเป็นอื่นไป”

[๓๙] ครั้นภิกษุผู้เป็นเพื่อนเหล่านั้นตำหนิพระสุทินโดยประการต่าง ๆ แล้วนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ

ทรงประชุมสงฆ์บัญญัติสิกขาบท

ลำดับนั้น พระผู้มีพระภาคครับสั่งให้ประชุมสงฆ์เพราะเรื่องนี้เป็นต้นเหตุ ทรงสอบถามท่านพระสุทินว่า “สุทิน ทราบว่า เธอเสพเมถุนธรรมกับอดีตภรรยา จริงหรือ” พระสุทินทูลรับว่า “จริง พระพุทธเจ้าข้า”

พระผู้มีพระภาคทรงตำหนิว่า “โมฆบุรุษ การกระทำของเธอไม่สมควร ไม่คล้อยตาม ไม่เหมาะสม ไม่ใช่กิจของสมณะ ใช้ไม่ได้ ไม่ควรทำเลย เธอบวชในธรรมวินัยที่เรากล่าวดีแล้ว ไฉนจึงไม่สามารถประพฤติพรหมจรรย์ให้บริสุทธิ์บริบูรณ์ได้ตลอดชีวิตเล่า เราแสดงธรรมโดยประการต่าง ๆ เพื่อคลายความกำหนัด มิใช่เพื่อความกำหนัด เพื่อความพราก มิใช่เพื่อความประกอบไว้ เพื่อความไม่ถือมั่น มิใช่เพื่อความถือมั่น มิใช่หรือ เมื่อเราแสดงธรรมเพื่อคลายความกำหนัด เธอก็ยังจะคิดเพื่อความกำหนัด เราแสดงธรรมเพื่อความพราก เธอก็ยังจะคิดเพื่อความประกอบไว้ เราแสดงธรรมเพื่อความไม่ถือมั่น เธอก็ยังจะคิดเพื่อมีความถือมั่น เราแสดงธรรมโดยประการต่าง ๆ เพื่อสำรอกราคะ เพื่อสร่างความเมา เพื่อดับความกระหาย เพื่อถอนความอาลัย เพื่อตัดวัฏฏะ เพื่อความสิ้นตัณหา เพื่อคลายความกำหนัด เพื่อดับทุกข์ เพื่อนิพพาน มิใช่หรือ เราบอกการละกาม การกำหนดรู้ความสำคัญ ในกาม การกำจัดความกระหายในกาม การเพิกถอนความตรึกในกาม การระงับความกลัดกลุ้มเพราะกามไว้โดยประการต่าง ๆ มิใช่หรือ

โมฆบุรุษ เธอสอดองคชาตเข้าปากอสรพิษร้ายเสียยังดีกว่าสอดองคชาตเข้าองค์กำเนิดสตรี สอดองคชาตเข้าปากงูเห่าเสียยังดีกว่าสอดองคชาตเข้าองค์กำเนิด สตรี สอดองคชาตเข้าหลุมถ่านไฟเสียยังดีกว่าสอดองคชาตเข้าองค์กำเนิดสตรี เพราะอะไรเล่า เพราะผู้สอดองคชาตเข้าปากอสรพิษร้ายเป็นต้น พึงถึงความตายหรือทุกข์ปางตายเพราะการกระทำนั้นเป็นเหตุ หลังจากตายแล้วก็ไม่ต้องไปบังเกิดในอบายทุคติ วินิบาต นรก ส่วนผู้สอดองคชาตเข้าองค์กำเนิดสตรี หลังจากตายแล้วต้องไปบังเกิดในอบายทุคติ วินิบาต นรก

โมฆบุรุษ ในการที่เธอเสพอสัทธรรม ซึ่งเป็นประเวณีของชาวบ้าน มารยาทของคนชั้นต่ำ กิริยาชั่วหยาบ มีน้ำเป็นที่สุด เป็นกิจที่จะต้องทำในที่ลับ ต้องทำกัน สอง ต่อสองนี้มีโทษมาก เธอเป็นคนแรกที่ก่ออกุศลธรรมก่อนใครๆ การทำอย่างนี้ มิได้ทำคนที่ยังไม่เลื่อมใสให้เลื่อมใส หรือทำคนที่เลื่อมใสอยู่แล้วให้เลื่อมใสยิ่งขึ้น ได้เลย ที่จริง กลับจะทำให้คนที่ไม่เลื่อมใสก็ไม่เลื่อมใสไปเลย คนที่เลื่อมใสอยู่แล้วบางพวกก็จะกลายเป็นอื่นไป”

ครั้นพระผู้มีพระภาคทรงตำหนิพระสุทินโดยประการต่าง ๆ แล้ว ได้ตรัสโทษแห่งความเป็นคนเลี้ยงยาก บำรุงยาก มักมาก ไม่สันโดษ ความคลุกคลี ความเกียจคร้าน ตรัสคุณแห่งความเป็นคนเลี้ยงง่าย บำรุงง่าย มักน้อย สันโดษ ความขัดเกลา ความกำจัดกิเลส อาการน่าเลื่อมใส การไม่สะสม การปรารภความเพียรโดยประการต่าง ๆ ทรงแสดงธรรมีกถาให้เหมาะสมให้คล้อยตามกับเรื่องนั้น แล้วรับสั่งกับภิกษุทั้งหลายว่า

“ภิกษุทั้งหลาย เพราะเหตุนั้น เราจะบัญญัติสิกขาบทแก่ภิกษุทั้งหลาย โดยอาศัยอำนาจประโยชน์ ๑๐ ประการ คือ

๑. เพื่อความรับว่าดีแห่งสงฆ์

๒. เพื่อความผาสุกแห่งสงฆ์

๓. เพื่อข่มบุคคลผู้เก้อยาก

๔. เพื่อความอยู่ผาสุกแห่งเหล่าภิกษุผู้มีศีลดีงาม

๕. เพื่อปิดกั้นอาสวะทั้งหลายอันจะบังเกิดในปัจจุบัน

๖. เพื่อกำจัดอาสวะทั้งหลายอันจะบังเกิดในอนาคต

๗. เพื่อความเลื่อมใสของคนที่ยังไม่เลื่อมใส

๘. เพื่อความเลื่อมใสยิ่งขึ้นไปของคนที่เลื่อมใสแล้ว

๙. เพื่อความตั้งมั่นแห่งสัทธรรม

๑๐. เพื่อเอื้อเฟื้อวินัย[๑]"

แล้วจึงรับสั่งให้ภิกษุทั้งหลายยกสิกขาบทนี้ขึ้นแสดงดังนี้

พระบัญญัติ

ก็ ภิกษุใดเสพเมถุนธรรม ภิกษุนั้นเป็นปาราชิก[๒] หาสังวาสมิได้

สิกขาบทนี้ พระผู้มีพระภาคทรงบัญญัติไว้แก่ภิกษุทั้งหลายอย่างนี้

สุทินภาณวาร จบ

เรื่องลิงตัวเมีย

[๔๐] สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งให้อาหารเลี้ยงลิงตัวเมียในป่ามหาวัน กรุงเวสาลี แล้วเสพเมถุนธรรมกับนางลิงนั้น ครั้นเวลาเช้า เธอครองอันตรวาสก ถือบาตรและจีวรไปบิณฑบาตในกรุงเวสาลี ต่อมาภิกษุหลายรูปจาริกไปตามเสนาสนะ เดินผ่านไปทางที่อยู่ของภิกษุนั้น นางลิงเห็นภิกษุเหล่านั้นกำลังเดินมาแต่ไกลจึงตรงเข้าไปหา แล้วส่ายสะเอว แกว่งหาง โก่งตะโพกขึ้น ทำท่าทางต่างๆ ต่อหน้าภิกษุเหล่านั้น ภิกษุเหล่านั้น จึงพากันสันนิษฐานว่า ภิกษุเจ้าถิ่นคงจะเสพเมถุนธรรมกับนางลิงตัว นี้แน่ แล้วแอบอยู่ ณ ที่กำบังแห่งหนึ่งจนกระทั่งภิกษุเจ้าถิ่นเที่ยวบิณฑบาตในกรุง เวสาลี แล้วถืออาหารบิณฑบาตกลับมา

---

[๑] **ข้อ ๑,๒ ทรงบัญญัติเพื่อประโยชน์แก่ส่วนรวมคือสงฆ์**

ข้อ ๓,๔ ทรงบัญญัติเพื่อประโยชน์แก่บุคคล

ข้อ ๕,๖ ทรงบัญญัติเพื่อประโยชน์แก่ความบริสุทธิ์หรือแก่ชีวิต

ข้อ ๗,๘ ทรงบัญญัติเพื่อประโยชน์แก่ประชาชน

ข้อ ๙,๑๐ ทรงบัญญัติเพื่อประโยชน์แก่พระศาสนา

ข้อ ๑๐ คำว่า เพื่อเอื้อเฟื้อวินัย หมายถึง เพื่อเชิดชู ค้ำจุน ประคับประคองพระวินัย ๔ อย่าง คือ สังวรวินัย ปหานวินัย สมถวินัย บัญญัติวินัย (วิ.อ. (บาลี) ๑/๓๙/๒๓๖-๒๓๗)

[๒] **เป็นปาราชิก** หมายถึงเป็นผู้พ่ายแพ้ คือ เป็นผู้เคลื่อน พลัดตก เหินห่างจากพระสัทธรรม (สารตฺถ.ฏีกา (บาลี) ๒/๕๕/๑๐๓-๑๐๔), คำว่า ปาราชิก หมายถึงสิกขาบท อาบัติ และบุคคล ในที่นี้หมายถึงบุคคล (วิ.อ. (บาลี) ๑/๕๕/๒๗๗-๒๗๙)

[๔๑] ขณะนั้น นางลิงได้เข้าไปหาภิกษุเจ้าถิ่นนั้น ครั้นภิกษุเจ้าถิ่นฉันบิณฑบาตนั้นส่วนหนึ่งแล้ว ได้แบ่งอีกส่วนหนึ่งให้แก่นางลิง เมื่อมันกินอาหารแล้วได้โก่งตะโพกให้ ภิกษุเจ้าถิ่นจึงเสพเมถุนธรรมกับมัน

ทันใดนั้น ภิกษุเหล่านั้นออกจากที่ซ่อน กล่าวกับภิกษุเจ้าถิ่นว่า “ท่าน พระผู้มีพระภาคทรงบัญญัติสิกขาบทไว้แล้วมิใช่หรือ เหตุไร ท่านจึงเสพเมถุนธรรมกับนางลิงนี้เล่า”

ท่านกล่าวแย้งว่า “จริงท่านทั้งหลาย พระผู้มีพระภาคได้ทรงบัญญัติสิกขาบทไว้แล้ว แต่สิกขาบทนั้น ใช้เฉพาะหญิงมนุษย์ ไม่ใช้ในสัตว์ดิรัจฉานตัวเมีย”

ภิกษุเหล่านั้นกล่าวว่า “พระบัญญัตินั้นใช้ได้เหมือนกันทั้งในหญิงมนุษย์และในสัตว์ดิรัจฉานตัวเมีย มิใช่หรือ การกระทำของท่านไม่สมควร ไม่คล้อยตาม ไม่เหมาะสม ไม่ใช่กิจของสมณะ ใช้ไม่ได้ ไม่ควรทำเลย ท่านบวชในพระธรรมวินัยที่พระผู้มีพระภาคตรัสไว้ดีแล้ว ไฉนจึงไม่สามารถประพฤติพรหมจรรย์ให้บริสุทธิ์บริบูรณ์ได้ตลอดชีวิตเล่า พระผู้มีพระภาค ทรงแสดงธรรมโดยประการต่าง ๆ เพื่อคลายความกำหนัด มิใช่เพื่อความกำหนัด ฯลฯ ตรัสบอกการระงับความกลัดกลุ้มเพราะกามไว้โดยประการต่างๆ มิใช่หรือ การทำอย่างนี้มิได้ทำคนที่ยังไม่เลื่อมใสให้เลื่อมใส หรือทำคนที่เลื่อมใสอยู่แล้วให้เลื่อมใสยิ่งขึ้นได้เลย ที่จริง กลับจะทำให้คนที่ไม่เลื่อมใสก็ไม่เลื่อมใสไปเลย คนที่เลื่อมใสอยู่แล้วบางพวกก็จะกลายเป็นอื่นไป” ครั้นภิกษุเหล่านั้น ตำหนิภิกษุนั้นโดยประการต่างๆ แล้วนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ

ทรงประชุมสงฆ์บัญญัติอนุบัญญัติ

[๔๒] ลำดับนั้น พระผู้มีพระภาครับสั่งให้ประชุมสงฆ์เพราะเรื่องนี้เป็นต้นเหตุ ทรงสอบถามภิกษุนั้นว่า “ภิกษุ ทราบว่า เธอเสพเมถุนธรรมกับนางลิง จริงหรือ” เธอ ทูลรับว่า “จริง พระพุทธเจ้าข้า” พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าทรงตำหนิว่า “โมฆบุรุษ การกระทำของเธอไม่สมควร ไม่คล้อยตาม ไม่เหมาะสม ไม่ใช่กิจของสมณะ ใช้ไม่ได้ ไม่ควรทำ เธอบวชในธรรมวินัยที่เรากล่าวดีแล้ว ไฉนจึงไม่สามารถประพฤติพรหมจรรย์ให้บริสุทธิ์บริบูรณ์ได้ตลอดชีวิตเล่า เราแสดงธรรมโดยประการ ต่าง ๆ เพื่อคลายความกำหนัด ฯลฯ เราบอกการระงับความกลัดกลุ้มเพราะกามไว้โดยประการต่าง ๆ มิใช่หรือ

โมฆบุรุษ เธอสอดองคชาตเข้าปากอสรพิษร้ายเสียยังดีกว่าสอดองคชาตเข้าองค์กำเนิดนางลิง สอดองคชาตเข้าปากงูเห่าเสียยังดีกว่าสอดองคชาตเข้าองค์กำเนิดนางลิง สอดองคชาตเข้าหลุมถ่านไฟเสียยังดีกว่าสอดองคชาตเข้าองค์กำเนิดนางลิง เพราะอะไรเล่า เพราะผู้สอดองคชาตเข้าปากอสรพิษร้ายเป็นต้น พึงถึงความตายหรือทุกข์ปางตายเพราะการกระทำนั้นเป็นเหตุ หลังจากตายแล้วก็ไม่ต้องไปบังเกิดในอบาย ทุคติ วินิบาต นรก ส่วนผู้สอดองคชาตเข้าองค์กำเนิดนางลิง หลังจาก ตายแล้วต้องไปบังเกิดในอบาย ทุคติ วินิบาต นรก

โมฆบุรุษ ในการที่เธอเสพอสัทธรรมซึ่งเป็นประเวณีของชาวบ้าน มารยาทของคนชั้นต่ำ กิริยาชั่วหยาบ มีน้ำเป็นที่สุด เป็นกิจที่จะต้องทำในที่ลับ ต้องทำกันสองต่อสองนี้มีโทษมาก

โมฆบุรุษ การกระทำอย่างนี้ มิได้ทำคนที่ยังไม่เลื่อมใสให้เลื่อมใส หรือทำคนที่เลื่อมใสอยู่แล้วให้เลื่อมใสยิ่งขึ้นได้เลย ที่จริง กลับจะทำให้คนที่ไม่เลื่อมใสก็ไม่เลื่อมใสไปเลย คนที่เลื่อมใสอยู่แล้วบางพวกก็จะกลายเป็นอื่นไป" แล้วจึงรับสั่งให้ภิกษุทั้งหลายยกสิกขาบทนี้ขึ้นแสดงดังนี้

พระอนุบัญญัติ

อนึ่ง ภิกษุใดเสพเมถุนธรรม โดยที่สุดแม้กับสัตว์ดิรัจฉานตัวเมีย ภิกษุนั้นเป็นปาราชิก หาสังวาสมิได้

สิกขาบทนี้ พระผู้มีพระภาคทรงบัญญัติไว้แก่ภิกษุทั้งหลายอย่างนี้

เรื่องลิงตัวเมีย จบ

สันถตภาณวาร

เรื่องพวกภิกษุวัชชีบุตร

[๔๓] สมัยนั้น พวกภิกษุวัชชีบุตรชาวกรุงเวสาลีหลายรูปฉันอาหาร จำวัดและสรงน้ำพอแก่ความต้องการ มนสิการโดยไม่แยบคาย ไม่บอกคืนสิกขา ไม่เปิดเผยความท้อแท้ พากันเสพเมถุนธรรม

ต่อมา พวกเธอถูกความเสื่อมญาติ ความเสื่อมโภคะและโรคกลุ้มรุม จึงเข้าไปหาท่านพระอานนท์ เรียนว่า "ท่านพระอานนท์ พวกกระผมไม่ติเตียนพระพุทธ ไม่ติเตียนพระธรรม ไม่ติเตียนพระสงฆ์ พวกกระผมติเตียนตนเอง ไม่ติเตียนผู้อื่น พวกกระผมไม่มีวาสนา มีบุญน้อย บวชในพระธรรมวินัยที่พระผู้มีพระภาคตรัสไว้ดี แล้ว ไม่สามารถจะประพฤติพรหมจรรย์ให้บริสุทธิ์บริบูรณ์ได้ตลอดชีวิต บัดนี้ ถ้าพวกกระผมได้บรรพชา อุปสมบทในสำนักพระผู้มีพระภาคอีก พวกกระผมพึงเห็นแจ้งกุศลธรรม หมั่นประกอบความเพียรในการเจริญโพธิปักขิยธรรมตั้งแต่หัวค่ำจน รุ่งสาง พวกกระผมขอโอกาส ท่านพระอานนท์ ได้โปรดกราบทูลเรื่องนี้แด่พระผู้มีพระภาคเถิด"

พระอานนท์รับคำแล้วเข้าไปเฝ้าพระผู้มีพระภาคถึงที่ประทับ ครั้งถึงแล้วได้กราบทูลเรื่องนี้ให้ทรงทราบ

พระผู้มีพระภาคตรัสว่า "อานนท์ มิใช่ฐานะ มิใช่โอกาสที่ตถาคตจะถอน ปาราชิกสิกขาบทที่บัญญัติแก่สาวกทั้งหลาย เพราะพวกวัชชีหรือวัชชีบุตรเป็นเหตุ"

ลำดับนั้น พระผู้มีพระภาคทรงแสดงธรรมีกถาเพราะเรื่องนี้เป็นต้นเหตุแล้วรับสั่งกับภิกษุทั้งหลายว่า "ภิกษุทั้งหลาย ผู้ใดเป็นภิกษุ ไม่บอกคืนสิกขา ไม่เปิดเผยความท้อแท้ เสพเมถุนธรรมทั้งที่ยังเป็นภิกษุ ผู้นั้นมาแล้ว สงฆ์ไม่พึงให้อุปสมบท แต่ผู้ใดเป็นภิกษุ บอกคืนสิกขา เปิดเผยความท้อแท้ แล้วเสพเมถุนธรรม ผู้นั้นมา แล้ว สงฆ์พึงให้อุปสมบท" แล้วจึงรับสั่งให้ภิกษุทั้งหลายยกสิกขาบทนี้ขึ้นแสดงดังนี้

พระอนุบัญญัติ

[๔๔] **อนึ่ง ภิกษุใดถึงพร้อมด้วยสิกขาและสาชีพของภิกษุทั้งหลาย ไม่บอกคืนสิกขา ไม่เปิดเผยความท้อแท้ เสพเมถุนธรรมโดยที่สุดแม้กับสัตว์ดิรัจฉานตัวเมีย ภิกษุนั้นเป็นปาราชิก หาสังวาสมิได้**

เรื่องพวกภิกษุวัชชีบุตร จบ

สิกขาบทวิภังค์

[๔๕] คำว่า **อนึ่ง...ใด** คือ ผู้ใด ผู้เช่นใด มีการงาน มีชาติวรรณะ มีชื่อ มีตระกูล มีลักษณนิสัย มีคุณธรรมมีอารมณ์อย่างไร เป็นเถระ นวกะหรือมัชฌิมะ[๑] นี้ ที่พระผู้มีพระภาคตรัสว่า อนึ่ง...ใด

คำว่า **ภิกษุ** มีอธิบายว่า ชื่อว่า ภิกษุ เพราะเป็นผู้ขอ ชื่อว่า ภิกษุ เพราะอาศัยการเที่ยวขอ ชื่อว่า ภิกษุ เพราะใช้ผืนผ้าที่ถูกทำให้เสียราคา[๒] ชื่อว่า ภิกษุ เพราะเรียกกันโดยโวหาร ชื่อว่า ภิกษุ เพราะการปฏิญญาตน ชื่อว่า ภิกษุ เพราะพระพุทธเจ้าทรงบวชให้ ชื่อว่า ภิกษุ เพราะเป็นผู้อุปสมบทด้วยไตรสรณคมน์ ชื่อว่า ภิกษุ เพราะเป็นผู้เจริญ ชื่อว่า ภิกษุ เพราะเป็นผู้มีสาระ ชื่อว่า ภิกษุ เพราะเป็นผู้ยังต้องศึกษา ชื่อว่า ภิกษุ เพราะเป็นผู้ไม่ต้องศึกษา ชื่อว่า ภิกษุ เพราะเป็นผู้ที่สงฆ์พร้อมเพรียงกันอุปสมบทให้ด้วยญัตติจตุตถกรรมที่ถูกต้อง สมควรแก่เหตุ ในภิกษุที่ กล่าวมานั้น ภิกษุผู้ที่สงฆ์พร้อมเพรียงกันอุปสมบทให้ด้วยญัตติจตุตถกรรมที่ถูกต้อง สมควรแก่เหตุนี้ที่พระผู้มีพระภาคทรงประสงค์เอาว่า ภิกษุ ในความหมายนี้

คำว่า **สิกขา** ได้แก่ สิกขา ๓ อย่าง คือ อธิสีลสิกขา อธิจิตตสิกขา และ อธิปัญญาสิกขา ในสิกขา ๓ นั้น อธิสีลสิกขานี้ที่ทรงประสงค์เอาในความหมายนี้

ที่ชื่อว่า **สาชีพ** หมายถึง สิกขาบทที่พระผู้มีพระภาคทรงบัญญัติไว้ ภิกษุศึกษาสาชีพนั้น เหตุนั้น พระผู้มีพระภาคจึงตรัสว่า ผู้ถึงพร้อมด้วยสาชีพ

คำว่า **ไม่บอกคืนสิกขา ไม่เปิดเผยความท้อแท้** มีพุทธาธิบายว่า ภิกษุทั้งหลาย การเปิดเผยความท้อแท้ แต่ไม่เป็นการบอกคืนสิกขาก็มี การเปิดเผยความ ท้อแท้ และเป็นการบอกคืนสิกขาก็มี

บทภาชนีย์

ลักษณะที่ไม่เป็นอันบอกคืนสิกขา

ภิกษุทั้งหลาย อย่างไร ชื่อว่าการเปิดเผยความท้อแท้ แต่ไม่เป็นการบอกคืนสิกขา

๑. การบอกคืนสิกขาด้วยการใช้คำรำพึง ๑๔ บท

(๑) ภิกษุทั้งหลาย ภิกษุในธรรมวินัยนี้ กระสัน ไม่ยินดี ปรารถนาจะสึก อึดอัด เบื่อหน่าย รังเกียจเพศภิกษุ ปรารถนาจะเป็นคฤหัสถ์ ปรารถนาจะเป็นอุบาสก ปรารถนาจะเป็นคนวัด ปรารถนจะเป็นสามเณร ปรารถนาจะเป็นเดียรถีย์ ปรารถนาจะเป็นสาวกเดียรถีย์ ปรารถนาจะไม่เป็นสมณะ ปรารถนาจะไม่เป็นเชื้อสายพระศากยบุตร บอกให้ผู้อื่นรู้ว่า “ไฉนหนอ ข้าพเจ้าพึงบอกคืนพระพุทธเจ้า”

ภิกษุทั้งหลาย แม้อย่างนี้ ชื่อว่าเป็นการเปิดเผยความท้อแท้ แต่ไม่เป็นการบอกคืนสิกขา

(๒) อีกประการหนึ่ง ภิกษุในธรรมวินัย กระสัน ไม่ยินดี ปรารถนาจะสึก อึดอัด เบื่อหน่าย รังเกียจเพศภิกษุ ปรารถนาจะเป็นคฤหัสถ์ ฯลฯ ปรารถนาจะไม่เป็นเชื้อสายพระศากยบุตร บอกให้ผู้อื่นรู้ว่า ไฉน

---

[๑] **เถระ** หมายถึงพระผู้ใหญ่ ตามวินัยกำหนดว่ามีพรรษาตั้งแต่ ๑๐ ขึ้นไป นวกะ หมายถึงภิกษุผู้มีพรรษา ยังไม่ครบ ๕ มัชฌิมะ หมายถึงภิกษุผู้มีพรรษาครบ ๕ แล้วแต่ยังไม่ถึง ๑๐ พรรษา (วิ.อ. (บาลี) ๑/๔๕/๒๕๓)

[๒] **ทำให้เสียราคา** หมายถึงทำผ้าให้เสียราคา โดยทำให้เสียสี ๑ โดยใช้ศัสตราตัดเป็นชิ้นเล็กชิ้นน้อย ๑ โดยทำให้เป็นตำหนิด้วยการทำพินทุกัปปะ ๑ (วิ.อ. (บาลี) ๑/๔๕/๒๕๓-๔)

หนอ ข้าพเจ้าพึงบอกคืนพระธรรม (๓) ...บอกให้ผู้อื่นรู้ว่า ไฉนหนอ ข้าพเจ้าพึงบอกคืนพระสงฆ์ (๔) ...บอกให้ผู้อื่นรู้ว่า ไฉนหนอ ข้าพเจ้าพึงบอกคืนสิกขา (๕) ...บอกให้ผู้อื่นรู้ว่า ไฉนหนอ ข้าพเจ้าพึงบอกคืนพระวินัย (๖) ...บอกให้ผู้อื่นรู้ว่า ไฉนหนอ ข้าพเจ้าพึงบอกคืนพระปาติโมกข์ (๗) ...บอกให้ผู้อื่นรู้ว่า ไฉนหนอ ข้าพเจ้าพึงบอกคืนอุทเทส[๑] (๘) ...บอกให้ผู้อื่นรู้ว่า ไฉนหนอ ข้าพเจ้าพึงบอกคืนพระอุปัชฌาย์ (๙) ...บอกให้ผู้อื่นรู้ว่า ไฉนหนอ ข้าพเจ้าพึงบอกคืนพระอาจารย์ (๑๐) ...บอกให้ผู้อื่นรู้ว่า ไฉนหนอ ข้าพเจ้าพึงบอกคืนสัทธิวิหาริก (๑๑) ...บอกให้ผู้อื่นรู้ว่า ไฉนหนอ ข้าพเจ้าพึงบอกคืนอันเตวาสิก (๑๒) ...บอกให้ผู้อื่นรู้ว่า ไฉนหนอ ข้าพเจ้าพึงบอกคืนภิกษุผู้ร่วมอุปัชฌาย์ (๑๓) ... บอกให้ผู้อื่นรู้ว่า ไฉนหนอ ข้าพเจ้าพึงบอกคืนภิกษุผู้ร่วมอาจารย์ (๑๔) ...บอกให้ผู้อื่นรู้ว่า ไฉนหนอ ข้าพเจ้าพึงบอกคืนเพื่อนพรหมจารี

ภิกษุทั้งหลาย แม้อย่างนี้ ก็ชื่อว่า เป็นการเปิดเผยความท้อแท้ แต่ไม่เป็นการบอกคืนสิกขา

๒. การบอกคืนสิกขาด้วยการใช้คำรำพึงกำหนดภาวะ ๘ บท

(๑) ภิกษุในธรรมวินัยนี้ กระสัน ไม่ยินดี ปรารถนาจะสึก อึดอัด เบื่อหน่าย รังเกียจเพศภิกษุ ปรารถนาจะเป็นคฤหัสถ์ ฯลฯ ปรารถนาจะไม่เป็นเชื้อสายพระศากยบุตร บอกให้ผู้อื่นรู้ว่า ไฉนหนอ ข้าพเจ้าพึงเป็นคฤหัสถ์ (๒) ...พึงเป็นอุบาสก (๓) ...พึงเป็นคนวัด (๔) ...พึงเป็นสามเณร (๕) ...พึงเป็นเดียรถีย์ (๖) ...พึงเป็นสาวก เดียรถีย์ (๗) ...พึงเป็นผู้มิใช่สมณะ (๘) ...พึงเป็นผู้มิใช่เชื้อสายพระศากยบุตร

ภิกษุทั้งหลาย แม้อย่างนี้ก็ชื่อว่าเป็นการเปิดเผยความท้อแท้ แต่ไม่เป็นการบอกคืนสิกขา

๓.-๑๐. การบอกคืนสิกขาด้วยการใช้คำปริกัป ๑๔ บทและ ๘ บท[๒]

[๔๖] (๑) อีกประการหนึ่ง ภิกษุในธรรมวินัยนี้ กระสัน ไม่ยินดี ปรารถนาจะสึก อึดอัด เบื่อหน่าย รังเกียจเพศภิกษุ ปรารถนาจะเป็นคฤหัสถ์ ฯลฯ ปรารถนาจะไม่เป็นเชื้อสายพระศากยบุตร บอกให้ผู้อื่นรู้ว่า ก็ถ้าว่า ข้าพเจ้าพึงบอกคืนพระพุทธเจ้า... (๘) ภิกษุบอกให้ผู้อื่นรู้ว่า ก็ถ้าว่า ข้าพเจ้าพึงเป็นผู้มิใช่เชื้อสายพระศากยบุตร... (๑) ภิกษุบอกให้ผู้อื่นรู้ว่า ก็ถ้าว่า ข้าพเจ้าพึงบอกคืนพระพุทธเจ้า... (๘) ภิกษุบอกให้ผู้อื่นรู้ว่า ก็ถ้าว่า ข้าพเจ้าพึงเป็นผู้มิใช่เชื้อสายพระศากยบุตร... (๑) ภิกษุบอกให้ผู้อื่นรู้ว่า เอาเถอะ ข้าพเจ้าพึงบอกคืนพระพุทธเจ้า... (๘) ภิกษุบอกให้ผู้อื่นรู้ว่า เอาเถอะ ข้าพเจ้าพึงเป็นผู้มิใช่เชื้อสายพระศากยบุตร... (๑) ภิกษุบอกให้ผู้อื่นรู้ว่า ข้าพเจ้ามีความดำริว่า ข้าพเจ้าพึงบอกคืนพระพุทธเจ้า... (๘) ภิกษุบอกให้ผู้อื่นรู้ว่า ข้าพเจ้ามีความดำริว่า ข้าพเจ้าพึงเป็นผู้มิใช่เชื้อสายพระศากยบุตร

ภิกษุทั้งหลาย แม้อย่างนี้ ก็ชื่อว่าเป็นการเปิดเผยความท้อแท้ แต่ไม่เป็น การบอกคืนสิกขา

๑๑. การบอกคืนสิกขาด้วยการใช้คำอ้างวัตถุที่ระลึก ๑๗ บท

[๔๗] (๑) อีกประการหนึ่ง ภิกษุกระสัน ไม่ยินดี ปรารถนาจะสึก อึดอัด เบื่อหน่าย รังเกียจเพศภิกษุ ปรารถนาจะเป็นคฤหัสถ์ ฯลฯ ปรารถนาจะไม่เป็นเชื้อสายพระศากยบุตร บอกให้ผู้อื่นรู้ว่า ข้าพเจ้าระลึกถึงมารดา (๒) ...ภิกษุบอกให้ผู้อื่นรู้ว่า ข้าพเจ้าระลึกถึงบิดา (๓) ...ภิกษุบอกให้ผู้อื่นรู้ว่า ข้าพเจ้าระลึก

---

[๑] **บอกคืนอุทเทส** ในที่นี้หมายถึงบอกคืนภิกษุปาติโมกข์ ภิกษุนีปาติโมกข์ (สารตฺถ.ฏีกา (บาลี) ๒/๔๒๕-๔๒๖/๔๔๗)

[๒] **บทที่ ๑-๑๔ และบทที่ ๑-๘ ดูความพิสดารในข้อ ๑-๒**

ถึงพี่ชายน้องชาย (๔)...ภิกษุบอกให้ผู้อื่นรู้ว่า ข้าพเจ้าระลึกถึงพี่สาวน้องสาว (๕) ...ภิกษุบอกให้ผู้อื่นรู้ว่า ข้าพ เจ้าระลึกถึงบุตร (๖) ...ภิกษุบอกให้ผู้อื่นรู้ว่า ข้าพเจ้าระลึกถึงธิดา (๗) ...ภิกษุบอกให้ผู้อื่นรู้ว่า ข้าพเจ้าระลึกถึงภรรยา (๘) ...ภิกษุบอกให้ผู้อื่นรู้ว่า ข้าพเจ้าระลึกถึงหมู่ญาติ (๙) ...ภิกษุบอกให้ผู้อื่นรู้ว่า ข้าพเจ้าระลึกถึงหมู่มิตร (๑๐) ...ภิกษุบอกให้ผู้อื่นรู้ว่า ข้าพเจ้าระลึกถึงบ้าน (๑๑) ...ภิกษุบอกให้ผู้อื่น รู้ว่า ข้าพเจ้าระลึกถึงนิคม (๑๒) ...ภิกษุบอกให้ผู้อื่นรู้ว่า ข้าพเจ้าระลึกถึงนา (๑๓) ... ภิกษุบอกให้ผู้อื่นรู้ว่า ข้าพเจ้าระลึกถึงสวน (๑๔) ...ภิกษุบอกให้ผู้อื่น รู้ว่า ข้าพเจ้าระลึกถึงเงิน (๑๕) ...ภิกษุบอกให้ผู้อื่นรู้ว่า ข้าพเจ้าระลึกถึงทอง (๑๖) ...ภิกษุบอกให้ผู้อื่นรู้ว่า ข้าพเจ้าระลึกถึงศิลปะ (๑๗) ...ภิกษุบอกให้ผู้อื่นรู้ว่า ข้าพเจ้าระลึกถึงการหัวเราะ การเจรจา การเล่นในครั้งก่อน

ภิกษุทั้งหลาย แม้อย่างนี้ก็ชื่อว่าเป็นการเปิดเผยความท้อแท้ แต่ไม่เป็นการบอกคืนสิกขา

๑๒. การบอกคืนสิกขาด้วยการใช้คำแสดงความห่วงใย ๙ บท

[๔๘] (๑) อีกประการหนึ่ง ภิกษุกระสัน ไม่ยินดี ปรารถนาจะสึก อึดอัด เบื่อหน่าย รังเกียจเพศภิกษุ ปรารถนาจะเป็นคฤหัสถ์ ฯลฯ ปรารถนาจะไม่เป็นเชื้อสายพระศากยบุตร บอกให้ผู้อื่นรู้ว่า ข้าพเจ้ามีมารดาที่ต้องเลี้ยงดู (๒) ...ภิกษุบอกให้ผู้อื่นรู้ว่า ข้าพเจ้ามีบิดาที่ต้องเลี้ยงดู (๓) ... ภิกษุบอกให้ผู้อื่นรู้ว่า ข้าพเจ้ามีพี่ชายน้องชายที่ต้องเลี้ยงดู (๔) ...ภิกษุบอกให้ผู้อื่นรู้ว่า ข้าพเจ้ามีพี่สาวน้องสาวที่ต้องเลี้ยงดู (๕) ...ภิกษุบอกให้ผู้อื่นรู้ว่า ข้าพเจ้ามีบุตรที่ต้องเลี้ยงดู (๖) ...ภิกษุบอกให้ผู้อื่นรู้ว่า ข้าพเจ้ามีธิดาที่ต้องเลี้ยงดู (๗) ...ภิกษุบอกให้ผู้อื่นรู้ว่า ข้าพเจ้ามีภรรยาที่ต้องเลี้ยงดู (๘) ...ภิกษุบอกให้ผู้อื่นรู้ว่า ข้าพเจ้ามีหมู่ญาติที่ต้องเลี้ยงดู (๙) ...ภิกษุบอกให้ผู้อื่นรู้ว่า ข้าพเจ้ามีหมู่มิตรที่ต้องเลี้ยงดู

ภิกษุทั้งหลาย แม้อย่างนี้ก็ชื่อว่าเป็นการเปิดเผยความท้อแท้ แต่ไม่เป็นการบอกคืนสิกขา

๑๓. การบอกคืนสิกขาด้วยการใช้คำอ้างที่อยู่อาศัย ๑๖ บท

[๔๙] (๑) อีกประการหนึ่ง ภิกษุกระสัน ไม่ยินดี ปรารถนาจะสึก อึดอัด เบื่อหน่าย รังเกียจเพศภิกษุ ปรารถนาจะเป็นคฤหัสถ์ ฯลฯ ปรารถนาจะไม่เป็น เชื้อสายพระศากยบุตร บอกให้ผู้อื่นรู้ว่า ข้าพเจ้ามีมารดา ท่านจักเลี้ยงดูข้าพเจ้า (๒) ... ภิกษุบอกให้ผู้อื่นรู้ว่า ข้าพเจ้ามีบิดา ท่านจักเลี้ยงดูข้าพเจ้า (๓) ... ภิกษุบอกให้ผู้อื่นรู้ว่า ข้าพเจ้ามีพี่ชายน้องชาย เขาจักเลี้ยงดูข้าพเจ้า (๔) ...ภิกษุบอกให้ ผู้อื่นรู้ว่า ข้าพเจ้ามีพี่สาวน้องสาว เธอจักเลี้ยงดูข้าพเจ้า (๕) ...ภิกษุบอกให้ผู้อื่น รู้ว่า ข้าพเจ้ามีบุตร เขาจักเลี้ยงดูข้าพเจ้า (๖)...ภิกษุบอกให้ผู้อื่นรู้ว่า ข้าพเจ้ามีธิดา เธอจักเลี้ยงดูข้าพเจ้า (๗) ...ภิกษุบอกให้ผู้อื่นรู้ว่า ข้าพเจ้ามีภรรยา เธอจักเลี้ยงดู ข้าพเจ้า (๘) ... ภิกษุบอกให้ผู้อื่นรู้ว่า ข้าพเจ้ามีหมู่ญาติ พวกเขาจักเลี้ยงดูข้าพเจ้า (๙) ...ภิกษุบอกให้ผู้อื่นรู้ว่า ข้าพเจ้ามีหมู่มิตร พวกเขาจักเลี้ยงดูข้าพเจ้า (๑๐) ...ภิกษุบอกให้ผู้อื่นรู้ว่า ข้าพเจ้ามีบ้าน ข้าพเจ้าจักเลี้ยงชีพด้วยบ้านนั้น (๑๑) ...ภิกษุบอกให้ผู้อื่นรู้ว่า ข้าพเจ้ามีนิคม ข้าพเจ้าจักเลี้ยงชีพด้วยนิคมนั้น (๑๒) ...ภิกษุบอกให้ผู้อื่นรู้ว่า ข้าพเจ้ามีนา ข้าพเจ้าจักเลี้ยงชีพด้วยนานั้น (๑๓) ... ภิกษุบอกให้ผู้อื่นรู้ว่า ข้าพเจ้ามีสวน ข้าพเจ้าจักเลี้ยงชีพด้วยสวนนั้น (๑๔) ...ภิกษุบอกให้ผู้อื่นรู้ว่า ข้าพเจ้า

มีเงิน ข้าพเจ้าจักเลี้ยงชีพด้วยเงินนั้น (๑๕) ...ภิกษุบอกให้ผู้อื่นรู้ว่า ข้าพเจ้ามีทอง ข้าพเจ้าจักเลี้ยงชีพด้วยทองนั้น (๑๖) ...ภิกษุบอกให้ผู้อื่นรู้ว่า ข้าพเจ้ามีศิลปะ ข้าพเจ้าจักเลี้ยงชีพด้วยศิลปะนั้น

ภิกษุทั้งหลาย แม้อย่างนี้ก็ชื่อว่าเป็นการเปิดเผยความท้อแท้ แต่ไม่เป็นการบอกคืนสิกขา

๑๔. การบอกคืนสิกขาด้วยการอ้างว่าพรหมจรรย์ทำได้ยาก ๘ บท

[๕๐] (๑) อีกประการหนึ่ง ภิกษุกระสัน ไม่ยินดี ปรารถนาจะสึก อึดอัด เบื่อหน่าย รังเกียจเพศภิกษุ ปรารถนาจะเป็นคฤหัสถ์ ฯลฯ ปรารถนาจะไม่เป็นเชื้อสายพระศากยบุตร บอกให้ผู้อื่นรู้ว่า พรหมจรรย์ทำได้ยาก (๒) ...ภิกษุบอกให้ผู้อื่นรู้ว่า พรหมจรรย์ทำไม่ได้ง่าย (๓) ...ภิกษุบอกให้ผู้อื่นรู้ว่าพรหมจรรย์ประพฤติได้ยาก (๔) ...ภิกษุบอกให้ผู้อื่นรู้ว่า พรหมจรรย์ประพฤติไม่ได้ง่าย (๕) ...ภิกษุบอกให้ผู้อื่นรู้ว่า เราไม่อาจ (๖) ...ภิกษุบอกให้ผู้อื่นรู้ว่า เราไม่สามารถ (๗) ...ภิกษุบอกให้ผู้อื่นรู้ว่า เราไม่ยินดี (๘) ...ภิกษุบอกให้ผู้อื่นรู้ว่า เราไม่รื่นเริง

ภิกษุทั้งหลาย แม้อย่างนี้ก็ชื่อว่าเป็นการเปิดเผยความท้อแท้ แต่ไม่เป็นการบอกคืนสิกขา

ลักษณะที่จัดว่าเป็นการบอกคืนสิกขา

[๕๑] ภิกษุทั้งหลาย อย่างไร ชื่อว่าการเปิดเผยความท้อแท้และเป็นการบอกคืนสิกขา

๑. การบอกคืนสิกขาด้วยคำเป็นปัจจุบัน ๑๔ บท

(๑) ภิกษุทั้งหลาย ภิกษุในธรรมวินัยนี้ กระสัน ไม่ยินดี ปรารถนาจะสึก อึดอัด เบื่อหน่าย รังเกียจเพศภิกษุ ปรารถนาจะเป็นคฤหัสถ์ ฯลฯ ปรารถนาจะไม่เป็นเชื้อสายพระศากยบุตร บอกให้ผู้อื่นรู้ว่า ข้าพเจ้าบอกคืนพระพุทธเจ้า

ภิกษุทั้งหลาย แม้อย่างนี้ ก็ชื่อว่าเป็นการเปิดเผยความท้อแท้ และเป็นการบอกคืนสิกขา

(๒) อีกประการหนึ่ง ภิกษุกระสัน ไม่ยินดี ปรารถนาจะสึก อึดอัด เบื่อหน่าย รังเกียจเพศภิกษุ ปรารถนาจะเป็นคฤหัสถ์ ฯลฯ ปรารถนาจะไม่เป็นเชื้อสายพระ ศากยบุตร บอกให้ผู้อื่นรู้ว่า ข้าพเจ้าบอกคืนพระธรรม (๓) ...ภิกษุบอกให้ผู้อื่นรู้ว่า ข้าพเจ้าบอกคืนพระสงฆ์ (๔) ...ภิกษุบอกให้ผู้อื่นรู้ว่า ข้าพเจ้าบอกคืนสิกขา (๕) ... ภิกษุบอกให้ผู้อื่นรู้ว่า ข้าพเจ้าบอกคืนพระวินัย (๖) ...ภิกษุบอกให้ผู้อื่นรู้ว่า ข้าพเจ้าบอกคืนพระปาติโมกข์ (๗) ...ภิกษุบอกให้ผู้อื่นรู้ว่า ข้าพเจ้าบอกคืนอุทเทส (๘) ... ภิกษุบอกให้ผู้อื่นรู้ว่า ข้าพเจ้าบอกคืนพระอุปัชฌาย์ (๙) ...ภิกษุบอกให้ผู้อื่น รู้ว่า ข้าพเจ้าบอกคืนพระอาจารย์ (๑๐) ...ภิกษุบอกให้ผู้อื่นรู้ว่า ข้าพเจ้าบอกคืนสัทธิวิหาริก (๑๑) ...ภิกษุบอกให้ผู้อื่นรู้ว่า ข้าพเจ้าบอกคืนอันเตวาสิก (๑๒) ...ภิกษุบอกให้ผู้อื่นรู้ว่า ข้าพเจ้าบอกคืนภิกษุผู้ร่วมอุปัชฌาย์ (๑๓) ...ภิกษุบอกให้ผู้อื่นรู้ว่า ข้าพเจ้าบอกคืนภิกษุผู้ร่วมอาจารย์ (๑๔) ...ภิกษุบอกให้ผู้อื่นรู้ว่า ข้าพเจ้าบอกคืนเพื่อนพรหมจารี

ภิกษุทั้งหลาย แม้อย่างนี้ ก็ชื่อว่าเป็นการเปิดเผยความท้อแท้ และเป็นการบอกคืนสิกขา

๒. การบอกคืนสิกขาโดยการแสดงภาวะ ๘ บท

(๑) อีกประการหนึ่ง ภิกษุกระสัน ไม่ยินดี ปรารถนาจะสึก อึดอัด เบื่อหน่าย รังเกียจเพศภิกษุ ปรารถนาจะเป็นคฤหัสถ์ ฯลฯ ปรารถนาจะไม่เป็นเชื้อสายพระศากยบุตร บอกให้ผู้อื่นรู้ว่า ท่านจงจำ

ข้าพเจ้าว่า เป็นคฤหัสถ์ (๒) ...ภิกษุบอกให้ผู้อื่นรู้ว่า ท่านจงจำข้าพเจ้าว่าเป็นอุบาสก (๓) ...ภิกษุบอกให้ผู้อื่นรู้ว่า ท่านจงจำข้าพเจ้าว่าเป็นคนวัด (๔) ...ภิกษุบอกให้ผู้อื่นรู้ว่า ท่านจงจำข้าพเจ้าว่าเป็นสามเณร (๕) ...ภิกษุบอกให้ผู้อื่นรู้ว่า ท่านจงจำข้าพเจ้าว่าเป็นเดียรถีย์ (๖) ...ภิกษุบอกให้ผู้อื่นรู้ว่า ท่านจงจำข้าพเจ้าว่าเป็นสาวกเดียรถีย์ (๗) ...ภิกษุบอกให้ผู้อื่นรู้ว่า ท่านจงจำข้าพเจ้าว่าเป็นผู้มิใช่สมณะ (๘) ...ภิกษุบอกให้ผู้อื่นรู้ว่า ท่านจงจำข้าพเจ้าว่าเป็นผู้มิใช่เชื้อสายพระศากยบุตร

ภิกษุทั้งหลาย แม้อย่างนี้ ก็ชื่อว่าเป็นการเปิดเผยความท้อแท้ และเป็นการบอกคืนสิกขา

๓. การบอกคืนสิกขาโดยใช้คำเป็นปัจจุบันว่าไม่เกี่ยวข้อง ๑๔ บท

[๕๒] (๑) อีกประการหนึ่ง ภิกษุกระสัน ไม่ยินดี ปรารถนาจะสึก อึดอัด เบื่อหน่าย รังเกียจเพศภิกษุ ปรารถนาจะเป็นคฤหัสถ์ ฯลฯ ปรารถนาจะไม่เป็น เชื้อสายพระศากยบุตร บอกให้ผู้อื่นรู้ว่า ข้าพเจ้าเลิกเกี่ยวข้องกับพระพุทธเจ้า ฯลฯ (๑๔) ภิกษุบอกให้ผู้อื่นรู้ว่า ข้าพเจ้าเลิกเกี่ยวข้องกับเพื่อนพรหมจารี

ภิกษุทั้งหลาย แม้อย่างนี้ ก็ชื่อว่าเป็นการเปิดเผยความท้อแท้ และเป็นการบอกคืนสิกขา

๔. การบอกคืนสิกขาโดยใช้คำว่าจะมีอะไร ๑๔ บท

(๑) อีกประการหนึ่ง ภิกษุในธรรมวินัยนี้บอกให้ผู้อื่นรู้ว่า ข้าพเจ้าจะมีอะไรกับพระพุทธเจ้า ฯลฯ (๑๔) ภิกษุบอกให้ผู้อื่นรู้ว่า ข้าพเจ้าจะมีอะไรกับเพื่อนพรหมจารี

ภิกษุทั้งหลาย แม้อย่างนี้ ก็ชื่อว่าเป็นการเปิดเผยความท้อแท้ และเป็นการบอกคืนสิกขา

๕. การบอกคืนสิกขาโดยใช้คำว่าไม่ต้องการ ๑๔ บท

(๑) อีกประการหนึ่ง ภิกษุบอกให้ผู้อื่นรู้ว่า ข้าพเจ้าไม่ต้องการพระพุทธเจ้า ฯลฯ (๑๔) ภิกษุบอกให้ผู้อื่นรู้ว่า ข้าพเจ้าไม่ต้องการเพื่อนพรหมจารี

ภิกษุทั้งหลาย แม้อย่างนี้ ก็ชื่อว่าเป็นการเปิดเผยความท้อแท้ และเป็นการบอกคืนสิกขา

๖. การบอกคืนสิกขาโดยใช้คำว่าพ้นขาดแล้ว ๑๔ บท

(๑) อีกประการหนึ่ง ภิกษุบอกให้ผู้อื่นรู้ว่า ข้าพเจ้าพ้นขาดแล้วจากพระพุทธเจ้า ฯลฯ (๑๔) ภิกษุบอกให้ผู้อื่นรู้ว่า ข้าพเจ้าพ้นขาดแล้วจากเพื่อนพรหมจารี

ภิกษุทั้งหลาย แม้อย่างนี้ ก็ชื่อว่าเป็นการเปิดเผยความท้อแท้ และเป็นการบอกคืนสิกขา

บอกคืนสิกขาโดยการใช้คำไวพจน์

[๕๓] อีกประการหนึ่ง คำที่เป็นไวพจน์[๑] ของพระพุทธ คำที่เป็นไวพจน์ของพระธรรม คำที่เป็นไวพจน์ของพระสงฆ์ คำที่เป็นไวพจน์ของสิกขา คำที่เป็นไวพจน์ ของพระวินัย คำที่เป็นไวพจน์ของพระปาติโมกข์ คำที่เป็นไวพจน์ของอุทเทส คำที่เป็นไวพจน์ของพระอุปัชฌาย์ คำที่เป็นไวพจน์ของพระอาจารย์ คำที่เป็นไวพจน์ของสัทธิวิหาริก คำที่เป็นไวพจน์ของอันเตวาสิก คำที่เป็นไวพจน์ของภิกษุผู้ร่วมพระอุปัชฌาย์ คำที่เป็นไวพจน์ของภิกษุผู้ร่วมพระอาจารย์ คำที่เป็นไวพจน์ของเพื่อน พรหมจารี คำที่เป็นไวพจน์

---

[๑] **คำที่เป็นไวพจน์** ในที่นี้หมายเอาคำที่มีรูปต่างกัน มีความหมายต่างกัน แต่หมายถึงสิ่งเดียวกัน, คำที่ใช้แทนพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ ฯลฯ สมณะ เชื้อสายพระศากยบุตร (วิ.อ. (บาลี) ๑/๕๓/๒๖๗)

ของคฤหัสถ์ คำที่เป็นไวพจน์ของอุบาสก คำที่เป็นไวพจน์ของคนวัด คำที่เป็นไวพจน์ของสามเณร คำที่เป็นไวพจน์ของเดียรถีย์ คำที่เป็น ไวพจน์ของสาวกของเดียรถีย์ คำที่เป็นไวพจน์ของผู้มิใช่สมณะ คำที่เป็นไวพจน์ของผู้มิใช่เชื้อสายพระศากยบุตร แม้อื่นใดที่มีอยู่ ภิกษุบอกให้ผู้อื่นรู้ด้วยคำที่เป็นไวพจน์เหล่านั้น อันเป็นอาการ เป็นลักษณะ เป็นสัญลักษณ์

ภิกษุทั้งหลาย แม้อย่างนี้ ก็ชื่อว่าเป็นการเปิดเผยความท้อแท้ และเป็นการบอกคืนสิกขา

ลักษณะที่บอกคืนสิกขาแล้วไม่เป็นอันบอกคืน

[๕๔] ภิกษุทั้งหลาย อย่างไร ชื่อว่าไม่เป็นการบอกคืนสิกขา คือ ภิกษุผู้วิกลจริต บอกคืนสิกขาด้วยคำที่เป็นอาการ เป็นลักษณะ เป็นสัญลักษณ์ ตามที่ภิกษุในธรรมวินัยนี้บอกคืนสิกขากัน ย่อมไม่เป็นอันบอกคืนสิกขา

ภิกษุปกติบอกคืนสิกขาต่อหน้าภิกษุผู้วิกลจริต ย่อมไม่เป็นอันบอกคืนสิกขา

ภิกษุมีจิตฟุ้งซ่านบอกคืนสิกขา ย่อมไม่เป็นอันบอกคืนสิกขา

ภิกษุบอกคืนสิกขาต่อหน้าภิกษุมีจิตฟุ้งซ่าน ย่อมไม่เป็นอันบอกคืนสิกขา

ภิกษุกระสับกระส่ายเพราะเวทนาบอกคืนสิกขา ย่อมไม่เป็นอันบอกคืนสิกขา

ภิกษุบอกคืนสิกขาต่อหน้าภิกษุผู้กระสับกระส่ายเพราะเวทนา ย่อมไม่เป็นอันบอกคืนสิกขา

ภิกษุบอกคืนสิกขาต่อหน้าเทวดา ย่อมไม่เป็นอันบอกคืนสิกขา

ภิกษุบอกคืนสิกขาต่อหน้าสัตว์ดิรัจฉาน ย่อมไม่เป็นอันบอกคืนสิกขา

ภิกษุบอกคืนสิกขาต่อหน้าชาวมิลักขะ ด้วยภาษาชาวอริยกะ ถ้าเขาไม่เข้าใจ ย่อมไม่เป็นอันบอกคืนสิกขา

ภิกษุบอกคืนสิกขาต่อหน้าชาวอริยกะ ด้วยภาษาชาวมิลักขะ ถ้าเขาไม่เข้าใจ ย่อมไม่เป็นอันบอกคืนสิกขา

ภิกษุบอกคืนสิกขาต่อหน้าชาวอริยกะ ด้วยภาษาชาวอริยกะ ถ้าเขาไม่เข้าใจ ย่อมไม่เป็นอันบอกคืนสิกขา

ภิกษุบอกคืนสิกขาต่อหน้าชาวมิลักขะ ด้วยภาษาชาวมิลักขะ ถ้าเขาไม่เข้าใจ ย่อมไม่เป็นอันบอกคืนสิกขา

ภิกษุบอกคืนสิกขา โดยพูดเล่น ย่อมไม่เป็นอันบอกคืนสิกขา

ภิกษุบอกคืนสิกขา โดยพูดพลั้งพลาด ย่อมไม่เป็นอันบอกคืนสิกขา

ภิกษุไม่ประสงค์จะประกาศ แต่ประกาศให้ได้ยิน ย่อมไม่เป็นอันบอกคืนสิกขา

ภิกษุประสงค์จะประกาศ แต่ไม่ประกาศให้ได้ยิน ย่อมไม่เป็นอันบอกคืนสิกขา

ภิกษุประกาศแก่ผู้ไม่เข้าใจความหมาย ย่อมไม่เป็นอันบอกคืนสิกขา

ภิกษุไม่ประกาศแก่ผู้เข้าใจความหมาย ย่อมไม่เป็นอันบอกคืนสิกขา

ภิกษุไม่ประกาศโดยประการทั้งปวง ย่อมไม่เป็นอันบอกคืนสิกขา

ภิกษุทั้งหลาย อย่างนี้ ชื่อว่าไม่เป็นอันบอกคืนสิกขา

สิกขาบทวิภังค์

[๕๕] ที่ชื่อว่า **เมถุนธรรม** ได้แก่ อสัทธรรม ซึ่งเป็นประเวณีของชาวบ้าน มารยาทของคนชั้นต่ำ กิริยาชั่วหยาบ มีน้ำเป็นที่สุด เป็นกิจที่จะต้องทำในที่ลับ ต้องทำกันสองต่อสอง นี้ชื่อว่าเมถุนธรรม

ที่ชื่อว่า **เสพ** ได้แก่ ภิกษุใด สอดเครื่องหมายเพศเข้าไปทางเครื่องหมายเพศ สอดองคชาตเข้าไปทางองค์กำเนิด โดยที่สุดเข้าไปแม้เพียงเมล็ดงา ภิกษุนี้ชื่อว่า เสพ

คำว่า **โดยที่สุดแม้กับสัตว์ดิรัจฉานตัวเมีย** ความว่า ภิกษุเสพเมถุนธรรมแม้กับสัตว์ดิรัจฉานตัวเมีย ก็ไม่เป็นสมณะ ไม่เป็นเชื้อสายพระศากยบุตร จะกล่าวไปใยถึงการเสพกับหญิงมนุษย์เล่า ดังนั้น พระผู้มีพระภาคจึงตรัสว่า โดยที่สุดแม้กับสัตว์ ดิรัจฉานตัวเมีย

คำว่า **เป็นปาราชิก** ความว่า ภิกษุเสพเมถุนธรรม ย่อมไม่เป็นสมณะไม่เป็นเชื้อสายพระศากยบุตร เปรียบเหมือนคนถูกตัดศีรษะ ไม่อาจมีชีวิตอยู่ได้ โดยการต่อศีรษะเข้ากับร่างกายนั้น ด้วยเหตุนั้น พระผู้มีพระภาคจึงตรัสว่า เป็นปาราชิก

คำว่า **หาสังวาสมิได้** อธิบายว่า ที่ชื่อว่า สังวาส ได้แก่ กรรมที่ทำร่วมกัน อุทเทสที่สวดร่วมกัน ความมีสิกขาเสมอกัน นี้ชื่อว่า สังวาส สังวาสนั้นไม่มีกับภิกษุรูปนั้น ด้วยเหตุนั้น พระผู้มีพระภาคจึงตรัสว่า หาสังวาสมิได้

บทภาชนีย์

มรรคภาณวาร

[๕๖] หญิง ๓ จำพวก คือ หญิงมนุษย์ หญิงอมนุษย์ สัตว์ดิรัจฉานตัวเมีย

อุภโตพยัญชนก[๑] ๓ จำพวก คือ อุภโตพยัญชนกที่เป็นมนุษย์ อุภโตพยัญชนก ที่เป็นอมนุษย์ และอุภโตพยัญชนกที่เป็นสัตว์ดิรัจฉาน

บัณเฑาะก์[๒] ๓ จำพวก คือ บัณเฑาะก์ที่เป็นมนุษย์ บัณเฑาะก์ที่เป็นอมนุษย์ บัณเฑาะก์ที่เป็นสัตว์ดิรัจฉาน

ชาย ๓ จำพวก คือ ชายที่เป็นมนุษย์ ชายที่เป็นอมนุษย์ สัตว์ดิรัจฉานตัวผู้

หญิง ๓ จำพวก มีพวกละ ๓ ทวาร

ภิกษุเสพเมถุนธรรมกับหญิงมนุษย์ ๓ ทาง คือ ทวารหนัก ทวารเบา ปาก ต้องอาบัติปาราชิก

ภิกษุเสพเมถุนธรรมกับหญิงอมนุษย์ ... กับสัตว์ดิรัจฉานตัวเมีย ๓ ทาง คือ ทวารหนัก ทวารเบา ปาก ต้องอาบัติปาราชิก

อุภโตพยัญชนก ๓ จำพวก มีพวกละ ๓ ทวาร

---

[๑] **อุภโตพยัชนก** แปลว่า คนมี ๒ เพศ คือมีสัญลักษณ์ทั้งที่เป็นเพศชายและเพศหญิง (วิ.อ. (บาลี) ๓/๑๑๖/๙๒)

[๒] **บัณเฑาะก์** หมายถึงกะเทย (อภิธาน) ในอรรถกถาท่านกล่าวว่า มี ๕ ประเภท (วิ.อ. (บาลี) ๓/๑๐๙/๘๑)

ภิกษุเสพเมถุนธรรมกับอุภโตพยัญชนกที่เป็นมนุษย์ ... กับอุภโตพยัญชนกที่เป็นอมนุษย์ ... กับอุภโตพยัญชนกที่เป็นสัตว์ดิรัจฉาน ๓ ทาง คือ ทวารหนัก ทวารเบา ปาก ต้องอาบัติปาราชิก

บัณเฑาะก์ ๓ จำพวก มีพวกละ ๒ ทวาร

ภิกษุเสพเมถุนธรรมกับบัณเฑาะก์ที่เป็นมนุษย์ ... กับบัณเฑาะก์ที่เป็นอมนุษย์ ... กับบัณเฑาะก์ที่เป็นสัตว์ดิรัจฉาน ๒ ทาง คือ ทวารหนัก ปาก ต้องอาบัติปาราชิก

ชาย ๓ จำพวก มีพวกละ ๒ ทวาร

ภิกษุเสพเมถุนธรรมกับชายที่เป็นมนุษย์ ... กับชายที่เป็นอมนุษย์ ... กับสัตว์ดิรัจฉานตัวผู้ ๒ ทาง คือ ทวารหนัก ปาก ต้องอาบัติปาราชิก

ต้องอาบัติปาราชิกทั้ง ๓ ทวาร

[๕๗] เมื่อภิกษุเกิดความคิดจะเสพเมถุนธรรม สอดองคชาตเข้าทางทวารหนักของหญิงมนุษย์ ต้องอาบัติปาราชิก เมื่อภิกษุเกิดความคิดจะเสพเมถุนธรรม สอดองคชาตเข้าทางทวารเบา ต้องอาบัติปาราชิก เมื่อภิกษุเกิดความคิดจะเสพเมถุนธรรม สอดองคชาตเข้าทางปากของหญิงมนุษย์ ต้องอาบัติปาราชิก

เมื่อภิกษุเกิดความคิดจะเสพเมถุนธรรม สอดองคชาตเข้าทางทวารหนัก... ทวารเบา...ทางปากของหญิงอมนุษย์...ของสัตว์ดิรัจฉานตัวเมีย...ของอุภโตพยัญชนก ที่เป็นมนุษย์ ... ของอุภโตพยัญชนกที่เป็นอมนุษย์ ... ของอุภโตพยัญชนกที่เป็นสัตว์ดิรัจฉาน ต้องอาบัติปาราชิก

เมื่อภิกษุเกิดความคิดจะเสพเมถุนธรรม สอดองคชาตเข้าทางทวารหนัก ... ทางปากของบัณเฑาะก์ที่เป็นมนุษย์ ... ของบัณเฑาะก์ที่เป็นอมนุษย์ ... ของ บัณเฑาะก์ที่เป็นสัตว์ดิรัจฉาน ... ของมนุษย์ผู้ชาย ... ของอมนุษย์ผู้ชาย...ของสัตว์ดิรัจฉานตัวผู้ ต้องอาบัติปาราชิก

ว่าด้วยเรื่องไม่มีเครื่องหุ้ม

[๕๘] พวกภิกษุผู้เป็นศัตรูกัน พาหญิงมนุษย์มาหาภิกษุแล้ว ใช้ทวารหนักนั่งทับองคชาต[๑] ถ้าภิกษุยินดีขณะกำลังสอดเข้าไป ยินดีขณะสอดเข้าไปแล้ว ยินดีขณะหยุดอยู่ ยินดีขณะถอนออก ต้องอาบัติปาราชิก

พวกภิกษุผู้เป็นศัตรูกัน พาหญิงมนุษย์มาหาภิกษุแล้ว ใช้ทวารหนักนั่งทับองคชาต ถ้าภิกษุไม่ยินดีขณะกำลังสอดเข้าไป แต่ยินดีขณะสอดเข้าไปแล้ว ยินดีขณะหยุดอยู่ ยินดีขณะถอนออก ต้องอาบัติปาราชิก

พวกภิกษุผู้เป็นศัตรูกัน พาหญิงมนุษย์มาหาภิกษุแล้ว ใช้ทวารหนักนั่งทับองคชาต ถ้าภิกษุไม่ยินดีขณะกำลังสอดเข้าไป ไม่ยินดีขณะสอดเข้าไปแล้ว แต่ยินดีขณะหยุดอยู่ ยินดีขณะถอนออก ต้องอาบัติปาราชิก

---

[๑] **ให้ใช้ทวารหนักนั่งทับองคชาต** หมายถึงให้ภิกษุนั้นสอดองคชาตเข้าไปทางทวารหนักของหญิง (วิ.อ. (บาลี) ๑/๕๘/๒๘๐)

พวกภิกษุผู้เป็นศัตรูกัน พาหญิงมนุษย์มาหาภิกษุแล้ว ใช้ทวารหนักนั่งทับองคชาต ถ้าภิกษุไม่ยินดี ขณะกำลังสอดเข้าไป ไม่ยินดีขณะสอดเข้าไปแล้ว ไม่ยินดีขณะหยุดอยู่ แต่ยินดีขณะถอนออก ต้องอาบัติปาราชิก

พวกภิกษุผู้เป็นศัตรูกัน พาหญิงมนุษย์มาหาภิกษุแล้ว ใช้ทวารหนักนั่งทับองคชาต ถ้าภิกษุไม่ยินดี ขณะกำลังสอดเข้าไป ไม่ยินดีขณะสอดเข้าไปแล้ว ไม่ยินดีขณะหยุดอยู่ ไม่ยินดีขณะถอนออก ไม่ต้องอาบัติ

พวกภิกษุผู้เป็นศัตรูกัน พาหญิงมนุษย์มาหาภิกษุแล้ว ใช้ทวารเบานั่งทับองคชาต... ใช้ปากอมองคชาต ถ้าภิกษุยินดีขณะกำลังสอดเข้าไป ยินดีขณะสอดเข้าไปแล้ว ยินดีขณะหยุดอยู่ ยินดีขณะถอนออก ต้องอาบัติปาราชิก ฯลฯ ไม่ยินดีไม่ต้องอาบัติ

[๕๙] พวกภิกษุผู้เป็นศัตรูกัน พาหญิงมนุษย์ตื่น ...หญิงมนุษย์หลับ...หญิงมนุษย์เมา... หญิงมนุษย์วิกลจริต...หญิงมนุษย์เผลอสติ...หญิงมนุษย์ที่ตายแล้วแต่ไม่ถูกสัตว์กัดกิน...หญิงมนุษย์ที่ตายแล้วแต่ไม่ถูกสัตว์กัดกินโดยมากมา แล้วใช้ทวารหนักนั่งทับองคชาต ... ใช้ทวารเบานั่งทับองคชาต ... ใช้ปากอมองคชาต ถ้าภิกษุยินดี ต้องอาบัติปาราชิก

พวกภิกษุผู้เป็นศัตรูกัน พาหญิงมนุษย์ที่ตายแล้วซึ่งถูกสัตว์กัดกินโดยมากมาหาภิกษุแล้วใช้ทวารหนักนั่งทับองคชาต ... ใช้ทวารเบานั่งทับองคชาต ใช้ปากอมองคชาต ถ้าภิกษุยินดีขณะกำลังสอดเข้าไป ยินดีขณะสอดเข้าไปแล้ว ยินดีขณะหยุดอยู่ ยินดีขณะถอนออก ต้องอาบัติถุลลัจจัย ฯลฯ ไม่ยินดีไม่ต้องอาบัติ

พวกภิกษุผู้เป็นศัตรูกัน พาหญิงอมนุษย์ ... สัตว์ดิรัจฉานตัวเมีย ... อุภโตพยัญชนกที่เป็นมนุษย์ ... อุภโตพยัญชนกที่เป็นอมนุษย์ ... อุภโตพยัญชนกที่เป็นสัตว์ดิรัจฉาน มาหาภิกษุ แล้วใช้ทวารหนักนั่งทับองคชาต ... ใช้ทวารเบานั่งทับองคชาต ... ใช้ปากอมองคชาต ถ้าภิกษุยินดีขณะกำลังสอดเข้าไป ยินดีขณะสอดเข้าไปแล้ว ยินดีขณะหยุดอยู่ ยินดีขณะถอนออก ต้องอาบัติปาราชิก ฯลฯ ไม่ยินดีไม่ต้องอาบัติ

พวกภิกษุผู้เป็นศัตรูกัน พาอุภโตพยัญชนกที่เป็นสัตว์ดิรัจฉานตื่น...อุภโตพยัญชนกที่เป็นสัตว์ดิรัจฉานหลับ...อุภโตพยัญชนกที่เป็นสัตว์ดิรัจฉานเมา...อุภโตพยัญชนกที่เป็นสัตว์ดิรัจฉานวิกลจริต...อุภโตพยัญชนกที่เป็นสัตว์ดิรัจฉานเผลอสติ...อุภโตพยัญชนกที่เป็นสัตว์ดิรัจฉานที่ตายแล้วแต่ยังไม่ถูกสัตว์กัดกิน...อุภโตพยัญชนกที่เป็นสัตว์ดิรัจฉานตายแล้วแต่ไม่ถูกสัตว์กัดกินโดยมากมา ฯลฯ ถ้าภิกษุยินดี...ต้องอาบัติปาราชิก ฯลฯ อุภโตพยัญชนกที่เป็นสัตว์ดิรัจฉานตายแล้วถูกสัตว์กัดกินโดยมากมาหาภิกษุแล้ว ใช้ทวารหนักนั่งทับองคชาต ... ใช้ทวารเบานั่งทับองคชาต ... ใช้ปากอมองคชาต ถ้าภิกษุยินดีขณะกำลังสอดเข้าไป ยินดีขณะสอดเข้าไปแล้ว ยินดีขณะหยุดอยู่ ยินดีขณะถอนออก ต้องอาบัติถุลลัจจัย ฯลฯ ไม่ยินดีไม่ต้องอาบัติ

พวกภิกษุผู้เป็นศัตรูกัน พาบัณเฑาะก์ที่เป็นมนุษย์...บัณเฑาะก์ที่เป็นอมนุษย์ ... บัณเฑาะก์ที่เป็นสัตว์ดิรัจฉานมาหาภิกษุแล้วใช้ทวารหนักนั่งทับองคชาต ... ใช้ ทวารเบานั่งทับองคชาต ... ใช้ปากอม

องคชาต ถ้าภิกษุยินดีขณะกำลังสอดเข้าไป ยินดีขณะสอดเข้าไปแล้ว ยินดีขณะหยุดอยู่ ยินดีขณะถอนออก ต้องอาบัติปาราชิก ฯลฯ ไม่ยินดี ไม่ต้องอาบัติ

พวกภิกษุผู้เป็นศัตรูกัน พาบัณเฑาะก์ที่เป็นสัตว์ดิรัจฉานตื่น...บัณเฑาะก์ที่เป็นสัตว์ดิรัจฉานหลับ...บัณเฑาะก์ที่เป็นสัตว์ดิรัจฉานเมา...บัณเฑาะก์ที่เป็นสัตว์ดิรัจฉานวิกลจริต...บัณเฑาะก์ที่เป็นสัตว์ดิรัจฉานเผลอสติ...บัณเฑาะก์ที่เป็นสัตว์ดิรัจฉานที่ตายแล้วแต่ยังไม่ถูกสัตว์กัดกิน...บัณเฑาะก์ที่เป็นสัตว์ดิรัจฉานที่ตายแล้วแต่ไม่ถูกสัตว์กัดกินโดยมากมา...ถ้าภิกษุยินดี...ต้องอาบัติปาราชิก ฯลฯ พาบัณเฑาะก์ที่เป็นสัตว์ดิรัจฉานที่ตายแล้วถูกสัตว์กัดกินโดยมากมาหาภิกษุแล้วใช้ทวาร หนักนั่งทับองคชาต ... ใช้ปากอมองคชาต ถ้าภิกษุยินดีขณะกำลังสอดเข้าไป ยินดีขณะสอดเข้าไปแล้ว ยินดีขณะหยุดอยู่ ยินดีขณะถอนออก ต้องอาบัติถุลลัจจัย ฯลฯ ไม่ยินดี ไม่ต้องอาบัติ

[๖๐] พวกภิกษุผู้เป็นศัตรูกัน พามนุษย์ผู้ชาย ฯลฯ อมนุษย์ผู้ชาย ฯลฯ สัตว์ดิรัจฉานตัวผู้มาหาภิกษุแล้วใช้ทวารหนักนั่งทับองคชาต ... ใช้ปากอมองคชาต ถ้าภิกษุยินดีขณะกำลังสอดเข้าไป ยินดีขณะสอดเข้าไปแล้ว ยินดีขณะหยุดอยู่ ยินดีขณะถอนออก ต้องอาบัติปาราชิก ฯลฯ ไม่ยินดี ไม่ต้องอาบัติ

พวกภิกษุผู้เป็นศัตรูกัน พาสัตว์ดิรัจฉานตัวผู้ตื่น...สัตว์ดิรัจฉานตัวผู้หลับ ...สัตว์ดิรัจฉานตัวผู้เมา...สัตว์ดิรัจฉานตัวผู้วิกลจริต...สัตว์ดิรัจฉานตัวผู้เผลอสติ ...สัตว์ดิรัจฉานตัวผู้ที่ตายแล้วแต่ยังไม่ถูกสัตว์กัดกิน ...สัตว์ดิรัจฉานตัวผู้ที่ตายแล้วแต่ไม่ถูกสัตว์กัดกินโดยมากมา ฯลฯ ถ้าภิกษุยินดี ... ต้องอาบัติปาราชิก ฯลฯ พาสัตว์ดิรัจฉานตัวผู้ที่ตายแล้วถูกสัตว์กัดกินโดยมากมาหาภิกษุแล้วใช้ทวารหนัก นั่งทับองคชาต ... ใช้ปากอมองคชาต ถ้าภิกษุยินดีขณะกำลังสอดเข้าไป ยินดีขณะสอดเข้าไปแล้ว ยินดีขณะหยุดอยู่ ยินดีขณะถอนออก ต้องอาบัติถุลลัจจัย ฯลฯ ไม่ยินดี ไม่ต้องอาบัติ

ว่าด้วยเรื่องมีเครื่องหุ้ม

[๖๑] พวกภิกษุผู้เป็นศัตรูกัน พาหญิงมนุษย์มาหาภิกษุแล้วใช้ทวารหนักนั่งทับองคชาต ... ใช้ทวารเบานั่งทับองคชาต ... ใช้ปากอมองคชาต ของหญิงมีเครื่องหุ้ม ของภิกษุไม่มี ...ของหญิงไม่มีเครื่องหุ้ม ของภิกษุมี...ของหญิงมีเครื่องหุ้ม ของภิกษุก็มี...ของหญิงไม่มีเครื่องหุ้ม ของภิกษุก็ไม่มี ถ้าภิกษุยินดีขณะกำลังสอดเข้าไป ยินดีขณะสอดเข้าไปแล้ว ยินดีขณะหยุดอยู่ ยินดีขณะถอนออก ต้องอาบัติปาราชิก ฯลฯ ไม่ยินดี ไม่ต้องอาบัติ

พวกภิกษุผู้เป็นศัตรูกัน พาหญิงมนุษย์ตื่น...หญิงมนุษย์หลับ...หญิงมนุษย์เมา...หญิงมนุษย์วิกลจริต...หญิงมนุษย์เผลอสติ...หญิงมนุษย์ที่ตายแล้วแต่ไม่ถูกสัตว์กัดกิน...หญิงมนุษย์ที่ตายแล้วแต่ไม่ถูกสัตว์กัดกินโดยมากมา ฯลฯ ถ้าภิกษุยินดี...ต้องอาบัติปาราชิก ฯลฯ พาหญิงมนุษย์ที่ตายแล้วถูกสัตว์กัดกินโดยมากมาหาภิกษุแล้วใช้ทวารหนักนั่งทับองคชาต ... ใช้ทวารเบานั่งทับองคชาต ... ใช้ปากอมองคชาต ของหญิงมีเครื่องหุ้ม ของภิกษุไม่มี...ของหญิงไม่มีเครื่องหุ้ม ของภิกษุมี...ของหญิงมีเครื่องหุ้ม ของภิกษุก็มี...ของหญิงไม่มีเครื่องหุ้ม ของภิกษุก็ไม่มี ถ้าภิกษุยินดีขณะกำลังสอดเข้าไป ยินดีขณะสอดเข้าไปแล้ว ยินดีขณะหยุดอยู่ ยินดีขณะถอนออก ต้องอาบัติถุลลัจจัย ฯลฯ ไม่ยินดี ไม่ต้องอาบัติ

พวกภิกษุผู้เป็นศัตรูกัน พาอมนุษย์ผู้หญิง...สัตว์ดิรัจฉานตัวเมีย... อุภโตพยัญชนกที่เป็นมนุษย์...อุภโตพยัญชนกที่เป็นอมนุษย์...อุภโตพยัญชนกที่เป็นสัตว์ดิรัจฉาน มาหาภิกษุแล้วให้ใช้ทวารหนักนั่งทับองคชาต ... ใช้ทวารเบานั่งทับองคชาต ... ใช้ปากอมองคชาต ของอุภโตพยัญชนกที่เป็นสัตว์ดิรัจฉานมีเครื่องหุ้ม ของภิกษุไม่มี...ของอุภโตพยัญชนกที่เป็นสัตว์ดิรัจฉานไม่มีเครื่องหุ้ม ของภิกษุมี...ของ อุภโตพยัญชนกที่เป็นสัตว์ดิรัจฉาน มีเครื่องหุ้ม ของภิกษุก็มี...ของอุภโตพยัญชนก ที่เป็นสัตว์ดิรัจฉานไม่มีเครื่องหุ้ม ของภิกษุก็ไม่มี ถ้าภิกษุนั้นยินดีขณะกำลังสอด เข้าไป ยินดีขณะสอดเข้าไปแล้ว ยินดีขณะหยุดอยู่ ยินดีขณะถอนออก ต้องอาบัติ ปาราชิก ฯลฯ ไม่ยินดี ไม่ต้องอาบัติ

พวกภิกษุผู้เป็นศัตรูกัน พาอุภโตพยัญชนกที่เป็นสัตว์ดิรัจฉานตื่น... อุภโตพยัญชนกที่เป็นสัตว์ดิรัจฉานหลับ...อุภโตพยัญชนกที่เป็นสัตว์ดิรัจฉานเมา...อุภโตพยัญชนกที่เป็นสัตว์ดิรัจฉานวิกลจริต...อุภโตพยัญชนกที่เป็นสัตว์ ดิรัจฉานเผลอสติ...อุภโตพยัญชนกที่เป็นสัตว์ดิรัจฉานตายแล้วแต่ยังไม่ถูกสัตว์กัดกิน...อุภโต พยัญชนกที่เป็นสัตว์ดิรัจฉานตายแล้วแต่ยังไม่ถูกสัตว์กัดกินโดยมากมา ฯลฯ ถ้าภิกษุยินดี... ต้องอาบัติปาราชิก ฯลฯ พาอุภโตพยัญชนกที่เป็นสัตว์ ดิรัจฉานตายแล้วถูกสัตว์กินโดยมากมาหาภิกษุแล้วใช้ทวารหนักนั่งทับองคชาต ... ใช้ทวารเบานั่งทับองคชาต ... ใช้ปากอมองคชาต ของอุภโตพยัญชนกที่เป็นสัตว์ ดิรัจฉานมีเครื่องหุ้ม ของภิกษุไม่มี...ของอุภโตพยัญชนกที่เป็นสัตว์ดิรัจฉานไม่มีเครื่อง หุ้มของภิกษุมี... ของอุภโตพยัญชนกที่เป็นสัตว์ดิรัจฉาน มีเครื่องหุ้ม ของภิกษุก็มี ... ของอุภโต พยัญชนกที่เป็นสัตว์ดิรัจฉานไม่มีเครื่องหุ้ม ของภิกษุก็ไม่มี ถ้าภิกษุนั้นยินดีขณะกำลังสอดเข้าไป ยินดีขณะสอดเข้าไปแล้ว ยินดีขณะหยุดอยู่ ยินดีขณะ ถอนออก ต้องอาบัติถุลลัจจัย ฯลฯ ไม่ยินดี ไม่ต้องอาบัติ

[๖๒] พวกภิกษุผู้เป็นศัตรูกัน พาบัณเฑาะก์ที่เป็นมนุษย์... บัณเฑาะก์ที่เป็นอมนุษย์... บัณเฑาะก์ที่เป็นสัตว์ดิรัจฉาน...มนุษย์ผู้ชาย... อมนุษย์ผู้ชาย... สัตว์ดิรัจฉานตัวผู้มาหาภิกษุแล้วใช้ทวารหนักนั่งทับองคชาต ... ใช้ปากอมองคชาต ของสัตว์ดิรัจฉานตัวผู้มีเครื่องหุ้ม ของภิกษุไม่มี ...ของสัตว ดิรัจฉานตัวผู้ไม่มีเครื่องหุ้ม ของภิกษุมี...ของสัตว์ดิรัจฉานตัวผู้มีเครื่องหุ้ม ของภิกษุก็มี... ของสัตว์ดิรัจฉานตัวผู้ไม่มีเครื่องหุ้ม ของภิกษุก็ไม่มี ถ้าภิกษุนั้นยินดีขณะกำลังสอดเข้าไป ยินดีขณะสอดเข้าไปแล้ว ยินดีขณะหยุดอยู่ ขณะถอนออก ต้องอาบัติปาราชิก ฯลฯ ไม่ยินดี ไม่ต้องอาบัติ

พวกภิกษุผู้เป็นศัตรู พาสัตว์ดิรัจฉานตัวผู้ตื่น...สัตว์ดิรัจฉานตัวผู้หลับ...สัตว์ดิรัจฉานตัวผู้เมา...สัตว์ดิรัจฉานตัวผู้วิกลจริต...สัตว์ดิรัจฉานตัวผู้เผลอสติ...สัตว์ดิรัจฉาน ตัวผู้ตายแล้วแต่ยังไม่ถูกสัตว์กัดกิน... สัตว์ดิรัจฉานตัวผู้ตายแล้วไม่ถูกสัตว์กัดกิน โดยมากมา ฯลฯ ถ้าภิกษุยินดี...ต้องอาบัติปาราชิก ฯลฯ บางพวกพาสัตว์ดิรัจฉานตัวผู้ที่ตายแล้วถูกสัตว์กัดกินโดยมากมาหาภิกษุแล้วใช้ทวารหนักนั่งทับองคชาต ... ใช้ปากอมองคชาต ถ้าภิกษุยินดีขณะกำลังสอดเข้าไป ยินดีขณะสอดเข้าไปแล้ว ยินดีขณะหยุดอยู่ ยินดีขณะถอนออก ต้องอาบัติถุลลัจจัย ฯลฯ ไม่ยินดี ไม่ต้องอาบัติ

ว่าด้วยเรื่องไม่มีเครื่องหุ้ม

[๖๓] พวกภิกษุผู้เป็นศัตรู พาภิกษุไปหาหญิงแล้ว ให้ใช้องคชาตสอดเข้าทางทวารหนัก ทางทวารเบา ทางปาก ถ้าภิกษุยินดีขณะกำลังสอดเข้าไป ยินดีขณะสอดเข้าไปแล้ว ยินดีขณะหยุดอยู่ ยินดีขณะถอนออกต้องอาบัติปาราชิก ฯลฯ ไม่ ยินดี ไม่ต้องอาบัติ

พวกภิกษุผู้เป็นศัตรูกัน พาภิกษุไปหาหญิงตื่น ...หญิงหลับ ...หญิงเมา ...หญิงวิกลจริต ...หญิงเผลอสติ ...หญิงที่ตายแล้วแต่ยังไม่ถูกสัตว์กัดกิน ...หญิงที่ตายแล้วแต่ยังไม่ถูกสัตว์กัดกินโดยมาก ฯลฯ ถ้าภิกษุยินดี...ต้องอาบัติปาราชิก ฯลฯ พาภิกษุไปหาหญิงที่ตายแล้ว ถูกสัตว์กัดกินโดยมากแล้วใช้องคชาตสอดเข้าทาง ทวารหนัก ... ทางทวารเบา ... ทางปาก ถ้าภิกษุยินดีขณะกำลังสอดเข้าไป ยินดีขณะสอดเข้าไปแล้ว ยินดีขณะหยุดอยู่ ยินดีขณะถอนออก ต้องอาบัติถุลลัจจัย ฯลฯ ไม่ยินดี ไม่ต้องอาบัติ

พวกภิกษุผู้เป็นศัตรูกัน พาภิกษุไปหาอมนุษย์ผู้หญิง... สัตว์ดิรัจฉานตัวเมีย...อุภโตพยัญชนกที่เป็นมนุษย์... อุภโตพยัญชนกที่เป็นอมนุษย์... อุภโตพยัญชนก ที่เป็นสัตว์ดิรัจฉาน ... บัณเฑาะก์ที่เป็นมนุษย์ ... บัณเฑาะก์ที่เป็นอมนุษย์ ... บัณเฑาะก์ที่เป็นสัตว์ดิรัจฉาน ... มนุษย์ผู้ชาย ... อมนุษย์ผู้ชาย ... พาไปหาสัตว์ดิรัจฉานตัวผู้แล้วใช้องคชาตสอดเข้าทางทวารหนัก ... ทางปาก ... ถ้าภิกษุยินดีขณะกำลังสอดเข้าไป ยินดีขณะสอดเข้าไปแล้ว ยินดีขณะหยุดอยู่ ยินดีขณะถอนออก ต้องอาบัติปาราชิก ฯลฯ ไม่ยินดี ไม่ต้องอาบัติ

พวกภิกษุผู้เป็นศัตรูกัน พาภิกษุไปหาสัตว์ดิรัจฉานตัวผู้ตื่น ...สัตว์ดิรัจฉานตัวผู้หลับ ...สัตว์ดิรัจฉานตัวผู้เมา...สัตว์ดิรัจฉานตัวผู้วิกลจริต...สัตว์ดิรัจฉานตัวผู้เผลอสติ...สัตว์ดิรัจฉานตัวผู้ที่ตายแล้วแต่ยังไม่ถูกสัตว์กัดกิน...พาไปหาสัตว์ดิรัจฉานตัวผู้ที่ตายแล้วแต่ยังไม่ถูกสัตว์กัดกินโดยมาก ถ้าภิกษุยินดี... ต้องอาบัติปาราชิก ฯลฯ บางพวกพาภิกษุไปหาสัตว์ดิรัจฉานที่ตายแล้วถูกสัตว์กัดกินโดยมาก แล้วใช้องคชาตสอดเข้าทางทวารหนัก ... ทางปาก ถ้าภิกษุยินดีขณะกำลังสอดเข้าไป ยินดีขณะสอดเข้าไปแล้ว ยินดีขณะหยุดอยู่ ยินดีขณะถอนออก ต้องอาบัติถุลลัจจัย ฯลฯ ไม่ ยินดี ไม่ต้องอาบัติ

ว่าด้วยเรื่องมีเครื่องหุ้ม

[๖๔] พวกภิกษุผู้เป็นศัตรูกันพาภิกษุไปหาหญิงแล้วให้ใช้องคชาตสอดเข้าทางทวารหนัก ... ทางทวารเบา ... ทางปาก ของภิกษุมีเครื่องหุ้ม ของหญิงไม่มี...ของภิกษุไม่มีเครื่องหุ้ม ของหญิงมี ...ของภิกษุมีเครื่องหุ้ม ของหญิงก็มี...ของภิกษุไม่มีเครื่องหุ้ม ของหญิงก็ไม่มี ถ้าภิกษุยินดีขณะกำลังสอดเข้าไป ยินดีขณะสอดเข้าไปแล้ว ยินดีขณะหยุดอยู่ ยินดีขณะถอนออก ต้องอาบัติปาราชิก ฯลฯ ไม่ยินดีไม่ต้องอาบัติ

พวกภิกษุผู้เป็นศัตรูกัน พาภิกษุไปหาหญิงตื่น ...หญิงหลับ ...หญิงเมา ...หญิงวิกลจริต ...หญิงเผลอสติ...หญิงที่ตายแล้วแต่ยังไม่ถูกสัตว์กัดกิน...หญิงที่ตายแล้วแต่ยังไม่ถูกสัตว์กัดกินโดยมากแล้วใช้องคชาตสอดเข้าทางทวารหนัก ... ทางทวารเบา ... ทางปาก ฯลฯ ถ้าภิกษุยินดี...ต้องอาบัติปาราชิก ฯลฯ บางพวกพาภิกษุไปหาหญิงที่ตายแล้วถูกสัตว์กัดกินโดยมากแล้วให้ใช้องคชาตสอดเข้าทาง ทวารหนัก ... ทางทวารเบา ... ทางปาก ถ้าภิกษุยินดีขณะกำลังสอดเข้าไป ยินดีขณะสอดเข้าไปแล้ว ยินดีขณะหยุดอยู่ ยินดีขณะถอนออก ต้องอาบัติถุลลัจจัย ฯลฯ ไม่ยินดี ไม่ต้องอาบัติ

พวกภิกษุผู้เป็นศัตรูกัน พาภิกษุไปหาอมนุษย์ผู้หญิง... สัตว์ดิรัจฉานตัวเมีย... อุภโตพยัญชนกที่เป็นมนุษย์... อุภโตพยัญชนกที่เป็นอมนุษย์... อุภโตพยัญชนกที่เป็นสัตว์ดิรัจฉาน... บัณเฑาะก์ที่เป็นมนุษย์...บัณเฑาะก์ที่เป็นอมนุษย์... บัณเฑาะก์ที่เป็นสัตว์ดิรัจฉาน... มนุษย์ผู้ชาย... อมนุษย์ผู้ชาย... พาไปหาสัตว์ดิรัจฉานตัวผู้แล้วใช้องคชาตสอดเข้าทางทวารหนัก... ทางปาก ของภิกษุมีเครื่องหุ้ม ของสัตว์ดิรัจฉานตัวผู้ไม่มี ... ของภิกษุไม่มีเครื่องหุ้ม ของสัตว์ดิรัจฉานตัวผู้มี ... ของภิกษุมีเครื่องหุ้ม ของสัตว์ดิรัจฉานตัวผู้ก็มี...ของภิกษุไม่มีเครื่องหุ้ม ของสัตว์ดิรัจฉานตัวผู้ ก็ไม่มี ถ้าภิกษุยินดีขณะกำลังสอดเข้าไป ยินดีขณะสอดเข้าไปแล้ว ยินดีขณะหยุดอยู่ ยินดีขณะถอนออก ต้องอาบัติปาราชิก ฯลฯ ไม่ยินดี ไม่ต้องอาบัติ

[๖๕] พวกภิกษุผู้เป็นศัตรูกันพาภิกษุไปหาสัตว์ดิรัจฉานตัวผู้ตื่น...สัตว์ดิรัจฉาน ตัวผู้หลับ ...สัตว์ดิรัจฉานตัวผู้เมา ...สัตว์ดิรัจฉานตัวผู้วิกลจริต ...สัตว์ดิรัจฉานตัวผู้เผลอสติ ...สัตว์ดิรัจฉานตัวผู้ที่ตายแล้วแต่ยังไม่ถูกสัตว์กัดกิน ...พาไปหาสัตว์ดิรัจฉาน ตัวผู้ที่ตายแล้วแต่ไม่ถูกสัตว์กัดกินโดยมาก ฯลฯ ถ้าภิกษุยินดี...ต้องอาบัติปาราชิก ฯลฯ พาภิกษุไปหาสัตว์ดิรัจฉานตัวผู้ที่ตายแล้วถูกสัตว์กัดกินโดยมากแล้วใช้องคชาต สอดเข้าทางทวารหนัก ... ทางปาก ของสัตว์ดิรัจฉานตัวผู้มีเครื่องหุ้ม ของภิกษุไม่มี...ของสัตว์ดิรัจฉานตัวผู้ไม่มีเครื่องหุ้ม ของภิกษุมี...ของสัตว์ดิรัจฉานตัวผู้มี เครื่องหุ้ม ของภิกษุก็มี...ของสัตว์ดิรัจฉานตัวผู้ไม่มีเครื่องหุ้ม ของภิกษุก็ไม่มี ถ้าภิกษุยินดีขณะกำลังสอดเข้าไป ยินดีขณะสอดเข้าไปแล้ว ยินดีขณะหยุดอยู่ ยินดี ขณะถอนออก ต้องอาบัติถุลลัจจัย ฯลฯ ไม่ยินดี ไม่ต้องอาบัติ

พวกพระราชาผู้เป็นศัตรู พวกโจรผู้เป็นศัตรู พวกนักเลงผู้เป็นศัตรู พวกควักหัวใจที่เป็นศัตรู[๑] ก็พึงขยายให้พิสดารเหมือนพวกภิกษุผู้เป็นศัตรูที่ให้พิสดารมาแล้ว ฉะนั้น

[๖๖] ภิกษุสอดองคชาตเข้ามรรคทางมรรค ต้องอาบัติปาราชิก[๒]

ภิกษุสอดองคชาตเข้าอมรรคทางมรรค ต้องอาบัติปาราชิก[๓]

ภิกษุสอดองคชาตเข้ามรรคทางอมรรค[๔] ต้องอาบัติปาราชิก

ภิกษุสอดองคชาตเข้าอมรรคทางอมรรค[๕] ต้องอาบัติถุลลัจจัย

---

[๑] **พวกควักหัวใจผู้เป็นศัตรู** หมายถึงบุคคลที่เป็นศัตรูของภิกษุ พวกที่ไม่มีอาชีพอย่างอื่น เป็นอยู่ด้วยการฆ่าคนเดินทางหรือชาวบ้านเป็นอาหารโดยควักเอาหัวใจไปบูชาเทวดา เพื่อกรรมสิทธิ์(มิได้เป็นการฆ่าสัตว์แบบบูชายัญ) เมื่อไม่มีคนเดินหรือชาวบ้าน พอเห็นภิกษุ ก่อนฆ่า ใช้กำลังบังคับให้เสพเมถุนกับ ผู้หญิงเป็นต้น เพื่อให้ขาดจากความเป็นพระจะได้ไม่บาป (วิ.อ. (บาลี) ๑/๖๕/๒๘๘)

[๒] **สอดองคชาตเข้ามรรคทางมรรค** หมายถึงสอดองคชาตเข้าทางใดทางหนึ่ง ใน ๓ ทาง (คือทวารเบา, ทวารหนัก, ปาก)

[๓] **สอดองคชาตเข้าอมรรคทางมรรค** หมายถึงสอดองคชาตเข้าทางทวารเบาเป็นต้น แล้วถอนออกทางแผลที่อยู่ใกล้ทวารเบาเป็นต้นนั้น

[๔] **สอดองคชาตเข้ามรรคทางอมรรค** หมายถึงสอดองคชาตเข้าทางแผลที่อยู่ใกล้ทวารเบาเป็นต้น แล้วถอนออกทางทวารเบาเป็นต้นนั้น

[๕] **สอดองคชาตเข้าอมรรคทางอมรรค** หมายถึงในจำนวน ๒ แผลที่ปะปนกันอยู่ ภิกษุสอดองคชาตเข้าทางแผลหนึ่ง แล้ว

ภิกษุลักหลับภิกษุที่กำลังหลับ เธอตื่นขึ้นยินดี พึงให้สึกเสียทั้งสองรูป หากเธอตื่นขึ้นแต่ไม่ยินดี ให้สึกเฉพาะภิกษุรูปที่ทำผิด

ภิกษุลักหลับสามเณรที่กำลังหลับ สามเณรตื่นขึ้นยินดี พึงให้สึกเสียทั้งสองรูป หากสามเณรตื่นขึ้นแต่ไม่ยินดี พึงให้สึกเฉพาะภิกษุรูปที่ทำผิด

สามเณรลักหลับภิกษุที่กำลังหลับ เธอตื่นขึ้นยินดี พึงให้สึกเสียทั้งสองรูป หากเธอตื่นขึ้นแต่ไม่ยินดี พึงให้สึกเฉพาะสามเณรรูปที่ทำผิด

สามเณรลักหลับสามเณรที่กำลังหลับ เธอตื่นขึ้นยินดี พึงให้สึกเสียทั้งสองรูป หากเธอตื่นขึ้นแต่ไม่ยินดี พึงให้สึกเฉพาะสามเณรรูปที่ทำผิด

อนาปัตติวาร

ภิกษุต่อไปนี้ไม่ต้องอาบัติ คือ

๑. ภิกษุไม่รู้สึกตัว
๒. ภิกษุไม่ยินดี
๓. ภิกษุวิกลจริต
๔. ภิกษุมีจิตฟุ้งซ่าน
๕. ภิกษุผู้กระสับกระส่ายเพราะเวทนา
๖. ภิกษุต้นบัญญัติ

สันถตภาณวาร จบ

คาถารวมวินีตวัตถุ
เรื่องที่ทรงวินิจฉัยแล้ว

เรื่องลิงตัวเมีย ๑ เรื่อง
เรื่องปลอมเป็นคฤหัสถ์ ๑ เรื่อง
เรื่องปลอมเป็นเดียรถีย์ ๗ เรื่อง
เรื่องภิกษุณีอุบลวรรณา ๑ เรื่อง
เรื่องมารดา ๑ เรื่อง
เรื่องน้องสาว ๑ เรื่อง
เรื่องภิกษุหลังอ่อน ๑ เรื่อง
เรื่องบาดแผล ๒ เรื่อง
เรื่องตุ๊กตาไม้ ๑ เรื่อง
เรื่องหญิง ๔ เรื่อง
เรื่องพวกภิกษุวัชชีบุตร ๑ เรื่อง
เรื่องเปลือยกาย ๑ เรื่อง
เรื่องเด็กหญิง ๑ เรื่อง
เรื่องเพศกลับ ๒ เรื่อง
เรื่องธิดา ๑ เรื่อง
เรื่องอดีตภรรยา ๑ เรื่อง
เรื่องภิกษุองคชาตยาว ๑ เรื่อง
เรื่องรูปปั้น ๑ เรื่อง
เรื่องพระสุนทร ๑ เรื่อง
เรื่องป่าช้า ๕ เรื่อง

เรื่องกระดูก ๑ เรื่อง เรื่องนางนาค ๑ เรื่อง
เรื่องนางยักษิณี ๑ เรื่อง เรื่องนางเปรต ๑ เรื่อง
เรื่องบัณเฑาะก์ ๑ เรื่อง เรื่องภิกษุผู้มีกายประสาทพิการ ๑ เรื่อง
เรื่องจับต้อง ๑ เรื่อง เรื่องพระอรหันต์ชาวเมืองภัททิยะหลับ ๑ เรื่อง
เรื่องภิกษุชาวกรุงสาวัตถี ๔ เรื่อง เรื่องภิกษุชาวมัลละกรุงเวสาลี ๓ เรื่อง
เรื่องภิกษุเปิดประตูจำวัด ๑ เรื่อง เรื่องภิกษุชาวเมืองภารุกัจฉะฝัน ๑ เรื่อง
เรื่องอุบาสิกาชื่อสุปัพพา ๙ เรื่อง เรื่องอุบาสิกาชื่อสัทธา ๙ เรื่อง
เรื่องภิกษุณี ๑ เรื่อง เรื่องสิกขมานา ๑ เรื่อง
เรื่องสามเณรี ๑ เรื่อง เรื่องหญิงแพศยา ๑ เรื่อง
เรื่องภิกษุบัณเฑาะก์ ๑ เรื่อง
เรื่องหญิงคฤหัสถ์ ๑ เรื่อง เรื่องให้ภิกษุผลัดกัน ๑ เรื่อง
เรื่องพระขรัวตา ๑ เรื่อง เรื่องลูกเนื้อ ๑ เรื่อง

วินีตวัตถุ

เรื่องลิงตัวเมีย ๑ เรื่อง

[๖๗] สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งเสพเมถุนธรรมกับนางลิง เกิดความกังวลใจว่า พระผู้มีพระภาคทรงบัญญัติสิกขาบทไว้แล้ว เราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุ เธอต้องอาบัติปาราชิก” (เรื่องที่ ๑)

เรื่องพวกภิกษุวัชชีบุตร ๑ เรื่อง

สมัยนั้น พวกภิกษุวัชชีบุตรชาวกรุงเวสาลีหลายรูป ยังไม่บอกคืนสิกขา ไม่เปิดเผยความท้อแท้ พากันเสพเมถุนธรรม เกิดความกังวลใจว่า พระผู้มีพระภาคทรงบัญญัติสิกขาบทไว้แล้ว พวกเราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุทั้งหลาย พวกเธอต้องอาบัติปาราชิก” (เรื่องที่ ๒)

เรื่องปลอมเป็นคฤหัสถ์ ๑ เรื่อง

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่ง ปลอมเป็นคฤหัสถ์ไปเสพเมถุนธรรมด้วยคิดว่า อย่างนี้ เราจะไม่ต้องอาบัติ แล้วเกิดความกังวลใจว่า พระผู้มีพระภาคทรงบัญญัติสิกขาบทไว้แล้ว เราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุ เธอต้องอาบัติปาราชิก” (เรื่องที่ ๓)

เรื่องเปลือยกาย ๑ เรื่อง

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่ง เปลือยกายไปเสพเมถุนธรรมด้วยคิดว่า อย่างนี้ เราจะไม่ต้องอาบัติ แล้วเกิดความกังวลใจว่า พระผู้มีพระภาคทรงบัญญัติสิกขาบทไว้แล้ว เราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุ เธอต้องอาบัติปาราชิก” (เรื่องที่ ๔)

เรื่องปลอมเป็นเดียรถีย์ ๗ เรื่อง

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่ง นุ่งคากรองไปเสพเมถุนธรรม ด้วยคิดว่า อย่างนี้ เราจะไม่ต้องอาบัติ แล้วเกิดความกังวลใจว่า พระผู้มีพระภาคทรงบัญญัติสิกขาบทไว้แล้ว เราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุ เธอต้องอาบัติปาราชิก” (เรื่องที่ ๕)

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่ง นุ่งเปลือกไม้กรองไปเสพเมถุนธรรมด้วยคิดว่า อย่างนี้ เราจะไม่ต้องอาบัติ แล้วเกิดความกังวลใจว่า พระผู้มีพระภาคทรงบัญญัติสิกขาบทไว้แล้ว เราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุ เธอต้องอาบัติปาราชิก” (เรื่องที่ ๖)

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่ง นุ่งผ้าแผ่นกระดานกรอง[๑] ไปเสพเมถุนธรรมด้วยคิดว่า อย่างนี้ เราจะไม่ต้องอาบัติ แล้วเกิดความกังวลใจว่า พระผู้มีพระภาคทรงบัญญัติ สิกขาบทไว้แล้ว เราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุ เธอต้องอาบัติปาราชิก” (เรื่องที่ ๗)

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่ง นุ่งผ้าทอด้วยผมคนไปเสพเมถุนธรรมด้วยคิดว่า อย่างนี้ เราจะไม่ต้องอาบัติ แล้วเกิดความกังวลใจว่า พระผู้มีพระภาคทรงบัญญัติสิกขาบทไว้แล้ว เราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุ เธอต้องอาบัติปาราชิก” (เรื่องที่ ๘)

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่ง นุ่งผ้าทอด้วยขนจามรีไปเสพเมถุนธรรมด้วยคิดว่า อย่างนี้ เราจะไม่ต้องอาบัติ แล้วเกิดความกังวลใจว่า พระผู้มีพระภาคทรงบัญญัติสิกขาบทไว้แล้ว เราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุ เธอต้องอาบัติปาราชิก” (เรื่องที่ ๙)

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่ง นุ่งผ้าทอด้วยขนปีกนกเค้าไปเสพเมถุนธรรมด้วยคิดว่า อย่างนี้ เราจะไม่ต้องอาบัติ แล้วเกิดความกังวลใจว่า พระผู้มีพระภาคทรงบัญญัติ สิกขาบทไว้แล้ว เราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุ เธอต้องอาบัติปาราชิก” (เรื่องที่ ๑๐)

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่ง นุ่งหนังเสือไปเสพเมถุนธรรมด้วยคิดว่า อย่างนี้ เราจะไม่ต้องอาบัติ แล้วเกิดความกังวลใจว่า พระผู้มีพระภาคทรงบัญญัติสิกขาบทไว้แล้ว เราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุ เธอต้องอาบัติปาราชิก” (เรื่องที่ ๑๑)

เรื่องเด็กหญิง ๑ เรื่อง

---

[๑] **ผ้าแผ่นกระดานกรอง** หมายถึง ผ้าที่มีสัณฐานดังเสื้อเกราะ คือ ผ้าเปลือกไม้ที่ทำขึ้นโดยเย็บแผ่นไม้ให้มีรูปร่างเหมือนเกราะ (วิ.อ. (บาลี) ๑/๖๗/๒๙๓)

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งเที่ยวบิณฑบาต เห็นเด็กหญิงนอนบนตั่ง เกิดความ กำหนัดจึงสอดนิ้วหัวแม่มือเข้าในองค์กำเนิดเด็กหญิง เด็กหญิงนั้นตาย ท่านเกิดความกังวลใจว่า พระผู้มีพระภาคทรงบัญญัติสิกขาบทไว้แล้ว เราต้องอาบัติปาราชิก หรือ หนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุ เธอไม่ต้องอาบัติปาราชิก แต่ต้องอาบัติสังฆาทิเสส” (เรื่องที่ ๑๒)

เรื่องภิกษุณีอุบลวรรณา ๑ เรื่อง

[๖๘] สมัยนั้น ชายหนุ่มคนหนึ่งมีความรักใคร่ภิกษุณีอุบลวรรณา วันหนึ่งเมื่อภิกษุณีไปบิณฑบาตในหมู่บ้าน จึงเข้าไปซ่อนอยู่ในกุฏิ ภิกษุณีอุบลวรรณากลับจากบิณฑบาตหลังจากฉันอาหาร ล้างเท้าแล้วเข้ากุฏิ นั่งบนเตียง ทันใดนั้นเขาจึงออกมาข่มขืนภิกษุณี ภิกษุณีไปบอกภิกษุณีทั้งหลาย ภิกษุณีทั้งหลายจึงบอกเรื่องนั้นแก่ภิกษุทั้งหลาย ภิกษุทั้งหลายจึงนำเรื่องนั้นไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุทั้งหลาย ภิกษุณีอุบลวรรณานั้นไม่ยินดี ไม่ต้องอาบัติ” (เรื่อง ที่ ๑๓)

เรื่องเพศกลับ ๒ เรื่อง

[๖๙] สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่ง เพศกลับกลายเป็นหญิง ภิกษุทั้งหลายจึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ มีพระพุทธานุญาตว่า “ภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้ถืออุปัชฌาย์เดิม ให้ถืออุปสมบทเดิม นับพรรษาเดิม และให้อยู่ร่วมกับภิกษุณีทั้งหลายได้ เราอนุญาตให้ปลงอาบัติของภิกษุทั้งหลายที่ทั่วไปกับภิกษุณีทั้งหลายในสำนักภิกษุณี เธอไม่ต้องอาบัติของภิกษุทั้งหลายที่ไม่ทั่วไปกับภิกษุณีทั้งหลาย” (เรื่องที่ ๑๔)

สมัยนั้น ภิกษุณีรูปหนึ่ง เพศกลับกลายเป็นชาย ภิกษุทั้งหลาย จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ มีพระพุทธานุญาตว่า “เราอนุญาตให้ถืออุปัชฌาย์เดิม ให้ถืออุปสมบทเดิม นับพรรษาเดิม และให้อยู่ร่วมกับภิกษุทั้งหลายได้ เราอนุญาตให้ปลงอาบัติของภิกษุณีทั้งหลายที่ทั่วไปกับภิกษุในสำนักภิกษุ เธอไม่ต้องอาบัติของภิกษุณีทั้งหลายที่ไม่ทั่วไปกับภิกษุทั้งหลาย” (เรื่องที่ ๑๕)

เรื่องมารดา ๑ เรื่อง

[๗๐] สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่ง เสพเมถุนธรรมกับมารดา ด้วยคิดว่า อย่างนี้ เราจะไม่ต้องอาบัติ แล้วเกิดความกังวลใจว่า พระผู้มีพระภาคทรงบัญญัติสิกขาบทไว้แล้ว เราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุ เธอต้องอาบัติปาราชิก” (เรื่องที่ ๑๖)

เรื่องธิดา ๑ เรื่อง

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่ง เสพเมถุนธรรมกับธิดา ด้วยคิดว่า อย่างนี้ เราจะไม่ต้องอาบัติ แล้วเกิดความกังวลใจว่า พระผู้มีพระภาคทรงบัญญัติสิกขาบทไว้แล้ว เราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุ เธอต้องอาบัติปาราชิก” (เรื่องที่ ๑๗)

เรื่องน้องสาว ๑ เรื่อง

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่ง เสพเมถุนธรรมกับน้องสาวด้วยคิดว่า อย่างนี้ เรา จะไม่ต้องอาบัติ แล้วเกิดความกังวลใจว่า พระผู้มีพระภาคทรงบัญญัติสิกขาบทไว้แล้ว เราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุ เธอต้องอาบัติปาราชิก” (เรื่องที่ ๑๘)

เรื่องอดีตภรรยา ๑ เรื่อง

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่ง เสพเมถุนธรรมกับอดีตภรรยา ด้วยคิดว่า อย่างนี้ เราจะไม่ต้องอาบัติ แล้วเกิดความกังวลใจว่า พระผู้มีพระภาคทรงบัญญัติสิกขาบทไว้แล้ว เราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุ เธอต้องอาบัติปาราชิก” (เรื่องที่ ๑๙)

เรื่องภิกษุหลังอ่อน ๑ เรื่อง

[๗๑] สมัยนั้น ภิกษุหลังอ่อนรูปหนึ่ง มีความกำหนัดมาก ใช้ปากอมองคชาต ของตน แล้วเกิดความกังวลใจว่า พระผู้มีพระภาคทรงบัญญัติสิกขาบทไว้แล้ว เราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุ เธอต้องอาบัติปาราชิก” (เรื่องที่ ๒๐)

เรื่องภิกษุองคชาตยาว ๑ เรื่อง

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งมีองคชาตยาว มีความกำหนัดมาก สอดองคชาตเข้าทางทวารหนักของตน แล้วเกิดความกังวลใจว่า พระผู้มีพระภาคทรงบัญญัติสิกขาบท ไว้แล้ว เราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุ เธอต้องอาบัติปาราชิก” (เรื่องที่ ๒๑)

เรื่องบาดแผล ๒ เรื่อง

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งพบศพมีบาดแผลอยู่ใกล้องค์กำเนิด จึงสอดองคชาตเข้าในองค์กำเนิดศพแล้วถอนออกทางบาดแผลด้วยคิดว่า อย่างนี้เราจะไม่ต้องอาบัติ แล้วเกิดความกังวลใจว่า พระผู้มีพระภาคทรงบัญญัติสิกขาบทไว้แล้ว เราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุ เธอต้องอาบัติปาราชิก” (เรื่องที่ ๒๒)

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งพบศพมีบาดแผลอยู่ใกล้องค์กำเนิด จึงสอดองคชาตเข้าในบาดแผลแล้วถอนออกทางองค์กำเนิดศพด้วยคิดว่า อย่างนี้เราจะไม่ต้องอาบัติ แล้วเกิดความความกังวลใจว่า พระผู้มีพระภาคทรงบัญญัติสิกขาบทไว้แล้ว เราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุ เธอต้องอาบัติปาราชิก” (เรื่องที่ ๒๓)

เรื่องรูปปั้น ๑ เรื่อง

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งมีความกำหนัด ใช้องคชาตเสียดสีเครื่องหมายเพศ รูปปั้น แล้วเกิดความกังวลใจว่า พระผู้มีพระภาคทรงบัญญัติสิกขาบทไว้แล้ว เราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุ เธอไม่ต้องอาบัติปาราชิก แต่ต้องอาบัติทุกกฏ” (เรื่องที่ ๒๔)

เรื่องตุ๊กตาไม้ ๑ เรื่อง

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งมีความกำหนัด ใช้องคชาตเสียดสีเครื่องหมายเพศ ตุ๊กตาไม้ แล้วเกิดความกังวลใจว่า พระผู้มีพระภาคทรงบัญญัติสิกขาบทไว้แล้ว เราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุ เธอไม่ต้องอาบัติปาราชิก แต่ต้องอาบัติทุกกฏ” (เรื่องที่ ๒๕)

เรื่องพระสุนทร ๑ เรื่อง

[๗๒] สมัยนั้น พระสุนทรเป็นชาวกรุงราชคฤห์ บวชด้วยศรัทธา เดินไปตามถนน หญิงคนหนึ่งเห็นเข้า ได้กล่าวกับท่านว่า “ท่านนิมนต์รอสักครู่ ดิฉันจะไหว้” นางไหว้พลางเลิกอันตรวาสกขึ้น ใช้ปากอมองคชาต ท่านเกิดความกังวลใจว่า พระ ผู้มีพระภาคทรงบัญญัติสิกขาบทไว้แล้ว เราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสถามว่า “ภิกษุ เธอยินดีหรือ” “ไม่ยินดี พระพุทธเจ้าข้า” “ภิกษุ เธอไม่ยินดีไม่ต้องอาบัติ” (เรื่องที่ ๒๖)

เรื่องหญิง ๔ เรื่อง

สมัยนั้น หญิงคนหนึ่งพบภิกษุแล้วกล่าวว่า “นิมนต์มาเสพเมถุนธรรมกันเถิดเจ้าค่ะ” “อย่าเลยน้องหญิง เรื่องนี้ไม่สมควร” “นิมนต์เถิดเจ้าค่ะ ดิฉันจะทำเอง ท่านไม่ต้องทำ ถ้าทำอย่างนี้ ท่านไม่ต้องอาบัติ” ท่านได้ทำอย่างนั้น แล้วเกิดความกังวลใจว่า พระผู้มีพระภาคทรงบัญญัติสิกขาบทไว้แล้ว เราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุ เธอต้องอาบัติปาราชิก” (เรื่องที่ ๒๗)

สมัยนั้น หญิงคนหนึ่งพบภิกษุ แล้วกล่าวว่า “นิมนต์มาเสพเมถุนธรรมกันเถิดเจ้าค่ะ” “อย่าเลยน้องหญิง เรื่องนี้ไม่สมควร” “นิมนต์เถิดเจ้าค่ะ นิมนต์ท่านทำ ดิฉันไม่ต้องทำ ถ้าทำอย่างนี้ ท่านไม่ต้องอาบัติ” ท่านได้ทำอย่างนั้น แล้วเกิดความกังวลใจว่า พระผู้มีพระภาคทรงบัญญัติสิกขาบทไว้แล้ว เราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุ เธอต้องอาบัติปาราชิก” (เรื่องที่ ๒๘)

สมัยนั้น หญิงคนหนึ่งพบภิกษุ แล้วกล่าวว่า “นิมนต์มาเสพเมถุนธรรมกันเถิดเจ้าค่ะ” “อย่าเลยน้องหญิง เรื่องนี้ไม่สมควร” “นิมนต์เถิดเจ้าค่ะ นิมนต์พยายามภายในแล้วหลั่งภายนอก ถ้าทำอย่างนี้ ท่านไม่ต้องอาบัติ” ท่านได้ทำอย่างนั้น แล้วเกิดความกังวลใจว่า พระผู้มีพระภาคทรงบัญญัติสิกขาบทไว้แล้ว เราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุ เธอต้องอาบัติปาราชิก” (เรื่องที่ ๒๙)

สมัยนั้น หญิงคนหนึ่ง พบภิกษุแล้วกล่าวว่า “นิมนต์มาเสพเมถุนธรรมกันเถิดเจ้าค่ะ” “อย่าเลย น้องหญิง เรื่องนี้ไม่สมควร” “นิมนต์เถิดเจ้าค่ะ นิมนต์พยายามภายนอกแล้วหลั่งภายใน ถ้าทำอย่างนี้ ท่านไม่ต้องอาบัติ” ท่านได้ทำอย่างนั้น แล้วเกิดความกังวลใจว่า พระผู้มีพระภาคทรงบัญญัติสิกขาบทไว้แล้ว เราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุ เธอต้องอาบัติปาราชิก” (เรื่องที่ ๓๐)

เรื่องป่าช้า ๕ เรื่อง

[๗๓] สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งไปป่าช้า มองเห็นศพที่ยังไม่ถูกสัตว์กัดกิน ได้เสพเมถุนธรรมในศพนั้น แล้วเกิดความกังวลใจว่า พระผู้มีพระภาคทรงบัญญัติ สิกขาบทไว้แล้ว เราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุ เธอต้องอาบัติปาราชิก” (เรื่องที่ ๓๑)

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งไปป่าช้า มองเห็นศพยังไม่ถูกสัตว์กัดกินโดยมาก ได้เสพเมถุนธรรมในศพนั้น แล้วเกิดความกังวลใจว่า พระผู้มีพระภาคทรงบัญญัติ สิกขาบทไว้แล้ว เราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุ เธอต้องอาบัติปาราชิก” (เรื่องที่ ๓๒)

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งไปป่าช้า มองเห็นศพถูกสัตว์กัดกินโดยมาก ได้เสพเมถุนธรรมในศพนั้น แล้วเกิดความกังวลใจว่า พระผู้มีพระภาคทรงบัญญัติสิกขาบทไว้แล้ว เราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุ เธอไม่ต้องอาบัติปาราชิก แต่ต้องอาบัติถุลลัจจัย” (เรื่องที่ ๓๓)

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งไปป่าช้า มองเห็นศพที่ศีรษะขาดจึงสอดองคชาตเข้าไปกระทบภายในปากที่อ้า แล้วเกิดความกังวลใจว่า พระผู้มีพระภาคทรงบัญญัติ สิกขาบทไว้แล้ว เราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มี พระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุ เธอต้องอาบัติปาราชิก” (เรื่องที่ ๓๔)

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งไปป่าช้า มองเห็นศพที่ศีรษะขาดจึงสอดองคชาตเข้าภายในปากที่อ้าไม่ให้กระทบอะไรแล้วเกิดความกังวลใจว่า พระผู้มีพระภาค ทรงบัญญัติสิกขาบทไว้แล้ว เราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบ ทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุ เธอไม่ต้องอาบัติปาราชิก แต่ต้องอาบัติทุกกฏ” (เรื่องที่ ๓๕)

เรื่องกระดูก ๑ เรื่อง

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งหลงรักสตรีคนหนึ่ง ต่อมานางเสียชีวิต ถูกนำไปทิ้งไว้ในป่าช้า กระดูกกระจัดกระจาย วันหนึ่งภิกษุรูปนั้นไปป่าช้า เก็บกระดูกรวมเป็นร่างจดองคชาตลงที่เครื่องหมายเพศ แล้วเกิดความกังวลใจว่า พระผู้มีพระภาคทรงบัญญัติสิกขาบทไว้แล้ว เราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุ เธอไม่ต้องอาบัติปาราชิก แต่ต้องอาบัติทุกกฏ” (เรื่องที่ ๓๖)

เรื่องนางนาค ๑ เรื่อง

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งเสพเมถุนธรรมกับนางนาค แล้วเกิดความกังวลใจว่า พระผู้มีพระภาคทรงบัญญัติสิกขาบทไว้แล้ว เราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้พระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุ เธอต้องอาบัติปาราชิก” (เรื่องที่ ๓๗)

เรื่องนางยักษิณี ๑ เรื่อง

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งเสพเมถุนธรรมกับนางยักษิณี แล้วเกิดความกังวลใจว่า พระผู้มีพระภาคทรงบัญญัติสิกขาบทไว้แล้ว เราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุ เธอต้องอาบัติ ปาราชิก” (เรื่องที่ ๓๘)

เรื่องนางเปรต ๑ เรื่อง

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งเสพเมถุนธรรมกับนางเปรต แล้วเกิดความกังวลใจว่าพระผู้มีพระภาคทรงบัญญัติสิกขาบทไว้แล้ว เราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุ เธอต้องอาบัติ ปาราชิก” (เรื่องที่ ๓๙)

เรื่องบัณเฑาะก์ ๑ เรื่อง

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งเสพเมถุนธรรมกับบัณเฑาะก์ แล้วเกิดความกังวลใจว่าพระผู้มีพระภาคทรงบัญญัติสิกขาบทไว้แล้ว เราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุ เธอต้องอาบัติปาราชิก” (เรื่องที่ ๔๐)

เรื่องภิกษุผู้มีกายประสาทพิการ ๑ เรื่อง

สมัยนั้น ภิกษุผู้มีกายประสาทพิการรูปหนึ่งคิดว่า “เราไม่รู้สึกสุขหรือทุกข์จึงไม่ต้องอาบัติ” จึงเสพเมถุนธรรม แล้วเกิดความกังวลใจว่า พระผู้มีพระภาคทรงบัญญัติสิกขาบทไว้แล้ว เราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงบอกเรื่องนี้ให้ภิกษุทั้งหลายทราบ พวกภิกษุจึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลให้พระผู้มีพระภาคทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุทั้งหลาย โมฆบุรุษนั้นจะรู้สึกหรือไม่รู้สึกก็ตาม ก็ต้องอาบัติปาราชิก” (เรื่องที่ ๔๑)

เรื่องจับต้อง ๑ เรื่อง

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งคิดจะเสพเมถุนธรรมกับหญิง แต่ครั้นพอจับต้องเท่านั้นก็เกิดความเดือดร้อนใจ แล้วเกิดความกังวลใจว่า พระผู้มีพระภาคทรงบัญญัติ สิกขาบทไว้แล้ว เราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มี พระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุ เธอไม่ต้องอาบัติปาราชิก แต่ต้องอาบัติทุกกฏ”[๑] (เรื่องที่ ๔๒)

เรื่องพระอรหันต์ชาวเมืองภัททิยะหลับ ๑ เรื่อง

[๗๔] สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งจำวัดกลางวันในป่าชาติยาวัน เขตเมืองภัททิยะ ขณะที่จำวัดหลับอวัยวะทุกส่วนของท่านถูกลมรำเพยให้แข็งตัว หญิงคนหนึ่งพบเข้าจึงนั่งคร่อมองคชาต ทำการจนพอใจแล้วจากไป ภิกษุทั้งหลายเห็นองคชาตเปรอะเปื้อนจึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุทั้งหลาย องคชาตแข็งตัวได้ด้วยเหตุ ๕ อย่าง คือ กำหนัด ปวดอุจจาระ ปวดปัสสาวะ ถูกลมรำเพยพัด ถูกบุ้งขน องคชาตจะแข็งตัวเพราะเหตุ ๕ อย่างนี้ ภิกษุทั้งหลาย ข้อที่องคชาตของภิกษุนั้น

---

[๑] ข้อความตรงนี้ ตามหลักฐานในอรรถกถาและฎีกา ระบุว่า พระผู้มีพระภาคตรัสว่า ภิกษุ เธอไม่ต้องอาบัติปาราชิก แต่ต้องอาบัติสังฆาทิเสส (วิ.อ. (บาลี) ๑/๗๓/๓๐๑, สารตฺถ.ฏีกา (บาลี) ๒/๑๓๐)

จะแข็งตัวเพราะความกำหนัดนั้นเป็นไปไม่ได้ เพราะภิกษุนั้นเป็นพระอรหันต์ ภิกษุทั้งหลาย ภิกษุนั้นไม่ต้องอาบัติ" (เรื่องที่ ๔๓)

เรื่องภิกษุชาวกรุงสาวัตถี ๔ เรื่อง

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่ง จำวัดกลางวันในป่าอันธวัน เขตกรุงสาวัตถี หญิง เลี้ยงโคคนหนึ่งพบเข้าจึงนั่งคร่อมองคชาต ท่านยินดีขณะกำลังสอดเข้าไป ยินดีขณะสอดเข้าไปแล้ว ยินดีขณะหยุดอยู่ ยินดีขณะถอนออก แล้วเกิดความกังวลใจว่า พระผู้มีพระภาคทรงบัญญัติสิกขาบทไว้แล้ว เราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำ เรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า "ภิกษุ เธอต้องอาบัติปาราชิก" (เรื่องที่ ๔๔)

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งจำวัดกลางวันในป่าอันธวัน เขตกรุงสาวัตถี หญิงเลี้ยงแพะคนหนึ่ง พบเข้าจึงนั่งคร่อมองคชาต ท่านยินดีขณะกำลังสอดเข้าไป ยินดีขณะสอดเข้าไปแล้ว ยินดีขณะหยุดอยู่ ยินดีขณะถอนออก แล้วเกิดความกังวลใจว่า พระผู้มีพระภาคทรงบัญญัติสิกขาบทไว้แล้ว เราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า "ภิกษุ เธอต้องอาบัติปาราชิก" (เรื่องที่ ๔๕)

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งจำวัดกลางวันในป่าอันธวัน เขตกรุงสาวัตถี หญิงหา ฟืนคนหนึ่ง พบเข้าจึงนั่งคร่อมองคชาต ท่านยินดีขณะกำลังสอดเข้าไป ยินดีขณะสอดเข้าไปแล้ว ยินดีขณะหยุดอยู่ ยินดีขณะถอนออก แล้วเกิดความกังวลใจว่า พระผู้มีพระภาคทรงบัญญัติสิกขาบทไว้แล้ว เราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำ เรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า "ภิกษุ เธอต้องอาบัติปาราชิก" (เรื่องที่ ๔๖)

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งจำวัดกลางวันในป่าอันธวัน เขตกรุงสาวัตถี หญิงขนโคมัยคนหนึ่ง พบเข้าจึงนั่งคร่อมองคชาต ท่านยินดีขณะกำลังสอดเข้าไป ยินดีขณะสอดเข้าไปแล้ว ยินดีขณะหยุดอยู่ ยินดีขณะถอนออก แล้วเกิดความกังวลใจว่า พระผู้มีพระภาคทรงบัญญัติสิกขาบทไว้แล้ว เราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า "ภิกษุ เธอต้องอาบัติปาราชิก" (เรื่องที่ ๔๗)

เรื่องภิกษุชาวมัลละกรุงเวสาลี ๓ เรื่อง

[๗๕] สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งจำวัดกลางวันในป่ามหาวัน เขตกรุงเวสาลี หญิงคนหนึ่งพบเข้าจึงนั่งคร่อมองคชาต ทำการจนพอใจแล้วยืนหัวเราะอยู่ใกล้ๆ ภิกษุนั้นตื่นขึ้นมา กล่าวกะหญิงนั้นว่า "นี่เป็นการกระทำของเธอหรือ" "ใช่แล้ว นี่เป็น การกระทำของดิฉัน" ท่านเกิดความกังวลใจว่า พระผู้มีพระภาคทรงบัญญัติสิกขาบท ไว้แล้ว เราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ ทรงทราบ พระองค์ตรัสถามว่า "ภิกษุ เธอรู้หรือ" "ไม่รู้ พระพุทธเจ้าข้า" "ภิกษุ เธอไม่รู้ ไม่ต้องอาบัติ" (เรื่องที่ ๔๘)

[๗๖] สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งจำวัดกลางวันในป่ามหาวัน เขตกรุงเวสาลี ขณะที่จำวัดหลับพิงต้นไม้ หญิงคนหนึ่งพบเข้าจึงนั่งคร่อมองคชาต ท่านรีบลุกขึ้นทันที แล้วเกิดความกังวลใจว่า พระผู้มีพระภาคทรงบัญญัติสิกขาบทไว้แล้ว เราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสถามว่า “ภิกษุ เธอยินดีหรือ” “ไม่ยินดี พระพุทธเจ้าข้า” “ภิกษุ เธอไม่ยินดี ไม่ต้องอาบัติ” (เรื่องที่ ๔๙)

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งจำวัดกลางวันในป่ามหาวัน เขตกรุงเวสาลี ขณะที่จำวัดหลับพิงต้นไม้ หญิงคนหนึ่งพบเข้าจึงนั่งคร่อมองคชาต ท่านผลักนางกลิ้งไป แล้วเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสถามว่า “ภิกษุ เธอยินดีหรือ” “ไม่ยินดี พระพุทธเจ้าข้า” “ภิกษุ เธอไม่ยินดี ไม่ต้องอาบัติ” (เรื่องที่ ๕๐)

เรื่องภิกษุเปิดประตูจำวัด ๑ เรื่อง

[๗๗] สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งจำวัดกลางวันในกูฏาคารศาลาป่ามหาวัน เขตกรุงเวสาลี ขณะที่เปิดประตูจำวัดหลับ อวัยวะทุกส่วนของท่านถูกลมรำเพยให้แข็งตัว ครั้งนั้นมีหญิงหลายคนถือของหอมและดอกไม้พากันไปอาราม มองไปที่วิหาร เห็นภิกษุนั้น จึงไปนั่งคร่อมองคชาต ทำการจนพอใจแล้วกล่าวชมเชยภิกษุนั้นว่า “เป็นผู้ชายยอดเยี่ยมจริงๆ คนนี้” จากนั้นได้ยกของหอมและดอกไม้พากันจากไป ภิกษุทั้งหลายเห็นองคชาต (ของภิกษุผู้หลับ) เปรอะเปื้อน จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุทั้งหลาย องคชาตแข็งตัวได้ด้วยเหตุ ๕ อย่าง คือ กำหนัด ปวดอุจจาระ ปวดปัสสาวะ ถูกลมรำเพยพัด ถูกบุ้งขน องคชาตจะแข็งตัว เพราะเหตุ ๕ อย่างนี้ ภิกษุทั้งหลาย ข้อที่องคชาตของภิกษุนั้นจะแข็งตัว เพราะความกำหนัดนั้น เป็นไปไม่ได้ เพราะภิกษุนั้น เป็นพระอรหันต์ ภิกษุทั้งหลาย ภิกษุนั้นไม่ต้องอาบัติ ภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้ภิกษุผู้จะหลีกเร้นพักผ่อนกลางวัน ปิดประตูแล้วจึงหลีกเร้นพักผ่อน” (เรื่องที่ ๕๑)

เรื่องภิกษุชาวเมืองภารุกัจฉะฝัน ๑ เรื่อง

[๗๘] สมัยนั้น ภิกษุชาวเมืองภารุกัจฉะรูปหนึ่ง ฝันว่าได้เสพเมถุนธรรมกับอดีตภรรยา จึงคิดว่าเราไม่ใช่สมณะ จักสึก ขณะเดินไปเมืองภารุกัจฉะ ในระหว่างทางพบพระอุบาลี จึงเรียนให้ท่านทราบ พระอุบาลีชี้แจงว่า “ท่าน เพียงความฝัน ไม่ต้องอาบัติ” (เรื่องที่ ๕๒)

เรื่องอุบาสิกาชื่อสุปัพพา ๙ เรื่อง

สมัยนั้น ในกรุงราชคฤห์ มีอุบาสิกาคนหนึ่งชื่อสุปัพพา มีความเลื่อมใสแบบงมงาย มีความเห็นอย่างนี้ว่า หญิงผู้ถวายเมถุนธรรม ชื่อว่าได้ถวายทานอันเลิศ เมื่อนางพบภิกษุรูปหนึ่งจึงกล่าวว่า “นิมนต์มาเสพเมถุนธรรมกันเถิดเจ้าค่ะ” “อย่าเลยน้องหญิง เรื่องนี้ไม่สมควร” “นิมนต์เถิดเจ้าค่ะ นิมนต์เสียดสีที่ระหว่างขาอ่อน ทำอย่างนี้ ท่านไม่ต้องอาบัติ” ท่านได้ทำอย่างนั้น แล้วเกิดความกังวลใจว่า พระ ผู้มีพระภาคทรงบัญญัติสิกขาบทไว้แล้ว เราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุ เธอไม่ต้องอาบัติ ปาราชิก แต่ต้องอาบัติสังฆาทิเสส” (เรื่องที่ ๕๓)

สมัยนั้น ในกรุงราชคฤห์ มีอุบาสิกาคนหนึ่งชื่อสุปัพพา มีความเลื่อมใสแบบงมงาย มีความเห็นอย่างนี้ว่า หญิงผู้ถวายเมถุนธรรม ชื่อว่าได้ถวายทานอันเลิศ เมื่อนางพบภิกษุรูปหนึ่ง จึงกล่าวว่า “นิมนต์มาเสพเมถุนธรรมกันเถิดเจ้าค่ะ” “อย่าเลยน้องหญิง เรื่องนี้ไม่สมควร” “นิมนต์เถิดเจ้าค่ะ นิมนต์เสียดสีที่สะดือทำอย่างนี้ ท่านไม่ต้องอาบัติ” ท่านได้ทำอย่างนั้น แล้วเกิดความกังวลใจว่า พระผู้มีพระภาคทรงบัญญัติสิกขาบทไว้แล้ว เราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุ เธอไม่ต้องอาบัติปาราชิก แต่ต้องอาบัติสังฆาทิเสส” (เรื่องที่ ๕๔)

สมัยนั้น ในกรุงราชคฤห์ มีอุบาสิกาคนหนึ่งชื่อสุปัพพา มีความเลื่อมใสแบบงมงาย มีความเห็นอย่างนี้ว่า หญิงผู้ถวายเมถุนธรรม ชื่อว่าได้ถวายทานอันเลิศ เมื่อนางพบภิกษุรูปหนึ่ง จึงกล่าวว่า “นิมนต์มาเสพเมถุนธรรมกันเถิดเจ้าค่ะ” “อย่าเลยน้องหญิง เรื่องนี้ไม่สมควร” “นิมนต์เถิดเจ้าค่ะ นิมนต์เสียดสีที่เกลียวท้อง ทำอย่างนี้ ท่านไม่ต้องอาบัติ” ท่านได้ทำอย่างนั้น แล้วเกิดความกังวลใจว่า พระผู้มีพระภาคทรงบัญญัติสิกขาบทไว้แล้ว เราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุ เธอไม่ต้องอาบัติปาราชิก แต่ต้องอาบัติสังฆาทิเสส” (เรื่องที่ ๕๕)

สมัยนั้น ในกรุงราชคฤห์ มีอุบาสิกาคนหนึ่งชื่อสุปัพพา มีความเลื่อมใสแบบงมงาย มีความเห็นอย่างนี้ว่า หญิงผู้ถวายเมถุนธรรม ชื่อว่าได้ถวายทานอันเลิศ เมื่อนางพบภิกษุรูปหนึ่ง จึงกล่าวว่า “นิมนต์มาเสพเมถุนธรรมกันเถิดเจ้าค่ะ” “อย่าเลยน้องหญิง เรื่องนี้ไม่สมควร” “นิมนต์เถิดเจ้าค่ะ นิมนต์เสียดสีที่ซอกรักแร้ ทำอย่างนี้ ท่านไม่ต้องอาบัติ” ท่านได้ทำอย่างนั้น แล้วเกิดความกังวลใจว่า พระผู้มีพระภาคทรงบัญญัติสิกขาบทไว้แล้ว เราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุ เธอไม่ต้องอาบัติปาราชิก แต่ต้องอาบัติสังฆาทิเสส” (เรื่องที่ ๕๖)

สมัยนั้น ในกรุงราชคฤห์ มีอุบาสิกาคนหนึ่งชื่อสุปัพพา มีความเลื่อมใสแบบงมงาย มีความเห็นอย่างนี้ว่า หญิงผู้ถวายเมถุนธรรม ชื่อว่าได้ถวายทานอันเลิศ เมื่อนางพบภิกษุรูปหนึ่ง จึงกล่าวว่า “นิมนต์มาเสพเมถุนธรรมกันเถิดเจ้าค่ะ” “อย่าเลยน้องหญิง เรื่องนี้ไม่สมควร” “นิมนต์เถิดเจ้าค่ะ นิมนต์เสียดสีที่คอทำอย่างนี้ ท่าน ไม่ต้องอาบัติ” ท่านได้ทำอย่างนั้น แล้วเกิดความกังวลใจว่า พระผู้มีพระภาคทรงบัญญัติสิกขาบทไว้แล้ว เราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุ เธอไม่ต้องอาบัติปาราชิก แต่ต้องอาบัติสังฆาทิเสส” (เรื่องที่ ๕๗)

สมัยนั้น ในกรุงราชคฤห์ มีอุบาสิกาคนหนึ่งชื่อสุปัพพา มีความเลื่อมใสแบบงมงาย มีความเห็นอย่างนี้ว่า หญิงผู้ถวายเมถุนธรรม ชื่อว่าได้ถวายทานอันเลิศ เมื่อนางพบภิกษุรูปหนึ่ง จึงกล่าวว่า “นิมนต์มาเสพเมถุนธรรมกันเถิดเจ้าค่ะ” “อย่าเลย น้องหญิง เรื่องนี้ไม่สมควร” “นิมนต์เถิดเจ้าค่ะ นิมนต์เสียดสีที่ช่องหูทำอย่างนี้ ท่านไม่ต้องอาบัติ” ท่านได้ทำอย่างนั้น แล้วเกิดความกังวลใจว่า พระผู้มีพระภาคทรงบัญญัติสิกขาบทไว้แล้ว เราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุ เธอไม่ต้องอาบัติปาราชิก แต่ต้องอาบัติสังฆาทิเสส” (เรื่องที่ ๕๘)

สมัยนั้น ในกรุงราชคฤห์ มีอุบาสิกาคนหนึ่งชื่อสุปัพพา มีความเลื่อมใสแบบงมงาย มีความเห็นอย่างนี้ว่า หญิงผู้ถวายเมถุนธรรม ชื่อว่าได้ถวายทานอันเลิศ เมื่อนางพบภิกษุรูปหนึ่ง จึงกล่าวว่า “นิมนต์มาเสพเมถุนธรรมกันเถิดเจ้าค่ะ” “อย่าเลยน้องหญิง เรื่องนี้ไม่สมควร” “นิมนต์เถิดเจ้าค่ะ นิมนต์เสียดสีที่มวยผม ทำอย่างนี้ ท่านไม่ต้องอาบัติ” ท่านได้ทำอย่างนั้น แล้วเกิดความกังวลใจว่า พระผู้มีพระภาคทรงบัญญัติสิกขาบทไว้แล้ว เราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุ เธอไม่ต้องอาบัติปาราชิก แต่ต้องอาบัติสังฆาทิเสส” (เรื่องที่ ๕๙)

สมัยนั้น ในกรุงราชคฤห์ มีอุบาสิกาคนหนึ่งชื่อสุปัพพา มีความเลื่อมใสแบบงมงาย มีความเห็นอย่างนี้ว่า หญิงผู้ถวายเมถุนธรรม ชื่อว่าได้ถวายทานอันเลิศ เมื่อนางพบภิกษุรูปหนึ่ง จึงกล่าวว่า “นิมนต์มาเสพเมถุนธรรมกันเถิดเจ้าค่ะ” “อย่าเลย น้องหญิง เรื่องนี้ไม่สมควร” “นิมนต์เถิดเจ้าค่ะ นิมนต์เสียดสีที่ง่ามมือ ทำอย่างนี้ ท่านไม่ต้องอาบัติ” ท่านได้ทำอย่างนั้น แล้วเกิดความกังวลใจว่า พระผู้มีพระภาคทรงบัญญัติสิกขาบทไว้แล้ว เราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุ เธอไม่ต้องอาบัติปาราชิก แต่ต้องอาบัติสังฆาทิเสส” (เรื่องที่ ๖๐)

สมัยนั้น ในกรุงราชคฤห์ มีอุบาสิกาคนหนึ่งชื่อสุปัพพา มีความเลื่อมใสแบบงมงาย มีความเห็นอย่างนี้ว่า หญิงผู้ถวายเมถุนธรรม ชื่อว่าได้ถวายทานอันเลิศ เมื่อนางพบภิกษุรูปหนึ่ง จึงกล่าวว่า “นิมนต์มาเสพเมถุนธรรมกันเถิดเจ้าค่ะ” “อย่าเลย น้องหญิง เรื่องนี้ไม่สมควร” “นิมนต์เถิดเจ้าค่ะ ดิฉันจะใช้มือพยายามปล่อยอสุจิให้ ทำอย่างนี้ ท่านไม่ต้องอาบัติ” ท่านได้ทำอย่างนั้น แล้วเกิดความกังวลใจว่า พระ ผู้มีพระภาคทรงบัญญัติสิกขาบทไว้แล้ว เราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุ เธอไม่ต้องอาบัติ ปาราชิก แต่ต้องอาบัติสังฆาทิเสส” (เรื่องที่ ๖๑)

เรื่องอุบาสิกาชื่อสัทธา ๙ เรื่อง

[๗๙] สมัยนั้น ในกรุงสาวัตถี มีอุบาสิกาคนหนึ่งชื่อสัทธา มีความเลื่อมใสแบบงมงาย มีความเห็นอย่างนี้ว่า หญิงผู้ถวายเมถุนธรรม ชื่อว่าได้ถวายทานอันเลิศ เมื่อนางพบภิกษุรูปหนึ่งจึงกล่าวว่า “นิมนต์มาเสพเมถุนธรรมกันเถิดเจ้าค่ะ” “อย่าเลย น้องหญิง เรื่องนี้ไม่สมควร” “นิมนต์เถิดเจ้าค่ะ นิมนต์เสียดสีที่ระหว่างขาอ่อน ทำอย่างนี้ ท่านไม่ต้องอาบัติ” ท่านได้ทำอย่างนั้นแล้วเกิดความกังวลใจว่า พระ ผู้มีพระภาคทรงบัญญัติสิกขาบทไว้แล้ว เราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่อง นี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุ เธอไม่ต้องอาบัติปาราชิก แต่ต้องอาบัติสังฆาทิเสส” (เรื่องที่ ๖๒)

สมัยนั้น ในกรุงราชคฤห์ มีอุบาสิกาคนหนึ่งชื่อสัทธา มีความเลื่อมใสแบบงมงาย มีความเห็นอย่างนี้ว่า หญิงผู้ถวายเมถุนธรรม ชื่อว่าได้ถวายทานอันเลิศ เมื่อนางพบภิกษุรูปหนึ่ง จึงกล่าวว่า “นิมนต์มาเสพเมถุนธรรมกันเถิดเจ้าค่ะ” “อย่าเลยน้องหญิง เรื่องนี้ไม่สมควร” “นิมนต์เถิดเจ้าค่ะ นิมนต์เสียดสีที่สะดือ ทำอย่างนี้ ท่านไม่ต้องอาบัติ” ท่านได้ทำอย่างนั้นแล้วเกิดความกังวลใจว่า พระผู้มีพระภาคทรงบัญญัติสิกขาบทไว้แล้ว เราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุ เธอไม่ต้องอาบัติปาราชิก แต่ต้องอาบัติสังฆาทิเสส” (เรื่องที่ ๖๓)

สมัยหนึ่ง ในกรุงราชคฤห์ มีอุบาสิกาคนหนึ่งชื่อสัทธา มีความเลื่อมใสแบบงมงาย มีความเห็นอย่างนี้ว่า หญิงผู้ถวายเมถุนธรรม ชื่อว่าได้ถวายทานอันเลิศ เมื่อนางพบภิกษุรูปหนึ่งจึงกล่าวว่า “นิมนต์มาเสพเมถุนธรรมกันเถิดเจ้าค่ะ” “อย่าเลยน้องหญิง เรื่องนี้ไม่สมควร” “นิมนต์เถิดเจ้าค่ะ นิมนต์เสียดสีที่เกลียวท้อง ทำอย่างนี้ ท่านไม่ต้องอาบัติ” ท่านได้ทำอย่างนั้น แล้วเกิดความกังวลใจว่า พระผู้มีพระภาคทรงบัญญัติสิกขาบทไว้แล้ว เราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุ เธอไม่ต้องอาบัติปาราชิก แต่ต้องอาบัติสังฆาทิเสส” (เรื่องที่ ๖๔)

สมัยหนึ่ง ในกรุงราชคฤห์ มีอุบาสิกาคนหนึ่งชื่อสัทธา มีความเลื่อมใสแบบงมงาย มีความเห็นอย่างนี้ว่า หญิงผู้ถวายเมถุนธรรม ชื่อว่าได้ถวายทานอันเลิศ เมื่อนางพบภิกษุรูปหนึ่ง จึงกล่าวว่า “นิมนต์มาเสพเมถุนธรรมกันเถิดเจ้าค่ะ” “อย่าเลย น้องหญิง เรื่องนี้ไม่สมควร” “นิมนต์เถิดเจ้าค่ะ นิมนต์เสียดสีที่ซอกรักแร้ ทำอย่างนี้ ท่านไม่ต้องอาบัติ” ท่านได้ทำอย่างนั้น แล้วเกิดความกังวลใจว่า พระผู้มีพระภาคทรงบัญญัติสิกขาบทไว้แล้ว เราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุ เธอไม่ต้องอาบัติปาราชิก แต่ต้องอาบัติสังฆาทิเสส” (เรื่องที่ ๖๕)

สมัยหนึ่ง ในกรุงราชคฤห์ มีอุบาสิกาคนหนึ่งชื่อสัทธา มีความเลื่อมใสแบบงมงาย มีความเห็นอย่างนี้ว่า หญิงผู้ถวายเมถุนธรรม ชื่อว่าได้ถวายทานอันเลิศ เมื่อนางพบภิกษุรูปหนึ่ง จึงกล่าวว่า “นิมนต์มาเสพเมถุนธรรมกันเถิดเจ้าค่ะ” “อย่าเลยน้องหญิง เรื่องนี้ไม่สมควร” “นิมนต์เถิดเจ้าค่ะ นิมนต์เสียดสีที่คอ ทำอย่างนี้ ท่านไม่ต้องอาบัติ” ท่านได้ทำอย่างนั้น แล้วเกิดความกังวลใจว่า พระผู้มีพระภาคทรงบัญญัติสิกขาบทไว้แล้ว เราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุ เธอไม่ต้องอาบัติปาราชิก แต่ต้องอาบัติสังฆาทิเสส” (เรื่องที่ ๖๖)

สมัยหนึ่ง ในกรุงราชคฤห์ มีอุบาสิกาคนหนึ่งชื่อสัทธา มีความเลื่อมใสแบบงมงาย มีความเห็นอย่างนี้ว่า หญิงผู้ถวายเมถุนธรรม ชื่อว่าได้ถวายทานอันเลิศ เมื่อนางพบภิกษุรูปหนึ่ง จึงกล่าวว่า “นิมนต์มาเสพเมถุนธรรมกันเถิดเจ้าค่ะ” “อย่าเลยน้องหญิง เรื่องนี้ไม่สมควร” “นิมนต์เถิดเจ้าค่ะ นิมนต์เสียดสีที่ช่องหู ทำอย่างนี้ ท่านไม่ต้องอาบัติ” ท่านได้ทำอย่างนั้น แล้วเกิดความกังวลใจว่า พระผู้มีพระภาคทรงบัญญัติสิกขาบทไว้แล้ว เราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุ เธอไม่ต้องอาบัติ ปาราชิก แต่ต้องอาบัติสังฆาทิเสส” (เรื่องที่ ๖๗)

สมัยหนึ่ง ในกรุงราชคฤห์ มีอุบาสิกาคนหนึ่งชื่อสัทธา มีความเลื่อมใสแบบงมงาย มีความเห็นอย่างนี้ว่า หญิงผู้ถวายเมถุนธรรม ชื่อว่าได้ถวายทานอันเลิศ เมื่อนางพบภิกษุรูปหนึ่ง จึงกล่าวว่า “นิมนต์มาเสพเมถุนธรรมกันเถิดเจ้าค่ะ” “อย่าเลยน้องหญิง เรื่องนี้ไม่สมควร” “นิมนต์เถิดเจ้าค่ะ นิมนต์เสียดสีที่มวยผม ทำอย่างนี้ ท่านไม่ต้องอาบัติ” ท่านได้ทำอย่างนั้น แล้วเกิดความกังวลใจว่า พระผู้มีพระภาคทรงบัญญัติสิกขาบทไว้แล้ว เราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุ เธอไม่ต้องอาบัติ ปาราชิก แต่ต้องอาบัติสังฆาทิเสส” (เรื่องที่ ๖๘)

สมัยหนึ่ง ในกรุงราชคฤห์ มีอุบาสิกาคนหนึ่งชื่อสัทธา มีความเลื่อมใสแบบงมงาย มีความเห็นอย่างนี้ว่า หญิงผู้ถวายเมถุนธรรม ชื่อว่าได้ถวายทานอันเลิศ เมื่อนางพบภิกษุรูปหนึ่ง จึงกล่าวว่า “นิมนต์มาเสพเมถุนธรรมกันเถิดเจ้าค่ะ” “อย่าเลย น้องหญิง เรื่องนี้ไม่สมควร” “นิมนต์เถิดเจ้าค่ะ นิมนต์เสียดสีที่ง่ามมือทำอย่างนี้ ท่านไม่ต้องอาบัติ” ท่านได้ทำอย่างนั้น แล้วเกิดความกังวลใจว่า พระผู้มีพระภาค ทรงบัญญัติสิกขาบทไว้แล้ว เราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุ เธอไม่ต้องอาบัติปาราชิก แต่ต้องอาบัติสังฆาทิเสส” (เรื่องที่ ๖๙)

สมัยหนึ่ง ในกรุงราชคฤห์ มีอุบาสิกาคนหนึ่งชื่อสัทธา มีความเลื่อมใสแบบงมงาย มีความเห็นอย่างนี้ว่า หญิงผู้ถวายเมถุนธรรม ชื่อว่าได้ถวายทานอันเลิศ เมื่อนางพบภิกษุรูปหนึ่ง จึงกล่าวว่า “นิมนต์มาเสพเมถุนธรรมกันเถิดเจ้าค่ะ” “อย่าเลย น้องหญิง เรื่องนี้ไม่สมควร” “นิมนต์เถิดเจ้าค่ะ ดิฉันจะใช้มือพยายามปล่อยอสุจิให้ ทำอย่างนี้ ท่านไม่ต้องอาบัติ” ท่านได้ทำอย่างนั้น แล้วเกิดความกังวลใจว่า พระผู้มีพระภาคทรงบัญญัติสิกขาบทไว้แล้ว เราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุ เธอไม่ต้องอาบัติปาราชิก แต่ต้องอาบัติสังฆาทิเสส” (เรื่องที่ ๗๐)

เรื่องภิกษุณี ๑ เรื่อง

[๘๐] สมัยนั้น ในกรุงเวสาลี เจ้าชายลิจฉวีทั้งหลายจับภิกษุให้เสพเมถุนธรรมกับภิกษุณี เธอทั้งสองยินดี พึงให้สึกเสียทั้งคู่ ทั้งสองไม่ยินดีไม่ต้องอาบัติ (เรื่องที่ ๗๑)

เรื่องสิกขมานา ๑ เรื่อง

สมัยนั้น ในกรุงเวสาลี เจ้าชายลิจฉวีทั้งหลายจับภิกษุให้เสพเมถุนธรรมกับ สิกขมานา เธอทั้งสองยินดี พึงให้สึกเสียทั้งคู่ ทั้งสองไม่ยินดีไม่ต้องอาบัติ (เรื่องที่ ๗๒)

เรื่องสามเณรี ๑ เรื่อง

สมัยนั้น ในกรุงเวสาลี เจ้าชายลิจฉวีทั้งหลาย จับภิกษุให้เสพเมถุนธรรมกับสามเณรี เธอทั้งสองยินดี พึงให้สึกเสียทั้งคู่ ทั้งสองไม่ยินดี ไม่ต้องอาบัติ (เรื่องที่ ๗๓)

เรื่องหญิงแพศยา ๑ เรื่อง

[๘๑] สมัยนั้น ในกรุงเวสาลี เจ้าชายลิจฉวีทั้งหลายจับภิกษุให้เสพเมถุนธรรมกับหญิงแพศยา ภิกษุยินดี พึงให้สึกเสีย ถ้าไม่ยินดี ไม่ต้องอาบัติ (เรื่องที่ ๗๔)

เรื่องบัณเฑาะก์ ๑ เรื่อง

สมัยนั้น ในกรุงเวสาลี เจ้าชายลิจฉวีทั้งหลายจับภิกษุให้เสพเมถุนธรรมกับบัณเฑาะก์ ภิกษุยินดี พึงให้สึกเสีย ถ้าไม่ยินดี ไม่ต้องอาบัติ (เรื่องที่ ๗๕)

เรื่องหญิงคฤหัสถ์ ๑ เรื่อง

สมัยนั้น ในกรุงเวสาลี เจ้าชายลิจฉวีทั้งหลายจับภิกษุให้เสพเมถุนธรรมกับหญิงคฤหัสถ์ ภิกษุยินดี พึงให้สึกเสีย ถ้าไม่ยินดี ไม่ต้องอาบัติ (เรื่องที่ ๗๖)

เรื่องให้ภิกษุผลัดกัน ๑ เรื่อง

สมัยนั้น ในกรุงเวสาลี เจ้าชายลิจฉวีทั้งหลายจับภิกษุให้เสพเมถุนธรรมกับกันและกัน เธอทั้งสองยินดี พึงให้สึกเสียทั้งคู่ ถ้าไม่ยินดี ไม่ต้องอาบัติ (เรื่องที่ ๗๗)

เรื่องพระขรัวตา ๑ เรื่อง

[๘๒] สมัยนั้น พระขรัวตารูปหนึ่งไปเยี่ยมอดีตภรรยา ถูกบังคับให้สึก ท่านถอยหนีจนล้มหงายนางขึ้นคร่อมองคชาต ท่านเกิดความกังวลใจว่า พระผู้มีพระภาคทรงบัญญัติสิกขาบทไว้แล้ว เราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสถามว่า “ภิกษุ เธอยินดีหรือ” “ไม่ยินดี พระพุทธเจ้าข้า” “ภิกษุ เธอไม่ยินดีไม่ต้องอาบัติ” (เรื่องที่ ๗๘)

เรื่องลูกเนื้อ ๑ เรื่อง

[๘๓] สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งอยู่ในป่า ลูกเนื้อมาที่ถ่ายปัสสาวะของท่านแล้ว อมองคชาตพลางดื่มน้ำปัสสาวะ ท่านยินดี เกิดความกังวลใจว่า พระผู้มีพระภาคทรงบัญญัติสิกขาบทไว้แล้ว เราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า ภิกษุ เธอต้องอาบัติปาราชิก (เรื่อง ที่ ๗๙)

ปาราชิกสิกขาบทที่ ๑ จบ

ปาราชิกสิกขาบทที่ ๒

ว่าด้วยการถือเอาสิ่งของที่เจ้าของไม่ได้ให้

เรื่องพระธนิยกุมภการบุตร

[๘๔] สมัยนั้น พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าประทับอยู่ ณ ภูเขาคิชฌกูฏ เขตกรุงราชคฤห์ ภิกษุหลายรูปเป็นเพื่อนเห็นเพื่อนคบกัน ช่วยกันทำกุฏีมุงหญ้า อยู่จำ พรรษา ที่เชิงภูเขาอิสิคิลิ ท่านพระธนิยกุมภการบุตรก็ทำกุฏีมุงหญ้าอยู่จำพรรษาในที่นั้น ต่อเมื่อล่วงไตรมาสไปแล้ว ภิกษุเหล่านั้นรื้อกุฏีมุงหญ้า เก็บหญ้าและตัวไม้ไว้แล้วพากันหลีกจาริกไปในชนบท ส่วนพระธนิยกุมภการบุตร ยังพักอยู่ที่นั้นตลอดฤดูฝน ฤดูหนาวและฤดูร้อน วันหนึ่งเมื่อท่านไปบิณฑบาตในหมู่บ้าน คนหาบหญ้า คนหาฟืน รื้อกุฏีหญ้าของท่านแล้วขนเอาหญ้าและไม้ไป ท่านพระธนิยกุมภการบุตรได้หาหญ้าและไม้มาทำกุฏีหญ้าเป็นครั้งที่ ๒ ฯลฯ แม้ครั้งที่ ๓ เมื่อท่านไปบิณฑบาตในหมู่บ้าน คนหาบหญ้า คนหาฟืน ได้รื้อกุฏีหญ้าของท่าน แล้วขนหญ้าและไม้ไป เป็นครั้งที่ ๓

ท่านคิดว่า เมื่อเราไปบิณฑบาตในบ้าน คนหาบหญ้า คนหาฟืน รื้อกุฏีหญ้า แล้วขนหญ้าและตัวไม้ไปถึง ๓ ครั้ง เรามีการศึกษาดี ไม่บกพร่อง สำเร็จศิลปะช่างหม้อเทียบเท่าอาจารย์ อย่ากระนั้นเลย เราพึงขยำโคลนทำกุฏีดินล้วนด้วยตัวเอง

ดังนั้น ท่านจึงขยำโคลนก่อกุฏีดินล้วน และรวบรวมหญ้า ไม้และขี้วัวแห้งมาสุมไฟเผากุฏีนั้นจนสุก กุฏีนั้นงดงามน่าดูน่าชม มีสีแดงเหมือนสีแมลงค่อมทอง (เวลาลมพัด)ส่งเสียงเหมือนเสียงกระดึง

[๘๕] ต่อมา พระผู้มีพระภาคเสด็จลงจากภูเขาคิชฌกูฏพร้อมกับภิกษุจำนวนมาก ทอดพระเนตรเห็นกุฏีอันงดงามน่าดู น่าชม ตรัสถามว่า “ภิกษุทั้งหลาย นั่นอะไรน่าดูน่าชม สีเหมือนแมลงค่อมทอง” ครั้น

ภิกษุทั้งหลายกราบทูลเรื่องนั้น ให้ทรงทราบแล้ว พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าทรงตำหนิว่า “ภิกษุทั้งหลาย การกระทำของโมฆบุรุษนั่นไม่สมควร ไม่คล้อยตาม ไม่เหมาะสม ไม่ใช่กิจของสมณะ ใช้ไม่ได้ ไม่ควรทำเลย ไฉนโมฆบุรุษจึงขยำโคลนก่อกุฏีดินล้วนเล่า โมฆบุรุษนั้นชื่อว่ามิได้มี ความเอ็นดู ความอนุเคราะห์ ความไม่เบียดเบียนสัตว์ทั้งหลาย พวกเธอจงไปทำลายกุฏีนั้นเสีย อย่าให้เพื่อนพรหมจารีในภายหลังได้เบียดเบียนหมู่สัตว์เลย ภิกษุทั้งหลาย ภิกษุไม่พึงทำกุฏีดินล้วน ภิกษุใดทำ ต้องอาบัติทุกกฏ”

ภิกษุเหล่านั้นรับพระพุทธฎีกาแล้วพากันไปที่กุฏี ช่วยกันทำลายกุฏีนั้น

ในขณะนั้น ท่านพระธนิยกุมภการบุตรมาถามภิกษุเหล่านั้นว่า “ทำไม พวกท่านจึงทำลายกุฏีของกระผม” “ท่าน พระผู้มีพระภาครับสั่งให้ทำลาย” “ถ้าพระผู้มีพระภาคผู้เป็นธรรมสามีรับสั่งให้ทำลาย ก็ทำลายเถิด”

[๘๖] ต่อมา ท่านพระธนิยกุมภการบุตรคิดว่า เมื่อเราไปบิณฑบาตใน หมู่บ้าน คนหาบหญ้า คนหาฟืนมารื้อกุฏีหญ้า ขนหญ้าและตัวไม้ไปถึง ๓ ครั้ง แม้กุฏีดินล้วนที่ทำไว้พระผู้มีพระภาคก็รับสั่งให้ทำลาย เรารู้จักพนักงานป่าไม้ที่ชอบพอกัน อย่ากระนั้นเลย เราควรขอไม้มาทำกุฏีไม้ แล้วไปหาเจ้าพนักงานป่าไม้กล่าว ว่า “เจริญพร เมื่ออาตมาไปบิณฑบาตในหมู่บ้าน คนหาบหญ้า คนหาฟืนไปรื้อ กุฏีหญ้า ขนหญ้าและตัวไม้ไปถึง ๓ ครั้ง แม้กุฏีดินล้วนที่ทำไว้ พระผู้มีพระภาคก็ รับสั่งให้ทำลาย ท่านจงให้ไม้แก่อาตมา อาตมาต้องการจะทำกุฏีไม้”

เจ้าพนักงานป่าไม้ตอบว่า “กระผมไม่มีไม้จะถวายพระคุณเจ้าได้ขอรับ จะมี ก็แต่ไม้ของหลวงที่เก็บไว้ซ่อมแปลงเมืองในคราวจำเป็น ถ้าพระเจ้าแผ่นดินมีรับสั่งให้พระราชทาน พระคุณเจ้าก็ให้คนไปขนเอาเถิด”

ท่านพระธนิยกุมภการบุตรกล่าวว่า “เจริญพร พระเจ้าแผ่นดินได้พระราชทาน ไม้นั้นแล้ว”

ลำดับนั้น เจ้าพนักงานป่าไม้คิดว่า “พระสมณะเชื้อสายพระศากยบุตรเหล่านี้ ประพฤติธรรม ประพฤติสงบ ประพฤติพรหมจรรย์ พูดจริง มีศีล มีกัลยาณธรรม แม้แต่พระเจ้าแผ่นดินยังทรงเลื่อมใสมาก พระธนิยะคงไม่กล้าพูดสิ่งที่พระเจ้าแผ่นดินยังไม่ได้พระราชทานว่า ได้พระราชทานแล้ว” ลำดับนั้น เจ้าพนักงานป่าไม้ จึงกล่าวกับท่านพระธนิยะดังนี้ว่า “นิมนต์ท่านให้คนขนไปเถิด ขอรับ”

ท่านพระธนิยะสั่งให้ตัดไม้เหล่านั้นเป็นท่อนน้อยท่อนใหญ่บรรทุกเกวียนไปทำกุฏีไม้

วัสสการพราหมณ์ตรวจราชการ

[๘๗] เวลานั้น วัสสการพราหมณ์มหาอมาตย์มคธรัฐไปตรวจราชการ เข้า ไปหาเจ้าพนักงานป่าไม้ถึงที่พัก ครั้นถึงแล้วได้กล่าวกับเจ้าพนักงานป่าไม้ดังนี้ว่า “นี่แน่ะคุณ ไม้ของหลวงที่เก็บไว้ซ่อมแปลงเมืองในคราวจำเป็นอยู่ที่ไหน”

เจ้าหน้าที่ป่าไม้ตอบว่า “ใต้เท้าขอรับ พระเจ้าแผ่นดินได้พระราชทานไม้แก่พระธนิยกุมภการบุตรไปแล้ว”

วัสสการพราหมณ์ไม่พอใจว่า “ทำไมพระเจ้าแผ่นดินจึงได้พระราชทานไม้ของหลวงที่เก็บไว้ซ่อมแปลงเมืองในคราวจำเป็นแก่พระธนิยกุมภการบุตรไปเล่า” จึงเข้าไปเฝ้าพระเจ้าพิมพิสารจอมทัพมคธ ถึงที่ประทับ ครั้นถึงแล้วได้กราบทูลพระเจ้าพิมพิสารจอมทัพมคธดังนี้ว่า “ได้ทราบเกล้าว่า พระองค์ได้พระราชทานไม้ของหลวงที่เก็บไว้ซ่อมแปลงเมืองในคราวจำเป็นแก่พระธนิยกุมภการบุตรไปแล้ว จริงหรือพระพุทธเจ้าข้า”

“ใครกล่าวอย่างนั้น”

“เจ้าหน้าที่ป่าไม้ พระพุทธเจ้าข้า”

“ถ้าเช่นนี้ จงไปเรียกเจ้าหน้าที่ป่าไม้มา”

วัสสการพราหมณ์สั่งให้เจ้าหน้าที่คุมตัวเจ้าหน้าที่ป่าไม้มาทันที

พระธนิยภุมภการบุตรเห็นเจ้าหน้าที่ป่าไม้ถูกควบคุมตัวไปจึงกล่าวว่า “เจริญพร ท่านถูกเจ้าหน้าที่ควบคุมตัวด้วยเรื่องอะไร”

“เรื่องไม้นั่นแหละ ขอรับ”

“ท่านจงไปก่อนเถิด อาตมาจะตามไป”

เจ้าหน้าที่ป่าไม้กล่าวว่า “พระคุณเจ้าควรไปก่อนที่กระผมจะเดือดร้อนนะ ขอรับ”

[๘๘] พระธนิยกุมภการบุตร เข้าไปพระราชนิเวศน์ของพระเจ้าพิมพิสารแล้ว นั่งบนอาสนะขณะนั้น พระเจ้าพิมพิสารเสด็จเข้าไปหาพระธนิยกุมภการบุตร ทรงไหว้แล้วประทับนั่ง ณ ที่สมควร ตรัสถามว่า “พระคุณเจ้า ทราบว่าไม้ของหลวง ที่เก็บไว้ซ่อมแปลงเมืองในคราวจำเป็น โยมถวายแก่พระคุณเจ้าจริงหรือ”

“จริง มหาบพิตร”

“พระคุณเจ้า โยมเป็นพระเจ้าแผ่นดิน มีกรณียกิจมากมาย ถึงจะถวายไปแล้วก็จำไม่ได้ พระคุณเจ้าโปรดเตือนความจำให้โยมด้วย”

พระธนิยกุมภการบุตร ทูลว่า “ขอถวายพระพร พระองค์จำได้ไหม ครั้งที่พระองค์เสด็จเถลิงถวัลยราชย์ใหม่ๆ ทรงเปล่งพระวาจาว่า ข้าพเจ้าถวายหญ้า ไม้ และน้ำแก่สมณพราหมณ์ ขอสมณพราหมณ์โปรดใช้สอยเถิด”

“พระคุณเจ้า โยมจำได้ ที่โยมพูดนั้นหมายถึงสมณพราหมณ์ผู้มีความละอาย มีความระมัดระวัง ใฝ่การศึกษา มีความรังเกียจแม้ในโทษเล็กน้อย หญ้า ไม้และน้ำนั้นยังมิได้มีใครจับจอง อยู่ในป่า ท่านจงใจอ้างจะขนไม้ที่ไม่ให้ไป พระเจ้าแผ่นดินเช่นโยมจะฆ่า จองจำหรือเนรเทศสมณพราหมณ์อย่างไรได้ นิมนต์กลับไปเถิด ท่านรอดตัวเพราะขน[๑] แต่อย่าได้ทำอย่างนี้อีก”

ประชาชนตำหนิ

---

[๑] ดู เชิงอรรถหน้า ๑๘๓ ในเล่มนี้

ประชาชนพากันตำหนิ ประณาม โพนทะนาว่า “พระสมณะเชื้อสายศากยบุตร เหล่านี้ไม่มีความละอาย ทุศีล ชอบพูดเท็จ แต่ก็ปฏิญญาว่า ประพฤติธรรม ประพฤติ สงบ ประพฤติพรหมจรรย์ พูดจริง มีศีล มีกัลยาณธรรม พวกท่านไม่มีความเป็นสมณะ ไม่มีความเป็นพราหมณ์ ความเป็นสมณะ ความเป็นพราหมณ์ของพวกท่านเสื่อมสิ้นไปแล้ว พวกท่านจะเป็นสมณะเป็นพราหมณ์ได้อย่างไร พวกท่านปราศจากความเป็นสมณะ ปราศจากความเป็นพราหมณ์ แม้พระเจ้าแผ่นดินก็ยังถูกสมณะเหล่านั้นหลอกลวงได้ ไฉนคนอื่นจักไม่ถูกหลอกลวงเล่า”

ภิกษุทั้งหลายได้ยินประชาชนตำหนิ ประณาม โพนทะนา บรรดาภิกษุผู้มักน้อยสันโดษ มีความละอาย มีความระมัดระวัง ใฝ่การศึกษา จึงตำหนิ ประณาม โพนทะนาว่า “ไฉน ท่านพระธนิยกุมภการบุตรจึงขโมยไม้ของหลวงที่เขาไม่ได้ให้ไป เล่า” ครั้นภิกษุทั้งหลายตำหนิท่านพระธนิยกุมภการบุตรโดยประการต่าง ๆ แล้วจึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ

ทรงประชุมสงฆ์บัญญัติสิกขาบท

ครั้งนั้น พระผู้มีพระภาครับสั่งให้ประชุมสงฆ์เพราะเรื่องนี้เป็นต้นเหตุ ทรงสอบถามท่านพระธนิยกุมภการบุตรว่า “ธนิยะ ทราบว่าเธอขโมยไม้หลวงจริงหรือ” ท่านทูลรับว่า “จริง พระพุทธเจ้าข้า” พระผู้มีพระภาคทรงตำหนิว่า “โมฆบุรุษ การกระทำอย่างนี้ไม่สมควร ไม่คล้อยตาม ไม่เหมาะสม ไม่ใช่กิจของสมณะ ใช้ไม่ได้ ไม่ควรทำ โมฆบุรุษ การกระทำอย่างนี้ มิได้ทำคนที่ยังไม่เลื่อมใส ให้เลื่อมใสหรือ ทำคนที่เลื่อมใสอยู่แล้วให้เลื่อมใสยิ่งขึ้นได้เลย ที่จริง กลับจะทำให้คนที่ไม่เลื่อมใสก็ไม่เลื่อมใสไปเลย คนที่เลื่อมใสแล้วบางพวกก็จะกลายเป็นอื่นไป”

สมัยนั้น มีมหาอมาตย์เคยเป็นผู้พิพากษาคนหนึ่งบวชอยู่ในหมู่ภิกษุ นั่งอยู่ไม่ไกลพระผู้มีพระภาค พระองค์จึงรับสั่งถามภิกษุรูปนั้นว่า “พระเจ้าพิมพิสาร จอมทัพมคธ จับโจรได้แล้วประหารบ้าง จองจำบ้าง เนรเทศบ้าง ด้วยอัตราโทษตามมูลค่าทรัพย์ที่โจรกรรมมาเท่าไร”

ภิกษุรูปนั้นกราบทูลว่า “ด้วยมูลค่า ๑ บาทบ้าง ควรแก่ ๑ บาทบ้าง เกินกว่า ๑ บาทบ้าง พระพุทธเจ้าข้า”

สมัยนั้น ในกรุงราชคฤห์ ทรัพย์ ๑ บาท เท่ากับ ๕ มาสก

พระผู้มีพระภาคทรงตำหนิท่านพระธนิยกุมภการบุตร โดยประการต่าง ๆ แล้วได้ตรัสโทษแห่งความเป็นคนเลี้ยงยาก ฯลฯ คุณแห่งการปรารภความเพียร แล้วทรงแสดงธรรมีกถาแก่ภิกษุทั้งหลายให้เหมาะสมกับเรื่องนั้นแล้วจึงรับสั่งให้ภิกษุทั้งหลายยกสิกขาบทนี้ขึ้นแสดงดังนี้

พระบัญญัติ

[๘๙] **ก็ ภิกษุใด ถือเอาทรัพย์ที่เจ้าของมิได้ให้โดยส่วนแห่งจิตคิดจะลัก มีมูลค่าเท่ากับอัตราโทษที่พระราชาทั้งหลายจับโจรได้แล้วประหารบ้าง จองจำบ้าง เนรเทศบ้าง บริภาษว่า “เจ้าเป็นโจร เจ้าเป็นคนพาล เจ้าเป็นคนหลง เจ้าเป็นขโมย” ดังนี้ เพราะถือเอาทรัพย์ที่เจ้าของมิได้ให้เช่นใด ภิกษุผู้ถือเอาทรัพย์ที่เจ้าของมิได้ให้เช่นนั้น แม้ภิกษุนี้เป็นปาราชิก หาสังวาสมิได้**

สิกขาบทนี้พระผู้มีพระภาคทรงบัญญัติไว้แก่ภิกษุทั้งหลายอย่างนี้

เรื่องพระธนิยกุมภการบุตร จบ

เรื่องพวกภิกษุฉัพพัคคีย์

[๙๐] ครั้นต่อมา พวกภิกษุฉัพพัคคีย์ไปลานตากผ้าของช่างย้อมผ้า แล้วพากันลักห่อผ้ากลับมาวัด แบ่งกัน

ภิกษุทั้งหลายกล่าวอย่างนี้ว่า “พวกท่านมีบุญมาก จีวรจึงเกิดขึ้นแก่พวกท่านมาก”

พวกภิกษุฉัพพัคคีย์ ตอบว่า “พวกผมจะมีบุญมาจากไหนกัน พวกผมไปลานตากผ้าของช่างย้อมแล้ว ได้ลักห่อผ้าของช่างย้อมมาเดี๋ยวนี้เอง”

ภิกษุทั้งหลายจึงท้วงติงว่า “ท่าน พระผู้มีพระภาคได้ทรงบัญญัติสิกขาบท ไว้แล้วมิใช่หรือ เหตุไรพวกท่านจึงลักห่อผ้าของช่างย้อมมาเล่า”

พวกภิกษุฉัพพัคคีย์กล่าวแย้งว่า “จริง ท่านทั้งหลาย พระผู้มีพระภาคได้ทรงบัญญัติสิกขาบทไว้แล้ว แต่สิกขาบทนั้นใช้เฉพาะในบ้าน ไม่ใช่ในป่า”

ภิกษุเหล่านั้นกล่าวว่า “พระบัญญัตินั้นใช้ได้เหมือนกันทั้งในบ้านและในป่ามิใช่หรือ การกระทำของท่านไม่สมควร ไม่คล้อยตาม ไม่เหมาะสม ไม่ใช่กิจของสมณะ ใช้ไม่ได้ ไม่ควรทำเลย ไฉน พวกท่านจึงลักห่อผ้าของช่างย้อมมาเล่า การกระทำ อย่างนี้ มิได้ทำคนที่ยังไม่เลื่อมใสให้เลื่อมใส หรือทำคนที่เลื่อมใสอยู่แล้วให้เลื่อมใสยิ่งขึ้นได้เลย ที่จริง กลับจะทำให้คนที่ไม่เลื่อมใสก็ไม่เลื่อมใสไปเลย คนที่เลื่อมใสอยู่แล้วบางพวกก็จะกลายเป็นอื่นไป”

ครั้นภิกษุเหล่านั้นตำหนิพวกภิกษุฉัพพัคคีย์โดยประการต่าง ๆ แล้วจึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ

ลำดับนั้น พระผู้มีพระภาครับสั่งให้ประชุมสงฆ์เพราะเรื่องนี้เป็นต้นเหตุ ทรงสอบถามพวกภิกษุฉัพพัคคีย์ว่า “ภิกษุทั้งหลาย ทราบว่า พวกเธอลักห่อผ้าของช่างย้อม จริงหรือ” พวกภิกษุฉัพพัคคีย์ทูลรับว่า “จริง พระพุทธเจ้าข้า” พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าทรงตำหนิว่า “โมฆบุรุษทั้งหลาย การกระทำของพวกเธอไม่สมควร ฯลฯ ไม่ควรทำเลย โมฆบุรุษทั้งหลาย ไฉนพวกเธอจึงลักห่อผ้าของช่างย้อมมาเล่า โมฆบุรุษทั้งหลาย การกระทำอย่างนี้มิได้ทำคนที่ยังไม่เลื่อมใสให้เลื่อมใส ฯลฯ” ครั้นตำหนิพวกภิกษุฉัพพัคคีย์โดยประการต่างๆ แล้วจึงตรัสโทษแห่งความเป็นผู้เลี้ยงยาก ฯลฯ คุณแห่งการปรารภความเพียร แล้วทรงแสดงธรรมีกถาแก่ภิกษุทั้งหลายให้เหมาะสมกับเรื่องนั้นแล้วจึงรับสั่งให้ภิกษุทั้งหลายยกสิกขาบทนี้ขึ้นแสดงดังนี้

พระอนุบัญญัติ

[๙๑] **อนึ่ง ภิกษุใดถือเอาทรัพย์ที่เจ้าของมิได้ให้โดยส่วนแห่งจิตคิดจะลัก จากหมู่บ้านก็ตาม จากป่าก็ตาม มีมูลค่าเท่ากับอัตราโทษที่พระราชาทั้งหลายจับโจรได้แล้ว ประหารบ้าง จองจำบ้าง เนรเทศบ้าง บริภาษว่า “เจ้าเป็นโจร เจ้าเป็นคนพาล เจ้าเป็นคนหลง เจ้าเป็นขโมย” ดังนี้**

เพราะถือเอาทรัพย์ที่เจ้าของมิได้ให้เช่นใด ภิกษุผู้ถือเอาทรัพย์ที่เจ้าของมิได้ให้เช่นนั้น แม้ภิกษุนี้ก็เป็นปาราชิก หาสังวาสมิได้

เรื่องพวกภิกษุฉัพพัคคีย์ จบ

สิกขาบทวิภังค์

[๙๒] คำว่า **อนึ่ง...ใด** คือ ผู้ใด ผู้เช่นใด ฯลฯ นี้ที่พระผู้มีพระภาคตรัสว่า อนึ่ง... ใด

คำว่า **ภิกษุ** มีอธิบายว่า ชื่อว่า ภิกษุ เพราะเป็นผู้ขอ ฯลฯ นี้ที่พระผู้มีพระภาคทรงประสงค์เอาว่า ภิกษุ ในความหมายนี้

ที่ชื่อว่า **หมู่บ้าน** ได้แก่ หมู่บ้านมีกระท่อม ๑ หลังบ้าง หมู่บ้านมีกระท่อม ๒ หลังบ้าง หมู่บ้านมีกระท่อม ๓ หลังบ้าง หมู่บ้านมีกระท่อม ๔ หลังบ้าง หมู่บ้านมีคนอยู่บ้าง หมู่บ้านไม่มีคนอยู่บ้าง หมู่บ้านที่มีรั้วล้อมบ้าง หมู่บ้านไม่มีรั้วล้อมบ้าง หมู่บ้านที่มีโรงเรือนเหมือนโรงพักโคบ้าง แม้สถานที่ที่มีหมู่เกวียนหรือโคต่างพักแรมเกินกว่า ๔ เดือน ก็ตรัสเรียกว่า เป็นหมู่บ้าน

ที่ชื่อว่า **อุปจารหมู่บ้าน** ได้แก่ เขตที่ชายมีกำลังปานกลางยืนอยู่ที่เสาเขื่อนของหมู่บ้านที่มีรั้วล้อม ขว้างก้อนดินไปตกลง หรือ เขตที่ชายมีกำลังปานกลางยืนอยู่ที่อุปจารเรือนของหมู่บ้านที่ไม่มีรั้วล้อม ขว้างก้อนดินไปตกลง

ที่ชื่อว่า **ป่า** ได้แก่ สถานที่ที่เว้นหมู่บ้านและอุปจารหมู่บ้าน นอกนั้นชื่อว่า ป่า

ที่ชื่อว่า **ทรัพย์ที่เจ้าของมิได้ให้** ได้แก่ ทรัพย์ที่เจ้าของไม่ให้ ไม่สละ ไม่บริจาค ยังรักษาคุ้มครองอยู่ ถือกรรมสิทธิ์อยู่ เป็นทรัพย์ที่คนอื่นหวงแหน นั่นชื่อว่า ทรัพย์ที่เจ้าของมิได้ให้

คำว่า **โดยส่วนแห่งจิตคิดจะลัก** คือ มีไถยจิต ได้แก่ คิดจะลัก

คำว่า **ถือเอา** ได้แก่ ตู่ ชิง ฉ้อ เคลื่อนไหวอิริยาบถ ทำให้ทรัพย์เคลื่อนที่ ให้ล่วงเขตที่หมาย

ที่ชื่อว่า **เช่นใด** คือ ๑ บาทบ้าง ควรแก่ ๑ บาทบ้าง เกินกว่า ๑ บาทบ้าง

ที่ชื่อว่า **พระราชาทั้งหลาย** ได้แก่ พระเจ้าแผ่นดิน เจ้าผู้ปกครองประเทศ ท่านผู้ปกครองมณฑล ท่านผู้ปกครองหมู่บ้านที่อยู่ในระหว่าง ท่านผู้ตัดสินคดี มหาอมาตย์ หรือเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจสั่งประหารและจองจำได้ ท่านเหล่านี้ชื่อว่า พระราชาทั้งหลาย

ที่ชื่อว่า **โจร** ได้แก่ ผู้ที่ลักทรัพย์ที่เจ้าของมิได้ให้มีราคา ๕ มาสกบ้าง เกินกว่า ๕ มาสกบ้าง โดยส่วนแห่งจิตคิดจะลัก นี้ชื่อว่า โจร

คำว่า **ประหารบ้าง** ได้แก่ ประหารด้วยมือบ้าง ด้วยเท้าบ้าง ด้วยแส้บ้าง ด้วยหวายบ้าง ด้วยกระบองบ้าง ด้วยการตัดบ้าง

คำว่า **จองจำบ้าง** ได้แก่ จองจำด้วยเครื่องจองจำคือเชือกบ้าง ขื่อคาบ้าง โซ่ตรวนบ้าง ด้วยการกักขังในเรือนจำบ้าง กักบริเวณในเมืองบ้าง ในหมู่บ้านบ้าง ในตำบลบ้าง ให้คนคอยควบคุมบ้าง

คำว่า เนรเทศบ้าง ได้แก่ ขับไล่ออกไปจากหมู่บ้านบ้าง จากตำบลบ้าง จากเมืองบ้าง จากชนบทบ้าง จากประเทศบ้าง

คำว่า **เจ้าเป็นโจร** เจ้าเป็นคนพาล เจ้าเป็นคนหลง เจ้าเป็นขโมย นี้เป็นคำบริภาษ

ที่ชื่อว่า **เช่นนั้น** คือ ๑ บาทบ้าง ควรแก่ ๑ บาทบ้าง เกินกว่า ๑ บาทบ้าง

คำว่า **ผู้ถือเอา** ได้แก่ ผู้ตู่ ชิง ฉ้อ เคลื่อนไหวอิริยาบถ ทำให้ทรัพย์เคลื่อนที่ ให้ล่วงเขตที่หมาย

คำว่า **แม้ภิกษุนี้** พระผู้มีพระภาคตรัสเทียบเคียงภิกษุรูปก่อน

คำว่า **เป็นปาราชิก** อธิบายว่า ภิกษุถือเอาทรัพย์ที่เจ้าของมิได้ให้ ๑ บาทบ้าง ควรแก่ ๑ บาทบ้าง เกินกว่า ๑ บาทบ้าง โดยส่วนแห่งจิตคิดจะลัก ย่อมไม่เป็นสมณะ ไม่เป็นเชื้อสายศากยบุตร เปรียบเหมือนใบไม้เหี่ยวเหลืองหลุดจากขั้วแล้ว ไม่อาจเป็นของเขียวสดต่อไปได้ ด้วยเหตุนั้น พระผู้มีพระภาคจึงตรัสเรียกว่า เป็นปาราชิก

คำว่า **หาสังวาสมิได้** อธิบายว่า ที่ชื่อว่า สังวาส ได้แก่ กรรมที่ทำร่วมกัน อุทเทสที่สวดร่วมกัน ความมีสิกขาเสมอกัน นี้ชื่อว่า สังวาส สังวาสนั้นไม่มีกับภิกษุรูปนั้น ด้วยเหตุนั้น พระผู้มีพระภาคจึงตรัสว่า หาสังวาสมิได้

บทภาชนีย์

มาติกา

[๙๓] ทรัพย์ที่อยู่ในแผ่นดิน ทรัพย์ที่อยู่บนบก ทรัพย์ที่อยู่ในอากาศ ทรัพย์ที่อยู่ในที่แจ้ง ทรัพย์ที่อยู่ในน้ำ ทรัพย์ที่อยู่ในเรือ ทรัพย์ที่อยู่ในยาน ทรัพย์ ที่นำติดตัวไปได้ ทรัพย์ที่อยู่ในสวน ทรัพย์ที่อยู่ในวัด ทรัพย์ที่อยู่ในนา ทรัพย์ที่ อยู่ในพื้นที่ ทรัพย์ที่อยู่ในหมู่บ้าน ทรัพย์ที่อยู่ในป่า น้ำ ไม้ชำระฟัน ต้นไม้เจ้าป่า ทรัพย์ที่มีผู้นำไป ทรัพย์ที่เขาฝากไว้ ด่านภาษี สัตว์มีชีวิต สัตว์ไม่มีเท้า สัตว์ ๒ เท้า สัตว์ ๔ เท้า สัตว์มีเท้ามาก ภิกษุผู้สั่ง ภิกษุผู้รับของฝาก การชักชวนกันไปลัก การนัดหมาย การทำนิมิต

ทรัพย์ที่อยู่ในแผ่นดิน

[๙๔] ที่ชื่อว่า ทรัพย์ที่อยู่ในแผ่นดิน ได้แก่ ทรัพย์ที่ฝังกลบไว้ในแผ่นดิน ภิกษุมีไถยจิตคิดจะลักทรัพย์ที่อยู่ในแผ่นดิน แล้วหาเพื่อนไปด้วย หาจอบ หาตะกร้า หรือไปแต่ผู้เดียว ต้องอาบัติทุกกฏ ตัดไม้หรือเถาวัลย์ที่ขึ้นอยู่ที่นั้น ต้องอาบัติ ทุกกฏ ขุดคุ้ยหรือโกยดินร่วน ต้องอาบัติทุกกฏ จับต้องหม้อทรัพย์ ต้องอาบัติ ทุกกฏ ทำให้ไหว ต้องอาบัติถุลลัจจัย ทำให้เคลื่อนที่ ต้องอาบัติปาราชิก

ภิกษุมีไถยจิต หย่อนภาชนะของตนลงไปถูกต้องทรัพย์มีราคา ๕ มาสกหรือเกินกว่า ๕ มาสก ต้องอาบัติทุกกฏ ทำให้ไหว ต้องอาบัติถุลลัจจัย ทำให้ทรัพย์เข้า ไปอยู่ในภาชนะของตน หรือหยิบขาดจากกันขึ้นมาหนึ่งกำมือ ต้องอาบัติปาราชิก

ภิกษุมีไถยจิต จับต้องทรัพย์ที่เขาร้อยด้วยด้าย สังวาล สร้อยคอ เข็มขัด ผ้าสาฎก ผ้าโพก ต้องอาบัติทุกกฏ ทำให้ไหว ต้องอาบัติทุกกฏ จับปลายยกขึ้น ต้องอาบัติถุลลัจจัย ดึงครูดออกไป ต้องอาบัติถุลลัจจัย ให้พ้นปากหม้อแม้เพียง ปลายผม ต้องอาบัติปาราชิก

ภิกษุมีไถยจิต ดื่มเนยใส น้ำมัน น้ำผึ้ง น้ำอ้อย มีราคา ๕ มาสก หรือเกิน กว่า ๕ มาสก ด้วยการดื่มครั้งเดียว ต้องอาบัติปาราชิก ทำลาย ทำให้หก เผา ทิ้ง หรือทำให้บริโภคไม่ได้ ต้องอาบัติทุกกฏ

ทรัพย์ที่อยู่บนบก

[๙๕] ที่ชื่อว่า ทรัพย์ที่อยู่บนบก ได้แก่ ทรัพย์ที่เขาวางไว้บนบก ภิกษุมี ไถยจิตคิดจะลักทรัพย์ที่อยู่บนบก หาเพื่อนไปด้วยหรือไปแต่ผู้เดียว ต้องอาบัติ ทุกกฏ จับต้อง ต้องอาบัติทุกกฏ ทำให้ไหว ต้องอาบัติถุลลัจจัย ทำให้เคลื่อนที่ ต้องอาบัติปาราชิก

ทรัพย์ที่อยู่ในอากาศ

[๙๖] ที่ชื่อว่า ทรัพย์ที่อยู่ในอากาศ ได้แก่ ทรัพย์ที่ไปในอากาศ คือนกยูง นกคับแค นกกระทา นกกระจาบ ผ้าสาฎก ผ้าโพก หรือเงินทองที่ขาดหลุดตกลง ภิกษุมีไถยจิตคิดจะลักทรัพย์ที่อยู่ในอากาศ หาเพื่อนไปด้วยหรือไปแต่ผู้เดียว ต้องอาบัติทุกกฏ หยุดการไปของทรัพย์ ต้องอาบัติทุกกฏ จับต้อง ต้องอาบัติทุกกฏ ทำให้ไหว ต้องอาบัติถุลลัจจัย ทำให้เคลื่อนที่ ต้องอาบัติปาราชิก

ทรัพย์ที่อยู่ในที่แจ้ง

[๙๗] ที่ชื่อว่า ทรัพย์ที่อยู่ในที่แจ้ง ได้แก่ ทรัพย์ที่แขวนไว้ในที่แจ้ง เช่นทรัพย์ที่คล้องไว้บนเตียง หรือตั่ง ห้อยไว้บนราวจีวร สายระเดียง ที่เดือยฝา ที่เครื่องแขวนรูปงาช้างหรือที่ต้นไม้ โดยที่สุดแม้บนเชิงรองบาตร ภิกษุมีไถยจิตคิดจะลักทรัพย์ที่อยู่ในที่แจ้ง หาเพื่อนไปด้วยหรือไปแต่ผู้เดียว ต้องอาบัติทุกกฏ จับต้อง ต้องอาบัติทุกกฏ ทำให้ไหว ต้องอาบัติถุลลัจจัย ทำให้เคลื่อนที่ ต้องอาบัติปาราชิก

ทรัพย์ที่อยู่ในน้ำ

[๙๘] ที่ชื่อว่า ทรัพย์ที่อยู่ในน้ำ ได้แก่ ทรัพย์ที่เขาเก็บไว้ในน้ำ

ภิกษุมีไถยจิตคิดจะลักทรัพย์ที่อยู่ในน้ำ หาเพื่อนไปด้วย หรือไปแต่ผู้เดียว ต้องอาบัติทุกกฏ ดำลง หรือโผล่ขึ้นในน้ำ ต้องอาบัติทุกกฏ จับต้อง ต้องอาบัติทุกกฏ ทำให้ไหว ต้องอาบัติถุลลัจจัย ทำให้เคลื่อนที่ ต้องอาบัติปาราชิก

ภิกษุมีไถยจิต จับต้องดอกอุบล ดอกปทุม ดอกบุณฑริก เหง้าบัว ปลาหรือเต่า ที่เกิดในน้ำนั้น มีราคา ๕ มาสก หรือเกินกว่า ๕ มาสก ต้องอาบัติทุกกฏ ทำให้ไหว ต้องอาบัติถุลลัจจัย ทำให้เคลื่อนที่ ต้องอาบัติปาราชิก

ทรัพย์ที่อยู่ในเรือ

[๙๙] ที่ชื่อว่า เรือ ได้แก่ พาหนะสำหรับใช้ข้ามน้ำ

ที่ชื่อว่า ทรัพย์ที่อยู่ในเรือ ได้แก่ ทรัพย์ที่เขาเก็บไว้ในเรือ

ภิกษุมีไถยจิตคิดจะลักทรัพย์ที่อยู่ในเรือ หาเพื่อนไปด้วยหรือไปแต่ผู้เดียว ต้องอาบัติทุกกฏ จับต้อง ต้องอาบัติทุกกฏ ทำให้ไหว ต้องอาบัติถุลลัจจัย ทำให้เคลื่อนที่ ต้องอาบัติปาราชิก

ภิกษุมีไถยจิตคิดจะลักเรือ หาเพื่อนไปด้วยหรือไปแต่ผู้เดียว ต้องทุกกฏ จับต้อง ต้องอาบัติทุกกฏ ทำให้ไหว ต้องอาบัติถุลลัจจัย แก้เครื่องผูก ต้องอาบัติทุกกฏ แก้เครื่องผูกแล้ว จับต้อง ต้องอาบัติทุกกฏ ทำ

ให้ไหว ต้องอาบัติถุลลัจจัย ทำให้เรือลอยทวนน้ำ ลอยตามน้ำหรือลอยไปขวางลำน้ำ ให้เคลื่อนไปแม้เพียงปลายผม ต้องอาบัติปาราชิก

ทรัพย์ที่อยู่ในยาน

[๑๐๐] ที่ชื่อว่า ยาน ได้แก่ วอ รถ เกวียน คานหาม

ที่ชื่อว่า ทรัพย์ที่อยู่ในยาน ได้แก่ ทรัพย์ที่เขาเก็บไว้ในยาน

ภิกษุมีไถยจิตคิดจะลักทรัพย์ที่อยู่ในยาน หาเพื่อนไปด้วย หรือไปแต่ผู้เดียว ต้องอาบัติทุกกฏ จับต้อง ต้องอาบัติทุกกฏ ทำให้ไหว ต้องอาบัติถุลลัจจัย ทำให้เคลื่อนที่ ต้องอาบัติปาราชิก

ภิกษุมีไถยจิตคิดจะลักยาน หาเพื่อนไปด้วยหรือไปแต่ผู้เดียว ต้องอาบัติทุกกฏ จับต้อง ต้องอาบัติทุกกฏ ทำให้ไหว ต้องอาบัติถุลลัจจัย ทำให้เคลื่อนที่ ต้องอาบัติปาราชิก

ทรัพย์ที่นำติดตัวไปได้

[๑๐๑] ที่ชื่อว่า ทรัพย์ที่นำติดตัวไปได้ ได้แก่ ทรัพย์ที่ทูนไป แบกไป กระเดียดไป หิ้วไป

ภิกษุมีไถยจิต จับต้องทรัพย์ที่อยู่บนศีรษะ ต้องอาบัติทุกกฏ ทำให้ไหว ต้องอาบัติถุลลัจจัย ลดทรัพย์ลงมาที่ไหล่ ต้องอาบัติปาราชิก

ภิกษุมีไถยจิต จับต้องทรัพย์ที่อยู่ระดับไหล่ ต้องอาบัติทุกกฏ ทำให้ไหว ต้องอาบัติถุลลัจจัย ลดทรัพย์ลงมาถึงระดับสะเอว ต้องอาบัติปาราชิก

ภิกษุมีไถยจิต จับต้องทรัพย์ซึ่งอยู่ที่สะเอว ต้องอาบัติทุกกฏ ทำให้ไหว ต้องอาบัติถุลลัจจัย ใช้มือถือไป ต้องอาบัติปาราชิก

ภิกษุมีไถยจิต วางทรัพย์ในมือลงบนพื้น ต้องอาบัติปาราชิก ถือเอาจาก พื้นไป ต้องอาบัติปาราชิก

ทรัพย์ที่อยู่ในสวน

[๑๐๒] ที่ชื่อว่า **สวน** ได้แก่ สวนไม้ดอก สวนไม้ผล

ที่ชื่อว่า **ทรัพย์ที่อยู่ในสวน** ได้แก่ ทรัพย์ที่เขาเก็บไว้ในสวนโดยฐานะ ๔ คือ ฝังอยู่ในแผ่นดิน ตั้งอยู่บนพื้นดิน ลอยอยู่ในอากาศ แขวนอยู่ในที่แจ้ง

ภิกษุมีไถยจิตคิดจะลักทรัพย์ที่อยู่ในสวน หาเพื่อนไปด้วย หรือไปแต่ผู้เดียว ต้องอาบัติทุกกฏ จับต้อง ต้องอาบัติทุกกฏ ทำให้ไหว ต้องอาบัติถุลลัจจัย ทำให้เคลื่อนที่ ต้องอาบัติปาราชิก

ภิกษุมีไถยจิต จับต้องราก เปลือก ใบ ดอกหรือผลไม้ในสวนนั้น มีราคา ๕ มาสกหรือเกินกว่า ๕ มาสก ต้องอาบัติทุกกฏ ทำให้ไหว ต้องอาบัติถุลลัจจัย ทำ ให้เคลื่อนที่ ต้องอาบัติปาราชิก

ภิกษุกล่าวตู่เอาที่สวน ต้องอาบัติทุกกฏ ทำให้เจ้าของเกิดความสงสัย ต้องอาบัติถุลลัจจัย หากเจ้าของทอดธุระว่าจะไม่เป็นของเรา ต้องอาบัติปาราชิก

ภิกษุเมื่อดำเนินคดีชนะความเจ้าของ ต้องอาบัติปาราชิก เมื่อดำเนินคดี แพ้ความ ต้องอาบัติถุลลัจจัย

ทรัพย์ที่อยู่ในวัด

[๑๐๓] ที่ชื่อว่า ทรัพย์ที่อยู่ในวัด ได้แก่ ทรัพย์ที่เขาเก็บไว้ในวัดโดยฐานะ ๔ คือ ฝังอยู่ในแผ่นดิน ตั้งอยู่บนพื้นดิน ลอยอยู่ในอากาศ แขวนอยู่ในที่แจ้ง

ภิกษุมีไถยจิตคิดจะลักทรัพย์ที่อยู่ในวัด หาเพื่อนไปด้วยหรือไปแต่ผู้เดียว ต้องอาบัติทุกกฏ จับต้อง ต้องอาบัติทุกกฏ ทำให้ไหว ต้องอาบัติถุลลัจจัย ทำให้เคลื่อนที่ ต้องอาบัติปาราชิก

ภิกษุกล่าวตู่เอาที่วัด ต้องอาบัติทุกกฏ ทำให้เจ้าของเกิดความสงสัย ต้องอาบัติถุลลัจจัย หากเจ้าของทอดธุระว่า จะไม่เป็นของเรา ต้องอาบัติปาราชิก

ภิกษุเมื่อดำเนินคดี ชนะความเจ้าของ ต้องอาบัติปาราชิก เมื่อดำเนินคดีแพ้ความ ต้องอาบัติถุลลัจจัย

ทรัพย์ที่อยู่ในนา

[๑๐๔] ที่ชื่อว่า **นา** ได้แก่ ที่ซึ่งมีบุพพัณชาติหรืออปรัณชาติ[๑] เกิด

ที่ชื่อว่า **ทรัพย์ที่อยู่ในนา** ได้แก่ ทรัพย์ที่เขาเก็บไว้ในนาโดยฐานะ ๔ คือ ฝังอยู่ในแผ่นดิน ตั้งอยู่บนพื้นดิน ลอยอยู่ในอากาศ แขวนอยู่ในที่แจ้ง

ภิกษุมีไถยจิตคิดจะลักทรัพย์ที่อยู่ในนา หาเพื่อนไปด้วยหรือไปแต่ผู้เดียว ต้องอาบัติทุกกฏ จับต้อง ต้องอาบัติทุกกฏ ทำให้ไหว ต้องอาบัติถุลลัจจัย ทำให้เคลื่อนที่ ต้องอาบัติปาราชิก

ภิกษุมีไถยจิตจับต้องบุพพัณชาติหรืออปรัณชาติที่เกิดในนานั้น มีราคา ๕ มาสก หรือเกินกว่า ๕ มาสก ต้องอาบัติทุกกฏ ทำให้ไหว ต้องอาบัติถุลลัจจัย ทำให้เคลื่อนที่ ต้องอาบัติปาราชิก

ภิกษุกล่าวตู่เอาที่นา ต้องอาบัติทุกกฏ ทำให้เจ้าของเกิดความสงสัย ต้องอาบัติถุลลัจจัย หากเจ้าของทอดธุระว่า จะไม่เป็นของเรา ต้องอาบัติปาราชิก

ภิกษุเมื่อดำเนินคดี ชนะความเจ้าของ ต้องอาบัติปาราชิก เมื่อดำเนินคดีแพ้ความ ต้องอาบัติถุลลัจจัย

ภิกษุปักหลัก ขึงเชือก ล้อมรั้ว หรือถมคันนาให้รุกล้ำที่นา ต้องอาบัติทุกกฏ เมื่อความพยายามรุกล้ำที่นาอีกครั้งเดียวจะสำเร็จ ต้องอาบัติถุลลัจจัย เมื่อความพยายามครั้งสุดท้ายสำเร็จ ต้องอาบัติปาราชิก

ทรัพย์ที่อยู่ในพื้นที่

[๑๐๕] ที่ชื่อว่า **พื้นที่** ได้แก่ พื้นที่สวน พื้นที่วัด

ที่ชื่อว่า **ทรัพย์ที่อยู่ในพื้นที่** ได้แก่ ทรัพย์ที่เขาเก็บไว้ในพื้นที่ โดยฐานะ ๔ คือ ฝังอยู่ในแผ่นดิน ตั้งอยู่บนพื้นดิน ลอยอยู่ในอากาศ แขวนอยู่ในที่แจ้ง

ภิกษุมีไถยจิตคิดจะลักทรัพย์ที่อยู่ในพื้นที่ หาเพื่อนไปด้วยหรือไปแต่ผู้เดียว ต้องอาบัติทุกกฏ จับต้อง ต้องอาบัติทุกกฏ ทำให้ไหว ต้องอาบัติถุลลัจจัย ทำให้เคลื่อนที่ ต้องอาบัติปาราชิก

---

[๑] **บุพพัณชาติ** ได้แก่ ธัญชาติ ๗ อย่าง คือ ข้าวสาลี ข้าวเจ้า หญ้ากับแก้ ข้าวละมาน ลูกเดือย ข้าวเหนียว และข้าวฟ่าง **ส่วนปรัณชาติ** ได้แก่ ถั่วเขียว ถั่วราชมาส งา พืชผักที่กินหลังอาหาร (วิ.อ. ๑/๑๐๔/๓๖๘, สารตฺถ.ฏีกา ๒/๑๐๔/๑๗๖)

ภิกษุกล่าวตู่เอาพื้นที่ ต้องอาบัติทุกกฏ ทำให้เจ้าของเกิดความสงสัย ต้องอาบัติถุลลัจจัย หากเจ้าของทอดธุระว่า จะไม่เป็นของเรา ต้องอาบัติปาราชิก

ภิกษุเมื่อดำเนินคดี ชนะความเจ้าของ ต้องอาบัติปาราชิก เมื่อดำเนินคดี แพ้ความ ต้องอาบัติถุลลัจจัย

ภิกษุปักหลัก ขึงเชือก ล้อมรั้วหรือถมคันนาให้รุกล้ำพื้นที่ ต้องอาบัติทุกกฏ เมื่อความพยายามรุกล้ำพื้นที่อีกครั้งเดียวจะสำเร็จ ต้องอาบัติถุลลัจจัย เมื่อ ความพยายามครั้งสุดท้ายสำเร็จ ต้องอาบัติปาราชิก

ทรัพย์ที่อยู่ในหมู่บ้าน

[๑๐๖] ที่ชื่อว่า ทรัพย์ที่อยู่ในหมู่บ้าน ได้แก่ ทรัพย์ที่เขาเก็บไว้ในหมู่บ้านโดยฐานะ ๔ คือ ฝังอยู่ในแผ่นดิน ตั้งอยู่บนพื้นดิน ลอยอยู่ในอากาศ แขวนอยู่ในที่แจ้ง

ภิกษุมีไถยจิตจิตคิดจะลักทรัพย์ที่เก็บไว้ในหมู่บ้าน หาเพื่อนไปด้วยหรือไปแต่ผู้เดียว ต้องอาบัติทุกกฏ จับต้อง ต้องอาบัติทุกกฏ ทำให้ไหว ต้องอาบัติถุลลัจจัย ทำให้เคลื่อนที่ ต้องอาบัติปาราชิก

ทรัพย์ที่อยู่ในป่า

[๑๐๗] ที่ชื่อว่า ป่า ได้แก่ ป่าที่มนุษย์ครอบครอง

ที่ชื่อว่า ทรัพย์ที่อยู่ในป่า ได้แก่ ทรัพย์ที่เขาเก็บไว้ในป่า โดยฐานะ ๔ คือ ฝังอยู่ในแผ่นดิน ตั้งอยู่บนพื้นดิน ลอยอยู่ในอากาศ แขวนอยู่ในที่แจ้ง

ภิกษุมีไถยจิตคิดจะลักทรัพย์ที่อยู่ในป่า หาเพื่อนไปด้วยหรือไปแต่ผู้เดียว ต้องอาบัติทุกกฏ จับต้อง ต้องอาบัติทุกกฏ ทำให้ไหว ต้องอาบัติถุลลัจจัย ทำให้ เคลื่อนที่ ต้องอาบัติปาราชิก

ภิกษุมีไถยจิต จับต้องไม้ เถาวัลย์ หญ้าที่เกิดในป่านั้น มีราคา ๕ มาสก หรือเกินกว่า ๕ มาสก ต้องอาบัติทุกกฏ ทำให้ไหว ต้องอาบัติถุลลัจจัย ทำให้เคลื่อนที่ ต้องอาบัติปาราชิก

น้ำ

[๑๐๘] ที่ชื่อว่า น้ำ ได้แก่ น้ำที่อยู่ในภาชนะ ขังอยู่ในสระโบกขรณี หรือในบ่อ

ภิกษุมีไถยจิต จับต้อง ต้องอาบัติทุกกฏ ทำให้ไหว ต้องอาบัติถุลลัจจัย ทำให้เคลื่อนที่ ต้องอาบัติปาราชิก

ภิกษุมีไถยจิต หย่อนภาชนะของตนลงไปถูกต้องน้ำ มีราคา ๕ มาสกหรือเกินกว่า ๕ มาสก ต้องอาบัติทุกกฏ ทำให้ไหว ต้องอาบัติถุลลัจจัย ทำให้น้ำไหลเข้าไปในภาชนะของตน ต้องอาบัติปาราชิก

ภิกษุทำลายคันนา ต้องอาบัติทุกกฏ ทำลายคันนาทำน้ำให้ไหลออกไป มีราคา ๕ มาสกหรือเกินกว่า ๕ มาสก ต้องอาบัติปาราชิก ทำให้น้ำไหลออกไปมีราคาเกินกว่า ๑ มาสก หรือน้อยกว่า ๕ มาสก ต้องอาบัติถุลลัจจัย ทำให้น้ำไหลออกไป มี ราคา ๑ มาสกหรือหย่อนกว่า ๑ มาสก ต้องอาบัติทุกกฏ

ไม้ชำระฟัน

[๑๐๙] ที่ชื่อว่า ไม้ชำระฟัน ได้แก่ ไม้ชำระฟันที่ตัดแล้วหรือยังมิได้ตัด

ภิกษุมีไถยจิต จับต้องไม้ชำระฟัน มีราคา ๕ มาสก หรือเกินกว่า ๕ มาสก ต้องอาบัติทุกกฏ ทำให้ไหว ต้องอาบัติถุลลัจจัย ทำให้เคลื่อนที่ ต้องอาบัติปาราชิก

ต้นไม้เจ้าป่า

[๑๑๐] ที่ชื่อว่า ต้นไม้เจ้าป่า ได้แก่ ต้นไม้ที่คนทั้งหลายครอบครอง เป็น ต้นไม้ใช้สอยได้

ภิกษุมีไถยจิต ตัด ต้องอาบัติทุกกฏ ทุกๆ ครั้งที่ฟันต้นไม้ เมื่อฟันอีกครั้ง เดียว ต้นไม้จะขาด ต้องอาบัติถุลลัจจัย เมื่อฟันต้นไม้ขาด ต้องอาบัติปาราชิก

ทรัพย์ที่มีผู้นำไป

[๑๑๑] ที่ชื่อว่า ทรัพย์ที่มีผู้นำไป ได้แก่ สิ่งของที่ผู้อื่นนำไป

ภิกษุมีไถยจิต จับต้อง ต้องอาบัติทุกกฏ ทำให้ไหว ต้องอาบัติถุลลัจจัย ทำให้เคลื่อนที่ ต้องอาบัติปาราชิก

ภิกษุคิดว่า จะนำทรัพย์พร้อมกับผู้ถือทรัพย์เดินไป ให้ย่างเท้าที่ ๑ ไป ต้องอาบัติถุลลัจจัย ให้ย่างเท้าที่ ๒ ไป ต้องอาบัติปาราชิก

ภิกษุทำให้ทรัพย์ตกด้วยคิดว่า จะเก็บทรัพย์ที่ตก ต้องอาบัติทุกกฏ มีไถยจิต จับต้องทรัพย์ที่ตก มีราคา ๕ มาสกหรือเกินกว่า ๕ มาสก ต้องอาบัติทุกกฏ ทำให้ ไหว ต้องอาบัติถุลลัจจัย ทำให้เคลื่อนที่ ต้องอาบัติปาราชิก

ทรัพย์ที่เขาฝากไว้

[๑๑๒] ที่ชื่อว่า ทรัพย์ที่เขาฝากไว้ ได้แก่ สิ่งของที่ผู้อื่นให้เก็บไว้

ภิกษุรับฝากของ เมื่อเจ้าของทวงว่า “จงคืนทรัพย์ให้แก่ข้าพเจ้า” ปฏิเสธว่า “อาตมาไม่ได้รับไว้” ต้องอาบัติทุกกฏ ทำให้เจ้าของเกิดความสงสัย ต้องอาบัติ ถุลลัจจัย หากเจ้าของทอดธุระว่า จะไม่คืนให้เรา ต้องอาบัติปาราชิก

ภิกษุเมื่อดำเนินคดี ชนะความเจ้าของ ต้องอาบัติปาราชิก เมื่อดำเนินคดี แพ้ความ ต้องอาบัติถุลลัจจัย

ด่านภาษี

[๑๑๓] ที่ชื่อว่า ด่านภาษี ได้แก่ ที่ซึ่งพระเจ้าแผ่นดินทรงกำหนดเขต ที่ภูเขาขาดก็ดี ท่าน้ำก็ดี ประตูเข้าหมู่บ้านก็ดี ด้วยรับสั่งว่า “จงเก็บภาษีผู้ผ่าน เข้าไปที่นั้น”

ภิกษุเข้าไปที่ด่านภาษีนั้น มีไถยจิตจับต้องทรัพย์ที่ควรเสียภาษี มีราคา ๕ มาสกหรือเกินกว่า ๕ มาสก ต้องอาบัติทุกกฏ ทำให้ไหว ต้องอาบัติถุลลัจจัย ย่างเท้าที่ ๑ ผ่านด่านภาษีไป ต้องอาบัติถุลลัจจัย ย่างเท้าที่ ๒ ผ่านด่านภาษีไป ต้องอาบัติปาราชิก

ภิกษุยืนอยู่ภายในด่านภาษี โยนทรัพย์ให้ตกนอกด่านภาษี ต้องอาบัติ ปาราชิก ภิกษุหลีกด่านภาษี[๑] ต้องอาบัติทุกกฏ

---

[๑] **พระอรรถกถาจารย์แก้ความตามนัยแห่งมหาอรรถกถาว่า ต้องอาบัติทุกกฏ เพราะเดินหลบด่านภาษีไปห่าง ๒ ช่วงก้อน**

สัตว์มีชีวิต

[๑๑๔] ที่ชื่อว่า สัตว์มีชีวิต หมายเอามนุษย์ที่มีชีวิต[๑]

ภิกษุมีไถยจิต จับต้อง ต้องอาบัติทุกกฏ ทำให้ไหว ต้องอาบัติถุลลัจจัย ทำให้เคลื่อนที่ ต้องอาบัติปาราชิก

ภิกษุคิดจะพาเดินไป ให้ย่างเท้าที่ ๑ ไป ต้องอาบัติถุลลัจจัย ให้ย่างเท้าที่ ๒ ไป ต้องอาบัติปาราชิก

สัตว์ไม่มีเท้า

ที่ชื่อว่า **สัตว์ไม่มีเท้า** ได้แก่ งู ปลา

ภิกษุมีไถยจิต จับต้องสัตว์ไม่มีเท้า มีราคา ๕ มาสกหรือเกินกว่า ๕ มาสก ต้องอาบัติทุกกฏ ทำให้ไหว ต้องอาบัติถุลลัจจัย ทำให้เคลื่อนที่ ต้องอาบัติปาราชิก

สัตว์ ๒ เท้า

[๑๑๕] ที่ชื่อว่า **สัตว์ ๒ เท้า** ได้แก่ มนุษย์ นก

ภิกษุมีไถยจิต จับต้อง ต้องอาบัติทุกกฏ ทำให้ไหว ต้องอาบัติถุลลัจจัย ทำให้เคลื่อนที่ ต้องอาบัติปาราชิก

ภิกษุคิดจะพาเดินไป ให้ย่างเท้าที่ ๑ ไป ต้องอาบัติถุลลัจจัย ให้ย่างเท้าที่ ๒ ไป ต้องอาบัติปาราชิก

สัตว์ ๔ เท้า

[๑๑๖] ที่ชื่อว่า สัตว์ ๔ เท้า ได้แก่ ช้าง ม้า อูฐ โค ลา สัตว์เลี้ยง

ภิกษุมีไถยจิต จับต้อง ต้องอาบัติทุกกฏ ทำให้ไหว ต้องอาบัติถุลลัจจัย ทำให้เคลื่อนที่ ต้องอาบัติปาราชิก

ภิกษุคิดจะพาเดินไป ให้ย่างเท้าที่ ๑ ไป ต้องอาบัติถุลลัจจัย ให้ย่างเท้าที่ ๒ ไป ต้องอาบัติถุลลัจจัย ให้ย่างเท้าที่ ๓ ไป ต้องอาบัติถุลลัจจัย ให้ย่างเท้าที่ ๔ ไป ต้องอาบัติปาราชิก

สัตว์มีเท้ามาก

[๑๑๗] ที่ชื่อว่า สัตว์มีเท้ามาก ได้แก่ สัตว์จำพวกแมลงป่อง ตะขาบ ปุ้งขน

ภิกษุมีไถยจิต จับต้องสัตว์มีเท้ามาก ที่มีราคา ๕ มาสก หรือเกินกว่า ๕ มาสก ต้องอาบัติทุกกฏ ทำให้ไหว ต้องอาบัติถุลลัจจัย ทำให้เคลื่อนที่ ต้องอาบัติปาราชิก

ภิกษุคิดจะพาเดินไป ให้ย่างเท้าก้าวไป ต้องอาบัติถุลลัจจัย ทุกๆ ก้าว ให้ย่างเท้าหลังสุดก้าวไป ต้องอาบัติปาราชิก

ภิกษุผู้สั่ง

[๑๑๘] ที่ชื่อว่า ภิกษุผู้สั่ง ได้แก่ ภิกษุสั่งกำหนดลักทรัพย์ว่า ท่านจงลัก ทรัพย์อันนี้ ต้องอาบัติทุกกฏ ภิกษุรับคำสั่งลักทรัพย์นั้นมาได้ ต้องอาบัติปาราชิก ทั้ง ๒ รูป

ดินตก (วิ.อ. ๑/๑๑๓/๓๙๒)

[๑] มนุษย์ที่มีชีวิต หมายถึง ทาสเรือนเบี้ย ทาสน้ำเงิน ทาสเชลย (วิ.อ. ๑/๑๑๔/๓๙๓)

ภิกษุผู้รับของฝาก

ที่ชื่อว่า ภิกษุผู้รับของฝาก ได้แก่ ภิกษุผู้รักษาทรัพย์ที่เขานำมาฝากไว้ ภิกษุมีไถยจิต จับต้องทรัพย์มีราคา ๕ มาสก หรือเกินกว่า ๕ มาสก ต้องอาบัติทุกกฏ ทำให้ไหว ต้องอาบัติถุลลัจจัย ทำให้เคลื่อนที่ ต้องอาบัติปาราชิก

การชักชวนกันไปลัก

ที่ชื่อว่า การชักชวนกันไปลัก ได้แก่ ภิกษุหลายรูปชักชวนกันแล้ว รูปหนึ่ง ลักทรัพย์มาได้ ต้องอาบัติปาราชิกทุกรูป

การนัดหมาย

[๑๑๙] ที่ชื่อว่า การนัดหมาย อธิบายว่า ภิกษุทำการนัดหมายว่า จงลักทรัพย์ตามเวลานัดหมายนั้น คือ ในเวลาก่อนฉันอาหาร หรือในเวลาหลังหลังอาหาร ในเวลากลางคืน หรือในเวลากลางวัน ต้องอาบัติทุกกฏ ภิกษุผู้ลัก ลักทรัพย์ได้มาตามเวลานัดหมายนั้น ต้องอาบัติปาราชิกทั้ง ๒ รูป ภิกษุผู้ลัก ลักทรัพย์ได้มา ก่อนหรือหลังเวลานัดหมายนั้น ภิกษุผู้นัดหมายไม่ต้องอาบัติ ภิกษุผู้ลัก ต้องอาบัติ ปาราชิก

การทำนิมิต

[๑๒๐] ที่ชื่อว่า การทำนิมิต อธิบายว่า ภิกษุทำนิมิตว่า เราจักขยิบตา ยักคิ้ว หรือผงกศีรษะ ท่านจงลักทรัพย์นั้น ตามที่เราทำนิมิตนั้น ต้องอาบัติทุกกฏ ภิกษุ ผู้ลัก ลักทรัพย์ได้มาตามการทำนิมิตนั้น ต้องอาบัติปาราชิกทั้ง ๒ รูป ภิกษุผู้ลัก ลักทรัพย์มาได้ก่อนหรือหลังการทำนิมิตนั้น ภิกษุผู้ทำนิมิตไม่ต้องอาบัติ ภิกษุผู้ลัก ต้องอาบัติปาราชิก

การสั่ง

[๑๒๑] ภิกษุสั่งภิกษุว่า “ท่านจงลักทรัพย์นี้มา” ต้องอาบัติทุกกฏ ภิกษุ ผู้รับคำสั่งสำคัญทรัพย์นั้นว่าเป็นทรัพย์นั้น ลักทรัพย์นั้นมาได้ ต้องอาบัติปาราชิก ทั้ง ๒ รูป

ภิกษุสั่งภิกษุว่า “ท่านจงลักทรัพย์นี้มา” ต้องอาบัติทุกกฏ ภิกษุผู้รับคำสั่งสำคัญทรัพย์นั้นว่าเป็นทรัพย์นั้น ลักทรัพย์อื่นมา ภิกษุผู้สั่งไม่ต้องอาบัติ ภิกษุผู้ลักต้องอาบัติปาราชิก

ภิกษุสั่งภิกษุว่า “ท่านจงลักทรัพย์นี้มา” ต้องอาบัติทุกกฏ ภิกษุผู้รับคำสั่งสำคัญทรัพย์นั้นว่าเป็นทรัพย์อื่น แต่ลักทรัพย์นั้นมาได้ ต้องอาบัติปาราชิกทั้ง ๒ รูป

ภิกษุสั่งภิกษุว่า “ท่านจงลักทรัพย์นี้มา” ต้องอาบัติทุกกฏ ภิกษุผู้รับคำสั่งสำคัญทรัพย์นั้นว่าเป็นทรัพย์อื่น ลักทรัพย์อื่นมาได้ ภิกษุผู้สั่งไม่ต้องอาบัติ ภิกษุผู้ลักต้องอาบัติปาราชิก

ภิกษุ (ผู้เป็นอาจารย์) สั่งภิกษุ (ชื่อว่าพุทธรักขิต) ว่า “ท่านจงบอกภิกษุชื่อ(ธัมมรักขิต)นี้ว่า จงบอกภิกษุชื่อ(สังฆรักขิต)นี้ว่า “จงลักทรัพย์นี้มา” ต้องอาบัติทุกกฏ ภิกษุผู้รับคำสั่งไปบอกภิกษุอีกรูปหนึ่ง ต้องอาบัติทุกกฏ[๑] ภิกษุผู้ลักรับคำสั่ง ภิกษุผู้สั่งครั้งแรกต้องอาบัติถุลลัจจัย ภิกษุผู้ลัก ลักทรัพย์นั้นมาได้ ต้องอาบัติ ปาราชิกทุกรูป

---

[๑] พระอรรถกถาจารย์ยกตัวอย่างไว้ชัดเจนว่า ในกรณีนี้มีภิกษุเกี่ยวข้องอยู่ ๔ รูป คือ อาจารย์ ๑ รูป ภิกษุผู้เป็นศิษย์อีก ๓

ภิกษุ (ผู้เป็นอาจารย์) สั่งภิกษุ (ชื่อว่าพุทธรักขิต) ว่า “ท่านจงบอกภิกษุชื่อ(ธัมมรักขิต)นี้ว่า จงบอกภิกษุชื่อ(สังฆรักขิต)นี้ว่า “จงลักทรัพย์นี้มา” ดังนี้ ต้องอาบัติทุกกฏ ภิกษุผู้รับคำสั่งไปบอกภิกษุรูปอื่น ต้องอาบัติทุกกฏ ภิกษุผู้ลักรับคำสั่ง ต้องอาบัติทุกกฏ ภิกษุผู้ลัก ลักทรัพย์นั้นมาได้ ภิกษุผู้สั่งครั้งแรก ไม่ต้องอาบัติ ภิกษุผู้สั่งต่อและภิกษุผู้ลัก ต้องอาบัติปาราชิก

ภิกษุสั่งภิกษุว่า “จงลักทรัพย์นี้มา” ต้องอาบัติทุกกฏ ภิกษุผู้รับคำสั่งไปแล้วกลับมาบอกว่า “กระผมไม่สามารถลักทรัพย์นั้นได้” ผู้สั่งจึงสั่งอีกว่า “จงลักทรัพย์นั้นในเวลาที่ท่านสามารถจะลักได้” ต้องอาบัติทุกกฏ ภิกษุผู้รับคำสั่งลักทรัพย์นั้นมาได้ ต้องอาบัติปาราชิกทั้ง ๒ รูป

ภิกษุสั่งภิกษุว่า “จงลักทรัพย์นี้มา” ต้องอาบัติทุกกฏ เธอสั่งแล้วเกิดความเดือดร้อนใจ แต่ไม่ได้กล่าวให้ผู้รับคำสั่งได้ยินว่า “อย่าลัก” ภิกษุผู้รับคำสั่งลักทรัพย์ นั้นมาได้ ต้องอาบัติปาราชิกทั้ง ๒ รูป

ภิกษุสั่งภิกษุว่า “จงลักทรัพย์นี้มา” ต้องอาบัติทุกกฏ เธอสั่งแล้วเกิดความเดือดร้อนใจ จึงกล่าวให้ได้ยินว่า “อย่าลัก” แต่ภิกษุผู้รับคำสั่งกล่าวว่า “ท่านสั่งผมแล้ว” ลักทรัพย์นั้นมาได้ ภิกษุผู้สั่งไม่ต้องอาบัติ ภิกษุผู้ลัก ต้องอาบัติปาราชิก

ภิกษุสั่งภิกษุว่า “จงลักทรัพย์นี้มา” ต้องอาบัติทุกกฏ เธอสั่งแล้วเกิดความเดือดร้อนใจ จึงกล่าวให้ผู้รับคำสั่งได้ยินว่า “อย่าลัก” ภิกษุผู้รับคำสั่งนั้นรับว่า “ดีละ” จึงงดเว้น ไม่ต้องอาบัติทั้ง ๒ รูป

องค์แห่งปาราชิกสิกขาบทที่ ๒

[๑๒๒] ภิกษุผู้ถือเอาของที่เขาไม่ได้ให้ ต้องอาบัติปาราชิก ด้วยอาการ ๕ อย่าง คือ

๑. ทรัพย์มีผู้ครอบครอง

๒. สำคัญว่าเป็นทรัพย์ที่มีผู้ครอบครอง

๓. ทรัพย์มีค่ามาก ราคา ๕ มาสก หรือเกินกว่า ๕ มาสก

๔. มีไถยจิตปรากฏ

๕. ภิกษุจับต้อง ต้องอาบัติทุกกฏ ทำให้ไหว ต้องอาบัติถุลลัจจัย ทำให้เคลื่อนที่ ต้องอาบัติปาราชิก

[๑๒๓] ภิกษุผู้ถือเอาของที่เขาไม่ได้ให้ ต้องอาบัติถุลลัจจัย ด้วยอาการ ๕ อย่าง คือ

๑. ทรัพย์มีผู้ครอบครอง

๒. สำคัญว่าเป็นทรัพย์ที่มีผู้ครอบครอง

๓. ทรัพย์มีค่าน้อย ราคาเกิน ๑ มาสก หรือน้อยกว่า ๕ มาสก

๔. มีไถยจิตปรากฏ

๕. ภิกษุจับต้อง ต้องอาบัติทุกกฏ ทำให้ไหว ต้องอาบัติทุกกฏ ทำให้เคลื่อนที่ ต้องอาบัติถุลลัจจัย

รูป คือ พุทธรักขิต ธัมมรักขิต และสังฆรักขิต กรณีนี้มี ๓ ขั้นตอน คือ

๑. ขั้นออกคำสั่ง ทั้งอาจารย์และศิษย์ ต้องอาบัติทุกกฏ

๒. ขั้นรับคำสั่ง ทันทีที่พระสังฆรักขิตรับคำสั่ง ผู้เป็นอาจารย์ต้องอาบัติถุลลัจจัย

๓. ขั้นปฏิบัติการ ถ้าพระสังฆรักขิตลักทรัพย์นั้นมาได้ ทั้ง ๔ รูป ต้องอาบัติปาราชิก (วิ.อ. ๑/๑๒๑/๔๐๒)

[๑๒๔] ภิกษุผู้ถือเอาของที่เขาไม่ได้ให้ ต้องอาบัติทุกกฏ ด้วยอาการ ๕ อย่าง คือ

๑. ทรัพย์มีผู้ครอบครอง

๒. สำคัญว่าเป็นทรัพย์ที่มีผู้ครอบครอง

๓. ทรัพย์มีค่าน้อย ราคา ๑ มาสก หรือน้อยกว่า ๑ มาสก

๔. มีไถยจิตปรากฏ

๕. ภิกษุจับต้อง ต้องอาบัติทุกกฏ ทำให้ไหว ต้องอาบัติทุกกฏ ทำให้เคลื่อนที่ ต้องอาบัติทุกกฏ

[๑๒๕] ภิกษุผู้ถือเอาของที่เขาไม่ได้ให้ ต้องอาบัติปาราชิก ด้วยอาการ ๖ อย่าง คือ

๑. สำคัญว่าไม่ใช่ของของตน

๒. ไม่ใช่ถือเอาด้วยวิสาสะ

๓. ไม่ใช่เป็นของขอยืม

๔. ทรัพย์มีค่ามาก ราคา ๕ มาสก หรือเกินกว่า ๕ มาสก

๕. มีไถยจิตปรากฏ

๖. ภิกษุจับต้อง ต้องอาบัติทุกกฏ ทำให้ไหว ต้องอาบัติถุลลัจจัย ทำให้เคลื่อนที่ ต้องอาบัติปาราชิก

[๑๒๖] ภิกษุผู้ถือเอาของที่เขาไม่ได้ให้ ต้องอาบัติถุลลัจจัย ด้วยอาการ ๖ อย่าง คือ

๑. สำคัญว่าไม่ใช่ของของตน

๒. ไม่ใช่ถือเอาด้วยวิสาสะ

๓. ไม่ใช่เป็นของขอยืม

๔. ทรัพย์มีค่าน้อย ราคาเกิน ๑ มาสก หรือน้อยกว่า ๕ มาสก

๕. มีไถยจิตปรากฏ

๖. ภิกษุจับต้อง ต้องอาบัติทุกกฏ ทำให้ไหว ต้องอาบัติทุกกฏ ทำให้เคลื่อนที่ ต้องอาบัติถุลลัจจัย

[๑๒๗] ภิกษุผู้ถือเอาของที่เขาไม่ได้ให้ ต้องอาบัติทุกกฏ ด้วยอาการ ๖ อย่าง คือ

๑. สำคัญว่าไม่ใช่ของของตน

๒.ไม่ใช่ถือเอาด้วยวิสาสะ

๓. ไม่ใช่เป็นของขอยืม

๔. ทรัพย์มีค่าน้อย ราคา ๑ มาสก หรือน้อยกว่า ๑ มาสก

๕. มีไถยจิตปรากฏ

๖. ภิกษุจับต้อง ต้องอาบัติทุกกฏ ทำให้ไหว ต้องอาบัติทุกกฏ ทำให้เคลื่อนที่ ต้องอาบัติทุกกฏ

[๑๒๘] ภิกษุผู้ถือเอาของที่เขาไม่ได้ให้ ต้องอาบัติทุกกฏ ด้วยอาการ ๕ อย่าง คือ

๑. ไม่ใช่ทรัพย์ที่มีผู้ครอบครอง

๒. สำคัญว่าเป็นทรัพย์ที่มีผู้ครอบครอง

๓. ทรัพย์มีค่ามาก ราคา ๕ มาสก หรือเกินกว่า ๕ มาสก

๔. มีไถยจิตปรากฏ

๕. ภิกษุจับต้อง ต้องอาบัติทุกกฏ ทำให้ไหว ต้องอาบัติทุกกฏ ทำให้เคลื่อนที่ ต้องอาบัติทุกกฏ

[๑๒๙] ภิกษุผู้ถือเอาของที่เขาไม่ได้ให้ ต้องอาบัติทุกกฏ ด้วยอาการ ๕ อย่าง คือ

๑. ไม่ใช่ทรัพย์ที่มีผู้ครอบครอง

๒. สำคัญว่าเป็นทรัพย์ที่มีผู้ครอบครอง

๓. ทรัพย์มีค่าน้อย ราคาเกิน ๑ มาสก หรือน้อยกว่า ๕ มาสก

๔. มีไถยจิตปรากฏ

๕. ภิกษุจับต้อง ต้องอาบัติทุกกฏ ทำให้ไหว ต้องอาบัติทุกกฏ ทำให้เคลื่อนที่ ต้องอาบัติทุกกฏ

[๑๓๐] ภิกษุผู้ถือเอาของที่เขาไม่ได้ให้ ต้องอาบัติทุกกฏ ด้วยอาการ ๕ อย่าง คือ

๑. ไม่ใช่ทรัพย์ที่มีผู้ครอบครอง

๒. สำคัญว่าเป็นทรัพย์ที่มีผู้ครอบครอง

๓. ทรัพย์มีค่าน้อย ราคา ๑ มาสก หรือน้อยกว่า ๑ มาสก

๔. มีไถยจิตปรากฏ

๕. ภิกษุจับต้อง ต้องอาบัติทุกกฏ ทำให้ไหว ต้องอาบัติทุกกฏ ทำให้เคลื่อนที่ ต้องอาบัติทุกกฏ

อนาปัตติวาร

ภิกษุต่อไปนี้ไม่ต้องอาบัติ คือ

[๑๓๑] ๑. ภิกษุสำคัญว่าเป็นของของตน

๒. ภิกษุถือเอาด้วยวิสาสะ

๓. ภิกษุถือเอาเป็นของขอยืม

๔. ภิกษุถือเอาทรัพย์ที่เปรตครอบครอง

๕. ภิกษุถือเอาทรัพย์ที่สัตว์ดิรัจฉานครอบครอง

๖. ภิกษุสำคัญว่าเป็นของบังสุกุล

๗. ภิกษุวิกลจริต

๘. ภิกษุมีจิตฟุ้งซ่าน

๙. ภิกษุกระสับกระส่ายเพราะเวทนา

๑๐. ภิกษุต้นบัญญัติ

ปฐมภาณวาร ในอทินนาทานสิกขาบท จบ

คาถารวมวินีตวัตถุ

เรื่องที่ทรงวินิจฉัยแล้ว

เรื่องช่างย้อม ๕ เรื่อง เรื่องผ้าปูเตียง ๔ เรื่อง

เรื่องกลางคืน ๕ เรื่อง เรื่องทรัพย์ที่ภิกษุนำไปแต่ผู้เดียว ๑๑ เรื่อง

เรื่องตอบตามคำถามนำ ๕ เรื่อง
เรื่องลม ๒ เรื่อง
เรื่องศพที่ยังสด ๑ เรื่อง
เรื่องสับเปลี่ยนสลาก ๑ เรื่อง
เรื่องเรือนไฟ ๑ เรื่อง
เรื่องเนื้อเดนสัตว์ ๕ เรื่อง
เรื่องไม่มีมูล ๕ เรื่อง
ในสมัยข้าวยากหมากแพง มี ๕ เรื่อง คือ
เรื่องข้าวสุก ๑ เรื่อง
เรื่องเนื้อ ๑ เรื่อง
เรื่องขนม ๑ เรื่อง
เรื่องน้ำตาลกรวด ๑ เรื่อง
เรื่องขนมต้ม ๑ เรื่อง
เรื่องบริขาร ๕ เรื่อง
เรื่องถุง ๑ เรื่อง
เรื่องฟูก ๑ เรื่อง
เรื่องราวจีวร ๑ เรื่อง
เรื่องไม่ออกไป ๑ เรื่อง
เรื่องถือวิสาสะฉันของเคี้ยว ๑ เรื่อง
เรื่องสำคัญว่าเป็นของของตน ๒ เรื่อง
เรื่องไม่ได้ลัก ๗ เรื่อง
เรื่องลัก ๗ เรื่อง
เรื่องลักของสงฆ์ ๗ เรื่อง
เรื่องลักดอกไม้ ๒ เรื่อง
เรื่องพูดตามคำบอก ๓ เรื่อง
เรื่องนำแก้วมณีผ่านด่านภาษี ๓ เรื่อง
เรื่องปล่อยสุกร ๒ เรื่อง
เรื่องปล่อยเนื้อ ๒ เรื่อง
เรื่องปล่อยปลา ๒ เรื่อง
เรื่องกลิ้งทรัพย์ในยาน ๑ เรื่อง
เรื่องชิ้นเนื้อ ๒ เรื่อง
เรื่องไม้ ๒ เรื่อง
เรื่องผ้าบังสุกุล ๑ เรื่อง
เรื่องข้ามน้ำ ๒ เรื่อง
เรื่องฉันทีละน้อย ๑ เรื่อง
เรื่องชักชวนกันไปลัก ๒ เรื่อง
เรื่องกำมือที่กรุงสาวัตถี ๔ เรื่อง
เรื่องเนื้อเป็นเดน ๒ เรื่อง
เรื่องหญ้า ๒ เรื่อง
เรื่องให้แบ่งของสงฆ์ ๗ เรื่อง
เรื่องไม่ใช่เจ้าของ ๗ เรื่อง
เรื่องยืมไม้ของสงฆ์ ๑ เรื่อง
เรื่องลักน้ำของสงฆ์ ๑ เรื่อง
เรื่องลักดินของสงฆ์ ๑ เรื่อง
เรื่องลักหญ้าของสงฆ์ ๒ เรื่อง
เรื่องลักเสนาสนะของสงฆ์ ๗ เรื่อง
เรื่องของมีเจ้าของไม่ควรนำไปใช้ ๑ เรื่อง
เรื่องของมีเจ้าของควรขอยืม ๑ เรื่อง
เรื่องภิกษุณีชาวกรุงจัมปา ๑ เรื่อง
เรื่องภิกษุณีชาวกรุงราชคฤห์ ๑ เรื่อง
เรื่องพระอัชชุกะชาวกรุงเวสาลี ๑ เรื่อง
เรื่องทารกชาวกรุงพาราณสี ๑ เรื่อง
เรื่องภิกษุชาวกรุงโกสัมพี ๑ เรื่อง
เรื่องสัทธิวิหาริกของพระทัฬหิกะกรุงสาคละ ๑ เรื่อง

วินีตวัตถุ
เรื่องช่างย้อม ๕ เรื่อง

[๑๓๒] สมัยนั้น พวกภิกษุฉัพพัคคีย์ไปที่ลานตากผ้าของช่างย้อม ได้ลักห่อผ้าของช่างย้อม แล้วเกิดความกังวลใจว่า พระผู้มีพระภาคทรงบัญญัติสิกขาบทไว้แล้ว พวกเราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุทั้งหลาย พวกเธอต้องอาบัติปาราชิก” (เรื่องที่ ๑)

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งไปที่ลานตากผ้าของช่างย้อม พบผ้ามีราคามาก เกิด ไถยจิตขึ้นมา แล้วเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุ เพียงแต่คิด ไม่ต้องอาบัติ” (เรื่องที่ ๒)

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งไปที่ลานตากผ้าของช่างย้อม พบผ้ามีราคามาก มี ไถยจิตจับผ้าผืนนั้น แล้วเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุ เธอไม่ต้องอาบัติปาราชิก แต่ต้องอาบัติทุกกฏ” (เรื่องที่ ๓)

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งไปที่ลานตากผ้าของช่างย้อม พบผ้ามีราคามาก มี ไถยจิต ทำให้ผ้าไหว แล้วเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึง นำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุเธอไม่ต้องอาบัติปาราชิก แต่ต้องอาบัติถุลลัจจัย” (เรื่องที่ ๔)

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งไปที่ลานตากผ้าของช่างย้อม พบผ้ามีราคามาก มี ไถยจิตทำให้ผ้าเคลื่อนที่แล้วเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุ เธอต้องอาบัติปาราชิก” (เรื่องที่ ๕)

เรื่องผ้าปูเตียง ๔ เรื่อง

[๑๓๓] สมัยนั้น ภิกษุผู้เที่ยวบิณฑบาตเป็นวัตรรูปหนึ่งพบผ้าปูเตียงมีราคามาก เกิดไถยจิตขึ้นมาแล้วเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุ เพียงแต่คิดไม่ต้องอาบัติ” (เรื่องที่ ๖)

สมัยนั้น ภิกษุผู้เที่ยวบิณฑบาตเป็นวัตรรูปหนึ่งพบผ้าปูเตียงมีราคามาก มี ไถยจิตจับต้อง แล้วเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุ เธอไม่ต้องอาบัติ ปาราชิก แต่ต้องอาบัติทุกกฏ” (เรื่องที่ ๗)

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งพบผ้าปูเตียงมีราคามาก มีไถยจิต ทำให้ผ้าไหว แล้วเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุ เธอไม่ต้องอาบัติปาราชิก แต่ต้องอาบัติถุลลัจจัย” (เรื่องที่ ๘)

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งพบผ้าปูเตียงมีราคามาก มีไถยจิต ทำให้ผ้าเคลื่อนที่ แล้วเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุ เธอต้องอาบัติปาราชิก” (เรื่อง ที่ ๙)

เรื่องกลางคืน ๕ เรื่อง

[๑๓๔] สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งพบสิ่งของตอนกลางวัน ได้ทำเครื่องหมายไว้ด้วยตั้งใจว่า จะลักตอนกลางคืน ท่านสำคัญสิ่งของนั้นว่าเป็นสิ่งของนั้น จึงได้ลัก ของนั้นมา แล้วเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่อง นี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุ เธอต้องอาบัติปาราชิก” (เรื่องที่ ๑๐)

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งพบสิ่งของตอนกลางวัน ได้ทำเครื่องหมายไว้ ด้วย ตั้งใจว่า จะลักตอนกลางคืน ท่านสำคัญสิ่งของนั้นว่าเป็นสิ่งของนั้น แต่ได้ลักสิ่งของอื่นมา แล้วเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุ เธอต้องอาบัติปาราชิก” (เรื่องที่ ๑๑)

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งพบสิ่งของตอนกลางวัน ได้ทำเครื่องหมายไว้ ด้วย ตั้งใจว่าจะลักตอนกลางคืน ท่านสำคัญสิ่งของนั้นว่าเป็นสิ่งของอื่น แต่ได้ลักสิ่งของ นั้นมา แล้วเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุ เธอต้องอาบัติ ปาราชิก” (เรื่องที่ ๑๒)

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งพบสิ่งของตอนกลางวัน ได้ทำเครื่องหมายไว้ด้วย ตั้งใจว่า จะลักตอนกลางคืน ท่านสำคัญสิ่งของนั้นว่าเป็นสิ่งของอื่น ได้ลักสิ่งของอื่นมา แล้วเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุ เธอต้องอาบัติปาราชิก” (เรื่องที่ ๑๓)

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งพบสิ่งของตอนกลางวัน ได้ทำเครื่องหมายไว้ด้วย ตั้งใจว่า จะลักตอนกลางคืน ท่านสำคัญสิ่งของนั้นว่าเป็นสิ่งของนั้น แต่ได้ลักสิ่งของ ของตนเอง แล้วเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุ เธอไม่ต้องอาบัติ ปาราชิก แต่ต้องอาบัติทุกกฏ” (เรื่องที่ ๑๔)

เรื่องทรัพย์ที่ภิกษุนำไปแต่ผู้เดียว ๑๑ เรื่อง

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งนำสิ่งของของผู้อื่นไป มีไถยจิต จับต้องสิ่งของที่อยู่บนศีรษะตนเอง แล้วเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุ เธอไม่ต้องอาบัติ ปาราชิก แต่ต้องอาบัติทุกกฏ” (เรื่องที่ ๑๕)

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งนำสิ่งของของผู้อื่นไป มีไถยจิต ทำสิ่งของที่อยู่บน ศีรษะตนเองให้ไหว แล้วเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุ เธอไม่ต้องอาบัติปาราชิก แต่ต้องอาบัติถุลลัจจัย” (เรื่องที่ ๑๖)

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งนำสิ่งของของผู้อื่นไป มีไถยจิต ลดสิ่งของที่อยู่บน ศีรษะตนเองลงมาที่ไหล่ แล้วเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุ เธอต้องอาบัติปาราชิก” (เรื่องที่ ๑๗)

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งนำสิ่งของของผู้อื่นไป มีไถยจิต จับต้องสิ่งของที่อยู่บนไหล่ แล้วเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุ เธอไม่ต้องอาบัติปาราชิก แต่ต้องอาบัติทุกกฏ” (เรื่องที่ ๑๘)

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งนำสิ่งของของผู้อื่นไป มีไถยจิต ทำสิ่งของที่อยู่ที่ไหล่ ตนเองให้ไหว แล้วเกิดความความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุ เธอไม่ต้องอาบัติปาราชิก แต่ต้องอาบัติถุลลัจจัย” (เรื่องที่ ๑๙)

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งนำสิ่งของของผู้อื่นไป มีไถยจิต ลดสิ่งของที่อยู่ที่ไหล่ลงมาถึงระดับสะเอว แล้วเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุ เธอต้องอาบัติปาราชิก” (เรื่องที่ ๒๐)

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งนำสิ่งของของผู้อื่นไป มีไถยจิต จับต้องสิ่งของที่อยู่ที่ สะเอว แล้วเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุ เธอไม่ต้องอาบัติ ปาราชิก แต่ต้องอาบัติทุกกฏ” (เรื่องที่ ๒๑)

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งนำสิ่งของของผู้อื่นไป มีไถยจิต ทำสิ่งของซึ่งอยู่ที่ สะเอวให้ไหว แล้วเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุ เธอไม่ต้องอาบัติ ปาราชิก แต่ต้องอาบัติถุลลัจจัย” (เรื่องที่ ๒๒)

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งนำสิ่งของของผู้อื่นไป มีไถยจิต เอามือหยิบสิ่งของซึ่งอยู่ที่สะเอวหิ้วไป แล้วเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุ เธอต้องอาบัติปาราชิก” (เรื่องที่ ๒๓)

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งนำสิ่งของของผู้อื่นไป มีไถยจิต เอาสิ่งของที่มือวางลงที่พื้น แล้วเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุ เธอต้องอาบัติปาราชิก” (เรื่องที่ ๒๔)

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่ง นำสิ่งของของผู้อื่นไป มีไถยจิตหยิบสิ่งของขึ้นจาก พื้นดิน แล้วเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุ เธอต้องอาบัติ ปาราชิก” (เรื่องที่ ๒๕)

เรื่องตอบตามคำถามนำ ๕ เรื่อง

[๑๓๕] สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งผึ่งจีวรไว้กลางแจ้งแล้วเข้าไปวิหาร ภิกษุอีกรูปหนึ่งเก็บจีวรนั้นด้วยหวังว่า จะไม่ให้จีวรหาย ภิกษุเจ้าของจีวรออกมา ถามภิกษุรูปที่เก็บไปนั้นว่า “ท่าน จีวรของผมใครลักไป” ภิกษุรูปนั้นตอบว่า “ผมลักไป” ภิกษุเจ้าของจีวรจับเอาภิกษุรูปที่นำจีวรไปกล่าวว่า “ท่านไม่เป็นพระ” ภิกษุรูปที่นำจีวรไปเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสถามว่า “ภิกษุ เธอคิดอย่างไร” “ข้าพระพุทธเจ้าตอบไปตามคำถามนำพระพุทธเจ้าข้า” “ภิกษุ ไม่ต้องอาบัติ เพราะตอบตามคำถามนำ” (เรื่องที่ ๒๖)

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งพาดจีวรไว้บนตั่งแล้วเข้าไปวิหาร ภิกษุอีกรูปหนึ่งเก็บจีวรนั้นด้วยหวังว่าจะไม่ให้จีวรหาย ภิกษุเจ้าของจีวรออกมา ถามภิกษุรูปที่เก็บไปนั้นว่า “ท่าน จีวรของผมใครลักไป” ภิกษุรูปนั้นตอบว่า “ผมลักไป” ภิกษุเจ้าของจีวรจับเอาภิกษุรูปที่นำจีวรไปกล่าวว่า “ท่านไม่เป็นพระ” ภิกษุรูปที่นำจีวรไปเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสถามว่า “ภิกษุ เธอคิดอย่างไร” “ข้าพระพุทธเจ้าตอบไปตามคำถามนำ พระพุทธเจ้าข้า” “ภิกษุ ไม่ต้องอาบัติ เพราะตอบตาม คำถามนำ” (เรื่องที่ ๒๗)

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งพาดผ้าปูนั่งไว้บนตั่ง ภิกษุอีกรูปหนึ่งเก็บผ้าปูนั่งนั้นด้วยหวังว่า จะไม่ให้ผ้าปูนั่งหาย ภิกษุเจ้าของผ้าปูนั่งออกมา ถามภิกษุรูปที่เก็บไปนั้นว่า “ท่าน ผ้าปูนั่งของผม ใครลักไป” ภิกษุรูปนั้นตอบว่า “ผมลักไป” ภิกษุเจ้าของผ้าปูนั่งจับเอาภิกษุรูปที่นำผ้าปูนั่งไปกล่าวว่า “ท่านไม่เป็นพระ” ภิกษุรูปที่นำ ผ้าปูนั่งไปเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสถามว่า “ภิกษุ เธอคิดอย่างไร” “ข้าพระพุทธเจ้าตอบไปตามคำถามนำ พระพุทธเจ้าข้า” “ภิกษุ ไม่ต้องอาบัติ เพราะตอบตามคำถามนำ” (เรื่องที่ ๒๘)

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งวางบาตรไว้ใต้ตั่งแล้วเข้าไปวิหาร ภิกษุอีกรูปหนึ่งได้เก็บบาตรนั้นด้วยหวังว่าจะไม่ให้บาตรหาย ภิกษุเจ้าของบาตรออกมาถามภิกษุรูปที่เก็บไปนั้นว่า “ท่าน บาตรของผม ใครลักไป” ภิกษุรูปนั้นตอบว่า “ผมลักไป” ภิกษุเจ้าของบาตรจับเอาภิกษุรูปที่นำบาตรไปกล่าวว่า “ท่านไม่เป็นพระ” ภิกษุรูปที่นำบาตรไปเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสถามว่า “ภิกษุ เธอคิดอย่างไร” “ข้าพระพุทธเจ้าตอบไปตามคำถามนำ พระพุทธเจ้าข้า” “ภิกษุ ไม่ต้องอาบัติ เพราะตอบตามคำถามนำ” (เรื่องที่ ๒๙)

สมัยนั้น ภิกษุณีรูปหนึ่งผึ่งจีวรไว้ที่รั้วแล้วเข้าไปยังวิหาร ภิกษุณีอีกรูปหนึ่งเก็บจีวรนั้นด้วยหวังว่าจะไม่ให้จีวรหาย ภิกษุณีเจ้าของจีวรออกมาถามภิกษุณีรูปที่เก็บไปนั้นว่า “เธอ จีวรของฉันใครลักไป” ภิกษุณีรูปนั้นตอบว่า “ฉันลักไป” ภิกษุณีเจ้าของจีวรจับเอาภิกษุณีรูปที่นำจีวรไปกล่าวว่า “เธอไม่เป็นพระ” ภิกษุณีรูปที่นำจีวรไปเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงบอกเรื่องนี้แก่ภิกษุณีทั้งหลาย ภิกษุณีทั้งหลายจึงบอกแก่ภิกษุทั้งหลาย ภิกษุทั้งหลายจึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุทั้งหลาย ไม่ต้องอาบัติ เพราะตอบตามคำถามนำ” (เรื่องที่ ๓๐)

เรื่องลม ๒ เรื่อง

[๑๓๖] สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งพบผ้าสาฎกถูกลมบ้าหมูพัดมา จึงเก็บไว้ด้วยตั้งใจจะนำคืนเจ้าของ แต่พวกเจ้าของผ้ากล่าวหาท่านว่า “ท่านไม่เป็นพระ” ท่านเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสถามว่า “ภิกษุ เธอคิดอย่างไร” “ข้าพระพุทธเจ้าไม่มีไถยจิต พระพุทธเจ้าข้า” “ภิกษุ ไม่มีไถยจิต ไม่ต้องอาบัติ” (เรื่องที่ ๓๑)

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งมีไถยจิต ถือเอาผ้าโพกซึ่งถูกลมบ้าหมูพัดมา ด้วย เกรงว่า เจ้าของผ้าจะเห็นเสียก่อน พวกเจ้าของผ้ากล่าวหาท่านว่า “ท่านไม่เป็น พระ” ท่านเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติ

ปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสถามว่า “ภิกษุ เธอคิดอย่างไร” “ข้าพระพุทธเจ้ามีไถยจิต พระพุทธเจ้าข้า” “ภิกษุ เธอต้องอาบัติปาราชิก” (เรื่องที่ ๓๒)

เรื่องศพที่ยังสด ๑ เรื่อง

[๑๓๗] สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งไปป่าช้า ถือเอาผ้าบังสุกุลที่ซากศพยังสดซึ่งมีเปรตสิงอยู่ในร่าง เปรตนั้นพูดกับภิกษุนั้นว่า “อย่าเอาผ้าของเราไป” ภิกษุไม่ใส่ใจถือเอาไป ทันใดนั้น ร่างนั้นลุกขึ้นติดตามภิกษุไป ภิกษุรูปนั้นเข้าไปวิหารแล้วปิดประตูเสีย ร่างนั้นได้ล้มลงที่ประตูนั่นเอง ท่านเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติ ปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ ตรัสว่า “ภิกษุ เธอไม่ต้องอาบัติปาราชิก อนึ่ง ภิกษุทั้งหลาย ภิกษุไม่พึงถือเอาผ้าบังสุกุลในซากศพที่ยังสด ภิกษุใดถือเอา ต้องอาบัติทุกกฏ” (เรื่องที่ ๓๓)

เรื่องสับเปลี่ยนสลาก ๑ เรื่อง

[๑๓๘] สมัยนั้น เมื่อภิกษุเจ้าหน้าที่กำลังแจกจีวรแก่สงฆ์ ภิกษุรูปหนึ่ง มี ไถยจิตได้สับเปลี่ยนสลากรับจีวรไป ท่านเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุ เธอต้องอาบัติปาราชิก” (เรื่องที่ ๓๔)

เรื่องเรือนไฟ ๑ เรื่อง

[๑๓๙] สมัยนั้น พระอานนท์สำคัญว่าผ้าอันตรวาสกของภิกษุรูปหนึ่งในเรือน ไฟเป็นของตนจึงนุ่ง ภิกษุรูปที่เป็นเจ้าของผ้าอันตรวาสกกล่าวกับท่านพระอานนท์ ว่า “ทำไมท่านจึงเอาผ้าอันตราสกของผมไปนุ่ง” “ท่าน ผมสำคัญว่าเป็นของผม” ภิกษุทั้งหลายจึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุทั้งหลาย ภิกษุสำคัญว่าเป็นของตน ไม่ต้องอาบัติ” (เรื่องที่ ๓๕)

เรื่องเนื้อเดนสัตว์ ๕ เรื่อง

[๑๔๐] สมัยนั้น ภิกษุหลายรูปลงจากภูเขาคิชฌกูฏ พบเนื้อเป็นเดนของราชสีห์ จึงใช้ให้อนุปสัมบันทำให้สุกแล้วฉัน พวกท่านเกิดความกังวลใจว่า พวกเราต้องอาบัติ ปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ ตรัสว่า “ภิกษุทั้งหลาย ภิกษุฉันเนื้อเป็นเดนราชสีห์ ไม่ต้องอาบัติ” (เรื่องที่ ๓๖)

สมัยนั้น ภิกษุหลายรูปลงจากภูเขาคิชฌกูฏ พบเนื้อเป็นเดนเสือโคร่ง จึงใช้ให้อนุปสัมบันทำให้สุกแล้วฉัน พวกท่านเกิดความกังวลใจว่า พวกเราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ ตรัสว่า “ภิกษุทั้งหลาย ภิกษุฉันเนื้อเป็นเดนเสือโคร่ง ไม่ต้องอาบัติ” (เรื่องที่ ๓๗)

สมัยนั้น ภิกษุหลายรูปลงจากภูเขาคิชฌกูฏ พบเนื้อเป็นเดนเสือเหลือง จึงใช้ให้อนุปสัมบันทำให้สุกแล้วฉัน พวกท่านเกิดความกังวลใจว่า พวกเราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ ตรัสว่า “ภิกษุทั้งหลาย ภิกษุฉันเนื้อเป็นเดนเสือเหลือง ไม่ต้องอาบัติ” (เรื่องที่ ๓๘)

สมัยนั้น ภิกษุหลายรูปลงจากภูเขาคิชฌกูฏ พบเนื้อเป็นเดนหมาใน จึงใช้ให้อนุปสัมบันทำให้สุกแล้วฉัน พวกท่านเกิดความกังวลใจว่า พวกเราต้องอาบัติ ปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัส ว่า “ภิกษุทั้งหลาย ภิกษุฉันเนื้อที่เป็นเดนหมาใน ไม่ต้องอาบัติ” (เรื่องที่ ๓๙)

สมัยนั้น ภิกษุหลายรูปลงจากภูเขาคิชฌกูฏ พบเนื้อเป็นเดนหมาป่า จึงใช้ให้อนุปสัมบันทำให้สุกแล้วฉัน พวกท่านเกิดความกังวลใจว่า พวกเราต้องอาบัติ ปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ ตรัสว่า “ภิกษุทั้งหลาย ภิกษุฉันเนื้อที่สัตว์ดิรัจฉานครอบครอง ไม่ต้องอาบัติ” (เรื่อง ที่ ๔๐)

เรื่องไม่มีมูล ๕ เรื่อง

[๑๔๑] สมัยนั้น เมื่อภิกษุเจ้าหน้าที่กำลังแจกอาหารแก่สงฆ์ ภิกษุรูปหนึ่งกล่าวคำไม่มีมูลว่า “จงให้เพื่อภิกษุอื่นอีกส่วนหนึ่ง” แล้วรับไป ท่านเกิดความกังวลใจ ว่า เราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรง ทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุ เธอไม่ต้องอาบัติปาราชิก แต่ต้องอาบัติปาจิตตีย์เพราะกล่าวเท็จทั้งที่รู้” (เรื่องที่ ๔๑)

สมัยนั้น เมื่อภิกษุเจ้าหน้าที่กำลังแจกของเคี้ยวแก่สงฆ์ ภิกษุรูปหนึ่งกล่าว คำไม่มีมูลว่า “จงให้เพื่อภิกษุอื่นอีกส่วนหนึ่ง” แล้วรับไป ท่านเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุ เธอไม่ต้องอาบัติปาราชิก แต่ต้องอาบัติปาจิตตีย์ เพราะกล่าวเท็จทั้งที่รู้” (เรื่องที่ ๔๒)

สมัยนั้น เมื่อภิกษุเจ้าหน้าที่กำลังแจกขนมแก่สงฆ์ ภิกษุรูปหนึ่งกล่าวคำไม่มีมูลว่า “จงให้เพื่อภิกษุอื่นอีกส่วนหนึ่ง” แล้วรับไป ท่านเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุ เธอไม่ต้องอาบัติปาราชิก แต่ต้องอาบัติปาจิตตีย์ เพราะกล่าวเท็จทั้งที่รู้” (เรื่องที่ ๔๓)

สมัยนั้น เมื่อภิกษุเจ้าหน้าที่กำลังแจกน้ำอ้อยแก่สงฆ์ ภิกษุรูปหนึ่งกล่าวคำ ไม่มีมูลว่า “จงให้เพื่อภิกษุอื่นอีกส่วนหนึ่ง” แล้วรับไป ท่านเกิดความกังวลใจว่า เรา ต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุ เธอไม่ต้องอาบัติปาราชิก แต่ต้องอาบัติปาจิตตีย์ เพราะกล่าวเท็จทั้งที่รู้” (เรื่องที่ ๔๔)

สมัยนั้น เมื่อภิกษุเจ้าหน้าที่กำลังแจกผลมะพลับแก่สงฆ์ ภิกษุรูปหนึ่งกล่าวคำไม่มีมูลว่า “จงให้เพื่อภิกษุอื่นอีกส่วนหนึ่ง” แล้วรับไป ท่านเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุ เธอไม่ต้องอาบัติปาราชิก แต่ต้องอาบัติปาจิตตีย์ เพราะกล่าวเท็จทั้งที่รู้” (เรื่องที่ ๔๕)

ในสมัยข้าวยากหมากแพงมี ๕ เรื่อง คือ
เรื่องข้าวสุก ๑ เรื่อง

[๑๔๒] สมัยนั้น เมื่อเกิดข้าวยากหมากแพง ภิกษุรูปหนึ่งเข้าไปร้านขายข้าวสุก มีไถยจิตได้ลักข้าวสุกไปเต็มบาตร แล้วเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติ ปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ ตรัสว่า “ภิกษุ เธอต้องอาบัติปาราชิก” (เรื่องที่ ๔๖)

เรื่องเนื้อ ๑ เรื่อง

สมัยนั้น เมื่อเกิดข้าวยากหมากแพง ภิกษุรูปหนึ่งเข้าไปร้านขายเนื้อสุก มีไถยจิตได้ลักเนื้อไปเต็มบาตร แล้วเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุ เธอต้องอาบัติปาราชิก” (เรื่อง ๔๗)

เรื่องขนม ๑ เรื่อง

สมัยนั้น เมื่อเกิดข้าวยากหมากแพง ภิกษุรูปหนึ่งเข้าไปร้านขายขนม มี ไถยจิตได้ลักขนมไปเต็มบาตร แล้วเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุ เธอต้องอาบัติปาราชิก” (เรื่องที่ ๔๘)

เรื่องน้ำตาลกรวด ๑ เรื่อง

สมัยนั้น เมื่อเกิดข้าวยากหมากแพง ภิกษุรูปหนึ่งเข้าไปร้านขายน้ำตาลกรวด มีไถยจิตได้ลักน้ำตาลกรวดไปเต็มบาตร แล้วเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติ ปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุ เธอต้องอาบัติปาราชิก”(เรื่องที่ ๔๙)

เรื่องขนมต้ม ๑ เรื่อง

สมัยนั้น เมื่อเกิดข้าวยากหมากแพง ภิกษุรูปหนึ่งเข้าไปร้านขายขนมต้ม มี ไถยจิตได้ลักขนมต้มไปเต็มบาตร แล้วเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุ เธอต้องอาบัติปาราชิก” (เรื่องที่ ๕๐)

เรื่องบริขาร ๕ เรื่อง

[๑๔๓] สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งพบเครื่องใช้สอยตอนกลางวัน ได้ทำเครื่อง หมายไว้ด้วยตั้งใจว่าจะลักตอนกลางคืน ท่านสำคัญเครื่องใช้สอยนั้นว่าเป็นเครื่องใช้สอยนั้น จึงได้ลักเครื่องใช้สอยนั้นมา แล้วเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติปาราชิก หรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุ เธอต้องอาบัติปาราชิก” (เรื่องที่ ๕๑)

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งพบเครื่องใช้สอยตอนกลางวัน ได้ทำเครื่องหมายไว้ด้วยตั้งใจว่า จะลักตอนกลางคืน ท่านสำคัญเครื่องใช้สอยนั้นว่าเป็นเครื่องใช้สอยนั้น แต่ได้ลักเครื่องใช้สอยอื่นมา แล้วเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุ เธอต้องอาบัติปาราชิก” (เรื่องที่ ๕๒)

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งพบเครื่องใช้สอยตอนกลางวัน ได้ทำเครื่องหมายไว้ด้วยตั้งใจว่า จะลักตอนกลางคืน ท่านสำคัญเครื่องใช้สอยนั้นว่าเป็นเครื่องใช้สอยอื่น แต่ได้ลักเครื่องใช้สอยนั้นมา แล้วเกิดความ

กังวลใจว่า เราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุ เธอต้องอาบัติปาราชิก” (เรื่องที่ ๕๓)

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งพบเครื่องใช้สอยตอนกลางวัน ได้ทำเครื่องหมายไว้ด้วยตั้งใจว่า จะลักตอนกลางคืน ท่านสำคัญเครื่องใช้สอยนั้นว่าเป็นเครื่องใช้สอยอื่น แต่ได้ลักเครื่องใช้สอยอื่นมา แล้วเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุ เธอต้องอาบัติปาราชิก” (เรื่องที่ ๕๔)

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งพบเครื่องใช้สอยตอนกลางวัน ได้ทำเครื่องหมายไว้ด้วยตั้งใจว่า จะลักตอนกลางคืน ท่านสำคัญเครื่องใช้สอยนั้นว่าเป็นเครื่องใช้สอยนั้น แต่ลักเครื่องใช้สอยของตนเอง แล้วเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุ เธอไม่ต้องอาบัติปาราชิก แต่ต้องอาบัติทุกกฏ” (เรื่องที่ ๕๕)

เรื่องถุง ๑ เรื่อง

[๑๔๔] สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งพบถุงวางไว้บนตั่ง คิดว่าหากหยิบไปจากตั่ง จะเป็นปาราชิก จึงยกเอาไปพร้อมทั้งตั่ง แล้วเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุ เธอต้องอาบัติปาราชิก” (เรื่องที่ ๕๖)

เรื่องฟูก ๑ เรื่อง

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งมีไถยจิตได้ลักฟูกของสงฆ์ แล้วเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุ เธอต้องอาบัติปาราชิก” (เรื่องที่ ๕๗)

เรื่องราวจีวร ๑ เรื่อง

[๑๔๕] สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งมีไถยจิตได้ลักจีวรที่ราวจีวร แล้วเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุ เธอต้องอาบัติปาราชิก” (เรื่องที่ ๕๘)

เรื่องไม่ออกไป ๑ เรื่อง

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งลักจีวรในวิหาร คิดว่าหากตนออกไปจากวิหารจะเป็นปาราชิก จึงไม่ยอมออกไปจากวิหาร ภิกษุทั้งหลายจึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุทั้งหลาย โมฆบุรุษนั้นจะออกจากวิหาร หรือไม่ออกก็ตาม ก็ต้องอาบัติปาราชิก” (เรื่องที่ ๕๙)

เรื่องถือวิสาสะฉันของเคี้ยว ๑ เรื่อง

[๑๔๖] สมัยนั้น ภิกษุ ๒ รูปเป็นเพื่อนกัน ภิกษุรูปหนึ่งเข้าไปบิณฑบาตยังหมู่บ้าน เมื่อภิกษุเจ้าหน้าที่กำลังแจกของขบเคี้ยวแก่สงฆ์ ภิกษุรูปที่เป็นเพื่อนรับ เอาส่วนแบ่งของเพื่อนไปแล้วถือวิสาสะฉันส่วนแบ่งของภิกษุนั้น ท่านรู้เรื่องเข้าจึงกล่าวหาภิกษุนั้นว่า “ท่านไม่เป็นพระ” ภิกษุนั้นเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสถามว่า

“ภิกษุ เธอคิดอย่างไร” “ข้าพระพุทธเจ้าถือเอาด้วยวิสาสะ พระ พุทธเจ้าข้า” “ภิกษุ เธอไม่ต้องอาบัติ เพราะถือเอาด้วยวิสาสะ” (เรื่องที่ ๖๐)

เรื่องสำคัญว่าเป็นของของตน ๒ เรื่อง

[๑๔๗] สมัยนั้น ภิกษุหลายรูปกำลังตัดเย็บจีวร เมื่อภิกษุเจ้าหน้าที่กำลังแจกของขบเคี้ยวแก่สงฆ์ ภิกษุทุกรูปต่างนำส่วนแบ่งของตนไปเก็บไว้ ภิกษุรูปหนึ่งสำคัญส่วนแบ่งของภิกษุอีกรูปหนึ่งว่าเป็นส่วนแบ่งของตนจึงฉันเสีย ภิกษุเจ้าของส่วนแบ่งรู้เรื่องเข้า จึงกล่าวหาภิกษุนั้นว่า “ท่านไม่เป็นพระ” ภิกษุรูปที่ถูกกล่าวหาเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสถามว่า “ภิกษุ เธอคิดอย่างไร” “ข้าพระพุทธเจ้าสำคัญว่าเป็นของของตน พระพุทธเจ้าข้า” “ภิกษุ เธอสำคัญว่าเป็นของของตน ไม่ต้องอาบัติ” (เรื่องที่ ๖๑)

สมัยนั้น ภิกษุหลายรูปกำลังตัดเย็บจีวร เมื่อภิกษุเจ้าหน้าที่กำลังแจกของขบเคี้ยวแก่สงฆ์ ภิกษุรูปหนึ่งเอาบาตรของภิกษุอีกรูปหนึ่งนำส่วนแบ่งของภิกษุอีกรูปหนึ่งมาเก็บไว้ ภิกษุเจ้าของบาตรสำคัญว่าเป็นส่วนแบ่งของตนจึงฉันเสีย ภิกษุรูปที่นำบาตรไปรู้เรื่องเข้า จึงกล่าวหาภิกษุนั้นว่า “ท่านไม่เป็นพระ” ภิกษุรูปที่ถูกกล่าวหาเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุ เธอสำคัญว่าเป็นของของตน ไม่ต้องอาบัติ” (เรื่องที่ ๖๒)

เรื่องไม่ได้ลัก ๗ เรื่อง

[๑๔๘] สมัยนั้น พวกขโมยลักมะม่วง ทำให้ผลมะม่วงหล่นแล้วห่อถือไป พวกเจ้าของพากันติดตาม พวกขโมยเห็นพวกเจ้าของจึงโยนห่อผลมะม่วงทิ้งแล้วหนีไป พวกภิกษุสำคัญว่าเป็นของบังสุกุล จึงให้อนุปสัมบันเก็บมะม่วงห่อนั้นไปแล้วฉัน พวกเจ้าของกล่าวหาภิกษุเหล่านั้นว่า “พวกท่านไม่เป็นพระ” พวกภิกษุเกิดความกังวลใจว่า พวกเราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสถามว่า “ภิกษุทั้งหลาย พวกเธอคิดอย่างไร” “พวก ข้าพระพุทธเจ้าสำคัญว่าเป็นของบังสุกุล พระพุทธเจ้าข้า” “ภิกษุทั้งหลาย พวกเธอสำคัญว่าเป็นของบังสุกุล ไม่ต้องอาบัติ” (เรื่องที่ ๖๓)

สมัยนั้น พวกขโมยลักลูกหว้า ทำให้ผลหว้าหล่นแล้วห่อถือไป พวกเจ้าของพากันติดตาม พวกขโมยเห็นพวกเจ้าของจึงโยนห่อผลหว้าทิ้งแล้วหนีไป พวกภิกษุสำคัญว่าเป็นของบังสุกุล จึงให้อนุปสัมบันเก็บห่อผลหว้านั้นไปแล้วฉัน พวกเจ้าของกล่าวหาภิกษุเหล่านั้นว่า “พวกท่านไม่เป็นพระ” พวกภิกษุเกิดความกังวลใจว่า พวกเราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสถามว่า “ภิกษุทั้งหลาย พวกเธอคิดอย่างไร” “พวกข้าพระพุทธเจ้าสำคัญว่าเป็นของบังสุกุล พระพุทธเจ้าข้า” “ภิกษุทั้งหลาย พวกเธอสำคัญว่าเป็นของบังสุกุล ไม่ต้องอาบัติ” (เรื่องที่ ๖๔)

สมัยนั้น พวกขโมยลักขนุนสำปะลอ ทำให้ผลขนุนสำปะลอหล่นแล้ว ห่อถือ ไป พวกเจ้าของพากันติดตาม พวกขโมยเห็นพวกเจ้าของจึงโยนห่อผลขนุนสำปะลอ ทิ้งแล้วหนีไป พวกภิกษุสำคัญว่าเป็นของบังสุกุล จึงให้อนุปสัมบันเก็บห่อผลขนุน สำปะลอนั้นไปแล้วฉัน พวกเจ้าของกล่าวหาภิกษุเหล่านั้นว่า “พวกท่านไม่เป็นพระ” พวกภิกษุเกิดความกังวลใจว่า พวกเราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบ

ทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสถามว่า “ภิกษุทั้งหลาย พวกเธอคิดอย่างไร” “พวกข้าพระพุทธเจ้าสำคัญว่าเป็นของบังสุกุล พระพุทธเจ้าข้า” “ภิกษุทั้งหลาย พวกเธอสำคัญว่าเป็นของบังสุกุลไม่ต้องอาบัติ” (เรื่องที่ ๖๕)

สมัยนั้น พวกขโมยลักขนุน ทำให้ผลขนุนหล่นแล้วห่อถือไป พวกเจ้าของพากันติดตาม พวกขโมยเห็นพวกเจ้าของจึงโยนห่อผลขนุนทิ้งแล้วหนีไป พวกภิกษุสำคัญว่าเป็นของบังสุกุล จึงให้อนุปสัมบันเก็บห่อผลขนุนนั้นไปแล้วฉัน พวกเจ้าของกล่าวหาภิกษุเหล่านั้นว่า “พวกท่านไม่เป็นพระ” พวกภิกษุเกิดความกังวลใจว่า พวกเราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ ทรงทราบ พระองค์ตรัสถามว่า “ภิกษุทั้งหลาย พวกเธอคิดอย่างไร” “พวก ข้าพระพุทธเจ้าสำคัญว่าเป็นของบังสุกุล พระพุทธเจ้าข้า” “ภิกษุทั้งหลาย พวกเธอสำคัญว่าเป็นของบังสุกุล ไม่ต้องอาบัติ” (เรื่องที่ ๖๖)

สมัยนั้น พวกขโมยลักผลตาลสุก ทำให้ผลตาลสุกหล่นแล้วห่อถือไป พวกเจ้าของพากันติดตาม พวกขโมยเห็นพวกเจ้าของจึงโยนห่อผลตาลสุกทิ้งแล้วหนีไป พวกภิกษุสำคัญว่าเป็นของบังสุกุลจึงให้อนุปสัมบันเก็บห่อผลตาลสุกนั้นไปแล้วฉัน พวกเจ้าของกล่าวหาภิกษุเหล่านั้นว่า “พวกท่านไม่เป็นพระ” พวกภิกษุเกิดความกังวลใจว่า พวกเราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสถามว่า “ภิกษุทั้งหลาย พวกเธอคิดอย่างไร” “พวกข้าพระพุทธเจ้าสำคัญว่าเป็นของบังสุกุล พระพุทธเจ้าข้า” “ภิกษุทั้งหลาย พวกเธอสำคัญว่าเป็นของบังสุกุล ไม่ต้องอาบัติ” (เรื่องที่ ๖๗)

สมัยนั้น พวกขโมยลักอ้อย ตัดอ้อยแล้วมัดถือไป พวกเจ้าของพากันติดตาม พวกขโมยเห็นพวกเจ้าของจึงโยนมัดอ้อยทิ้งแล้วหนีไป พวกภิกษุสำคัญว่าเป็นของบังสุกุล จึงให้อนุปสัมบันเก็บมัดอ้อยนั้นไปแล้วฉัน พวกเจ้าของกล่าวหาภิกษุเหล่านั้นว่า “พวกท่านไม่เป็นพระ” พวกภิกษุเกิดความกังวลใจว่า พวกเราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสถามว่า “ภิกษุทั้งหลาย พวกเธอคิดอย่างไร” “พวกข้าพระพุทธเจ้าสำคัญว่าเป็นของบังสุกุล พระพุทธเจ้าข้า” “ภิกษุทั้งหลาย พวกเธอสำคัญว่าเป็นของบังสุกุล ไม่ต้องอาบัติ” (เรื่องที่ ๖๘)

สมัยนั้น พวกขโมยลักผลมะพลับ ทำให้ผลมะพลับหล่นแล้วห่อถือไป พวกเจ้าของพากันติดตาม พวกขโมยเห็นพวกเจ้าของจึงโยนห่อผลมะพลับทิ้งแล้วหนีไป พวกภิกษุสำคัญว่าเป็นของบังสุกุล จึงให้อนุปสัมบันเก็บห่อผลมะพลับนั้นไปแล้วฉัน พวกเจ้าของกล่าวหาภิกษุเหล่านั้นว่า “พวกท่านไม่เป็นพระ” พวกภิกษุเกิดความกังวลใจว่า พวกเราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสถามว่า “ภิกษุทั้งหลาย พวกเธอคิดอย่างไร” “พวกข้าพระพุทธเจ้าสำคัญว่าเป็นของบังสุกุล พระพุทธเจ้าข้า” “ภิกษุทั้งหลาย พวกเธอสำคัญว่าเป็นของบังสุกุล ไม่ต้องอาบัติ” (เรื่องที่ ๖๙)

เรื่องลัก ๗ เรื่อง

สมัยนั้น พวกขโมยลักมะม่วง ทำให้ผลมะม่วงหล่นแล้วห่อถือไป พวกเจ้าของพากันติดตาม พวกขโมยเห็นพวกเจ้าของจึงโยนห่อผลมะม่วงทิ้งแล้วหนีไป พวกภิกษุมีไถยจิต คิดว่า พวกเจ้าของจะเห็น จึงฉันผลมะม่วง พวกเจ้าของกล่าวหาภิกษุเหล่านั้นว่า “พวกท่านไม่เป็นพระ” พวกภิกษุเกิดความกังวลใจว่า พวก

เราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุทั้งหลาย พวกเธอต้องอาบัติปาราชิก” (เรื่องที่ ๗๐)

สมัยนั้น พวกขโมยลักลูกหว้า ทำให้ผลหว้าหล่นแล้วห่อถือไป พวกเจ้าของพากันติดตาม พวกขโมยเห็นพวกเจ้าของจึงโยนห่อผลหว้าทิ้งแล้วหนีไป พวกภิกษุมีไถยจิต คิดว่าพวกเจ้าของจะเห็น จึงฉันผลหว้า พวกเจ้าของกล่าวหาภิกษุเหล่านั้นว่า “พวกท่านไม่เป็นพระ” พวกภิกษุเกิดความกังวลใจว่า พวกเราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุทั้งหลาย พวกเธอต้องอาบัติปาราชิก” (เรื่องที่ ๗๑)

สมัยนั้น พวกขโมยลักขนุนสำปะลอ ทำให้ผลขนุนสำปะลอหล่นแล้วห่อถือไป พวกเจ้าของพากันติดตาม พวกขโมยเห็นพวกเจ้าของจึงโยนห่อผลขนุนสำปะลอทิ้งแล้วหนีไป พวกภิกษุมีไถยจิตคิดว่า พวกเจ้าของจะเห็น จึงฉันผลขนุนสำปะลอ พวกเจ้าของกล่าวหาภิกษุเหล่านั้นว่า “พวกท่านไม่เป็นพระ” พวกภิกษุเกิดความกังวลใจว่า พวกเราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุทั้งหลาย พวกเธอต้องอาบัติปาราชิก” (เรื่องที่ ๗๒)

สมัยนั้น พวกขโมยลักขนุน ทำให้ผลขนุนหล่นแล้วห่อถือไป พวกเจ้าของพากันติดตาม พวกขโมยเห็นพวกเจ้าของจึงโยนห่อผลขนุนทิ้งแล้วหนีไป พวกภิกษุมี ไถยจิตคิดว่า พวกเจ้าของจะเห็น จึงฉันผลขนุน พวกเจ้าของกล่าวหาภิกษุเหล่านั้นว่า “พวกท่านไม่เป็นพระ” พวกภิกษุเกิดความกังวลใจว่า พวกเราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุทั้งหลาย พวกเธอต้องอาบัติปาราชิก” (เรื่องที่ ๗๓)

สมัยนั้น พวกขโมยลักผลตาลสุก ทำให้ผลตาลสุกหล่นแล้วห่อถือไป พวกเจ้าของพากันติดตาม พวกขโมยเห็นพวกเจ้าของจึงโยนห่อผลตาลสุกทิ้งแล้วหนีไป พวกภิกษุมีไถยจิตคิดว่า พวกเจ้าของจะเห็น จึงฉันผลตาลสุก พวกเจ้าของกล่าวหาภิกษุเหล่านั้นว่า “พวกท่านไม่เป็นพระ” พวกภิกษุเกิดความกังวลใจว่า พวกเราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุทั้งหลาย พวกเธอต้องอาบัติปาราชิก” (เรื่องที่ ๗๔)

สมัยนั้น พวกขโมยลักอ้อย ตัดอ้อยแล้วมัดถือไป พวกเจ้าของพากันติดตาม พวกขโมยเห็นพวกเจ้าของจึงโยนมัดอ้อยทิ้งแล้วหนีไป พวกภิกษุมีไถยจิตคิดว่า พวกเจ้าของจะเห็น จึงฉันอ้อย พวกเจ้าของกล่าวหาภิกษุเหล่านั้นว่า “พวกท่านไม่เป็นพระ” พวกภิกษุเกิดความกังวลใจว่า พวกเราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุทั้งหลาย พวกเธอต้องอาบัติปาราชิก” (เรื่องที่ ๗๕)

สมัยนั้น พวกขโมยลักผลมะพลับ ทำให้ผลมะพลับหล่นแล้วห่อถือไป พวกเจ้าของพากันติดตาม พวกขโมยเห็นพวกเจ้าของจึงโยนห่อผลมะพลับทิ้งแล้วหนีไป พวกภิกษุมีไถยจิตคิดว่า พวกเจ้าของจะเห็น จึงฉันผลมะพลับ พวกเจ้าของกล่าวหาภิกษุเหล่านั้นว่า “พวกท่านไม่เป็นพระ” พวกภิกษุเกิดความกังวลใจ

ว่า พวกเราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุทั้งหลาย พวกเธอต้องอาบัติปาราชิก” (เรื่องที่ ๗๖)

เรื่องลักของสงฆ์ ๗ เรื่อง

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งมีไถยจิต ได้ลักผลมะม่วงของสงฆ์ แล้วเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุ เธอต้องอาบัติปาราชิก” (เรื่องที่ ๗๗)

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งมีไถยจิต ได้ลักผลหว้าของสงฆ์ แล้วเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุ เธอต้องอาบัติปาราชิก” (เรื่องที่ ๗๘)

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งมีไถยจิต ได้ลักผลขนุนสำปะลอของสงฆ์ แล้วเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุ เธอต้องอาบัติปาราชิก” (เรื่องที่ ๗๙)

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งมีไถยจิต ได้ลักผลขนุนของสงฆ์ แล้วเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุ เธอต้องอาบัติปาราชิก” (เรื่องที่ ๘๐)

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งมีไถยจิต ได้ลักผลตาลสุกของสงฆ์ แล้วเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุ เธอต้องอาบัติปาราชิก” (เรื่องที่ ๘๑)

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งมีไถยจิต ได้ลักอ้อยของสงฆ์ แล้วเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุ เธอต้องอาบัติปาราชิก” (เรื่องที่ ๘๒)

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งมีไถยจิต ได้ลักผลมะพลับของสงฆ์ แล้วเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุ เธอต้องอาบัติปาราชิก” (เรื่องที่ ๘๓)

เรื่องลักดอกไม้ ๒ เรื่อง

[๑๔๙] สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งไปสวนดอกไม้ มีไถยจิต ได้ลักดอกไม้ที่เขาเก็บไว้แล้ว มีราคา ๕ มาสก แล้วเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติปาราชิกหรือ หนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุ เธอต้องอาบัติปาราชิก” (เรื่องที่ ๘๔)

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งไปสวนดอกไม้ มีไถยจิต ได้ลักเก็บดอกไม้ มีราคา ๕ มาสก แล้วเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุ เธอต้องอาบัติ ปาราชิก” (เรื่องที่ ๘๕)

เรื่องพูดตามคำบอก ๓ เรื่อง

[๑๕๐] สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งกำลังเข้าไปหมู่บ้าน ได้บอกภิกษุอีกรูปหนึ่งว่า “ท่านครับ ผมจะไปบอกตระกูลอุปัฏฐากให้ตามที่ท่านสั่ง” ครั้นเธอไปถึงจึงให้เขานำผ้ามา ๑ ผืนแล้วใช้เสียเอง ภิกษุผู้สั่งรู้เข้าจึงกล่าวหาภิกษุนั้นว่า “ท่านไม่เป็นพระ” ภิกษุรูปนั้นเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุ เธอไม่ต้องอาบัติ ปาราชิก อนึ่ง ภิกษุทั้งหลาย ภิกษุไม่พึงกล่าวว่า ผมจะบอกตามที่ท่านสั่ง ภิกษุใดพึงกล่าว ต้องอาบัติทุกกฏ” (เรื่องที่ ๘๖)

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งจะเข้าไปหมู่บ้าน ภิกษุอีกรูปหนึ่งได้สั่งท่านว่า “ท่านครับ ท่านช่วยบอกตระกูลอุปัฏฐากของผมตามที่ผมสั่งด้วย” ภิกษุนั้นครั้นไปแล้วจึงให้ตระกูลอุปัฏฐากนำผ้ามา ๑ คู่ ตนเองใช้ ๑ ผืน ถวายภิกษุผู้สั่งนั้น ๑ ผืน ภิกษุผู้สั่งรู้เข้าจึงกล่าวหาภิกษุนั้นว่า “ท่านไม่เป็นพระ” ภิกษุรูปนั้นเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุ เธอไม่ต้องอาบัติปาราชิก อนึ่ง ภิกษุทั้งหลาย ภิกษุไม่พึงกล่าว ว่า ท่านจงบอกตามที่สั่ง ภิกษุใดพึงกล่าว ต้องอาบัติทุกกฏ” (เรื่องที่ ๘๗)

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งกำลังไปหมู่บ้าน ได้บอกภิกษุอีกรูปหนึ่งว่า “ท่าน ผมจะไปบอกตระกูลอุปัฏฐากของท่านตามที่ท่านสั่ง” ภิกษุแม้รูปนั้นกล่าวอย่างนี้ว่า “ท่านช่วยบอกตามที่ผมสั่ง” ภิกษุนั้น ครั้นไปถึงจึงให้ตระกูลอุปัฏฐากนำเนยใส ๑ อาฬหกะ น้ำอ้อยงบ ๑ ตุลละ ข้าวสาร ๑ โทณะ[๑] มาแล้วฉันเสียเอง ภิกษุผู้สั่งรู้เข้า จึงกล่าวหาภิกษุนั้นว่า “ท่านไม่เป็นพระ” ท่านเกิดความเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุ เธอไม่ต้องอาบัติปาราชิก อนึ่ง ภิกษุทั้งหลาย ภิกษุไม่พึงกล่าวว่า ผมจะบอกตามที่สั่ง และไม่พึงกล่าวว่า ท่านจงบอกตามที่สั่ง ภิกษุใดพึงกล่าว ต้องอาบัติทุกกฏ” (เรื่องที่ ๘๘)

เรื่องนำแก้วมณีผ่านด่านภาษี ๓ เรื่อง

[๑๕๑] สมัยนั้น บุรุษคนหนึ่งนำแก้วมณีราคาแพง เดินทางไกลไปกับภิกษุรูปหนึ่ง ครั้นเห็นด่านภาษี จึงใส่แก้วมณีลงในย่ามของภิกษุนั้นผู้ไม่รู้ เมื่อเดินพ้นด่านภาษีจึงถือไปแต่ผู้เดียว ภิกษุนั้นเกิดความ

---

[๑] ๔ กุฑวะ หรือ ปสตะ (ฟายมือ) เป็น ๑ ปัตถะ (กอบ)
๔ ปัตถะ เป็น ๑ อาฬหกะ
๔ อาฬหกะ เป็น ๑ โทณะ
๔ โทณะ เป็น ๑ มาณิกา
๔ มาณิกา เป็น ๑ ขารี
๒๐ ขารี เป็น ๑ วาหะ
๒๐ วาหะ เป็น ๑ ธารณะ
๑๐ ธารณะ เป็น ๑ ปละ
๑๐๐ ปละ เป็น ๑๒ ตุลา
๒๐ ตุลา เป็น ๑ ภาระ
(ดู อภิธา.ฏี. คาถา ๔๘๐-๔๘๔)

กังวลใจว่า เราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสถามว่า “ภิกษุ เธอคิดอย่างไร” “ข้าพระพุทธเจ้าไม่รู้ พระพุทธเจ้าข้า” “ภิกษุ เธอไม่รู้ ไม่ต้องอาบัติ” (เรื่องที่ ๘๙)

สมัยนั้น บุรุษคนหนึ่งนำแก้วมณีราคาแพงเดินทางไกลไปกับภิกษุรูปหนึ่ง ครั้นเห็นด่านภาษี ทำลวงว่าเป็นไข้แล้วมอบห่อของของตนให้ภิกษุถือไป เมื่อเดินพ้นด่านภาษีไป จึงกล่าวกับภิกษุนั้นว่า “ท่านครับ กรุณาส่งห่อของให้ผมเถิด ผมไม่ได้เป็นไข้” “โยม ท่านได้ทำอย่างนี้เพื่ออะไร” บุรุษนั้นจึงบอกความนั้นให้ภิกษุนั้นทราบ ท่านเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสถามว่า “ภิกษุ เธอคิดอย่างไร” “ข้าพระพุทธเจ้าไม่รู้ พระพุทธเจ้าข้า” “ภิกษุ เธอไม่รู้ ไม่ต้องอาบัติ” (เรื่องที่ ๙๐)

[๑๕๒] สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งเดินทางไกลไปกับหมู่เกวียน ชายคนหนึ่ง เกลี้ยกล่อมท่านด้วยอามิส เห็นด่านภาษีจึงมอบแก้วมณีราคาแพงให้ภิกษุนั้นด้วยกล่าวว่า “ขอท่านกรุณาช่วยนำแก้วมณีนี้ผ่านด่านภาษีไปด้วยขอรับ” ภิกษุนั้นได้นำแก้วมณีนั้นผ่านด่านภาษีไปแล้ว เกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุ เธอต้องอาบัติปาราชิก” (เรื่องที่ ๙๑)

เรื่องปล่อยสุกร ๒ เรื่อง

[๑๕๓] สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งปล่อยสุกรที่ติดบ่วงไปด้วยความสงสารแล้วเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสถามว่า “ภิกษุ เธอคิดอย่างไร” “ข้าพระพุทธเจ้ามีความประสงค์จะช่วยเหลือ พระพุทธเจ้าข้า” “ภิกษุ เธอมีความประสงค์จะช่วยเหลือ ไม่ต้องอาบัติ” (เรื่องที่ ๙๒)

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งมีไถยจิตคิดว่า เจ้าของจะเห็น จึงปล่อยสุกรที่ติดบ่วงไป แล้วเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุ เธอต้องอาบัติปาราชิก” (เรื่องที่ ๙๓)

เรื่องปล่อยเนื้อ ๒ เรื่อง

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งปล่อยเนื้อติดบ่วงไปด้วยความสงสารแล้วเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสถามว่า “ภิกษุ เธอคิดอย่างไร” “ข้าพระพุทธเจ้ามีความประสงค์จะช่วยเหลือ พระพุทธเจ้าข้า” “ภิกษุ เธอมีความประสงค์จะช่วยเหลือ ไม่ต้องอาบัติ” (เรื่องที่ ๙๔)

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งมีไถยจิตคิดว่า เจ้าของจะเห็น จึงปล่อยเนื้อที่ติดบ่วงไปแล้วเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุ เธอต้องอาบัติปาราชิก” (เรื่องที่ ๙๕)

เรื่องปล่อยปลา ๒ เรื่อง

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งปล่อยฝูงปลาที่ติดลอบไปด้วยความสงสารแล้วเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสถามว่า “ภิกษุ เธอคิดอย่างไร” “ข้าพระพุทธเจ้า มีความประสงค์จะช่วยเหลือ พระพุทธเจ้าข้า” “ภิกษุ เธอมีความประสงค์จะช่วยเหลือ ไม่ต้องอาบัติ” (เรื่องที่ ๙๖)

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งมีไถยจิตคิดว่า เจ้าของจะเห็น จึงปล่อยฝูงปลาที่ติดลอบไปแล้วเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุ เธอต้องอาบัติปาราชิก” (เรื่อง ที่ ๙๗)

เรื่องกลิ้งทรัพย์ในยาน ๑ เรื่อง

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งเห็นทรัพย์ในยานคิดว่า เมื่อเราหยิบไปจากยานนี้จักเป็นปาราชิก จึงเขี่ยให้กลิ้งแล้วถือเอา ท่านเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติปาราชิก หรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุ เธอต้องอาบัติปาราชิก” (เรื่องที่ ๙๘)

เรื่องชิ้นเนื้อ ๒ เรื่อง

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งถือเอาชิ้นเนื้อที่เหยี่ยวเฉี่ยวเอามา ด้วยตั้งใจว่าจะคืนให้เจ้าของ แต่พวกเจ้าของเนื้อกล่าวหาภิกษุนั้นว่า “ท่านไม่เป็นพระ” ท่านเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุ เธอไม่มีไถยจิต ไม่ต้องอาบัติ” (เรื่องที่ ๙๙)

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่ง มีไถยจิตคิดว่า เจ้าของจะเห็น ได้ถือเอาชิ้นเนื้อที่ เหยี่ยวเฉี่ยวเอามา พวกเจ้าของเนื้อกล่าวหาภิกษุนั้นว่า “ท่านไม่เป็นพระ” ท่านเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุ เธอต้องอาบัติปาราชิก” (เรื่องที่ ๑๐๐)

เรื่องไม้ ๒ เรื่อง

[๑๕๔] สมัยนั้น พวกชาวบ้านผูกแพแล้วเข็นลงแม่น้ำอจิรวดี เมื่อเชือกขาด ไม้ทั้งหลายได้กระจายไป พวกภิกษุสำคัญว่าเป็นของบังสุกุล จึงช่วยกันขนไม้ขึ้นฝั่ง พวกเจ้าของกล่าวหาภิกษุเหล่านั้นว่า “พวกท่านไม่เป็นพระ” พวกภิกษุเกิดความกังวลใจว่า พวกเราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุทั้งหลาย พวกเธอสำคัญว่าเป็นของบังสุกุล ไม่ต้องอาบัติ” (เรื่องที่ ๑๐๑)

สมัยนั้น พวกชาวบ้านผูกแพแล้วเข็นลงแม่น้ำอจิรวดี เมื่อเชือกขาด ไม้ทั้งหลายได้กระจายไป พวกภิกษุมีไถยจิต คิดว่า พวกเจ้าของจะเห็น จึงช่วยกันขนไม้ขึ้นฝั่ง พวกเจ้าของกล่าวหาภิกษุเหล่านั้นว่า “พวกท่านไม่เป็นพระ” พวกภิกษุเกิดความกังวลใจว่า พวกเราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุทั้งหลาย พวกเธอต้องอาบัติปาราชิก” (เรื่องที่ ๑๐๒)

เรื่องผ้าบังสุกุล ๑ เรื่อง

สมัยนั้น คนเลี้ยงโคคนหนึ่งพาดผ้าไว้ที่ต้นไม้แล้วไปถ่ายอุจจาระ ภิกษุรูปหนึ่งสำคัญว่าเป็นผ้าบังสุกุล จึงถือเอาไป คนเลี้ยงโคกล่าวหาภิกษุนั้นว่า “ท่านไม่เป็นพระ” ภิกษุรูปนั้นเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุ เธอสำคัญว่าเป็นผ้าบังสุกุล ไม่ต้องอาบัติ” (เรื่องที่ ๑๐๓)

เรื่องข้ามน้ำ ๒ เรื่อง

สมัยนั้น ผ้าผืนหนึ่งหลุดจากมือพวกช่างย้อมไปคล้องอยู่ที่เท้าของภิกษุรูปหนึ่งผู้กำลังข้ามน้ำ ท่านเก็บไว้ด้วยตั้งใจว่าจะนำไปคืนให้เจ้าของ พวกเจ้าของกล่าวหาภิกษุนั้นว่า “ท่านไม่เป็นพระ” ภิกษุรูปนั้นเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติ ปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ ตรัสว่า “ภิกษุ เธอไม่มีไถยจิต ไม่ต้องอาบัติ” (เรื่องที่ ๑๐๔)

สมัยนั้น ผ้าผืนหนึ่งหลุดจากมือพวกช่างย้อมไปคล้องอยู่ที่เท้าของภิกษุรูปหนึ่งผู้กำลังข้ามน้ำ ท่านมีไถยจิตคิดว่า พวกเจ้าของจะเห็น ได้ถือเอาผ้านั้นไป พวกเจ้าของกล่าวหาภิกษุนั้นว่า “ท่านไม่เป็นพระ” ภิกษุรูปนั้นเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุ เธอต้องอาบัติปาราชิก” (เรื่องที่ ๑๐๕)

เรื่องฉันทีละน้อย ๑ เรื่อง

[๑๕๕] สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งพบหม้อเนยใสจึงฉันเนยใสทีละน้อย แล้วเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุ เธอไม่ต้องอาบัติปาราชิก แต่ต้องอาบัติทุกกฏ”[๑] (เรื่องที่ ๑๐๖)

เรื่องชักชวนกันไปลัก ๒ เรื่อง

สมัยนั้น ภิกษุหลายรูปชักชวนกันไปด้วยคิดจะลักทรัพย์ ภิกษุรูปหนึ่ง ลักทรัพย์มาได้ ภิกษุเหล่านั้นกล่าวอย่างนี้ว่า “พวกเราไม่เป็นปาราชิก ภิกษุรูปใดลักทรัพย์ ภิกษุรูปนั้นเป็นปาราชิก” แล้วนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุทั้งหลาย พวกเธอต้องอาบัติปาราชิก” (เรื่องที่ ๑๐๗)

สมัยนั้น ภิกษุหลายรูปชักชวนกันไปแล้ว ได้ลักทรัพย์มา แล้วแบ่งกัน เมื่อกำลังแบ่งทรัพย์กัน ภิกษุแต่ละรูปได้ส่วนแบ่งไม่ครบ ๕ มาสก ภิกษุเหล่านั้นจึงบอกว่า “พวกเราไม่เป็นปาราชิก” แล้วนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุทั้งหลาย พวกเธอต้องอาบัติปาราชิก” (เรื่องที่ ๑๐๘)

เรื่องกำมือที่กรุงสาวัตถี ๔ เรื่อง

---

[๑] ภิกษุถือเอาเนยใสและน้ำมันเป็นต้น มีราคาไม่ถึงหนึ่งบาท คิดว่า เราจักไม่ทำอย่างนี้อีก ดำรงอยู่ในความสำรวมแม้ในวันที่ ๒ และ ๓ เมื่อเกิดความคิดขึ้นอย่างนี้แล้ว ขณะที่ฉันก็ทำการทอดธุระอย่างนั้น แม้จะฉันเนยใสและน้ำมันเป็นต้นนั้นทั้งหมด ก็ไม่เป็นปาราชิก เธอต้องอาบัติทุกกฏหรือถุลลัจจัย แต่สิ่งของนั้น เธอต้องชดใช้คืน(เป็นภัณฑไทย) (ดู วิ.อ. ๑/๑๕๕/๔๒๑)

สมัยนั้น กรุงสาวัตถีเกิดข้าวยากหมากแพง ภิกษุรูปหนึ่งมีไถยจิต ได้ลัก ข้าวสารของชาวร้านตลาดไป ๑ กำมือ แล้วเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติ ปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ ตรัสว่า “ภิกษุ เธอต้องอาบัติปาราชิก” (เรื่องที่ ๑๐๙)

สมัยนั้น กรุงสาวัตถีเกิดข้าวยากหมากแพง ภิกษุรูปหนึ่งมีไถยจิต ได้ลัก ถั่วเขียวของชาวร้านตลาดไป ๑ กำมือ แล้วเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติ ปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ ตรัสว่า “ภิกษุ เธอต้องอาบัติปาราชิก” (เรื่องที่ ๑๑๐)

สมัยนั้น กรุงสาวัตถีเกิดข้าวยากหมากแพง ภิกษุรูปหนึ่งมีไถยจิต ได้ลัก ถั่วราชมาสของชาวร้านตลาดไป ๑ กำมือ แล้วเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติ ปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุ เธอต้องอาบัติปาราชิก” (เรื่องที่ ๑๑๑)

สมัยนั้น กรุงสาวัตถีเกิดข้าวยากหมากแพง ภิกษุรูปหนึ่งมีไถยจิต ได้ลักงาของชาวร้านตลาดไป ๑ กำมือ แล้วเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุ เธอต้องอาบัติปาราชิก” (เรื่องที่ ๑๑๒)

เรื่องเนื้อเป็นเดน ๒ เรื่อง

สมัยนั้น พวกโจรฆ่าโค กินเนื้อแล้ว ซ่อนส่วนที่เหลือไว้ในป่าอันธวัน เขตกรุงสาวัตถี แล้วพากันไป พวกภิกษุสำคัญว่าเป็นของบังสุกุล จึงให้อนุปสัมบันถือเอาไปทำให้สุกแล้วฉัน พวกโจรกล่าวหาภิกษุเหล่านั้นว่า “พวกท่านไม่เป็นพระ” พวกภิกษุเกิดความกังวลใจว่า พวกเราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุทั้งหลาย พวกเธอสำคัญว่าเป็นของบังสุกุล ไม่ต้องอาบัติ” (เรื่องที่ ๑๑๓)

สมัยนั้น พวกโจรฆ่าสุกร กินเนื้อแล้ว ซ่อนส่วนที่เหลือไว้ในป่าอันธวัน เขตกรุงสาวัตถีแล้วพากันไป พวกภิกษุสำคัญว่าเป็นของบังสุกุล จึงให้อนุปสัมบันถือเอาไปทำให้สุกแล้วฉัน พวกโจรกล่าวหาภิกษุเหล่านั้นว่า “พวกท่านไม่เป็นพระ” พวกภิกษุเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุทั้งหลาย พวกเธอสำคัญว่าเป็นของบังสุกุล ไม่ต้องอาบัติ” (เรื่องที่ ๑๑๔)

เรื่องหญ้า ๒ เรื่อง

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งไปที่ทุ่งหญ้า มีไถยจิต ได้ลักหญ้าที่เขาเกี่ยวไว้แล้ว มีราคา ๕ มาสก แล้วเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุ เธอต้องอาบัติ ปาราชิก” (เรื่องที่ ๑๑๕)

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งไปที่ทุ่งหญ้า มีไถยจิต ได้ลักเกี่ยวหญ้า มีราคา ๕ มาสก ไปแล้วเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุ เธอต้องอาบัติปาราชิก” (เรื่อง ที่ ๑๑๖)

เรื่องให้แบ่งของสงฆ์ ๗ เรื่อง

[๑๕๖] สมัยนั้น พวกภิกษุอาคันตุกะให้แบ่งผลมะม่วงของสงฆ์แล้วขบฉัน พวกภิกษุเจ้าถิ่นกล่าวหาภิกษุเหล่านั้นว่า “พวกท่านไม่เป็นพระ” พวกภิกษุอาคันตุกะเกิดความกังวลใจว่า พวกเราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสถามว่า “ภิกษุทั้งหลาย พวกเธอคิดอย่างไร” “พวกข้าพระพุทธเจ้าต้องการจะฉัน พระพุทธเจ้าข้า” “ภิกษุทั้งหลาย พวกเธอต้องการจะฉัน ไม่ต้องอาบัติ” (เรื่องที่ ๑๑๗)

สมัยนั้น พวกภิกษุอาคันตุกะให้แบ่งผลหว้าของสงฆ์แล้วขบฉัน พวกภิกษุ เจ้าถิ่นกล่าวหาภิกษุเหล่านั้นว่า “พวกท่านไม่เป็นพระ” พวกภิกษุอาคันตุกะเกิดความกังวลใจว่า พวกเราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระ ผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุทั้งหลาย พวกเธอต้องการจะฉัน ไม่ต้องอาบัติ” (เรื่องที่ ๑๑๘)

สมัยนั้น พวกภิกษุอาคันตุกะให้แบ่งผลขนุนสำปะลอของสงฆ์แล้วขบฉัน พวกภิกษุเจ้าถิ่นกล่าวหาภิกษุเหล่านั้นว่า “พวกท่านไม่เป็นพระ” พวกภิกษุอาคันตุกะเกิดความกังวลใจว่า พวกเราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุทั้งหลาย พวกเธอต้องการจะฉัน ไม่ต้องอาบัติ” (เรื่องที่ ๑๑๙)

สมัยนั้น พวกภิกษุอาคันตุกะให้แบ่งผลขนุนของสงฆ์แล้วขบฉัน พวกภิกษุ เจ้าถิ่นกล่าวหาภิกษุเหล่านั้นว่า “พวกท่านไม่เป็นพระ” พวกภิกษุอาคันตุกะเกิดความกังวล ใจว่า พวกเราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูล พระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุทั้งหลาย พวกเธอต้องการจะ ฉัน ไม่ต้องอาบัติ” (เรื่องที่ ๑๒๐)

สมัยนั้น พวกภิกษุอาคันตุกะให้แบ่งผลตาลสุกของสงฆ์แล้วขบฉัน พวกภิกษุเจ้าถิ่นกล่าวหาภิกษุเหล่านั้นว่า “พวกท่านไม่เป็นพระ” พวกภิกษุอาคันตุกะเกิดความกังวลใจว่า พวกเราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระ ผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุทั้งหลาย พวกเธอต้องการจะฉัน ไม่ต้องอาบัติ” (เรื่องที่ ๑๒๑)

สมัยนั้น พวกภิกษุอาคันตุกะให้แบ่งต้นอ้อยของสงฆ์แล้วขบฉัน พวกภิกษุ เจ้าถิ่นกล่าวหาภิกษุเหล่านั้นว่า “พวกท่านไม่เป็นพระ” พวกภิกษุอาคันตุกะเกิดความกังวลใจว่า พวกเราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระ ผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุทั้งหลาย พวกเธอต้องการจะฉัน ไม่ต้องอาบัติ” (เรื่องที่ ๑๒๒)

สมัยนั้น พวกภิกษุอาคันตุกะให้แบ่งผลมะพลับของสงฆ์แล้วขบฉัน พวก ภิกษุเจ้าถิ่นกล่าวหาภิกษุเหล่านั้นว่า “พวกท่านไม่เป็นพระ” พวกภิกษุอาคันตุกะเกิดความกังวลใจว่า พวกเราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุทั้งหลาย พวกเธอต้องการจะ ฉัน ไม่ต้องอาบัติ” (เรื่องที่ ๑๒๓)

เรื่องไม่ใช่เจ้าของ ๗ เรื่อง

สมัยนั้น พวกคนเฝ้าสวนมะม่วงได้ถวายผลมะม่วงแก่ภิกษุทั้งหลาย พวกภิกษุมีความรังเกียจว่า ชนเหล่านี้มีหน้าที่เฝ้า ไม่มีสิทธิ์จะถวาย จึงไม่ยอมรับแล้วนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุทั้งหลาย ไม่ต้องอาบัติ เพราะคนเฝ้าถวาย” (เรื่องที่ ๑๒๔)

สมัยนั้น พวกคนเฝ้าสวนหว้าได้ถวายผลหว้าแก่ภิกษุทั้งหลาย พวกภิกษุมีความรังเกียจว่า ชนเหล่านี้มีหน้าที่เฝ้า ไม่มีสิทธิ์จะถวาย จึงไม่ยอมรับแล้วนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุทั้งหลาย ไม่ต้องอาบัติ เพราะคนเฝ้าถวาย” (เรื่องที่ ๑๒๕)

สมัยนั้น พวกคนเฝ้าสวนขนุนสำปะลอได้ถวายผลขนุนสำปะลอแก่ภิกษุทั้งหลาย พวกภิกษุมีความรังเกียจว่า ชนเหล่านี้มีหน้าที่เฝ้า ไม่มีสิทธิ์จะถวาย จึงไม่ยอมรับแล้วนำเรื่องไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุทั้งหลาย ไม่ต้องอาบัติ เพราะคนเฝ้าถวาย” (เรื่องที่ ๑๒๖)

สมัยนั้น พวกคนเฝ้าสวนขนุนได้ถวายผลขนุนแก่ภิกษุทั้งหลาย พวกภิกษุมีความรังเกียจว่า ชนเหล่านี้มีหน้าที่เฝ้า ไม่มีสิทธิ์จะถวาย จึงไม่ยอมรับแล้วนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุทั้งหลาย ไม่ต้องอาบัติ เพราะคนเฝ้าถวาย” (เรื่องที่ ๑๒๗)

สมัยนั้น พวกคนเฝ้าสวนตาลสุกได้ถวายผลตาลสุกแก่ภิกษุทั้งหลาย พวกภิกษุมีความรังเกียจว่า ชนเหล่านี้มีหน้าที่เฝ้า ไม่มีสิทธิ์จะถวาย จึงไม่ยอมรับแล้ว นำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุทั้งหลาย ไม่ต้องอาบัติ เพราะคนเฝ้าถวาย” (เรื่องที่ ๑๒๘)

สมัยนั้น พวกคนเฝ้าไร่อ้อยได้ถวายลำอ้อยแก่ภิกษุทั้งหลาย พวกภิกษุมีความรังเกียจว่า ชนเหล่านี้มีหน้าที่เฝ้า ไม่มีสิทธิ์จะถวาย จึงไม่ยอมรับแล้วนำเรื่อง นี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุทั้งหลาย ไม่ต้องอาบัติ เพราะคนเฝ้าถวาย” (เรื่องที่ ๑๒๙)

สมัยนั้น พวกคนเฝ้าสวนมะพลับได้ถวายผลมะพลับแก่ภิกษุทั้งหลาย พวกภิกษุมีความรังเกียจว่า ชนเหล่านี้มีหน้าที่เฝ้า ไม่มีสิทธิ์จะถวาย จึงไม่ยอมรับแล้วนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุทั้งหลาย ไม่ต้องอาบัติ เพราะคนเฝ้าถวาย” (เรื่องที่ ๑๓๐)

เรื่องยืมไม้ของสงฆ์ ๑ เรื่อง

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งได้ยืมไม้ของสงฆ์ไปค้ำฝาวิหาร ภิกษุทั้งหลายกล่าวหาภิกษุนั้นว่า “ท่านไม่เป็นพระ” ภิกษุรูปนั้นเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติปาราชิก หรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสถามว่า “ภิกษุ เธอคิดอย่างไร” “ข้าพระพุทธเจ้า ต้องการจะขอยืมพระพุทธเจ้าข้า” “ภิกษุ เธอไม่ต้องอาบัติ เพราะขอยืม” (เรื่องที่ ๑๓๑)

เรื่องลักน้ำของสงฆ์ ๑ เรื่อง

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งมีไถยจิต ได้ลักน้ำของสงฆ์ แล้วเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุ เธอต้องอาบัติปาราชิก” (เรื่องที่ ๑๓๒)

เรื่องลักดินของสงฆ์ ๑ เรื่อง

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งมีไถยจิต ได้ลักดินของสงฆ์ แล้วเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุ เธอต้องอาบัติปาราชิก” (เรื่องที่ ๑๓๓)

เรื่องลักหญ้าของสงฆ์ ๒ เรื่อง

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งมีไถยจิต ได้ลักหญ้ามุงกระต่ายของสงฆ์ แล้วเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุ เธอต้องอาบัติปาราชิก” (เรื่องที่ ๑๓๔)

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งมีไถยจิต ได้เผาหญ้ามุงกระต่ายของสงฆ์ แล้วเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุ เธอไม่ต้องอาบัติปาราชิก แต่ต้องอาบัติทุกกฏ” (เรื่องที่ ๑๓๕)

เรื่องลักเสนาสนะของสงฆ์ ๗ เรื่อง

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งมีไถยจิต ได้ลักเตียงของสงฆ์ แล้วเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุ เธอต้องอาบัติปาราชิก” (เรื่องที่ ๑๓๖)

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งมีไถยจิต ได้ลักตั่งของสงฆ์ แล้วเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุ เธอต้องอาบัติปาราชิก” (เรื่องที่ ๑๓๗)

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งมีไถยจิต ได้ลักฟูกของสงฆ์ แล้วเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุ เธอต้องอาบัติปาราชิก” (เรื่องที่ ๑๓๘)

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งมีไถยจิต ได้ลักหมอนของสงฆ์ แล้วเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุ เธอต้องอาบัติปาราชิก” (เรื่องที่ ๑๓๙)

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งมีไถยจิต ได้ลักบานประตูของสงฆ์ แล้วเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุ เธอต้องอาบัติปาราชิก” (เรื่องที่ ๑๔๐)

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งมีไถยจิต ได้ลักบานหน้าต่างของสงฆ์ แล้วเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุ เธอต้องอาบัติปาราชิก” (เรื่องที่ ๑๔๑)

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งมีไถยจิต ได้ลักไม้กลอนของสงฆ์ แล้วเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุ เธอต้องอาบัติปาราชิก” (เรื่องที่ ๑๔๒)

เรื่องของมีเจ้าของไม่ควรนำไปใช้ ๑ เรื่อง

[๑๕๗] สมัยนั้น ภิกษุทั้งหลายได้นำเสนาสนะเครื่องใช้สอยประจำในวิหารของอุบาสกคนหนึ่งไปใช้สอยที่อื่น อุบาสกนั้นตำหนิ ประณาม โพนทะนาว่า “ไฉน พระคุณเจ้าทั้งหลายจึงนำเครื่องใช้สอยประจำในที่แห่งหนึ่ง ไปใช้ในที่อีกแห่งหนึ่ง เล่า” ภิกษุทั้งหลาย จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุทั้งหลาย เครื่องใช้สอยในที่แห่งหนึ่ง ไม่พึงนำไปใช้สอยในที่อีกแห่งหนึ่ง ภิกษุใดพึงใช้สอย ต้องอาบัติทุกกฏ” (เรื่องที่ ๑๔๓)

เรื่องของมีเจ้าของควรขอยืม ๑ เรื่อง

สมัยนั้น ภิกษุทั้งหลายรังเกียจการนำเสนาสนะเครื่องใช้สอยไปโรงอุโบสถบ้าง ที่ประชุมบ้าง จึงนั่งบนพื้นดิน เนื้อตัวและจีวรจึงเปื้อนฝุ่น ภิกษุทั้งหลาย จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้นำไปใช้ได้ชั่วคราว” (เรื่องที่ ๑๔๔)

เรื่องภิกษุณีชาวกรุงจำปา ๑ เรื่อง

สมัยนั้น ภิกษุณีผู้เป็นอันเตวาสินีของภิกษุณีถุลลนันทา ไปยังตระกูลอุปัฏฐากของภิกษุณีถุลลนันทา ในกรุงจัมปา บอกคนในตระกูลว่า “ภิกษุณีถุลลนันทา ประสงค์จะดื่มยาคูปรุงด้วยของ ๓ อย่าง” เมื่อเขาหุงหาให้แล้วเธอกลับนำไปฉัน เสียเอง ภิกษุณีถุลลนันทารู้เข้าจึงกล่าวหาภิกษุณีนั้นว่า “เธอไม่เป็นพระ” ภิกษุณีนั้นเกิดความกังวลใจจึงบอกความนั้นแก่ภิกษุณีทั้งหลาย พวกภิกษุณีจึงบอกแก่ภิกษุทั้งหลาย พวกภิกษุได้นำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ ตรัสว่า “ภิกษุทั้งหลาย ภิกษุณีนั้นไม่ต้องอาบัติปาราชิก แต่ต้องอาบัติปาจิตตีย์ เพราะกล่าวเท็จทั้งที่รู้” (เรื่องที่ ๑๔๕)

เรื่องภิกษุณีชาวกรุงราชคฤห์ ๑ เรื่อง

สมัยนั้น ภิกษุณีผู้เป็นอันเตวาสินีของภิกษุณีถุลลนันทา ไปยังตระกูลอุปัฏฐาก ของภิกษุณีถุลลนันทาในกรุงราชคฤห์ บอกคนในตระกูลว่า “ภิกษุณีถุลลนันทาประสงค์จะฉันขนมรวงผึ้ง” เมื่อสั่งให้เขาทอดแล้วเธอกลับนำไปฉันเสียเอง ภิกษุณีถุลลนันทารู้เข้าจึงกล่าวหาภิกษุณีนั้นว่า “เธอไม่เป็นพระ” ภิกษุณีนั้นเกิดความกังวลใจจึงบอกความนั้นแก่ภิกษุณีทั้งหลาย พวกภิกษุณีจึงบอกแก่ภิกษุทั้งหลาย พวกภิกษุได้นำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุทั้งหลาย ภิกษุณีนั้นไม่ต้องอาบัติปาราชิก แต่ต้องอาบัติปาจิตตีย์ เพราะ กล่าวเท็จทั้งที่รู้” (เรื่องที่ ๑๔๖)

เรื่องพระอัชชุกะชาวกรุงเวสาลี ๑ เรื่อง

[๑๕๘] คหบดีผู้เป็นอุปัฏฐากของพระอัชชุกะ ในกรุงเวสาลี มีบุตร ๑ คน หลาน ๑ คน ต่อมา เขาสั่งเสียท่านพระอัชชุกะว่า “ท่านพึงบอกที่ฝังทรัพย์แก่เด็ก ผู้มีศรัทธาเลื่อมใส ในจำนวนเด็ก ๒ คนนี้” แล้วถึง

แก่กรรม เวลานั้นปรากฏว่าหลานชายของคหบดีเป็นผู้มีศรัทธาเลื่อมใส ท่านพระอัชชุกะจึงบอกที่ฝังทรัพย์แก่ เธอ เธอนำทรัพย์สมบัติมาตั้งเป็นกองทุนและเริ่มให้ทาน

ต่อมาบุตรของคหบดีนั้น ได้เรียนถามท่านพระอานนท์ว่า “พระคุณเจ้า อานนท์ ใครเป็นทายาทของพ่อ ลูกหรือหลาน”

“ธรรมดาลูกต้องเป็นทายาทของพ่อ”

“ท่านขอรับ พระคุณเจ้าอัชชุกะบอกทรัพย์สมบัติของกระผมแก่คู่แข่งของ กระผมไปแล้ว”

“โยม ท่านพระอัชชุกะไม่เป็นพระ”

ลำดับนั้น ท่านพระอัชชุกะกล่าวกับท่านพระอานนท์ว่า “ท่านอานนท์ ท่านโปรดให้การวินิจฉัยแก่กระผมเถิด ขอรับ”

ท่านพระอุบาลีอยู่ฝ่ายพระอัชชุกะ ถามพระอานนท์ว่า “ท่านอานนท์ ภิกษุรูปใดบอกขุมทรัพย์แก่บุคคลตามที่เจ้าของสั่งให้บอก ภิกษุรูปนั้นจะต้องอาบัติอะไร”

ท่านพระอานนท์ตอบว่า “ภิกษุนั้นจะไม่ต้องอาบัติอะไรเลย โดยที่สุดแม้แต่อาบัติทุกกฏ”

ท่านพระอุบาลีจึงกล่าวว่า “พระอัชชุกะนี้อันเจ้าของทรัพย์สั่งไว้ว่า ท่านโปรดบอกที่ฝังทรัพย์นี้แก่บุคคลชื่อนี้ จึงได้บอกแก่ผู้นั้น ดังนั้นพระอัชชุกะจึงไม่ต้องอาบัติ” (เรื่องที่ ๑๔๗)

เรื่องทารกชาวกรุงพาราณสี ๑ เรื่อง

[๑๕๙] ตระกูลอุปัฏฐากของท่านพระปิลินทวัจฉะในกรุงพาราณสี ถูกโจรปล้นและพาเด็กไป ๒ คน ต่อมา ท่านพระปิลินทวัจฉะช่วยนำเด็กหนีออกมาไว้ ที่ปราสาทด้วยอิทธิฤทธิ์ ชาวบ้านเลื่อมใสว่า นี้เป็นอิทธานุภาพของท่าน พระปิลินทวัจฉะโดยแท้ ภิกษุทั้งหลายจึงตำหนิ ประณาม โพนทะนาว่า “ไฉนท่านปิลินทวัจฉะจึงนำเด็กที่พวกโจรพาตัวไปมาเล่า” แล้วนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุทั้งหลาย ภิกษุผู้มีฤทธิ์ไม่ต้องอาบัติ เพราะวิสัยแห่งฤทธิ์” (เรื่องที่ ๑๔๘)

เรื่องภิกษุชาวกรุงโกสัมพี ๑ เรื่อง

[๑๖๐] สมัยนั้น พระปัณฑุกะและพระกปิละเป็นเพื่อนกัน รูปหนึ่งอยู่ใน อาวาสใกล้หมู่บ้าน อีกรูปหนึ่งอยู่ในกรุงโกสัมพี ต่อมาเพื่อนภิกษุผู้อยู่ในหมู่บ้านเดินทางจากหมู่บ้านไปกรุงโกสัมพี ระหว่างทาง ข้ามแม่น้ำ เปลวมันข้นที่หลุดจากมือของพวกคนฆ่าหมูลอยมาติดที่เท้า เธอจึงเก็บไว้ด้วยตั้งใจว่าจะให้คืนแก่เจ้าของ พวกเจ้าของกล่าวหาภิกษุนั้นว่า “ท่านไม่เป็นพระ” หญิงเลี้ยงโคคนหนึ่งพบท่านข้าม น้ำจึงได้กล่าวกับท่านดังนี้ว่า “ท่าน นิมนต์มาเสพเมถุนธรรมกันเถิด เจ้าค่ะ” ท่านคิดว่า แม้ตามปกติ เราก็ไม่เป็นพระอยู่แล้ว จึงเสพเมถุนธรรมกับหญิงเลี้ยงโค แล้ว เดินทางถึงกรุงโกสัมพี เล่าเรื่องนั้นให้ภิกษุทั้งหลายฟัง พวกภิกษุจึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุทั้งหลาย ภิกษุนั้นไม่ต้องอาบัติ ปาราชิกเพราะถือเอาสิ่งของที่เจ้าของไม่ได้ให้ แต่ต้องอาบัติปาราชิกเพราะเสพเมถุนธรรม” (เรื่องที่ ๑๔๙)

เรื่องสัทธิวิหาริกของพระทัพพิกะกรุงสาคละ ๑ เรื่อง

[๑๖๑] สมัยนั้น ภิกษุสัทธิวิหาริกของท่านพระทัฬหิกะ กรุงสาคละ อยากจะสึกจึงไปลักผ้าโพกของชาวร้านตลาดมาแล้ว ได้กล่าวกับท่านพระทัฬหิกะดังนี้ว่า “กระผมไม่เป็นพระเสียแล้วจักสึกล่ะ ขอรับ”

“คุณทำผิดอะไรเล่า”

“กระผมลักผ้าโพกของชาวร้านตลาด”

ท่านพระทัฬหิกะให้นำผ้านั้นมาตีราคา ราคาผ้าไม่ถึง ๕ มาสก ท่านพระทัฬหิกะกล่าวว่า “เธอไม่ต้องอาบัติปาราชิก” แล้วได้แสดงธรรมีกถาให้ฟัง ภิกษุนั้นยินดียิ่ง (เรื่องที่ ๑๕๐)

ปาราชิกสิกขาบทที่ ๒ จบ

ปาราชิกสิกขาบทที่ ๓
ว่าด้วยการพรากกายมนุษย์
เรื่องหมู่ภิกษุผู้เจริญอสุภกัมมัฏฐานกับตาเถนมิคลัณฑิกะ

[๑๖๒] สมัยนั้น พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าประทับอยู่ ณ กูฏาคารศาลา ในป่ามหาวัน เขตกรุงเวสาลี ครั้งนั้น พระผู้มีพระภาคตรัสสอนอสุภกัมมัฏฐาน ทรงพรรณนาคุณอสุภกัมมัฏฐาน ตรัสสรรเสริญการเจริญอสุภกัมมัฏฐาน ตรัสพรรณนาคุณอสุภสมาบัติเนือง ๆ แก่ภิกษุทั้งหลาย โดยประการต่างๆ

ต่อมา พระผู้มีพระภาคตรัสเรียกภิกษุทั้งหลายมารับสั่งว่า “ภิกษุทั้งหลาย เราปรารถนาจะหลีกเร้นอยู่ผู้เดียวสักครึ่งเดือน ใครๆ อย่าเข้าไปหาเรา ยกเว้นภิกษุผู้นำภัตตาหารเข้าไปให้รูปเดียว”

ภิกษุทั้งหลายรับสนองพระพุทธดำรัสว่า “ได้พระพุทธเจ้าข้า” ไม่มีใครเข้าไปเฝ้าพระผู้มีพระภาคนอกจากภิกษุผู้นำภัตตาหารเข้าไปทูลถวายรูปเดียว

ภิกษุทั้งหลายสนทนากันว่า “พระผู้มีพระภาคตรัสสอนอสุภกัมมัฏฐาน ทรงพรรณนาคุณอสุภกัมมัฏฐาน ตรัสสรรเสริญการเจริญอสุภกัมมัฏฐาน ตรัสพรรณนาคุณอสุภสมาบัติเนืองๆ แก่ภิกษุทั้งหลายโดยประการต่างๆ” แล้วพากันประกอบความเพียรในการเจริญอสุภกัมมัฏฐานหลายประการ กระทั่งเกิดความรู้สึกอึดอัด เบื่อหน่าย รังเกียจร่างกายของตน เหมือนชายหรือหญิงที่เป็นหนุ่มเป็นสาวชอบแต่งตัว อาบน้ำ สระเกล้า มีซากศพงู ซากศพสุนัขหรือซากศพมนุษย์มาติดอยู่ที่คอ เกิดความรู้สึกอึดอัด เบื่อหน่าย รังเกียจ ภิกษุเหล่านั้นจึงฆ่าตัวตายเองบ้าง ใช้กันและกันให้ฆ่าบ้าง ภิกษุบางกลุ่มพากันเข้าไปหาตาเถนมิคลัณฑิกะ[๑] บอกว่า “ขอโอกาสหน่อยเถิด ท่านช่วยฆ่าพวกอาตมาทีเถิด บาตรและจีวรนี้จักเป็นของท่าน” ตาเถน มิคลัณฑิกะรับจ้างเอาบาตรและจีวรจึงฆ่าภิกษุมากมาย ถือดาบเปื้อนเลือดเดินไปถึงแม่น้ำวัคคุมุทา

---

[๑] **สมณกุตฺตโกติ สมณเวสธารโก ผู้ทรงเพศคล้ายสมณะ เพียงแต่ศึกษาธรรม โกนผม นุ่งผ้ากาสายะผืนหนึ่ง เอาผืนหนึ่งพาดบ่า อาศัยอยู่ในวัด กินข้าวก้นบาตร ประชาชนทั่วไปนิยมเรียกว่า “ตาเถน” (วิ.อ. ๑/๑๖๒/๔๓๖)**

[๑๖๓] เมื่อตาเถนมิลัณฑิกะกำลังล้างดาบเปื้อนเลือดอยู่ ได้มีความกังวลใจ เดือดร้อนใจว่า ไม่ใช่ลาภของเราหนอ เราไม่มีลาภหนอ เราได้ชั่วแล้วหนอ เราได้ไม่ดีหนอ เราได้สร้างบาปไว้มากที่ได้ฆ่าภิกษุผู้มีศีลมีกัลยาณธรรม

ขณะนั้นเทวดาผู้นับเนื่องในหมู่มารตนหนึ่ง เดินมาบนผิวน้ำไม่แตกกระเซ็น กล่าวว่า “ดีแล้ว ๆ ท่านสัตบุรุษ เป็นลาภเป็นโชคของท่าน ท่านได้สั่งสมบุญไว้มากที่ได้ช่วยส่งคนที่ยังไม่พ้นทุกข์ให้ข้ามพ้นทุกข์ได้”

ครั้นตาเถนมิคลัณฑิกะได้ทราบว่า เป็นลาภเป็นโชคของเรา เราได้สั่งสมบุญไว้มากที่ได้ช่วยส่งคนที่ยังไม่พ้นทุกข์ให้ข้ามพ้นทุกข์ได้ จึงถือดาบคมกริบเข้าไปบริเวณวิหารกล่าวว่า “ใครที่ยังไม่พ้นทุกข์ ข้าพเจ้าจะช่วยให้ใครพ้นทุกข์ได้บ้าง”

ในภิกษุเหล่านั้น พวกภิกษุผู้ยังมีราคะ เกิดความหวาดกลัวขนพองสยองเกล้า ส่วนพวกภิกษุผู้ที่ไม่มีราคะ ย่อมไม่หวาดกลัว ไม่ขนพองสยองเกล้า

เวลานั้น เขาฆ่าภิกษุวันละ ๑ รูปบ้าง ๒ รูปบ้าง ๓ รูปบ้าง ๔ รูปบ้าง ๕ รูปบ้าง ๖ รูปบ้าง ๗ รูปบ้าง ๘ รูปบ้าง ๙ รูปบ้าง ๑๐ รูปบ้าง ๒๐ รูปบ้าง ๓๐ รูปบ้าง ๔๐ รูปบ้าง ๕๐ รูปบ้าง ๖๐ รูปบ้าง

รับสั่งให้เผดียงสงฆ์

[๑๖๔] เมื่อครึ่งเดือนผ่านไป พระผู้มีพระภาคเสด็จออกจากที่หลีกเร้น ตรัสเรียกท่านพระอานนท์มาตรัสถามว่า “อานนท์ ทำไม ภิกษุสงฆ์จึงดูเหมือนจะน้อยลง”

ท่านพระอานนท์กราบทูลว่า “จริงพระพุทธเจ้าข้า พระผู้มีพระภาคตรัสสอนอสุภกัมมัฏฐาน ทรงพรรณนาคุณอสุภกัมมัฏฐาน ตรัสสรรเสริญการเจริญอสุภกัมมัฏฐาน ตรัสพรรณนาคุณอสุภสมาบัติเนืองๆ แก่ภิกษุทั้งหลายโดยประการต่างๆ และภิกษุเหล่านั้นกล่าวว่า “พระผู้มีพระภาคตรัสสอนอสุภกัมมัฏฐาน ทรงพรรณนาคุณอสุภกัมมัฏฐาน ตรัสสรรเสริญการเจริญอสุภกัมมัฏฐาน ตรัสพรรณนาอสุภสมาบัติเนือง ๆ โดยประการต่าง ๆ” จึงพากันประกอบความเพียรในการเจริญอสุภกัมมัฏฐานหลายประการ กระทั่งเกิดความรู้สึกอึดอัด เบื่อหน่าย รังเกียจร่างกายของตน เหมือนชายหรือหญิงที่เป็นหนุ่มเป็นสาวชอบแต่งตัว อาบน้ำสระเกล้า มีซากศพงู ซากศพสุนัขหรือซากศพมนุษย์ มาติดอยู่ที่คอ เกิดความรู้สึกอึดอัด เบื่อหน่าย รังเกียจ ภิกษุเหล่านั้นจึงฆ่าตัวตายเองบ้าง ใช้กันและกันให้ฆ่าบ้าง ภิกษุบางกลุ่มพากันไปหาตาเถนมิคลัณฑิกะบอกว่า “ขอโอกาสหน่อยเถิด ท่านช่วยฆ่าพวก อาตมาทีเถิด บาตรและจีวรนี้จักเป็นของท่าน” ตาเถนมิคลัณฑิกะ รับจ้างเอาบาตรและจีวร จึงฆ่าภิกษุวันละ ๑ รูปบ้าง ฯลฯ วันละ ๖๐ รูปบ้าง ขอประทานพระ วโรกาส ขอพระองค์โปรดตรัสบอกวิธีอื่นที่ภิกษุสงฆ์จะพึงดำรงอยู่ในอรหัตตผลเถิด พระพุทธเจ้าข้า”

พระผู้มีพระภาคตรัสว่า “อานนท์ ถ้าเช่นนั้นเธอจงเผดียงภิกษุเท่าที่อาศัยกรุงเวสาลีอยู่ทั้งหมดให้ประชุมกันที่โรงอาหาร”

ท่านพระอานนท์ทูลรับสนองพระพุทธดำรัส แล้วเผดียง[๑]ภิกษุสงฆ์ที่อาศัยกรุงเวสาลีอยู่ทั้งหมดให้ประชุมที่โรงอาหาร แล้วเข้าไปเฝ้าพระผู้มีพระภาคถึงที่ประทับครั้นถึงแล้วได้กราบทูลพระผู้มีพระภาคดังนี้

---

[๑] **“เผดียง” คือบอกให้รู้ นิยมใช้ในพิธีกรรมของสงฆ์ เวลาภิกษุสงฆ์จะทำสังฆกรรม ก่อนจะเริ่มทำสังฆกรรมจะมีการเผดียง**

ว่า “พระพุทธเจ้าข้า ภิกษุสงฆ์ประชุมพร้อมกันแล้ว ขอพระองค์ทรงพระกรุณาโปรดทราบเวลาอันสมควรในบัดนี้”

ทรงแสดงอานาปานสติสมาธิกถา

[๑๖๕] ลำดับนั้น พระผู้มีพระภาคเสด็จไปที่โรงอาหาร ประทับนั่งบนพุทธอาสน์ที่จัดถวาย ตรัสเรียกภิกษุทั้งหลายมารับสั่งว่า “ภิกษุทั้งหลาย อานาปานสติสมาธิแม้นี้ที่เจริญแล้วทำให้มากแล้ว ย่อมเป็นสภาพสงบประณีต สดชื่น เป็นธรรมเครื่องอยู่เป็นสุข และทำอกุศลธรรมชั่วร้ายที่เกิดขึ้นแล้ว ๆ ให้อันตรธานไป สงบไปโดยเร็ว เปรียบเหมือนฝุ่นละอองที่ฟุ้งขึ้นท้ายฤดูร้อน ถูกฝนใหญ่นอกฤดูกาลให้ อันตรธานไป สงบไปโดยเร็ว อานาปานสติสมาธิที่เจริญแล้วอย่างไร ทำให้มากแล้วอย่างไร จึงเป็นสภาพสงบประณีต สดชื่น เป็นธรรมเครื่องอยู่เป็นสุขและทำอกุศลธรรมชั่วร้ายที่เกิดขึ้นแล้ว ๆ ให้อันตรธานไป สงบไปโดยเร็ว

ภิกษุทั้งหลาย ภิกษุในธรรมวินัยนี้ ไปสู่ป่าก็ดี ไปสู่โคนไม้ก็ดี ไปสู่เรือนว่างก็ดี นั่งคู้บัลลังก์ตั้งกายตรง ดำรงสติไว้เฉพาะหน้า[๑] มีสติหายใจออก มีสติหายใจเข้า[๒]

อานาปานสติ ๑๖ ขั้น[๓]

(๑) เมื่อหายใจออกยาว ก็รู้ชัดว่าหายใจออกยาว
เมื่อหายใจเข้ายาว ก็รู้ชัดว่าหายใจเข้ายาว

(๒) เมื่อหายใจออกสั้น ก็รู้ชัดว่าหายใจออกสั้น
เมื่อหายใจเข้าสั้น ก็รู้ชัดว่าหายใจเข้าสั้น

(๓) สำเหนียกว่า จะรู้ชัดกองลมทั้งปวง หายใจออก
สำเหนียกว่า จะรู้ชัดกองลมทั้งปวง หายใจเข้า

(๔) สำเหนียกว่า จะระงับกายสังขาร หายใจออก
สำเหนียกว่า จะระงับกายสังขาร หายใจเข้า

(๕) สำเหนียกว่า จะรู้ชัดปีติ หายใจออก
สำเหนียกว่า จะรู้ชัดปีติ หายใจเข้า

(๖) สำเหนียกว่า จะรู้ชัดสุข หายใจออก
สำเหนียกว่า จะรู้ชัดสุข หายใจเข้า

(๗) สำเหนียกว่า จะรู้ชัดจิตตสังขาร หายใจออก
สำเหนียกว่า จะรู้ชัดจิตตสังขาร หายใจเข้า

สงฆ์ คือบอกให้สงฆ์รู้ว่าจะทำอะไร อย่างไร

[๑] กำหนดอารมณ์กัมมัฏฐาน

[๒] ตามอรรถกถาวินัยนี้ อัสสาสะ หายใจออก ปัสสาสะ หายใจเข้า (อสฺสาโสติ พหินิกฺขมนวาโต. ปสฺสาโสติ อนฺโตปวิสนวาโต. วิ.อ. ๑/๑๖๕/๔๔๖) ส่วนตามอรรถกถาพระสูตร กลับกัน อัสสาสะ หายใจเข้า ปัสสาสะ หายใจออก (อสฺสาโสติ อนฺโตปวิสนนาสิกวาโต. ปสฺสาโสติ พหินิกฺขมนนาสิกวาโต. ม.อ. ๒/๓๐๕/๑๓๖)

[๓] ม.ม. ๑๓/๑๔๑/๙๕-๖, ม.อุ. ๑๔/๑๔๗/๑๓๐-๑๓๑, สำ.ม. ๑๙/๙๗๗/๒๖๙

(๘) สำเหนียกว่า จะระงับจิตตสังขาร หายใจออก
สำเหนียกว่า จะระงับจิตตสังขาร หายใจเข้า
(๙) สำเหนียกว่า จะรู้ชัดจิต หายใจออก
สำเหนียกว่า จะรู้ชัดจิต หายใจเข้า
(๑๐) สำเหนียกว่า จะยังจิตให้บันเทิง หายใจออก
สำเหนียกว่า จะยังจิตให้บันเทิง หายใจเข้า
(๑๑) สำเหนียกว่า จะตั้งจิตมั่น หายใจออก
สำเหนียกว่า จะตั้งจิตมั่น หายใจเข้า
(๑๒) สำเหนียกว่า จะเปลื้องจิต หายใจออก
สำเหนียกว่า จะเปลื้องจิต หายใจเข้า
(๑๓) สำเหนียกว่า จะพิจารณาเห็นว่าไม่เที่ยง หายใจออก
สำเหนียกว่า จะพิจารณาเห็นว่าไม่เที่ยง หายใจเข้า
(๑๔) สำเหนียกว่า จะพิจารณาเห็นความคลายออกได้ หายใจออก
สำเหนียกว่า จะพิจารณาเห็นความคลายออกได้ หายใจเข้า
(๑๕) สำเหนียกว่า จะพิจารณาเห็นความดับไป หายใจออก
สำเหนียกว่า จะพิจารณาเห็นความดับไป หายใจเข้า
(๑๖) สำเหนียกว่า จะพิจารณาเห็นความสลัดเสียได้ หายใจออก
สำเหนียกว่า จะพิจารณาเห็นความสลัดเสียได้ หายใจเข้า”

ทรงประชุมสงฆ์บัญญัติสิกขาบท

[๑๖๖] ลำดับนั้น พระผู้มีพระภาครับสั่งให้ประชุมสงฆ์เพราะเรื่องนี้เป็นต้นเหตุทรงสอบถามภิกษุทั้งหลายว่า “ภิกษุทั้งหลาย ทราบว่า ภิกษุทั้งหลายฆ่าตัวตายเองบ้าง ใช้กันและกันให้ฆ่าบ้าง บางกลุ่มพากันเข้าไปหาตาเถนมิคลัณฑิกะ บอกว่า “ขอโอกาสหน่อยเถิด ท่านช่วยฆ่าพวกอาตมาทีเถิด บาตรและจีวรนี้จักเป็นของท่าน” จริงหรือ” ภิกษุทั้งหลายทูลรับว่า “จริง พระพุทธเจ้าข้า” พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้า ทรงตำหนิว่า “ภิกษุทั้งหลาย การกระทำของภิกษุเหล่านั้น ไม่สมควร ไม่คล้อยตาม ไม่เหมาะสม ไม่ใช่กิจของสมณะ ใช่ไม่ได้ ไม่ควรทำ ไฉนภิกษุเหล่านั้น จึงฆ่าตัวตายเองบ้าง ใช้กันและให้ฆ่าบ้าง บางกลุ่มพากันเข้าไปหาตาเถนมิคลัณฑิกะ บอกว่า “ขอโอกาสหน่อยเถิด ท่านช่วยฆ่าพวกอาตมาทีเถิด บาตรและจีวรนี้จักเป็นของท่าน” บ้างเล่า ภิกษุทั้งหลาย การกระทำอย่างนี้ มิได้ทำคนที่ยังไม่เลื่อมใสให้เลื่อมใส ฯลฯ” แล้วจึงรับสั่งให้ภิกษุทั้งหลายยกสิกขาบทนี้ขึ้นแสดงดังนี้

พระบัญญัติ

[๑๖๗] **ก็ ภิกษุใดจงใจพรากกายมนุษย์จากชีวิต หรือแสวงหาศัสตราอันจะพรากกายมนุษย์นั้น แม้ภิกษุนี้ก็เป็นปาราชิก หาสังวาสมิได้**

สิกขาบทนี้พระผู้มีพระภาคทรงบัญญัติไว้แก่ภิกษุทั้งหลายอย่างนี้

เรื่องหมู่ภิกษุผู้เจริญอสุภกัมมัฏฐานกับตาเถนมิคลัณฑิกะ จบ

เรื่องพระฉัพพัคคีย์

[๑๖๘] สมัยนั้น อุบาสกคนหนึ่งล้มป่วย เขามีภรรยารูปงาม น่าดู น่าชม พวกภิกษุฉัพพัคคีย์ชอบภรรยาของเขาจึงปรึกษาว่า “ถ้าอุบาสกยังมีชีวิต พวกเราจักไม่ได้นาง มาช่วยกันกล่าวพรรณนาคุณความตายให้เขาฟังเถิด” จึงเข้าไปหาอุบาสกกล่าว ว่า “อุบาสก ท่านทำคุณงามความดี ทำที่ต้านทานความขลาดกลัวไว้แล้ว ไม่ได้ทำ ชั่ว ไม่ได้ทำบาปหยาบช้าทารุณอะไรไว้ ท่านสร้างแต่คุณงามความดี ไม่สร้างกรรมชั่วเลย จะมีชีวิตอยู่อย่างลำบากยากเข็ญไปทำไม ท่านตายเสียดีกว่า หลังจากตายแล้ว จักไปบังเกิดในสุคติโลกสวรรค์ จักเอิบอิ่มพรั่งพร้อมด้วยกามคุณ ๕ อันเป็นทิพย์”

[๑๖๙] อุบาสกเห็นจริงว่า “ท่านกล่าวจริง เพราะเราทำคุณงามความดี ทำที่ต้านทานความขลาดกลัวไว้แล้ว ไม่ได้ทำชั่ว ไม่ได้ทำบาปหยาบช้าทารุณอะไรไว้ เราสร้างแต่คุณงามความดี ไม่สร้างกรรมชั่วเลย จะมีชีวิตอยู่อย่างลำบากยากเข็ญไปทำไม เราตายเสียดีกว่า หลังจากตายแล้ว จักไปบังเกิดในสุคติ โลกสวรรค์ จักเอิบอิ่มพรั่งพร้อมด้วยกามคุณ ๕ อันเป็นทิพย์” จึงรับประทานอาหารแสลง กินของแสลง ลิ้มของแสลง ดื่มของแสลง จนอาการเจ็บป่วยหนักเข้าถึงกับเสียชีวิต ภรรยาของ อุบาสกนั้นตำหนิ ประณาม โพนทะนาว่า “พระสมณะเชื้อสายศากยบุตรเหล่านี้ ไม่มีความละอาย ทุศีล ชอบกล่าวเท็จ แต่ก็ปฏิญญาตนว่า ประพฤติธรรม ประพฤติสงบ ประพฤติพรหมจรรย์ กล่าวจริง มีศีล มีกัลยาณธรรม พวกเธอไม่มีความเป็นสมณะความเป็นพราหมณ์ ความเป็นสมณะความเป็นพราหมณ์ของพวกเธอเสื่อมสิ้นไปแล้ว พวกเธอจะเป็นสมณะจะเป็นพราหมณ์ได้อย่างไร พวกเธอปราศจากความเป็นสมณะ ปราศจากความเป็นพราหมณ์ พวกเธอได้กล่าวพรรณนาคุณความตายให้สามีของ เราฟัง สามีของเราถูกพวกเธอฆ่าแล้ว” แม้พวกชาวบ้านอื่นๆ ก็ตำหนิ ประณาม โพนทะนาว่า “พระสมณะเชื้อสายศากยบุตรเหล่านี้ไม่มีความละอาย ฯลฯ พวกเธอกล่าวพรรณาคุณความตายให้อุบาสกฟัง อุบาสกถูกพวกเธอฆ่าแล้ว”

ภิกษุทั้งหลายได้ยินประชาชน ตำหนิ ประณาม โพนทะนา บรรดาภิกษุ ผู้มักน้อย ฯลฯ จึงตำหนิ ประณาม โพนทะนาว่า “ไฉนพวกภิกษุฉัพพัคคีย์ จึงกล่าว พรรณนาคุณความตายให้อุบาสกฟังเล่า”

ทรงประชุมสงฆ์บัญญัติอนุบัญญัติ

[๑๗๐] ลำดับนั้น ภิกษุทั้งหลายจึงนำเรื่องนั้นไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์รับสั่งให้ประชุมสงฆ์เพราะเรื่องนี้เป็นต้นเหตุ ทรงสอบถามพวกภิกษุฉัพพัคคีย์ว่า “ภิกษุทั้งหลาย ทราบว่าพวกเธอกล่าวพรรณนาคุณความตายให้อุบาสกฟังจริงหรือ” ภิกษุเหล่านั้นทูลรับว่า “จริง พระพุทธเจ้าข้า” พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้า ทรงตำหนิว่า “โมฆบุรุษทั้งหลาย การกระทำของพวกเธอไม่ สมควร ไม่คล้อยตาม ไม่เหมาะสม ไม่ใช่กิจของสมณะ ใช่ไม่ได้ ไม่ควรทำ ไฉน พวกเธอ จึงกล่าวพรรณนาคุณความตายให้

อุบาสกฟังเล่า โมฆบุรุษทั้งหลาย การ ทำอย่างนี้มิได้ทำคนที่ยังไม่เลื่อมใสให้เลื่อมใส ฯลฯ" แล้วจึงรับสั่งให้ภิกษุทั้งหลายยกสิกขาบทนี้ขึ้นแสดงดังนี้

พระอนุบัญญัติ

[๑๗๑] **อนึ่ง ภิกษุใดจงใจพรากกายมนุษย์จากชีวิต หรือแสวงหาศัสตรา อันจะพรากกายมนุษย์นั้น กล่าวพรรณนาคุณความตายหรือชักชวนเพื่อให้ตาย ว่า "ท่านผู้เจริญ จะมีชีวิตอย่างลำบากยากเข็ญนี้ไปทำไม ท่านตายเสียดีกว่า ดังนี้" เธอมีจิตใจอย่างนี้ มีดำริในใจอย่างนี้ กล่าวพรรณนาคุณความตาย หรือชักชวนเพื่อความตายโดยประการต่าง ๆ แม้ภิกษุนี้ก็เป็นปาราชิก หาสังวาสมิได้**

เรื่องพระฉัพพัคคีย์ จบ

สิกขาบทวิภังค์

[๑๗๒] คำว่า **อนึ่ง...ใด** คือ ผู้ใด ผู้เช่นใด ฯลฯ นี้ที่พระผู้มีพระภาคตรัสว่า อนึ่ง...ใด

คำว่า **ภิกษุ** มีอธิบายว่า ชื่อว่า ภิกษุ เพราะเป็นผู้ขอ ฯลฯ นี้ที่พระผู้มีพระภาคทรงประสงค์เอาว่า ภิกษุ ในความหมายนี้

คำว่า **จงใจ** ได้แก่ รู้อยู่ รู้ดีอยู่ จงใจ ตั้งใจ ล่วงละเมิด

ที่ชื่อว่า **กายมนุษย์** ได้แก่ จิตดวงแรกเกิด คือวิญญาณดวงแรกปรากฏขึ้นในครรภ์มารดา จนถึงเวลาตาย อัตภาพในระหว่างนี้ชื่อว่ากายมนุษย์

คำว่า **พรากจากชีวิต** ได้แก่ ตัดทำลายชีวิตินทรีย์ ตัดความสืบต่อ

คำว่า **แสวงหาศัสตราอันจะพรากกายมนุษย์นั้น** ได้แก่ แสงหาดาบ หอก ฉมวก หลาว ค้อน หิน มีด ยาพิษ หรือเชือก

คำว่า **กล่าวพรรณนาคุณความตาย** ได้แก่ แสดงโทษในความมีชีวิตอยู่ พรรณนาคุณความตาย

คำว่า **ชักชวนเพื่อให้ตาย** คือ ชักชวนให้นำมีดมา ให้กินยาพิษหรือให้เอาเชือกผูกคอตาย

คำว่า **ท่านผู้เจริญ** เป็นคำร้องเรียก

คำว่า **จะมีชีวิตอย่างลำบากยากเข็ญนี้ไปทำไม ท่านตายเสียดีกว่า** นั้นมีอธิบายว่า ชีวิตที่ชื่อว่ายากแค้น คือ เทียบชีวิตของคนมั่งคั่ง ชีวิตของคนขัดสนก็ชื่อ ว่ายากแค้น เทียบชีวิตของคนมีทรัพย์ ชีวิตของคนไม่มีทรัพย์ก็ชื่อว่ายากแค้น เทียบชีวิตของพวกเทวดา ชีวิตของมนุษย์ทั้งหลายก็ชื่อว่ายากแค้น

ที่ชื่อว่า **ชีวิตลำบาก** ได้แก่ ชีวิตคนมือขาด เท้าขาด ทั้งมือและเท้าขาด หูแหว่ง จมูกวิ่น ทั้งหูแหว่งและจมูกวิ่น มีชีวิตอยู่อย่างยากเข็ญเช่นนี้ไปทำไม ตายเสียดีกว่าอยู่

คำว่า **มีจิตใจอย่างนี้** ได้แก่ จิตคือใจ ใจคือจิต

คำว่า **มีดำริในใจอย่างนี้** คือ มีความมั่นหมายจะให้ตาย มีเจตจำนงจะ ให้ตาย มีความประสงค์จะให้ตาย

คำว่า **โดยประการต่าง ๆ** คือ โดยอาการสูงต่ำ

คำว่า **กล่าวพรรณนาคุณความตาย** ได้แก่ แสดงโทษของชีวิต พรรณนาคุณความตายว่า หลังจากตายแล้ว ท่านจักไปบังเกิดในสุคติโลกสวรรค์ จักเอิบอิ่มพรั่งพร้อมด้วยกามคุณ ๕ อันเป็นทิพย์ในที่นั้น

คำว่า **ชักชวนเพื่อความตาย** คือ ชักชวนให้นำมีดมา ให้กินยาพิษ ให้ใช้เชือกผูกคอตาย ให้โดดลงบ่อ ลงเหว หรือที่ผาชัน

คำว่า **แม้ภิกษุนี้** พระผู้มีพระภาค ตรัสเทียบเคียงกับภิกษุ ๒ รูปแรก[๑]

คำว่า **เป็นปาราชิก** อธิบายว่า ภิกษุผู้จงใจพรากกายมนุษย์เสียจากชีวิต ย่อมไม่เป็นสมณะไม่เป็นเชื้อสายศากยบุตร เปรียบเหมือนแผ่นศิลาหนาแตกออกเป็น ๒ เสี่ยงจะประสานให้สนิทเป็นเนื้อเดียวกันอีกไม่ได้ ดังนั้นพระผู้มีพระภาคจึงตรัสว่า เป็นปาราชิก

คำว่า **หาสังวาสมิได้** อธิบายว่า ที่ชื่อว่า สังวาส ได้แก่ กรรมที่ทำร่วมกัน อุทเทสที่สวดร่วมกัน ความมีสิกขาเสมอกัน นี้ชื่อว่าสังวาส สังวาสนั้นไม่มีกับภิกษุรูปนั้น ด้วยเหตุนั้น พระผู้มีพระภาคจึงตรัสว่า หาสังวาสมิได้

บทภาชนีย์

มาติกา

[๑๗๓] ทำเอง ยืนอยู่ใกล้ สั่งทูต สั่งทูตต่อ ทูตไม่สามารถ ทูตไปแล้วกลับมา ที่ไม่ลับสำคัญว่าที่ลับ ที่ลับสำคัญว่าที่ไม่ลับ ที่ไม่ลับสำคัญว่าที่ไม่ลับ ที่ลับสำคัญว่าที่ลับ พรรณนาด้วยกาย พรรณนาด้วยวาจา พรรณนาด้วยกายและวาจา พรรณนาด้วยทูต พรรณนาด้วยหนังสือ หลุมพราง ที่พิง การลอบวาง เภสัช การนำรูปเข้า ไปใกล้ การนำเสียงเข้าไปใกล้ การนำกลิ่นเข้าไปใกล้ การนำรสเข้าไปใกล้ การนำ โผฏฐัพพะเข้าไปใกล้ การนำธัมมารมณ์เข้าไปใกล้ การบอก การแนะนำ การนัดหมาย การทำนิมิต

ทำเอง

[๑๗๔] คำว่า **ทำเอง** คือ ลงมือฆ่าเองด้วยกาย ด้วยเครื่องประหารที่เนื่องด้วยกาย หรือด้วยเครื่องประหารที่ต้องซัดไป

ยืนอยู่ใกล้

คำว่า ยืนอยู่ใกล้ คือ ยืนสั่งอยู่ที่ใกล้ๆ ว่า “จงแทงอย่างนี้ จงประหารอย่างนี้ จงฆ่าอย่างนี้”

สั่งทูต

ภิกษุสั่งภิกษุว่า “ท่านจงฆ่าผู้ชื่อนี้” ต้องอาบัติทุกกฏ ภิกษุผู้รับคำสั่งสำคัญ ผู้นั้นว่าเป็นผู้นั้น จึงฆ่าผู้นั้นตาย ต้องอาบัติปาราชิกทั้ง ๒ รูป

ภิกษุสั่งภิกษุว่า “ท่านจงฆ่าผู้ชื่อนี้” ต้องอาบัติทุกกฏ ภิกษุผู้รับคำสั่งสำคัญ ผู้นั้นว่าเป็นผู้นั้น แต่ฆ่าผู้อื่นตาย ภิกษุผู้สั่งไม่ต้องอาบัติ ภิกษุผู้ฆ่าต้องอาบัติปาราชิก

---

[๑] **ภิกษุ ๒ รูปแรก คือ พระสุทินกลันทบุตรในปฐมปาราชิก และพระธนิยกุมภการบุตรในทุติยปาราชิก (วิ.อ. ๑/๑๗๒/๔๘๑)**

ภิกษุสั่งภิกษุว่า “ท่านจงฆ่าผู้ชื่อนี้” ต้องอาบัติทุกกฏ ภิกษุผู้รับคำสั่งสำคัญ ผู้นั้นว่าเป็นผู้อื่น แต่ฆ่าผู้นั้น ต้องอาบัติปาราชิกทั้ง ๒ รูป

ภิกษุสั่งภิกษุว่า “ท่านจงฆ่าผู้ชื่อนี้” ต้องอาบัติทุกกฏ ภิกษุผู้รับคำสั่งสำคัญ ผู้นั้นว่าเป็นผู้อื่น และฆ่าผู้อื่น ภิกษุผู้สั่งไม่ต้องอาบัติ ภิกษุผู้ฆ่าต้องอาบัติปาราชิก

สั่งทูตต่อ

ภิกษุ (ผู้เป็นอาจารย์) สั่งภิกษุ (ชื่อว่าพุทธรักขิต) ว่า “ท่านจงบอกภิกษุชื่อ (ธัมมรักขิต)นี้ว่า จงบอกภิกษุชื่อ(สังฆรักขิต)นี้ว่า ภิกษุชื่อนี้จงฆ่าบุคคลนี้” ดังนี้ ต้องอาบัติทุกกฏ ภิกษุผู้รับคำสั่งไปบอกภิกษุอีกรูปหนึ่ง ต้องอาบัติทุกกฏ ภิกษุผู้ฆ่ารับคำสั่ง ภิกษุผู้สั่งครั้งแรก ต้องอาบัติถุลลัจจัย ภิกษุผู้ฆ่าฆ่าบุคคลนั้นสำเร็จ ต้องอาบัติปาราชิกทุกรูป

ภิกษุ(ผู้เป็นอาจารย์)สั่งภิกษุ(ชื่อพุทธรักขิต)ว่า “ท่านจงบอกภิกษุชื่อ (ธัมมรักขิต)นี้ว่า จงบอกภิกษุชื่อ(สังฆรักขิต)นี้ว่า “จงฆ่าบุคคลนี้” ดังนี้ ต้องอาบัติ ทุกกฏ ภิกษุผู้รับคำสั่งไปบอกภิกษุรูปอื่น ต้องอาบัติทุกกฏ ผู้ฆ่ารับคำสั่ง ต้องอาบัติทุกกฏ ภิกษุผู้ฆ่าฆ่าบุคคลนั้นสำเร็จ ภิกษุผู้สั่งครั้งแรกไม่ต้องอาบัติ ภิกษุผู้สั่งต่อ และภิกษุผู้ฆ่า ต้องอาบัติปาราชิก

ทูตไม่สามารถ

ภิกษุสั่งภิกษุว่า “จงฆ่าบุคคลชื่อนี้” ต้องอาบัติทุกกฏ ภิกษุผู้รับคำสั่งไปแล้วกลับมาบอกว่า “กระผมไม่สามารถฆ่าผู้นั้นได้” ผู้สั่งจึงสั่งอีกว่า “จงฆ่าผู้นั้นในเวลาที่ท่านสามารถจะฆ่าได้” ต้องอาบัติทุกกฏ ภิกษุผู้รับคำสั่งฆ่าบุคคลนั้นสำเร็จ ต้องอาบัติปาราชิกทั้ง ๒ รูป

ทูตไปแล้วกลับมา

ภิกษุสั่งภิกษุว่า “จงฆ่าบุคคลชื่อนี้” ต้องอาบัติทุกกฏ เธอสั่งแล้วเกิดความเดือดร้อนใจ แต่ไม่ได้กล่าวให้ผู้รับคำสั่งได้ยินว่า “อย่าฆ่า” ภิกษุผู้รับคำสั่งฆ่าบุคคลนั้นสำเร็จ ต้องอาบัติปาราชิกทั้ง ๒ รูป

ภิกษุสั่งภิกษุว่า “จงฆ่าบุคคลชื่อนี้” ต้องอาบัติทุกกฏ เธอสั่งแล้วเกิดความเดือดร้อนใจจึงกล่าวให้ผู้รับคำสั่งได้ยินว่า “อย่าฆ่า” แต่ภิกษุผู้รับคำสั่งกล่าวว่า “ท่านสั่งผมแล้ว” ฆ่าบุคคลนั้น ภิกษุผู้สั่งไม่ต้องอาบัติ ภิกษุผู้ฆ่า ต้องอาบัติปาราชิก

ภิกษุสั่งภิกษุว่า “จงฆ่าบุคคลชื่อนี้” ต้องอาบัติทุกกฏ เธอสั่งแล้วเกิดความเดือดร้อนใจจึงกล่าวให้ผู้รับคำสั่งได้ยินว่า “อย่าฆ่า” ภิกษุผู้รับคำสั่งนั้นรับว่า “ดีละ” จึงงดเว้น ไม่ต้องอาบัติทั้ง ๒ รูป

ที่ไม่ลับ สำคัญว่าที่ลับ

[๑๗๕] ที่ไม่ลับ ภิกษุสำคัญว่าที่ลับ กล่าวขึ้นว่า “ทำอย่างไร บุคคลชื่อนี้จะถูกฆ่า” ต้องอาบัติทุกกฏ

ที่ลับ สำคัญว่าที่ไม่ลับ

ที่ลับ ภิกษุสำคัญว่าที่ไม่ลับ กล่าวขึ้นว่า “ทำอย่างไร บุคคลชื่อนี้จะถูกฆ่า” ต้องอาบัติทุกกฏ

ที่ไม่ลับ สำคัญว่าที่ไม่ลับ

ที่ไม่ลับ ภิกษุสำคัญว่าที่ไม่ลับ กล่าวขึ้นว่า “ทำอย่างไร บุคคลชื่อนี้จะถูกฆ่า” ต้องอาบัติทุกกฏ

ที่ลับ สำคัญว่าที่ลับ

ที่ลับ ภิกษุสำคัญว่าที่ลับ กล่าวขึ้นว่า “ทำอย่างไร บุคคลชื่อนี้จะถูกฆ่า” ต้องอาบัติทุกกฏ

พรรณนาด้วยกาย

ที่ชื่อว่า **พรรณนาด้วยกาย** ได้แก่ ภิกษุแสดงอาการต่างๆ ด้วยกายเป็นเหตุให้รู้ว่า “ผู้ใดตายอย่างนี้ ผู้นั้นจะได้ทรัพย์ ได้ยศหรือได้ไปสวรรค์” ต้องอาบัติทุกกฏ มีผู้ใดผู้หนึ่งคิดจะตายแล้วทำให้เกิดทุกขเวทนาตามการพรรณนานั้น ต้องอาบัติ ถุลลัจจัย เขาตาย ต้องอาบัติปาราชิก

พรรณนาด้วยวาจา

ที่ชื่อว่า **พรรณนาด้วยวาจา** ได้แก่ ภิกษุกล่าวด้วยวาจาว่า “ผู้ใดตายอย่างนี้ ผู้นั้นจะได้ทรัพย์ ได้ยศ หรือได้ไปสวรรค์” ต้องอาบัติทุกกฏ มีผู้ใดผู้หนึ่งคิดจะตายแล้วทำให้เกิดทุกขเวทนาตามการพรรณนานั้น ต้องอาบัติถุลลัจจัย เขาตาย ต้องอาบัติปาราชิก

พรรณนาด้วยกายและวาจา

ที่ชื่อว่า **พรรณนาด้วยกายและวาจา** ได้แก่ ภิกษุแสดงอาการต่างๆ ด้วยกายและกล่าวด้วยวาจาว่า “ผู้ใดตายอย่างนี้ ผู้นั้นจะได้ทรัพย์ ได้ยศ หรือได้ไป สวรรค์” ต้องอาบัติทุกกฏ มีผู้ใดผู้หนึ่งคิดจะตายหรือทำให้เกิดทุกขเวทนาตามการพรรณนานั้น ต้องอาบัติถุลลัจจัย เขาตาย ต้องอาบัติปาราชิก

พรรณนาด้วยทูต

ที่ชื่อว่า **พรรณนาด้วยทูต** ได้แก่ ภิกษุสั่งทูตว่า “ผู้ใดตายอย่างนี้ ผู้นั้นจะได้ทรัพย์ ได้ยศ หรือได้ไปสวรรค์” ต้องอาบัติทุกกฏ มีผู้ใดผู้หนึ่งฟังสาส์นของทูตแล้วคิดจะตาย ทำให้เกิดทุกขเวทนาตามการพรรณนานั้น ต้องอาบัติถุลลัจจัย เขาตาย ต้องอาบัติปาราชิก

พรรณนาด้วยหนังสือ

[๑๗๖] ที่ชื่อว่า **พรรณนาด้วยหนังสือ** ได้แก่ ภิกษุเขียนหนังสือว่า “ผู้ใดตายอย่างนี้ ผู้นั้นจะได้ทรัพย์ ได้ยศ หรือได้ไปสวรรค์” ต้องอาบัติทุกกฏ ทุกตัวอักษร ผู้ใดผู้หนึ่งเห็นหนังสือคิดจะตายแล้วทำให้เกิดทุกขเวทนา ต้องอาบัติถุลลัจจัย เขาตาย ต้องอาบัติปาราชิก

หลุมพราง

ที่ชื่อว่า **หลุมพราง** ได้แก่ ภิกษุขุดหลุมพรางไว้เจาะจงมนุษย์ว่า “บุคคลชื่อนี้จะตกลงไปตาย” ต้องอาบัติทุกกฏ เมื่อบุคคลชื่อนั้นตกลงไปได้รับทุกขเวทนา ต้องอาบัติถุลลัจจัย เขาตาย ต้องอาบัติปาราชิก

ภิกษุขุดหลุมพรางไว้ไม่เจาะจงด้วยคิดว่า “ใครก็ได้จะตกลงไปตาย” ต้องอาบัติทุกกฏ มนุษย์ตกลงไปในหลุมนั้น ภิกษุผู้ขุดต้องอาบัติทุกกฏ เมื่อมนุษย์ตกลงไปแล้วได้รับทุกขเวทนา ต้องอาบัติถุลลัจจัย เขาตาย ต้องอาบัติปาราชิก

ยักษ์ เปรต หรือสัตว์ดิรัจฉานมีกายเป็นมนุษย์ ตกลงไปในหลุมนั้น ต้องอาบัติทุกกฏ เมื่อตกลงไปแล้วได้รับทุกขเวทนา ต้องอาบัติทุกกฏ ยักษ์เป็นต้นนั้นตาย ต้องอาบัติถุลลัจจัย สัตว์ดิรัจฉาน ตกลงไปใน

หลุมนั้น ต้องอาบัติทุกกฏ เมื่อตกลงไปแล้วได้รับทุกขเวทนา ต้องอาบัติทุกกฏ สัตว์ดิรัจฉานตาย ต้องอาบัติปาจิตตีย์

ที่พิง

[๑๗๗] ที่ชื่อว่า **ที่พิง** ได้แก่ ภิกษุวางศัสตราไว้ในที่พิง หรือทายาพิษ ทำให้ชำรุด หรือวางไว้ที่ริมบ่อ เหวหรือที่ลาดชันด้วยหมายใจว่า จะมีผู้ตกลงไปตายด้วยวิธีนี้ ต้องอาบัติทุกกฏ มีผู้ได้รับทุกขเวทนาเพราะต้องศัสตรา ถูกยาพิษหรือตกลงไป ต้องอาบัติถุลลัจจัย เขาตาย ต้องอาบัติปาราชิก

การลอบวาง

ที่ชื่อว่า **การลอบวาง** ได้แก่ ภิกษุวางดาบ หอก ฉมวก หลาว ไม้ค้อน หิน มีด ยาพิษ หรือเชือกไว้ใกล้ๆ ด้วยตั้งใจว่า จะมีผู้ตายด้วยของสิ่งนี้ ต้องอาบัติทุกกฏ มีผู้คิดว่า เราจะตาย แล้วยังทุกขเวทนาให้เกิดด้วยสิ่งของนั้น ต้องอาบัติถุลลัจจัย เขาตาย ต้องอาบัติปาราชิก

เภสัช

ที่ชื่อว่า **เภสัช** ได้แก่ ภิกษุให้เนยใส เนยข้น น้ำมัน น้ำผึ้ง หรือน้ำอ้อย ด้วยตั้งใจว่า เขาลิ้มเภสัชนี้แล้วจะตาย ต้องอาบัติทุกกฏ เมื่อเขาลิ้มเภสัชนั้นแล้วได้รับ ทุกขเวทนา ต้องอาบัติถุลลัจจัย เขาตาย ต้องอาบัติปาราชิก

การนำรูปเข้าไปใกล้

[๑๗๘] ที่ชื่อว่า **นำรูปเข้าไปใกล้** ได้แก่ ภิกษุนำรูปที่ไม่น่าพอใจ น่ากลัว น่าหวาดเสียวเข้าไปใกล้ด้วยตั้งใจว่า เขาเห็นรูปนี้แล้วจะตกใจตาย ต้องอาบัติทุกกฏ เขาเห็นรูปนั้นแล้วตกใจ ต้องอาบัติถุลลัจจัย เขาตาย ต้องอาบัติปาราชิก

ภิกษุนำรูปที่น่าพอใจ น่ารัก น่าจับใจเข้าไปใกล้ด้วยตั้งใจว่า เขาเห็นรูปนี้แล้วจะซูบผอมตายไปเพราะไม่ได้(รูปนั้น) ต้องอาบัติทุกกฏ เขาเห็นรูปนั้นแล้วซูบผอมเพราะไม่ได้(รูปนั้น) ต้องอาบัติถุลลัจจัย เขาตาย ต้องอาบัติปาราชิก

การนำเสียงเข้าไปใกล้

ที่ชื่อว่า **นำเสียงเข้าไปใกล้** ได้แก่ ภิกษุนำเสียงที่ไม่น่าพอใจ น่ากลัว น่าหวาดเสียวเข้าไปใกล้ด้วยตั้งใจว่า เขาฟังเสียงนี้แล้วจะตกใจตาย ต้องอาบัติทุกกฏ เขาได้ยินเสียงนั้นแล้วตกใจ ต้องอาบัติถุลลัจจัย เขาตาย ต้องอาบัติปาราชิก

ภิกษุนำเสียงที่น่าพอใจ ไพเราะจับใจ เข้าไปใกล้ด้วยตั้งใจว่า เขาฟังเสียงนี้แล้ว จะซูบผอมตายไปเพราะไม่ได้(เสียงนั้น) ต้องอาบัติทุกกฏ เขาเห็นรูปนั้นแล้ว ซูบผอมเพราะไม่ได้(เสียงนั้น) ต้องอาบัติถุลลัจจัย เขาตาย ต้องอาบัติปาราชิก

การนำกลิ่นเข้าไปใกล้

ที่ชื่อว่า **นำกลิ่นเข้าไปใกล้** ได้แก่ ภิกษุนำกลิ่นที่ไม่น่าชอบใจ น่ารังเกียจ น่าคลื่นไส้เข้าไปใกล้ด้วยตั้งใจว่า เขาสูดกลิ่นนี้แล้วจะตายไป เพราะรังเกียจ เพราะ คลื่นไส้ ต้องอาบัติทุกกฏ เขาสูดกลิ่นแล้วเกิดทุกขเวทนาเพราะรังเกียจ เพราะ คลื่นไส้ ต้องอาบัติถุลลัจจัย เขาตาย ต้องอาบัติปาราชิก

ภิกษุนำกลิ่นที่น่าพอใจ เข้าไปใกล้ ด้วยตั้งใจว่า เขาสูดกลิ่นนี้แล้ว จะซูบผอมตายไป เพราะไม่ได้(กลิ่นนั้น) ต้องอาบัติทุกกฏ เขาเห็นรูปนั้นแล้วซูบผอมเพราะไม่ได้(กลิ่นนั้น) ต้องอาบัติถุลลัจจัย เขาตาย ต้องอาบัติปาราชิก

การนำรสเข้าไปใกล้

ที่ชื่อว่า **การนำรสเข้าไปใกล้** ได้แก่ ภิกษุนำรสที่ไม่น่าชอบใจ น่ารังเกียจ น่าสะอิดสะเอียน เข้าไปใกล้ ด้วยตั้งใจว่า เขาลิ้มรสนี้แล้วจะตาย เพราะรังเกียจ เพราะสะอิดสะเอียน ต้องอาบัติทุกกฏ เมื่อเขาได้ลิ้มรสนั้นแล้ว ยังทุกขเวทนาให้เกิด เพราะรังเกียจ เพราะสะอิดสะเอียน ต้องอาบัติถุลลัจจัย เขาตาย ต้องอาบัติปาราชิก

ภิกษุนำรสที่น่าชอบใจเข้าไปใกล้ ด้วยตั้งใจว่า เขาลิ้มรสนี้แล้วจะซูบผอมตาย เพราะไม่ได้(รสนั้น) ต้องอาบัติทุกกฏ เขาเห็นรูปนั้นแล้วซูบผอมเพราะไม่ได้(รสนั้น) ต้องอาบัติถุลลัจจัย เขาตาย ต้องอาบัติปาราชิก

การนำโผฏฐัพพะเข้าไปใกล้

ที่ชื่อว่า **การนำโผฏฐัพพะเข้าไปใกล้** ได้แก่ ภิกษุนำโผฏฐัพพะที่ไม่น่าพอใจ มีสัมผัสไม่สบายและแข็งกระด้างเข้าไปใกล้ ด้วยตั้งใจว่า เขาถูกต้องสิ่งนี้แล้วจะตาย ต้องอาบัติทุกกฏ เมื่อเขาถูกต้องสิ่งนั้นแล้วเกิดทุกขเวทนา ต้องอาบัติถุลลัจจัย เขาตาย ต้องอาบัติปาราชิก

ภิกษุนำโผฏฐัพพะที่น่าพอใจ มีสัมผัสสบาย อ่อนนุ่ม เข้าไปใกล้ ด้วยตั้งใจว่า เขาถูกต้องสิ่งนี้แล้วจะซูบผอมตายเพราะไม่ได้(โผฏฐัพพะนั้น) ต้องอาบัติทุกกฏ เขาถูกสิ่งนั้นแล้ว ซูบผอมเพราะไม่ได้(โผฏฐัพพะนั้น) ต้องอาบัติถุลลัจจัย เขาตาย ต้องอาบัติปาราชิก

การนำธรรมารมณ์เข้าไปใกล้

ที่ชื่อว่า **การนำธรรมารมณ์เข้าไปใกล้** ได้แก่ ภิกษุแสดงเรื่องนรกแก่คนผู้ควรจะเกิดในนรกด้วยตั้งใจว่า เขาฟังเรื่องนรกนี้แล้ว จะตกใจตาย ต้องอาบัติทุกกฏ เขาฟังเรื่องนั้นแล้ว ตกใจ ต้องอาบัติถุลลัจจัย เขาตาย ต้องอาบัติปาราชิก

ภิกษุแสดงเรื่องสวรรค์แก่บุคคลผู้กระทำความดี ด้วยตั้งใจว่า เขาฟังเรื่องนี้ แล้ว จะสมัครใจตาย ต้องอาบัติทุกกฏ เขาฟังเรื่องนั้นแล้ว คิดว่า เราจะยอมตายละ แล้วทำทุกขเวทนาให้เกิดขึ้น ต้องอาบัติถุลลัจจัย เขาตาย ต้องอาบัติปาราชิก

การบอก

[๑๗๙] ที่ชื่อว่า **การบอก** ได้แก่ ภิกษุถูกถามแล้วบอกว่า “ท่านจงตายอย่างนี้ ผู้ตายอย่างนี้จะได้ทรัพย์ ได้ยศ หรือได้ไปสวรรค์” ต้องอาบัติทุกกฏ เขา คิดว่า จะตาย แล้วยังทุกขเวทนาให้เกิดตามการบอกนั้น ต้องอาบัติถุลลัจจัย เขา ตาย ต้องอาบัติปาราชิก

การแนะนำ

ที่ชื่อว่า **การแนะนำ** ได้แก่ ภิกษุที่เขาไม่ได้ถามแต่แนะนำให้เขาตายว่า “ท่านจงตายอย่างนี้ ผู้ตายอย่างนี้จะได้ทรัพย์ ได้ยศ หรือได้ไปสวรรค์” ต้องอาบัติทุกกฏ เขาคิดว่า “จะตาย” แล้วยังทุกขเวทนาให้เกิดตามการแนะนำนั้น ต้องอาบัติถุลลัจจัย เขาตาย ต้องอาบัติปาราชิก

การนัดหมาย

ที่ชื่อว่า **การนัดหมาย** ได้แก่ ภิกษุทำการนัดหมายว่า “จงฆ่าเขา ตามเวลานัดหมายนั้น คือ ในเวลาก่อนอาหาร หรือในเวลาหลังอาหาร ในเวลากลางคืน หรือในเวลากลางวัน” ต้องอาบัติทุกกฏ ผู้รับคำสั่งฆ่าเขาสำเร็จตามเวลานัดหมายนั้น ต้องอาบัติปาราชิกทั้ง ๒ รูป ฆ่าเขาได้ก่อนหรือหลังเวลานัดหมายนั้น ผู้นัดหมาย ไม่ต้องอาบัติ ผู้ฆ่าต้องอาบัติปาราชิก

การทำนิมิต

ที่ชื่อว่า **การทำนิมิต** ได้แก่ ภิกษุทำนิมิตว่า “เราจักขยิบตา ยักคิ้ว หรือผงกศีรษะ ท่านจงฆ่าเขาตามที่เราทำนิมิตนั้น” ต้องอาบัติทุกกฏ ผู้รับสัญญาณ ฆ่าเขาสำเร็จตามนิมิตนั้น ต้องอาบัติปาราชิกทั้ง ๒ รูป ฆ่าเขาได้ก่อนหรือหลังการทำนิมิต นั้น ผู้ทำนิมิตไม่ต้องอาบัติ ผู้ฆ่าต้องอาบัติปาราชิก

อนาปัตติวาร

ภิกษุต่อไปนี้ไม่ต้องอาบัติ คือ

๑. ภิกษุไม่จงใจ
๒. ภิกษุไม่รู้
๓. ภิกษุไม่มีความประสงค์จะฆ่า
๔. ภิกษุวิกลจริต
๕. ภิกษุมีจิตฟุ้งซ่าน
๖. ภิกษุกระสับกระส่ายเพราะเวทนา
๗. ภิกษุต้นบัญญัติ

ปฐมภาณวาร ในมนุสสวิคคหปาราชิก จบ

คาถารวมวินีตวัตถุ

เรื่องที่ทรงวินิจฉัยแล้ว

เรื่องพรรณนาคุณความตาย ๑ เรื่อง
เรื่องนั่ง ๑ เรื่อง
เรื่องสาก ๑ เรื่อง
เรื่องไม้สำหรับทำครก ๑ เรื่อง
เรื่องพระขรัวตา ๓ เรื่อง
เรื่องเนื้อติดคอ ๓ เรื่อง
เรื่องยาพิษ ๒ เรื่อง
เรื่องเตรียมพื้นที่สร้างวิหาร ๓ เรื่อง

เรื่องอิฐ ๓ เรื่อง เรื่องมีด ๓ เรื่อง
เรื่องไม้กลอน ๓ เรื่อง เรื่องนั่งร้าน ๓ เรื่อง
เรื่องให้ลงจากหลังคา ๓ เรื่อง เรื่องกระโดดหน้าผา ๒ เรื่อง
เรื่องอบตัว ๓ เรื่อง เรื่องนัตถุ์ยา ๓ เรื่อง
เรื่องนวด ๓ เรื่อง เรื่องให้อาบน้ำ ๓ เรื่อง
เรื่องให้ทาน้ำมัน ๓ เรื่อง เรื่องให้ลุกขึ้น ๓ เรื่อง
เรื่องทำให้ล้ม ๓ เรื่อง เรื่องให้ตายด้วยข้าว ๓ เรื่อง
เรื่องให้ตายด้วยน้ำฉัน ๓ เรื่อง เรื่องหญิงมีครรภ์กับชายชู้ ๑ เรื่อง
เรื่องหญิงร่วมสามี ๒ เรื่อง เรื่องนาบครรภ์ให้ร้อน ๑ เรื่อง
เรื่องฆ่ามารดาและบุตรทั้ง ๒ คนตาย ๑ เรื่อง
เรื่องฆ่ามารดาและบุตรทั้ง ๒ คนไม่ตาย ๑ เรื่อง
เรื่องให้รีด ๑ เรื่อง เรื่องหญิงหมัน ๑ เรื่อง
เรื่องหญิงไม่เป็นหมัน ๑ เรื่อง เรื่องจี้ ๑ เรื่อง
เรื่องทับ ๑ เรื่อง เรื่องฆ่ายักษ์ ๑ เรื่อง
เรื่องส่งไปสู่ที่มีสัตว์ร้ายและยักษ์ดุ ๙ เรื่อง เรื่องสำคัญว่าใช่ ๔ เรื่อง
เรื่องประหาร ๓ เรื่อง เรื่องพรรณนาสวรรค์ ๓ เรื่อง
เรื่องพรรณนานรก ๓ เรื่อง เรื่องต้นไม้ที่เมืองอาฬวี ๓ เรื่อง
เรื่องเผาป่า ๓ เรื่อง เรื่องไม่ให้ลำบาก ๑ เรื่อง
เรื่องไม่ทำตามท่าน ๑ เรื่อง เรื่องให้ดื่มเปรียง ๑ เรื่อง
เรื่องให้ดื่มยาโลณโสวีรกะ ๑ เรื่อง

วินีตวัตถุ

เรื่องพรรณนาคุณความตาย ๑ เรื่อง

[๑๘๐] สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งอาพาธ ภิกษุทั้งหลายได้พรรณนาคุณแห่งความตายให้ท่านฟังด้วยความสงสาร ท่านถึงแก่มรณภาพ ภิกษุเหล่านั้นเกิดความกังวลใจว่า พวกเราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุทั้งหลาย พวกเธอต้องอาบัติปาราชิก” (เรื่องที่ ๑)

เรื่องนั่ง ๑ เรื่อง

สมัยนั้น ภิกษุผู้เที่ยวบิณฑบาตเป็นวัตรรูปหนึ่ง นั่งทับเด็กชายที่เขาใช้ผ้าเก่าคลุมไว้บนตั่ง ทำให้เด็กนั้นตาย ท่านเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติปาราชิกหรือ หนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุ เธอไม่ต้องอาบัติปาราชิก อนึ่ง ภิกษุทั้งหลาย ภิกษุยังไม่ได้พิจารณาแล้วไม่พึงนั่ง บนอาสนะ ภิกษุใดนั่ง ต้องอาบัติทุกกฏ” (เรื่องที่ ๒)

เรื่องสาก ๑ เรื่อง

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งปูลาดอาสนะที่โรงอาหารในละแวกบ้าน ได้หยิบสากอันหนึ่งในสากที่เขาพิงกันไว้ สากอันที่สองล้มฟาดศีรษะเด็กชายคนหนึ่งตาย ท่านเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสถามว่า “ภิกษุ เธอคิดอย่างไร” “ข้าพระพุทธเจ้าไม่จงใจ พระพุทธเจ้าข้า” “ภิกษุ เธอไม่จงใจ ไม่ต้องอาบัติ” (เรื่องที่ ๓)

เรื่องไม้สำหรับทำครก ๑ เรื่อง

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งปูลาดอาสนะที่โรงอาหารในละแวกบ้าน เหยียบขอนไม้ที่เขานำมาทำครกกลิ้งไปทับเด็กชายคนหนึ่งถึงตาย แล้วเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสถามว่า “ภิกษุ เธอคิดอย่างไร” “ข้าพระพุทธเจ้าไม่จงใจ พระพุทธเจ้าข้า” “ภิกษุ เธอไม่จงใจ ไม่ต้องอาบัติ” (เรื่องที่ ๔)

เรื่องพระขรัวตา ๓ เรื่อง

สมัยนั้น บิดาและบุตรบวชในสำนักภิกษุ วันหนึ่งเมื่อเขาบอกเวลาอาหาร ภิกษุผู้เป็นบุตรได้กล่าวกับภิกษุผู้เป็นบิดาว่า “นิมนต์ไปเถิด พระสงฆ์กำลังคอยท่านอยู่” แล้วจับหลังผลักไปจนภิกษุผู้เป็นบิดาล้มลงถึงแก่มรณภาพ ท่านเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาค ให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสถามว่า “ภิกษุ เธอคิดอย่างไร” “ข้าพระพุทธเจ้าไม่มีความประสงค์จะฆ่า พระพุทธเจ้าข้า” “ภิกษุ เธอไม่มีความประสงค์จะฆ่า ไม่ต้องอาบัติ” (เรื่องที่ ๕)

สมัยนั้น บิดาและบุตรบวชในสำนักภิกษุ วันหนึ่งเมื่อเขาบอกเวลาอาหาร ภิกษุผู้เป็นบุตรได้กล่าวกับภิกษุผู้เป็นบิดาว่า “นิมนต์ไปเถิด พระสงฆ์กำลังคอยท่านอยู่” มีความประสงค์จะฆ่าจึงจับหลังผลักไปภิกษุผู้เป็นบิดาล้มลง ถึงแก่มรณภาพ ท่านเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสถามว่า “ภิกษุ เธอคิดอย่างไร” “ข้าพระพุทธเจ้ามีความประสงค์จะฆ่า พระพุทธเจ้าข้า” “ภิกษุ เธอต้องอาบัติปาราชิก” (เรื่องที่ ๖)

สมัยนั้น บิดาและบุตรบวชในสำนักภิกษุ วันหนึ่งเมื่อเขาบอกเวลาอาหาร ภิกษุผู้เป็นบุตรได้กล่าวกับภิกษุผู้เป็นบิดาว่า “นิมนต์ไปเถิด พระสงฆ์กำลังคอยท่านอยู่” มีความประสงค์จะฆ่าจึงจับหลังผลักไปภิกษุผู้เป็นบิดาล้มลงแต่ไม่ถึงมรณภาพ ท่านเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสถามว่า “ภิกษุ เธอคิดอย่างไร” “ข้าพระพุทธเจ้ามีความประสงค์จะฆ่า พระพุทธเจ้าข้า” “ภิกษุ เธอไม่ต้องอาบัติ ปาราชิก แต่ต้องอาบัติถุลลัจจัย” (เรื่องที่ ๗)

เรื่องเนื้อติดคอ ๓ เรื่อง

[๑๘๑] สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งกำลังฉันอาหาร เนื้อติดคอ เพื่อนอีกรูปหนึ่งได้ทุบที่คอของภิกษุรูปนั้น เนื้อได้หลุดออกมาพร้อมกับโลหิต ท่านถึงแก่มรณภาพ ภิกษุรูปที่ทุบเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสถามว่า “ภิกษุ เธอคิด

อย่างไร” “ข้าพระพุทธเจ้าไม่มีความประสงค์จะฆ่า พระพุทธเจ้าข้า” “ภิกษุ เธอไม่มีความประสงค์จะฆ่า ไม่ต้องอาบัติ” (เรื่องที่ ๘)

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งกำลังฉันอาหาร เนื้อติดคอ ภิกษุอีกรูปหนึ่งมีความประสงค์จะฆ่าจึงได้ทุบที่คอ เนื้อหลุดออกมาพร้อมกับโลหิต ท่านถึงแก่มรณภาพ ภิกษุรูปที่ทุบเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสถามว่า “ภิกษุ เธอคิดอย่างไร” “ข้าพระพุทธเจ้ามีความประสงค์จะฆ่า พระพุทธเจ้าข้า” “ภิกษุ เธอต้องอาบัติ ปาราชิก” (เรื่องที่ ๙)

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งกำลังฉันอาหาร เนื้อติดคอ ภิกษุอีกรูปหนึ่งมีความประสงค์จะฆ่าจึงได้ทุบที่คอ เนื้อหลุดออกมาพร้อมกับโลหิต แต่ท่านไม่ถึงแก่มรณภาพ ภิกษุรูปที่ทุบเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสถามว่า “ภิกษุ เธอคิดอย่างไร” “ข้าพระพุทธเจ้ามีความประสงค์จะฆ่า พระพุทธเจ้าข้า” “ภิกษุ เธอไม่ต้องอาบัติ ปาราชิก แต่ต้องอาบัติถุลลัจจัย” (เรื่องที่ ๑๐)

เรื่องยาพิษ ๒ เรื่อง

สมัยนั้น ภิกษุผู้เที่ยวบิณฑบาตเป็นวัตรรูปหนึ่งได้อาหารบิณฑบาตที่เจือยาพิษมาแล้วนำกลับไปถวายแก่ภิกษุทั้งหลายให้ฉันก่อน ภิกษุเหล่านั้นถึงแก่มรณภาพ ภิกษุเจ้าของบิณฑบาตเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสถามว่า “ภิกษุ เธอคิด อย่างไร” “ข้าพระพุทธเจ้าไม่ทราบ พระพุทธเจ้าข้า” “ภิกษุ เธอไม่ทราบไม่ต้องอาบัติ” (เรื่องที่ ๑๑)

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งต้องการทดลองจึงให้ยาพิษแก่ภิกษุอีกรูปหนึ่งฉัน ท่านถึงแก่มรณภาพ ภิกษุผู้ทดลองยาพิษเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสถามว่า “ภิกษุ เธอคิดอย่างไร” “ข้าพระพุทธเจ้ามีความประสงค์จะทดลองพระพุทธเจ้าข้า” “ภิกษุ เธอไม่ต้องอาบัติปาราชิก แต่ต้องอาบัติถุลลัจจัย” (เรื่องที่ ๑๒)

เรื่องเตรียมพื้นที่สร้างวิหาร ๓ เรื่อง

[๑๘๒] สมัยนั้น พวกภิกษุชาวเมืองอาฬวี กำลังเตรียมพื้นที่สร้างวิหาร ภิกษุรูปหนึ่งอยู่ข้างล่างยกศิลาส่งขึ้นไป ศิลาที่ภิกษุรูปที่อยู่ข้างบนรับไว้ไม่ดี พลัดตกลงทับศีรษะภิกษุรูปที่อยู่ข้างล่างจนถึงแก่มรณภาพ ภิกษุรูปที่อยู่ข้างบนเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสถามว่า “ภิกษุ เธอคิดอย่างไร” “ข้าพระพุทธเจ้าไม่จงใจพระพุทธเจ้าข้า” “ภิกษุเธอไม่จงใจ ไม่ต้องอาบัติ” (เรื่องที่ ๑๓)

สมัยนั้น พวกภิกษุชาวเมืองอาฬวีกำลังเตรียมพื้นที่สร้างวิหาร ภิกษุรูปหนึ่งอยู่ข้างล่างยกศิลาส่งขึ้นไป ภิกษุรูปที่อยู่ข้างบนมีความประสงค์จะฆ่าจึงปล่อยศิลาลงบนศีรษะภิกษุรูปที่อยู่ข้างล่างจนถึงแก่มรณภาพ ภิกษุรูปที่ปล่อยศิลาลงมาเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไป

กราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสถามว่า “ภิกษุ เธอคิดอย่างไร” “ข้าพระพุทธเจ้ามีความประสงค์จะฆ่า พระพุทธเจ้าข้า” “ภิกษุ เธอต้องอาบัติปาราชิก” (เรื่องที่ ๑๔)

สมัยนั้น พวกภิกษุชาวเมืองอาฬวีช่วยกันทำการก่อสร้างวิหาร ภิกษุรูปหนึ่งอยู่ข้างล่างยกศิลาส่งขึ้นไป ภิกษุรูปที่อยู่ข้างบนมีความประสงค์จะฆ่าภิกษุรูปที่อยู่ ข้างล่าง จึงปล่อยศิลาลงบนศีรษะ แต่ท่านไม่ถึงมรณภาพ ภิกษุรูปที่อยู่ข้างบนเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสถามว่า “ภิกษุ เธอคิดอย่างไร” “ข้าพระพุทธเจ้ามีความประสงค์จะฆ่า พระพุทธเจ้าข้า” “ภิกษุ เธอไม่ต้องอาบัติปาราชิก แต่ต้องอาบัติถุลลัจจัย” (เรื่องที่ ๑๕)

เรื่องอิฐ ๓ เรื่อง

สมัยนั้น พวกภิกษุชาวเมืองอาฬวีช่วยกันทำการก่อฝาวิหาร ภิกษุรูปหนึ่งอยู่ข้างล่างส่งอิฐขึ้นไป อิฐที่ภิกษุรูปที่อยู่ข้างบนรับไว้ไม่ดี พลัดตกลงทับศีรษะภิกษุรูปที่อยู่ข้างล่างถึงแก่มรณภาพ ภิกษุรูปที่อยู่ข้างบนเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสถามว่า “ภิกษุ เธอคิดอย่างไร” “ข้าพระพุทธเจ้าไม่จงใจ พระพุทธเจ้าข้า” “ภิกษุ เธอไม่จงใจ ไม่ต้องอาบัติ”(เรื่องที่ ๑๖)

สมัยนั้น พวกภิกษุชาวเมืองอาฬวีช่วยกันทำการก่อฝาวิหาร ภิกษุรูปหนึ่งอยู่ข้างล่างส่งอิฐขึ้นไป ภิกษุรูปที่อยู่ข้างบนมีความประสงค์จะฆ่า จึงปล่อยอิฐลงบนศีรษะภิกษุรูปที่อยู่ข้างล่าง ถึงแก่มรณภาพ ภิกษุรูปที่ปล่อยอิฐลงมาเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสถามว่า “ภิกษุ เธอคิดอย่างไร” “ข้าพระพุทธเจ้ามีความประสงค์จะฆ่า พระพุทธเจ้าข้า” “ภิกษุ เธอต้องอาบัติปาราชิก”(เรื่องที่ ๑๗)

สมัยนั้น พวกภิกษุชาวเมืองอาฬวี ช่วยกันทำการก่อสร้างฝาวิหาร ภิกษุรูปหนึ่งอยู่ข้างล่างส่งอิฐขึ้นไป ภิกษุรูปที่อยู่ข้างบนมีความประสงค์จะฆ่า จึงปล่อยอิฐลงบนศีรษะของภิกษุรูปที่อยู่ข้างล่าง แต่ภิกษุรูปที่อยู่ข้างล่างไม่ถึงแก่มรณภาพ ภิกษุรูปที่ปล่อยอิฐลงมาเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสถามว่า “ภิกษุ เธอคิด อย่างไร” “ข้าพระพุทธเจ้ามีความประสงค์จะฆ่า พระพุทธเจ้าข้า” “ภิกษุ เธอไม่ ต้องอาบัติปาราชิก แต่ต้องอาบัติถุลลัจจัย” (เรื่องที่ ๑๘)

เรื่องมีด ๓ เรื่อง

[๑๘๓] สมัยนั้น พวกภิกษุชาวเมืองอาฬวีช่วยกันทำการก่อสร้าง ภิกษุรูปหนึ่งอยู่ข้างล่างส่งมีดขึ้นไป มีดที่ภิกษุรูปที่อยู่ข้างบนรับไว้ไม่ดี พลัดตกลงบนศีรษะภิกษุรูปที่อยู่ข้างล่างถึงแก่มรณภาพ ภิกษุรูปที่ทำอยู่ข้างบนเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสถามว่า “ภิกษุ เธอคิดอย่างไร” “ข้าพระพุทธเจ้าไม่จงใจ พระพุทธเจ้าข้า” “ภิกษุ เธอไม่จงใจ ไม่ต้องอาบัติ” (เรื่องที่ ๑๙)

สมัยนั้น พวกภิกษุชาวเมืองอาฬวีช่วยกันทำการก่อสร้าง ภิกษุรูปหนึ่งอยู่ข้างล่างส่งมีดขึ้นไป ภิกษุรูปที่อยู่ข้างบนมีความประสงค์จะฆ่าจึงปล่อยมีดลงบนศีรษะภิกษุรูปที่อยู่ข้างล่างถึงแก่มรณภาพ ภิกษุรูปที่ปล่อยมีดตกลงมาเกิดความกังวลใจ ว่า เราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสถามว่า “ภิกษุ เธอคิดอย่างไร” “ข้าพระพุทธเจ้ามีความประสงค์ จะฆ่าพระพุทธเจ้าข้า” “ภิกษุ เธอต้องอาบัติปาราชิก” (เรื่องที่ ๒๐)

สมัยนั้น พวกภิกษุชาวเมืองอาฬวีช่วยกันทำการก่อสร้าง ภิกษุรูปหนึ่งอยู่ ข้างล่างส่งมีดขึ้นไป ภิกษุรูปที่อยู่ข้างบนมีความประสงค์จะฆ่า จึงปล่อยมีดลงบนศีรษะของภิกษุรูปที่อยู่ข้างล่าง แต่ภิกษุรูปที่อยู่ข้างล่างไม่ถึงแก่มรณภาพ ภิกษุรูปที่ปล่อยมีดตกลงมาเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่อง นี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสถามว่า “ภิกษุ เธอคิด อย่างไร” “ข้าพระพุทธเจ้ามีความประสงค์จะฆ่า พระพุทธเจ้าข้า” “ภิกษุ เธอไม่ต้องอาบัติปาราชิก แต่ต้องอาบัติถุลลัจจัย” (เรื่องที่ ๒๑)

เรื่องไม้กลอน ๓ เรื่อง

สมัยนั้น พวกภิกษุชาวเมืองอาฬวีช่วยกันทำการก่อสร้าง ภิกษุรูปหนึ่งอยู่ข้างล่าง ยกไม้กลอนหลังคาส่งขึ้นไป ไม้กลอนหลังคาที่ภิกษุรูปที่อยู่ข้างบนรับไว้ไม่ดี พลัดตกลงบนศีรษะภิกษุรูปที่อยู่ข้างล่างถึงแก่มรณภาพ ภิกษุรูปที่ทำไม้กลอนพลัดตกลงมาเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสถามว่า “ภิกษุ เธอคิดอย่างไร” “ข้าพระพุทธเจ้าไม่จงใจ พระพุทธเจ้าข้า” “ภิกษุ เธอไม่จงใจ ไม่ต้องอาบัติ” (เรื่องที่ ๒๒)

สมัยนั้น พวกภิกษุชาวเมืองอาฬวีช่วยกันทำการก่อสร้าง ภิกษุรูปหนึ่งอยู่ข้างล่าง ยกไม้กลอนหลังคาส่งขึ้นไป ภิกษุรูปที่อยู่ข้างบนมีความประสงค์จะฆ่าจึงปล่อยไม้กลอนหลังคาลงบนศีรษะภิกษุรูปที่อยู่ข้างล่างถึงแก่มรณภาพ ภิกษุรูปที่ปล่อยไม้กลอนหลังคาลงมาเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่อง นี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสถามว่า “ภิกษุ เธอคิดอย่างไร” “ข้าพระพุทธเจ้ามีความประสงค์จะฆ่า พระพุทธเจ้าข้า” “ภิกษุ เธอต้องอาบัติปาราชิก” (เรื่องที่ ๒๓)

สมัยนั้น พวกภิกษุชาวเมืองอาฬวีช่วยกันทำการก่อสร้าง ภิกษุรูปหนึ่งอยู่ ข้างล่าง ยกไม้กลอนหลังคาส่งขึ้นไป ภิกษุรูปที่อยู่ข้างบนมีความประสงค์จะฆ่า จึงปล่อยไม้กลอนหลังคาลงบนศีรษะภิกษุรูปที่อยู่ข้างล่างแต่ไม่ถึงมรณภาพ ภิกษุรูปที่ปล่อยไม้กลอนหลังคาลงมาเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสถามว่า “ภิกษุ เธอคิดอย่างไร” “ข้าพระพุทธเจ้ามีความประสงค์จะฆ่า พระพุทธเจ้าข้า” “ภิกษุ เธอไม่ต้องอาบัติปาราชิก แต่ต้องอาบัติถุลลัจจัย” (เรื่องที่ ๒๔)

เรื่องนั่งร้าน ๓ เรื่อง

สมัยนั้น พวกภิกษุชาวเมืองอาฬวีช่วยกันผูกนั่งร้านทำการก่อสร้าง ภิกษุรูปหนึ่งบอกอีกรูปหนึ่งว่า “ท่านจงยืนผูกที่ตรงนี้” ภิกษุนั้นจึงยืนผูกที่นั้น ได้พลัดตกลงมาถึงแก่มรณภาพ ภิกษุรูปที่บอกเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสถามว่า “ภิกษุ เธอคิดอย่างไร” “ข้าพระพุทธเจ้าไม่มีความประสงค์จะฆ่า พระพุทธเจ้าข้า” “ภิกษุ เธอไม่มีความประสงค์จะฆ่า ไม่ต้องอาบัติ” (เรื่องที่ ๒๕)

สมัยนั้น พวกภิกษุชาวเมืองอาฬวีช่วยกันผูกนั่งร้านทำการก่อสร้าง ภิกษุรูปหนึ่งมีความประสงค์จะฆ่าบอกอีกรูปหนึ่งว่า “ท่านจงยืนผูกที่ตรงนี้” ภิกษุรูปนั้นจึงยืนผูกที่ตรงนั้น ได้พลัดตกลงมาถึงแก่มรณภาพ ภิกษุรูปที่บอกเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสถามว่า “ภิกษุ เธอคิดอย่างไร” “ข้าพระพุทธเจ้ามีความประสงค์จะฆ่า พระพุทธเจ้าข้า” “ภิกษุ เธอต้องอาบัติปาราชิก” (เรื่องที่ ๒๖)

สมัยนั้น พวกภิกษุชาวเมืองอาฬวีช่วยกันผูกนั่งร้านทำการก่อสร้าง ภิกษุรูปหนึ่งมีความประสงค์จะฆ่าบอกอีกรูปหนึ่งว่า “ท่านจงยืนผูกที่ตรงนี้” ภิกษุรูปนั้นจึงยืนผูกที่ตรงนั้น ได้พลัดตกลงมา แต่ไม่ถึงแก่มรณภาพ ภิกษุรูปที่บอกเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสถามว่า “ภิกษุ เธอคิดอย่างไร” “ข้าพระพุทธเจ้ามีความประสงค์จะฆ่า พระพุทธเจ้าข้า” “ภิกษุ เธอไม่ต้องอาบัติปาราชิก แต่ต้องอาบัติถุลลัจจัย” (เรื่องที่ ๒๗)

เรื่องให้ลงจากหลังคา ๓ เรื่อง

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งมุงหลังคาวิหารเสร็จแล้วจะลง อีกรูปหนึ่งบอกท่านว่า “นิมนต์ท่านลงมาทางนี้” ภิกษุนั้นจึงลงทางนั้น ได้พลัดตกลงมาถึงแก่มรณภาพ ภิกษุรูปที่บอกเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสถามว่า “ภิกษุ เธอคิดอย่างไร” “ข้าพระพุทธเจ้าไม่มีความประสงค์จะฆ่า พระพุทธเจ้าข้า” “ภิกษุ เธอไม่มีความประสงค์จะฆ่า ไม่ต้องอาบัติ” (เรื่องที่ ๒๘)

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งมุงหลังคาวิหารเสร็จแล้วจะลง อีกรูปหนึ่งมีความประสงค์จะฆ่าบอกเธอว่า “นิมนต์ท่านลงมาทางนี้” ภิกษุรูปนั้นจึงลงทางนั้นได้พลัดตกลงมาถึงแก่มรณภาพ ภิกษุรูปที่บอกเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสถามว่า “ภิกษุ เธอคิดอย่างไร” “ข้าพระพุทธเจ้ามีความประสงค์จะฆ่า พระพุทธเจ้าข้า” “ภิกษุ เธอต้องอาบัติปาราชิก” (เรื่องที่ ๒๙)

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งมุงหลังคาวิหารเสร็จแล้วจะลง อีกรูปหนึ่งมีความประสงค์จะฆ่าบอกเธอว่า “นิมนต์ท่านลงมาทางนี้” ภิกษุรูปนั้นจึงลงทางนั้น ได้ พลัดตกลงมาแต่ไม่ถึงแก่มรณภาพ ภิกษุรูปที่บอกเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสถามว่า “ภิกษุ เธอคิดอย่างไร” “ข้าพระพุทธเจ้ามีความประสงค์จะฆ่า พระพุทธเจ้าข้า” “ภิกษุ เธอไม่ต้องอาบัติปาราชิก แต่ต้องอาบัติถุลลัจจัย” (เรื่อง ที่ ๓๐)

เรื่องกระโดดหน้าผา ๒ เรื่อง

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งเกิดความเบื่อหน่ายจึงขึ้นภูเขาคิชฌกูฏแล้วกระโดดลงทางหน้าผาทับช่างสานคนหนึ่งตาย แล้วเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุ เธอคิดอย่างไร” “ข้าพระพุทธเจ้าไม่มีความประสงค์จะฆ่าพระพุทธเจ้าข้า” “ภิกษุ เธอไม่ต้องอาบัติปาราชิก อนึ่ง ภิกษุทั้งหลาย ภิกษุไม่พึงทำให้ตนเองตก ภิกษุใดทำให้ตก ต้องอาบัติทุกกฏ” (เรื่องที่ ๓๑)

สมัยนั้น พวกภิกษุฉัพพัคคีย์ขึ้นภูเขาคิชฌกูฏ กลิ้งศิลาเล่น ศิลาตกทับคนเลี้ยงโคคนหนึ่งตาย พวกท่านเกิดความกังวลใจว่า พวกเราต้องอาบัติปาราชิกหรือ หนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุทั้งหลาย พวกเธอไม่ต้องอาบัติปาราชิก อนึ่ง ภิกษุทั้งหลาย ภิกษุไม่พึงกลิ้งศิลา เล่น ภิกษุใดกลิ้ง ต้องอาบัติทุกกฏ” (เรื่องที่ ๓๒)

เรื่องอบตัว ๓ เรื่อง

[๑๘๔] สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งอาพาธ ภิกษุทั้งหลายจึงให้ท่านอบตัวจนถึงแก่มรณภาพ พวกท่านเกิดความกังวลใจว่า พวกเราต้องอาบัติปราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสถามว่า “พวกเธอคิดอย่างไร” “พวกข้าพระพุทธเจ้าไม่มีความประสงค์จะฆ่าพระพุทธเจ้าข้า” “พวกเธอไม่มีความประสงค์จะฆ่า ไม่ต้องอาบัติ” (เรื่องที่ ๓๓)

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งอาพาธ ภิกษุทั้งหลายมีความประสงค์จะฆ่าจึงให้เธออบตัวจนถึงแก่มรณภาพ พวกท่านเกิดความกังวลใจว่า พวกเราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสถามว่า “ภิกษุทั้งหลาย พวกเธอคิดอย่างไร” “พวกข้าพระพุทธเจ้ามีความประสงค์จะฆ่า พระพุทธเจ้าข้า” “ภิกษุทั้งหลาย พวกเธอต้องอาบัติปาราชิก” (เรื่องที่ ๓๔)

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งอาพาธ ภิกษุทั้งหลายมีความประสงค์จะฆ่าจึงให้เธออบตัว แต่ท่านไม่ถึงแก่มรณภาพ ภิกษุเหล่านั้นเกิดความกังวลใจว่า พวกเราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสถามว่า “ภิกษุทั้งหลาย พวกเธอคิดอย่างไร” “พวกข้าพระพุทธเจ้ามีความประสงค์จะฆ่า พระพุทธเจ้าข้า” “ภิกษุทั้งหลาย พวกเธอไม่ต้องอาบัติปาราชิก แต่ต้องอาบัติถุลลัจจัย” (เรื่องที่ ๓๕)

เรื่องนัตถุ์ยา ๓ เรื่อง

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งปวดศีรษะ ภิกษุทั้งหลายจึงให้ท่านนัตถุ์ยา ท่านถึงแก่มรณภาพ ภิกษุเหล่านั้นเกิดความกังวลใจว่า พวกเราต้องอาบัติปาราชิกหรือ หนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสถามว่า “ภิกษุทั้งหลาย พวกเธอคิดอย่างไร” “พวกข้าพระพุทธเจ้าไม่มีความประสงค์จะฆ่า พระพุทธเจ้าข้า” “ภิกษุทั้งหลาย พวกเธอไม่มีความประสงค์จะฆ่า ไม่ต้องอาบัติ” (เรื่องที่ ๓๖)

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งปวดศีรษะ ภิกษุทั้งหลายมีความประสงค์จะฆ่าจึงให้ท่านนัตถุ์ยาจนถึงแก่มรณภาพ ภิกษุเหล่านั้นเกิดความกังวลใจว่า พวกเราต้องอาบัติ ปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูล

พระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสถามว่า “ภิกษุทั้งหลาย พวกเธอคิดอย่างไร” “พวกข้าพระพุทธเจ้ามีความประสงค์จะฆ่า พระพุทธเจ้าข้า” “ภิกษุทั้งหลาย พวกเธอต้องอาบัติปาราชิก” (เรื่องที่ ๓๗)

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งปวดศีรษะ ภิกษุทั้งหลายมีความประสงค์จะฆ่าจึงให้ท่านนัตถุ์ยา แต่ท่านไม่ถึงแก่มรณภาพ ภิกษุเหล่านั้นเกิดความกังวลใจว่า พวกเราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสถามว่า “ภิกษุทั้งหลาย พวกเธอคิดอย่างไร” “พวกข้าพระพุทธเจ้ามีความประสงค์จะฆ่า พระพุทธเจ้าข้า” “ภิกษุทั้งหลาย พวกเธอไม่ต้องอาบัติปาราชิก แต่ต้องอาบัติถุลลัจจัย” (เรื่องที่ ๓๘)

เรื่องนวด ๓ เรื่อง

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งอาพาธ ภิกษุทั้งหลายจึงช่วยกันนวดเฟ้นท่าน ท่านถึงแก่มรณภาพ ภิกษุเหล่านั้นเกิดกังวลใจว่า พวกเราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสถามว่า “ภิกษุทั้งหลาย พวกเธอคิดอย่างไร” “พวกข้าพระพุทธเจ้าไม่มีความประสงค์จะฆ่า พระพุทธเจ้าข้า” “ภิกษุทั้งหลาย พวกเธอไม่มีความประสงค์จะฆ่า ไม่ต้องอาบัติ” (เรื่องที่ ๓๙)

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งอาพาธ ภิกษุทั้งหลายมีความประสงค์จะฆ่าจึงช่วยกันนวดเฟ้นท่านจนถึงแก่มรณภาพ ภิกษุเหล่านั้นเกิดความกังวลใจว่า พวกเราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสถามว่า “ภิกษุทั้งหลาย พวกเธอคิดอย่างไร” “พวกข้าพระพุทธเจ้ามีความประสงค์จะฆ่า พระพุทธเจ้าข้า” “ภิกษุทั้งหลาย พวกเธอต้องอาบัติปาราชิก” (เรื่องที่ ๔๐)

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งอาพาธ ภิกษุทั้งหลายมีความประสงค์จะฆ่า จึงช่วย กันนวดเฟ้นท่าน แต่ท่านไม่ถึงแก่มรณภาพ ภิกษุเหล่านั้นเกิดความกังวลใจว่า พวกเราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสถามว่า “ภิกษุทั้งหลาย พวกเธอคิดอย่างไร” “พวกข้าพระพุทธเจ้ามีความประสงค์จะฆ่า พระพุทธเจ้าข้า” “ภิกษุทั้งหลาย พวกเธอไม่ต้องอาบัติปาราชิก แต่ต้องอาบัติถุลลัจจัย” (เรื่อง ๔๑)

เรื่องให้อาบน้ำ ๓ เรื่อง

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งอาพาธ ภิกษุทั้งหลายจึงช่วยกันอาบน้ำให้ท่าน ท่านถึงแก่มรณภาพ ภิกษุเหล่านั้นเกิดความกังวลใจว่า พวกเราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสถามว่า “ภิกษุทั้งหลาย พวกเธอคิดอย่างไร” “พวกข้าพระพุทธเจ้าไม่มีความประสงค์จะฆ่า พระพุทธเจ้าข้า” “ภิกษุทั้งหลาย พวกเธอไม่มีความประสงค์จะฆ่า ไม่ต้องอาบัติ” (เรื่องที่ ๔๒)

สมัยนั้น ภิกษุหนึ่งรูปอาพาธ ภิกษุทั้งหลายมีความประสงค์จะฆ่า จึงช่วยกันอาบน้ำให้ท่าน ท่านถึงแก่มรณภาพ ภิกษุเหล่านั้นเกิดความกังวลใจว่า พวกเราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลแก่พระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสถามว่า “ภิกษุทั้งหลาย พวกเธอคิดอย่างไร” “พวก

ข้าพระพุทธเจ้ามีความประสงค์จะฆ่า พระพุทธเจ้าข้า” “ภิกษุทั้งหลาย พวกเธอต้องอาบัติปาราชิก” (เรื่องที่ ๔๓)

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งอาพาธ ภิกษุทั้งหลายมีความประสงค์จะฆ่า จึงช่วยกันอาบน้ำให้ท่าน แต่ท่านไม่ถึงแก่มรณภาพ ภิกษุเหล่านั้นเกิดความกังวลใจว่า พวกเราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสถามว่า “ภิกษุทั้งหลาย พวกเธอคิดอย่างไร” “พวกข้าพระพุทธเจ้ามีความประสงค์จะฆ่า พระพุทธเจ้าข้า” “ภิกษุทั้งหลาย พวกเธอไม่ต้องอาบัติปาราชิก แต่ต้องอาบัติถุลลัจจัย” (เรื่องที่ ๔๔)

เรื่องให้ทาน้ำมัน ๓ เรื่อง

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งอาพาธ ภิกษุทั้งหลายช่วยกันเอาน้ำมันมาทาให้ท่าน ท่านถึงแก่มรณภาพ ภิกษุเหล่านั้นเกิดความกังวลใจว่า พวกเราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสถามว่า “ภิกษุทั้งหลาย พวกเธอคิดอย่างไร” “พวกข้าพระพุทธเจ้าไม่มีความประสงค์จะฆ่า พระพุทธเจ้าข้า” “ภิกษุทั้งหลาย พวกเธอไม่มีความประสงค์จะฆ่า ไม่ต้องอาบัติ” (เรื่องที่ ๔๕)

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งอาพาธ ภิกษุทั้งหลายมีความประสงค์จะฆ่าจึงช่วยกันเอาน้ำมันมาทาให้ท่าน ท่านถึงแก่มรณภาพ ภิกษุเหล่านั้นเกิดความกังวลใจว่า พวกเราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสถามว่า “ภิกษุทั้งหลาย พวกเธอคิดอย่างไร” “พวกข้าพระพุทธเจ้ามีความประสงค์จะฆ่า พระพุทธเจ้าข้า” “ภิกษุทั้งหลาย พวกเธอต้องอาบัติปาราชิก” (เรื่องที่ ๔๖)

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งอาพาธ ภิกษุทั้งหลายมีความประสงค์จะฆ่าจึงช่วยกันเอาน้ำมันมาทาให้ท่าน แต่ท่านไม่ถึงแก่มรณภาพ ภิกษุเหล่านั้นเกิดความกังวลใจว่า พวกเราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสถามว่า “ภิกษุทั้งหลาย พวกเธอคิดอย่างไร” “ข้าพระพุทธเจ้า ทั้งหลายมีความประสงค์จะฆ่า พระพุทธเจ้าข้า” “ภิกษุทั้งหลาย พวกเธอไม่ต้องอาบัติปาราชิก แต่ต้องอาบัติถุลลัจจัย” (เรื่องที่ ๔๗)

เรื่องให้ลุกขึ้น ๓ เรื่อง

[๑๘๕] สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งอาพาธ ภิกษุทั้งหลายจึงช่วยกันพยุงให้ท่านลุกขึ้น ท่านถึงแก่มรณภาพ ภิกษุเหล่านั้นเกิดความกังวลใจว่า พวกเราต้องอาบัติ ปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสถามว่า “ภิกษุทั้งหลาย พวกเธอคิดอย่างไร” “พวกข้าพระพุทธเจ้าไม่มีความประสงค์จะฆ่า พระพุทธเจ้าข้า” “ภิกษุทั้งหลาย พวกเธอไม่มีความประสงค์จะฆ่า ไม่ต้องอาบัติ” (เรื่องที่๔๘)

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งอาพาธ ภิกษุทั้งหลายมีความประสงค์จะฆ่าจึงช่วยกันพยุงให้ท่านลุกขึ้น ท่านถึงแก่มรณภาพ ภิกษุเหล่านั้นเกิดความกังวลใจว่า พวกเราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไป

กราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสถามว่า “ภิกษุทั้งหลาย พวกเธอคิดอย่างไร” “พวกข้าพระพุทธเจ้ามีความประสงค์จะฆ่า พระพุทธเจ้าข้า” “ภิกษุทั้งหลาย พวกเธอต้องอาบัติปาราชิก” (เรื่องที่ ๔๙)

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งอาพาธ ภิกษุทั้งหลายมีความประสงค์จะฆ่าจึงช่วยกันพยุงให้ท่านลุกขึ้น แต่ท่านไม่ถึงแก่มรณภาพ ภิกษุเหล่านั้นเกิดความกังวลใจว่า พวกเราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสถามว่า “ภิกษุทั้งหลาย พวกเธอคิดอย่างไร” “พวกข้าพระพุทธเจ้ามีความประสงค์จะฆ่า พระพุทธเจ้าข้า” “ภิกษุทั้งหลาย พวกเธอไม่ต้องอาบัติปาราชิก แต่ต้องอาบัติถุลลัจจัย” (เรื่องที่ ๕๐)

เรื่องทำให้ล้ม ๓ เรื่อง

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งอาพาธ ภิกษุทั้งหลายจึงช่วยกันทำให้ท่านล้มลง ท่านถึงแก่มรณภาพ ภิกษุเหล่านั้นเกิดความกังวลใจว่า พวกเราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสถามว่า “ภิกษุทั้งหลาย พวกเธอคิดอย่างไร” “พวกข้าพระพุทธเจ้าไม่มีความประสงค์จะฆ่า พระพุทธเจ้าข้า” “ภิกษุทั้งหลาย พวกเธอไม่มีความประสงค์จะฆ่า ไม่ต้องอาบัติ” (เรื่องที่ ๕๑)

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งอาพาธ ภิกษุทั้งหลายมีความประสงค์จะฆ่า จึงช่วยกันทำให้ท่านล้มลง ท่านถึงแก่มรณภาพ ภิกษุเหล่านั้นเกิดความกังวลใจว่า พวกเราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสถามว่า “ภิกษุทั้งหลาย พวกเธอคิดอย่างไร” “พวกข้าพระพุทธเจ้ามีความประสงค์จะฆ่า พระพุทธเจ้าข้า” “ภิกษุทั้งหลาย พวกเธอต้องอาบัติปาราชิก” (เรื่องที่ ๕๒)

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งอาพาธ ภิกษุทั้งหลายมีความประสงค์จะฆ่า จึงช่วยกันทำให้ท่านล้มลง แต่ท่านไม่ถึงแก่มรณภาพ ภิกษุเหล่านั้นเกิดความกังวลใจว่า พวกเราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสถามว่า “ภิกษุทั้งหลาย พวกเธอคิดอย่างไร” “พวกข้าพระพุทธเจ้ามีความประสงค์จะฆ่า พระพุทธเจ้าข้า” “ภิกษุทั้งหลาย พวกเธอไม่ต้องอาบัติปาราชิก แต่ต้องอาบัติถุลลัจจัย” (เรื่องที่ ๕๓)

เรื่องให้ตายด้วยข้าว ๓ เรื่อง

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งอาพาธ ภิกษุทั้งหลายจึงช่วยกันให้ท่านฉันข้าว ท่านถึงแก่มรณภาพ ภิกษุเหล่านั้นเกิดความกังวลใจว่า พวกเราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสถามว่า “ภิกษุทั้งหลาย พวกเธอคิดอย่างไร” “พวกข้าพระพุทธเจ้าไม่มีความประสงค์จะฆ่า พระพุทธเจ้าข้า” “ภิกษุทั้งหลาย พวกเธอไม่มีความประสงค์จะฆ่า ไม่ต้องอาบัติ” (เรื่องที่ ๕๔)

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งอาพาธ ภิกษุทั้งหลายมีความประสงค์จะฆ่าจึงช่วยกันให้ท่านฉันข้าว ท่านถึงแก่มรณภาพ ภิกษุเหล่านั้นเกิดความกังวลใจว่า พวกเรา ต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสถามว่า “ภิกษุทั้งหลาย พวกเธอคิดอย่างไร” “พวกข้าพระพุทธเจ้ามีความประสงค์จะฆ่า พระพุทธเจ้าข้า” “ภิกษุทั้งหลาย พวกเธอต้องอาบัติปาราชิก” (เรื่องที่ ๕๕)

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งอาพาธ ภิกษุทั้งหลายมีความประสงค์จะฆ่า จึงช่วยกันให้ท่านฉันข้าว แต่ท่านไม่ถึงแก่มรณภาพ ภิกษุเหล่านั้นเกิดความกังวลใจว่า พวกเราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสถามว่า “ภิกษุทั้งหลาย พวกเธอคิดอย่างไร” “พวกข้าพระพุทธเจ้ามีความประสงค์จะฆ่า พระพุทธเจ้าข้า” “ภิกษุทั้งหลาย พวกเธอไม่ต้องอาบัติปาราชิก แต่ต้องอาบัติถุลลัจจัย” (เรื่องที่ ๕๖)

เรื่องให้ตายด้วยน้ำฉัน ๓ เรื่อง

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งอาพาธ ภิกษุทั้งหลายให้ท่านดื่มน้ำ ท่านถึงแก่ มรณภาพ ภิกษุเหล่านั้นเกิดความกังวลใจว่า พวกเราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึง นำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสถามว่า “ภิกษุทั้งหลาย พวกเธอคิดอย่างไร” “พวกข้าพระพุทธเจ้าไม่มีความประสงค์จะฆ่า พระพุทธเจ้าข้า” “ภิกษุทั้งหลาย พวกเธอไม่มีความประสงค์จะฆ่า ไม่ต้องอาบัติ” (เรื่องที่ ๕๗)

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งอาพาธ ภิกษุทั้งหลายมีความประสงค์จะฆ่า จึงให้ท่านดื่มน้ำ ท่านถึงแก่มรณภาพ ภิกษุเหล่านั้นเกิดความกังวลใจว่า พวกเราต้องอาบัติ ปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสถามว่า “ภิกษุทั้งหลาย พวกเธอคิดอย่างไร” “พวกข้าพระพุทธเจ้ามีความประสงค์จะฆ่า พระพุทธเจ้าข้า” “ภิกษุทั้งหลาย พวกเธอต้องอาบัติปาราชิก” (เรื่องที่ ๕๘)

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งอาพาธ ภิกษุทั้งหลายมีความประสงค์จะฆ่า จึงให้ท่านดื่มน้ำ แต่ท่านไม่ถึงแก่มรณภาพ ภิกษุเหล่านั้นเกิดความกังวลใจว่า พวกเราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสถามว่า “ภิกษุทั้งหลาย พวกเธอคิดอย่างไร” “พวกข้าพระพุทธเจ้ามีความประสงค์จะฆ่า พระพุทธเจ้าข้า” “ภิกษุทั้งหลาย พวกเธอไม่ต้องอาบัติปาราชิก แต่ต้องอาบัติถุลลัจจัย” (เรื่องที่ ๕๙)

เรื่องหญิงมีครรภ์กับชายชู้ ๑ เรื่อง

[๑๘๖] สมัยนั้น หญิงคนหนึ่งเป็นแม่ม่ายผัวร้าง ได้มีครรภ์กับชายชู้ นางบอกภิกษุที่นางอุปถัมภ์ว่า “พระคุณเจ้าโปรดหายาทำแท้งให้ด้วยเถิด” ท่านรับคำแล้ว ได้ให้ยาทำแท้งแก่หญิงนั้น ทารกถึงแก่ความตาย ท่านเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุ เธอต้องอาบัติปาราชิก” (เรื่องที่ ๖๐)

เรื่องหญิงร่วมสามี ๒ เรื่อง

สมัยนั้น ชายคนหนึ่งมีภรรยา ๒ คน คนหนึ่งเป็นหมัน อีกคนหนึ่งไม่เป็นหมัน หญิงหมันบอกภิกษุที่นางอุปถัมภ์ว่า “ถ้านางคนนั้นคลอดบุตร จักได้ครอบครองทรัพย์สมบัติทั้งหมด พระคุณเจ้าโปรดหายาทำแท้งให้ด้วยเถิด” ท่านรับคำแล้ว ได้ให้ยาทำแท้งแก่หญิงที่ไม่เป็นหมัน ทารกถึงแก่ความตาย แต่มารดาไม่ตาย ท่านเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุ เธอต้องอาบัติปาราชิก” (เรื่องที่ ๖๑)

สมัยนั้น ชายคนหนึ่งมีภรรยา ๒ คน คนหนึ่งเป็นหมัน อีกคนหนึ่งไม่เป็นหมัน หญิงหมันบอกภิกษุที่นางอุปถัมภ์ว่า “ถ้านางคนนั้นคลอดบุตรจักได้ครอบครองทรัพย์สมบัติทั้งหมด พระคุณเจ้าโปรดหายาทำแท้งให้ด้วยเถิด” ภิกษุนั้นรับคำแล้วได้ให้ยาทำแท้งแก่หญิงที่ไม่เป็นหมัน มารดาถึงแก่ความตายแต่ทารกไม่ตาย ภิกษุนั้นเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ ภิกษุ เธอไม่ต้องอาบัติปาราชิก แต่ต้องอาบัติถุลลัจจัย” (เรื่องที่ ๖๒)

เรื่องฆ่ามารดาและบุตรทั้ง ๒ คนตาย ๑ เรื่อง

สมัยนั้น ชายคนหนึ่งมีภรรยา ๒ คน คนหนึ่งเป็นหมัน อีกคนหนึ่งไม่เป็นหมัน หญิงหมันบอกภิกษุที่นางอุปถัมภ์ว่า “ถ้านางคนนั้นคลอดบุตรจักได้ครอบครองทรัพย์สมบัติทั้งหมด พระคุณเจ้าโปรดหายาทำแท้งให้ด้วยเถิด” ภิกษุนั้นรับคำแล้วได้ให้ยาทำแท้งแก่หญิงที่ไม่เป็นหมัน มารดาและบุตรถึงแก่ความตายทั้ง ๒ คน ท่านเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุ เธอต้องอาบัติปาราชิก” (เรื่องที่ ๖๓)

เรื่องฆ่ามารดาและบุตรทั้ง ๒ คนไม่ตาย ๑ เรื่อง

สมัยนั้น ชายคนหนึ่งมีภรรยา ๒ คน คนหนึ่งเป็นหมัน อีกคนหนึ่งไม่เป็นหมัน หญิงหมันบอกภิกษุที่นางอุปถัมภ์ว่า “ถ้านางคนนั้นคลอดบุตรจักได้ครอบครองทรัพย์สมบัติทั้งหมด พระคุณเจ้าโปรดหายาทำแท้งให้ด้วยเถิด” ภิกษุนั้นรับคำแล้วได้ให้ยาทำแท้งแก่หญิงที่ไม่เป็นหมัน แต่มารดาและบุตรไม่ตาย ท่านเกิดความ กังวลใจว่า เราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุ เธอไม่ต้องอาบัติปาราชิก แต่ต้องอาบัติ ถุลลัจจัย” (เรื่องที่ ๖๔)

เรื่องให้รีด ๑ เรื่อง

[๑๘๗] สมัยนั้น หญิงมีครรภ์คนหนึ่งบอกภิกษุที่นางอุปถัมภ์ว่า “พระคุณเจ้าโปรดหายาทำแท้งให้ด้วยเถิด” ภิกษุนั้นตอบว่า “น้องหญิง เธอจงรีด” นางรีดครรภ์ทำให้แท้งบุตร ภิกษุนั้นเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุ เธอต้องอาบัติปาราชิก” (เรื่องที่ ๖๕)

เรื่องนาบครรภ์ให้ร้อน ๑ เรื่อง

สมัยนั้น หญิงมีครรภ์บอกภิกษุที่นางอุปถัมภ์ว่า “พระคุณเจ้าโปรดหายาทำแท้งให้ด้วยเถิด” ภิกษุนั้นตอบว่า “น้องหญิง เธอจงนาบครรภ์ให้ร้อน” นางนาบครรภ์ให้ร้อนจนแท้งบุตร ภิกษุนั้นเกิดความกังวล

ใจว่า เราต้องอาบัติปาราชิกหรือ หนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า "ภิกษุ เธอต้องอาบัติปาราชิก" (เรื่องที่ ๖๖)

เรื่องหญิงหมัน ๑ เรื่อง

สมัยนั้น หญิงหมันคนหนึ่งบอกภิกษุที่นางอุปถัมภ์ว่า "พระคุณเจ้าโปรดหายาที่ทำให้ดิฉันมีลูกได้ด้วยเถิด" ภิกษุนั้นรับคำแล้วได้ให้ยาแก่หญิงหมันนั้น นางถึงแก่ความตาย ภิกษุนั้นเกิดกังวลใจว่า เราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า "ภิกษุ เธอไม่ต้องอาบัติ ปาราชิก แต่ต้องอาบัติทุกกฏ" (เรื่องที่ ๖๗)

เรื่องหญิงไม่เป็นหมัน ๑ เรื่อง

สมัยนั้น หญิงไม่เป็นหมันคนหนึ่งบอกภิกษุที่นางอุปถัมภ์ว่า "พระคุณเจ้าโปรดหายาที่ทำให้ดิฉันหยุดมีลูกด้วยเถิด" ภิกษุนั้นรับคำแล้วได้ให้ยาแก่หญิงลูกดก นั้น นางถึงแก่ความตาย ภิกษุนั้นเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติปาราชิกหรือ หนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า "ภิกษุ เธอไม่ต้องอาบัติปาราชิก แต่ต้องอาบัติทุกกฏ" (เรื่องที่ ๖๘)

เรื่องจี้ ๑ เรื่อง

สมัยนั้น พวกภิกษุฉัพพัคคีย์ใช้นิ้วมือจี้ภิกษุรูปหนึ่งในกลุ่มพวกภิกษุ สัตตรสวัคคีย์ให้หัวเราะ เธอเหนื่อยหายใจไม่ทันถึงแก่มรณภาพ ภิกษุเหล่านั้นเกิดความกังวลใจว่า พวกเราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระ ผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า "ภิกษุทั้งหลาย พวกเธอไม่ต้องอาบัติปาราชิก" (เรื่องที่ ๖๙)

เรื่องทับ ๑ เรื่อง

สมัยนั้น พวกภิกษุสัตตรสวัคคีย์ช่วยกันทับภิกษุรูปหนึ่งในกลุ่มพวกภิกษุ ฉัพพัคคีย์จนถึงแก่มรณภาพ ด้วยตั้งใจว่าจักลงโทษ พวกเธอเกิดความกังวลใจว่า พวกเราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรง ทราบ พระองค์ตรัสว่า "ภิกษุทั้งหลาย พวกเธอไม่ต้องอาบัติปาราชิก แต่ต้องอาบัติ ปาจิตตีย์"[๑] (เรื่องที่ ๗๐)

เรื่องฆ่ายักษ์ ๑ เรื่อง

สมัยนั้น ภิกษุหมอผีรูปหนึ่ง ฆ่ายักษ์ตาย ท่านเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า "ภิกษุ เธอไม่ต้องอาบัติปาราชิก แต่ต้องอาบัติถุลลัจจัย" (เรื่องที่ ๗๑)

เรื่องส่งไปสู่ที่มีสัตว์ร้ายและยักษ์ดุ ๙ เรื่อง

---

[๑] **ยสฺมา ปน เต กมฺมาธิปฺปายา น มรณาธิปฺปายา, ตสฺมา ปาราชิกํ น วุตฺตํ เพราะภิกษุเหล่านั้นมีความประสงค์จะทำกรรม ไม่มีความประสงค์จะฆ่า จึงไม่ต้องอาบัติปาราชิก (วิ.อ. ๑/๑๘๗/๕๑๔)**

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งส่งภิกษุอีกรูปหนึ่งไปยังวิหารมียักษ์ดุ พวกยักษ์ฆ่าภิกษุนั้นมรณภาพ ท่านเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุ เธอไม่มีความประสงค์จะฆ่า ไม่ต้องอาบัติ” (เรื่องที่ ๗๒)

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งมีความประสงค์จะฆ่า ส่งภิกษุอีกรูปหนึ่งไปยังวิหาร มียักษ์ดุ พวกยักษ์ฆ่าภิกษุนั้นมรณภาพ ท่านเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติ ปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัส ว่า “ภิกษุ เธอต้องอาบัติปาราชิก” (เรื่องที่ ๗๓)

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งมีความประสงค์จะฆ่า ส่งภิกษุอีกรูปหนึ่งไปยังวิหารที่มี ยักษ์ดุ พวกยักษ์ไม่ฆ่าเธอ ภิกษุนั้นเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุ เธอไม่ต้องปาราชิก แต่ต้องอาบัติถุลลัจจัย” (เรื่องที่ ๗๔)

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งส่งภิกษุอีกรูปหนึ่งไปสู่ที่กันดารมีสัตว์ร้าย เหล่าสัตว์ร้ายฆ่าท่านมรณภาพ ภิกษุนั้นเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุ เธอไม่มีความประสงค์จะฆ่า ไม่ต้องอาบัติ” (เรื่องที่ ๗๕)

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งมีความประสงค์จะฆ่า ส่งภิกษุอีกรูปหนึ่งไปสู่ที่กันดารมีสัตว์ร้าย เหล่าสัตว์ร้ายฆ่าภิกษุนั้นมรณภาพ ท่านเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุ เธอต้องอาบัติปาราชิก” (เรื่องที่ ๗๖)

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งส่งภิกษุอีกรูปหนึ่งไปยังที่กันดารมีสัตว์ร้าย เหล่าสัตว์ร้ายไม่ฆ่าภิกษุนั้น ท่านเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุ เธอไม่ต้องปาราชิก แต่ต้องอาบัติถุลลัจจัย” (เรื่องที่ ๗๗)

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งส่งภิกษุอีกรูปหนึ่งไปสู่ที่กันดารมีโจร พวกโจรฆ่าท่านมรณภาพ ภิกษุนั้นเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุ เธอไม่มีความประสงค์จะฆ่า ไม่ต้องอาบัติ” (เรื่องที่ ๗๘)

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งมีความประสงค์จะฆ่า ส่งภิกษุอีกรูปหนึ่งไปสู่ที่กันดาร มีโจร พวกโจรฆ่าภิกษุนั้นมรณภาพ ท่านเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุ เธอต้องอาบัติปาราชิก” (เรื่องที่ ๗๙)

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งมีความประสงค์จะฆ่า ส่งภิกษุอีกรูปหนึ่งไปสู่ที่กันดารมีโจร พวกโจรไม่ฆ่าภิกษุนั้น ท่านเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุ เธอไม่ต้องอาบัติปาราชิก แต่ต้องอาบัติถุลลัจจัย” (เรื่องที่ ๘๐)

เรื่องสำคัญว่าใช่ ๔ เรื่อง

[๑๘๘] สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งมีความประสงค์จะฆ่าภิกษุที่จองเวรกัน สำคัญภิกษุนั้นว่าเป็นภิกษุนั้น จึงฆ่าภิกษุนั้น ท่านเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติ ปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุ เธอต้องอาบัติปาราชิก” (เรื่องที่ ๘๑)

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งมีความประสงค์จะฆ่าภิกษุที่จองเวรกัน สำคัญภิกษุนั้นว่าเป็นภิกษุนั้นแต่ฆ่าภิกษุอื่น ท่านเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุ เธอต้องอาบัติปาราชิก” (เรื่องที่ ๘๒)

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งมีความประสงค์จะฆ่าภิกษุที่จองเวรกัน สำคัญภิกษุที่จองเวรกันว่าเป็นภิกษุอื่น แต่ฆ่าภิกษุผู้จองเวรนั้น ท่านเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุ เธอต้องอาบัติปาราชิก” (เรื่องที่ ๘๓)

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งมีความประสงค์จะฆ่าภิกษุที่จองเวรกัน สำคัญภิกษุที่จองเวรกันว่าเป็นภิกษุอื่นและได้ฆ่าภิกษุอื่น ท่านเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุ เธอต้องอาบัติปาราชิก” (เรื่องที่ ๘๔)

เรื่องประหาร ๓ เรื่อง

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งถูกผีเข้า ภิกษุอีกรูปหนึ่งทุบตีท่านจนถึงแก่มรณภาพ ภิกษุรูปที่ทุบตีนั้นเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุ เธอไม่มีความประสงค์จะฆ่า ไม่ต้องอาบัติ” (เรื่องที่ ๘๕)

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งถูกผีเข้า ภิกษุอีกรูปหนึ่งมีความประสงค์จะฆ่าจึงทุบตีท่านจนถึงแก่มรณภาพ ท่านเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุ เธอต้องอาบัติปาราชิก” (เรื่องที่ ๘๖)

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งถูกผีเข้า ภิกษุอีกรูปหนึ่งมีความประสงค์จะฆ่าจึงทุบตี ท่าน ภิกษุนั้นไม่ถึงแก่มรณภาพ ท่านเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุ เธอไม่ต้องอาบัติปาราชิก แต่ต้องอาบัติถุลลัจจัย” (เรื่องที่ ๘๗)

เรื่องพรรณนาสวรรค์ ๓ เรื่อง

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งพรรณนาเรื่องสวรรค์ให้บุคคลผู้ทำความดีฟัง เขาน้อมใจเชื่อแล้วถึงแก่ความตาย ท่านเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุ เธอไม่มีความประสงค์จะฆ่า ไม่ต้องอาบัติ” (เรื่องที่ ๘๘)

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งมีความประสงค์จะฆ่าจึงพรรณนาเรื่องสวรรค์ให้บุคคลผู้ทำความดีฟัง เขาน้อมใจเชื่อแล้วถึงแก่ความตาย ท่านเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุ เธอต้องอาบัติปาราชิก” (เรื่องที่ ๘๙)

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งมีความประสงค์จะฆ่า จึงพรรณนาเรื่องสวรรค์ให้ บุคคลผู้ทำความดีฟัง เขาน้อมใจเชื่อแต่ไม่ตาย ท่านเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุ เธอไม่ต้องอาบัติปาราชิก แต่ต้องอาบัติถุลลัจจัย” (เรื่องที่ ๙๐)

เรื่องพรรณนานรก ๓ เรื่อง

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งพรรณนาเรื่องนรกให้ผู้ควรเกิดในนรกฟัง เขาตกใจถึงแก่ความตาย ท่านเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุ เธอไม่มีความประสงค์ จะฆ่า ไม่ต้องอาบัติ” (เรื่องที่ ๙๑)

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งมีความประสงค์จะฆ่าจึงพรรณนาเรื่องนรกให้ผู้ควรเกิดในนรกฟัง เขาตกใจถึงแก่ความตาย ท่านเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุ เธอต้องอาบัติปาราชิก” (เรื่องที่ ๙๒)

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งมีความประสงค์จะฆ่าจึงพรรณนาเรื่องนรกให้ผู้ควรเกิดในนรกฟัง เขาตกใจแต่ไม่ถึงตาย ท่านเกิดความกังวลใจว่า เราต้องปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุ เธอ ไม่ต้องอาบัติปาราชิก แต่ต้องอาบัติถุลลัจจัย” (เรื่องที่ ๙๓)

เรื่องต้นไม้ที่เมืองอาฬวี ๓ เรื่อง

[๑๘๙] สมัยนั้น พวกภิกษุชาวเมืองอาฬวีจะทำการก่อสร้างจึงช่วยกันตัดต้นไม้ ภิกษุรูปหนึ่งบอกภิกษุอีกรูปหนึ่งว่า “ท่านจงยืนตัดที่ตรงนี้” ภิกษุรูปนั้น จึงยืนตัดที่ตรงนั้น ต้นไม้ล้มทับถึงแก่มรณภาพ ภิกษุรูปที่บอกเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุ เธอไม่มีความประสงค์จะฆ่า ไม่ต้องอาบัติ” (เรื่องที่ ๙๔)

สมัยนั้น พวกภิกษุชาวเมืองอาฬวีจะทำการก่อสร้าง จึงช่วยกันตัดต้นไม้ ภิกษุรูปหนึ่งมีความประสงค์จะฆ่าจึงบอกภิกษุอีกรูปหนึ่งว่า “ท่านจงยืนตัดที่ตรงนี้” ต้นไม้ล้มทับเธอผู้ยืนตัดอยู่ที่นั้นถึงแก่มรณภาพ ภิกษุรูปที่บอกเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุ เธอต้องอาบัติปาราชิก” (เรื่องที่ ๙๕)

สมัยนั้น พวกภิกษุชาวเมืองอาฬวีจะทำการก่อสร้าง จึงช่วยกันตัดต้นไม้ ภิกษุรูปหนึ่งมีความประสงค์จะฆ่าจึงบอกภิกษุอีกรูปหนึ่งว่า “ท่านจงยืนตัดที่ตรงนี้” ต้นไม้ล้มทับเธอผู้ยืนตัดอยู่ที่นั้นแต่ไม่ถึงมรณภาพ ภิกษุรูปที่บอกเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุ เธอไม่ต้องอาบัติปาราชิก แต่ต้องอาบัติถุลลัจจัย” (เรื่องที่ ๙๖)

เรื่องเผาป่า ๓ เรื่อง

[๑๙๐] สมัยนั้น พวกภิกษุฉัพพัคคีย์เผาป่า พวกชาวบ้านถูกไฟคลอกตาย ภิกษุเหล่านั้นเกิดความกังวลใจว่า พวกเราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุทั้งหลาย พวกเธอไม่มีความประสงค์จะฆ่า ไม่ต้องอาบัติ” (เรื่องที่ ๙๗)

สมัยนั้น พวกภิกษุฉัพพัคคีย์มีความประสงค์จะฆ่า จึงเผาป่า พวกชาวบ้านถูกไฟคลอกตาย ภิกษุเหล่านั้นเกิดความกังวลใจว่า พวกเราต้องอาบัติปาราชิกหรือ หนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุทั้งหลาย พวกเธอต้องอาบัติปาราชิก” (เรื่องที่ ๙๘)

สมัยนั้น พวกภิกษุฉัพพัคคีย์มีความประสงค์จะฆ่า จึงเผาป่า พวกชาวบ้านถูกไฟคลอก แต่ไม่ตาย ภิกษุเหล่านั้นเกิดความกังวลใจว่า พวกเราต้องอาบัติปาราชิก หรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า "ภิกษุทั้งหลาย พวกเธอไม่ต้องอาบัติปาราชิก แต่ต้องอาบัติถุลลัจจัย" (เรื่องที่ ๙๙)

เรื่องไม่ให้ลำบาก ๑ เรื่อง

[๑๙๑] สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งไปที่ตะแลงแกง[๑] บอกนายเพชฌฆาตว่า "ท่านอย่าทรมานนักโทษคนนี้เลย จงประหารชีวิตด้วยการฟันครั้งเดียว" เพชฌฆาตรับคำแล้วประหารชีวิตด้วยการฟันครั้งเดียว ภิกษุนั้นเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า "ภิกษุ เธอต้องอาบัติปาราชิก" (เรื่องที่ ๑๐๐)

เรื่องไม่ทำตามท่าน ๑ เรื่อง

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งไปที่ตะแลงแกงบอกนายเพชฌฆาตว่า "ท่านอย่าทรมานนักโทษคนนี้เลย จงประหารชีวิตด้วยการฟันครั้งเดียว" เพชฌฆาตกล่าวว่า "ข้าพเจ้าจะไม่ทำตามคำของท่าน" แล้วประหารชีวิตนักโทษนั้น ภิกษุนั้นเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า "ภิกษุ เธอไม่ต้องอาบัติปาราชิก แต่ต้องอาบัติทุกกฏ" (เรื่องที่ ๑๐๑)

เรื่องให้ดื่มเปรียง ๑ เรื่อง

[๑๙๒] สมัยนั้น บุรุษมือเท้าด้วนคนหนึ่ง พวกหมู่ญาติช่วยกันดูแลอยู่ใน เรือน ภิกษุรูปหนึ่งได้กล่าวกับพวกญาติของบุรุษนั้นว่า "ท่านทั้งหลาย พวกท่านอยากให้บุรุษคนนี้ตายไหม"

"พวกเราอยากให้เขาตาย เจ้าข้า"

"ถ้าเช่นนั้น จงให้เขาดื่มเปรียง"

หมู่ญาตินั้นจึงให้บุรุษนั้นดื่มเปรียงจนบุรุษนั้นถึงแก่ความตาย

ภิกษุรูปที่บอกวิธีฆ่าเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า "ภิกษุ เธอต้องอาบัติปาราชิก" (เรื่องที่ ๑๐๒)

เรื่องให้ดื่มยาโลณโสวีรกะ ๑ เรื่อง

สมัยนั้น บุรุษมือเท้าด้วนคนหนึ่ง พวกหมู่ญาติช่วยกันดูแลอยู่ในเรือน ภิกษุณีรูปหนึ่งได้กล่าวกับหมู่ญาติของบุรุษนั้นว่า "ท่านทั้งหลาย พวกท่านอยากให้บุรุษคนนี้ตายไหม"

"พวกเราอยากให้เขาตาย เจ้าข้า"

"ถ้าเช่นนั้น จงให้เขาดื่มยาโลณโสวีรกะ"[๒]

---

[๑] คำว่า "ตะแลงแกง" หมายถึงสถานที่สำหรับฆ่านักโทษ ภาษาโบราณหมายถึงทางสี่แพร่ง

[๒] โลณโสวีรกำ นาม สพฺพรสาภิสงฺขตำ เอกำ เภสชฺชำ ฯเปฯ ยาโลณโสวีรกะ ได้แก่ ยาที่ปรุงด้วยส่วนประกอบนานาชนิด เช่น มะขามป้อมสด สมอพิเภก ธัญญชาติทุกชนิด ถั่วเขียว ข้าวสุก ผลกล้วย หน่อหวาย การเกต อินทผลัม หน่อไม้ ปลา เนื้อ

หมู่ญาติจึงให้บุรุษนั้นดื่มยาโลณโสวีรกะจนบุรุษนั้นถึงแก่ความตาย

ภิกษุณีนั้นเกิดความกังวลใจ จึงเล่าเรื่องนั้นให้ภิกษุณีทั้งหลายทราบ พวกภิกษุณีแจ้งเรื่องนั้นให้ภิกษุทั้งหลายทราบ ภิกษุทั้งหลายจึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูล พระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุทั้งหลาย ภิกษุณีนั้นต้องอาบัติปาราชิก” (เรื่องที่ ๑๐๓)

ปาราชิกสิกขาบทที่ ๓ จบ

ปาราชิกสิกขาบทที่ ๔
ว่าด้วยการกล่าวอวดอุตตริมนุสสธรรม
เรื่องภิกษุชาวฝั่งแม่น้ำวัคคุมุทา

[๑๙๓] สมัยนั้น พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าประทับอยู่ ณ กูฏาคารศาลา ป่ามหาวัน เขตกรุงเวสาลี ครั้งนั้น ภิกษุจำนวนมาก เป็นเพื่อนเคยเห็นเคยคบกันมา จำพรรษาอยู่ใกล้ฝั่งแม่น้ำวัคคุมุทา คราวนั้น วัชชีชนบทเกิดข้าวยากหมากแพง ประชาชนมีความเป็นอยู่แร้นแค้น ใช้สลากปันส่วนซื้ออาหาร ล้มตายกันกระดูกขาวเกลื่อน ยากที่พระอริยะจะบิณฑบาตยังชีพได้ ภิกษุเหล่านั้นได้มีความคิดว่า “บัดนี้ วัชชีชนบทเกิดข้าวยากหมากแพง ประชาชนมีความเป็นอยู่แร้นแค้น ใช้สลากปันส่วนซื้ออาหาร ล้มตายกันกระดูกขาวเกลื่อน ยากที่พระอริยะจะบิณฑบาตยังชีพได้ ทำอย่างไรหนอ พวกเราจึงจะพร้อมเพรียงกัน ร่วมใจกัน ไม่ทะเลาะกัน อยู่จำพรรษาอย่างผาสุก และบิณฑบาตไม่ลำบาก”

ภิกษุบางพวกเสนอว่า “ท่านทั้งหลาย ถ้าเช่นนั้น พวกเรามาช่วยกันทำงานของพวกคฤหัสถ์ เมื่อช่วยทำงาน พวกเขาก็คงจะพอใจถวายบิณฑบาตแก่พวกเรา โดยวิธีนี้แหละ พวกเราก็จะพร้อมเพรียงกัน ร่วมใจกัน ไม่ทะเลาะกันอยู่จำพรรษาอย่างผาสุก และบิณฑบาตไม่ลำบาก”

ภิกษุอีกพวกเสนอว่า “อย่าเลย ท่านทั้งหลาย ทำไมพวกเราจะต้องไปช่วยกันทำงานของพวกคฤหัสถ์ ขอให้พวกเรามาช่วยกันทำหน้าที่ทูตนำข่าวสารให้พวกคฤหัสถ์จะดีกว่า เมื่อทำอย่างนี้ พวกคฤหัสถ์ก็คงจะพอใจถวายบิณฑบาตแก่พวกเรา โดยวิธีนี้แหละพวกเราก็จะพร้อมเพรียงกัน ร่วมใจกัน ไม่ทะเลาะกันอยู่จำพรรษาอย่างผาสุกและบิณฑบาตไม่ลำบาก”

ภิกษุอีกพวกเสนอว่า “อย่าเลย ท่านทั้งหลาย ทำไมพวกเราจะต้องไปช่วยกันทำงานหรือทำหน้าที่ทูตนำข่าวสารให้พวกคฤหัสถ์ ทางที่ดีพวกเรามากล่าวอวดอุตตริมนุสสธรรมของกันและกันให้พวกคฤหัสถ์ฟังว่า “ภิกษุรูปโน้นได้ปฐมฌาน รูปโน้นได้ทุติยฌาน รูปโน้นได้ตติยฌาน รูปโน้นได้จตุตถฌาน รูปโน้นเป็นพระโสดาบัน รูปโน้นเป็นพระสกทาคามี รูปโน้นเป็นพระอนาคามี รูปโน้นเป็นพระอรหันต์ รูปโน้นได้วิชชา ๓

น้ำผึ้ง น้ำอ้อย เกลือ โดยใส่เครื่องยาเหล่านี้ในหม้อ ปิดฝามิดชิด เก็บดองไว้ ๑, ๒ หรือ ๓ ปี เมื่อยานี้สุกได้ที่แล้วจะมีรสและสีเหมือนผลหว้า เป็นยาแก้โรคลม โรคไอ โรคเรื้อน โรคผอมเหลือง โรคริดสีดวงเป็นต้น รับประทานหลังอาหาร สำหรับผู้ที่ไม่เป็นไข้ ต้องผสมน้ำก่อนรับประทาน (วิ.อ. ๑/๑๙๒/๕๑๘)

รูปโน้นได้อภิญญา ๖” เมื่อพูดอย่างนี้ พวกคฤหัสถ์ก็คงจะพอใจถวายบิณฑบาตแก่พวกเรา โดยวิธีนี้พวกเราจะพร้อมเพรียงกัน ร่วมใจกัน ไม่ทะเลาะกันอยู่จำพรรษาอย่างผาสุกและบิณฑบาตไม่ลำบาก”

ในที่สุด ภิกษุเหล่านั้นทั้งหมดตกลงกันว่า “ท่านทั้งหลาย วิธีที่พวกเราพากันกล่าวอวดอุตตริมนุสสธรรมของกันและกันให้พวกคฤหัสถ์ฟังเป็นวิธีที่ดีกว่าวิธีอื่น”

[๑๙๔] ต่อมาภิกษุเหล่านั้นได้พากันกล่าวอวดอุตตริมนุสสธรรมของกันและกันให้พวกคฤหัสถ์ฟังว่า “ภิกษุรูปโน้นได้ปฐมฌาน ฯลฯ รูปโน้นได้จตุตถฌาน รูปโน้นเป็นพระโสดาบัน ฯลฯ รูปโน้นได้อภิญญา ๖ “

ครั้งนั้นแล ประชาชนก็พากันยินดีว่า “เป็นลาภของพวกเราหนอ พวกเราได้ดีแล้วหนอที่มีภิกษุทั้งหลายเช่นนี้มาอยู่จำพรรษา เพราะแต่ก่อนนี้พวกเราไม่มีภิกษุทั้งหลายที่มีคุณสมบัติ เหมือนอย่างภิกษุผู้มีศีลมีกัลยาณธรรมเหล่านี้มาอยู่จำพรรษาเลย” โภชนะ (อาหาร) ... ขาทนียะ (ของขบเคี้ยว) ... สายนียะ (ของลิ้ม) ... ปานะ (เครื่องดื่ม) ชนิดที่พวกเขาจะถวายแก่ภิกษุเหล่านั้น พวกเขาไม่รับประทาน ไม่ขบเคี้ยว ไม่ลิ้ม ไม่ดื่มด้วยตนเอง ทั้งไม่ให้แก่มารดาบิดา บุตร ภรรยา คนรับใช้ กรรมกร มิตร อมาตย์ ญาติสาโลหิต

ภิกษุเหล่านั้น จึงเป็นผู้มีน้ำมีนวล มีอินทรีย์ผ่องใส มีใบหน้าเอิบอิ่ม มีผิวพรรณผุดผ่อง มีประเพณีอยู่ว่า เมื่อภิกษุทั้งหลายออกพรรษาแล้วจะไปเข้าเฝ้าพระผู้มีพระภาค ครั้นภิกษุเหล่านั้นจำพรรษาครบ ๓ เดือนแล้วจึงเก็บเสนาสนะ ถือบาตรและจีวรออกเดินทางมุ่งไปสู่กรุงเวสาลี จาริกไปโดยลำดับ ถึงกรุงเวสาลี ผ่านป่ามหาวัน ไปถึงกูฏาคารศาลา แล้วเข้าเฝ้าพระผู้มีพระภาคถึงที่ประทับ ครั้นถึงแล้วจึงถวายบังคม แล้วนั่งลงอยู่ ณ ที่สมควร

ภิกษุต่างทิศมาเข้าเฝ้า

สมัยนั้น ภิกษุทั้งหลายที่จำพรรษาอยู่ในทิศต่างๆ ดูซูบผอม ซอมซ่อ มีผิวพรรณหมองคล้ำ ซีดเหลือง เส้นเอ็นขึ้นสะพรั่ง ส่วนภิกษุชาวฝั่งแม่น้ำวัคคุมุทากลับมีน้ำมีนวล มีอินทรีย์ผ่องใส มีใบหน้าเอิบอิ่ม มีผิวพรรณผุดผ่อง อนึ่ง การที่พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าทั้งหลายทรงปราศรัยกับพระอาคันตุกะทั้งหลายนั่นก็เป็นพุทธประเพณี

ลำดับนั้น พระผู้มีพระภาคตรัสถามพวกภิกษุชาวฝั่งแม่น้ำวัคคุมุทาว่า “ภิกษุทั้งหลาย เธอทั้งหลายยังสบายดีหรือ ยังพอเป็นอยู่ได้หรือ พวกเธอเป็นผู้พร้อมเพรียงกัน ร่วมใจกัน ไม่ทะเลาะกัน อยู่จำพรรษาเป็นผาสุกหรือ และบิณฑบาตไม่ลำบากหรือ”

ภิกษุเหล่านั้นกราบทูลว่า “ยังสบายดีพระพุทธเจ้าข้า ยังพอเป็นอยู่ได้พระพุทธเจ้าข้า อนึ่ง พวกข้าพระพุทธเจ้าเป็นผู้พร้อมเพรียงกัน ร่วมใจกัน ไม่ทะเลาะกัน อยู่จำพรรษาเป็นผาสุก และบิณฑบาตไม่ลำบาก พระพุทธเจ้าข้า”

พุทธประเพณี

พระตถาคตเจ้าทั้งหลายทรงทราบเรื่อง ตรัสถามก็มี ไม่ตรัสถามก็มี ทรงทราบกาลอันควรตรัสถามก็มี ไม่ตรัสถามก็มี ตรัสถามเรื่องที่เป็นประโยชน์ ไม่ตรัสถามเรื่องที่ไม่เป็นประโยชน์ เพราะพระตถาคตเจ้าทั้งหลายทรงขจัดเรื่องที่ไม่เป็นประโยชน์เสียด้วยอริยมรรคแล้ว

พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าทั้งหลาย สอบถามภิกษุทั้งหลายด้วยเหตุ ๒ ประการ คือ จะทรงแสดงธรรมอย่างหนึ่ง จะทรงบัญญัติสิกขาบทแก่พระสาวกอย่างหนึ่ง

ลำดับนั้น พระผู้มีพระภาคจึงได้ตรัสถามภิกษุชาวฝั่งแม่น้ำวัคคุมุทาว่า “ทำอย่างไร เธอทั้งหลายจึงพร้อมเพรียงกัน ร่วมใจกัน ไม่ทะเลาะกัน อยู่จำพรรษา ผาสุกและบิณฑบาตไม่ลำบาก”

ลำดับนั้น ภิกษุเหล่านั้นจึงได้กราบทูลเรื่องนั้นให้พระผู้มีพระภาคทรงทราบ พระผู้มีพระภาคตรัสถามว่า “ภิกษุทั้งหลาย พวกเธอมีคุณวิเศษนั่นจริงหรือ” ภิกษุเหล่านั้นกราบทูลว่า “ไม่มีจริง พระพุทธเจ้าข้า”

ทรงตำหนิ

พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าทรงตำหนิว่า “โมฆบุรุษทั้งหลาย การกระทำของพวกเธอไม่สมควร ไม่คล้อยตาม ไม่เหมาะสม ไม่ใช่กิจของสมณะ ใช้ไม่ได้ ไม่ควรทำ ไฉนพวกเธอจึงพากันกล่าวอวดอุตตริมนุสสธรรมของกันและกันให้พวกคฤหัสถ์ฟัง เพราะเห็นแก่ปากแก่ท้องเล่า พวกเธอใช้มีดชำแหละโคอันคมคว้านท้องยังดีกว่าการกล่าวอวดอุตตริมนุสสธรรมของกันและกันให้พวกคฤหัสถ์ฟัง เพราะอะไรเล่า เพราะผู้ใช้มีดชำแหละโคอันคมคว้านท้องก็จะพึงถึงความตายหรือทุกข์ปางตายเพราะการกระทำนั้นเป็นเหตุ หลังจากตายแล้วก็ไม่ต้องไปบังเกิดในอบาย ทุคติ วินิบาต นรก ส่วนผู้กล่าวอวดอุตริมนุสสธรรมของกันและกันให้พวกคฤหัสถ์ฟัง หลังจากตายแล้วก็จะต้องไปบังเกิดในอบาย ทุคติ วินิบาต นรก โมฆบุรุษทั้งหลาย การทำอย่างนี้ มิได้ทำคนที่ยังไม่เลื่อมใสให้เลื่อมใส หรือทำคนที่เลื่อมใสอยู่แล้วให้เลื่อมใสยิ่งขึ้นได้ เลย ที่จริงกลับจะทำให้คนที่ไม่เลื่อมใสก็ไม่เลื่อมใสไปเลย คนที่เลื่อมใสอยู่แล้วบางพวกก็จะกลายเป็นอื่นไป” ฯลฯ ครั้นทรงตำหนิแล้ว ได้ทรงกระทำธรรมีกถาตรัสเรียกภิกษุทั้งหลายมารับสั่งว่า

มหาโจร ๕ จำพวก

[๑๙๕] ภิกษุทั้งหลาย มหาโจร ๕ จำพวกนี้ มีปรากฏอยู่ในโลก คือ

๑. มหาโจรบางคนในโลกนี้ ปรารถนาว่า เมื่อไรหนอ เราจึงจักมีบริวารเป็นร้อยหรือเป็นพันห้อมล้อมแล้วท่องเที่ยวไปในคาม นิคม และราชธานี ทำการฆ่าเอง สั่งให้ผู้อื่นฆ่า ตัด(มือเท้าผู้อื่น)เอง สั่งให้ผู้อื่นตัด เผา(บ้าน)เอง สั่งให้ผู้อื่นเผา ต่อมา มหาโจรนั้น ก็ได้มีบริวารเป็นร้อยหรือเป็นพันห้อมล้อมแล้วท่องเที่ยวไปในคาม นิคม และราชธานี ทำการฆ่าเอง สั่งให้ผู้อื่นฆ่า ตัดเอง สั่งให้ผู้อื่นตัด เผาเอง สั่งให้ผู้อื่นเผา ฉันใด ภิกษุชั่วบางรูปในธรรมวินัยก็ฉันนั้นเหมือนกัน ปรารถนาว่า เมื่อไรหนอ เราจักมีภิกษุบริวารเป็นร้อยหรือเป็นพันห้อมล้อมแล้วท่องเที่ยวไปในคาม นิคม และราชธานี อันคฤหัสถ์และบรรพชิตสักการะเคารพ นับถือ บูชา นอบน้อม ได้จีวร บิณฑบาต เสนาสนะและคิลานปัจจัยเภสัช ต่อมา ภิกษุนั้นก็ได้มีภิกษุบริวารเป็นร้อยหรือเป็นพันห้อมล้อมแล้วท่องเที่ยวไปในคาม นิคมและราชธานี อันคฤหัสถ์และบรรพชิต

สักการะ เคารพ นับถือ บูชา ยำเกรง ได้จีวร บิณฑบาต เสนาสนะและคิลานปัจจัยเภสัช บริขาร ภิกษุทั้งหลาย นี้คือมหาโจรจำพวกที่ ๑ ที่มีปรากฏอยู่ในโลก

๒. ภิกษุทั้งหลาย ยังมีภิกษุชั่วบางรูปในธรรมวินัยนี้ เล่าเรียนธรรมวินัยที่ตถาคตประกาศแล้ว อวดอ้างว่าเป็นของตน ภิกษุทั้งหลาย นี้คือมหาโจรจำพวกที่ ๒ ที่มีปรากฏอยู่ในโลก

๓. ภิกษุทั้งหลาย ยังมีภิกษุชั่วบางรูปในธรรมวินัยนี้ โจทเพื่อนภิกษุผู้บริสุทธิ์ ผู้ประพฤติพรหมจรรย์อันบริสุทธิ์ด้วยเรื่องที่ทำลายพรหมจรรย์อันไม่มีมูล ภิกษุทั้งหลาย นี้คือมหาโจรจำพวกที่ ๓

๔. ภิกษุทั้งหลาย ยังมีภิกษุชั่วบางรูปในธรรมวินัยนี้ สงเคราะห์ประจบคฤหัสถ์ด้วยครุภัณฑ์ของสงฆ์คืออาราม พื้นที่อาราม วิหาร พื้นที่วิหาร เตียง ตั่ง ฟูก หมอน หม้อ โลหะ อ่างโลหะ กระถางโลหะ กระทะโลหะ มีด ขวาน ผึ่ง จอบ สว่าน เถาวัลย์ ไม้ไผ่ หญ้ามุงกระต่าย หญ้าแฝก หญ้าสามัญ ดินเหนียว เครื่องไม้ เครื่องดิน ภิกษุทั้งหลาย นี้คือมหาโจรจำพวกที่ ๔

๕. ภิกษุทั้งหลาย ภิกษุผู้กล่าวอวดอุตตริมนุสสธรรมอันไม่มีอยู่ ไม่เป็นจริง จัดเป็นยอดมหาโจรในโลกพร้อมทั้งเทวโลก มารโลก พรหมโลก ในหมู่สัตว์พร้อมทั้งสมณพราหมณ์ เทวดาและมนุษย์ ข้อนั้นเพราะเหตุไร เพราะภิกษุนั้น ฉันอาหารของชาวบ้านด้วยไถยจิต

นิคมคาถา

ภิกษุผู้ประกาศตนซึ่งมีภาวะเป็นอย่างหนึ่งให้ คนเข้าใจว่าเป็นอย่างอื่น ฉันอาหารด้วยไถยจิต เหมือนพรานนกลวงจับนกมากินฉะนั้น ภิกษุชั่วจำนวนมากมีผ้ากาสายะพันที่คอ มีธรรมเลวทราม ไม่สำรวม พวกเธอย่อมตกนรกเพราะบาปกรรม ทั้งหลายที่เลวทราม ภิกษุทุศีลไม่สำรวมกินก้อนเหล็กที่ร้อนเหมือนเปลวไฟยังดีกว่า บริโภค อาหารของชาวบ้านไม่ดีเลย

ทรงบัญญัติสิกขาบท

ครั้นพระผู้มีพระภาคทรงตำหนิพวกภิกษุชาวฝั่งแม่น้ำวัคคุมุทาโดยประการต่างๆ แล้ว ได้ตรัสโทษแห่งความเป็นคนเลี้ยงยากบำรุงยาก ฯลฯ แล้วจึงรับสั่งให้ภิกษุทั้งหลายยกสิกขาบทนี้ขึ้นแสดงดังนี้

พระบัญญัติ

[๑๙๖] **ก็ ภิกษุใด ไม่รู้ยิ่ง กล่าวอวดอุตริมนุสสธรรมอันเป็นญาณทัสสนะ ที่ประเสริฐอันสามารถ ให้น้อมเข้ามาในตนว่า “ข้าพเจ้ารู้อย่างนี้ เห็นอย่างนี้” ครั้นสมัยต่อจากนั้น อันผู้ใดผู้หนึ่งโจทก็ตามไม่โจทก็ตาม เธอผู้ต้องอาบัติแล้ว หวังความบริสุทธิ์ พึงกล่าวอย่างนี้ว่า “ท่านทั้งหลาย ข้าพเจ้าไม่รู้อย่างนั้น ได้กล่าวว่ารู้ ข้าพเจ้าไม่เห็นอย่างนั้น ได้กล่าวว่าเห็น ข้าพเจ้ากล่าวคำไร้ประโยชน์ เป็นคำเท็จ” แม้ภิกษุนี้เป็นปาราชิก หาสังวาสมิได้**

สิกขาบทนี้ พระผู้มีพระภาคทรงบัญญัติไว้แก่ภิกษุทั้งหลายอย่างนี้

เรื่องภิกษุชาวฝั่งแม่น้ำวัคคุมุทา จบ

เรื่องภิกษุสำคัญว่าได้บรรลุ

[๑๙๗] สมัยนั้น ภิกษุจำนวนมาก เข้าใจมรรคผลที่ยังมิได้เห็นว่าได้เห็น มิได้ถึงว่าได้ถึง มิได้บรรลุว่าได้บรรลุ มิได้ทำให้แจ้งว่าได้ทำให้แจ้ง พากันพยากรณ์มรรคผลด้วยสำคัญว่าได้บรรลุ ครั้นต่อมา จิตของภิกษุเหล่านั้นเอนเอียงไปทางความ กำหนัดบ้าง ทางความขัดเคืองบ้าง ทางความหลงบ้าง เกิดความกังวลใจว่า พระผู้มีพระภาคทรงบัญญัติสิกขาบทไว้แล้ว แต่พวกเราเข้าใจมรรคผลที่ยังมิได้เห็นว่าได้เห็น มิได้ถึงว่าได้ถึง มิได้บรรลุว่าได้บรรลุ มิได้ทำให้แจ้งว่าได้ทำให้แจ้ง จึงอวดอ้างมรรคผลตามที่สำคัญว่าได้บรรลุ พวกเราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงแจ้งเรื่องนั้นให้พระอานนท์ทราบ พระอานนท์จึงกราบทูลเรื่องนั้นให้พระผู้มีพระภาคทรงทราบ

พระผู้มีพระภาคตรัสว่า “มีอยู่เหมือนกัน อานนท์ ที่ภิกษุทั้งหลายเข้าใจมรรคผลที่ยังมิได้เห็นว่าได้เห็น มิได้ถึงว่าได้ถึง มิได้บรรลุว่าได้บรรลุ มิได้ทำให้แจ้งว่าได้ทำให้แจ้ง จึงอวดอ้างมรรคผลตามที่สำคัญว่าได้บรรลุ แต่กรณีนี้ไม่ควรกล่าว ว่ามี”[๑]

ลำดับนั้นพระผู้มีพระภาคทรงแสดงธรรมีกถา เพราะเรื่องนี้เป็นต้นเหตุ แล้วตรัสเรียกภิกษุทั้งหลาย ฯลฯ รับสั่งให้ภิกษุทั้งหลายยกสิกขาบทนี้ขึ้นแสดงดังนี้

พระอนุบัญญัติ

อนึ่ง ภิกษุใดไม่รู้ยิ่ง กล่าวอวดอุตตริมนุสสธรรมอันเป็นญาณทัสสนะที่ประเสริฐอันสามารถ ให้น้อมเข้ามาในตนว่า “ข้าพเจ้ารู้อย่างนี้ เห็นอย่างนี้” ครั้นสมัยต่อจากนั้น อันผู้ใดผู้หนึ่งโจทก็ตามไม่โจทก็ตาม เธอผู้ต้องอาบัติแล้ว หวังความบริสุทธิ์ พึงกล่าวอย่างนี้ว่า “ท่านทั้งหลาย ข้าพเจ้าไม่รู้อย่างนั้น ได้กล่าวว่ารู้ ข้าพเจ้าไม่เห็นอย่างนั้น ได้กล่าวว่าเห็น ข้าพเจ้ากล่าวคำไร้ประโยชน์ เป็นคำเท็จ” เว้นไว้แต่สำคัญว่าได้บรรลุ แม้ภิกษุนี้ก็เป็นปาราชิก หาสังวาสมิได้

เรื่องภิกษุสำคัญว่าได้บรรลุ จบ

สิกขาบทวิภังค์

[๑๙๘] คำว่า **อนึ่ง ... ใด** คือ ผู้ใด ผู้เช่นใด ฯลฯ นี้ที่พระผู้มีพระภาคตรัสว่า อนึ่ง...ใด

คำว่า **ภิกษุ** มีอธิบายว่า ชื่อว่า ภิกษุ เพราะเป็นผู้ขอ ฯลฯ นี้ที่พระผู้มีพระภาคทรงประสงค์เอาว่า ภิกษุ ในความหมายนี้

คำว่า **ไม่รู้ยิ่ง** คือ ภิกษุไม่รู้ไม่เห็นกุศลธรรมในตนซึ่งไม่มีอยู่ ไม่เป็นจริง หาไม่ได้ กล่าวว่า เรามีกุศลธรรม

ที่ชื่อว่า **อุตตริมนุสสธรรม** ได้แก่ ฌาน วิโมกข์ สมาธิ สมาบัติ ญาณทัสสนะ มรรคภาวนา การทำผลให้แจ้ง การละกิเลส ภาวะที่จิตปลอดจากกิเลส ความยินดีในเรือนว่าง

---

[๑] ข้อความนี้ แปลมาจากบาลีว่า “อฬฺโหหาริกำ” คือกล่าวไม่ได้ว่ามี มีเหมือนไม่มี มีแต่ไม่ปรากฏ จึงไม่ได้โวหารว่ามี นำมากล่าวอ้างไม่ได้ ถือเป็นกรณีพิเศษที่ไม่สามารถนำมากล่าวอ้างได้ (ดู วิ.อ. ๑/๑๙๖/๕๒๘)

คำว่า **น้อมเข้ามาในตน** ได้แก่ น้อมกุศลธรรมเหล่านั้นเข้าในตน หรือน้อมตนเข้าในกุศลธรรมเหล่านั้น

คำว่า **ญาณ** ได้แก่ วิชชา ๓

คำว่า **ทัสสนะ** ได้แก่ ญาณก็คือทัสสนะ ทัสสนะก็คือญาณ

คำว่า **กล่าวอวด** คือ บอกแก่ชายหรือแก่หญิง แก่บรรพชิตหรือแก่คฤหัสถ์

คำว่า **ข้าพเจ้ารู้อย่างนี้ เห็นอย่างนี้** ความว่า "ข้าพเจ้ารู้ธรรมเหล่านั้น เห็น ธรรมเหล่านั้น ธรรมเหล่านั้นมีอยู่ในข้าพเจ้า และข้าพเจ้าย่อมเห็นชัดธรรมเหล่านั้น"

คำว่า **ครั้นสมัยต่อจากนั้น** คือ ล่วงขณะ ลยะ ครู่ ที่กล่าวอวดนั้น[๑]

คำว่า **อันผู้ใดผู้หนึ่งโจทก็ตาม** คือ มีผู้โจทก์ในเรื่องที่เธอกล่าวอ้างว่า "ท่านบรรลุอะไร บรรลุอย่างไร บรรลุเมื่อไร บรรลุที่ไหน ละกิเลสเหล่าไหนได้ ได้ธรรมอะไร"

คำว่า **ไม่โจท** คือ ไม่มีใครๆ กล่าว

คำว่า **ผู้ต้องอาบัติแล้ว** ความว่า ภิกษุมีความปรารถนาชั่ว ถูกความอยากครอบงำ กล่าวอวดอุตตริมนุสสธรรมที่ไม่มีจริงไม่เป็นจริง ต้องอาบัติปาราชิกแล้ว

คำว่า **หวังความบริสุทธิ์** คือ ประสงค์จะเป็นคฤหัสถ์ อุบาสก อารามิก (คนวัด) หรือสามเณร

คำว่า **ท่านทั้งหลาย ข้าพเจ้าไม่รู้อย่างนั้น ได้กล่าวว่ารู้ ข้าพเจ้าไม่เห็นอย่างนั้น ได้กล่าวว่าเห็น** ความว่า ภิกษุกล่าวว่า "ข้าพเจ้าไม่รู้ธรรมเหล่านั้น ไม่เห็นธรรมเหล่านั้น ธรรมเหล่านั้นไม่มี และข้าพเจ้าก็ไม่เห็นชัดธรรมเหล่านั้น"

คำว่า **กล่าวคำไร้ประโยชน์ เป็นคำเท็จ** ความว่า ข้าพเจ้ากล่าวคำไร้ ประโยชน์ กล่าวเท็จ กล่าวไม่จริง กล่าวสิ่งที่ไม่มี ข้าพเจ้าไม่รู้กล่าวไปแล้ว

คำว่า **เว้นไว้แต่สำคัญว่าได้บรรลุ** คือ ยกเว้นการสำคัญว่าได้บรรลุ

คำว่า **แม้ภิกษุนี้** คือ ภิกษุที่พระผู้มีพระภาคตรัสเทียบกับภิกษุรูปก่อน ๆ

คำว่า **เป็นปาราชิก** ความว่า ภิกษุมีความปรารถนาชั่ว ถูกความอยาก ครอบงำ กล่าวอวดอุตตริมนุสสธรรมที่ไม่มีอยู่ไม่เป็นจริง ย่อมไม่เป็นสมณะไม่เป็นเชื้อสายศากยบุตร เปรียบเหมือนต้นตาลยอดด้วนที่ไม่อาจงอกได้ต่อไป ดังนั้น พระผู้มีพระภาคจึงตรัสว่า "เป็นปาราชิก"

คำว่า **หาสังวาสมิได้** อธิบายว่า ที่ชื่อว่า สังวาส ได้แก่กรรมที่ทำร่วมกัน อุทเทศที่สวดร่วมกัน ความมีสิกขาเสมอกัน นี้ชื่อว่า สังวาส สังวาสนั้นไม่มีกับภิกษุรูปนั้น ด้วยเหตุนั้น พระผู้มีพระภาคจึงตรัสว่า "หาสังวาสมิได้"

บทภาชนีย์

---

[๑] ดีดนิ้วมือ ๑๐ ครั้งเป็น ๑ ขณะ, ๑๐ ขณะเป็น ๑ ลยะ, ๑๐ ลยะเป็น ๑ ขณลยะ, ๑๐ ขณลยะเป็น ๑ ครู่ (ดู อภิธา.ฏี. คาถา ๖๖-๖๗)

[๑๙๙] ที่ชื่อว่า **อุตตริมนุสสธรรม** ได้แก่ ฌาน วิโมกข์ สมาธิ สมาบัติ ญาณทัสสนะ มรรคภาวนา การทำผลให้แจ้ง การละกิเลส ภาวะที่จิตปลอดจาก กิเลส ความยินดีในเรือนว่าง

คำว่า **ฌาน** ได้แก่ ปฐมฌาน ทุติยฌาน ตติยฌาน จตุตถฌาน

คำว่า **วิโมกข์** ได้แก่ สุญญตวิโมกข์ อนิมิตตวิโมกข์ อัปปณิหิตวิโมกข์

คำว่า **สมาธิ** ได้แก่ สุญญตสมาธิ อนิมิตตสมาธิ อัปปณิหิตสมาธิ

คำว่า **สมาบัติ** ได้แก่ สุญญตสมาบัติ อนิมิตตสมาบัติ อัปปณิหิตสมาบัติ

คำว่า **ญาณ** ได้แก่ วิชชา ๓

คำว่า **มรรคภาวนา** ได้แก่ สติปัฏฐาน ๔ สัมมัปปธาน ๔ อิทธิบาท ๔ อินทรีย์ ๕ พละ ๕ โพชฌงค์ ๗ อริยมรรคมีองค์ ๘

คำว่า **การทำผลให้แจ้ง** ได้แก่ การทำโสดาปัตติผลให้แจ้ง การทำ สกทาคามิผลให้แจ้ง การทำอนาคามิผลให้แจ้ง การทำอรหัตตผลให้แจ้ง

คำว่า **การละกิเลส** ได้แก่ การละราคะ การละโทสะ การละโมหะ

คำว่า **ภาวะที่จิตปลอดจากกิเลส** ได้แก่ ภาวะที่จิตปลอดจากราคะ ภาวะ ที่จิตปลอดจากโทสะ ภาวะที่จิตปลอดจากโมหะ

คำว่า **ความยินดีในเรือนว่าง** ได้แก่ ความยินดีในเรือนว่างด้วยปฐมฌาน ความยินดีในเรือนว่างด้วยทุติยฌาน ความยินดีในเรือนว่างด้วยตติยฌาน ความยินดีในเรือนว่างด้วยจตุตถฌาน

สุทธิกวารกถา

สุทธิกฌาน

ปฐมฌาน

[๒๐๐] ภิกษุกล่าวเท็จทั้งที่รู้ว่า “ข้าพเจ้าเข้าปฐมฌานแล้ว” ด้วยอาการ ๓ อย่าง คือ (๑) เบื้องต้นเธอรู้ว่า จักกล่าวเท็จ (๒) กำลังกล่าว ก็รู้ว่ากำลังกล่าวเท็จ (๓) ครั้นกล่าวแล้ว ก็รู้ว่ากล่าวเท็จแล้ว ต้องอาบัติปาราชิก

ภิกษุกล่าวเท็จทั้งที่รู้ว่า “ข้าพเจ้าเข้าปฐมฌานแล้ว” ด้วยอาการ ๔ อย่าง คือ (๑) เบื้องต้นเธอรู้ว่าจักกล่าวเท็จ (๒) กำลังกล่าว ก็รู้ว่ากำลังกล่าวเท็จ (๓) ครั้นกล่าวแล้ว ก็รู้ว่ากล่าวเท็จแล้ว (๔) อำพรางความเห็น ต้องอาบัติปาราชิก

ภิกษุกล่าวเท็จทั้งที่รู้ว่า “ข้าพเจ้าเข้าปฐมฌานแล้ว” ด้วยอาการ ๕ อย่าง คือ (๑) เบื้องต้นเธอรู้ว่าจักกล่าวเท็จ (๒) กำลังกล่าว ก็รู้ว่ากำลังกล่าวเท็จ (๓) ครั้นกล่าวแล้ว ก็รู้ว่ากล่าวเท็จแล้ว (๔) อำพรางความเห็น (๕) อำพราง ความเห็นชอบ ต้องอาบัติปาราชิก

ภิกษุกล่าวเท็จทั้งที่รู้ว่า “ข้าพเจ้าเข้าปฐมฌานแล้ว” ด้วยอาการ ๖ อย่าง คือ (๑) เบื้องต้นเธอรู้ว่าจักกล่าวเท็จ (๒) กำลังกล่าว ก็รู้ว่ากำลังกล่าวเท็จ (๓) ครั้นกล่าวแล้ว ก็รู้ว่ากล่าวเท็จแล้ว (๔) อำพรางความเห็น (๕) อำพราง ความเห็นชอบ (๖) อำพรางความพอใจ ต้องอาบัติปาราชิก

ภิกษุกล่าวเท็จทั้งที่รู้ว่า “ข้าพเจ้าเข้าปฐมฌานแล้ว” ด้วยอาการ ๗ อย่าง คือ (๑) เบื้องต้นเธอรู้ว่าจักกล่าวเท็จ (๒) กำลังกล่าว ก็รู้ว่ากำลังกล่าวเท็จ (๓) ครั้นกล่าวแล้ว ก็รู้ว่ากล่าวเท็จแล้ว (๔) อำพรางความเห็น (๕) อำพรางความเห็น ชอบ (๖) อำพรางความพอใจ (๗) อำพรางความประสงค์ ต้องอาบัติปาราชิก

[๒๐๑] ภิกษุกล่าวเท็จทั้งที่รู้ว่า “ข้าพเจ้าเข้าปฐมฌานอยู่” ด้วยอาการ ๓ อย่าง คือ (๑) เบื้องต้นเธอรู้ว่า จักกล่าวเท็จ (๒) กำลังกล่าว ก็รู้ว่ากำลังกล่าว เท็จ (๓) ครั้นกล่าวแล้ว ก็รู้ว่ากล่าวเท็จแล้ว ต้องอาบัติปาราชิก

ภิกษุกล่าวเท็จทั้งที่รู้ว่า “ข้าพเจ้าเข้าปฐมฌานอยู่” ด้วยอาการ ๔ อย่าง คือ (๑) เบื้องต้นเธอรู้ว่าจักกล่าวเท็จ (๒) กำลังกล่าว ก็รู้ว่ากำลังกล่าวเท็จ (๓) ครั้นกล่าวแล้ว ก็รู้ว่ากล่าวเท็จแล้ว (๔) อำพรางความเห็น ต้องอาบัติปาราชิก

ภิกษุกล่าวเท็จทั้งที่รู้ว่า “ข้าพเจ้าเข้าปฐมฌานอยู่” ด้วยอาการ ๕ อย่าง คือ (๑) เบื้องต้นเธอรู้ว่าจักกล่าวเท็จ (๒) กำลังกล่าว ก็รู้ว่ากำลังกล่าวเท็จ (๓) ครั้นกล่าวแล้ว ก็รู้ว่ากล่าวเท็จแล้ว (๔) อำพรางความเห็น (๕) อำพรางความเห็นชอบ ต้องอาบัติปาราชิก

ภิกษุกล่าวเท็จทั้งที่รู้ว่า “ข้าพเจ้าเข้าปฐมฌานอยู่” ด้วยอาการ ๖ อย่าง คือ (๑) เบื้องต้นเธอรู้ว่า จักกล่าวเท็จ (๒) กำลังกล่าว ก็รู้ว่ากำลังกล่าวเท็จ (๓) ครั้นกล่าวแล้ว ก็รู้ว่ากล่าวเท็จแล้ว (๔) อำพรางความเห็น (๕) อำพรางความเห็นชอบ (๖) อำพรางความพอใจ ต้องอาบัติปาราชิก

ภิกษุกล่าวเท็จทั้งที่รู้ว่า “ข้าพเจ้าเข้าปฐมฌานอยู่” ด้วยอาการ ๗ อย่าง คือ (๑) เบื้องต้นเธอรู้ว่าจักกล่าวเท็จ (๒) กำลังกล่าว ก็รู้ว่ากำลังกล่าวเท็จ (๓) ครั้นกล่าวแล้ว ก็รู้ว่ากล่าวเท็จแล้ว (๔) อำพรางความเห็น (๕) อำพรางความเห็นชอบ (๖) อำพรางความพอใจ (๗) อำพรางความประสงค์ ต้องอาบัติปาราชิก

[๒๐๒] ภิกษุกล่าวเท็จทั้งที่รู้ว่า “ข้าพเจ้าเป็นผู้เข้าปฐมฌานแล้ว” ด้วย อาการ ๓ อย่าง คือ (๑) เบื้องต้นเธอรู้ว่า จักกล่าวเท็จ (๒) กำลังกล่าว ก็รู้ว่า กำลังกล่าวเท็จ (๓) ครั้นกล่าวแล้ว ก็รู้ว่ากล่าวเท็จแล้ว ต้องอาบัติปาราชิก

ภิกษุกล่าวเท็จทั้งที่รู้ว่า “ข้าพเจ้าเป็นผู้เข้าปฐมฌานแล้ว” ด้วยอาการ ๔ อย่าง คือ (๑) เบื้องต้นเธอรู้ว่า จักกล่าวเท็จ (๒) กำลังกล่าว ก็รู้ว่ากำลังกล่าวเท็จ (๓) ครั้นกล่าวแล้ว ก็รู้ว่ากล่าวเท็จแล้ว (๔) อำพรางความเห็น ต้องอาบัติปาราชิก

ภิกษุกล่าวเท็จทั้งที่รู้ว่า “ข้าพเจ้าเป็นผู้เข้าปฐมฌานแล้ว” ด้วยอาการ ๕ อย่าง คือ (๑) เบื้องต้นเธอรู้ว่า จักกล่าวเท็จ (๒) กำลังกล่าว ก็รู้ว่ากำลังกล่าวเท็จ (๓) ครั้นกล่าวแล้ว ก็รู้ว่ากล่าวเท็จแล้ว (๔) อำพรางความเห็น (๕) อำพรางความเห็นชอบ ต้องอาบัติปาราชิก

ภิกษุกล่าวเท็จทั้งที่รู้ว่า “ข้าพเจ้าเป็นผู้เข้าปฐมฌานแล้ว” ด้วยอาการ ๖ อย่าง คือ (๑) เบื้องต้นเธอรู้ว่า จักกล่าวเท็จ (๒) กำลังกล่าว ก็รู้ว่ากำลังกล่าวเท็จ (๓) ครั้นกล่าวแล้ว ก็รู้ว่ากล่าวเท็จแล้ว (๔) อำพรางความเห็น (๕) อำพรางความเห็นชอบ (๖) อำพรางความพอใจ ต้องอาบัติปาราชิก

ภิกษุกล่าวเท็จทั้งที่รู้ว่า “ข้าพเจ้าเป็นผู้เข้าปฐมฌานแล้ว” ด้วยอาการ ๗ อย่าง คือ (๑) เบื้องต้นเธอรู้ว่า จักกล่าวเท็จ (๒) กำลังกล่าว ก็รู้ว่ากำลังกล่าวเท็จ (๓) ครั้นกล่าวแล้ว ก็รู้ว่ากล่าวเท็จแล้ว (๔) อำพรางความเห็น (๕) อำพรางความ เห็นชอบ (๖) อำพรางความพอใจ (๗) อำพรางความประสงค์ ต้องอาบัติปาราชิก

[๒๐๓] ภิกษุกล่าวเท็จทั้งที่รู้ว่า “ข้าพเจ้าเป็นผู้ได้ปฐมฌาน” ด้วยอาการ ๓ อย่าง คือ (๑) เบื้องต้นเธอรู้ว่า จักกล่าวเท็จ (๒) กำลังกล่าว ก็รู้ว่ากำลังกล่าวเท็จ (๓) ครั้นกล่าวแล้ว ก็รู้ว่ากล่าวเท็จแล้ว ต้องอาบัติปาราชิก

ภิกษุกล่าวเท็จทั้งที่รู้ว่า “ข้าพเจ้าเป็นผู้ได้ปฐมฌาน” ด้วยอาการ ๔ อย่าง คือ (๑) เบื้องต้นเธอรู้ว่า จักกล่าวเท็จ (๒) กำลังกล่าว ก็รู้ว่ากำลังกล่าวเท็จ (๓) ครั้นกล่าวแล้ว ก็รู้ว่ากล่าวเท็จแล้ว (๔) อำพรางความเห็น ต้องอาบัติปาราชิก

ภิกษุกล่าวเท็จทั้งที่รู้ว่า “ข้าพเจ้าเป็นผู้ได้ปฐมฌาน” ด้วยอาการ ๕ อย่าง คือ (๑) เบื้องต้นเธอรู้ว่า จักกล่าวเท็จ (๒) กำลังกล่าว ก็รู้ว่ากำลังกล่าวเท็จ (๓) ครั้นกล่าวแล้ว ก็รู้ว่ากล่าวเท็จแล้ว (๔) อำพรางความเห็น (๕) อำพรางความเห็นชอบ ต้องอาบัติปาราชิก

ภิกษุกล่าวเท็จทั้งที่รู้ว่า “ข้าพเจ้าเป็นผู้ได้ปฐมฌาน” ด้วยอาการ ๖ อย่าง คือ (๑) เบื้องต้นเธอรู้ว่า จักกล่าวเท็จ (๒) กำลังกล่าว ก็รู้ว่ากำลังกล่าวเท็จ (๓) ครั้น กล่าวแล้ว ก็รู้ว่ากล่าวเท็จแล้ว (๔) อำพรางความเห็น (๕) อำพรางความเห็นชอบ (๖) อำพรางความพอใจ ต้องอาบัติปาราชิก

ภิกษุกล่าวเท็จทั้งที่รู้ว่า “ข้าพเจ้าเป็นผู้ได้ปฐมฌาน” ด้วยอาการ ๗ อย่าง คือ (๑) เบื้องต้นเธอรู้ว่า จักกล่าวเท็จ (๒) กำลังกล่าว ก็รู้ว่ากำลังกล่าวเท็จ (๓) ครั้น กล่าวแล้ว ก็รู้ว่ากล่าวเท็จแล้ว (๔) อำพรางความเห็น (๕) อำพรางความเห็นชอบ (๖) อำพรางความพอใจ (๗) อำพรางความประสงค์ ต้องอาบัติปาราชิก

[๒๐๔] ภิกษุกล่าวเท็จทั้งที่รู้ว่า “ข้าพเจ้าเป็นผู้ชำนาญในปฐมฌาน” ด้วย อาการ ๓ อย่าง คือ (๑) เบื้องต้นเธอรู้ว่า จักกล่าวเท็จ (๒) กำลังกล่าว ก็รู้ว่า กำลังกล่าวเท็จ (๓) ครั้นกล่าวแล้ว ก็รู้ว่ากล่าวเท็จแล้ว ต้องอาบัติปาราชิก

ภิกษุกล่าวเท็จทั้งที่รู้ว่า “ข้าพเจ้าเป็นผู้ชำนาญในปฐมฌาน” ด้วยอาการ ๔ อย่าง คือ (๑) เบื้องต้นเธอรู้ว่า จักกล่าวเท็จ (๒) กำลังกล่าว ก็รู้ว่ากำลังกล่าวเท็จ (๓) ครั้นกล่าวแล้ว ก็รู้ว่ากล่าวเท็จแล้ว (๔) อำพรางความเห็น ต้องอาบัติปาราชิก

ภิกษุกล่าวเท็จทั้งที่รู้ว่า “ข้าพเจ้าเป็นผู้ชำนาญในปฐมฌาน” ด้วยอาการ ๕ อย่าง คือ (๑) เบื้องต้นเธอรู้ว่า จักกล่าวเท็จ (๒) กำลังกล่าว ก็รู้ว่ากำลังกล่าวเท็จ (๓) ครั้นกล่าวแล้ว ก็รู้ว่ากล่าวเท็จแล้ว (๔) อำพรางความเห็น (๕) อำพรางความเห็นชอบ ต้องอาบัติปาราชิก

ภิกษุกล่าวเท็จทั้งที่รู้ว่า “ข้าพเจ้าเป็นผู้ชำนาญในปฐมฌาน” ด้วยอาการ ๖ อย่าง คือ (๑) เบื้องต้นเธอรู้ว่า จักกล่าวเท็จ (๒) กำลังกล่าว ก็รู้ว่ากำลังกล่าวเท็จ (๓) ครั้นกล่าวแล้ว ก็รู้ว่ากล่าวเท็จแล้ว (๔) อำพรางความเห็น (๕) อำพรางความเห็นชอบ (๖) อำพรางความพอใจ ต้องอาบัติปาราชิก

ภิกษุกล่าวเท็จทั้งที่รู้ว่า “ข้าพเจ้าเป็นผู้ชำนาญในปฐมฌาน” ด้วยอาการ ๗ อย่าง คือ (๑) เบื้องต้นเธอรู้ว่า จักกล่าวเท็จ (๒) กำลังกล่าว ก็รู้ว่ากำลังกล่าวเท็จ (๓) ครั้นกล่าวแล้ว ก็รู้ว่ากล่าวเท็จแล้ว (๔) อำพรางความเห็น (๕) อำพรางความเห็นชอบ (๖) อำพรางความพอใจ (๗) อำพรางความประสงค์ ต้องอาบัติปาราชิก

[๒๐๕] ภิกษุกล่าวเท็จทั้งที่รู้ว่า “ข้าพเจ้าทำปฐมฌานให้แจ้งแล้ว” ด้วยอาการ ๓ อย่าง คือ (๑) เบื้องต้นเธอรู้ว่า จักกล่าวเท็จ (๒) กำลังกล่าว ก็รู้ว่ากำลังกล่าวเท็จ (๓) ครั้นกล่าวแล้ว ก็รู้ว่ากล่าวเท็จแล้ว ต้องอาบัติปาราชิก

ภิกษุกล่าวเท็จทั้งที่รู้ว่า “ข้าพเจ้าทำปฐมฌานให้แจ้งแล้ว” ด้วยอาการ ๔ อย่าง คือ (๑) เบื้องต้นเธอรู้ว่า จักกล่าวเท็จ (๒) กำลังกล่าว ก็รู้ว่ากำลังกล่าวเท็จ (๓) ครั้นกล่าวแล้ว ก็รู้ว่ากล่าวเท็จแล้ว (๔) อำพรางความเห็น ต้องอาบัติปาราชิก

ภิกษุกล่าวเท็จทั้งที่รู้ว่า “ข้าพเจ้าทำปฐมฌานให้แจ้งแล้ว” ด้วยอาการ ๕ อย่าง คือ (๑) เบื้องต้นเธอรู้ว่า จักกล่าวเท็จ (๒) กำลังกล่าว ก็รู้ว่ากำลังกล่าวเท็จ (๓) ครั้น กล่าวแล้ว ก็รู้ว่ากล่าวเท็จแล้ว (๔) อำพรางความเห็น (๕) อำพราง ความเห็นชอบ ต้องอาบัติปาราชิก

ภิกษุกล่าวเท็จทั้งที่รู้ว่า “ข้าพเจ้าทำปฐมฌานให้แจ้งแล้ว” ด้วยอาการ ๖ อย่าง คือ (๑) เบื้องต้นเธอรู้ว่า จักกล่าวเท็จ (๒) กำลังกล่าว ก็รู้ว่ากำลังกล่าวเท็จ (๓) ครั้นกล่าวแล้ว ก็รู้ว่ากล่าวเท็จแล้ว (๔) อำพรางความเห็น (๕) อำพรางความ เห็นชอบ (๖) อำพรางความพอใจ ต้องอาบัติปาราชิก

ภิกษุกล่าวเท็จทั้งที่รู้ว่า “ข้าพเจ้าทำปฐมฌานให้แจ้งแล้ว” ด้วยอาการ ๗ อย่าง คือ (๑) เบื้องต้นเธอรู้ว่า จักกล่าวเท็จ (๒) กำลังกล่าว ก็รู้ว่ากำลังกล่าวเท็จ (๓) ครั้นกล่าวแล้ว ก็รู้ว่ากล่าวเท็จแล้ว (๔) อำพรางความเห็น (๕) อำพรางความเห็นชอบ (๖) อำพรางความพอใจ (๗) อำพรางความประสงค์ ต้องอาบัติปาราชิก

[ปฐมฌานนี้นักปราชญ์ให้พิสดารแล้ว ฉันใด แม้ฌานทั้งมวลก็พึงให้พิสดาร ฉันนั้น]

ทุติยฌาน ตติยฌานและจตุตถฌาน

[๒๐๖] ภิกษุกล่าวเท็จทั้งที่รู้ว่า “ข้าพเจ้าเข้าทุติยฌานแล้ว” ด้วยอาการ ๓ อย่าง ฯลฯ ข้าพเจ้าเข้าตติยฌาน ฯลฯ จตุตถฌานแล้ว ... ข้าพเจ้าเข้าอยู่ ... ข้าพเจ้าเป็นผู้เข้าแล้ว ... ข้าพเจ้าเป็นผู้ได้จตุตถฌาน ... ข้าพเจ้าเป็นผู้ชำนาญ ... ข้าพเจ้าทำจตุตถฌานให้แจ้งแล้ว ด้วยอาการ ๗ อย่าง คือ (๑) เบื้องต้นเธอรู้ว่าจักกล่าวเท็จ (๒) กำลังกล่าว ก็รู้ว่ากำลังกล่าวเท็จ (๓) ครั้นกล่าวแล้ว ก็รู้ว่ากล่าวเท็จแล้ว (๔) อำพรางความเห็น (๕) อำพรางความเห็นชอบ (๖) อำพรางความพอใจ (๗) อำพรางความประสงค์ ต้องอาบัติปาราชิก

สุทธิกวิโมกข์

สุญญตวิโมกข์ อนิมิตตวิโมกข์และอัปปณิหิตวิโมกข์

[๒๐๗] ภิกษุกล่าวเท็จทั้งที่รู้ว่า “ข้าพเจ้าเข้าสุญญตวิโมกข์แล้ว” ด้วยอาการ ๓ อย่าง ฯลฯ ข้าพเจ้าเข้าอนิมิตตวิโมกข์ ฯลฯ อัปปณิหิตวิโมกข์แล้ว ... ข้าพเจ้าเข้าอยู่ ... ข้าพเจ้าเป็นผู้เข้าแล้ว ... ข้าพเจ้าเป็นผู้ได้อัปปณิหิตวิโมกข์ ... ข้าพเจ้าเป็นผู้ชำนาญ ... ข้าพเจ้าทำอัปปณิหิตวิโมกข์ให้แจ้งแล้ว ... ต้องอาบัติปาราชิก ฯลฯ

สุทธิกสมาธิ

สุญญตสมาธิ อนิมิตตสมาธิและอัปปณิหิตสมาธิ

ภิกษุกล่าวเท็จทั้งที่รู้ว่า “ข้าพเจ้าเข้าสุญญตสมาธิแล้ว” ด้วยอาการ ๓ อย่าง ฯลฯ ข้าพเจ้าเข้าอนิมิตตสมาธิ ฯลฯ อัปปณิหิตสมาธิแล้ว ... ข้าพเจ้าเข้าอยู่ ... ข้าพเจ้าเป็นผู้เข้าแล้ว ... ข้าพเจ้าเป็นผู้ได้อัปปณิหิตสมาธิ ... ข้าพเจ้าเป็นผู้ชำนาญ ... ข้าพเจ้าทำอัปปณิหิตสมาธิให้แจ้งแล้ว ... ต้องอาบัติปาราชิก ฯลฯ

สุทธิกสมาบัติ

สุญญตสมาบัติ อนิมิตตสมาบัติและอัปปณิหิตสมาบัติ

ภิกษุกล่าวเท็จทั้งที่รู้ว่า “ข้าพเจ้าเข้าสุญญตสมาบัติแล้ว” ด้วยอาการ ๓ อย่าง ฯลฯ ข้าพเจ้าเข้าอนิมิตตสมาบัติ ฯลฯ อัปปณิหิตสมาบัติแล้ว ... ข้าพเจ้าเข้าอยู่ ... ข้าพเจ้าเป็นผู้เข้าแล้ว ... ข้าพเจ้าเป็นผู้ได้อัปปณิหิตสมาบัติ ... ข้าพเจ้าเป็นผู้ชำนาญ ... ข้าพเจ้าทำอัปปณิหิตสมาบัติให้แจ้งแล้ว ... ต้องอาบัติปาราชิก ฯลฯ

สุทธิกญาณทัสสนะ

วิชชา ๓

ภิกษุกล่าวเท็จทั้งที่รู้ว่า “ข้าพเจ้าเข้าวิชชา ๓ แล้ว” ด้วยอาการ ๓ อย่าง ... ข้าพเจ้าเข้าอยู่ ... ข้าพเจ้าเป็นผู้เข้าแล้ว ... ข้าพเจ้าเป็นผู้ได้วิชชา ๓ ... ข้าพเจ้าเป็นผู้ชำนาญ ... ข้าพเจ้าทำวิชชา ๓ ให้แจ้งแล้ว ... ต้องอาบัติปาราชิก ฯลฯ

สุทธิกมัคคภาวนา

สติปัฏฐาน ๔ สัมมัปปธาน ๔ และอิทธิบาท ๔

ภิกษุกล่าวเท็จทั้งที่รู้ว่า “ข้าพเจ้าเข้าสติปัฏฐาน ๔ แล้ว” ด้วยอาการ ๓ อย่าง ฯลฯ ข้าพเจ้าเข้าสัมมัปธาน ๔ ฯลฯ อิทธิบาท ๔ แล้ว ... ข้าพเจ้าเข้าอยู่ ... ข้าพเจ้าเป็นผู้เข้าแล้ว ... ข้าพเจ้าเป็นผู้ได้อิทธิบาท ๔ ... ข้าพเจ้าเป็นผู้ชำนาญ ... ข้าพเจ้าทำอิทธิบาท ๔ ให้แจ้งแล้ว ... ต้องอาบัติปาราชิก ฯลฯ

อินทรีย์ ๕ และพละ ๕

ภิกษุกล่าวเท็จทั้งที่รู้ว่า “ข้าพเจ้าเข้าอินทรีย์ ๕ แล้ว” ด้วยอาการ ๓ อย่าง ฯลฯ ข้าพเจ้าเข้าพละ ๕ แล้ว ... ข้าพเจ้าเข้าอยู่ ... ข้าพเจ้าเป็นผู้เข้าแล้ว ... ข้าพเจ้าเป็นผู้ได้พละ ๕ ... ข้าพเจ้าเป็นผู้ชำนาญ ... ข้าพเจ้าทำพละ ๕ ให้แจ้งแล้ว ... ต้องอาบัติปาราชิก ฯลฯ

โพชฌงค์ ๗

ภิกษุกล่าวเท็จทั้งที่รู้ว่า “ข้าพเจ้าเข้าโพชฌงค์ ๗ แล้ว” ด้วยอาการ ๓ อย่าง ... ข้าพเจ้าเข้าอยู่ ... ข้าพเจ้าเป็นผู้เข้าแล้ว ... ข้าพเจ้าเป็นผู้ได้โพชฌงค์ ๗ ... ข้าพเจ้าเป็นผู้ชำนาญ ... ข้าพเจ้าทำโพชฌงค์ ๗ ให้แจ้งแล้ว ... ต้องอาบัติปาราชิก ฯลฯ

อริยมรรคมีองค์ ๘

ภิกษุกล่าวเท็จทั้งที่รู้ว่า “ข้าพเจ้าเข้าอริยมรรคมีองค์ ๘ แล้ว” ด้วยอาการ ๓ อย่าง ... ข้าพเจ้าเข้าอยู่ ... ข้าพเจ้าเป็นผู้เข้าแล้ว ... ข้าพเจ้าเป็นผู้ได้อริยมรรคมีองค์ ๘ ... ข้าพเจ้าเป็นผู้ชำนาญ ... ข้าพเจ้าทำอริยมรรคมีองค์ ๘ ให้แจ้งแล้ว ... ต้องอาบัติปาราชิก ฯลฯ

สุทธิกอริยผล

โสดาปัตติผล สกทาคามิผล อนาคามิผล และอรหัตตผล

ภิกษุกล่าวเท็จทั้งที่รู้ว่า “ข้าพเจ้าเข้าโสดาปัตติผลแล้ว” ด้วยอาการ ๓ อย่าง ฯลฯ ข้าพเจ้าเข้าสกทาคามิผล ฯลฯ อนาคามิผล ฯลฯ อรหัตตผลแล้ว ... ข้าพเจ้าเข้าอยู่ ... ข้าพเจ้าเป็นผู้เข้าแล้ว ... ข้าพเจ้าเป็นผู้ได้อรหัตตผล ... ข้าพเจ้าเป็นผู้ชำนาญ ... ข้าพเจ้าทำอรหัตตผลให้แจ้งแล้ว ... ต้องอาบัติปาราชิก ฯลฯ

สุทธิกกิเลสปหาน

สละราคะ

ภิกษุกล่าวเท็จทั้งที่รู้ว่า “ข้าพเจ้าสละราคะแล้ว ข้าพเจ้าคายราคะแล้ว ข้าพเจ้าพ้นราคะแล้ว ข้าพเจ้าละราคะแล้ว ข้าพเจ้าสลัดราคะแล้ว ข้าพเจ้าเพิกราคะแล้ว ข้าพเจ้าถอนราคะขึ้นแล้ว” ด้วยอาการ ๓ อย่าง คือ ... ต้องอาบัติปาราชิก ฯลฯ

สละโทสะ

ภิกษุกล่าวเท็จทั้งที่รู้ว่า ข้าพเจ้าสละโทสะแล้ว ฯลฯ ถอนโทสะขึ้นแล้ว ด้วย อาการ ๓ อย่าง คือ ... ต้องอาบัติปาราชิก ฯลฯ

สละโมหะ

ภิกษุกล่าวเท็จทั้งที่รู้ว่า ข้าพเจ้าสละ คาย พ้น ละ สลัด เพิก ถอนโมหะขึ้น แล้ว ด้วยอาการ ๓ อย่าง คือ ... ต้องอาบัติปาราชิก ฯลฯ

สุทธิกจิตตวินีวรณะ

จิตปลอดจากราคะ โทสะและโมหะ

ภิกษุกล่าวเท็จทั้งที่รู้ว่า จิตของข้าพเจ้าปลอดจากราคะ ด้วยอาการ ๓ อย่าง คือ ... ต้องอาบัติปาราชิก ฯลฯ

ภิกษุกล่าวเท็จทั้งที่รู้ว่า จิตของข้าพเจ้าปลอดจากโทสะ ด้วยอาการ ๓ อย่าง คือ ... ต้องอาบัติปาราชิก ฯลฯ

ภิกษุกล่าวเท็จทั้งที่รู้ว่า จิตของข้าพเจ้าปลอดจากโมหะ ด้วยอาการ ๓ อย่าง ฯลฯ ด้วยอาการ ๗ อย่าง คือ (๑) เบื้องต้นเธอรู้ว่า จักกล่าวเท็จ (๒) กำลัง กล่าว ก็รู้ว่ากำลังกล่าวเท็จ (๓) ครั้นกล่าวแล้ว ก็รู้ว่ากล่าวเท็จแล้ว (๔) อำพรางความเห็น (๕) อำพรางความเห็นชอบ (๖) อำพรางความพอใจ (๗) อำพรางความประสงค์ ต้องอาบัติปาราชิก

สุทธิกะ จบ

ขัณฑจักร

ปฐมฌานและทุติยฌาน

[๒๐๘] ภิกษุกล่าวเท็จทั้งที่รู้ว่า ข้าพเจ้าเข้าปฐมฌานและทุติยฌานแล้ว ด้วยอาการ ๓ อย่าง ... ข้าพเจ้าเข้าอยู่ ... ข้าพเจ้าเป็นผู้เข้าแล้ว ... ข้าพเจ้าเป็นผู้ได้ปฐมฌานและทุติยฌาน ... ข้าพเจ้าเป็นผู้ชำนาญ ... ข้าพเจ้าทำปฐมฌานและ ทุติยฌานให้แจ้งแล้ว ... ต้องอาบัติปาราชิก ฯลฯ

ปฐมฌานและตติยฌาน

ภิกษุกล่าวเท็จทั้งที่รู้ว่า ข้าพเจ้าเข้าปฐมฌานและตติยฌานแล้ว ด้วยอาการ ๓ อย่าง ... ข้าพเจ้าเข้าอยู่ ... ข้าพเจ้าเป็นผู้เข้าแล้ว ... ข้าพเจ้าเป็นผู้ได้ปฐมฌานและตติยฌาน ... ข้าพเจ้าเป็นผู้ชำนาญ ... ข้าพเจ้าทำปฐมฌานและตติยฌานให้แจ้งแล้ว ... ต้องอาบัติปาราชิก ฯลฯ

ปฐมฌานและจตุตถฌาน

ภิกษุกล่าวเท็จทั้งที่รู้ว่า ข้าพเจ้าเข้าปฐมฌานและจตุตถฌานแล้ว ด้วยอาการ ๓ อย่าง ... ข้าพเจ้าเข้าอยู่ ... ข้าพเจ้าเป็นผู้เข้าแล้ว ... ข้าพเจ้าเป็นผู้ได้ปฐมฌานและจตุตถฌาน ... ข้าพเจ้าเป็นผู้ชำนาญ ... ข้าพเจ้าทำปฐมฌานและจตุตถฌานให้แจ้งแล้ว ... ต้องอาบัติปาราชิก ฯลฯ

ปฐมฌานกับสุญญตวิโมกข์ อนิมิตตวิโมกข์และอัปปณิหิตวิโมกข์

ภิกษุกล่าวเท็จทั้งที่รู้ว่า ข้าพเจ้าเข้าปฐมฌานและสุญญตวิโมกข์แล้ว ด้วย อาการ ๓ อย่าง ฯลฯ ข้าพเจ้าเข้าปฐมฌานและอนิมิตตวิโมกข์ ฯลฯ ปฐมฌานและอัปปณิหิตวิโมกข์แล้ว ... ข้าพเจ้าเข้าอยู่ ... ข้าพเจ้าเป็นผู้เข้าแล้ว ... ข้าพเจ้าเป็นผู้ได้ปฐมฌานและอัปปณิหิตวิโมกข์ ... ข้าพเจ้าเป็นผู้ชำนาญ ... ข้าพเจ้าทำปฐมฌานและอัปปณิหิตวิโมกข์ให้แจ้งแล้ว ... ต้องอาบัติปาราชิก ฯลฯ

ปฐมฌานกับสุญญตสมาธิ อนิมิตตสมาธิและอัปปณิหิตสมาธิ

ภิกษุกล่าวเท็จทั้งที่รู้ว่า ข้าพเจ้าเข้าปฐมฌานและสุญญตสมาธิแล้ว ด้วย อาการ ๓ อย่าง ฯลฯ ข้าพเจ้าเข้าปฐมฌานและอนิมิตสมาธิ ฯลฯ ปฐมฌานและอัปปณิหิตสมาธิแล้ว ... ข้าพเจ้าเข้าอยู่ ...

ข้าพเจ้าเป็นผู้เข้าแล้ว ... ข้าพเจ้าเป็นผู้ได้ปฐมฌานและอัปปณิหิตสมาธิ ... ข้าพเจ้าเป็นผู้ชำนาญ ... ข้าพเจ้าทำปฐมฌานและอัปปณิหิตสมาธิให้แจ้งแล้ว ... ต้องอาบัติปาราชิก ฯลฯ

ปฐมฌานกับสุญญตสมาบัติ อนิมิตตสมาบัติและอัปปณิหิตสมาบัติ

ภิกษุกล่าวเท็จทั้งที่รู้ว่า ข้าพเจ้าเข้าปฐมฌานและสุญญตสมาบัติแล้ว ด้วย อาการ ๓ อย่าง ฯลฯ ข้าพเจ้าเข้าปฐมฌานและอนิมิตตสมาบัติ ฯลฯ ปฐมฌาน และอัปปณิหิตสมาบัติแล้ว ... ข้าพเจ้าเข้าอยู่ ... ข้าพเจ้าเป็นผู้เข้าแล้ว ... ข้าพเจ้าเป็นผู้ได้ปฐมฌานและอัปปณิหิตสมาบัติ ... ข้าพเจ้าเป็นผู้ชำนาญ ... ข้าพเจ้าทำปฐมฌานและอัปปณิหิตสมาบัติให้แจ้งแล้ว ... ต้องอาบัติปาราชิก ฯลฯ

ปฐมฌานและวิชชา ๓

ภิกษุกล่าวเท็จทั้งที่รู้ว่า ข้าพเจ้าเข้าปฐมฌานและวิชชา ๓ แล้ว ด้วยอาการ ๓ อย่าง ... ข้าพเจ้าเข้าอยู่ ... ข้าพเจ้าเป็นผู้เข้าแล้ว ... ข้าพเจ้าเป็นผู้ได้ปฐมฌานและวิชชา ๓ ... ข้าพเจ้าเป็นผู้ชำนาญ ... ข้าพเจ้าทำปฐมฌานและวิชชา ๓ ให้แจ้งแล้ว ... ต้องอาบัติปาราชิก ฯลฯ

ปฐมฌานกับสติปัฏฐาน ๔ สัมมัปปธาน ๔ และอิทธิบาท ๔

ภิกษุกล่าวเท็จทั้งที่รู้ว่า ข้าพเจ้าเข้าปฐมฌานและสติปัฏฐาน ๔ แล้ว ด้วย อาการ ๓ อย่าง ฯลฯ ข้าพเจ้าเข้าปฐมฌานและสัมมัปปธาน ๔ ฯลฯ ปฐมฌานและอิทธิบาท ๔ แล้ว ... ข้าพเจ้าเข้าอยู่ ... ข้าพเจ้าเป็นผู้เข้าแล้ว ... ข้าพเจ้าเป็นผู้ได้ปฐมฌานและอิทธิบาท ๔ ... ข้าพเจ้าเป็นผู้ชำนาญ ... ข้าพเจ้าทำปฐมฌานและอิทธิบาท ๔ ให้แจ้งแล้ว ... ต้องอาบัติปาราชิก ฯลฯ

ปฐมฌานกับอินทรีย์ ๕ และพละ ๕

ภิกษุกล่าวเท็จทั้งที่รู้ว่า ข้าพเจ้าเข้าปฐมฌานและอินทรีย์ ๕ แล้ว ด้วยอาการ ๓ อย่าง ฯลฯ ข้าพเจ้าเข้าปฐมฌานและพละ ๕ แล้ว ... ข้าพเจ้าเข้าอยู่ ... ข้าพเจ้าเป็นผู้เข้าแล้ว ... ข้าพเจ้าเป็นผู้ได้ปฐมฌานและพละ ๕ ... ข้าพเจ้าเป็นผู้ชำนาญ ... ข้าพเจ้าทำปฐมฌานและพละ ๕ ให้แจ้งแล้ว ... ต้องอาบัติปาราชิก ฯลฯ

ปฐมฌานกับโพชฌงค์ ๗

[๒๐๙] ภิกษุกล่าวเท็จทั้งที่รู้ว่า ข้าพเจ้าเข้าปฐมฌานและโพชฌงค์ ๗ แล้ว ด้วยอาการ ๓ อย่าง ... ข้าพเจ้าเข้าอยู่ ... ข้าพเจ้าเป็นผู้เข้าแล้ว ... ข้าพเจ้าเป็นผู้ได้ปฐมฌานและโพชฌงค์ ๗ ... ข้าพเจ้าเป็นผู้ชำนาญ ... ข้าพเจ้าทำปฐมฌานและโพชฌงค์ ๗ ให้แจ้งแล้ว ... ต้องอาบัติปาราชิก ฯลฯ

ปฐมฌานกับอริยมรรคมีองค์ ๘

ภิกษุกล่าวเท็จทั้งที่รู้ว่า ข้าพเจ้าเข้าปฐมฌานและอริยมรรคมีองค์ ๘ ... ข้าพเจ้าเข้าอยู่ ... ข้าพเจ้าเป็นผู้เข้าแล้ว ... ข้าพเจ้าเป็นผู้ได้ปฐมฌานและอริยมรรค มีองค์ ๘ ... ข้าพเจ้าเป็นผู้ชำนาญ ... ข้าพเจ้าทำปฐมฌานและอริยมรรคมีองค์ ๘ ให้แจ้งแล้ว ... ต้องอาบัติปาราชิก ฯลฯ

ปฐมฌานกับโสดาปัตติผล สกทาคามิผล อนาคามิผลและอรหัตตผล

ภิกษุกล่าวเท็จทั้งที่รู้ว่า ข้าพเจ้าเข้าปฐมฌานและโสดาปัตติผลแล้ว ด้วยอาการ ๓ อย่าง ฯลฯ ข้าพเจ้าเข้าปฐมฌานและสกทาคามิผล ฯลฯ ปฐมฌานและอนาคามิผล ฯลฯ ปฐมฌานและอรหัตตผลแล้ว

... ข้าพเจ้าเข้าอยู่ ... ข้าพเจ้าเป็นผู้เข้าแล้ว ... ข้าพเจ้าเป็นผู้ได้ปฐมฌานและอรหัตตผล ... ข้าพเจ้าเป็นผู้ชำนาญ ... ข้าพเจ้าทำปฐมฌานและอรหัตตผลให้แจ้งแล้ว ... ต้องอาบัติปาราชิก ฯลฯ

ปฐมฌานกับการสละราคะ โทสะและโมหะ

ภิกษุกล่าวเท็จทั้งที่รู้ว่า ข้าพเจ้าเข้าปฐมฌานแล้ว ด้วยอาการ ๓ อย่าง ... ข้าพเจ้าเข้าอยู่ ... ข้าพเจ้าเป็นผู้เข้าแล้ว ... ข้าพเจ้าเป็นผู้ได้ปฐมฌาน ... ข้าพเจ้าเป็นผู้ชำนาญ ... ข้าพเจ้าทำปฐมฌานให้แจ้งแล้ว ... และข้าพเจ้าสละราคะแล้ว ฯลฯ ข้าพเจ้าเข้าปฐมฌานแล้ว ฯลฯ และข้าพเจ้าสละโทสะแล้ว ฯลฯ ข้าพเจ้าเข้าปฐมฌานแล้ว ฯลฯ และข้าพเจ้าสละ คาย พ้น ละ สลัด เพิก ถอนโมหะขึ้นแล้ว ... ต้องอาบัติปาราชิก ฯลฯ

ปฐมฌานกับภาวะที่จิตปลอดจากราคะ โทสะและโมหะ

ภิกษุกล่าวเท็จทั้งที่รู้ว่า ข้าพเจ้าเข้าปฐมฌานแล้ว ด้วยอาการ ๓ อย่าง ... ข้าพเจ้าเข้าอยู่ ... ข้าพเจ้าเป็นผู้เข้าแล้ว ... ข้าพเจ้าเป็นผู้ได้ปฐมฌาน ... ข้าพเจ้าเป็นผู้ชำนาญ ... ข้าพเจ้าทำปฐมฌานให้แจ้งแล้ว ... และจิตของข้าพเจ้าปลอดจากราคะ ... จิตของข้าพเจ้าปลอดจากโทสะ ... จิตของข้าพเจ้าปลอดจากโมหะ ด้วยอาการ ๓ อย่าง ฯลฯ ด้วยอาการ ๗ อย่าง คือ (๑) เบื้องต้นเธอรู้ว่า จักกล่าวเท็จ (๒) กำลังกล่าว ก็รู้ว่ากำลังกล่าวเท็จ (๓) ครั้นกล่าวแล้ว ก็รู้ว่ากล่าวเท็จแล้ว (๔) อำพรางความเห็น (๕) อำพรางความเห็นชอบ (๖) อำพรางความพอใจ (๗) อำพรางความประสงค์ ต้องอาบัติปาราชิก

ขัณฑจักร จบ

พัทธจักร

[๒๑๐] ภิกษุกล่าวเท็จทั้งที่รู้ว่า ข้าพเจ้าเข้าทุติยฌานและตติยฌานแล้ว ด้วยอาการ ๓ อย่าง ... ข้าพเจ้าเข้าอยู่ ... ข้าพเจ้าเป็นผู้เข้าแล้ว ... ข้าพเจ้าเป็นผู้ได้ทุติยฌานและตติยฌาน ... ข้าพเจ้าเป็นผู้ชำนาญ ... ข้าพเจ้าทำทุติยฌานและตติยฌานให้แจ้งแล้ว ... ต้องอาบัติปาราชิก ฯลฯ

ภิกษุกล่าวเท็จทั้งที่รู้ว่า ข้าพเจ้าเข้าทุติยฌานและจตุตถฌานแล้ว ด้วยอาการ ๓ อย่าง ...ข้าพเจ้าเข้าอยู่ ... ข้าพเจ้าเป็นผู้เข้าแล้ว ... ข้าพเจ้าเป็นผู้ได้ทุติยฌานและจตุตถฌาน ... ข้าพเจ้าเป็นผู้ชำนาญ ... ข้าพเจ้าทำทุติยฌานและจตุตถฌานให้แจ้งแล้ว ... ต้องอาบัติปาราชิก ฯลฯ

ภิกษุกล่าวเท็จทั้งที่รู้ว่า ข้าพเจ้าเข้าทุติยฌานและสุญญตวิโมกข์แล้ว ด้วย อาการ ๓ อย่าง ฯลฯ ข้าพเจ้าเข้าทุติยฌานและอนิมิตตวิโมกข์ ฯลฯ ทุติยฌานและอัปปณิหิตวิโมกข์ ฯลฯ ทุติยฌานและสุญญตสมาธิ ฯลฯ ทุติยฌานและอนิมิตตสมาธิ ฯลฯ ทุติยฌานและอัปปณิหิตสมาธิ ฯลฯ ทุติยฌานและสุญญตสมาบัติ ฯลฯ ทุติยฌานและอนิมิตตสมาบัติ ฯลฯ ทุติยฌานและอัปปณิหิตสมาบัติ ฯลฯ ทุติยฌานและวิชชา ๓ ฯลฯ ทุติยฌานและสติปัฏฐาน ๔ ฯลฯ ทุติยฌานและสัมมัปปธาน ๔ ฯลฯ ทุติยฌานและอิทธิบาท ๔ ฯลฯ ทุติยฌานและอินทรีย์ ๕ ฯลฯ ทุติยฌานและพละ ๕ ฯลฯ ทุติยฌานและโพชฌงค์ ๗ ฯลฯ ทุติยฌานและอริยมรรคมีองค์ ๘ ฯลฯ ทุติยฌาน และโสดาปัตติผล ฯลฯ ทุติยฌานและสกทาคามิผล ฯลฯ ทุติยฌานและ

อนาคามิผล ฯลฯ ทุติยฌานและอรหัตตผลแล้ว ... ข้าพเจ้าเข้าอยู่ ... ข้าพเจ้าเป็นผู้เข้าแล้ว ... ข้าพเจ้าเป็นผู้ได้ทุติยฌานและอรหัตตผล ... ข้าพเจ้าเป็นผู้ชำนาญ ... ข้าพเจ้าทำ ทุติยฌานและอรหัตตผลให้แจ้งแล้ว... ต้องอาบัติปาราชิก ฯลฯ

ภิกษุกล่าวเท็จทั้งที่รู้ว่า ข้าพเจ้าเข้าทุติยฌานแล้ว ด้วยอาการ ๓ อย่าง ... ข้าพเจ้าเข้าอยู่ ... ข้าพเจ้าเป็นผู้เข้าแล้ว ... ข้าพเจ้าเป็นผู้ได้ทุติยฌาน... ข้าพเจ้าเป็นผู้ชำนาญ ... ข้าพเจ้าทำทุติยฌานให้แจ้งแล้ว ... ข้าพเจ้าสละราคะแล้ว ... ข้าพเจ้าสละโทสะแล้ว ... ข้าพเจ้าสละ คาย พ้น ละ สลัด เพิก ถอนโมหะขึ้นแล้ว ฯลฯ ข้าพเจ้าเข้าทุติยฌานแล้ว ฯลฯ จิตของข้าพเจ้าปลอดจากราคะ ฯลฯ ข้าพเจ้าเข้า ทุติยฌานแล้ว ฯลฯ จิตของข้าพเจ้าปลอดจากโทสะ ฯลฯ ข้าพเจ้าเข้าทุติยฌานแล้ว ฯลฯ จิตของข้าพเจ้าปลอดจากโมหะ ... ต้องอาบัติปาราชิก ฯลฯ

ภิกษุกล่าวเท็จทั้งที่รู้ว่า ข้าพเจ้าเข้าทุติยฌานและปฐมฌานแล้ว ด้วยอาการ ๓ อย่าง ฯลฯ ด้วยอาการ ๗ อย่าง ... ข้าพเจ้าเข้าอยู่ ... ข้าพเจ้าเป็นผู้เข้าแล้ว ... ข้าพเจ้าเป็นผู้ได้ทุติยฌานและปฐมฌาน ... ข้าพเจ้าเป็นผู้ชำนาญ ... ข้าพเจ้าทำ ทุติยฌานและปฐมฌานให้แจ้งแล้ว ด้วยอาการ ๗ อย่าง คือ ... (๗) อำพรางความประสงค์ ต้องอาบัติปาราชิก.

พัทธจักร จบ

พึงตั้งอุตตริมนุสสธรรมข้อหนึ่งๆ หมุนเวียนไปจนครบด้วยวิธีนี้

คำที่จะกล่าวต่อไปนี้เป็นคำที่ท่านย่อไว้

พัทธจักร เอกมูลกนัย

[๒๑๑] ภิกษุกล่าวเท็จทั้งที่รู้ว่า ข้าพเจ้าเข้าตติยฌานและจตุตถฌานแล้ว ด้วยอาการ ๓ อย่าง ฯลฯ ข้าพเจ้าเข้าตติยฌานและอรหัตตผลแล้ว ... ข้าพเจ้าเข้า อยู่ ... ข้าพเจ้าเป็นผู้เข้าแล้ว ... ข้าพเจ้าเป็นผู้ได้ตติยฌานและอรหัตตผล ... ข้าพเจ้าเป็นผู้ชำนาญ ... ข้าพเจ้าทำตติยฌานและอรหัตตผลให้แจ้งแล้ว ... ต้องอาบัติปาราชิก ฯลฯ

ภิกษุกล่าวเท็จทั้งที่รู้ว่า ข้าพเจ้าเข้าตติยฌานแล้ว ด้วยอาการ ๓ อย่าง ... ข้าพเจ้าเข้าอยู่ ... ข้าพเจ้าเป็นผู้เข้าแล้ว ... ข้าพเจ้าเป็นผู้ได้ตติยฌาน... ข้าพเจ้าเป็นผู้ชำนาญ ... ข้าพเจ้าทำตติยฌานให้แจ้งแล้ว ... ข้าพเจ้าสละราคะแล้ว ฯลฯ ข้าพเจ้าสละโทสะแล้ว ฯลฯ ข้าพเจ้าสละ คาย พ้น ละ สลัด เพิก ถอนโมหะขึ้นแล้ว ... จิตของข้าพเจ้าปลอดจากราคะ ... จิตของข้าพเจ้าปลอดจากโทสะ ... จิตของข้าพเจ้าปลอดจากโมหะ ... ต้องอาบัติปาราชิก ฯลฯ

ภิกษุกล่าวเท็จทั้งที่รู้ว่า ข้าพเจ้าเข้าตติยฌานและปฐมฌาน ด้วยอาการ ๓ อย่าง ... ข้าพเจ้าเข้าตติยฌานและทุติยฌานแล้ว ... ข้าพเจ้าเข้าอยู่ ... ข้าพเจ้าเป็นผู้เข้าแล้ว ... ข้าพเจ้าเป็นผู้ได้ตติยฌานและทุติยฌาน ... ข้าพเจ้าเป็นผู้ชำนาญ ... ข้าพเจ้าทำ ตติยฌานและทุติยฌานให้แจ้งแล้ว ... ต้องอาบัติปาราชิก ฯลฯ

ภิกษุกล่าวเท็จทั้งที่รู้ว่า จิตของข้าพเจ้าปลอดจากโมหะ และข้าพเจ้าเข้า ปฐมฌานแล้ว ด้วยอาการ ๓ อย่าง ฯลฯ ข้าพเจ้าเข้าทุติยฌาน ฯลฯ ตติยฌาน ฯลฯ และจตุตถ ... ข้าพเจ้าเข้าอยู่ ... ข้าพเจ้าเป็นผู้เข้าแล้ว ... จิตของข้าพเจ้าปลอดจากโมหะ ... ข้าพเจ้าเป็นผู้ได้จตุตถฌาน ... ข้าพเจ้าเป็นผู้ชำนาญ ... จิตของข้าพเจ้าปลอดจากโมหะ และข้าพเจ้าทำจตุตถฌานให้แจ้งแล้ว ต้องอาบัติปาราชิก

[๒๑๒] ภิกษุกล่าวเท็จทั้งที่รู้ว่า จิตของข้าพเจ้าปลอดจากโมหะและข้าพเจ้าเข้าสุญญตวิโมกข์แล้ว ด้วยอาการ ๓ อย่าง ... ข้าพเจ้าเข้าอนิมิตตวิโมกข์ ... อัปปณิหิตวิโมกข์แล้ว ... ข้าพเจ้าเข้าอยู่ ... ข้าพเจ้าเป็นผู้เข้าแล้ว ... จิตของข้าพเจ้าปลอดจากโมหะ ข้าพเจ้าเป็นผู้ได้อัปปณิหิตวิโมกข์ ... ข้าพเจ้าเป็นผู้ชำนาญ ... จิตของข้าพเจ้าปลอดจากโมหะ และข้าพเจ้าทำอัปปณิหิตวิโมกข์ให้แจ้งแล้ว ต้องอาบัติปาราชิก ฯลฯ

ภิกษุกล่าวเท็จทั้งที่รู้ว่า จิตของข้าพเจ้าปลอดจากโมหะและข้าพเจ้าเข้า สุญญตสมาธิแล้ว ด้วยอาการ ๓ อย่าง ... ข้าพเจ้าเข้าอนิมิตตสมาธิ ... อัปปณิหิตสมาธิ แล้ว ... ข้าพเจ้าเข้าอยู่ ... ข้าพเจ้าเป็นผู้เข้าแล้ว ... จิตของข้าพเจ้าปลอดจากโมหะ ข้าพเจ้าเป็นผู้ได้อัปปณิหิตสมาธิ ... ข้าพเจ้าเป็นผู้ชำนาญ ... จิตของข้าพเจ้าปลอดจากโมหะ และข้าพเจ้าทำอัปปณิหิตสมาธิให้แจ้งแล้ว ต้องอาบัติปาราชิก ฯลฯ

ภิกษุกล่าวเท็จทั้งที่รู้ว่า จิตของข้าพเจ้าปลอดจากโมหะและข้าพเจ้าเข้า สุญญตสมาบัติแล้ว ด้วยอาการ ๓ อย่าง ... ข้าพเจ้าเข้าอนิมิตตสมาบัติ ... อัปปณิหิตสมาบัติแล้ว ... ข้าพเจ้าเข้าอยู่ ... ข้าพเจ้าเป็นผู้เข้าแล้ว ... จิตของข้าพเจ้าปลอดจากโมหะ ข้าพเจ้าเป็นผู้ได้อัปปณิหิตสมาบัติ ... ข้าพเจ้าเป็นผู้ชำนาญ ... จิตของข้าพเจ้าปลอดจากโมหะ และข้าพเจ้าทำอัปปณิหิตสมาบัติให้แจ้งแล้ว ต้องอาบัติปาราชิก ฯลฯ

ภิกษุกล่าวเท็จทั้งที่รู้ว่า จิตของข้าพเจ้าปลอดจากโมหะและข้าพเจ้าเข้า วิชชา ๓ แล้ว ด้วยอาการ ๓ อย่าง ... ข้าพเจ้าเข้าอยู่ ... ข้าพเจ้าเป็นผู้เข้าแล้ว ... จิตของข้าพเจ้าปลอดจากโมหะ และข้าพเจ้าเป็นผู้ได้วิชชา ๓ ... ข้าพเจ้าเป็นผู้ ชำนาญ ... จิตของข้าพเจ้าปลอดจากโมหะและข้าพเจ้าทำวิชชา ๓ ให้แจ้งแล้ว ... ต้องอาบัติปาราชิก

ภิกษุกล่าวเท็จทั้งที่รู้ว่า จิตของข้าพเจ้าปลอดจากโมหะและข้าพเจ้าเข้า สติปัฏฐาน ๔ แล้ว ด้วยอาการ ๓ อย่าง ... ข้าพเจ้าเข้าสัมมัปปธาน ๔ ...อิทธิบาท ๔ แล้ว ... ข้าพเจ้าเข้าอยู่ ... ข้าพเจ้าเป็นผู้เข้าแล้ว ...จิตของข้าพเจ้าปลอดจากโมหะ และข้าพเจ้าเป็นผู้ได้อิทธิบาท ๔ ... ข้าพเจ้าเป็นผู้ชำนาญ ... จิตของข้าพเจ้าปลอดจากโมหะและข้าพเจ้าทำอิทธิบาท ๔ ให้แจ้งแล้ว ... ต้องอาบัติปาราชิก

[๒๑๓] ภิกษุกล่าวเท็จทั้งที่รู้ว่า จิตของข้าพเจ้าปลอดจากโมหะ และข้าพเจ้าเข้าอินทรีย์ ๕ แล้ว ด้วยอาการ ๓ อย่าง ฯลฯ ข้าพเจ้าเข้าพละ ๕ แล้ว ... ข้าพเจ้าเข้าอยู่ ... ข้าพเจ้าเป็นผู้เข้าแล้ว ...จิตของข้าพเจ้าปลอดจากโมหะ และข้าพเจ้าเป็นผู้ได้พละ ๕ ... ข้าพเจ้าเป็นผู้ชำนาญ ... จิตของข้าพเจ้าปลอดจากโมหะ และข้าพเจ้าทำพละ ๕ ให้แจ้งแล้ว ... ต้องอาบัติปาราชิก

ภิกษุกล่าวเท็จทั้งที่รู้ว่า จิตของข้าพเจ้าปลอดจากโมหะ และข้าพเจ้าเข้า โพชฌงค์ ๗ แล้ว ด้วยอาการ ๓ อย่าง ... ข้าพเจ้าเข้าอยู่ ... ข้าพเจ้าเป็นผู้เข้าแล้ว จิตของข้าพเจ้าปลอดจากโมหะ และข้าพเจ้า

เป็นผู้ได้โพชฌงค์ ๗ ... ข้าพเจ้าเป็นผู้ชำนาญ ... จิตของข้าพเจ้าปลอดจากโมหะ และข้าพเจ้าทำโพชฌงค์ ๗ ให้แจ้งแล้ว ... ต้องอาบัติปาราชิก

ภิกษุกล่าวเท็จทั้งที่รู้ว่า จิตของข้าพเจ้าปลอดจากโมหะ และข้าพเจ้าเข้า อริยมรรคมีองค์ ๘ แล้ว ด้วยอาการ ๓ อย่าง ... ข้าพเจ้าเข้าอยู่ ... ข้าพเจ้าเป็นผู้เข้า แล้ว จิตของข้าพเจ้าปลอดจากโมหะ ข้าพเจ้าเป็นผู้ได้อริยมรรคมีองค์ ๘ ... ข้าพเจ้าเป็นผู้ชำนาญ ... จิตของข้าพเจ้าปลอดจากโมหะ และข้าพเจ้าทำอริยมรรคมีองค์ ๘ ให้แจ้งแล้ว ... ต้องอาบัติปาราชิก

ภิกษุกล่าวเท็จทั้งที่รู้ว่า จิตของข้าพเจ้าปลอดจากโมหะ และข้าพเจ้าเข้าโสดาปัตติผลแล้ว ด้วยอาการ ๓ อย่าง ... ข้าพเจ้าเข้าสกทาคามิผล ฯลฯ อนาคามิผล ฯลฯ อรหัตตผลแล้ว ... ข้าพเจ้าเข้าอยู่ ... ข้าพเจ้าเป็นผู้เข้าแล้ว ... จิตของข้าพเจ้าปลอดจากโมหะ และข้าพเจ้าเป็นผู้ได้อรหัตตผล ... ข้าพเจ้าเป็นผู้ชำนาญ...จิตของข้าพเจ้าปลอดจากโมหะ และข้าพเจ้าทำอรหัตตผลให้แจ้งแล้ว ... ต้องอาบัติปาราชิก

ภิกษุกล่าวเท็จทั้งที่รู้ว่า จิตของข้าพเจ้าปลอดจากโมหะ และข้าพเจ้าสละราคะ แล้ว ด้วยอาการ ๓ อย่าง ฯลฯ ข้าพเจ้าสละโทสะแล้ว ฯลฯ ข้าพเจ้าสละ คาย พ้น ละ สลัด เพิก ถอนโมหะขึ้นแล้ว ... ต้องอาบัติปาราชิก

ภิกษุกล่าวเท็จทั้งที่รู้ว่า จิตของข้าพเจ้าปลอดจากโมหะ ฯลฯ จิตของ ข้าพเจ้าปลอดจากราคะ ฯลฯ จิตของข้าพเจ้าปลอดจากโทสะ ด้วยอาการ ๓ อย่าง ฯลฯ ด้วยอาการ ๗ อย่าง คือ (๑) เบื้องต้นเธอรู้ว่า จักกล่าวเท็จ (๒) กำลัง กล่าว ก็รู้ว่ากำลังกล่าวเท็จ (๓) ครั้นกล่าวแล้ว ก็รู้ว่ากล่าวเท็จแล้ว (๔) อำพรางความเห็น (๕) อำพรางความเห็นชอบ (๖) อำพรางความพอใจ (๗) อำพรางความประสงค์ ต้องอาบัติปาราชิก

พัทธจักรเอกมูลกนัย จบ

แม้พัทธจักรทุมูลกนัยเป็นต้นก็พึงให้พิสดารเหมือนพัทธจักรเอกมูลกนัยที่ให้พิสดารแล้ว

คำที่จะกล่าวต่อไปนี้เป็นพัทธจักรสัพพมูลกนัย

พัทธจักร สัพพมูลกนัย

[๒๑๔] ภิกษุกล่าวเท็จทั้งที่รู้ว่า ข้าพเจ้าเข้าปฐมฌาน ทุติยฌาน ตติยฌาน จตุตถฌาน สุญญตวิโมกข์ อนิมิตตวิโมกข์ อัปปณิหิตวิโมกข์ สุญญตสมาธิ อนิมิตตสมาธิ อัปปณิหิตสมาธิ สุญญตสมาบัติ อนิมิตตสมาบัติ อัปปณิหิตสมาบัติ วิชชา ๓ สติปัฏฐาน ๔ สัมมัปปธาน ๔ อิทธิบาท ๔ อินทรีย์ ๕ พละ ๕ โพชฌงค์ ๗ อริยมรรคมีองค์ ๘ โสดาปัตติผล สกทาคามิผล อนาคามิผลและอรหัตตผล ... ข้าพเจ้าเข้าอยู่ ... ข้าพเจ้าเป็นผู้เข้าแล้ว ฯลฯ ข้าพเจ้าสละราคะแล้ว ฯลฯ ข้าพเจ้าสละโทสะแล้ว ฯลฯ ข้าพเจ้าสละ คาย พ้น ละ สลัด เพิก ถอนโมหะขึ้นแล้ว ... จิตของข้าพเจ้าปลอดจากราคะ จิตของข้าพเจ้าปลอดจากโทสะ จิตของข้าพเจ้าปลอดจากโมหะ ด้วยอาการ ๓ อย่าง ฯลฯ ด้วยอาการ ๗ อย่าง คือ (๑) เบื้องต้นเธอรู้ว่า จักกล่าวเท็จ (๒) กำลังกล่าว ก็รู้ว่ากำลังกล่าวเท็จ (๓) ครั้นกล่าวแล้ว ก็รู้ว่ากล่าวเท็จแล้ว (๔) อำพราง

ความเห็น (๕) อำพรางความเห็นชอบ (๖) อำพรางความ พอใจ (๗) อำพรางความประสงค์ ต้องอาบัติปาราชิก

สัพพมูลกนัย จบ

สุทธิกวารกถา จบ

วัตตุกามวารกถา

ขัณฑจักรแห่งเอกมูลกนัย

วัตถุวิสารกะ

[๒๑๕] ภิกษุต้องการจะกล่าวว่า ข้าพเจ้าเข้าปฐมฌานแล้ว แต่กล่าวเท็จทั้งที่รู้ว่า “ข้าพเจ้าเข้าทุติยฌานแล้ว” ด้วยอาการ ๓ อย่าง ... เมื่อผู้อื่นเข้าใจ ต้องอาบัติปาราชิก เมื่อเขาไม่เข้าใจ ต้องอาบัติถุลลัจจัย

ภิกษุต้องการจะกล่าวว่า ข้าพเจ้าเข้าปฐมฌานแล้ว แต่กล่าวเท็จทั้งที่รู้ว่าข้าพเจ้าเข้าตติยฌานแล้ว ด้วยอาการ ๓ อย่าง ... เมื่อผู้อื่นเข้าใจ ต้องอาบัติปาราชิก เมื่อเขาไม่เข้าใจ ต้องอาบัติถุลลัจจัย

ภิกษุต้องการจะกล่าวว่า ข้าพเจ้าเข้าปฐมฌานแล้ว แต่กล่าวเท็จทั้งที่รู้ว่า ข้าพเจ้าเข้าจตุตถฌานแล้ว ด้วยอาการ ๓ อย่าง ... เมื่อผู้อื่นเข้าใจ ต้องอาบัติ ปาราชิก เมื่อเขาไม่เข้าใจ ต้องอาบัติถุลลัจจัย

ภิกษุต้องการจะกล่าวว่า ข้าพเจ้าเข้าปฐมฌานแล้ว แต่กล่าวเท็จทั้งที่รู้ว่า ข้าพเจ้าเข้าสุญญตวิโมกข์ ฯลฯ อนิมิตตวิโมกข์ ฯลฯ อัปปณิหิตวิโมกข์ ฯลฯ สุญญตสมาธิ ฯลฯ อนิมิตตสมาธิ ฯลฯ อัปปณิหิตสมาธิ ฯลฯ สุญญตสมาบัติ ฯลฯ อนิมิตตสมาบัติ ฯลฯ อัปปณิหิตสมาบัติ ฯลฯ วิชชา ๓ ฯลฯ สติปัฏฐาน ๔ ฯลฯ สัมมัปปธาน ๔ ฯลฯ อิทธิบาท ๔ ฯลฯ อินทรีย์ ๕ ฯลฯ พละ ๕ ฯลฯ โพชฌงค์ ๗ ฯลฯ อริยมรรคมีองค์ ๘ ฯลฯ โสดาปัตติผล ฯลฯ สกทาคามิผล ฯลฯ อนาคามิผล ฯลฯ อรหัตตผลแล้ว ด้วยอาการ ๓ อย่าง ... เมื่อผู้อื่นเข้าใจ ต้องอาบัติปาราชิก เมื่อเขาไม่เข้าใจ ต้องอาบัติถุลลัจจัย ฯลฯ

ภิกษุต้องการจะกล่าวว่า ข้าพเจ้าเข้าปฐมฌานแล้ว แต่กล่าวเท็จทั้งที่รู้ว่า ข้าพเจ้าสละราคะแล้ว ฯลฯ ข้าพเจ้าสละโทสะแล้ว ฯลฯ ข้าพเจ้าสละ คาย พ้น ละ สลัด เพิก ถอนโมหะขึ้นแล้ว ด้วยอาการ ๓ อย่าง ... เมื่อผู้อื่นเข้าใจ ต้องอาบัติปาราชิก เมื่อเขาไม่เข้าใจ ต้องอาบัติถุลลัจจัย ฯลฯ

ภิกษุต้องการจะกล่าวว่า ข้าพเจ้าเข้าปฐมฌานแล้ว แต่กล่าวเท็จทั้งที่รู้ว่า จิตของข้าพเจ้าปลอดจากราคะ ฯลฯ จิตของข้าพเจ้าปลอดจากโทสะ ฯลฯ จิตของข้าพเจ้าปลอดจากโมหะ ด้วยอาการ ๓ อย่าง คือ (๑) เบื้องต้น เธอรู้ว่าจักกล่าวเท็จ (๒) กำลังกล่าวอยู่ ก็รู้ว่ากำลังกล่าวเท็จ (๓) ครั้นกล่าวแล้ว ก็รู้ว่ากล่าวเท็จแล้ว (๔) อำพรางความเห็น (๕) อำพรางความเห็นชอบ (๖) อำพรางความพอใจ (๗) อำพรางความประสงค์ เมื่อผู้อื่นเข้าใจ ต้องอาบัติปาราชิก เมื่อเขาไม่เข้าใจ ต้องอาบัติถุลลัจจัย

ขัณฑจักรแห่งเอกมูลกนัย วัตถุวิสารกะ จบ

พัทธจักร เอกมูลกนัย แห่งวัตถุวิสารกะ

[๒๑๖] ภิกษุต้องการจะกล่าวว่า ข้าพเจ้าเข้าทุติยฌานแล้ว แต่กล่าวเท็จทั้งที่รู้ว่าข้าพเจ้าเข้าตติยฌานแล้ว ด้วยอาการ ๓ อย่าง ... เมื่อผู้อื่นเข้าใจ ต้องอาบัติ ปาราชิก เมื่อเขาไม่เข้าใจ ต้องอาบัติถุลลัจจัย ฯลฯ

ภิกษุต้องการจะกล่าวว่า ข้าพเจ้าเข้าทุติยฌานแล้ว แต่กล่าวเท็จทั้งที่รู้ว่า ข้าพเจ้าเข้าจตุตถฌานแล้ว ด้วยอาการ ๓ อย่าง ฯลฯ จิตของข้าพเจ้าปลอดจากโมหะ เมื่อผู้อื่นเข้าใจ ต้องอาบัติปาราชิก เมื่อเขาไม่เข้าใจ ต้องอาบัติถุลลัจจัย ฯลฯ

ภิกษุต้องการจะกล่าวว่า ข้าพเจ้าเข้าทุติยฌานแล้ว แต่กล่าวเท็จทั้งที่รู้ว่า ข้าพเจ้าเข้าปฐมฌานแล้ว ด้วยอาการ ๓ อย่าง ฯลฯ ด้วยอาการ ๗ อย่าง คือ ฯลฯ (๗) อำพรางความประสงค์ เมื่อผู้อื่นเข้าใจ ต้องอาบัติปาราชิก เมื่อเขาไม่เข้าใจ ต้องอาบัติถุลลัจจัย ฯลฯ

พัทธจักร เอกมูลกนัยแห่งวัตถุวิสารกะ จบ

หัวข้อแห่งพัทธจักรที่ท่านย่อไว้

[๒๑๗] ภิกษุต้องการกล่าวว่า จิตของข้าพเจ้าปลอดจากโมหะ แต่กล่าวเท็จทั้งที่รู้ว่า ข้าพเจ้าเข้าปฐมฌาน ด้วยอาการ ๓ อย่าง ... เมื่อผู้อื่นเข้าใจ ต้องอาบัติ ปาราชิก เมื่อเขาไม่เข้าใจ ต้องอาบัติถุลลัจจัย ฯลฯ

ภิกษุต้องการจะกล่าวว่า จิตของข้าพเจ้าปลอดจากโมหะ แต่กล่าวเท็จทั้งที่ รู้ว่า จิตของข้าพเจ้าปลอดจากโทสะ ด้วยอาการ ๓ อย่าง คือ ฯลฯ ด้วยอาการ ๗ อย่าง ฯลฯ (๗) อำพรางความประสงค์ เมื่อผู้อื่นเข้าใจ ต้องอาบัติปาราชิก เมื่อ เขาไม่เข้าใจ ต้องอาบัติถุลลัจจัย

พัทธจักร เอกมูลกนัย แห่งวัตถุวิสารกะ ที่ท่านย่อไว้ จบ

ขัณฑจักรทุมูลกนัย แห่งวัตถุวิสารกะ

ภิกษุต้องการจะกล่าวว่า ข้าพเจ้าเข้าปฐมฌานและทุติยฌานแล้ว แต่กล่าวเท็จทั้งที่รู้ว่า ข้าพเจ้าเข้าตติยฌานแล้ว ด้วยอาการ ๓ อย่าง ... เมื่อผู้อื่นเข้าใจ ต้องอาบัติปาราชิก เมื่อเขาไม่เข้าใจ ต้องอาบัติถุลลัจจัย ฯลฯ

ภิกษุต้องการจะกล่าวว่า ข้าพเจ้าเข้าปฐมฌานและทุติยฌานแล้ว แต่กล่าวเท็จทั้งที่รู้ว่า จิตของข้าพเจ้าปลอดจากโมหะ ด้วยอาการ ๓ อย่าง ฯลฯ ด้วยอาการ ๗ อย่าง คือ ฯลฯ (๗) อำพรางความประสงค์ เมื่อผู้อื่นเข้าใจ ต้องอาบัติปาราชิก เมื่อเขาไม่เข้าใจ ต้องอาบัติถุลลัจจัย

ขัณฑจักร ทุมูลกนัยแห่งวัตถุวิสารกะ จบ

พัทธจักร ทุมูลกนัยแห่งวัตถุวิสารกะ

ภิกษุต้องการจะกล่าวว่า ข้าพเจ้าเข้าทุติยฌานและตติยฌานแล้ว แต่กล่าวเท็จทั้งที่รู้ว่า ข้าพเจ้าเข้าจตุตถฌานแล้ว ด้วยอาการ ๓ อย่าง ... เมื่อผู้อื่นเข้าใจ ต้องอาบัติปาราชิก เมื่อเขาไม่เข้าใจ ต้องอาบัติถุลลัจจัย ฯลฯ

ภิกษุต้องการจะกล่าวว่า ข้าพเจ้าเข้าทุติยฌานและตติยฌานแล้ว แต่กล่าวเท็จทั้งที่รู้ว่า จิตของข้าพเจ้าปลอดจากโมหะ ด้วยอาการ ๓ อย่าง ... เมื่อผู้อื่นเข้าใจ ต้องอาบัติปาราชิก เมื่อเขาไม่เข้าใจ ต้องอาบัติถุลลัจจัย ฯลฯ

ภิกษุต้องการจะกล่าวว่า ข้าพเจ้าเข้าทุติยฌานและตติยฌานแล้ว แต่กล่าวเท็จทั้งที่รู้ว่า ข้าพเจ้าเข้าปฐมฌานแล้ว ด้วยอาการ ๓ อย่าง ฯลฯ ด้วยอาการ ๗ อย่าง คือ ฯลฯ (๗) อำพรางความประสงค์ เมื่อผู้อื่นเข้าใจ ต้องอาบัติปาราชิก เมื่อเขาไม่เข้าใจ ต้องอาบัติถุลลัจจัย

พัทธจักร ทุมูลกนัยแห่งวัตถุวิสารกะ จบ

พัทธจักร ทุมูลกนัยแห่งวัตถุวิสารกะ

ภิกษุต้องการจะกล่าวว่า จิตของข้าพเจ้าปลอดจากโทสะ และจิตของข้าพเจ้าปลอดจากโมหะ แต่กล่าวเท็จทั้งที่รู้ว่า ข้าพเจ้าเข้าปฐมฌานแล้ว ด้วยอาการ ๓ อย่าง ... เมื่อผู้อื่นเข้าใจ ต้องอาบัติปาราชิก เมื่อเขาไม่เข้าใจ ต้องอาบัติถุลลัจจัย ฯลฯ

ภิกษุต้องการจะกล่าวว่า จิตของข้าพเจ้าปลอดจากโทสะ และจิตของข้าพเจ้าปลอดจากโมหะ แต่กล่าวเท็จทั้งที่รู้ว่า จิตของข้าพเจ้าปลอดจากราคะ ด้วยอาการ ๓ อย่าง ฯลฯ ด้วยอาการ ๗ อย่าง คือ ฯลฯ (๗) อำพรางความประสงค์ เมื่อผู้อื่น เข้าใจ ต้องอาบัติปาราชิก เมื่อเขาไม่เข้าใจ ต้องอาบัติถุลลัจจัย

พัทธจักร ทุมูลกนัย แห่งวัตถุวิสารกะที่ท่านย่อไว้ จบ

พัทธจักร ติมูลกนัยก็ดี จตุมูลกนัยก็ดี ปัญจมูลกนัยก็ดี ฉมูลกนัยก็ดี สัตตมูลกนัยก็ดี อัฏฐมูลกนัยก็ดี นวมูลกนัยก็ดี ทสมูลกนัยก็ดี แห่งวัตถุวิสารกะ บัณฑิตพึงตั้งขยายให้เหมือน พัทธจักรแม้ที่เป็นเอกมูลกนัยแห่งนิกเขปบทที่ขยายไว้แล้ว พึงขยายให้พิสดารเหมือนพัทธจักรเอกมูลกนัยที่ท่านขยายให้พิสดารไว้แล้วเถิด

คำที่จะกล่าวต่อไปนี้เป็นพัทธจักร สัพพมูลกนัย

[๒๑๘] ภิกษุต้องการจะกล่าวว่า ข้าพเจ้าเข้าปฐมฌาน ทุติยฌาน ตติยฌาน จตุตถฌาน สุญญตวิโมกข์ อนิมิตตวิโมกข์ อัปปณิหิตวิโมกข์ สุญญตสมาธิ อนิมิตตสมาธิ อัปปณิหิตสมาธิ สุญญตสมาบัติ อนิมิตตสมาบัติ อัปปณิหิตสมาบัติ วิชชา ๓ สติปัฏฐาน ๔ สัมมัปปธาน ๔ อิทธิบาท ๔ อินทรีย์ ๕ พละ ๕ โพชฌงค์ ๗ อริยมรรคมีองค์ ๘ โสดาปัตติผล สกทาคามิผล อนาคามิผลและอรหัตตผลแล้ว ฯลฯ ข้าพเจ้าสละราคะแล้ว ฯลฯ ข้าพเจ้าสละโทสะแล้ว ฯลฯ ข้าพเจ้าสละ คาย พ้น ละ สลัด เพิก ถอนโมหะขึ้นแล้ว จิตของข้าพเจ้าปลอดจากราคะและจิต ของข้าพเจ้าปลอดจากโทสะ แต่กล่าวเท็จทั้งที่รู้ว่า จิตข้าพเจ้าปลอด

จากโมหะ ด้วยอาการ ๓ อย่าง ฯลฯ ด้วยอาการ ๗ อย่าง ... เมื่อผู้อื่นเข้าใจ ต้องอาบัติปาราชิก เมื่อเขาไม่เข้าใจ ต้องอาบัติถุลลัจจัย ฯลฯ

[๒๑๙] ภิกษุต้องการจะกล่าวว่า ข้าพเจ้าเข้าทุติยฌาน ตติยฌาน จตุตถฌาน สุญญตวิโมกข์ อนิมิตตวิโมกข์ อัปปณิหิตวิโมกข์ สุญญตสมาธิ อนิมิตตสมาธิ อัปปณิหิตสมาธิ สุญญตสมาบัติ อนิมิตตสมาบัติ อัปปณิหิตสมาบัติ วิชชา ๓ สติปัฏฐาน ๔ สัมมัปปธาน ๔ อิทธิบาท ๔ อินทรีย์ ๕ พละ ๕ โพชฌงค์ ๗ อริยมรรคมีองค์ ๘ โสดาปัตติผล สกทาคามิผล อนาคามิผลและอรหัตตผล ข้าพเจ้าสละราคะแล้ว ... ข้าพเจ้าสละโทสะแล้ว ... ข้าพเจ้าสละ คาย พ้น ละ สลัด เพิก ถอนโมหะขึ้นแล้ว ... จิตของข้าพเจ้าปลอดจากราคะ จิตของข้าพเจ้าปลอดจากโทสะ จิตของข้าพเจ้าปลอดจากโมหะ แต่กล่าวเท็จทั้งที่รู้ว่า ข้าพเจ้าเข้าปฐมฌานแล้ว ด้วยอาการ ๓ อย่าง ... เมื่อผู้อื่นเข้าใจ ต้องอาบัติปาราชิก เมื่อเขาไม่เข้าใจ ต้องอาบัติถุลลัจจัย ฯลฯ

ภิกษุต้องการจะกล่าวว่า ข้าพเจ้าเข้าตติยฌานและจตุตถฌาน ฯลฯ และ จิตของข้าพเจ้าปลอดจากโมหะ และข้าพเจ้าเข้าปฐมฌานแล้ว แต่กล่าวเท็จทั้งที่รู้ว่า ข้าพเจ้าเข้าทุติยฌานแล้ว ด้วยอาการ ๓ อย่าง ... เมื่อผู้อื่นเข้าใจ ต้องอาบัติ ปาราชิก เมื่อเขาไม่เข้าใจ ต้องอาบัติถุลลัจจัย ฯลฯ

ภิกษุต้องการจะกล่าวว่า จิตของข้าพเจ้าปลอดจากโมหะ ข้าพเจ้าเข้า ปฐมฌาน ทุติยฌาน ตติยฌาน จตุตถฌาน ฯลฯ จิตของข้าพเจ้าปลอดจากราคะ แต่กล่าวเท็จทั้งที่รู้ว่า จิตของข้าพเจ้าปลอดจากโทสะ ด้วยอาการ ๓ อย่าง ฯลฯ ด้วยอาการ ๗ อย่าง คือ (๑) เบื้องต้นเธอรู้ว่า จักกล่าวเท็จ (๒) กำลังกล่าวก็รู้ว่ากำลังกล่าวเท็จ (๓) ครั้นกล่าวแล้ว ก็รู้ว่ากล่าวเท็จแล้ว (๔) อำพรางความเห็น (๕) อำพรางความเห็นชอบ (๖) อำพรางความพอใจ (๗) อำพรางความประสงค์ เมื่อผู้อื่นเข้าใจ ต้องอาบัติปาราชิก เมื่อเขาไม่เข้าใจ ต้องอาบัติถุลลัจจัย

พัทธจักร สัพพมูลกนัยแห่งวัตถุวิสารกะ จบ
จักรเปยยาลแห่งวัตถุวิสารกะ จบ
วัตตุกามวารกถา จบ

ปัจจยปฏิสังยุตตวารกถา
เปยยาล ๑๕ หมวด

[๒๒๐] ภิกษุกล่าวเท็จทั้งที่รู้ว่า ภิกษุรูปใดอยู่ในวิหารของท่าน ภิกษุรูปนั้นเข้าปฐมฌานแล้ว ... เข้าอยู่ ... เป็นผู้เข้าแล้ว ... ภิกษุรูปนั้นเป็นผู้ได้ปฐมฌาน ... เป็นผู้ชำนาญ ... ภิกษุรูปนั้นทำปฐมฌานให้แจ้งแล้ว ด้วยอาการ ๓ อย่าง คือ (๑) เบื้องต้นเธอรู้ว่า จักกล่าวเท็จ (๒) กำลังกล่าวก็รู้ว่ากำลังกล่าวเท็จ (๓) ครั้นกล่าวแล้ว ก็รู้ว่ากล่าวเท็จแล้ว เมื่อผู้อื่นเข้าใจ ต้องอาบัติถุลลัจจัย เมื่อเขาไม่เข้าใจ ต้องอาบัติทุกกฏ

ภิกษุกล่าวเท็จทั้งที่รู้ว่า ภิกษุรูปใดอยู่ในวิหารของท่าน ภิกษุรูปนั้นเข้า ปฐมฌานแล้ว ... เข้าอยู่ ... เป็นผู้เข้าแล้ว ... ภิกษุรูปนั้นเป็นผู้ได้ปฐมฌาน ... เป็นผู้ชำนาญ ... ภิกษุรูปนั้นทำปฐมฌานให้แจ้งแล้ว ด้วยอาการ ๔ อย่าง ฯลฯ ด้วยอาการ ๕ อย่าง ฯลฯ ด้วยอาการ ๖ อย่าง ฯลฯ ด้วยอาการ ๗ อย่าง คือ (๑) เบื้องต้นเธอรู้ว่า จักกล่าวเท็จ (๒) กำลังกล่าว ก็รู้ว่ากำลังกล่าวเท็จ (๓) ครั้นกล่าวแล้ว ก็รู้ว่ากล่าวเท็จแล้ว (๔) อำพรางความเห็น (๕) อำพรางความเห็นชอบ (๖) อำพรางความพอใจ (๗) อำพรางความประสงค์ เมื่อผู้อื่นเข้าใจ ต้องอาบัติถุลลัจจัย เมื่อเขาไม่เข้าใจ ต้องอาบัติทุกกฏ

ภิกษุกล่าวเท็จทั้งที่รู้ว่า ภิกษุรูปใดอยู่ในวิหารของท่าน ภิกษุรูปนั้นเข้า ทุติยฌาน ตติยฌาน จตุตถฌาน สุญญตวิโมกข์ อนิมิตตวิโมกข์ อัปปณิหิตวิโมกข์ สุญญตสมาธิ อนิมิตตสมาธิ อัปปณิหิตสมาธิ สุญญตสมาบัติ อนิมิตตสมาบัติ อัปปณิหิตสมาบัติ วิชชา ๓ สติปัฏฐาน ๔ สัมมัปปธาน ๔ อิทธิบาท ๔ อินทรีย์ ๕ พละ ๕ โพชฌงค์ ๗ อริยมรรคมีองค์ ๘ โสดาปัตติผล สกทาคามิผล อนาคามิผล และอรหัตตผล ... เข้าอยู่ ... เป็นผู้เข้าแล้ว ... ภิกษุรูปนั้นเป็นผู้ได้อรหัตตผล ... เป็นผู้ชำนาญ ... ภิกษุรูปนั้นทำอรหัตตผลให้แจ้งแล้ว ด้วยอาการ ๓ อย่าง ... เมื่อผู้อื่นเข้าใจ ต้องอาบัติถุลลัจจัย เมื่อเขาไม่เข้าใจ ต้องอาบัติทุกกฏ ฯลฯ

ภิกษุกล่าวเท็จทั้งที่รู้ว่า ภิกษุรูปใดอยู่ในวิหารของท่าน ภิกษุรูปนั้นสละราคะแล้ว ฯลฯ สละโมหะแล้ว ฯลฯ สละ คลาย พ้น ละ สลัด เพิก ถอนโมหะขึ้นแล้ว ด้วยอาการ ๓ อย่าง ... เมื่อผู้อื่นเข้าใจ ต้องอาบัติถุลลัจจัย เมื่อเขาไม่เข้าใจ ต้องอาบัติทุกกฏ ฯลฯ

ภิกษุกล่าวเท็จทั้งที่รู้ว่า ภิกษุรูปใดอยู่ในวิหารของท่าน จิตของภิกษุรูปนั้นปลอดจากราคะ ... จากโทสะ ... จิตปลอดจากโมหะ ด้วยอาการ ๓ อย่าง ฯลฯ ด้วยอาการ ๗ อย่าง คือ (๑) เบื้องต้นเธอรู้ว่า จักกล่าวเท็จ (๒) กำลังกล่าว ก็รู้ว่ากำลังกล่าวเท็จ (๓) ครั้นกล่าวแล้ว ก็รู้ว่ากล่าวเท็จแล้ว (๔) อำพรางความเห็น (๕) อำพรางความเห็นชอบ (๖) อำพรางความพอใจ (๗) อำพรางความประสงค์ เมื่อผู้อื่นเข้าใจ ต้องอาบัติถุลลัจจัย เมื่อเขาไม่เข้าใจ ต้องอาบัติทุกกฏ

ภิกษุกล่าวเท็จทั้งที่รู้ว่า ภิกษุรูปใดอยู่ในวิหารของท่าน ภิกษุรูปนั้นเข้า ปฐมฌาน ทุติยฌาน ตติยฌาน จตุตถฌาน ในเรือนว่างแล้ว ... เข้าอยู่ ... เป็นผู้เข้า แล้ว ... ภิกษุรูปนั้นเป็นผู้ได้จตุตถฌานในเรือนว่าง ... เป็นผู้ชำนาญ ... ภิกษุรูปนั้นทำ จตุตถฌานให้แจ้งแล้ว ด้วยอาการ ๓ อย่าง ฯลฯ ด้วยอาการ ๗ คือ (๑) เบื้องต้น เธอรู้ว่า จักกล่าวเท็จ (๒) กำลังกล่าว ก็รู้ว่ากำลังกล่าวเท็จ (๓) ครั้นกล่าว แล้ว ก็รู้ว่ากล่าวเท็จแล้ว (๔) อำพรางความเห็น (๕) อำพรางความเห็นชอบ (๖) อำพรางความพอใจ (๗) อำพรางความประสงค์ เมื่อผู้อื่นเข้าใจ ต้องอาบัติถุลลัจจัย เมื่อเขาไม่เข้าใจ ต้องอาบัติทุกกฏ

แม้ที่เหลือก็พึงขยายให้พิสดารเหมือนกับที่ได้ขยายมานี้

[๒๒๑] ภิกษุกล่าวเท็จทั้งที่รู้ว่า ภิกษุรูปใดใช้สอยจีวรของท่าน ภิกษุรูปใดฉันบิณฑบาตของท่าน ภิกษุรูปใดใช้สอยเสนาสนะของท่าน ภิกษุรูปใดบริโภค คิลานปัจจัยเภสัชบริขารของท่าน วิหารของท่าน ภิกษุรูปใดใช้สอยแล้ว จีวรของท่านภิกษุรูปใดใช้สอยแล้ว บิณฑบาตของท่านภิกษุรูปใดฉันแล้ว เสนาสนะ

ของท่าน ภิกษุรูปใดใช้สอยแล้ว คิลานปัจจัยเภสัชบริขารของท่านภิกษุรูปใดบริโภคแล้ว ท่านอาศัยภิกษุรูปใดแล้วได้ถวายวิหาร ได้ถวายจีวร ได้ถวายบิณฑบาต ได้ถวาย เสนาสนะ ได้ถวายคิลานปัจจัยเภสัชบริขาร ภิกษุรูปนั้น เข้าปฐมฌาน ทุติยฌาน ตติยฌาน จตุตถฌาน ในเรือนว่าง ... เข้าอยู่ ... เป็นผู้เข้าแล้ว ... ภิกษุรูปนั้นเป็นผู้ได้ จตุตถฌาน ในเรือนว่าง ... เป็นผู้ชำนาญ ... ภิกษุรูปนั้นทำจตุตถฌานให้แจ้งแล้วในเรือนว่าง ฯลฯ ด้วยอาการ ๓ อย่าง ... ๗ อย่าง คือ (๑) เบื้องต้นเธอรู้ว่า จักกล่าวเท็จ (๒) กำลังกล่าว ก็รู้ว่ากำลังกล่าวเท็จ (๓) ครั้นกล่าวแล้ว ก็รู้ว่ากล่าวเท็จแล้ว (๔) อำพรางความเห็น (๕) อำพรางความเห็นชอบ (๖) อำพรางความพอใจ (๗) อำพรางความประสงค์ เมื่อผู้อื่นเข้าใจ ต้องอาบัติถุลลัจจัย เมื่อเขาไม่เข้าใจ ต้องอาบัติทุกกฏ

เปยยาล ๑๕ หมวด จบ
ปัจจัยปฏิสังยุตตวารกถา จบ
อุตตริมนุสสธรรมจักรเปยยาล จบ

อนาปัตติวาร

ภิกษุต่อไปนี้ไม่ต้องอาบัติ คือ

[๒๒๒] ๑. ภิกษุผู้สำคัญว่าได้บรรลุ
๒. ภิกษุผู้ไม่มีความประสงค์จะกล่าวอวด
๓. ภิกษุวิกลจริต
๔. ภิกษุผู้มีจิตฟุ้งซ่าน
๕. ภิกษุกระสับกระส่ายเพราะเวทนา
๖. ภิกษุผู้เป็นต้นบัญญัติ

คาถารวมวินีตวัตถุ
เรื่องที่ทรงวินิจฉัยแล้ว

เรื่องภิกษุสำคัญว่าได้บรรลุ ๑ เรื่อง
เรื่องเที่ยวบิณฑบาต ๑ เรื่อง
เรื่องอิริยาบถ ๔ เรื่อง
เรื่องธรรมในที่ลับ ๒ เรื่อง
เรื่องภิกษุผู้ได้รับการบำรุง ๑ เรื่อง
เรื่องความเพียร ๑ เรื่อง
เรื่องความร้อนใจ ๑ เรื่อง
เรื่องปรารภความเพียร ๑ เรื่อง
เรื่องอดกลั้นเวทนา ๒ เรื่อง
เรื่องพยากรณ์มรรคผล ๓ เรื่อง
เรื่องอยู่ป่า ๑ เรื่อง
เรื่องพระอุปัชฌาย์ ๒ เรื่อง
เรื่องละสังโยชน์ ๑ เรื่อง
เรื่องภิกษุผู้อยู่ในวิหาร ๑ เรื่อง
เรื่องทำไม่ยาก ๑ เรื่อง
เรื่องไม่กลัวความตาย ๑ เรื่อง
เรื่องความประกอบถูกต้อง ๑ เรื่อง
เรื่องประกอบความเพียร ๑ เรื่อง
เรื่องพราหมณ์ ๕ เรื่อง
เรื่องอยู่ครองเรือน ๑ เรื่อง

เรื่องห้ามกาม ๑ เรื่อง เรื่องความยินดี ๑ เรื่อง
เรื่องหลีกไป ๑ เรื่อง เรื่องอัฏฐิกสังขลิกเปรต ๑ เรื่อง
เรื่องมังสเปสิเปรต ๑ เรื่อง เรื่องมังสปิณฑเปรต ๑ เรื่อง
เรื่องนิจฉวิเปรตเพศชาย ๑ เรื่อง เรื่องอสิโลมเปรตเพศชาย ๑ เรื่อง
เรื่องสัตติโลมเปรตเพศชาย ๑ เรื่อง เรื่องอุสุโลมเปรตเพศชาย ๑ เรื่อง
เรื่องสูจิโลมเปรตเพศชาย ๑ เรื่อง เรื่องกุมภัณฑเปรต ๑ เรื่อง
เรื่องสูจกเปรตเพศชาย ๑ เรื่อง เรื่องเปรตจมหลุมคูถเพศชาย ๑ เรื่อง
เรื่องเปรตกินคูถเพศชาย ๑ เรื่อง เรื่องนิจฉวิเปรตเพศหญิง ๑ เรื่อง
เรื่องมังคุลิเปรตเพศหญิง ๑ เรื่อง เรื่องโอกิรินีเปรตเพศหญิง ๑ เรื่อง
เรื่องกพันธเปรต ๑ เรื่อง
เรื่องนักบวชทำกรรมชั่วในศาสนาของพระพุทธเจ้ากัสสปะ ๕ เรื่อง คือ
เรื่องเปรตมีรูปเป็นภิกษุ ๑ เรื่อง เรื่องเปรตมีรูปเป็นภิกษุณี ๑ เรื่อง
เรื่องเปรตมีรูปเป็นสิกขมานา ๑ เรื่อง เรื่องเปรตมีรูปเป็นสามเณร ๑ เรื่อง
เรื่องเปรตมีรูปเป็นสามเณรี ๑ เรื่อง เรื่องแม่น้ำตโปทา ๑ เรื่อง
เรื่องการสู้รบในกรุงราชคฤห์ ๑ เรื่อง เรื่องได้ยินเสียงช้างลงน้ำ ๑ เรื่อง
เรื่องพระอรหันต์โสภิตะระลึกชาติได้ ๕๐๐ กัป ๑ เรื่อง

วินีตวัตถุ

เรื่องภิกษุสำคัญว่าได้บรรลุ ๑ เรื่อง

[๒๒๓] สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งประกาศว่าได้อรหัตตผลเพราะสำคัญว่าได้บรรลุ ท่านเกิดความกังวลใจว่า พระผู้มีพระภาคทรงบัญญัติสิกขาบทไว้แล้ว เราต้องอาบัติ ปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุ เธอไม่ต้องอาบัติ เพราะสำคัญว่าได้บรรลุ” (เรื่องที่ ๑)

เรื่องอยู่ป่า ๑ เรื่อง

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งปรารถนาว่า ประชาชนจักยกย่องเราอย่างนี้จึงอยู่ป่า ประชาชนก็ยกย่องท่าน ท่านเกิดความกังวลใจว่า พระผู้มีพระภาคทรงบัญญัติสิกขาบทไว้แล้ว เราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุ เธอไม่ต้องอาบัติปาราชิก อนึ่ง ภิกษุทั้งหลาย ภิกษุไม่พึงอยู่ป่าด้วยปรารถนาว่าจะได้รับคำยกย่อง ภิกษุใดอยู่ป่าด้วยปรารถนาอย่างนั้น ภิกษุนั้นต้องอาบัติทุกกฏ” (เรื่องที่ ๒)

เรื่องเที่ยวบิณฑบาต ๑ เรื่อง

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งปรารถนาว่า ประชาชนจักยกย่องเราอย่างนี้จึงเที่ยวบิณฑบาต ประชาชนก็ยกย่องท่าน ท่านเกิดความกังวลใจว่า พระผู้มีพระภาคทรงบัญญัติสิกขาบทไว้แล้ว เราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุ เธอไม่ต้องอาบัติปาราชิก

อนึ่ง ภิกษุทั้งหลาย ภิกษุไม่พึงเที่ยวบิณฑบาตด้วยปรารถนาว่าจะได้รับคำยกย่อง ภิกษุใดเที่ยวบิณฑบาตด้วยปรารถนาอย่างนั้น ภิกษุนั้นต้องอาบัติทุกกฏ” (เรื่องที่ ๓)

เรื่องพระอุปัชฌาย์ ๒ เรื่อง

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งบอกภิกษุอีกรูปหนึ่งว่า “พวกภิกษุสัทธิวิหาริกของพระอุปัชฌาย์ของพวกเราล้วนเป็นพระอรหันต์” ท่านเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติ ปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสถามว่า “ภิกษุ เธอคิดอย่างไร” “ข้าพระพุทธเจ้ามีความประสงค์จะกล่าวอวด พระพุทธเจ้าข้า” “ภิกษุ เธอไม่ต้องอาบัติปาราชิก แต่ต้องอาบัติถุลลัจจัย” (เรื่องที่ ๔)

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งบอกภิกษุอีกรูปหนึ่งว่า “พวกภิกษุอันเตวาสิกของพระอุปัชฌาย์ของพวกเราล้วนมีฤทธานุภาพมาก” ท่านเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสถามว่า “ภิกษุ เธอคิดอย่างไร” “ข้าพระพุทธเจ้ามีความประสงค์จะกล่าวอวด พระพุทธเจ้าข้า” “ภิกษุ เธอไม่ต้องอาบัติปาราชิก แต่ต้องอาบัติถุลลัจจัย” (เรื่องที่ ๕)

เรื่องอิริยาบถ ๔ เรื่อง

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งปรารถนาว่า ประชาชนจักยกย่องเราอย่างนี้จึงเดิน จงกรม ประชาชนก็ยกย่องท่าน ท่านเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุ เธอ ไม่ต้องอาบัติปาราชิก อนึ่ง ภิกษุทั้งหลาย ภิกษุไม่พึงเดินจงกรมด้วยปรารถนาอย่างนั้น ภิกษุใดเดินจงกรมด้วยปรารถนาอย่างนั้น ภิกษุนั้นต้องอาบัติทุกกฏ” (เรื่องที่ ๖)

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งปรารถนาว่า ประชาชนจักยกย่องเราอย่างนี้จึงยืน ประชาชนก็ยกย่องท่าน ท่านเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุ เธอไม่ต้องอาบัติปาราชิก อนึ่ง ภิกษุทั้งหลาย ภิกษุไม่พึงยืนด้วยปรารถนาอย่างนั้น ภิกษุใดยืนด้วยปรารถนาอย่างนั้น ภิกษุนั้นต้องอาบัติทุกกฏ” (เรื่องที่ ๗)

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งปรารถนาว่า ประชาชนจักยกย่องเราอย่างนี้จึงนั่ง ประชาชนก็ยกย่องท่าน ท่านเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุ เธอไม่ต้องอาบัติปาราชิก อนึ่ง ภิกษุทั้งหลาย ภิกษุไม่พึงนั่งด้วยปรารถนาอย่างนั้น ภิกษุใดนั่งด้วยปรารถนาอย่างนั้น ภิกษุนั้นต้องอาบัติทุกกฏ” (เรื่องที่ ๘)

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งปรารถนาว่า ประชาชนจักยกย่องเราอย่างนี้ จึงนอน ประชาชนก็ยกย่องท่าน ท่านเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุ เธอไม่ต้องอาบัติปาราชิก อนึ่ง ภิกษุทั้งหลาย ภิกษุไม่พึงนอนด้วยปรารถนาอย่างนั้น ภิกษุใดนอนด้วยปรารถนาอย่างนั้น ภิกษุนั้นต้องอาบัติทุกกฏ” (เรื่องที่ ๙)

เรื่องละสังโยชน์ ๑ เรื่อง

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งกล่าวอวดอุตตริมนุสสธรรมแก่ภิกษุอีกรูปหนึ่ง แม้ภิกษุรูปนั้นก็กล่าวอวดว่า "แม้กระผมก็ละสังโยชน์[๑] ได้" ท่านเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลแด่พระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า "ภิกษุ เธอต้องอาบัติปาราชิก" (เรื่องที่ ๑๐)

เรื่องธรรมในที่ลับ ๒ เรื่อง

[๒๒๔] สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งอยู่ในที่สงัด กล่าวอวดอุตตริมนุสสธรรม ภิกษุผู้รู้ความคิดของผู้อื่นรูปหนึ่งตักเตือนท่านว่า "ท่านอย่ากล่าวอย่างนั้น เพราะท่านไม่มีธรรมเช่นนั้น" ภิกษุรูปนั้นเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า "ภิกษุ เธอไม่ ต้องอาบัติปาราชิก แต่ต้องอาบัติทุกกฏ" (เรื่องที่ ๑๑)

สมัยนั้น ภิกษุอีกรูปหนึ่งอยู่ในที่สงัด กล่าวอวดอุตตริมนุสสธรรม เทพดาตักเตือนท่านว่า "พระคุณเจ้า พระคุณเจ้าอย่ากล่าวอย่างนั้น เพราะพระคุณเจ้าไม่มีธรรมอย่างนั้น" ภิกษุรูปนั้นเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า "ภิกษุ เธอไม่ต้องอาบัติปาราชิก แต่ต้องอาบัติทุกกฏ" (เรื่องที่ ๑๒)

เรื่องภิกษุผู้อยู่ในวิหาร ๑ เรื่อง

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งบอกอุบาสกคนหนึ่งว่า "อุบาสก ภิกษุรูปที่อยู่ในวิหารของท่านเป็นพระอรหันต์" และตัวท่านก็อยู่ในวิหารของอุบาสกนั้น ท่านเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสถามว่า "ภิกษุ เธอคิดอย่างไร" "ข้าพระพุทธเจ้ามีความประสงค์จะกล่าวอวด พระพุทธเจ้าข้า" "ภิกษุ เธอไม่ต้องอาบัติปาราชิก แต่ต้องอาบัติถุลลัจจัย" (เรื่องที่ ๑๓)

เรื่องภิกษุผู้ได้รับการบำรุง ๑ เรื่อง

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งบอกอุบาสกคนหนึ่งว่า "อุบาสก ภิกษุรูปที่ท่านบำรุงด้วยจีวร บิณฑบาต เสนาสนะและคิลานปัจจัยเภสัชบริขารนั้น เป็นพระอรหันต์" และอุบาสก ก็บำรุงภิกษุนั้นอยู่ด้วยจีวร บิณฑบาต เสนาสนะและคิลานปัจจัยเภสัช บริขาร ภิกษุนั้นเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสถามว่า "ภิกษุ เธอคิดอย่างไร" "ข้าพระพุทธเจ้ามีความประสงค์จะกล่าวอวด พระพุทธเจ้าข้า" "ภิกษุ เธอไม่ต้องอาบัติปาราชิก แต่ต้องอาบัติถุลลัจจัย" (เรื่องที่ ๑๔)

เรื่องทำไม่ยาก ๑ เรื่อง

---

[๑] สังโยชน์ กิเลสที่ผูกมัดใจสัตว์ไว้กับทุกข์ มี ๑๐ อย่าง คือ (๑) สักกายทิฏฐิ ความเห็นว่าเป็นตัวของตน (๒) วิจิกิจฉา ความลังเลสงสัย (๓) สีลัพพตปรามาส ความถือมั่นศีลพรต (๔) กามราคะ ความติดใจในกามคุณ (๕) ปฏิฆะ ความกระทบกระทั่งในใจ (๖) รูปราคะ ความติดใจในรูปธรรม (๗) อรูปราคะ ความติดใจในอรูปธรรม (๘) มานะ ความถือว่าตัวเป็นนั่นเป็นนี่ (๙) อุทธัจจะ ความฟุ้งซ่าน (๑๐) อวิชชา ความไม่รู้จริง (ดู สำ.ม. ๑๙/ ๑๘๐-๑๘๑/๕๖-๕๗, องฺ.ทสก. ๒๔/๑๓/๑๔, อภิ.วิ. ๓๕/๙๔๐/๔๖๐)

[๒๒๕] สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งอาพาธ ภิกษุทั้งหลายถามท่านว่า “ท่านมีอุตตริมนุสสธรรมอยู่หรือ” ท่านตอบว่า “การบรรลุอรหัตตผลทำได้ไม่ยาก” ท่านเกิดความกังวลใจว่า เฉพาะพระอริยสาวกของพระผู้มีพระภาคเท่านั้นที่ควรกล่าวอย่างนั้น แต่เราไม่ได้เป็นสาวกของพระผู้มีพระภาค[๑] เราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสถามว่า “ภิกษุ เธอคิดอย่างไร” “ข้าพระพุทธเจ้า ไม่มีความประสงค์จะกล่าวอวด พระพุทธเจ้าข้า” “ภิกษุ เธอไม่มีความประสงค์จะกล่าวอวด ไม่ต้องอาบัติ” (เรื่องที่ ๑๕)

เรื่องความเพียร ๑ เรื่อง

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งอาพาธ ภิกษุทั้งหลายถามท่านว่า “ท่านมีอุตตริมนุสสธรรมหรือ” ท่านตอบว่า “ท่านทั้งหลาย ท่านผู้บำเพ็ญเพียรแล้วสามารถจะมีธรรมได้” ท่านเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุ เธอไม่มีความประสงค์จะกล่าวอวด ไม่ต้องอาบัติ” (เรื่องที่ ๑๖)

เรื่องไม่กลัวความตาย ๑ เรื่อง

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งอาพาธ ภิกษุทั้งหลายกล่าวกับท่านว่า “ท่านอย่ากลัวเลย” ท่านตอบว่า “ท่านทั้งหลาย กระผมไม่กลัวตาย” ท่านเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุ เธอไม่มีความประสงค์จะกล่าวอวด ไม่ต้องอาบัติ” (เรื่องที่ ๑๗)

เรื่องความร้อนใจ ๑ เรื่อง

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งอาพาธ ภิกษุทั้งหลายกล่าวกับท่านว่า “ท่านอย่ากลัวเลย” ท่านตอบว่า “ท่านทั้งหลาย ผู้มีความร้อนใจจะต้องกลัวแน่” ท่านเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุ เธอไม่มีความประสงค์จะกล่าวอวด ไม่ต้องอาบัติ” (เรื่องที่ ๑๘)

เรื่องความประกอบถูกต้อง ๑ เรื่อง

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งอาพาธ ภิกษุทั้งหลายถามท่านว่า “ท่านมีอุตตริมนุสสธรรมหรือ” ท่านตอบว่า “ท่านทั้งหลาย ผู้ประกอบถูกต้อง สามารถจะมีธรรมได้” ท่านเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุ เธอไม่มีความประสงค์จะกล่าวอวด ไม่ต้องอาบัติ” (เรื่องที่ ๑๙)

เรื่องปรารภความเพียร ๑ เรื่อง

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งอาพาธ ภิกษุทั้งหลายถามท่านว่า “ท่านมีอุตตริ มนุสสธรรมหรือ” ท่านตอบว่า “ท่านทั้งหลาย ผู้ปรารภความเพียรแล้ว สามารถ จะมีธรรมได้” ท่านเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติ

---

[๑] **ท่านมีความเห็นว่า พระอริยบุคคลเท่านั้นจึงจะชื่อว่าเป็นสาวกของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า (วิ.อ. ๑/๒๒๕/๕๔๖)**

ปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่อง นี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุ เธอไม่มีความประสงค์จะกล่าวอวด ไม่ต้องอาบัติ” (เรื่องที่ ๒๐)

เรื่องประกอบความเพียร ๑ เรื่อง

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งอาพาธ ภิกษุทั้งหลายถามท่านว่า “ท่านมีอุตตริ มนุสสธรรมหรือ” ท่านตอบว่า “ท่านทั้งหลาย ผู้ประกอบความเพียรแล้ว สามารถจะมีธรรมได้” ท่านเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบพระองค์ตรัสว่า “ภิกษุ เธอไม่มีความประสงค์จะกล่าวอวด ไม่ต้องอาบัติ” (เรื่องที่ ๒๑)

เรื่องอดกลั้นเวทนา ๒ เรื่อง

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งอาพาธ ภิกษุทั้งหลายถามท่านว่า “ท่านยังสบายดี หรือ ยังพอเป็นอยู่ได้หรือ” ท่านตอบว่า “คนทั่วไปไม่สามารถอดกลั้นได้” ท่านเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุ เธอไม่มีความประสงค์จะกล่าวอวด ไม่ต้องอาบัติ” (เรื่องที่ ๒๒)

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งอาพาธ ภิกษุทั้งหลายถามท่านว่า “ท่านยังสบายดีหรือ ยังพอเป็นอยู่ได้หรือ” ท่านตอบว่า ปุถุชนไม่สามารถอดกลั้นได้ ท่านเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสถามว่า “ภิกษุ เธอคิดอย่างไร” “ข้าพระพุทธเจ้าไม่มีความประสงค์จะกล่าวอวด พระพุทธเจ้าข้า” “ภิกษุ เธอไม่ต้องอาบัติปาราชิก แต่ต้องอาบัติถุลลัจจัย” (เรื่องที่ ๒๓)

เรื่องพราหมณ์ ๕ เรื่อง

[๒๒๖] สมัยนั้น พราหมณ์คนหนึ่งนิมนต์ภิกษุทั้งหลายมากล่าวว่า “นิมนต์พระอรหันต์ทั้งหลายมาเถิดเจ้าข้า” ภิกษุเหล่านั้นเกิดความกังวลใจว่า พวกเรามิใช่พระอรหันต์ แต่พราหมณ์นี้เรียกพวกเราว่า พระอรหันต์ พวกเราพึงปฏิบัติอย่างไรดี จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุทั้งหลาย พวกเธอไม่ต้องอาบัติ เพราะเขาเรียกด้วยความเลื่อมใส” (เรื่องที่ ๒๔)

สมัยนั้น พราหมณ์คนหนึ่งนิมนต์ภิกษุทั้งหลายมากล่าวว่า “นิมนต์ พระอรหันต์ทั้งหลายนั่งเถิดเจ้าข้า” ภิกษุเหล่านั้นเกิดความกังวลใจว่า พวกเรามิใช่พระอรหันต์ แต่พราหมณ์เรียกพวกเราว่าพระอรหันต์ พวกเราพึงปฏิบัติอย่างไรดี จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุทั้งหลาย พวกเธอไม่ต้องอาบัติ เพราะเขาเรียกด้วยความเลื่อมใส” (เรื่องที่ ๒๕)

สมัยนั้น พราหมณ์คนหนึ่งนิมนต์ภิกษุทั้งหลายมากล่าวว่า “นิมนต์ พระอรหันต์ทั้งหลายฉันเถิดเจ้าข้า” ภิกษุเหล่านั้นเกิดความกังวลใจว่า พวกเรามิใช่พระอรหันต์ แต่พราหมณ์เรียกพวกเราว่าพระอรหันต์ พวกเราพึงปฏิบัติอย่างไรดี จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุทั้งหลาย พวกเธอไม่ต้องอาบัติ เพราะเขาเรียกด้วยความเลื่อมใส” (เรื่องที่ ๒๖)

สมัยนั้น พราหมณ์คนหนึ่งนิมนต์ภิกษุทั้งหลายมากล่าวว่า “นิมนต์ พระอรหันต์ทั้งหลายฉันให้อิ่มหนำเถิดเจ้าข้า” ภิกษุเหล่านั้นเกิดความกังวลใจว่า พวกเรามิใช่พระอรหันต์ แต่พราหมณ์เรียกพวกเราว่าพระอรหันต์ พวกเราพึงปฏิบัติอย่างไรดี จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุทั้งหลาย พวกเธอไม่ต้องอาบัติ เพราะเขาเรียกด้วยความเลื่อมใส” (เรื่องที่ ๒๗)

สมัยนั้น พราหมณ์คนหนึ่งนิมนต์ภิกษุทั้งหลายมากล่าวว่า “นิมนต์ พระอรหันต์ทั้งหลายกลับเถิดเจ้าข้า” ภิกษุเหล่านั้นเกิดความกังวลใจว่า พวกเรา มิใช่พระอรหันต์ แต่พราหมณ์เรียกพวกเราว่าพระอรหันต์ พวกเราพึงปฏิบัติอย่างไรดี จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุทั้งหลาย พวกเธอไม่ต้องอาบัติ เพราะเขาเรียกด้วยความเลื่อมใส” (เรื่องที่ ๒๘)

เรื่องพยากรณ์มรรคผล ๓ เรื่อง

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งกล่าวอวดอุตตริมนุสสธรรมแก่ภิกษุอีกรูปหนึ่ง แม้ภิกษุรูปนั้นก็กล่าวอวดว่า “กระผมก็ละอาสวะได้” ท่านเกิดความกังวลใจว่า เรา ต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุ เธอต้องอาบัติปาราชิก” (เรื่องที่ ๒๙)

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งกล่าวอวดอุตตริมนุสสธรรมแก่ภิกษุอีกรูปหนึ่ง แม้ภิกษุรูปนั้นก็กล่าวอวดว่า “ธรรมเหล่านี้แม้กระผมก็มี” ท่านเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุ เธอต้องอาบัติปาราชิก” (เรื่องที่ ๓๐)

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งกล่าวอวดอุตตริมนุสสธรรมแก่ภิกษุอีกรูปหนึ่ง แม้ภิกษุรูปนั้นก็กล่าวอวดว่า “กระผมก็ปรากฏในธรรมเหล่านั้น” ท่านเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุ เธอต้องอาบัติปาราชิก” (เรื่องที่ ๓๑)

เรื่องอยู่ครองเรือน ๑ เรื่อง

สมัยนั้น พวกญาติบอกภิกษุรูปหนึ่งว่า “นิมนต์ท่านมาอยู่ครองเรือนเถิด ขอรับ” ภิกษุรูปนั้นตอบว่า “ท่านทั้งหลาย คนอย่างอาตมาไม่ควรจะอยู่ครองเรือน” ท่านเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสถามว่า “ภิกษุ เธอคิดอย่างไร” “ข้าพระพุทธเจ้าไม่มีความประสงค์จะกล่าวอวด พระพุทธเจ้าข้า” “ภิกษุ เธอไม่มีความประสงค์จะกล่าวอวด ไม่ต้องอาบัติ” (เรื่องที่ ๓๒)

เรื่องห้ามกาม ๑ เรื่อง

[๒๒๗] สมัยนั้น พวกญาติบอกภิกษุรูปหนึ่งว่า “นิมนต์ท่านมาบริโภคกามเถิด” ภิกษุนั้นตอบว่า “ท่านทั้งหลาย เราปฏิเสธกามทั้งหลายแล้ว” ท่านเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสถามว่า “ภิกษุ เธอคิดอย่างไร “ข้าพระพุทธเจ้าไม่มีความประสงค์จะกล่าวอวด พระพุทธเจ้าข้า” “ภิกษุ เธอไม่มีความประสงค์จะกล่าวอวด ไม่ต้องอาบัติ” (เรื่องที่ ๓๓)

เรื่องความยินดี ๑ เรื่อง

สมัยนั้น พวกญาติถามภิกษุรูปหนึ่งว่า “ท่านยังยินดีอยู่หรือ” ภิกษุนั้นตอบว่า “อาตมายังยินดีอยู่ด้วยความยินดีเป็นอย่างยิ่ง”[๑] ท่านเกิดความกังวลใจว่า เฉพาะพระสาวกของพระผู้มีพระภาคเท่านั้นที่ควรกล่าวอย่างนั้น แต่เราไม่ได้เป็นพระสาวกของพระผู้มีพระภาค เราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสถามว่า “ภิกษุ เธอคิดอย่างไร “ข้าพระพุทธเจ้าไม่มีความประสงค์จะกล่าวอวด พระพุทธเจ้าข้า” “ภิกษุ เธอไม่มีความประสงค์จะกล่าวอวด ไม่ต้องอาบัติ” (เรื่องที่ ๓๔)

เรื่องหลีกไป ๑ เรื่อง

สมัยนั้น ภิกษุจำนวนมากจำพรรษาในอาวาสแห่งหนึ่ง ตั้งกติกากันว่า “ขอให้พวกเรารู้กัน ภิกษุรูปใดหลีกไปจากอาวาสนี้ก่อน ภิกษุรูปนั้นเป็นพระอรหันต์” ภิกษุรูปหนึ่งหลีกจากอาวาสนั้นไปก่อนด้วยต้องการให้ผู้อื่นรู้ว่าตนเป็นพระอรหันต์ ท่านเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุ เธอต้องอาบัติปาราชิก” (เรื่อง ที่ ๓๕)

เรื่องอัฏฐิกสังขลิกเปรต ๑ เรื่อง
(เปรตมีแต่ร่างกระดูก)

[๒๒๘] สมัยนั้น พระผู้มีพระภาคประทับ ณ พระเวฬุวัน สถานที่ให้เหยื่อกระแต เขตกรุงราชคฤห์ ครั้งนั้น ท่านพระลักขณะกับท่านพระมหาโมคคัลลานะพักอยู่ที่ภูเขาคิชฌกูฏ ครั้นเวลาเช้า พระมหาโมคคัลลานะครองอันตรวาสก ถือบาตรและจีวรเข้าไปหาพระลักขณะจนถึงที่อยู่ เชิญชวนว่า “ท่านลักขณะมาเถิด พวกเราจะไปบิณฑบาตในกรุงราชคฤห์ด้วยกัน” พระลักขณะรับคำแล้ว

ขณะที่พระมหาโมคคัลลานะกำลังลงจากภูเขาคิชฌกูฏ ถึงสถานที่แห่งหนึ่งได้แสดงอาการแย้ม พระลักขณะถามว่า “ท่านโมคคัลลานะ อะไรเป็นเหตุเป็นปัจจัยให้ ท่านแสดงอาการแย้ม”

พระมหาโมคคัลลานะตอบว่า “ท่านลักขณะ ยังไม่ถึงเวลาตอบปัญหานี้ เมื่อเข้าเฝ้าพระผู้มีพระภาค ค่อยถามปัญหานี้เถิด”

ครั้นท่านทั้ง ๒ เที่ยวบิณฑบาตในกรุงราชคฤห์ กลับจากบิณฑบาตหลังจากฉันอาหาร เข้าไปเฝ้าพระผู้มีพระภาคถึงที่ประทับ ถวายบังคมแล้วนั่งลง ณ ที่สมควร ครั้นแล้วพระลักขณะได้กล่าวขึ้นว่า “ท่านมหาโมคคัลลานะ เมื่อท่านลงจากภูเขาคิชฌกูฏ ในกรุงราชคฤห์นี้ ถึงสถานที่แห่งหนึ่งได้แสดงอาการแย้ม อะไรเป็นเหตุเป็นปัจจัยให้ท่านแสดงอาการแย้ม”

พระมหาโมคคัลลานะตอบว่า “ท่าน เมื่อกระผมลงจากภูเขาคิชฌกูฏได้เห็นอัฏฐิสังขลิกเปรต ลอยขึ้นสู่กลางอากาศ ฝูงแร้ง นกกา นกเหยี่ยวพากันโฉบอยู่ขวักไขว่ จิกทึ้งยื้อแย่งเนื้อที่ติดอยู่ตามระหว่างซี่โครงสะบัดไปมาจนมันร้องครวญคราง กระผมมีความรู้สึกว่า น่าอัศจรรย์จริงไม่เคยปรากฏ ที่มีสัตว์เช่นนี้ มียักษ์เช่นนี้ มีเปรตเช่นนี้ มีการได้อัตภาพเช่นนี้อยู่”

---

[๑] ท่านยินดีในอุทเทสและปริปุจฉา (วิ.อ. ๑/๒๒๗/๕๔๗)

ภิกษุทั้งหลายพากันตำหนิ ประณาม โพนทนาว่า “พระมหาโมคคัลลานะกล่าวอวดอุตตริมนุสสธรรม”

ลำดับนั้น พระผู้มีพระภาคตรัสเรียกภิกษุทั้งหลายมารับสั่งว่า “ภิกษุทั้งหลาย สาวกทั้งหลายที่มีจักษุญาณก็ยังมีอยู่ เพราะสาวกที่รู้ที่เห็นนี้เป็นพยานได้ เมื่อก่อนเราก็เห็นอัฏฐิสังขลิกเปรตนั้นแต่ไม่พยากรณ์[๑] เพราะการพยากรณ์นั้นจะไม่เป็น ประโยชน์เกื้อกูลซ้ำจะเป็นทุกข์ยาวนาน แก่ผู้ที่ไม่เชื่อเรา ภิกษุทั้งหลาย เปรตนั้นเคยเป็นคนฆ่าโคในกรุงราชคฤห์ เพราะผลกรรมนั้น จึงตกนรกหมกไหม้อยู่หลายร้อยปี หลายพันปี หลายแสนปีแล้วได้มีอัตภาพเช่นนี้ เพราะเศษกรรมที่ยังเหลือ โมคคัลลานะกล่าวจริงจึงไม่ต้องอาบัติ” (เรื่องที่ ๓๖)

เรื่องมังสเปสิเปรต ๑ เรื่อง
(เปรตมีแต่ร่างชิ้นเนื้อ)

[๒๒๙] สมัยนั้น พระผู้มีพระภาคประทับ ณ พระเวฬุวัน สถานที่ให้เหยื่อกระแต เขตกรุงราชคฤห์ ครั้งนั้น ท่านพระลักขณะกับพระมหาโมคคัลลานะพักอยู่ที่เขาคิชฌกูฏ ครั้นเวลาเช้า พระมหาโมคคัลลานะครองอันตรวาสกถือบาตรและจีวรเข้าไปหาพระลักขณะจนถึงที่อยู่ เชิญชวนว่า “ท่านลักขณะ มาเถิด พวกเราจะไปบิณฑบาตในกรุงราชคฤห์ด้วยกัน” พระลักขณะรับคำแล้ว

ขณะที่พระมหาโมคคัลลานะกำลังลงจากภูเขาคิชฌกูฏ ถึงสถานที่แห่งหนึ่งได้แสดงอาการแย้ม พระลักขณะถามว่า “ท่านโมคคัลลานะ อะไรเป็นเหตุเป็นปัจจัยให้ท่านแสดงอาการแย้ม” พระมหาโมคคัลลานะตอบว่า “ท่านลักขณะ ยังไม่ถึงเวลาตอบปัญหานี้ เมื่อเข้าเฝ้าพระผู้มีพระภาคค่อยถามปัญหานี้เถิด”

ครั้นท่านทั้ง ๒ เที่ยวบิณฑบาตในกรุงราชคฤห์ กลับจากบิณฑบาต หลังจากฉันอาหาร เข้าไปเฝ้าพระผู้มีพระภาคถึงที่ประทับ ถวายบังคมแล้วนั่งลง ณ ที่สมควร ครั้นแล้วพระลักขณะได้กล่าวขึ้นว่า “ท่านมหาโมคคัลลานะ เมื่อท่านลงจากภูเขาคิชฌกูฏ ในกรุงราชคฤห์นี้ ถึงสถานที่แห่งหนึ่งได้แสดงอาการแย้ม อะไรเป็นเหตุ เป็นปัจจัยให้ท่านแสดงอาการแย้ม”

พระมหาโมคคัลลานะตอบว่า “ท่าน เมื่อกระผมลงจากภูเขาคิชฌกูฏ ได้เห็นมังสเปสิเปรต ลอยขึ้นสู่กลางอากาศ ฝูงแร้ง นกกา นกเหยี่ยวพากันโฉบอยู่ขวักไขว่จิกทึ้งยื้อแย่งเปรตนั้นสะบัดไปมาจนมันร้องครวญคราง กระผมมีความรู้สึกว่า น่าอัศจรรย์จริง ไม่เคยปรากฏ ที่มีสัตว์เช่นนี้ มียักษ์เช่นนี้ มีเปรตเช่นนี้ มีการได้อัตภาพเช่นนี้อยู่

ภิกษุทั้งหลายพากันตำหนิ ประณาม โพนทนาว่า “พระมหาโมคคัลลานะกล่าวอวดอุตตริมนุสสธรรม”

ลำดับนั้น พระผู้มีพระภาคตรัสเรียกภิกษุทั้งหลายมารับสั่งว่า “ภิกษุทั้งหลาย สาวกทั้งหลายที่มีจักษุญาณก็ยังมีอยู่ เพราะสาวกที่รู้ที่เห็นนี้เป็นพยาน ได้ เมื่อก่อนเราก็เห็นมังสเปสิเปรตนั้นแต่ไม่พยากรณ์ เพราะการพยากรณ์นั้นจะไม่เป็นประโยชน์เกื้อกูลซ้ำจะเป็นทุกข์ยาวนาน แก่ผู้ที่ไม่เชื่อเรา ภิกษุทั้งหลาย

---

[๑] พยากรณ์ หมายถึง เปิดเผยสู่สาธารณชน

เปรตนั้นเคยเป็นคนฆ่าโคอยู่ในกรุงราชคฤห์ เพราะผลกรรมนั้น จึงตกนรกหมกไหม้อยู่หลายร้อยปี หลายพันปี หลายแสนปีแล้วได้มีอัตภาพเช่นนี้ เพราะเศษกรรมที่ยัง เหลือ โมคคัลลานะกล่าวจริงจึงไม่ต้องอาบัติ” (เรื่องที่ ๓๗)

เรื่องมังสปิณฑเปรต ๑ เรื่อง
(เปรตร่างก้อนเนื้อ)

สมัยนั้น พระผู้มีพระภาคประทับ ณ พระเวฬุวัน สถานที่ให้เหยื่อกระแต เขตกรุงราชคฤห์ ครั้งนั้น ท่านพระลักขณะกับพระมหาโมคคัลลานะพักอยู่ที่เขา คิชฌกูฏ ครั้นเวลาเช้า พระมหาโมคคัลลานะครองอันตรวาสกถือบาตรและจีวรเข้าไปหาพระลักขณะจนถึงที่อยู่ เชิญชวนว่า “ท่านลักขณะ มาเถิด พวกเราจะไปบิณฑบาตในกรุงราชคฤห์ด้วยกัน” พระลักขณะรับคำแล้ว

ขณะที่พระมหาโมคคัลลานะกำลังลงจากภูเขาคิชฌกูฏ ถึงสถานที่แห่งหนึ่งได้แสดงอาการแย้ม พระลักขณะถามว่า “ท่านโมคคัลลานะ อะไรเป็นเหตุเป็นปัจจัยให้ท่านแสดงอาการแย้ม” พระมหาโมคคัลลานะตอบว่า “ท่านลักขณะ ยังไม่ถึงเวลาตอบปัญหานี้ เมื่อเข้าเฝ้าพระผู้มีพระภาคค่อยถามปัญหานี้เถิด”

ครั้นท่านทั้ง ๒ เที่ยวบิณฑบาตในกรุงราชคฤห์ กลับจากบิณฑบาต หลัง จากฉันอาหาร เข้าไปเฝ้าพระผู้มีพระภาคถึงที่ประทับ ถวายบังคมแล้วนั่งลง ณ ที่สมควร ครั้นแล้วพระลักขณะได้กล่าวขึ้นว่า “ท่านมหาโมคคัลลานะ เมื่อท่านลงจากภูเขาคิชฌกูฏ ในกรุงราชคฤห์นี้ ถึงสถานที่แห่งหนึ่งได้แสดงอาการแย้ม อะไร เป็นเหตุ เป็นปัจจัยให้ท่านแสดงอาการแย้ม”

พระมหาโมคคัลลานะตอบว่า “ท่าน เมื่อกระผมลงจากภูเขาคิชฌกูฏได้เห็นมังสปิณฑเปรต ลอยในอากาศ ฝูงแร้ง นกกา นกเหยี่ยวพากันโฉบอยู่ขวักไขว่จิกทึ้งยื้อแย่งเปรตนั้นสะบัดไปมาจนมันร้องครวญคราง กระผมมีความรู้สึกว่า น่าอัศจรรย์จริงไม่เคยปรากฏ ที่มีสัตว์เช่นนี้ มียักษ์เช่นนี้ มีเปรตเช่นนี้ มีการได้อัตภาพเช่นนี้อยู่”

ภิกษุทั้งหลายพากันตำหนิ ประณาม โพนทนาว่า “พระมหาโมคคัลลานะกล่าวอวดอุตตริมนุสสธรรม”

ลำดับนั้น พระผู้มีพระภาคตรัสเรียกภิกษุทั้งหลายมารับสั่งว่า “ภิกษุทั้งหลาย สาวกทั้งหลายที่มีจักษุญาณก็ยังมีอยู่ เพราะสาวกที่รู้ที่เห็นนี้เป็นพยานได้ เมื่อก่อนเราก็เห็นมังสปิณฑเปรตนั้นแต่ไม่พยากรณ์ เพราะการพยากรณ์นั้นจะไม่เป็นประโยชน์เกื้อกูลซ้ำจะเป็นทุกข์ยาวนาน แก่ผู้ที่ไม่เชื่อเรา ภิกษุทั้งหลาย เปรตนั้นเคยเป็นคนฆ่านกในกรุงราชคฤห์ เพราะผลกรรมนั้น จึงตกนรกหมกไหม้อยู่หลาย ร้อยปี หลายพันปี หลายแสนปีแล้วได้มีอัตภาพเช่นนี้ เพราะเศษกรรมที่ยังเหลือ โมคคัลลานะกล่าวจริงจึงไม่ต้องอาบัติ” (เรื่องที่ ๓๘)

เรื่องนิจฉวิเปรตเพศชาย ๑ เรื่อง
(เปรตร่างไม่มีผิวหนังเพศชาย)

สมัยนั้น พระผู้มีพระภาคประทับ ณ พระเวฬุวัน สถานที่ให้เหยื่อกระแต เขตกรุงราชคฤห์ ครั้งนั้น ท่านพระลักขณะกับพระมหาโมคคัลลานะพักอยู่ที่เขาคิชฌกูฏ ครั้นเวลาเช้า พระมหาโมคคัลลานะครองอันตรวาสกถือบาตรและจีวรเข้าไปหาพระลักขณะจนถึงที่อยู่ เชิญชวนว่า “ท่านลักขณะ มาเถิด พวกเราจะไปบิณฑบาตในกรุงราชคฤห์ด้วยกัน” พระลักขณะรับคำแล้ว

ขณะที่พระมหาโมคคัลลานะกำลังลงจากภูเขาคิชฌกูฏ ถึงสถานที่แห่งหนึ่งได้แสดงอาการแย้ม พระลักขณะถามว่า “ท่านโมคคัลลานะ อะไรเป็นเหตุเป็นปัจจัยให้ท่านแสดงอาการแย้ม” พระมหาโมคคัลลานะตอบว่า “ท่านลักขณะ ยังไม่ถึงเวลาตอบปัญหานี้ เมื่อเข้าเฝ้าพระผู้มีพระภาคค่อยถามปัญหานี้เถิด”

ครั้นท่านทั้ง ๒ เที่ยวบิณฑบาตในกรุงราชคฤห์ กลับจากบิณฑบาต หลังจากฉันอาหาร เข้าไปเฝ้าพระผู้มีพระภาคถึงที่ประทับ ถวายบังคมแล้วนั่งลง ณ ที่สมควร ครั้นแล้วพระลักขณะได้กล่าวขึ้นว่า “ท่านมหาโมคคัลลานะ เมื่อท่านลงจากภูเขาคิชฌกูฏ ในกรุงราชคฤห์นี้ ถึงสถานที่แห่งหนึ่งได้แสดงอาการแย้ม อะไรเป็นเหตุ เป็นปัจจัยให้ท่านแสดงอาการแย้ม”

พระมหาโมคคัลลานะตอบว่า “ท่านเมื่อกระผมลงจากภูเขาคิชฌกูฏได้เห็นนิจฉวิเปรตเพศชายลอยในอากาศ ฝูงแร้ง นกกา นกเหยี่ยวพากันโฉบอยู่ขวักไขว่จิกทึ้งยื้อแย่งเปรตนั้นสะบัดไปมาจนมันร้องครวญคราง กระผมมีความรู้สึกว่า น่าอัศจรรย์จริงไม่เคยปรากฏ ที่มีสัตว์เช่นนี้ มียักษ์เช่นนี้ มีเปรตเช่นนี้ มีการได้อัตภาพเช่นนี้อยู่”

ภิกษุทั้งหลายพากันตำหนิ ประณาม โพนทนาว่า “พระมหาโมคคัลลานะกล่าวอวดอุตตริมนุสสธรรม”

ลำดับนั้น พระผู้มีพระภาคตรัสเรียกภิกษุทั้งหลายมารับสั่งว่า “ภิกษุทั้งหลาย สาวกทั้งหลายที่มีจักษุญาณก็ยังมีอยู่ เพราะสาวกที่รู้ที่เห็นนี้เป็นพยานได้ เมื่อก่อนเราก็เห็นนิจฉวิเปรตเพศชายนั้นแต่ไม่พยากรณ์ เพราะการพยากรณ์นั้นจะไม่เป็นประโยชน์เกื้อกูลซ้ำจะเป็นทุกข์ยาวนานแก่ผู้ที่ไม่เชื่อเรา ภิกษุทั้งหลาย เปรตนั้นเคยเป็นคนฆ่าแกะในกรุงราชคฤห์ เพราะผลกรรมนั้น จึงตกนรกหมกไหม้อยู่หลายร้อยปี หลายพันปี หลายแสนปีแล้วได้มีอัตภาพเช่นนี้ เพราะเศษกรรมที่ยังเหลือ โมคคัลลานะกล่าวจริงจึงไม่ต้องอาบัติ” (เรื่องที่ ๓๙)

เรื่องอสิโลมเปรตเพศชาย ๑ เรื่อง
(เปรตร่างมีขนเป็นดาบเพศชาย)

สมัยนั้น พระผู้มีพระภาคประทับ ณ พระเวฬุวัน สถานที่ให้เหยื่อกระแต เขตกรุงราชคฤห์ ครั้งนั้น ท่านพระลักขณะกับพระมหาโมคคัลลานะพักอยู่ที่เขาคิชฌกูฏ ครั้นเวลาเช้า พระมหาโมคคัลลานะครองอันตรวาสกถือบาตรและจีวรเข้าไปหาพระลักขณะจนถึงที่อยู่ เชิญชวนว่า “ท่านลักขณะ มาเถิด พวกเราจะไปบิณฑบาตในกรุงราชคฤห์ด้วยกัน” พระลักขณะรับคำแล้ว

ขณะที่พระมหาโมคคัลลานะกำลังลงจากภูเขาคิชฌกูฏ ถึงสถานที่แห่งหนึ่งได้แสดงอาการแย้ม พระลักขณะถามว่า “ท่านโมคคัลลานะ อะไรเป็นเหตุเป็นปัจจัยให้ท่านแสดงอาการแย้ม” พระมหาโมคคัลลานะตอบว่า “ท่านลักขณะ ยังไม่ถึงเวลาตอบปัญหานี้ เมื่อเข้าเฝ้าพระผู้มีพระภาคค่อยถามปัญหานี้เถิด”

ครั้นท่านทั้ง ๒ เที่ยวบิณฑบาตในกรุงราชคฤห์ กลับจากบิณฑบาต หลังจากฉันอาหาร เข้าไปเฝ้าพระผู้มีพระภาคถึงที่ประทับ ถวายบังคมแล้วนั่งลง ณ ที่สมควร ครั้นแล้วพระลักขณะได้กล่าวขึ้นว่า “ท่านมหาโมคคัลลานะ เมื่อท่านลงจากภูเขาคิชฌกูฏ ในกรุงราชคฤห์นี้ ถึงสถานที่แห่งหนึ่งได้แสดงอาการแย้ม อะไรเป็นเหตุ เป็นปัจจัยให้ท่านแสดงอาการแย้ม”

พระมหาโมคคัลลานะตอบว่า “ท่านเมื่อกระผมลงจากภูเขาคิชฌกูฏได้เห็น อสิโลมเปรตเพศชายลอยในอากาศ (ขน) ดาบเหล่านั้นของมันหลุดลอยขึ้นไปแล้วกลับตกลงที่ร่างของมันเองจนมันร้องครวญคราง กระผมมีความรู้สึกว่า น่าอัศจรรย์จริง ไม่เคยปรากฏ ที่มีสัตว์เช่นนี้ มียักษ์เช่นนี้ มีเปรตเช่นนี้ มีการได้อัตภาพเช่นนี้อยู่”

ภิกษุทั้งหลายพากันตำหนิ ประณาม โพนทนาว่า “พระมหาโมคคัลลานะกล่าวอวดอุตตริมนุสสธรรม”

ลำดับนั้น พระผู้มีพระภาคตรัสเรียกภิกษุทั้งหลายมารับสั่งว่า “ภิกษุทั้งหลาย สาวกทั้งหลายที่มีจักษุญาณก็ยังมีอยู่ เพราะสาวกที่รู้ที่เห็นนี้เป็นพยานได้ เมื่อก่อนเราก็เห็นอสิโลมเปรตเพศชายนั้นแต่ไม่พยากรณ์ เพราะการพยากรณ์นั้นจะไม่เป็นประโยชน์เกื้อกูลซ้ำจะเป็นทุกข์ยาวนานแก่ผู้ที่ไม่เชื่อเรา ภิกษุทั้งหลาย เปรตนั้นเคยเป็นคนฆ่าหมูในกรุงราชคฤห์ เพราะผลกรรมนั้น จึงตกนรกหมกไหม้อยู่หลายร้อยปี หลายพันปี หลายแสนปีแล้วได้มีอัตภาพเช่นนี้ เพราะเศษกรรมที่ยังเหลือ โมคคัลลานะกล่าวจริงจึงไม่ต้องอาบัติ” (เรื่องที่ ๔๐)

เรื่องสัตติโลมเปรตเพศชาย ๑ เรื่อง
(เปรตร่างมีขนเป็นหอกเพศชาย)

สมัยนั้น พระผู้มีพระภาคประทับ ณ พระเวฬุวัน สถานที่ให้เหยื่อกระแต เขตกรุงราชคฤห์ ครั้งนั้น ท่านพระลักขณะกับพระมหาโมคคัลลานะพักอยู่ที่เขาคิชฌกูฏ ครั้นเวลาเช้า พระมหาโมคคัลลานะครองอันตรวาสกถือบาตรและจีวรเข้าไปหาพระลักขณะจนถึงที่อยู่ เชิญชวนว่า “ท่านลักขณะ มาเถิด พวกเราจะไปบิณฑบาตในกรุงราชคฤห์ด้วยกัน” พระลักขณะรับคำแล้ว

ขณะที่พระมหาโมคคัลลานะกำลังลงจากภูเขาคิชฌกูฏ ถึงสถานที่แห่งหนึ่งได้แสดงอาการแย้ม พระลักขณะถามว่า “ท่านโมคคัลลานะ อะไรเป็นเหตุเป็นปัจจัยให้ท่านแสดงอาการแย้ม” พระมหาโมคคัลลานะตอบว่า “ท่านลักขณะ ยังไม่ถึงเวลาตอบปัญหานี้ เมื่อเข้าเฝ้าพระผู้มีพระภาคค่อยถามปัญหานี้เถิด”

ครั้นท่านทั้ง ๒ เที่ยวบิณฑบาตในกรุงราชคฤห์ กลับจากบิณฑบาต หลังจากฉันอาหาร เข้าไปเฝ้าพระผู้มีพระภาคถึงที่ประทับ ถวายบังคมแล้วนั่งลง ณ ที่สมควร ครั้นแล้วพระลักขณะได้กล่าวขึ้นว่า “ท่าน

มหาโมคคัลลานะ เมื่อท่านลงจากภูเขาคิชฌกูฏ ในกรุงราชคฤห์นี้ ถึงสถานที่แห่งหนึ่งได้แสดงอาการแย้ม อะไรเป็นเหตุ เป็นปัจจัยให้ท่านแสดงอาการแย้ม”

พระมหาโมคคัลลานะตอบว่า “ท่าน เมื่อกระผมลงจากภูเขาคิชฌกูฏได้เห็นสัตติโลมเปรตเพศชาย ลอยในอากาศ (ขน)หอกเหล่านั้นของมันหลุดลอยขึ้นไปแล้วกลับตกลงที่ร่างของมันเองจนมันร้องครวญคราง กระผมมีความรู้สึกว่า น่าอัศจรรย์จริงไม่เคยปรากฏ ที่มีสัตว์เช่นนี้ มียักษ์เช่นนี้ มีเปรตเช่นนี้ มีการได้อัตภาพเช่นนี้อยู่”

ภิกษุทั้งหลายพากันตำหนิ ประณาม โพนทนาว่า “พระมหาโมคคัลลานะกล่าวอวดอุตตริมนุสสธรรม”

ลำดับนั้น พระผู้มีพระภาคตรัสเรียกภิกษุทั้งหลายมารับสั่งว่า “ภิกษุทั้งหลาย สาวกทั้งหลายที่มีจักษุญาณก็ยังมีอยู่ เพราะสาวกที่รู้ที่เห็นนี้เป็นพยานได้ เมื่อก่อนเราก็เห็นสัตติโลมเปรตเพศชายนั้นแต่ไม่พยากรณ์ เพราะการพยากรณ์นั้นจะไม่เป็นประโยชน์เกื้อกูลซ้ำจะเป็นทุกข์ยาวนาน แก่ผู้ที่ไม่เชื่อเรา ภิกษุทั้งหลาย เปรตนั้นเคยเป็นพรานล่าเนื้อในกรุงราชคฤห์ เพราะผลกรรมนั้น จึงตกนรกหมกไหม้อยู่หลายร้อยปี หลายพันปี หลายแสนปีแล้วได้มีอัตภาพเช่นนี้ เพราะเศษกรรมที่ยังเหลือ โมคคัลลานะกล่าวจริงจึงไม่ต้องอาบัติ” (เรื่องที่ ๔๑)

เรื่องอุสุโลมเปรตเพศชาย ๑ เรื่อง
(เปรตร่างมีขนเป็นลูกศรเพศชาย)

สมัยนั้น พระผู้มีพระภาคประทับ ณ พระเวฬุวัน สถานที่ให้เหยื่อกระแต เขตกรุงราชคฤห์ ครั้งนั้น ท่านพระลักขณะกับพระมหาโมคคัลลานะพักอยู่ที่เขาคิชฌกูฏ ครั้นเวลาเช้า พระมหาโมคคัลลานะครองอันตรวาสกถือบาตรและจีวรเข้าไปหาพระลักขณะจนถึงที่อยู่ เชิญชวนว่า “ท่านลักขณะ มาเถิด พวกเราจะไปบิณฑบาตในกรุงราชคฤห์ด้วยกัน” พระลักขณะรับคำแล้ว

ขณะที่พระมหาโมคคัลลานะกำลังลงจากภูเขาคิชฌกูฏ ถึงสถานที่แห่งหนึ่งได้แสดงอาการแย้ม พระลักขณะถามว่า “ท่านโมคคัลลานะ อะไรเป็นเหตุเป็นปัจจัยให้ท่านแสดงอาการแย้ม” พระมหาโมคคัลลานะตอบว่า “ท่านลักขณะ ยังไม่ถึงเวลาตอบปัญหานี้ เมื่อเข้าเฝ้าพระผู้มีพระภาคค่อยถามปัญหานี้เถิด”

ครั้นท่านทั้ง ๒ เที่ยวบิณฑบาตในกรุงราชคฤห์ กลับจากบิณฑบาต หลังจากฉันอาหาร เข้าไปเฝ้าพระผู้มีพระภาคถึงที่ประทับ ถวายบังคมแล้วนั่งลง ณ ที่สมควร ครั้นแล้วพระลักขณะได้กล่าวขึ้นว่า “ท่านมหาโมคคัลลานะ เมื่อท่านลงจากภูเขาคิชฌกูฏ ในกรุงราชคฤห์นี้ ถึงสถานที่แห่งหนึ่งได้แสดงอาการแย้ม อะไรเป็นเหตุ เป็นปัจจัยให้ท่านแสดงอาการแย้ม”

พระมหาโมคคัลลานะตอบว่า “ท่าน เมื่อกระผมลงจากภูเขาคิชฌกูฏได้เห็นอุสุโลมเปรตเพศชาย ลอยในอากาศ (ขน)ลูกศรเหล่านั้นของมันหลุดลอยขึ้นไปแล้วกลับตกลงที่ร่างของมันเองจนมันร้องครวญคราง กระผมมีความรู้สึกว่า น่าอัศจรรย์จริงไม่เคยปรากฏ ที่มีสัตว์เช่นนี้ มียักษ์เช่นนี้ มีเปรตเช่นนี้ มีการได้อัตภาพเช่นนี้อยู่”

ภิกษุทั้งหลายพากันตำหนิ ประณาม โพนทนาว่า “พระมหาโมคคัลลานะกล่าวอวดอุตตริมนุสสธรรม”

ลำดับนั้น พระผู้มีพระภาคตรัสเรียกภิกษุทั้งหลายมารับสั่งว่า “ภิกษุทั้งหลาย สาวกทั้งหลายที่มีจักษุญาณก็ยังมีอยู่ เพราะสาวกที่รู้ที่เห็นนี้เป็นพยานได้ เมื่อก่อน เราก็เห็นอุสุโลมเปรตเพศชายนั้นแต่ไม่พยากรณ์ เพราะการพยากรณ์นั้นจะไม่เป็นประโยชน์เกื้อกูลซ้ำจะเป็นทุกข์ยาวนานแก่ผู้ที่ไม่เชื่อเรา ภิกษุทั้งหลาย เปรตนั้นเคย เป็นเพชฌฆาตอยู่ในกรุงราชคฤห์ เพราะผลกรรมนั้น จึงตกนรกหมกไหม้อยู่หลายร้อยปี หลายพันปี หลายแสนปีแล้วได้มีอัตภาพเช่นนี้ เพราะเศษกรรมที่ยังเหลือ โมคคัลลานะกล่าวจริงจึงไม่ต้องอาบัติ” (เรื่องที่ ๔๒)

เรื่องสูจิโลมเปรตเพศชาย ๑ เรื่อง
(เปรตร่างมีขนเป็นเข็มเพศชาย)

สมัยนั้น พระผู้มีพระภาคประทับ ณ พระเวฬุวัน สถานที่ให้เหยื่อกระแต เขตกรุงราชคฤห์ ครั้งนั้น ท่านพระลักขณะกับพระมหาโมคคัลลานะพักอยู่ที่เขาคิชฌกูฏ ครั้นเวลาเช้า พระมหาโมคคัลลานะครองอันตรวาสกถือบาตรและจีวรเข้าไปหาพระลักขณะจนถึงที่อยู่ เชิญชวนว่า “ท่านลักขณะ มาเถิด พวกเราจะไปบิณฑบาตในกรุงราชคฤห์ด้วยกัน” พระลักขณะรับคำแล้ว

ขณะที่พระมหาโมคคัลลานะกำลังลงจากภูเขาคิชฌกูฏ ถึงสถานที่แห่งหนึ่งได้แสดงอาการแย้ม พระลักขณะถามว่า “ท่านโมคคัลลานะ อะไรเป็นเหตุเป็นปัจจัยให้ท่านแสดงอาการแย้ม” พระมหาโมคคัลลานะตอบว่า “ท่านลักขณะ ยังไม่ถึงเวลาตอบปัญหานี้ เมื่อเข้าเฝ้าพระผู้มีพระภาคค่อยถามปัญหานี้เถิด”

ครั้นท่านทั้ง ๒ เที่ยวบิณฑบาตในกรุงราชคฤห์ กลับจากบิณฑบาต หลังจากฉันอาหาร เข้าไปเฝ้าพระผู้มีพระภาคถึงที่ประทับ ถวายบังคมแล้วนั่งลง ณ ที่สมควร ครั้นแล้วพระลักขณะได้กล่าวขึ้นว่า “ท่านมหาโมคคัลลานะ เมื่อท่านลงจากภูเขาคิชฌกูฏ ในกรุงราชคฤห์นี้ ถึงสถานที่แห่งหนึ่งได้แสดงอาการแย้ม อะไรเป็นเหตุ เป็นปัจจัยให้ท่านแสดงอาการแย้ม”

พระมหาโมคคัลลานะตอบว่า “ท่าน เมื่อกระผมลงจากภูเขาคิชฌกูฏได้เห็นสูจิโลมเปรตเพศชายลอยในอากาศ (ขน)เข็มเหล่านั้นของมันหลุดลอยขึ้นไปแล้วกลับตกลงที่ร่างของมันเองจนมันร้องครวญครางกระผมมีความรู้สึกว่า น่าอัศจรรย์จริง ไม่เคยปรากฏ ที่มีสัตว์เช่นนี้ มียักษ์เช่นนี้ มีเปรตเช่นนี้ มีการได้อัตภาพเช่นนี้อยู่”

ภิกษุทั้งหลายพากันตำหนิ ประณาม โพนทนาว่า “พระมหาโมคคัลลานะกล่าวอวดอุตตริมนุสสธรรม”

ลำดับนั้น พระผู้มีพระภาคตรัสเรียกภิกษุทั้งหลายมารับสั่งว่า “ภิกษุทั้งหลาย สาวกทั้งหลายที่มีจักษุญาณก็ยังมีอยู่ เพราะสาวกที่รู้ที่เห็นนี้เป็นพยานได้ เมื่อก่อนเราก็เห็นสูจิโลมเปรตเพศชายนั้นแต่ไม่พยากรณ์ เพราะการพยากรณ์นั้นจะไม่เป็นประโยชน์เกื้อกูลซ้ำจะเป็นทุกข์ยาวนานแก่ผู้ที่ไม่เชื่อเรา ภิกษุทั้งหลาย เปรตนั้นเคยเป็นนายสารถีอยู่ในกรุงราชคฤห์ เพราะผลกรรมนั้น จึงตกนรกหมกไหม้อยู่หลายร้อย

ปี หลายพันปี หลายแสนปีแล้วได้มีอัตภาพเช่นนี้ เพราะเศษกรรมที่ยังเหลือ โมคคัลลานะกล่าวจริงจึงไม่ต้องอาบัติ" (เรื่องที่ ๔๓)

เรื่องสูจกเปรตเพศชาย ๑ เรื่อง
(เปรตมีร่างถูกเข็มหมุดทิ่มแทงเพศชาย)

สมัยนั้น พระผู้มีพระภาคประทับ ณ พระเวฬุวัน สถานที่ให้เหยื่อกระแต เขตกรุงราชคฤห์ ครั้งนั้น ท่านพระลักขณะกับพระมหาโมคคัลลานะพักอยู่ที่เขาคิชฌกูฏ ครั้นเวลาเช้า พระมหาโมคคัลลานะครองอันตรวาสกถือบาตรและจีวรเข้าไปหาพระลักขณะจนถึงที่อยู่ เชิญชวนว่า "ท่านลักขณะ มาเถิด พวกเราจะไปบิณฑบาตในกรุงราชคฤห์ด้วยกัน" พระลักขณะรับคำแล้ว

ขณะที่พระมหาโมคคัลลานะกำลังลงจากภูเขาคิชฌกูฏ ถึงสถานที่แห่งหนึ่งได้แสดงอาการแย้ม พระลักขณะถามว่า "ท่านโมคคัลลานะ อะไรเป็นเหตุเป็นปัจจัยให้ท่านแสดงอาการแย้ม" พระมหาโมคคัลลานะตอบว่า "ท่านลักขณะ ยังไม่ถึงเวลาตอบปัญหานี้ เมื่อเข้าเฝ้าพระผู้มีพระภาคค่อยถามปัญหานี้เถิด"

ครั้นท่านทั้ง ๒ เที่ยวบิณฑบาตในกรุงราชคฤห์ กลับจากบิณฑบาต หลังจากฉันอาหาร เข้าไปเฝ้าพระผู้มีพระภาคถึงที่ประทับ ถวายบังคมแล้วนั่งลง ณ ที่สมควร ครั้นแล้วพระลักขณะได้กล่าวขึ้นว่า "ท่านมหาโมคคัลลานะ เมื่อท่านลงจากภูเขาคิชฌกูฏ ในกรุงราชคฤห์นี้ ถึงสถานที่แห่งหนึ่งได้แสดงอาการแย้ม อะไรเป็นเหตุเป็นปัจจัยให้ท่านแสดงอาการแย้ม"

พระมหาโมคคัลลานะตอบว่า "ท่าน เมื่อกระผมลงจากภูเขาคิชฌกูฏได้เห็นสูจกเปรตเพศชาย ลอยในอากาศ เข็มหมุดเหล่านั้นแทงเข้าในศีรษะของมันทะลุออกทางปาก แทงเข้าไปในปากทะลุออกทางอก แทงเข้าในอกทะลุออกทางท้อง แทงเข้าในท้องทะลุออกทางขาอ่อนทั้ง ๒ แทงเข้าในขาอ่อนทะลุออกทางแข้งทั้ง ๒ แทงเข้าในแข้งทะลุออกทางเท้าทั้ง ๒ จนมันร้องครวญคราง กระผมมีความรู้สึกว่า น่าอัศจรรย์จริงไม่เคยปรากฏ ที่มีสัตว์เช่นนี้ มียักษ์เช่นนี้ มีเปรตเช่นนี้ มีการได้อัตภาพเช่นนี้อยู่"

ภิกษุทั้งหลายพากันตำหนิ ประณาม โพนทนาว่า "พระมหาโมคคัลลานะกล่าวอวดอุตตริมนุสสธรรม"

ลำดับนั้น พระผู้มีพระภาคตรัสเรียกภิกษุทั้งหลายมารับสั่งว่า "ภิกษุทั้งหลาย สาวกทั้งหลายที่มีจักษุญาณก็ยังมีอยู่ เพราะสาวกที่รู้ที่เห็นนี้เป็นพยานได้ เมื่อก่อนเราก็เห็นสูจกเปรตเพศชายนั้นแต่ไม่พยากรณ์ เพราะการพยากรณ์นั้นจะไม่เป็นประโยชน์เกื้อกูลซ้ำจะเป็นทุกข์ยาวนานแก่ผู้ที่ไม่เชื่อเรา ภิกษุทั้งหลาย เปรตนั้นเคยเป็นคนพูดส่อเสียดอยู่ในกรุงราชคฤห์ เพราะผลกรรมนั้น จึงตกนรกหมกไหม้อยู่หลายร้อยปี หลายพันปี หลายแสนปีแล้วได้มีอัตภาพเช่นนี้ เพราะเศษกรรมที่ยังเหลือ โมคคัลลานะกล่าวจริงจึงไม่ต้องอาบัติ" (เรื่องที่ ๔๔)

เรื่องกุมภัณฑเปรต ๑ เรื่อง
(เปรตมีอัณฑะโตเท่าหม้อ)

สมัยนั้น พระผู้มีพระภาคประทับ ณ พระเวฬุวัน สถานที่ให้เหยื่อกระแต เขตกรุงราชคฤห์ ครั้งนั้น ท่านพระลักขณะกับพระมหาโมคคัลลานะพักอยู่ที่เขาคิชฌกูฏ ครั้นเวลาเช้า พระมหาโมคคัลลานะครองอันตรวาสกถือบาตรและจีวรเข้าไปหาพระลักขณะจนถึงที่อยู่ เชิญชวนว่า “ท่านลักขณะ มาเถิด พวกเราจะไปบิณฑบาตในกรุงราชคฤห์ด้วยกัน” พระลักขณะรับคำแล้ว

ขณะที่พระมหาโมคคัลลานะกำลังลงจากภูเขาคิชฌกูฏ ถึงสถานที่แห่งหนึ่งได้แสดงอาการแย้ม พระลักขณะถามว่า “ท่านโมคคัลลานะ อะไรเป็นเหตุเป็นปัจจัยให้ท่านแสดงอาการแย้ม” พระมหาโมคคัลลานะตอบว่า “ท่านลักขณะ ยังไม่ถึงเวลาตอบปัญหานี้ เมื่อเข้าเฝ้าพระผู้มีพระภาคค่อยถามปัญหานี้เถิด”

ครั้นท่านทั้ง ๒ เที่ยวบิณฑบาตในกรุงราชคฤห์ กลับจากบิณฑบาต หลังจากฉันอาหาร เข้าไปเฝ้าพระผู้มีพระภาคถึงที่ประทับ ถวายบังคมแล้วนั่งลง ณ ที่สมควร ครั้นแล้วพระลักขณะได้กล่าวขึ้นว่า “ท่านมหาโมคคัลลานะ เมื่อท่านลงจากภูเขาคิชฌกูฏ ในกรุงราชคฤห์นี้ ถึงสถานที่แห่งหนึ่งได้แสดงอาการแย้ม อะไรเป็นเหตุ เป็นปัจจัยให้ท่านแสดงอาการแย้ม”

พระมหาโมคคัลลานะตอบว่า “ท่าน เมื่อกระผมลงจากภูเขาคิชฌกูฏได้เห็นกุมภัณฑเปรตเพศชายลอยในอากาศ เมื่อเปรตนั้นเดินก็ยกอัณฑะเหล่านั้นขึ้นพาดไว้บนบ่าไป เมื่อนั่งก็นั่งทับอัณฑะเหล่านั้น ฝูงแร้ง นกกา นกเหยี่ยวพากันโฉบอยู่ขวักไขว่จิกทึ้งยื้อแย่งเปรตนั้นสะบัดไปมาจนมันร้องครวญคราง กระผมมีความรู้สึกว่า น่าอัศจรรย์จริงไม่เคยปรากฏ ที่มีสัตว์เช่นนี้ มียักษ์เช่นนี้ มีเปรตเช่นนี้ มีการได้อัตภาพเช่นนี้อยู่”

ภิกษุทั้งหลายพากันตำหนิ ประณาม โพนทนาว่า “พระมหาโมคคัลลานะกล่าวอวดอุตตริมนุสสธรรม”

ลำดับนั้น พระผู้มีพระภาคตรัสเรียกภิกษุทั้งหลายมารับสั่งว่า “ภิกษุทั้งหลาย สาวกทั้งหลายที่มีจักษุญาณก็ยังมีอยู่ เพราะสาวกที่รู้ที่เห็นนี้เป็นพยานได้ เมื่อก่อนเราก็เห็นกุมภัณฑเปรตเพศชายนั้นแต่ไม่พยากรณ์ เพราะการพยากรณ์นั้นจะไม่เป็นประโยชน์เกื้อกูลซ้ำจะเป็นทุกข์ยาวนานแก่ผู้ที่ไม่เชื่อเรา ภิกษุทั้งหลาย เปรตนั้นเคยเป็นผู้พิพากษาโกงชาวบ้านอยู่ในกรุงราชคฤห์ เพราะผลกรรมนั้น จึงตกนรกหมกไหม้อยู่หลายร้อยปี หลายพันปี หลายแสนปีแล้วได้มีอัตภาพเช่นนี้ เพราะเศษกรรมที่ยังเหลือ โมคคัลลานะกล่าวจริงจึงไม่ต้องอาบัติ” (เรื่องที่ ๔๕)

เรื่องเปรตจมหลุมคูถเพศชาย ๑ เรื่อง

สมัยนั้น พระผู้มีพระภาคประทับ ณ พระเวฬุวัน สถานที่ให้เหยื่อกระแต เขตกรุงราชคฤห์ ครั้งนั้น ท่านพระลักขณะกับพระมหาโมคคัลลานะพักอยู่ที่เขาคิชฌกูฏ ครั้นเวลาเช้า พระมหาโมคคัลลานะครองอันตรวาสกถือบาตรและจีวรเข้าไปหาพระลักขณะจนถึงที่อยู่ เชิญชวนว่า “ท่านลักขณะ มาเถิด พวกเราจะไปบิณฑบาตในกรุงราชคฤห์ด้วยกัน” พระลักขณะรับคำแล้ว

ขณะที่พระมหาโมคคัลลานะกำลังลงจากภูเขาคิชฌกูฏ ถึงสถานที่แห่งหนึ่งได้แสดงอาการแย้ม พระลักขณะถามว่า “ท่านโมคคัลลานะ อะไรเป็นเหตุเป็นปัจจัยให้ท่านแสดงอาการแย้ม” พระมหาโมคคัลลานะตอบว่า “ท่านลักขณะ ยังไม่ถึงเวลาตอบปัญหานี้ เมื่อเข้าเฝ้าพระผู้มีพระภาคค่อยถามปัญหานี้เถิด”

ครั้นท่านทั้ง ๒ เที่ยวบิณฑบาตในกรุงราชคฤห์ กลับจากบิณฑบาต หลังจากฉันอาหาร เข้าไปเฝ้าพระผู้มีพระภาคถึงที่ประทับ ถวายบังคมแล้วนั่งลง ณ ที่สมควร ครั้นแล้วพระลักขณะได้กล่าวขึ้นว่า “ท่านมหาโมคคัลลานะ เมื่อท่านลงจากภูเขาคิชฌกูฏ ในกรุงราชคฤห์นี้ ถึงสถานที่แห่งหนึ่งได้แสดงอาการแย้ม อะไรเป็นเหตุ เป็นปัจจัยให้ท่านแสดงอาการแย้ม”

พระมหาโมคคัลลานะตอบว่า “ท่าน เมื่อกระผมลงจากภูเขาคิชฌกูฏ ได้เห็นเปรตจมหลุมคูถจนมิดศีรษะ เพศชาย ลอยในอากาศ ฝูงแร้ง นกกา นกเหยี่ยวพากันโฉบอยู่ขวักไขว่จิกทึ้งยื้อแย่งเปรตนั้นสะบัดไปมาจนมันร้องครวญคราง กระผมมีความรู้สึกว่า น่าอัศจรรย์จริงไม่เคยปรากฏ ที่มีสัตว์เช่นนี้ มียักษ์เช่นนี้ มีเปรตเช่นนี้ มีการได้อัตภาพเช่นนี้อยู่”

ภิกษุทั้งหลายพากันตำหนิ ประณาม โพนทนาว่า “พระมหาโมคคัลลานะกล่าวอวดอุตตริมนุสสธรรม”

ลำดับนั้น พระผู้มีพระภาคตรัสเรียกภิกษุทั้งหลายมารับสั่งว่า “ภิกษุทั้งหลาย สาวกทั้งหลายที่มีจักษุญาณก็ยังมีอยู่ เพราะสาวกที่รู้ที่เห็นนี้เป็นพยานได้ เมื่อก่อนเราก็เห็นเปรตจมหลุมคูถเพศชายนั้นแต่ไม่พยากรณ์ เพราะการพยากรณ์นั้นจะไม่เป็นประโยชน์เกื้อกูลซ้ำจะเป็นทุกข์ยาวนานแก่ผู้ที่ไม่เชื่อเรา ภิกษุทั้งหลาย เปรตนั้นเคยเป็นชู้กับภรรยาของชายอื่นอยู่ในกรุงราชคฤห์ เพราะผลกรรมนั้น จึงตกนรกหมกไหม้อยู่หลายร้อยปี หลายพันปี หลายแสนปีแล้วได้มีอัตภาพเช่นนี้ เพราะเศษกรรมที่ยังเหลือ โมคคัลลานะกล่าวจริงจึงไม่ต้องอาบัติ” (เรื่องที่ ๔๖)

เรื่องเปรตกินคูถเพศชาย ๑ เรื่อง

สมัยนั้น พระผู้มีพระภาคประทับ ณ พระเวฬุวัน สถานที่ให้เหยื่อกระแต เขตกรุงราชคฤห์ ครั้งนั้น ท่านพระลักขณะกับพระมหาโมคคัลลานะพักอยู่ที่เขาคิชฌกูฏ ครั้นเวลาเช้า พระมหาโมคคัลลานะครองอันตรวาสกถือบาตรและจีวรเข้าไปหาพระลักขณะจนถึงที่อยู่ เชิญชวนว่า “ท่านลักขณะ มาเถิด พวกเราจะไปบิณฑบาตในกรุงราชคฤห์ด้วยกัน” พระลักขณะรับคำแล้ว

ขณะที่พระมหาโมคคัลลานะกำลังลงจากภูเขาคิชฌกูฏ ถึงสถานที่แห่งหนึ่งได้แสดงอาการแย้ม พระลักขณะถามว่า “ท่านโมคคัลลานะ อะไรเป็นเหตุเป็นปัจจัยให้ท่านแสดงอาการแย้ม” พระมหาโมคคัลลานะตอบว่า “ท่านลักขณะ ยังไม่ถึงเวลาตอบปัญหานี้ เมื่อเข้าเฝ้าพระผู้มีพระภาคค่อยถามปัญหานี้เถิด”

ครั้นท่านทั้ง ๒ เที่ยวบิณฑบาตในกรุงราชคฤห์ กลับจากบิณฑบาต หลังจากฉันอาหาร เข้าไปเฝ้าพระผู้มีพระภาคถึงที่ประทับ ถวายบังคมแล้วนั่งลง ณ ที่สมควร ครั้นแล้วพระลักขณะได้กล่าวขึ้นว่า “ท่านมหาโมคคัลลานะ เมื่อท่านลงจากภูเขาคิชฌกูฏ ในกรุงราชคฤห์นี้ ถึงสถานที่แห่งหนึ่งได้แสดงอาการแย้ม อะไรเป็นเหตุเป็นปัจจัยให้ท่านแสดงอาการแย้ม”

พระมหาโมคคัลลานะตอบว่า “ท่าน เมื่อกระผมลงจากภูเขาคิชฌกูฏ ได้เห็นเปรตผู้จมหลุมคูถท่วมศีรษะ กำลังใช้มือทั้ง ๒ กอบคูถกินเพศชาย ลอยในอากาศ ฝูงแร้ง นกกา นกเหยี่ยวพากันโฉบอยู่ขวักไขว่จิกทึ้งยื้อแย่งเปรตนั้นสะบัดไปมาจนมันร้องครวญคราง กระผมมีความรู้สึกว่า น่าอัศจรรย์จริงไม่เคยปรากฏที่มีสัตว์เช่นนี้ มียักษ์เช่นนี้ มีเปรตเช่นนี้ มีการได้อัตภาพเช่นนี้อยู่”

ภิกษุทั้งหลายพากันตำหนิ ประณาม โพนทนาว่า “พระมหาโมคคัลลานะกล่าวอวดอุตตริมนุสสธรรม”

ลำดับนั้น พระผู้มีพระภาคตรัสเรียกภิกษุทั้งหลายมารับสั่งว่า “ภิกษุทั้งหลาย สาวกทั้งหลายที่มีจักษุญาณก็ยังมีอยู่ เพราะสาวกที่รู้ที่เห็นนี้เป็นพยานได้ เมื่อก่อนเราก็เห็นเปรตกินคูถเพศชายนั้นแต่ไม่พยากรณ์ เพราะการพยากรณ์นั้นจะไม่เป็นประโยชน์เกื้อกูลซ้ำจะเป็นทุกข์ยาวนานแก่ผู้ที่ไม่เชื่อเรา ภิกษุทั้งหลาย เปรตนั้นเคยเป็นพราหมณ์ชั่วร้ายอยู่ในกรุงราชคฤห์

ครั้งศาสนาพระกัสสปสัมมาสัมพุทธเจ้า พราหมณ์นั้นนิมนต์ภิกษุสงฆ์ฉันภัตตาหารแล้วเทคูถลงใส่รางจนเต็ม สั่งให้บอกเวลาอาหารว่า ขอท่านผู้เจริญ ทั้งหลายจงฉันอาหารและนำไปให้พอแก่ความต้องการจากที่นี้ เพราะผลกรรมนั้นจึงตกนรกหมกไหม้อยู่หลายร้อยปี หลายพันปี หลายแสนปี แล้วได้รับอัตภาพเช่นนี้เพราะเศษกรรมนั้น โมคคัลลานะกล่าวจริงจึงไม่ต้องอาบัติ” (เรื่องที่ ๔๗)

เรื่องนิจฉวิเปรตเพศหญิง ๑ เรื่อง
(เปรตร่างไม่มีผิวหนังเพศหญิง)

[๒๓๐] สมัยนั้น พระผู้มีพระภาคประทับ ณ พระเวฬุวัน สถานที่ให้เหยื่อ กระแต เขตกรุงราชคฤห์ ครั้งนั้น ท่านพระลักขณะกับพระมหาโมคคัลลานะพักอยู่ที่เขาคิชฌกูฏ ครั้นเวลาเช้า พระมหาโมคคัลลานะครองอันตรวาสกถือบาตรและจีวรเข้าไปหาพระลักขณะจนถึงที่อยู่ เชิญชวนว่า “ท่านลักขณะ มาเถิด พวกเราจะไปบิณฑบาตในกรุงราชคฤห์ด้วยกัน” พระลักขณะรับคำแล้ว

ขณะที่พระมหาโมคคัลลานะกำลังลงจากภูเขาคิชฌกูฏ ถึงสถานที่แห่งหนึ่งได้แสดงอาการแย้ม พระลักขณะถามว่า “ท่านโมคคัลลานะ อะไรเป็นเหตุเป็นปัจจัยให้ท่านแสดงอาการแย้ม” พระมหาโมคคัลลานะ ตอบว่า “ท่านลักขณะ ยังไม่ถึงเวลาตอบปัญหานี้ เมื่อเข้าเฝ้าพระผู้มีพระภาคค่อยถามปัญหานี้เถิด”

ครั้นท่านทั้ง ๒ เที่ยวบิณฑบาตในกรุงราชคฤห์ กลับจากบิณฑบาต หลังจากฉันอาหาร เข้าไปเฝ้าพระผู้มีพระภาคถึงที่ประทับ ถวายบังคมแล้วนั่งลง ณ ที่สมควร ครั้นแล้วพระลักขณะได้กล่าวขึ้นว่า “ท่านมหาโมคคัลลานะ เมื่อท่านลงจากภูเขา คิชฌกูฏ ในกรุงราชคฤห์นี้ ถึงสถานที่แห่งหนึ่งได้แสดงอาการแย้ม อะไรเป็นเหตุเป็นปัจจัยให้ท่านแสดงอาการแย้ม”

พระมหาโมคคัลลานะตอบว่า “ท่านเมื่อกระผมลงจากภูเขาคิชฌกูฏได้เห็นนิจฉวิเปรตเพศหญิงลอยในอากาศ ฝูงแร้ง นกกา นกเหยี่ยวพากันโฉบอยู่ขวักไขว่จิกทึ้งยื้อแย่งเปรตนั้นสะบัดไปมาจนมันร้องครวญคราง กระผมมีความรู้สึกว่า น่าอัศจรรย์จริงไม่เคยปรากฏ ที่มีสัตว์เช่นนี้ มียักษ์เช่นนี้ มีเปรตเช่นนี้ มีการได้อัตภาพเช่นนี้อยู่”

ภิกษุทั้งหลายพากันตำหนิ ประณาม โพนทนาว่า “พระมหาโมคคัลลานะกล่าวอวดอุตตริมนุสสธรรม”

ลำดับนั้น พระผู้มีพระภาคตรัสเรียกภิกษุทั้งหลายมารับสั่งว่า “ภิกษุทั้งหลาย สาวกทั้งหลายที่มีจักษุญาณก็ยังมีอยู่ เพราะสาวกที่รู้ที่เห็นนี้เป็นพยานได้ เมื่อก่อนเราก็เห็นนิจฉวิเปรตเพศหญิงนั้นแต่ไม่พยากรณ์ เพราะการพยากรณ์นั้นจะไม่เป็นประโยชน์เกื้อกูลซ้ำจะเป็นทุกข์ยาวนานแก่ผู้ที่ไม่เชื่อเรา ภิกษุทั้งหลาย เปรตหญิงตนนั้นเคยประพฤตินอกใจสามีอยู่ในกรุงราชคฤห์ เพราะผลกรรมนั้น จึงตกนรกหมกไหม้อยู่หลายร้อยปี หลายพันปี หลายแสนปีแล้วได้มีอัตภาพเช่นนี้ เพราะเศษกรรมที่ยังเหลือ โมคคัลลานะกล่าวจริงจึงไม่ต้องอาบัติ” (เรื่องที่ ๔๘)

เรื่องมังคุลิเปรตเพศหญิง ๑ เรื่อง
(เปรตรูปร่างน่าเกลียดเพศหญิง)

สมัยนั้น พระผู้มีพระภาคประทับ ณ พระเวฬุวัน สถานที่ให้เหยื่อกระแต เขตกรุงราชคฤห์ ครั้งนั้น ท่านพระลักขณะกับพระมหาโมคคัลลานะพักอยู่ที่เขาคิชฌกูฏ ครั้นเวลาเช้า พระมหาโมคคัลลานะครองอันตรวาสกถือบาตรและจีวรเข้าไปหาพระลักขณะจนถึงที่อยู่ เชิญชวนว่า “ท่านลักขณะ มาเถิด พวกเราจะไปบิณฑบาตในกรุงราชคฤห์ด้วยกัน” พระลักขณะรับคำแล้ว

ขณะที่พระมหาโมคคัลลานะกำลังลงจากภูเขาคิชฌกูฏ ถึงสถานที่แห่งหนึ่งได้แสดงอาการแย้ม พระลักขณะถามว่า “ท่านโมคคัลลานะ อะไรเป็นเหตุเป็นปัจจัยให้ท่านแสดงอาการแย้ม” พระมหาโมคคัลลานะตอบว่า “ท่านลักขณะ ยังไม่ถึงเวลาตอบปัญหานี้ เมื่อเข้าเฝ้าพระผู้มีพระภาคค่อยถามปัญหานี้เถิด”

ครั้นท่านทั้ง ๒ เที่ยวบิณฑบาตในกรุงราชคฤห์ กลับจากบิณฑบาต หลังจากฉันอาหาร เข้าไปเฝ้าพระผู้มีพระภาคถึงที่ประทับ ถวายบังคมแล้วนั่งลง ณ ที่สมควร ครั้นแล้วพระลักขณะได้กล่าวขึ้นว่า “ท่านมหาโมคคัลลานะ เมื่อท่านลงจากภูเขาคิชฌกูฏ ในกรุงราชคฤห์นี้ ถึงสถานที่แห่งหนึ่งได้แสดงอาการแย้ม อะไรเป็นเหตุเป็นปัจจัยให้ท่านแสดงอาการแย้ม”

พระมหาโมคคัลลานะตอบว่า “ท่าน เมื่อกระผมลงจากภูเขาคิชฌกูฏได้เห็น มังคุลิเปรต กลิ่นเหม็นเพศหญิง ลอยในอากาศ ฝูงแร้ง นกกา นกเหยี่ยว พากันโฉบอยู่ขวักไขว่จิกทึ้งยื้อแย่งเปรตนั้นสะบัดไปมาจนมันร้องครวญคราง กระผมมีความรู้สึกว่า น่าอัศจรรย์จริงไม่เคยปรากฏ ที่มีสัตว์เช่นนี้ มียักษ์เช่นนี้ มีเปรตเช่น นี้ มีการได้อัตภาพเช่นนี้อยู่”

ภิกษุทั้งหลายพากันตำหนิ ประณาม โพนทนาว่า “พระมหาโมคคัลลานะกล่าวอวดอุตตริมนุสสธรรม”

ลำดับนั้น พระผู้มีพระภาคตรัสเรียกภิกษุทั้งหลายมารับสั่งว่า “ภิกษุทั้งหลาย สาวกทั้งหลายที่มีจักษุญาณก็ยังมีอยู่ เพราะสาวกที่รู้ที่เห็นนี้เป็นพยานได้ เมื่อก่อนเราก็เห็นมังคุลิเปรตเพศหญิงนั้นแต่ไม่พยากรณ์ เพราะการพยากรณ์นั้นจะไม่เป็นประโยชน์เกื้อกูลซ้ำจะเป็นทุกข์ยาวนานแก่ผู้ที่ไม่เชื่อเรา ภิกษุทั้งหลาย เปรตหญิงตนนั้นเคยเป็นแม่มดอยู่ในกรุงราชคฤห์ เพราะผลกรรมนั้น จึงตกนรกหมกไหม้อยู่หลาย

ร้อยปี หลายพันปี หลายแสนปีแล้วได้มีอัตภาพเช่นนี้ เพราะเศษกรรมที่ยัง เหลือ โมคคัลลานะกล่าวจริงจึงไม่ต้องอาบัติ" (เรื่องที่ ๔๙)

เรื่องโอกิรินีเปรตเพศหญิง ๑ เรื่อง

(เปรตร่างถูกไฟลวกเพศหญิง)

สมัยนั้น พระผู้มีพระภาคประทับ ณ พระเวฬุวัน สถานที่ให้เหยื่อกระแต เขตกรุงราชคฤห์ ครั้งนั้น ท่านพระลักขณะกับพระมหาโมคคัลลานะพักอยู่ที่เขาคิชฌกูฏ ครั้นเวลาเช้า พระมหาโมคคัลลานะครองอันตรวาสกถือบาตรและจีวรเข้าไปหาพระลักขณะจนถึงที่อยู่ เชิญชวนว่า "ท่านลักขณะ มาเถิด พวกเราจะไปบิณฑบาตในกรุงราชคฤห์ด้วยกัน" พระลักขณะรับคำแล้ว

ขณะที่พระมหาโมคคัลลานะกำลังลงจากภูเขาคิชฌกูฏ ถึงสถานที่แห่งหนึ่งได้แสดงอาการแย้ม พระลักขณะถามว่า "ท่านโมคคัลลานะ อะไรเป็นเหตุเป็นปัจจัยให้ท่านแสดงอาการแย้ม" พระมหาโมคคัลลานะ ตอบว่า "ท่านลักขณะ ยังไม่ถึงเวลาตอบปัญหานี้ เมื่อเข้าเฝ้าพระผู้มีพระภาคค่อยถามปัญหานี้เถิด"

ครั้นท่านทั้ง ๒ เที่ยวบิณฑบาตในกรุงราชคฤห์ กลับจากบิณฑบาต หลังจากฉันอาหาร เข้าไปเฝ้าพระผู้มีพระภาคถึงที่ประทับ ถวายบังคมแล้วนั่งลง ณ ที่สมควร ครั้นแล้วพระลักขณะได้กล่าวขึ้นว่า "ท่านมหาโมคคัลลานะ เมื่อท่านลงจากภูเขาคิชฌกูฏ ในกรุงราชคฤห์นี้ ถึงสถานที่แห่งหนึ่งได้แสดงอาการแย้ม อะไรเป็นเหตุเป็นปัจจัยให้ท่านแสดงอาการแย้ม"

พระมหาโมคคัลลานะตอบว่า "ท่านเมื่อกระผมลงจากภูเขาคิชฌกูฏ ได้เห็นโอกิรินีเปรตเพศหญิงถูกถ่านเพลิงเผารอบตัวจนสุกเยิ้ม หยาดน้ำไหลหยดลง ลอยในอากาศ มันร้องครวญคราง ฝูงแร้ง นกกา นกเหยี่ยวพากันโฉบอยู่ขวักไขว่จิกทึ้งยื้อแย่งเปรตนั้นสะบัดไปมาจนมันร้องครวญคราง กระผมมีความรู้สึกว่า น่าอัศจรรย์จริงไม่เคยปรากฏ ที่มีสัตว์เช่นนี้ มียักษ์เช่นนี้ มีเปรตเช่นนี้ มีการได้อัตภาพเช่นนี้อยู่"

ภิกษุทั้งหลายพากันตำหนิ ประณาม โพนทนาว่า "พระมหาโมคคัลลานะกล่าวอวดอุตตริมนุสสธรรม"

ลำดับนั้น พระผู้มีพระภาคตรัสเรียกภิกษุทั้งหลายมารับสั่งว่า "ภิกษุทั้งหลาย สาวกทั้งหลายที่มีจักษุญาณก็ยังมีอยู่ เพราะสาวกที่รู้ที่เห็นนี้เป็นพยานได้ เมื่อก่อนเราก็เห็นโอกิรินีเปรตเพศหญิงนั้นแต่ไม่พยากรณ์ เพราะการพยากรณ์นั้นจะไม่เป็นประโยชน์เกื้อกูลซ้ำจะเป็นทุกข์ยาวนานแก่ผู้ที่ไม่เชื่อเรา ภิกษุทั้งหลาย เปรตหญิงตนนั้นเคยเป็นพระอัครมเหสีของพระเจ้ากาลิงคะ นางขึ้งเอากระทะมีถ่านไฟคลอกหญิงคู่แข่ง เพราะผลกรรมนั้น จึงตกนรกหมกไหม้อยู่หลายร้อยปี หลายพันปี หลายแสนปีแล้วได้มีอัตภาพเช่นนี้ เพราะเศษกรรมที่ยังเหลือ โมคคัลลานะกล่าวจริงจึงไม่ต้องอาบัติ" (เรื่องที่ ๕๐)

เรื่องกพันธเปรต ๑ เรื่อง

(เปรตศีรษะขาด)

สมัยนั้น พระผู้มีพระภาคประทับ ณ พระเวฬุวัน สถานที่ให้เหยื่อกระแต เขตกรุงราชคฤห์ ครั้งนั้น ท่านพระลักขณะกับพระมหาโมคคัลลานะพักอยู่ที่เขาคิชฌกูฏ ครั้นเวลาเช้า พระมหาโมคคัลลานะครอง

อันตรวาสกถือบาตรและจีวรเข้าไปหาพระลักขณะจนถึงที่อยู่ เชิญชวนว่า “ท่านลักขณะ มาเถิด พวกเราจะไปบิณฑบาตในกรุงราชคฤห์ด้วยกัน” พระลักขณะรับคำแล้ว

ขณะที่พระมหาโมคคัลลานะกำลังลงจากภูเขาคิชฌกูฏ ถึงสถานที่แห่งหนึ่งได้แสดงอาการแย้ม พระลักขณะถามว่า “ท่านโมคคัลลานะ อะไรเป็นเหตุเป็นปัจจัยให้ท่านแสดงอาการแย้ม” พระมหาโมคคัลลานะตอบว่า “ท่านลักขณะ ยังไม่ถึงเวลาตอบปัญหานี้ เมื่อเข้าเฝ้าพระผู้มีพระภาคค่อยถามปัญหานี้เถิด”

ครั้นท่านทั้ง ๒ เที่ยวบิณฑบาตในกรุงราชคฤห์ กลับจากบิณฑบาต หลังจากฉันอาหาร เข้าไปเฝ้าพระผู้มีพระภาคถึงที่ประทับ ถวายบังคมแล้วนั่งลง ณ ที่สมควร ครั้นแล้วพระลักขณะได้กล่าวขึ้นว่า “ท่านมหาโมคคัลลานะ เมื่อท่านลงจากภูเขาคิชฌกูฏ ในกรุงราชคฤห์นี้ ถึงสถานที่แห่งหนึ่งได้แสดงอาการแย้ม อะไรเป็นเหตุ เป็นปัจจัยให้ท่านแสดงอาการแย้ม”

พระมหาโมคคัลลานะตอบว่า “ท่าน เมื่อกระผมลงจากภูเขาคิชฌกูฏได้เห็น กพันธเปรตลอยอยู่ในอากาศ ตาและปากของมันอยู่ที่อก ฝูงแร้ง นกกา นกเหยี่ยวพากันโฉบอยู่ขวักไขว่จิกทึ้งยื้อแย่งเปรตนั้นสะบัดไปมาจนมันร้องครวญคราง กระผมมีความรู้สึกว่า น่าอัศจรรย์จริงไม่เคยปรากฏ ที่มีสัตว์เช่นนี้ มียักษ์เช่นนี้ มีเปรตเช่นนี้ มีการได้อัตภาพเช่นนี้อยู่”

ภิกษุทั้งหลายพากันตำหนิ ประณาม โพนทนาว่า “พระมหาโมคคัลลานะกล่าวอวดอุตตริมนุสสธรรม”

ลำดับนั้น พระผู้มีพระภาคตรัสเรียกภิกษุทั้งหลายมารับสั่งว่า “ภิกษุทั้งหลาย สาวกทั้งหลายที่มีจักษุญาณก็ยังมีอยู่ เพราะสาวกที่รู้ที่เห็นนี้เป็นพยานได้ เมื่อก่อนเราก็เห็นกพันธเปรตนั้นแต่ไม่พยากรณ์ เพราะการพยากรณ์นั้นจะไม่เป็นประโยชน์เกื้อกูลซ้ำจะเป็นทุกข์ยาวนานแก่ผู้ที่ไม่เชื่อเรา ภิกษุทั้งหลาย เปรตนั้นเคยเป็นเพชฌฆาตฆ่าโจรชื่อทามริกะอยู่ในกรุงราชคฤห์ เพราะผลกรรมนั้น จึงตกนรกหมกไหม้อยู่หลายร้อยปี หลายพันปี หลายแสนปีแล้วได้มีอัตภาพเช่นนี้ เพราะเศษกรรมที่ยังเหลือ โมคคัลลานะกล่าวจริงจึงไม่ต้องอาบัติ” (เรื่องที่ ๕๑)

เรื่องนักบวชทำกรรมชั่วในศาสนาของพระพุทธเจ้ากัสสปะ ๕ เรื่อง คือ เรื่องเปรตมีรูปเป็นภิกษุ ๑ เรื่อง

สมัยนั้น พระผู้มีพระภาคประทับ ณ พระเวฬุวัน สถานที่ให้เหยื่อกระแต เขตกรุงราชคฤห์ ครั้งนั้น ท่านพระลักขณะกับพระมหาโมคคัลลานะพักอยู่ที่เขาคิชฌกูฏ ครั้นเวลาเช้า พระมหาโมคคัลลานะครองอันตรวาสกถือบาตรและจีวรเข้าไปหาพระลักขณะจนถึงที่อยู่ เชิญชวนว่า “ท่านลักขณะ มาเถิด พวกเราจะไปบิณฑบาตในกรุงราชคฤห์ด้วยกัน” พระลักขณะรับคำแล้ว

ขณะที่พระมหาโมคคัลลานะกำลังลงจากภูเขาคิชฌกูฏ ถึงสถานที่แห่งหนึ่งได้แสดงอาการแย้ม พระลักขณะถามว่า “ท่านโมคคัลลานะ อะไรเป็นเหตุเป็นปัจจัยให้ท่านแสดงอาการแย้ม” พระมหาโมคคัลลานะตอบว่า “ท่านลักขณะ ยังไม่ถึงเวลาตอบปัญหานี้ เมื่อเข้าเฝ้าพระผู้มีพระภาคค่อยถามปัญหานี้เถิด”

ครั้นท่านทั้ง ๒ เที่ยวบิณฑบาตในกรุงราชคฤห์ กลับจากบิณฑบาต หลังจากฉันอาหาร เข้าไปเฝ้าพระผู้มีพระภาคถึงที่ประทับ ถวายบังคมแล้วนั่งลง ณ ที่สมควร ครั้นแล้วพระลักขณะได้กล่าวขึ้นว่า “ท่านมหาโมคคัลลานะ เมื่อท่านลงจากภูเขาคิชฌกูฏ ในกรุงราชคฤห์นี้ ถึงสถานที่แห่งหนึ่งได้แสดงอาการแย้ม อะไรเป็นเหตุเป็นปัจจัยให้ท่านแสดงอาการแย้ม”

พระมหาโมคคัลลานะตอบว่า “ท่าน เมื่อกระผมลงจากภูเขาคิชฌกูฏ ได้เห็นภิกษุเปรตลอยในอากาศ สังฆาฏิ บาตร ประคตเอว และร่างกายของมันถูกไฟติดลุกโชนจนมันร้องครวญคราง กระผมมีความรู้สึกว่า น่าอัศจรรย์จริงไม่เคยปรากฏ ที่มีสัตว์เช่นนี้ มียักษ์เช่นนี้ มีเปรตเช่นนี้ มีการได้อัตภาพเช่นนี้อยู่”

ภิกษุทั้งหลายพากันตำหนิ ประณาม โพนทนาว่า “พระมหาโมคคัลลานะกล่าวอวดอุตตริมนุสสธรรม”

ลำดับนั้น พระผู้มีพระภาคตรัสเรียกภิกษุทั้งหลายมารับสั่งว่า “ภิกษุทั้งหลาย สาวกทั้งหลายที่มีจักษุญาณก็ยังมีอยู่ เพราะสาวกที่รู้ที่เห็นนี้เป็นพยานได้ เมื่อก่อนเราก็เห็นภิกษุเปรตนั้นแต่ไม่พยากรณ์ เพราะการพยากรณ์นั้นจะไม่เป็นประโยชน์เกื้อกูลซ้ำจะเป็นทุกข์ยาวนาน แก่ผู้ที่ไม่เชื่อเรา ภิกษุทั้งหลาย เปรตนั้นเคยเป็นภิกษุชั่วในศาสนาพระกัสสปสัมมาสัมพุทธเจ้า เพราะผลกรรมนั้น จึงตกนรกหมกไหม้อยู่หลายร้อยปี หลายพันปี หลายแสนปีแล้วได้มีอัตภาพเช่นนี้ เพราะเศษกรรมที่ยังเหลือ โมคคัลลานะกล่าวจริงจึงไม่ต้องอาบัติ” (เรื่องที่ ๕๒)

เรื่องเปรตมีรูปเป็นภิกษุณี ๑ เรื่อง

สมัยนั้น พระผู้มีพระภาคประทับ ณ พระเวฬุวัน สถานที่ให้เหยื่อกระแต เขตกรุงราชคฤห์ ครั้งนั้นท่านพระลักขณะกับพระมหาโมคคัลลานะพักอยู่ที่เขาคิชฌกูฏ ครั้นเวลาเช้า พระมหาโมคคัลลานะครองอันตรวาสกถือบาตรและจีวรเข้าไปหาพระลักขณะจนถึงที่อยู่ เชิญชวนว่า “ท่านลักขณะ มาเถิด พวกเราจะไปบิณฑบาตในกรุงราชคฤห์ด้วยกัน” พระลักขณะรับคำแล้ว

ขณะที่พระมหาโมคคัลลานะกำลังลงจากภูเขาคิชฌกูฏ ถึงสถานที่แห่งหนึ่งได้แสดงอาการแย้ม พระลักขณะถามว่า “ท่านโมคคัลลานะ อะไรเป็นเหตุเป็นปัจจัยให้ท่านแสดงอาการแย้ม” พระมหาโมคคัลลานะตอบว่า “ท่านลักขณะ ยังไม่ถึงเวลาตอบปัญหานี้ เมื่อเข้าเฝ้าพระผู้มีพระภาคค่อยถามปัญหานี้เถิด”

ครั้นท่านทั้ง ๒ เที่ยวบิณฑบาตในกรุงราชคฤห์ กลับจากบิณฑบาต หลังจากฉันอาหาร เข้าไปเฝ้าพระผู้มีพระภาคถึงที่ประทับ ถวายบังคมแล้วนั่งลง ณ ที่สมควร ครั้นแล้วพระลักขณะได้กล่าวขึ้นว่า “ท่านมหาโมคคัลลานะ เมื่อท่านลงจากภูเขาคิชฌกูฏ ในกรุงราชคฤห์นี้ ถึงสถานที่แห่งหนึ่งได้แสดงอาการแย้ม อะไรเป็นเหตุเป็นปัจจัยให้ท่านแสดงอาการแย้ม”

พระมหาโมคคัลลานะตอบว่า “ท่าน เมื่อกระผมลงจากภูเขาคิชฌกูฏ ได้เห็นภิกษุณีเปรตลอยในอากาศ สังฆาฏิ บาตร ประคตเอว และร่างกายของมันถูกไฟติดลุกโชน จนมันร้องครวญคราง กระผมมี

ความรู้สึกว่า น่าอัศจรรย์จริงไม่เคยปรากฏ ที่มีสัตว์เช่นนี้ มียักษ์เช่นนี้ มีเปรตเช่นนี้ มีการได้อัตภาพเช่นนี้อยู่"

ภิกษุทั้งหลายพากันตำหนิ ประณาม โพนทนาว่า "พระมหาโมคคัลลานะกล่าวอวดอุตตริมนุสสธรรม"

ลำดับนั้น พระผู้มีพระภาคตรัสเรียกภิกษุทั้งหลายมารับสั่งว่า "ภิกษุทั้งหลาย สาวกทั้งหลายที่มีจักษุญาณก็ยังมีอยู่ เพราะสาวกที่รู้ที่เห็นนี้เป็นพยานได้ เมื่อก่อนเราก็เห็นภิกษุณีเปรตนั้นแต่ไม่พยากรณ์ เพราะการพยากรณ์นั้นจะไม่เป็นประโยชน์เกื้อกูลซ้ำจะเป็นทุกข์ยาวนานแก่ผู้ที่ไม่เชื่อเรา ภิกษุทั้งหลาย เปรตนั้นเคยเป็นภิกษุณีชั่วในศาสนาพระกัสสปสัมมาสัมพุทธเจ้า เพราะผลกรรมนั้นจึงตกนรกหมกไหม้อยู่หลายร้อยปี หลายพันปี หลายแสนปีแล้วได้รับอัตภาพเช่นนี้เพราะเศษกรรมที่ยังเหลือ โมคคัลลานะกล่าวจริงจึงไม่ต้องอาบัติ" (เรื่องที่ ๕๓)

เรื่องเปรตมีรูปเป็นสิกขมานา ๑ เรื่อง

สมัยนั้น พระผู้มีพระภาคประทับ ณ พระเวฬุวัน สถานที่ให้เหยื่อกระแต เขตกรุงราชคฤห์ ครั้งนั้น ท่านพระลักขณะกับพระมหาโมคคัลลานะพักอยู่ที่เขาคิชฌกูฏ ครั้นเวลาเช้า พระมหาโมคคัลลานะครองอันตรวาสกถือบาตรและจีวรเข้าไปหาพระลักขณะจนถึงที่อยู่ เชิญชวนว่า "ท่านลักขณะ มาเถิด พวกเราจะไปบิณฑบาตในกรุงราชคฤห์ด้วยกัน" พระลักขณะรับคำแล้ว

ขณะที่พระมหาโมคคัลลานะกำลังลงจากภูเขาคิชฌกูฏ ถึงสถานที่แห่งหนึ่งได้แสดงอาการแย้ม พระลักขณะถามว่า "ท่านโมคคัลลานะ อะไรเป็นเหตุเป็นปัจจัยให้ท่านแสดงอาการแย้ม" พระมหาโมคคัลลานะตอบว่า "ท่านลักขณะ ยังไม่ถึงเวลาตอบปัญหานี้ เมื่อเข้าเฝ้าพระผู้มีพระภาคค่อยถามปัญหานี้เถิด"

ครั้นท่านทั้ง ๒ เที่ยวบิณฑบาตในกรุงราชคฤห์ กลับจากบิณฑบาต หลังจากฉันอาหาร เข้าไปเฝ้าพระผู้มีพระภาคถึงที่ประทับ ถวายบังคมแล้วนั่งลง ณ ที่สมควร ครั้นแล้วพระลักขณะได้กล่าวขึ้นว่า "ท่านมหาโมคคัลลานะ เมื่อท่านลงจากภูเขาคิชฌกูฏ ในกรุงราชคฤห์นี้ ถึงสถานที่แห่งหนึ่งได้แสดงอาการแย้ม อะไรเป็นเหตุ เป็นปัจจัยให้ท่านแสดงอาการแย้ม"

พระมหาโมคคัลลานะตอบว่า "ท่าน เมื่อกระผมลงจากภูเขาคิชฌกูฏ ได้เห็น สิกขมานาเปรต ลอยในอากาศ สังฆาฏิ บาตร ประคตเอว และร่างกายของมันถูกไฟติดลุกโชน จนมันร้องครวญคราง กระผมมีความรู้สึกว่า น่าอัศจรรย์จริงไม่เคยปรากฏ ที่มีสัตว์เช่นนี้ มียักษ์เช่นนี้ มีเปรตเช่นนี้ มีการได้อัตภาพเช่นนี้อยู่"

ภิกษุทั้งหลายพากันตำหนิ ประณาม โพนทนาว่า "พระมหาโมคคัลลานะกล่าวอวดอุตตริมนุสสธรรม"

ลำดับนั้น พระผู้มีพระภาคตรัสเรียกภิกษุทั้งหลายมารับสั่งว่า "ภิกษุทั้งหลาย สาวกทั้งหลายที่มีจักษุญาณก็ยังมีอยู่ เพราะสาวกที่รู้ที่เห็นนี้เป็นพยานได้ เมื่อก่อนเราก็เห็นสิกขมานาเปรตนั้นแต่ไม่พยากรณ์ เพราะการพยากรณ์นั้นจะไม่เป็นประโยชน์เกื้อกูลซ้ำจะเป็นทุกข์ยาวนานแก่ผู้ที่ไม่เชื่อเรา ภิกษุ

ทั้งหลาย เปรตนั้นเคยเป็นสิกขมานาชั่วในศาสนาพระกัสสปสัมมาสัมพุทธเจ้า เพราะผลกรรมนั้นจึงตกนรกหมกไหม้อยู่หลายร้อยปี หลายพันปี หลายแสนปีแล้วได้รับอัตภาพเช่นนี้เพราะเศษกรรมที่ยังเหลือ โมคคัลลานะกล่าวจริงจึงไม่ต้องอาบัติ” (เรื่องที่ ๕๔)

เรื่องเปรตมีรูปเป็นสามเณร ๑ เรื่อง

สมัยนั้น พระผู้มีพระภาคประทับ ณ พระเวฬุวัน สถานที่ให้เหยื่อกระแต เขตกรุงราชคฤห์ ครั้งนั้น ท่านพระลักขณะกับพระมหาโมคคัลลานะพักอยู่ที่เขาคิชฌกูฏ ครั้นเวลาเช้า พระมหาโมคคัลลานะครองอันตรวาสกถือบาตรและจีวรเข้าไปหาพระลักขณะจนถึงที่อยู่ เชิญชวนว่า “ท่านลักขณะ มาเถิด พวกเราจะไปบิณฑบาตในกรุงราชคฤห์ด้วยกัน” พระลักขณะรับคำแล้ว

ขณะที่พระมหาโมคคัลลานะกำลังลงจากภูเขาคิชฌกูฏ ถึงสถานที่แห่งหนึ่งได้แสดงอาการแย้ม พระลักขณะถามว่า “ท่านโมคคัลลานะ อะไรเป็นเหตุเป็นปัจจัยให้ท่านแสดงอาการแย้ม” พระมหาโมคคัลลานะตอบว่า “ท่านลักขณะ ยังไม่ถึงเวลาตอบปัญหานี้ เมื่อเข้าเฝ้าพระผู้มีพระภาคค่อยถามปัญหานี้เถิด”

ครั้นท่านทั้ง ๒ เที่ยวบิณฑบาตในกรุงราชคฤห์ กลับจากบิณฑบาต หลังจากฉันอาหาร เข้าไปเฝ้าพระผู้มีพระภาคถึงที่ประทับ ถวายบังคมแล้วนั่งลง ณ ที่สมควร ครั้นแล้วพระลักขณะได้กล่าวขึ้นว่า “ท่านมหาโมคคัลลานะ เมื่อท่านลงจากภูเขาคิชฌกูฏ ในกรุงราชคฤห์นี้ ถึงสถานที่แห่งหนึ่งได้แสดงอาการแย้ม อะไรเป็นเหตุเป็นปัจจัยให้ท่านแสดงอาการแย้ม”

พระมหาโมคคัลลานะตอบว่า “ท่าน เมื่อกระผมลงจากภูเขาคิชฌกูฏได้เห็นสามเณรเปรต ลอยในอากาศ สังฆาฏิ บาตร ประคตเอว และร่างกายของมันถูกไฟติดลุกโชน จนมันร้องครวญคราง กระผมมีความรู้สึกว่า น่าอัศจรรย์จริงไม่เคยปรากฏ ที่มีสัตว์เช่นนี้ มียักษ์เช่นนี้ มีเปรตเช่นนี้ มีการได้อัตภาพเช่นนี้อยู่”

ภิกษุทั้งหลายพากันตำหนิ ประณาม โพนทนาว่า “พระมหาโมคคัลลานะกล่าวอวดอุตตริมนุสสธรรม”

ลำดับนั้น พระผู้มีพระภาคตรัสเรียกภิกษุทั้งหลายมารับสั่งว่า “ภิกษุทั้งหลาย สาวกทั้งหลายที่มีจักษุญาณก็ยังมีอยู่ เพราะสาวกที่รู้ที่เห็นนี้เป็นพยานได้ เมื่อก่อนเราก็เห็นสามเณรเปรตนั้นแต่ไม่พยากรณ์ เพราะการพยากรณ์นั้นจะไม่เป็นประโยชน์เกื้อกูลซ้ำจะเป็นทุกข์ยาวนานแก่ผู้ที่ไม่เชื่อเรา ภิกษุทั้งหลาย เปรตนั้นเคยเป็น สามเณรชั่วในศาสนาพระกัสสปสัมมาสัมพุทธเจ้า เพราะผลกรรมนั้นจึงตกนรกหมกไหม้อยู่หลายร้อยปี หลายพันปี หลายแสนปีแล้วได้รับอัตภาพเช่นนี้เพราะเศษกรรมที่ยังเหลือ โมคคัลลานะกล่าวจริงจึงไม่ต้องอาบัติ” (เรื่องที่ ๕๕)

เรื่องเปรตมีรูปเป็นสามเณรี ๑ เรื่อง

สมัยนั้น พระผู้มีพระภาคประทับ ณ พระเวฬุวัน สถานที่ให้เหยื่อกระแต เขตกรุงราชคฤห์ ครั้งนั้น ท่านพระลักขณะกับพระมหาโมคคัลลานะพักอยู่ที่เขาคิชฌกูฏ ครั้นเวลาเช้า พระมหาโมคคัลลานะครอง

อันตรวาสกถือบาตรและจีวรเข้าไปหาพระลักขณะจนถึงที่อยู่ เชิญชวนว่า “ท่านลักขณะ มาเถิด พวกเราจะไปบิณฑบาตในกรุงราชคฤห์ด้วยกัน” พระลักขณะรับคำแล้ว

ขณะที่พระมหาโมคคัลลานะกำลังลงจากภูเขาคิชฌกูฏ ถึงสถานที่แห่งหนึ่งได้แสดงอาการแย้ม พระลักขณะถามว่า “ท่านโมคคัลลานะ อะไรเป็นเหตุเป็นปัจจัยให้ท่านแสดงอาการแย้ม” พระมหาโมคคัลลานะตอบว่า “ท่านลักขณะ ยังไม่ถึงเวลาตอบปัญหานี้ เมื่อเข้าเฝ้าพระผู้มีพระภาคค่อยถามปัญหานี้เถิด”

ครั้นท่านทั้ง ๒ เที่ยวบิณฑบาตในกรุงราชคฤห์ กลับจากบิณฑบาต หลังจากฉันอาหาร เข้าไปเฝ้าพระผู้มีพระภาคถึงที่ประทับ ถวายบังคมแล้วนั่งลง ณ ที่สมควร ครั้นแล้วพระลักขณะได้กล่าวขึ้นว่า “ท่านมหาโมคคัลลานะ เมื่อท่านลงจากภูเขาคิชฌกูฏ ในกรุงราชคฤห์นี้ ถึงสถานที่แห่งหนึ่งได้แสดงอาการแย้ม อะไรเป็นเหตุ เป็นปัจจัยให้ท่านแสดงอาการแย้ม”

พระมหาโมคคัลลานะตอบว่า “ท่าน เมื่อกระผมลงจากภูเขาคิชฌกูฏได้เห็นสามเณรีเปรต ลอยในอากาศ สังฆาฏิ บาตร ประคตเอว และร่างกายของมันถูกไฟติดลุกโชน จนมันร้องครวญคราง กระผมมีความรู้สึกว่า น่าอัศจรรย์จริงไม่เคยปรากฏ ที่มีสัตว์เช่นนี้ มียักษ์เช่นนี้ มีเปรตเช่นนี้ มีการได้อัตภาพเช่นนี้อยู่”

ภิกษุทั้งหลายพากันตำหนิ ประณาม โพนทนาว่า “พระมหาโมคคัลลานะกล่าวอวดอุตตริมนุสสธรรม”

ลำดับนั้น พระผู้มีพระภาคตรัสเรียกภิกษุทั้งหลายมารับสั่งว่า “ภิกษุทั้งหลาย สาวกทั้งหลายที่มีจักษุญาณก็ยังมีอยู่ เพราะสาวกที่รู้ที่เห็นนี้เป็นพยานได้ เมื่อก่อนเราก็เห็นสามเณรีเปรตนั้นแต่ไม่พยากรณ์ เพราะการพยากรณ์นั้นจะไม่เป็นประโยชน์เกื้อกูลซ้ำจะเป็นทุกข์ยาวนาน แก่ผู้ที่ไม่เชื่อเรา ภิกษุทั้งหลาย เปรตนั้นเคยเป็น สามเณรีชั่วในศาสนาพระกัสสปสัมมาสัมพุทธเจ้า เพราะผลกรรมนั้นจึงตกนรกหมกไหม้อยู่หลายร้อยปี หลายพันปี หลายแสนปีแล้วได้รับอัตภาพเช่นนี้เพราะเศษกรรมที่ยังเหลือ โมคคัลลานะกล่าวจริงจึงไม่ต้องอาบัติ” (เรื่องที่ ๕๖)

เรื่องแม่น้ำตโปทา ๑ เรื่อง

[๒๓๑] สมัยนั้น พระมหาโมคคัลลานะเรียกภิกษุทั้งหลายมาบอกว่า “ท่านทั้งหลาย แม่น้ำตโปทานี้ไหลมาจากสระน้ำที่ใสเย็นจืดสนิทสะอาดมีท่าเรียบ น่ารื่นรมย์ มีฝูงปลาและเต่าอาศัยอยู่มาก มีดอกบัวขนาดเท่าวงล้อบานอยู่ แต่กระนั้นแม่น้ำตโปทาก็ยังคงร้อนเดือดพล่านไหลไป”

ภิกษุทั้งหลายพากันตำหนิ ประณาม โพนทนาว่า “ไฉนพระมหาโมคคัลลานะพูดอย่างนั้นเล่า ท่านกล่าวอวดอุตตริมนุสสธรรม” แล้วนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ

พระผู้มีพระภาคตรัสว่า “ภิกษุทั้งหลาย แม่น้ำตโปทาไหลผ่านมาระหว่างมหานรก ๒ ขุม ดังนั้นจึงคงเดือดพล่านไหลไป โมคคัลลานะกล่าวจริง ไม่ต้องอาบัติ” (เรื่องที่ ๕๗)

เรื่องการสู้รบในกรุงราชคฤห์ ๑ เรื่อง

สมัยนั้น พระเจ้าพิมพิสารจอมทัพมคธรัฐ ทำสงครามกับพวกเจ้าลิจฉวีแล้วพ่ายแพ้ ภายหลังท้าวเธอทรงระดมพลยกไปรบจนได้ชัยชนะ ให้ตีกลองประกาศชัยชนะในการสงครามว่า “พระราชาทรงชนะพวกเจ้าลิจฉวี”

ลำดับนั้นพระมหาโมคคัลลานะเรียกภิกษุทั้งหลายมาบอกว่า “ท่านทั้งหลาย พระเจ้าแผ่นดินทรงพ่ายแพ้พวกเจ้าลิจฉวี แต่เขาตีกลองประกาศชัยชนะในการสงครามว่า “พระราชาทรงชนะพวกเจ้าลิจฉวี”

ภิกษุพากันตำหนิ ประณาม โพนทนาว่า “ไฉนพระมหาโมคคัลลานะกล่าวอย่างนั้นเล่า ท่านกล่าวอวดอุตตริมนุสสธรรม” แล้วนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ

พระผู้มีพระภาคตรัสว่า “ภิกษุทั้งหลาย ครั้งแรกพระเจ้าแผ่นดินทรงพ่ายแพ้พวกเจ้าลิจฉวี ภายหลังท้าวเธอทรงระดมพลยกไปรบจนได้ชัยชนะ โมคคัลลานะกล่าวจริง ไม่ต้องอาบัติ” (เรื่องที่ ๕๘)

เรื่องได้ยินเสียงช้างลงน้ำ ๑ เรื่อง

[๒๓๒] สมัยนั้น พระมหาโมคคัลลานะเรียกภิกษุทั้งหลายมาบอกว่า “ท่านทั้งหลาย กระผมเข้าอาเนญชสมาธิที่ฝั่งแม่น้ำสัปปินิกาในตำบลนี้ ได้ยินเสียงโขลงช้างลงน้ำแล้วขึ้นจากน้ำส่งเสียงดังเหมือนนกกระเรียน”

ภิกษุทั้งหลายพากันตำหนิ ประณาม โพนทนาว่า “ไฉนพระมหาโมคคัลลานะกล่าวอย่างนั้นเล่า ท่านกล่าวอวดอุตตริมนุสสธรรม” แล้วนำเรื่องนี้กราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ

พระผู้มีพระภาคตรัสว่า “ภิกษุทั้งหลาย สมาธินั้นมีอยู่จริง แต่ยังไม่บริสุทธิ์ โมคคัลลานะกล่าวจริง จึงไม่ต้องอาบัติ” (เรื่องที่ ๕๙)

เรื่องพระอรหันต์โสภิตะระลึกชาติได้ ๕๐๐ กัป ๑ เรื่อง

ครั้งนั้น พระโสภิตะบอกเรียกภิกษุทั้งหลายมาว่า “กระผมระลึกชาติได้ ๕๐๐ กัป”[๑]

ภิกษุทั้งหลายพากันตำหนิ ประณาม โพนทนาว่า “ไฉนพระโสภิตะ กล่าวอย่างนั้นเล่า ท่านกล่าวอวดอุตตริมนุสสธรรม” แล้วนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ

พระผู้มีพระภาคตรัสว่า “ภิกษุทั้งหลาย ชาติในอดีตของโสภิตภิกษุนั้นมีอยู่ แต่มีเพียงชาติเดียวเท่านั้น โสภิตะกล่าวจริง จึงไม่ต้องอาบัติ” (เรื่องที่ ๖๐)

ปาราชิกสิกขาบทที่ ๔ จบ

บทสรุป

[๒๓๓] ท่านทั้งหลาย ธรรม[๒] คือปาราชิก ๔ สิกขาบทข้าพเจ้ายกขึ้นแสดงแล้ว แต่ละข้อ ๆ ซึ่งภิกษุต้องเข้าแล้ว ย่อมอยู่ร่วมกับภิกษุทั้งหลายไม่ได้ เป็น ปาราชิก หาสังวาสมิได้ เหมือนก่อนบวช

---

[๑] กัป ระยะเวลายาวนานมาก โลกประลัยครั้งหนึ่งเป็นกัปหนึ่ง ท่านให้เข้าใจด้วยอุปมาว่า เปรียบเหมือนมีภูเขาศิลาล้วน กว้าง ยาว สูง ด้านละ ๑ โยชน์ ทุก ๑๐๐ ปี มีผู้นำผ้าเนื้อละเอียดอย่างดีมาลูบครั้งหนึ่ง จนกว่าภูเขานั้นจะสึกหรอสิ้นไป กัปหนึ่งยาวนานกว่านั้น

[๒] คำว่า “ธรรม” ในที่นี้หมายถึงอาบัติ (ปาราชิกาติ เอวฺนามกา. ธมฺมาติ อาปตฺติโย คำว่า “ธรรมคือปาราชิก” หมายถึง

ข้าพเจ้าขอถามท่านทั้งหลายในธรรม คือ ปาราชิก ๔ สิกขาบทนั้นว่า “ท่านทั้งหลายบริสุทธิ์แล้วหรือ”

ข้าพเจ้าขอถามเป็นครั้งที่ ๒ ว่า “ท่านทั้งหลายบริสุทธิ์แล้วหรือ”

ข้าพเจ้าขอถามเป็นครั้งที่ ๓ ว่า “ท่านทั้งหลายบริสุทธิ์แล้วหรือ”

ท่านทั้งหลายบริสุทธิ์แล้วในธรรม คือปาราชิก ๔ สิกขาบทนี้ เพราะฉะนั้นจึงนิ่ง ข้าพเจ้าขอถือความนิ่งนั้นเป็นมติอย่างนี้

ปาราชิก จบ

รวมสิกขาบทที่มีในปาราชิกกัณฑ์

ปาราชิกกัณฑ์มี ๔ สิกขาบท คือ

๑. ปาราชิกสิกขาบทที่ ๑ ว่าด้วยการเสพเมถุนธรรม

๒. ปาราชิกสิกขาบทที่ ๒ ว่าด้วยการถือเอาสิ่งของที่เจ้าของไม่ได้ให้

๓. ปาราชิกสิกขาบทที่ ๓ ว่าด้วยการพรากกายมนุษย์

๔. ปาราชิกสิกขาบทที่ ๔ ว่าด้วยการกล่าวอวดอุตตริมนุสสธรรม

สิกขาบทเหล่านี้เป็นที่ตั้งแห่งการตัดรากเหง้า อย่างไม่ต้องสงสัย

ปาราชิกกัณฑ์ จบ

๒. สังฆาทิเสสกัณฑ์

ท่านทั้งหลาย ธรรมคือสังฆาทิเสส ๑๓ สิกขาบทเหล่านี้ มาถึงวาระที่จะยกขึ้นแสดงเป็นข้อ ๆ ตามลำดับ

๑. สุกกวิสัฏฐิสิกขาบท
ว่าด้วยการจงใจทำน้ำอสุจิให้เคลื่อน
เรื่องพระเสยยสกะ

[๒๓๔] สมัยนั้น พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าประทับอยู่ ณ พระเชตวัน อาราม ของอนาถบิณฑิกเศรษฐี เขตกรุงสาวัตถี ครั้งนั้น ท่านพระเสยยสกะไม่ยินดีที่จะประพฤติพรหมจรรย์ เพราะความไม่ยินดีนั้น ท่านจึงซูบผอม หมองคล้ำ ซีดเหลือง เส้นเอ็นขึ้นสะพรั่ง

ท่านพระอุทายีเห็นท่านพระเสยยสกะซูบผอม หมองคล้ำ ซีดเหลือง เส้นเอ็นขึ้นสะพรั่ง จึงได้กล่าวกับท่านว่า “คุณเสยยสกะ ทำไม คุณจึงซูบผอม หมองคล้ำ ซีดเหลือง เส้นเอ็นขึ้นสะพรั่งเล่า คงไม่ยินดีที่จะประพฤติพรหมจรรย์กระมัง”

ท่านพระเสยยสกะรับว่าเป็นอย่างนั้น

อาบัติที่มีชื่ออย่างนี้ กงฺขา.อ. ๑๒๘)

ท่านพระอุทายีแนะนำว่า “ถ้าเป็นอย่างนั้น คุณจงฉันอาหารตามต้องการ จำวัด สรงน้ำตามต้องการเถิด เสร็จแล้วเมื่อคุณเกิดความกระสันถูกราคะรบกวนจิตขึ้นมา ก็จงใช้มือพยายามทำน้ำอสุจิให้เคลื่อน”

“ทำเช่นนี้จะควรหรือ ขอรับ”

“คุณ ทำเช่นนี้ควร ผมเองก็ทำเช่นนี้”

ครั้นเมื่อท่านพระเสยยสกะฉันอาหาร จำวัด สรงน้ำตามต้องการแล้ว เมื่อเกิดความกระสันถูกราคะรบกวนจิตขึ้นมาก็ใช้มือพยายามทำน้ำอสุจิให้เคลื่อน เวลาต่อมา ท่านมีผิวพรรณผ่องใส แลดูอิ่มเอิบ เพื่อนภิกษุถามท่านว่า “ท่านเสยยสกะ เมื่อก่อน ท่านซูบผอม หมองคล้ำ ซีดเหลือง เส้นเอ็นขึ้นสะพรั่ง แต่เวลานี้กลับมีผิวพรรณผ่องใส แลดูอิ่มเอิบ ท่านใช้ยาอะไรหรือ”

พระเสยยสกะตอบว่า “ไม่ได้ใช้ยาอะไร แต่ผมฉันอาหารตามต้องการ จำวัด สรงน้ำตามต้องการ เมื่อเกิดความกระสันถูกราคะรบกวนจิตขึ้นมา ก็ใช้มือพยายามทำน้ำอสุจิให้เคลื่อน”

“ท่านใช้มือที่เปิบข้าวที่เขาถวายด้วยศรัทธาพยายามทำน้ำอสุจิให้เคลื่อนออกมากระนั้นหรือ”

พระเสยยสกะรับว่า “ใช่ ขอรับ”

บรรดาภิกษุผู้มักน้อย ฯลฯ พากันตำหนิ ประณาม โพนทะนาว่า “ไฉนท่านพระเสยยสกะจึงใช้มือพยายามทำน้ำอสุจิให้เคลื่อนเล่า” ครั้นภิกษุทั้งหลายตำหนิพระเสยยสกะโดยประการต่าง ๆ แล้วจึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ

ทรงประชุมสงฆ์บัญญัติสิกขาบท

ลำดับนั้น พระผู้มีพระภาครับสั่งให้ประชุมสงฆ์เพราะเรื่องนี้เป็นต้นเหตุ ทรงสอบถามพระเสยยสกะว่า “เธอใช้มือพยายามทำน้ำอสุจิให้เคลื่อน จริงหรือ” พระเสยยสกะทูลรับว่า “จริงพระพุทธเจ้าข้า” พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าทรงตำหนิว่า “โมฆบุรุษ การกระทำของเธอไม่สมควร ไม่คล้อยตาม ไม่เหมาะสม ไม่ใช่กิจของ สมณะ ใช้ไม่ได้ ไม่ควรทำเลย ไฉนเธอจึงใช้มือพยายามทำน้ำอสุจิให้เคลื่อนเล่า เราแสดงธรรมโดยประการต่าง ๆ เพื่อคลายความกำหนัด มิใช่เพื่อความกำหนัด เพื่อความพราก มิใช่เพื่อความประกอบไว้ เพื่อความไม่ถือมั่น มิใช่เพื่อความถือมั่น มิใช่หรือ เมื่อเราแสดงธรรมเพื่อคลายความกำหนัด เธอก็ยังจะคิดเพื่อความกำหนัด เราแสดงธรรมเพื่อความพราก เธอก็ยังคิดเพื่อความประกอบไว้ เราแสดงธรรมเพื่อความไม่ถือมั่น เธอก็ยังจะคิดเพื่อความถือมั่น โมฆบุรุษ เราแสดงธรรมโดยประการต่าง ๆ เพื่อสำรอกราคะ เพื่อสร่างความเมา เพื่อดับความกระหาย เพื่อถอนความอาลัย เพื่อตัดวัฏฏะ เพื่อความสิ้นตัณหา เพื่อคลายความกำหนัด เพื่อดับทุกข์ เพื่อนิพพาน มิใช่หรือ โมฆบุรุษ เราบอกการละกาม การกำหนดรู้ความสำคัญในกาม การกำจัดความกระหายในกาม การเพิกถอนความตรึกในกาม การระงับความกลัดกลุ้มเพราะกามไว้โดยประการต่าง ๆ มิใช่หรือ การกระทำอย่างนี้มิได้ทำคนที่ยังไม่เลื่อมใสให้เลื่อมใส หรือทำคนที่เลื่อมใสอยู่แล้วให้เลื่อมใสยิ่งขึ้นได้เลย ที่จริง กลับจะทำให้คนที่ไม่เลื่อมใสก็ไม่เลื่อมใสไปเลย คนที่เลื่อมใสอยู่แล้วบางพวกก็จะกลายเป็นอื่นไป”

ครั้นพระผู้มีพระภาคทรงตำหนิพระเสยยสกะโดยประการต่าง ๆ แล้ว ได้ตรัสโทษแห่งความเป็นคนเลี้ยงยาก บำรุงยาก ฯลฯ ตรัสคุณแห่งความเป็นคนเลี้ยงง่าย บำรุงง่าย ฯลฯ ทรงแสดงธรรมีกถาให้เหมาะสมให้คล้อยตามกับเรื่องนั้น แล้วจึงรับสั่งให้ภิกษุทั้งหลายยกสิกขาบทนี้ขึ้นแสดง ดังนี้

พระบัญญัติ

ภิกษุจงใจทำน้ำอสุจิให้เคลื่อน เป็นสังฆาทิเสส

สิกขาบทนี้พระผู้มีพระภาคทรงบัญญัติไว้แก่ภิกษุทั้งหลายอย่างนี้

เรื่องพระเสยยสกะ จบ

เรื่องภิกษุหลายรูป

[๒๓๕] สมัยนั้น ภิกษุทั้งหลายฉันอาหารอันประณีต จำวัดหลับ ขาดสติ สัมปชัญญะ น้ำอสุจิออกมาเพราะความฝัน พวกท่านเกิดความกังวลใจว่า “พระผู้มีพระภาคทรงบัญญัติสิกขาบทไว้ว่า “ภิกษุจงใจทำน้ำอสุจิให้เคลื่อน เป็นสังฆาทิเสส” แต่พวกเรามีน้ำอสุจิออกมาเพราะความฝัน ในความฝันนั้นมีเจตนา พวกเราต้องอาบัติสังฆาทิเสสหรือหนอ” จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุทั้งหลาย เจตนานั้นมีอยู่ แต่ไม่ควรกล่าวว่ามี”[๑]

(ลำดับนั้น พระผู้มีพระภาคทรงแสดงธรรมีกถาเพราะเรื่องนี้เป็นต้นเหตุ แล้วตรัสเรียกภิกษุทั้งหลายมา) ฯลฯ รับสั่งให้ภิกษุทั้งหลายยกสิกขาบทนี้ขึ้นแสดงดังนี้

พระอนุบัญญัติ

[๒๓๖] **ภิกษุจงใจทำน้ำอสุจิให้เคลื่อน เป็นสังฆาทิเสส ยกเว้นไว้แต่ฝัน**

เรื่องภิกษุหลายรูป จบ

สิกขาบทวิภังค์

[๒๓๗] คำว่า **จงใจ** ความว่า รู้อยู่ รู้ดีอยู่ จงใจ ฝ่าฝืนล่วงละเมิด

คำว่า **น้ำอสุจิ** อธิบายว่า น้ำอสุจิมี ๑๐ ชนิด คือ (๑) อสุจิสีเขียว (๒) อสุจิสีเหลือง (๓) อสุจิสีแดง (๔) อสุจิสีขาว (๕) อสุจิสีเหมือนเปรียง (๖) อสุจิสีเหมือนน้ำท่า (๗) อสุจิสีเหมือนน้ำมัน (๘) อสุจิสีเหมือนนมสด (๙) อสุจิสีเหมือนนมส้ม (๑๐) อสุจิสีเหมือนเนยใส

คำว่า **ทำให้เคลื่อน** คือ กิริยาที่ทำให้เคลื่อนจากฐาน ตรัสเรียกว่า ทำให้เคลื่อน

คำว่า **ยกเว้นไว้แต่ฝัน** คือ ยกเว้นความฝัน

คำว่า **เป็นสังฆาทิเสส** ความว่า สำหรับอาบัตินั้น สงฆ์เท่านั้นให้ปริวาส ชักเข้าหาอาบัติเดิม ให้มานัตและเรียกเข้าหมู่ คณะก็ทำไม่ได้ ภิกษุรูปเดียวก็ทำไม่ได้ ฉะนั้นจึงตรัสว่า “เป็นสังฆาทิเสส”

---

[๑] เจตนาที่จะยินดีนั้นมีอยู่ แต่กล่าวไม่ได้ว่ามี (อัพโพหาริก) เพราะเกิดขึ้นนอกเหนือขอบเขต เจตนาในความฝัน เป็นเจตนานอกเหนือขอบเขต (วิ.อ. ๒/๒๓๕/๒-๓)

คำว่า “**เป็นสังฆาทิเสส**” นี้ เป็นการขนานนาม เป็นคำเรียกหมวดอาบัตินั้นนั่นเองโดยอ้อม[๑] เพราะเหตุนั้น จึงตรัสเรียกว่า “เป็นสังฆาทิเสส”

บทภาชนีย์

อุบาย ๔ ประการ

(๑) ภิกษุทำน้ำอสุจิให้เคลื่อนในรูปภายใน (๒) ภิกษุทำน้ำอสุจิให้เคลื่อนในรูปภายนอก (๓) ภิกษุทำน้ำอสุจิให้เคลื่อนในรูปภายในและภายนอก (๔) ภิกษุทำน้ำ อสุจิให้เคลื่อนเมื่อส่ายสะเอวในอากาศ

กาล ๕

(๑) ภิกษุทำน้ำอสุจิให้เคลื่อนเมื่อเกิดความกำหนัด (๒) ภิกษุทำน้ำอสุจิให้เคลื่อนเมื่อปวดอุจจาระ (๓) ภิกษุทำน้ำอสุจิให้เคลื่อนเมื่อปวดปัสสาวะ (๔) ภิกษุทำน้ำอสุจิให้เคลื่อนเมื่อต้องลม (๕) ภิกษุทำน้ำอสุจิให้เคลื่อนเมื่อถูกบุ้งขน

เจตนา ๑๐ ประการ

(๑) ภิกษุทำน้ำอสุจิให้เคลื่อนเพื่อความหายโรค (๒) ภิกษุทำน้ำอสุจิให้เคลื่อนเพื่อความสุข (๓) ภิกษุทำน้ำอสุจิให้เคลื่อนเพื่อเป็นยา (๔) ภิกษุทำน้ำอสุจิให้เคลื่อนเพื่อเป็นทาน (๕) ภิกษุทำน้ำอสุจิให้เคลื่อนเพื่อเป็นบุญ (๖) ภิกษุทำ น้ำอสุจิให้เคลื่อนเพื่อบูชายัญ (๗) ภิกษุทำน้ำอสุจิให้เคลื่อนเพื่อจะไปสวรรค์ (๘) ภิกษุทำน้ำอสุจิให้เคลื่อนเพื่อสืบพันธุ์ (๙) ภิกษุทำน้ำอสุจิให้เคลื่อนเพื่อทดลอง (๑๐) ภิกษุทำน้ำอสุจิให้เคลื่อนเพื่อความสนุก

วัตถุที่ประสงค์ ๑๐ ประการ

(๑) ภิกษุทำน้ำอสุจิสีเขียวให้เคลื่อน (๒) ภิกษุทำน้ำอสุจิสีเหลืองให้เคลื่อน (๓) ภิกษุทำน้ำอสุจิสีแดงให้เคลื่อน (๔) ภิกษุทำน้ำอสุจิสีขาวให้เคลื่อน (๕) ภิกษุ ทำน้ำอสุจิสีเหมือนเปรียงให้เคลื่อน (๖) ภิกษุทำน้ำอสุจิสีเหมือนน้ำท่าให้เคลื่อน (๗) ภิกษุทำน้ำอสุจิสีเหมือนน้ำมันให้เคลื่อน (๘) ภิกษุทำน้ำอสุจิสีเหมือนนมสดให้เคลื่อน (๙) ภิกษุทำน้ำอสุจิสีเหมือนนมส้มให้เคลื่อน (๑๐) ภิกษุทำน้ำอสุจิสีเหมือนเนยใสให้เคลื่อน

[๒๓๘] คำว่า **ในรูปภายใน** ได้แก่ รูปที่มีวิญญาณครองในตัว[๒]

คำว่า **ในรูปภายนอก** ได้แก่ รูปที่มีวิญญาณครองหรือที่ไม่มีวิญญาณครองนอกตัว[๓]

คำว่า **ในรูปภายในและภายนอก** ได้แก่ รูปทั้ง ๒ นั้น

คำว่า **เมื่อส่ายสะเอวในอากาศ** หมายความว่า เมื่อภิกษุพยายามในอากาศ องคชาตใช้การได้

คำว่า **เมื่อเกิดความกำหนัด** คือ เมื่อถูกความกำหนัดรบกวน องคชาตใช้การได้

---

[๑] **สังฆาทิเสส** แปลว่า หมู่อาบัติที่ต้องการสงฆ์ทั้งในระยะเบื้องต้นและในระยะที่เหลือ หมายความว่า ภิกษุผู้ต้องอาบัติสังฆาทิเสส จะออกจากอาบัตินั้นได้ต้องอาศัยสงฆ์ให้ปริวาส ให้มานัต ชักกลับเข้าหาอาบัติเดิม และอัพภาน ในกรรมทั้งหมดนี้ขาดสงฆ์เสียแล้ว ก็ทำไม่สำเร็จ (วิ.อ. (บาลี) ๒/๒๓๗/๖)

[๒] **รูปที่มีวิญญาณครองในตัว** หมายถึง มือเป็นต้นของตน (วิ.อ. (บาลี) ๒/๒๓๘/๘)

[๓] **รูปที่มีวิญญาณครองหรือที่ไม่มีวิญญาณครองนอกตัว** หมายถึง มือเป็นต้นของผู้อื่น (วิ.อ. (บาลี) ๒/๒๓๘/๘)

คำว่า **เมื่อปวดอุจจาระ** คือ เมื่อปวดอุจจาระ องคชาตใช้การได้

คำว่า **เมื่อปวดปัสสาวะ** คือ เมื่อปวดปัสสาวะ องคชาตใช้การได้

คำว่า **เมื่อต้องลม** คือ เมื่อถูกลมรำเพย องคชาตใช้การได้

คำว่า **เมื่อถูกบุ้งขน** คือ เมื่อถูกบุ้งขนเบียดเบียนแล้ว องคชาตใช้การได้

[๒๓๙] คำว่า **เพื่อความหายโรค** คือ มุ่งว่าจะเป็นผู้ไม่มีโรค

คำว่า **เพื่อความสุข** คือ มุ่งว่าจะให้เกิดสุขเวทนา

คำว่า **เพื่อเป็นยา** คือ มุ่งว่าจะเป็นยา

คำว่า **เพื่อเป็นทาน** คือ มุ่งว่าจะให้ทาน

คำว่า **เพื่อเป็นบุญ** คือ มุ่งว่าจะเป็นบุญ

คำว่า **เพื่อบูชายัญ** คือ มุ่งว่าจะบูชายัญ

คำว่า **เพื่อจะไปสวรรค์** คือ มุ่งว่าจะได้ไปสวรรค์

คำว่า **เพื่อสืบพันธุ์** คือ มุ่งว่าจักสืบพันธุ์

คำว่า **เพื่อทดลอง** คือ ทดลองว่า น้ำอสุจิจักเป็นสีเขียว น้ำอสุจิจักเป็นสีเหลือง น้ำอสุจิจักเป็นสีแดง น้ำอสุจิจักเป็นสีขาว น้ำอสุจิจักเป็นสีเหมือนเปรียง น้ำอสุจิจักเป็นสีเหมือนน้ำท่า น้ำอสุจิจักเป็นสีเหมือนน้ำมัน น้ำอสุจิจักเป็นสีเหมือนนมสด น้ำอสุจิจักเป็นสีเหมือนนมส้ม น้ำอสุจิจักเป็นสีเหมือนเนยใส

คำว่า เพื่อความสนุก คือ มีความประสงค์จะเล่น

สุทธิกสังฆาทิเสส

อุบายทำให้น้ำอสุจิเคลื่อน ๔ อย่าง

[๒๔๐] (๑) ภิกษุจงใจพยายามในรูปภายใน น้ำอสุจิเคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

(๒) ภิกษุจงใจพยายามในรูปภายนอก น้ำอสุจิเคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

(๓) ภิกษุจงใจพยายามในรูปภายในและภายนอก น้ำอสุจิเคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

(๔) ภิกษุจงใจพยายามส่ายสะเอวในอากาศ น้ำอสุจิเคลื่อน ต้องอาบัติ สังฆาทิเสส

น้ำอสุจิเคลื่อน ๕ กาล

(๑) ภิกษุจงใจพยายามเมื่อเกิดความกำหนัด น้ำอสุจิเคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

(๒) ภิกษุจงใจพยายามเมื่อปวดอุจจาระ น้ำอสุจิเคลื่อน ต้องอาบัติ สังฆาทิเสส

(๓) ภิกษุจงใจพยายามเมื่อปวดปัสสาวะ น้ำอสุจิเคลื่อน ต้องอาบัติ สังฆาทิเสส

(๔) ภิกษุจงใจพยายามเมื่อต้องลม น้ำอสุจิเคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

(๕) ภิกษุจงใจพยายามเมื่อถูกบุ้งขน น้ำอสุจิเคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

เจตนา ๑๐ อย่าง[๑]

(๑) ภิกษุจงใจพยายาม เพื่อความหายโรค น้ำอสุจิเคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

---

[๑] ในเจตนา ๑๐ อย่างนี้ ปรับอาบัติสังฆาทิเสส ๑๐ ตัวตามจำนวนเจตนา แต่ในที่นี้ แปลละข้อความไว้

(๒) ภิกษุจงใจพยายามเพื่อความสุข (๓) ...เพื่อเป็นยา (๔) ...เพื่อเป็นทาน (๕) ...เพื่อเป็นบุญ (๖) ...เพื่อบูชายัญ (๗) ...เพื่อจะไปสวรรค์ (๘) ...เพื่อสืบพันธุ์ (๙) ...เพื่อทดลอง (๑๐) ...เพื่อความสนุก น้ำอสุจิเคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

วัตถุประสงค์ ๑๐ อย่าง

(๑) ภิกษุจงใจพยายาม น้ำอสุจิสีเขียวเคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

(๒) ภิกษุจงใจพยายาม น้ำอสุจิสีเหลือง (๓) ...น้ำอสุจิสีแดง (๔) ...น้ำอสุจิสีขาว (๕) ...น้ำอสุจิสีเหมือนเปรียง (๖) ...น้ำอสุจิสีเหมือนน้ำท่า (๗) ...น้ำอสุจิ สีเหมือนน้ำมัน (๘) ...น้ำอสุจิสีเหมือนนมสด (๙) ...น้ำอสุจิสีเหมือนนมส้ม (๑๐) ...น้ำอสุจิสีเหมือนเนยใสเคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

สุทธิก จบ

ขัณฑจักร[๑]

มีเจตนาอย่างเดียวเป็นมูล

ภิกษุจงใจพยายาม เพื่อความหายโรคและเพื่อความสุข น้ำอสุจิเคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจพยายาม เพื่อความหายโรคและเพื่อเป็นยา ฯลฯ เพื่อความหายโรคและเพื่อเป็นทาน ฯลฯ เพื่อความหายโรคและเพื่อเป็นบุญ ฯลฯ เพื่อความหายโรคและเพื่อบูชายัญ ฯลฯ เพื่อความหายโรคและเพื่อจะไปสวรรค์ ฯลฯ เพื่อความหายโรคและเพื่อสืบพันธุ์ ฯลฯ เพื่อความหายโรคและเพื่อทดลอง ฯลฯ ภิกษุจงใจพยายามเพื่อความหายโรคและเพื่อความสนุก น้ำอสุจิเคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ขัณฑจักรมีเจตนาอย่างเดียวเป็นมูล จบ

พัทธจักร[๒]

มีเจตนาอย่างเดียวเป็นมูล หมวดที่ ๑

[๒๔๑] ภิกษุจงใจพยายาม เพื่อความสุขและเพื่อเป็นยา น้ำอสุจิเคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจพยายาม เพื่อความสุขและเพื่อเป็นทาน ฯลฯ เพื่อความสุขและเพื่อ เป็นบุญ ฯลฯ เพื่อความสุขและเพื่อบูชายัญ ฯลฯ เพื่อความสุขและเพื่อจะไปสวรรค์ ฯลฯ เพื่อความสุขและเพื่อสืบพันธุ์ ฯลฯ เพื่อความสุขและเพื่อทดลอง ฯลฯ ภิกษุ จงใจพยายามเพื่อความสุขและเพื่อความสนุก น้ำอสุจิเคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจพยายามเพื่อความสุขและเพื่อความหายโรค น้ำอสุจิเคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

มีเจตนาอย่างเดียวเป็นมูล หมวดที่ ๒

[๒๔๒] ภิกษุจงใจพยายาม เพื่อเป็นยาและเพื่อเป็นทาน น้ำอสุจิเคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

---

[๑] **ขัณฑจักร** แปลว่า เวียนขาดตอน หรือหมุนขาดตอน หมายถึง หมุนรอบเดียวจบ

[๒] **พัทธจักร** แปลว่า เวียนเนื่องถึงกัน หรือหมุนเนื่องถึงกัน หมายถึงหมุนต่อเนื่องกันหลายรอบจึงจบ (ในที่นี้หมุน ๙ รอบ ตามจำนวนเจตนา ๑๐)

ภิกษุจงใจพยายาม เพื่อเป็นยาและเพื่อเป็นบุญ ฯลฯ เพื่อเป็นยาและเพื่อบูชายัญ ฯลฯ เพื่อเป็นยาและเพื่อจะไปสวรรค์ ฯลฯ เพื่อเป็นยาและเพื่อสืบพันธุ์ ฯลฯ เพื่อเป็นยาและเพื่อทดลอง ฯลฯ ภิกษุจงใจพยายามเพื่อเป็นยาและเพื่อความสนุก น้ำอสุจิเคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจพยายาม เพื่อเป็นยาและเพื่อความหายโรค ฯลฯ ภิกษุจงใจพยายามเพื่อเป็นยาและเพื่อความสุข น้ำอสุจิเคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

มีเจตนาอย่างเดียวเป็นมูล หมวดที่ ๓

ภิกษุจงใจพยายาม เพื่อเป็นทานและเพื่อเป็นบุญ น้ำอสุจิเคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจพยายาม เพื่อเป็นทานและเพื่อบูชายัญ ฯลฯ เพื่อเป็นทานและเพื่อจะไปสวรรค์ ฯลฯ เพื่อเป็นทานและเพื่อสืบพันธุ์ ฯลฯ เพื่อเป็นทานและเพื่อทดลอง ฯลฯ ภิกษุจงใจพยายามเพื่อเป็นทานและเพื่อความสนุก น้ำอสุจิเคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจพยายาม เพื่อเป็นทานและเพื่อความหายโรค ฯลฯ ภิกษุจงใจพยายามเพื่อเป็นทานและเพื่อความสุข ฯลฯ เพื่อเป็นทานและเพื่อเป็นยา น้ำอสุจิเคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

มีเจตนาอย่างเดียวเป็นมูล หมวดที่ ๔

ภิกษุจงใจพยายาม เพื่อเป็นบุญและเพื่อบูชายัญ น้ำอสุจิเคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจพยายาม เพื่อเป็นบุญและเพื่อจะไปสวรรค์ ฯลฯ เพื่อเป็นบุญและเพื่อสืบพันธุ์ ฯลฯ เพื่อเป็นบุญและเพื่อทดลอง ฯลฯ ภิกษุจงใจพยายามเพื่อเป็นบุญและเพื่อความสนุก น้ำอสุจิเคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจพยายาม เพื่อเป็นบุญและเพื่อความหายโรค ฯลฯ เพื่อเป็นบุญและเพื่อความสุข ฯลฯ เพื่อเป็นบุญและเพื่อเป็นยา ฯลฯ ภิกษุจงใจพยายามเพื่อเป็นบุญและเพื่อเป็นทาน น้ำอสุจิเคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

มีเจตนาอย่างเดียวเป็นมูล หมวดที่ ๕

ภิกษุจงใจพยายาม เพื่อบูชายัญและเพื่อจะไปสวรรค์ น้ำอสุจิเคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจพยายาม เพื่อบูชายัญและเพื่อสืบพันธุ์ ฯลฯ เพื่อบูชายัญและเพื่อทดลอง ฯลฯ ภิกษุจงใจพยายามเพื่อบูชายัญและเพื่อความสนุก น้ำอสุจิเคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจพยายาม เพื่อบูชายัญและเพื่อความหายโรค ฯลฯ เพื่อบูชายัญและเพื่อความสุข ฯลฯ เพื่อบูชายัญและเพื่อเป็นยา ฯลฯ เพื่อบูชายัญและเพื่อเป็นทาน.. ภิกษุจงใจพยายามเพื่อบูชายัญและเพื่อเป็นบุญ น้ำอสุจิเคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

มีเจตนาอย่างเดียวเป็นมูล หมวดที่ ๖

ภิกษุจงใจพยายาม เพื่อจะไปสวรรค์และเพื่อสืบพันธุ์ ฯลฯ เพื่อจะไปสวรรค์และเพื่อทดลอง ฯลฯ ภิกษุจงใจพยายามเพื่อจะไปสวรรค์และเพื่อความสนุก น้ำอสุจิเคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจพยายาม เพื่อจะไปสวรรค์และเพื่อความหายโรค ฯลฯ เพื่อจะไปสวรรค์และเพื่อความสุข ฯลฯ เพื่อจะไปสวรรค์และเพื่อเป็นยา ฯลฯ เพื่อจะไปสวรรค์ และเพื่อเป็นทาน ฯลฯ เพื่อจะไปสวรรค์และเพื่อเป็นบุญ ฯลฯ ภิกษุจงใจพยายามเพื่อจะไปสวรรค์และเพื่อบูชายัญ น้ำอสุจิเคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

มีเจตนาอย่างเดียวเป็นมูล หมวดที่ ๗

ภิกษุจงใจพยายาม เพื่อสืบพันธุ์และเพื่อทดลอง ฯลฯ เพื่อสืบพันธุ์และเพื่อความสนุก น้ำอสุจิเคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจพยายาม เพื่อสืบพันธุ์และเพื่อความหายโรค ฯลฯ เพื่อสืบพันธุ์และเพื่อความสุข ฯลฯ เพื่อสืบพันธุ์และเพื่อเป็นยา ฯลฯ เพื่อสืบพันธุ์และเพื่อเป็นทาน ฯลฯ เพื่อสืบพันธุ์และเพื่อเป็นบุญ ฯลฯ เพื่อสืบพันธุ์และเพื่อบูชายัญ ฯลฯ ภิกษุ จงใจพยายามเพื่อสืบพันธุ์และเพื่อจะไปสวรรค์ น้ำอสุจิเคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

มีเจตนาอย่างเดียวเป็นมูล หมวดที่ ๘

ภิกษุจงใจพยายาม เพื่อทดลองและเพื่อความสนุก น้ำอสุจิเคลื่อน ต้องอาบัติ สังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจพยายาม เพื่อทดลองและเพื่อความหายโรค ฯลฯ เพื่อทดลองและเพื่อความสุข ฯลฯ เพื่อทดลองและเพื่อเป็นยา ฯลฯ เพื่อทดลองและเพื่อเป็นทาน ฯลฯ เพื่อทดลองและเพื่อเป็นบุญ ฯลฯ เพื่อทดลองและเพื่อบูชายัญ ฯลฯ เพื่อทดลองและเพื่อจะไปสวรรค์ ฯลฯ ภิกษุจงใจพยายามเพื่อทดลองและเพื่อสืบพันธุ์ น้ำอสุจิเคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

มีเจตนาอย่างเดียวเป็นมูล หมวดที่ ๙

ภิกษุจงใจพยายาม เพื่อความสนุกและเพื่อความหายโรค น้ำอสุจิเคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจพยายาม เพื่อความสนุกและเพื่อความสุข ฯลฯ เพื่อความสนุกและเพื่อเป็นยา ฯลฯ เพื่อความสนุกและเพื่อเป็นทาน ฯลฯ เพื่อความสนุกและเพื่อเป็นบุญ ฯลฯ เพื่อความสนุกและเพื่อบูชายัญ ฯลฯ เพื่อความสนุกและเพื่อจะไป สวรรค์ ฯลฯ เพื่อความสนุกและเพื่อสืบพันธุ์ ฯลฯ ภิกษุจงใจพยายามเพื่อความสนุกและเพื่อทดลอง น้ำอสุจิเคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

พัทธจักรมีเจตนาอย่างเดียวเป็นมูล จบ

ขัณฑจักร

มีเจตนา ๒ อย่างเป็นมูล

ภิกษุจงใจพยายาม เพื่อความหายโรค เพื่อความสุขและเพื่อเป็นยา น้ำอสุจิเคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส ฯลฯ ภิกษุจงใจพยายามเพื่อความหายโรค เพื่อความสุขและเพื่อความสนุก น้ำอสุจิเคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ขัณฑจักรมีเจตนา ๒ อย่างเป็นมูล จบ

พัทธจักร

มีเจตนา ๒ อย่างเป็นมูล หมวดที่ ๑

ภิกษุจงใจพยายาม เพื่อความสุข เพื่อเป็นยาและเพื่อเป็นทาน น้ำอสุจิเคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจพยายาม เพื่อความสุข เพื่อเป็นยาและเพื่อความสนุก ฯลฯ ภิกษุจงใจพยายามเพื่อความสุข เพื่อเป็นยาและเพื่อความหายโรค น้ำอสุจิเคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

พัทธจักรมีเจตนา ๒ อย่างเป็นมูล ย่อไว้แล้ว

มีเจตนา ๒ อย่างเป็นมูล

ภิกษุจงใจพยายาม เพื่อทดลอง เพื่อความสนุกและเพื่อความหายโรค น้ำอสุจิเคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส ฯลฯ ภิกษุจงใจพยายามเพื่อทดลอง เพื่อความสนุกและเพื่อสืบพันธุ์ น้ำอสุจิเคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

พัทธจักรมีเจตนา ๒ อย่างเป็นมูล จบ

พัทธจักร ติมูลกนัยก็ดี จตุมูลกนัยก็ดี ปัญจมูลกนัยก็ดี ฉมูลกนัยก็ดี สัตต มูลกนัยก็ดี อัฏฐมูลกนัยก็ดี นวมูลกนัยก็ดี บัณฑิตพึงตั้งขยายให้เหมือนกัน

คำที่จะกล่าวต่อไปนี้เป็นพัทธจักรสัพพมูลกนัย

สัพพมูลกนัย

[๒๔๓] ภิกษุจงใจพยายาม เพื่อความหายโรค เพื่อความสุข เพื่อเป็นยา เพื่อเป็นทาน เพื่อเป็นบุญ เพื่อบูชายัญ เพื่อจะไปสวรรค์ เพื่อสืบพันธุ์ เพื่อทดลอง และเพื่อความสนุก น้ำอสุจิเคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

สัพพมูลกนัย จบ

ขัณฑจักร

มีวัตถุประสงค์อย่างเดียวเป็นมูล

[๒๔๔] ภิกษุจงใจพยายาม น้ำอสุจิสีเขียวและสีเหลืองเคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจพยายาม น้ำอสุจิสีเขียวและสีแดง ฯลฯ น้ำอสุจิสีเขียวและสีขาว ฯลฯ น้ำอสุจิสีเขียวและสีเหมือนเปรียง ฯลฯ น้ำอสุจิสีเขียวและสีเหมือนน้ำท่า ฯลฯ น้ำอสุจิสีเขียวและสีเหมือนน้ำมัน ฯลฯ น้ำอสุจิสีเขียวและสีเหมือนนมสด ฯลฯ น้ำอสุจิสีเขียวและสีเหมือนนมส้ม ฯลฯ ภิกษุจงใจพยายาม น้ำอสุจิสีเขียวและสีเหมือนเนยใสเคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ขัณฑจักรมีวัตถุประสงค์อย่างเดียวเป็นมูล จบ

พัทธจักรแห่งเอกมูลกนัย

[๒๔๕] ภิกษุจงใจพยายาม น้ำอสุจิสีเหลืองและสีแดงเคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจพยายาม น้ำอสุจิสีเหลืองและสีขาว ฯลฯ น้ำอสุจิสีเหลืองและสี เหมือนเปรียง ฯลฯ น้ำอสุจิสีเหลืองและสีเหมือนน้ำท่า ฯลฯ น้ำอสุจิสีเหลืองและสีเหมือนน้ำมัน ฯลฯ น้ำอสุจิสีเหลืองและสีเหมือน

นมสด ฯลฯ น้ำอสุจิสีเหลืองและสีเหมือนนมส้ม ฯลฯ ภิกษุจงใจพยายาม น้ำอสุจิสีเหลืองและสีเหมือนเนยใสเคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจพยายาม น้ำอสุจิสีเหลืองและสีเขียวเคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

พัทธจักรแห่งเอกมูลกนัย จบ

พัทธจักร
มีวัตถุประสงค์อย่างเดียวเป็นมูล หมวดที่ ๑

[๒๔๖] ภิกษุจงใจพยายาม น้ำอสุจิสีแดงและสีขาวเคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจพยายาม น้ำอสุจิสีแดงและสีเหมือนเปรียง ฯลฯ น้ำอสุจิสีแดงและสีเหมือนน้ำท่า ฯลฯ น้ำอสุจิสีแดงและสีเหมือนน้ำมัน ฯลฯ น้ำอสุจิสีแดงและสีเหมือนนมสด ฯลฯ น้ำอสุจิสีแดงและสีเหมือนนมส้ม ฯลฯ ภิกษุจงใจพยายาม น้ำอสุจิสีแดงและสีเหมือนเนยใสเคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจพยายาม น้ำอสุจิสีแดงและสีเขียว ฯลฯ ภิกษุจงใจพยายาม น้ำอสุจิสีแดงและสีเหลืองเคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

มีวัตถุประสงค์อย่างเดียวเป็นมูล หมวดที่ ๒

ภิกษุจงใจพยายาม น้ำอสุจิสีขาวและสีเหมือนเปรียง ฯลฯ น้ำอสุจิสีขาวและสีเหมือนน้ำท่า ฯลฯ น้ำอสุจิสีขาวและสีเหมือนน้ำมัน ฯลฯ น้ำอสุจิสีขาวและสี เหมือนนมสด ฯลฯ น้ำอสุจิสีขาวและสีเหมือนนมส้ม ฯลฯ ภิกษุจงใจพยายาม น้ำอสุจิสีขาวและสีเหมือนเนยใสเคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจพยายาม น้ำอสุจิสีขาวและสีเขียว ฯลฯ น้ำอสุจิสีขาวและสีเหลือง ฯลฯ ภิกษุจงใจพยายาม น้ำอสุจิสีขาวและสีแดงเคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

มีวัตถุประสงค์อย่างเดียวเป็นมูล หมวดที่ ๓

ภิกษุจงใจพยายาม น้ำอสุจิสีเหมือนเปรียงและสีเหมือนน้ำท่า ฯลฯ น้ำอสุจิสีเหมือนเปรียงและสีเหมือนน้ำมัน ฯลฯ น้ำอสุจิสีเหมือนเปรียงและสีเหมือนนมสด ฯลฯ น้ำอสุจิสีเหมือนเปรียงและสีเหมือนนมส้ม ฯลฯ ภิกษุจงใจพยายาม น้ำอสุจิสีเหมือนเปรียงและสีเหมือนเนยใสเคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจพยายาม น้ำอสุจิสีเหมือนเปรียงและสีเขียว ฯลฯ น้ำอสุจิสีเหมือน เปรียงและสีเหลือง ฯลฯ น้ำอสุจิสีเหมือนเปรียงและสีแดง ฯลฯ ภิกษุจงใจพยายาม น้ำอสุจิสีเหมือนเปรียงและสีขาวเคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

มีวัตถุประสงค์อย่างเดียวเป็นมูล หมวดที่ ๔

ภิกษุจงใจพยายาม น้ำอสุจิสีเหมือนน้ำท่าและสีเหมือนน้ำมัน ฯลฯ น้ำอสุจิสีเหมือนน้ำท่าและสีเหมือนนมสด ฯลฯ น้ำอสุจิสีเหมือนน้ำท่าและสีเหมือนนมส้ม ฯลฯ ภิกษุจงใจพยายาม น้ำอสุจิสีเหมือนน้ำท่าและสีเหมือนเนยใสเคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจพยายาม น้ำอสุจิสีเหมือนน้ำท่าและสีเขียว ฯลฯ น้ำอสุจิสีเหมือนน้ำท่าและสีเหลือง...น้ำอสุจิสีเหมือนน้ำท่าและสีแดง ฯลฯ น้ำอสุจิสีเหมือนน้ำท่าและสีขาว ฯลฯ ภิกษุจงใจพยายาม น้ำอสุจิสีเหมือนน้ำท่าและสีเหมือนเปรียงเคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

มีวัตถุประสงค์อย่างเดียวเป็นมูล หมวดที่ ๕

ภิกษุจงใจพยายาม น้ำอสุจิสีเหมือนน้ำมันและสีเหมือนนมสด ฯลฯ น้ำอสุจิสีเหมือนน้ำมันและสีเหมือนนมส้ม ฯลฯ ภิกษุจงใจพยายาม น้ำอสุจิสีเหมือนน้ำมันและสีเหมือนเนยใสเคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจพยายาม น้ำอสุจิสีเหมือนน้ำมันและสีเขียว ฯลฯ น้ำอสุจิสีเหมือนน้ำมันและสีเหลือง... น้ำอสุจิสีเหมือนน้ำมันและสีแดง ฯลฯ น้ำอสุจิสีเหมือนน้ำมันและสีขาว ฯลฯ น้ำอสุจิสีเหมือนน้ำมันและสีเหมือนเปรียง ฯลฯ ภิกษุจงใจพยายาม น้ำอสุจิสีเหมือนน้ำมันและสีเหมือนน้ำท่าเคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

มีวัตถุประสงค์อย่างเดียวเป็นมูล หมวดที่ ๖

ภิกษุจงใจพยายาม น้ำอสุจิสีเหมือนนมสดและสีเหมือนนมส้ม ฯลฯ น้ำอสุจิสีเหมือนนมสดและสีเหมือนเนยใสเคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจพยายาม น้ำอสุจิสีเหมือนนมสดและสีเขียว ฯลฯ น้ำอสุจิสีเหมือนนมสดและสีเหลือง ฯลฯ น้ำอสุจิสีเหมือนนมสดและสีแดง ฯลฯ น้ำอสุจิสีเหมือนนมสดและสีขาว ฯลฯ น้ำอสุจิสีเหมือนนมสดและสีเหมือนเปรียง ฯลฯ น้ำอสุจิสีเหมือนนมสดและสีเหมือนน้ำท่า ฯลฯ ภิกษุจงใจพยายาม น้ำอสุจิสีเหมือนนมสดและสีเหมือนน้ำมันเคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

มีวัตถุประสงค์อย่างเดียวเป็นมูล หมวดที่ ๗

ภิกษุจงใจพยายาม น้ำอสุจิสีเหมือนนมส้มและสีเหมือนเนยใสเคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจพยายาม น้ำอสุจิสีเหมือนนมส้มและสีเขียว ฯลฯ น้ำอสุจิสีเหมือนนมส้มและสีเหลือง ฯลฯ น้ำอสุจิสีเหมือนนมส้มและสีแดง ฯลฯ อสุจิสีเหมือนนมส้มและสีขาว ฯลฯ น้ำอสุจิสีเหมือนนมส้มและสีเหมือนเปรียง ฯลฯ น้ำอสุจิ สีเหมือนนมส้มและสีเหมือนน้ำท่า ฯลฯ น้ำอสุจิสีเหมือนนมส้มและสีเหมือนน้ำมัน ฯลฯ ภิกษุจงใจพยายาม น้ำอสุจิสีเหมือนนมส้มและสีเหมือนนมสดเคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

มีวัตถุประสงค์อย่างเดียวเป็นมูล หมวดที่ ๘

ภิกษุจงใจพยายาม น้ำอสุจิสีเหมือนเนยใสและสีเขียวเคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจพยายาม น้ำอสุจิสีเหมือนเนยใสและสีเหลือง ฯลฯ น้ำอสุจิสีเหมือนเนยใสและสีแดง ฯลฯ น้ำอสุจิสีเหมือนเนยใสและสีขาว ฯลฯ อสุจิสีเหมือนเนยใสและสีเหมือนเปรียง ฯลฯ น้ำอสุจิสีเหมือนเนยใสและสีเหมือนน้ำท่า ฯลฯ น้ำอสุจิสีเหมือนเนยใสและสีเหมือนน้ำมัน ฯลฯ น้ำอสุจิสีเหมือนเนยใสและสีเหมือนนมสด ฯลฯ ภิกษุจงใจพยายาม น้ำอสุจิสีเหมือนเนยใสและสีเหมือนนมส้มเคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

พัทธจักรมีวัตถุประสงค์อย่างเดียวเป็นมูล จบ

ขัณฑจักร
มีวัตถุประสงค์ ๒ อย่างเป็นมูล

ภิกษุจงใจพยายาม น้ำอสุจิสีเขียว สีเหลืองและสีแดงเคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจพยายาม น้ำอสุจิสีเขียว สีเหลืองและสีขาวเคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส ฯลฯ ภิกษุจงใจพยายาม น้ำอสุจิสีเขียว สีเหลืองและสีเหมือนเนยใสเคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ขัณฑจักรมีวัตถุประสงค์ ๒ อย่างเป็นมูล จบ

พัทธจักร
มีวัตถุประสงค์ ๒ อย่างเป็นมูล

ภิกษุจงใจพยายาม น้ำอสุจิสีเหลือง สีแดงและสีขาวเคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส ฯลฯ น้ำอสุจิสีเหลือง สีแดง และสีเหมือนเนยใส ฯลฯ ภิกษุจงใจพยายาม น้ำอสุจิสีเหลือง สีแดงและสีเขียวเคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

พัทธจักรมีวัตถุประสงค์ ๒ อย่างเป็นมูล ย่อไว้แล้ว

พัทธจักร
มีวัตถุประสงค์ ๒ อย่างเป็นมูล

ภิกษุจงใจพยายาม น้ำอสุจิสีเหมือนนมส้ม สีเหมือนเนยใสและสีเขียวเคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส ฯลฯ ภิกษุจงใจพยายาม น้ำอสุจิสีเหมือนนมส้ม สีเหมือนเนยใสและสีเหมือนนมสดเคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

พัทธจักรมีวัตถุประสงค์ ๒ อย่างเป็นมูล จบ

พัทธจักร ติมูลกนัยก็ดี จตุมูลกนัยก็ดี ปัญจมูลกนัยก็ดี ฉมูลกนัยก็ดี สัตต มูลกนัยก็ดี อัฏฐมูลกนัยก็ดี นวมูลกนัยก็ดี บัณฑิตพึงตั้งขยายให้เหมือนกัน

คำที่จะกล่าวต่อไปนี้เป็นพัทธจักรสัพพมูลกนัย

สัพพมูลกนัย

[๒๔๗] ภิกษุจงใจพยายาม น้ำอสุจิสีเขียว สีเหลือง สีแดง สีขาว สีเหมือน เปรียง สีเหมือนน้ำท่า สีเหมือนน้ำมัน สีเหมือนนมสด สีเหมือนนมส้มและสีเหมือนเนยใสเคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

สัพพมูลกนัย จบ

อุภโตพัทธมิสสกจักร

[๒๔๘] ภิกษุจงใจพยายามเพื่อความหายโรค น้ำอสุจิสีเขียวเคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจพยายาม เพื่อความหายโรคและเพื่อความสุข น้ำอสุจิสีเขียวและสีเหลืองเคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจพยายาม เพื่อความหายโรค เพื่อความสุขและเพื่อเป็นยา น้ำอสุจิสีเขียว สีเหลืองและสีแดงเคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจพยายาม เพื่อความหายโรค เพื่อความสุข เพื่อเป็นยาและเพื่อเป็นทาน น้ำอสุจิสีเขียว สีเหลือง สีแดงและสีขาวเคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจพยายาม เพื่อความหายโรค เพื่อความสุข เพื่อเป็นยา เพื่อเป็นทานและเพื่อเป็นบุญ น้ำอสุจิสีเขียว สีเหลือง สีแดงและสีเหมือนเปรียงเคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจพยายาม เพื่อความหายโรค เพื่อความสุข เพื่อเป็นยา เพื่อเป็นทาน เพื่อเป็นบุญ และเพื่อบูชายัญ น้ำอสุจิสีเขียว สีเหลือง สีแดง สีขาว สีเหมือนเปรียง และสีเหมือนน้ำท่าเคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจพยายาม เพื่อความหายโรค เพื่อความสุข เพื่อเป็นยา เพื่อเป็นทาน เพื่อเป็นบุญ เพื่อบูชายัญ และเพื่อจะไปสวรรค์ น้ำอสุจิสีเขียว สีเหลือง สีแดง สีขาว สีเหมือนเปรียง สีเหมือนน้ำท่าและสีเหมือนน้ำมันเคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจพยายาม เพื่อความหายโรค เพื่อความสุข เพื่อเป็นยา เพื่อเป็นทาน เพื่อเป็นบุญ เพื่อบูชายัญ เพื่อจะไปสวรรค์ และเพื่อสืบพันธุ์ น้ำอสุจิสีเขียว สีเหลือง สีแดง สีขาว สีเหมือนเปรียง สีเหมือนน้ำท่า สีเหมือนน้ำมัน และสีเหมือนนมสดเคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจพยายาม เพื่อความหายโรค เพื่อความสุข เพื่อเป็นยา เพื่อเป็นทาน เพื่อเป็นบุญ เพื่อบูชายัญ เพื่อจะไปสวรรค์ เพื่อสืบพันธุ์และเพื่อทดลอง น้ำอสุจิสีเขียว สีเหลือง สีแดง สีขาว สีเหมือนเปรียง สีเหมือนน้ำท่า สีเหมือนน้ำมัน สีเหมือนนมสด และสีเหมือนนมส้มเคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจพยายาม เพื่อความหายโรค เพื่อความสุข เพื่อเป็นยา เพื่อเป็นทาน เพื่อเป็นบุญ เพื่อบูชายัญ เพื่อจะไปสวรรค์ เพื่อสืบพันธุ์ เพื่อทดลอง และเพื่อความสนุก น้ำอสุจิสีเขียว สีเหลือง สีแดง สีขาว สีเหมือนเปรียง สีเหมือนน้ำท่า สีเหมือนน้ำมัน สีเหมือนนมสด สีเหมือนนมส้ม และสีเหมือนเนยใสเคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

อุภโตพัทธมิสสกจักร จบ

ขัณฑจักร

[๒๔๙] ภิกษุจงใจจะทำน้ำอสุจิสีเขียวให้เคลื่อน พยายามอยู่ แต่น้ำอสุจิสีเหลืองเคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจจะทำน้ำอสุจิสีเขียวให้เคลื่อน พยายามอยู่ แต่น้ำอสุจิสีแดงเคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจจะทำน้ำอสุจิสีเขียวให้เคลื่อน พยายามอยู่ แต่น้ำอสุจิสีขาวเคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจจะทำน้ำอสุจิสีเขียวให้เคลื่อน พยายามอยู่ แต่น้ำอสุจิสีเหมือน เปรียงเคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจจะทำน้ำอสุจิสีเขียวให้เคลื่อน พยายามอยู่ แต่น้ำอสุจิสีเหมือน น้ำท่าเคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจจะทำน้ำอสุจิสีเขียวให้เคลื่อน พยายามอยู่ แต่น้ำอสุจิสีเหมือน น้ำมันเคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจจะทำน้ำอสุจิสีเขียวให้เคลื่อน พยายามอยู่ แต่น้ำอสุจิสีเหมือน นมสดเคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจจะทำน้ำอสุจิสีเขียวให้เคลื่อน พยายามอยู่ แต่น้ำอสุจิสีเหมือน นมส้มเคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจจะทำน้ำอสุจิสีเขียวให้เคลื่อน พยายามอยู่ แต่น้ำอสุจิสีเหมือน เนยใสเคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ขัณฑจักร จบ

พัทธจักร

[๒๕๐] ภิกษุจงใจจะทำน้ำอสุจิสีเหลืองให้เคลื่อน พยายามอยู่ แต่น้ำอสุจิ สีแดงเคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจจะทำน้ำอสุจิสีเหลืองให้เคลื่อน พยายามอยู่ แต่น้ำอสุจิสีขาวเคลื่อน ฯลฯ น้ำอสุจิสีเหมือนเปรียงเคลื่อน ฯลฯ น้ำอสุจิสีเหมือนน้ำท่าเคลื่อน ฯลฯ น้ำอสุจิสีเหมือนน้ำมันเคลื่อน ฯลฯ น้ำอสุจิสีเหมือนนมสดเคลื่อน ฯลฯ น้ำอสุจิสีเหมือนนมส้มเคลื่อน ฯลฯ น้ำอสุจิสีเหมือนเนยใสเคลื่อน ฯลฯ น้ำอสุจิสีเขียวเคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจจะทำน้ำอสุจิสีแดงให้เคลื่อน พยายามอยู่ แต่น้ำอสุจิสีขาวเคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจจะทำน้ำอสุจิสีแดงให้เคลื่อน พยายามอยู่ แต่น้ำอสุจิสีเหมือน เปรียงเคลื่อน ฯลฯ น้ำอสุจิสีเหมือนน้ำท่าเคลื่อน ฯลฯ น้ำอสุจิสีเหมือนน้ำมันเคลื่อน ฯลฯ น้ำอสุจิสีเหมือนนมสดเคลื่อน ฯลฯ น้ำอสุจิสีเหมือนนมส้มเคลื่อน ฯลฯ น้ำอสุจิสีเหมือนเนยใสเคลื่อน ฯลฯ น้ำอสุจิสีเขียวเคลื่อน ฯลฯ น้ำอสุจิสีเหลืองเคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจจะทำน้ำอสุจิสีขาวให้เคลื่อน พยายามอยู่ แต่น้ำอสุจิสีเหมือนเปรียง เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส ฯลฯ น้ำอสุจิสีแดงเคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

พึงทราบจักรทั้งหลายอย่างนี้

พัทธจักร จบ

กุจฉิจักร
หมุนไปข้างหน้า

[๒๕๑] ภิกษุจงใจจะทำน้ำอสุจิสีเหมือนเนยใสให้เคลื่อน พยายามอยู่ แต่น้ำอสุจิสีเขียวเคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจจะทำน้ำอสุจิสีเหมือนเนยใสให้เคลื่อน พยายามอยู่ แต่น้ำอสุจิสีเหลืองเคลื่อน ฯลฯ น้ำอสุจิสีแดงเคลื่อน ฯลฯ น้ำอสุจิสีขาวเคลื่อน ฯลฯ น้ำอสุจิสีเหมือนเปรียงเคลื่อน ฯลฯ น้ำอสุจิสีเหมือนน้ำท่าเคลื่อน ฯลฯ น้ำอสุจิสีเหมือน น้ำมันเคลื่อน ฯลฯ น้ำอสุจิสีเหมือนนมสดเคลื่อน ฯลฯ น้ำอสุจิสีเหมือนนมส้มเคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

กุจฉิจักร จบ

ปิฏฐิจักร
หมุนไปข้างหลัง

[๒๕๒] ภิกษุจงใจจะทำน้ำอสุจิสีเหลืองให้เคลื่อน พยายามอยู่ แต่น้ำอสุจิสีเขียวเคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจจะทำน้ำอสุจิสีแดงให้เคลื่อน พยายามอยู่ แต่น้ำอสุจิสีเขียวเคลื่อน ฯลฯ จงใจจะทำน้ำอสุจิสีขาวให้เคลื่อน พยายามอยู่ แต่น้ำอสุจิสีเขียวเคลื่อน ฯลฯ จงใจจะทำน้ำอสุจิสีเหมือนเปรียงให้เคลื่อน พยายามอยู่ แต่น้ำอสุจิสีเขียวเคลื่อน ฯลฯ จงใจจะทำอสุจิสีเหมือนน้ำท่าให้เคลื่อน พยายามอยู่ แต่น้ำอสุจิสีเขียวเคลื่อน ฯลฯ จงใจจะทำน้ำอสุจิสีเหมือนน้ำมันให้เคลื่อน พยายามอยู่ แต่น้ำอสุจิสีเขียวเคลื่อน ฯลฯ จงใจจะทำน้ำอสุจิสีเหมือนนมสดให้เคลื่อน พยายามอยู่ แต่น้ำอสุจิสีเขียวเคลื่อน ฯลฯ จงใจจะทำน้ำอสุจิสีเหมือนนมส้มให้เคลื่อน พยายามอยู่ แต่น้ำอสุจิสีเขียวเคลื่อน ฯลฯ จงใจจะทำน้ำอสุจิสีเหมือนเนยใสให้เคลื่อน พยายามอยู่ แต่น้ำอสุจิสีเขียวเคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

พระบาลีรอบที่ ๑ แห่งปิฏฐิจักร จบ

[๒๕๓] ภิกษุจงใจจะทำน้ำอสุจิสีแดงให้เคลื่อน พยายามอยู่ แต่น้ำอสุจิสีเหลืองเคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจจะทำน้ำอสุจิสีขาว ฯลฯ น้ำอสุจิสีเหมือนเปรียง...น้ำอสุจิสีเหมือนน้ำท่า...น้ำอสุจิสีเหมือนน้ำมัน...น้ำอสุจิสีเหมือนนมสด...น้ำอสุจิสีเหมือนนมส้ม...น้ำอสุจิสีเหมือนเนยใส...ภิกษุจงใจจะทำน้ำอสุจิสีเขียวให้เคลื่อน พยายามอยู่ แต่น้ำอสุจิสีเหลืองเคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

พระบาลีรอบที่ ๒ แห่งปิฏฐิจักร จบ

[๒๕๔] ภิกษุจงใจจะทำน้ำอสุจิสีขาวให้เคลื่อน พยายามอยู่ แต่น้ำอสุจิสีแดงเคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจจะทำน้ำอสุจิสีเหมือนเปรียง ฯลฯ น้ำอสุจิสีเหมือนน้ำท่า...น้ำอสุจิสีเหมือนน้ำมัน...น้ำอสุจิสีเหมือนนมสด...น้ำอสุจิสีเหมือนนมส้ม...น้ำอสุจิสีเหมือนเนยใส...น้ำอสุจิสีเขียว...จงใจจะทำน้ำอสุจิสีเหลืองให้เคลื่อน พยายามอยู่ แต่น้ำอสุจิสีแดงเคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

พระบาลีรอบที่ ๓ แห่งปิฏฐิจักร จบ

[๒๕๕] ภิกษุจงใจจะทำน้ำอสุจิสีเหมือนเปรียงให้เคลื่อน พยายามอยู่ แต่น้ำอสุจิสีขาวเคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจจะทำน้ำอสุจิสีเหมือนน้ำท่า ฯลฯ น้ำอสุจิสีเหมือนน้ำมัน...น้ำอสุจิสีเหมือนนมสด...น้ำอสุจิสีเหมือนนมส้ม...น้ำอสุจิสีเหมือนเนยใส...น้ำอสุจิสีเขียว...น้ำอสุจิสีเหลือง...จงใจจะทำน้ำอสุจิสีแดงให้เคลื่อน พยายามอยู่ แต่น้ำอสุจิสีขาวเคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

พระบาลีรอบที่ ๔ แห่งปิฏฐิจักร จบ

[๒๕๖] ภิกษุจงใจจะทำน้ำอสุจิสีเหมือนน้ำท่าให้เคลื่อน พยายามอยู่ แต่น้ำอสุจิสีเหมือนเปรียงเคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจจะทำน้ำอสุจิสีเหมือนน้ำมัน ฯลฯ น้ำอสุจิสีเหมือนนมสด...น้ำอสุจิสีเหมือนนมส้ม...น้ำอสุจิสีเหมือนเนยใส...น้ำอสุจิสีเขียว...น้ำอสุจิสีเหลือง...น้ำอสุจิสีแดง...จงใจจะทำน้ำอสุจิสีขาวให้เคลื่อน พยายามอยู่ แต่น้ำอสุจิสีเหมือนเปรียง เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

พระบาลีรอบที่ ๕ แห่งปิฏฐิจักร จบ

[๒๕๗] ภิกษุจงใจจะทำน้ำอสุจิสีเหมือนน้ำมันให้เคลื่อน พยายามอยู่ แต่น้ำอสุจิสีเหมือนน้ำท่าเคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจจะทำน้ำอสุจิสีเหมือนนมสด ฯลฯ น้ำอสุจิสีเหมือนนมส้ม...น้ำอสุจิสีเหมือนเนยใส...น้ำอสุจิสีเขียว...น้ำอสุจิสีเหลือง...น้ำอสุจิสีแดง...น้ำอสุจิสีขาว...จงใจจะทำน้ำอสุจิสีเหมือนเปรียงให้เคลื่อน พยายามอยู่ แต่น้ำอสุจิสีเหมือนน้ำท่าเคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

พระบาลีรอบที่ ๖ แห่งปิฏฐิจักร จบ

[๒๕๘] ภิกษุจงใจจะทำน้ำอสุจิสีเหมือนนมสดให้เคลื่อน พยายามอยู่ แต่น้ำอสุจิสีเหมือนน้ำมันเคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจจะทำน้ำอสุจิสีเหมือนนมส้ม ฯลฯ สีเหมือนเนยใส...สีเขียว...สีเหลือง...สีแดง...สีขาว สีเหมือนเปรียง...สีเหมือนน้ำท่าให้เคลื่อน พยายามอยู่ แต่น้ำอสุจิสีเหมือนน้ำมันเคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

พระบาลีรอบที่ ๗ แห่งปิฏฐิจักร จบ

[๒๕๙] ภิกษุจงใจจะทำน้ำอสุจิสีเหมือนนมส้มให้เคลื่อน พยายามอยู่ แต่น้ำอสุจิสีเหมือนนมสดเคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจจะทำน้ำอสุจิสีเหมือนเนยใส ฯลฯ น้ำอสุจิสีเขียว...น้ำอสุจิสีเหลือง...น้ำอสุจิสีแดง...น้ำอสุจิสีขาว...น้ำอสุจิสีเหมือนเปรียง...น้ำอสุจิสีเหมือนน้ำท่า...จงใจจะทำน้ำอสุจิสีเหมือนน้ำมันให้เคลื่อน พยายามอยู่ แต่น้ำอสุจิสีเหมือน นมสดเคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

พระบาลีรอบที่ ๘ แห่งปิฏฐิจักร จบ

[๒๖๐] ภิกษุจงใจจะทำน้ำอสุจิสีเหมือนเนยใสให้เคลื่อน พยายามอยู่ แต่น้ำอสุจิสีเหมือนนมส้มเคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจจะทำน้ำอสุจิสีเขียว ฯลฯ น้ำอสุจิสีเหลือง...น้ำอสุจิสีแดง...น้ำอสุจิสีขาว...น้ำอสุจิสีเหมือนเปรียง...น้ำอสุจิสีเหมือนน้ำท่า...น้ำอสุจิสีเหมือนน้ำมัน... จงใจจะทำน้ำอสุจิสีเหมือนนมสดให้เคลื่อน พยายามอยู่ แต่น้ำอสุจิสีเหมือนนมส้มเคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

พระบาลีรอบที่ ๙ แห่งปิฏฐิจักร จบ

[๒๖๑] ภิกษุจงใจจะทำน้ำอสุจิสีเขียวให้เคลื่อน พยายามอยู่ แต่น้ำอสุจิสีเหมือนเนยใสเคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจจะทำน้ำอสุจิสีเหลือง ฯลฯ น้ำอสุจิสีแดง...น้ำอสุจิสีขาว...น้ำอสุจิสีเหมือนเปรียง...น้ำอสุจิสีเหมือนน้ำท่า...น้ำอสุจิสีเหมือนน้ำมัน...น้ำอสุจิสีเหมือนนมสด...จงใจจะทำน้ำอสุจิสีเหมือนนมส้มให้เคลื่อน พยายามอยู่ แต่น้ำอสุจิสีเหมือนเนยใสเคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ปิฏฐิจักรรอบที่ ๑๐ จบ

ปิฏฐิจักร จบ

[๒๖๒] ภิกษุจงใจ พยายาม น้ำอสุจิเคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ	พยายาม	น้ำอสุจิไม่เคลื่อนต้องอาบัติถุลลัจจัย	
ภิกษุจงใจ	ไม่พยายาม	น้ำอสุจิเคลื่อน	ไม่ต้องอาบัติ
ภิกษุจงใจ	ไม่พยายาม	น้ำอสุจิไม่เคลื่อน	ไม่ต้องอาบัติ
ภิกษุไม่จงใจ	พยายาม	น้ำอสุจิเคลื่อน	ไม่ต้องอาบัติ
ภิกษุไม่จงใจ	พยายาม	น้ำอสุจิไม่เคลื่อนไม่ต้องอาบัติ	
ภิกษุไม่จงใจ	ไม่พยายาม	น้ำอสุจิเคลื่อน	ไม่ต้องอาบัติ
ภิกษุไม่จงใจ	ไม่พยายาม	น้ำอสุจิไม่เคลื่อนไม่ต้องอาบัติ	

อนาปัตติวาร

ภิกษุต่อไปนี้ไม่ต้องอาบัติ คือ

๑. ภิกษุที่มีน้ำอสุจิเคลื่อนเพราะความฝัน

๒. ภิกษุไม่มีความประสงค์จะทำน้ำอสุจิให้เคลื่อน

๓. ภิกษุวิกลจริต

๔. ภิกษุมีจิตฟุ้งซ่าน

๕. ภิกษุกระสับกระส่ายเพราะเวทนา

๖. ภิกษุต้นบัญญัติ

คาถารวมวินีตวัตถุ

เรื่องที่ทรงวินิจฉัยแล้ว

เรื่องภิกษุฝัน ๑ เรื่อง
เรื่องภิกษุถ่ายปัสสาวะ ๑ เรื่อง
เรื่องภิกษุอาบน้ำร้อน ๓ เรื่อง
เรื่องภิกษุเกาอัณฑะ ๓ เรื่อง
เรื่องภิกษุบีบหนังหุ้มปลายองคชาต ๓ เรื่อง
เรื่องภิกษุใช้องคชาตเสียดสีขาอ่อน ๓ เรื่อง
เรื่องสามเณรนอนหลับ ๑ เรื่อง
เรื่องภิกษุใช้มือบีบองคชาต ๒ เรื่อง
เรื่องภิกษุบิดกาย ๓ เรื่อง
เรื่องภิกษุสอดองคชาตเข้าช่องดาล ๒ เรื่อง
เรื่องภิกษุอาบน้ำทวนกระแส ๓ เรื่อง
เรื่องภิกษุเดินลุยน้ำ ๓ เรื่อง
เรื่องภิกษุเดินลุยสระบัว ๓ เรื่อง
เรื่องภิกษุสอดองคชาตเข้าในตม ๒ เรื่อง
เรื่องภิกษุเสียดสีองคชาตบนที่นอน ๒ เรื่อง
เรื่องภิกษุเสียดสีองคชาตกับนิ้วหัวแม่มือ ๒ เรื่อง
เรื่องภิกษุถ่ายอุจจาระ ๑ เรื่อง
เรื่องภิกษุตรึกถึงกาม ๑ เรื่อง
เรื่องภิกษุทายา ๓ เรื่อง
เรื่องภิกษุเดินทาง ๓ เรื่อง
เรื่องเรือนไฟ ๖ เรื่อง
เรื่องใช้สามเณร ๑ เรื่อง
เรื่องภิกษุใช้ขาหนีบองคชาต ๒ เรื่อง
เรื่องภิกษุส่ายสะเอวในอากาศ ๒ เรื่อง
เรื่องภิกษุเพ่งองค์กำเนิด ๑ เรื่อง
เรื่องภิกษุเสียดสีองคชาตกับไม้ ๒ เรื่อง
เรื่องภิกษุเล่นน้ำโคลน ๓ เรื่อง
เรื่องภิกษุเล่นไถลก้น ๓ เรื่อง
เรื่องภิกษุสอดองคชาตเข้าในทราย ๒ เรื่อง
เรื่องภิกษุตักน้ำรดองคชาต ๓ เรื่อง

วินีตวัตถุ

เรื่องภิกษุฝัน ๑ เรื่อง

[๒๖๓] สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งน้ำอสุจิเคลื่อนเพราะความฝัน ท่านเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติสังฆาทิเสสหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุ น้ำอสุจิเคลื่อนเพราะความฝัน ไม่ต้องอาบัติ” (เรื่องที่ ๑)

เรื่องภิกษุถ่ายอุจจาระ ๑ เรื่อง

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งกำลังถ่ายอุจจาระ น้ำอสุจิเคลื่อน ท่านเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติสังฆาทิเสสหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสถามว่า “ภิกษุ เธอคิดอย่างไร” “ข้าพระพุทธเจ้า ไม่มีความประสงค์จะทำน้ำอสุจิให้เคลื่อน พระพุทธเจ้าข้า” “ภิกษุ เธอไม่มีความประสงค์จะทำน้ำอสุจิให้เคลื่อน ไม่ต้องอาบัติ” (เรื่องที่ ๒)

เรื่องภิกษุถ่ายปัสสาวะ ๑ เรื่อง

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งกำลังถ่ายปัสสาวะ น้ำอสุจิเคลื่อน ท่านเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติสังฆาทิเสสหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสถามว่า “ภิกษุ เธอคิดอย่างไร” “ข้าพระพุทธเจ้า ไม่มีความประสงค์จะทำน้ำอสุจิให้เคลื่อน พระพุทธเจ้าข้า” “ภิกษุ เธอไม่มีความประสงค์จะทำน้ำอสุจิให้เคลื่อน ไม่ต้องอาบัติ” (เรื่องที่ ๓)

เรื่องภิกษุตรึกถึงกาม ๑ เรื่อง

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งกำลังครุ่นคิดถึงกามารมณ์ น้ำอสุจิเคลื่อน ท่านเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติสังฆาทิเสสหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุ เธอครุ่นคิดถึงกามารมณ์ไม่ต้องอาบัติ” (เรื่องที่ ๔)

เรื่องภิกษุอาบน้ำร้อน ๓ เรื่อง

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งกำลังอาบน้ำร้อน น้ำอสุจิเคลื่อน ท่านเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติสังฆาทิเสสหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสถามว่า “ภิกษุ เธอคิดอย่างไร” “ข้าพระพุทธเจ้า ไม่มีความประสงค์จะทำน้ำอสุจิให้เคลื่อน พระพุทธเจ้าข้า” “ภิกษุ เธอไม่มีความประสงค์จะทำน้ำอสุจิให้เคลื่อน ไม่ต้องอาบัติ” (เรื่องที่ ๕)

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งมีความประสงค์จะทำน้ำอสุจิให้เคลื่อน กำลังอาบน้ำร้อน น้ำอสุจิเคลื่อน ท่านเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติสังฆาทิเสสหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสถามว่า “ภิกษุ เธอคิด อย่างไร” “ข้าพระพุทธเจ้ามีความประสงค์จะทำน้ำอสุจิให้เคลื่อน พระพุทธเจ้าข้า” “ภิกษุ เธอต้องอาบัติสังฆาทิเสส” (เรื่องที่ ๖)

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งมีความประสงค์จะทำให้อสุจิเคลื่อน กำลังอาบน้ำร้อน แต่น้ำอสุจิไม่เคลื่อน ท่านเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติสังฆาทิเสสหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสถามว่า “ภิกษุ เธอคิด อย่างไร” “ข้าพระพุทธเจ้า มีความประสงค์จะทำน้ำอสุจิให้เคลื่อน พระพุทธเจ้าข้า” “ภิกษุ เธอไม่ต้องอาบัติสังฆาทิเสส แต่ต้องอาบัติถุลลัจจัย” (เรื่องที่ ๗)

เรื่องภิกษุทายา ๓ เรื่อง

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งเป็นแผลที่องคชาต กำลังทายา น้ำอสุจิเคลื่อน ท่านเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติสังฆาทิเสสหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสถามว่า “ภิกษุ เธอคิดอย่างไร” “ข้าพระ พุทธเจ้า ไม่มีความประสงค์จะทำน้ำอสุจิให้เคลื่อน พระพุทธเจ้าข้า” “ภิกษุ เธอไม่มีความประสงค์จะทำน้ำอสุจิให้เคลื่อน ไม่ต้องอาบัติ” (เรื่องที่ ๘)

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งเป็นแผลที่องคชาต ท่านมีความประสงค์จะทำน้ำอสุจิให้เคลื่อน กำลังทายา น้ำอสุจิเคลื่อน ท่านเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติสังฆาทิเสสหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสถามว่า “ภิกษุ เธอคิดอย่างไร” “ข้าพระพุทธเจ้า มีความประสงค์จะทำน้ำอสุจิให้เคลื่อน พระพุทธเจ้าข้า” “ภิกษุ เธอต้องอาบัติสังฆาทิเสส” (เรื่องที่ ๙)

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งเป็นแผลที่องคชาต ท่านมีความประสงค์จะทำน้ำอสุจิให้เคลื่อน กำลังทายาน้ำอสุจิไม่เคลื่อน ท่านเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติสังฆาทิเสสหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสถามว่า “ภิกษุ เธอคิดอย่างไร” “ข้าพระพุทธเจ้า มีความประสงค์จะทำน้ำอสุจิให้เคลื่อน พระพุทธเจ้าข้า” “ภิกษุ เธอไม่ต้องอาบัติสังฆาทิเสส แต่ต้องอาบัติถุลลัจจัย” (เรื่องที่ ๑๐)

เรื่องภิกษุเกาอัณฑะ ๓ เรื่อง

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งกำลังเกาลูกอัณฑะ น้ำอสุจิเคลื่อน ท่านเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติสังฆาทิเสสหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสถามว่า “ภิกษุ เธอคิดอย่างไร” “ข้าพระพุทธเจ้า ไม่มีความประสงค์จะทำน้ำอสุจิให้เคลื่อน พระพุทธเจ้าข้า” “ภิกษุ เธอไม่มีความประสงค์จะทำน้ำอสุจิให้เคลื่อน ไม่ต้องอาบัติ” (เรื่องที่ ๑๑)

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งมีความประสงค์จะทำน้ำอสุจิให้เคลื่อน กำลังเกาลูกอัณฑะ น้ำอสุจิเคลื่อน ท่านเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติสังฆาทิเสสหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสถามว่า “ภิกษุ เธอคิดอย่างไร” “ข้าพระพุทธเจ้า มีความประสงค์จะทำน้ำอสุจิให้เคลื่อน พระพุทธเจ้าข้า” “ภิกษุ เธอต้องอาบัติสังฆาทิเสส” (เรื่องที่ ๑๒)

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งมีความประสงค์จะทำน้ำอสุจิให้เคลื่อน กำลังเกาลูกอัณฑะ น้ำอสุจิไม่เคลื่อน ท่านเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติสังฆาทิเสสหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสถามว่า “ภิกษุ เธอคิดอย่างไร” “ข้าพระพุทธเจ้ามีความประสงค์จะทำน้ำอสุจิให้เคลื่อน พระพุทธเจ้าข้า” “ภิกษุ เธอไม่ต้องอาบัติสังฆาทิเสส แต่ต้องอาบัติถุลลัจจัย” (เรื่องที่ ๑๓)

เรื่องภิกษุเดินทาง ๓ เรื่อง

[๒๖๔] สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งกำลังเดินทาง น้ำอสุจิเคลื่อน ท่านเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติสังฆาทิเสสหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสถามว่า “ภิกษุ เธอคิดอย่างไร” “ข้าพระพุทธเจ้า ไม่มีความประสงค์จะทำน้ำอสุจิให้เคลื่อน พระพุทธเจ้าข้า” “ภิกษุ เธอไม่มีความประสงค์จะทำน้ำอสุจิให้เคลื่อน ไม่ต้องอาบัติ” (เรื่องที่ ๑๔)

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งมีความประสงค์จะทำน้ำอสุจิให้เคลื่อน กำลังเดินทาง น้ำอสุจิเคลื่อน ท่านเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติสังฆาทิเสสหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสถามว่า “ภิกษุ เธอคิดอย่างไร” “ข้าพระพุทธเจ้า มีความประสงค์จะทำน้ำอสุจิให้เคลื่อน พระพุทธเจ้าข้า” “ภิกษุ เธอต้องอาบัติสังฆาทิเสส” (เรื่องที่ ๑๕)

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งมีความประสงค์จะทำน้ำอสุจิให้เคลื่อน กำลังเดินทาง น้ำอสุจิไม่เคลื่อน ท่านเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติสังฆาทิเสสหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสถามว่า “ภิกษุ เธอคิดอย่างไร” “ข้าพระพุทธเจ้า มีความประสงค์จะทำน้ำอสุจิให้เคลื่อน พระพุทธเจ้าข้า” “ภิกษุ เธอไม่ต้องอาบัติสังฆาทิเสส แต่ต้องอาบัติถุลลัจจัย” (เรื่องที่ ๑๖)

เรื่องภิกษุบีบหนังหุ้มปลายองคชาต ๓ เรื่อง

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งกำลังถ่ายปัสสาวะ บีบหนังหุ้มปลายองคชาต น้ำอสุจิเคลื่อน ท่านเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติสังฆาทิเสสหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสถามว่า “ภิกษุ เธอคิดอย่างไร” “ข้าพระพุทธเจ้า ไม่มีความประสงค์จะทำน้ำอสุจิให้เคลื่อน พระพุทธเจ้าข้า” “ภิกษุ เธอไม่มีความประสงค์จะทำน้ำอสุจิให้เคลื่อน ไม่ต้องอาบัติ” (เรื่องที่ ๑๗)

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งมีความประสงค์จะทำน้ำอสุจิให้เคลื่อน กำลังถ่าย ปัสสาวะ บีบหนังหุ้มปลายองคชาต น้ำอสุจิเคลื่อน ท่านเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติสังฆาทิเสสหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสถามว่า “ภิกษุ เธอคิดอย่างไร” “ข้าพระพุทธเจ้า มีความประสงค์จะทำน้ำอสุจิให้เคลื่อน พระพุทธเจ้าข้า” “ภิกษุ เธอต้องอาบัติสังฆาทิเสส” (เรื่องที่ ๑๘)

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งมีความประสงค์จะทำน้ำอสุจิให้เคลื่อน กำลังถ่ายปัสสาวะ บีบหนังหุ้มปลายองคชาต น้ำอสุจิไม่เคลื่อน ท่านเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติสังฆาทิเสสหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสถามว่า “ภิกษุ เธอคิดอย่างไร” “ข้าพระพุทธเจ้า มีความประสงค์จะทำน้ำอสุจิให้เคลื่อน พระพุทธเจ้าข้า” “ภิกษุ เธอไม่ต้องอาบัติสังฆาทิเสส แต่ต้องอาบัติถุลลัจจัย” (เรื่องที่ ๑๙)

เรื่องเรือนไฟ ๖ เรื่อง

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งอบหน้าท้องอยู่ในเรือนไฟ น้ำอสุจิเคลื่อน ท่านเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติสังฆาทิเสสหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสถามว่า “ภิกษุ เธอคิดอย่างไร” “ข้าพระพุทธเจ้า ไม่มีความประสงค์จะทำน้ำอสุจิให้เคลื่อน พระพุทธเจ้าข้า” “ภิกษุ เธอไม่มีความประสงค์จะทำน้ำอสุจิให้เคลื่อน ไม่ต้องอาบัติ” (เรื่องที่ ๒๐)

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งมีความประสงค์จะทำน้ำอสุจิให้เคลื่อน อบหน้าท้องอยู่ในเรือนไฟ น้ำอสุจิเคลื่อน ท่านเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติสังฆาทิเสสหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสถามว่า “ภิกษุ เธอคิดอย่างไร” “ข้าพระพุทธเจ้า มีความประสงค์จะทำน้ำอสุจิให้เคลื่อน พระพุทธเจ้าข้า” “ภิกษุ เธอต้องอาบัติสังฆาทิเสส” (เรื่องที่ ๒๑)

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งมีความประสงค์จะทำน้ำอสุจิให้เคลื่อน อบหน้าท้องอยู่ในเรือนไฟ น้ำอสุจิไม่เคลื่อน ท่านเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติสังฆาทิเสสหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสถามว่า “ภิกษุ เธอคิดอย่างไร” “ข้าพระพุทธเจ้า มีความประสงค์จะทำน้ำอสุจิให้เคลื่อน พระพุทธเจ้าข้า” “ภิกษุ เธอไม่ต้องอาบัติสังฆาทิเสส แต่ต้องอาบัติถุลลัจจัย” (เรื่อง ที่ ๒๒)

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งนวดหลังให้พระอุปัชฌาย์ในเรือนไฟ น้ำอสุจิเคลื่อน ท่านเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติสังฆาทิเสสหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสถามว่า “ภิกษุ เธอคิดอย่างไร” “ข้าพระพุทธเจ้า ไม่มีความประสงค์จะทำน้ำอสุจิให้เคลื่อน พระพุทธเจ้าข้า” “ภิกษุ เธอไม่มีความประสงค์จะทำน้ำอสุจิให้เคลื่อน ไม่ต้องอาบัติ” (เรื่องที่ ๒๓)

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งมีความประสงค์จะทำน้ำอสุจิให้เคลื่อน นวดหลังให้พระอุปัชฌาย์ในเรือนไฟ น้ำอสุจิเคลื่อน ท่านเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติ สังฆาทิเสสหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสถามว่า “ภิกษุ เธอคิดอย่างไร” “ข้าพระพุทธเจ้า มีความประสงค์จะทำน้ำอสุจิให้เคลื่อน พระพุทธเจ้าข้า” “ภิกษุ เธอต้องอาบัติสังฆาทิเสส” (เรื่องที่ ๒๔)

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งมีความประสงค์จะทำน้ำอสุจิให้เคลื่อน นวดหลังให้พระอุปัชฌาย์ในเรือนไฟ น้ำอสุจิไม่เคลื่อน ท่านเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติสังฆาทิเสสหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสถามว่า “ภิกษุ เธอคิดอย่างไร” “ข้าพระพุทธเจ้า มีความประสงค์จะทำน้ำ อสุจิให้เคลื่อน พระพุทธเจ้าข้า” “ภิกษุ เธอไม่ต้องอาบัติสังฆาทิเสส แต่ต้องอาบัติถุลลัจจัย” (เรื่องที่ ๒๕)

เรื่องภิกษุใช้องคชาตเสียดสีขาอ่อน ๓ เรื่อง

[๒๖๕] สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งใช้องคชาตเสียดสีขาอ่อน น้ำอสุจิเคลื่อน ท่านเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติสังฆาทิเสสหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสถามว่า “ภิกษุ เธอคิดอย่างไร” “ข้าพระพุทธเจ้า ไม่มีความประสงค์จะทำน้ำอสุจิให้เคลื่อน พระพุทธเจ้าข้า” “ภิกษุ เธอไม่มีความประสงค์จะทำน้ำอสุจิให้เคลื่อน ไม่ต้องอาบัติ” (เรื่องที่ ๒๖)

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งมีความประสงค์จะทำน้ำอสุจิให้เคลื่อน จึงใช้องคชาตเสียดสีขาอ่อน น้ำอสุจิเคลื่อน ท่านเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติสังฆาทิเสสหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสถามว่า “ภิกษุ เธอคิดอย่างไร” “ข้าพระพุทธเจ้า มีความประสงค์จะทำน้ำอสุจิให้เคลื่อน พระพุทธเจ้าข้า” “ภิกษุ เธอต้องอาบัติสังฆาทิเสส” (เรื่องที่ ๒๗)

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งมีความประสงค์จะทำน้ำอสุจิให้เคลื่อน จึงใช้องคชาตเสียดสีขาอ่อน น้ำอสุจิไม่เคลื่อน ท่านเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติสังฆาทิเสสหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสถามว่า “ภิกษุ เธอ คิดอย่างไร” “ข้าพระพุทธเจ้า มีความประสงค์จะทำน้ำอสุจิให้เคลื่อน พระพุทธเจ้าข้า” “ภิกษุ เธอไม่ต้องอาบัติสังฆาทิเสส แต่ต้องอาบัติถุลลัจจัย” (เรื่อง ที่ ๒๘)

เรื่องใช้สามเณร ๑ เรื่อง

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งมีความประสงค์จะทำน้ำอสุจิให้เคลื่อน ได้กล่าวกับ สามเณรว่า “สามเณรมานี่ จงจับองคชาตของเรา” สามเณรจึงจับองคชาตของภิกษุนั้น ท่านน้ำอสุจิเคลื่อนแล้วเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติสังฆาทิเสสหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุ เธอต้องอาบัติสังฆาทิเสส” (เรื่องที่ ๒๙)

เรื่องสามเณรนอนหลับ ๑ เรื่อง

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งจับองคชาตของสามเณรซึ่งนอนหลับ แล้วท่านน้ำอสุจิเคลื่อน ท่านเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติสังฆาทิเสสหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุ เธอไม่ต้องอาบัติ สังฆาทิเสส แต่ต้องอาบัติทุกกฏ” (เรื่องที่ ๓๐)

เรื่องภิกษุใช้ขาหนีบองคชาต ๒ เรื่อง

[สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งใช้ขาหนีบองคชาต น้ำอสุจิเคลื่อน ท่านเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติสังฆาทิเสสหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุ เธอไม่มีความประสงค์จะทำน้ำอสุจิให้เคลื่อน ไม่ต้องอาบัติ”][๑]

[๒๖๖] สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งมีความประสงค์จะทำน้ำอสุจิให้เคลื่อน จึงใช้ขาหนีบองคชาต น้ำอสุจิเคลื่อน ท่านเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติสังฆาทิเสสหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสถามว่า “ภิกษุ เธอคิดอย่างไร” “ข้าพระพุทธเจ้า มีความประสงค์จะทำน้ำอสุจิให้เคลื่อน พระพุทธเจ้าข้า” “ภิกษุ เธอต้องอาบัติสังฆาทิเสส” (เรื่องที่ ๓๑)

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งมีความประสงค์จะทำน้ำอสุจิให้เคลื่อน จึงใช้ขาหนีบองคชาตแต่น้ำอสุจิไม่เคลื่อน ท่านเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติสังฆาทิเสสหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสถามว่า “ภิกษุ เธอคิดอย่างไร” “ข้าพระพุทธเจ้า มีความประสงค์จะทำน้ำอสุจิให้เคลื่อน พระพุทธ เจ้าข้า” “ภิกษุ เธอไม่ต้องอาบัติสังฆาทิเสส แต่ต้องอาบัติถุลลัจจัย” (เรื่องที่ ๓๒)

เรื่องภิกษุใช้มือบีบองคชาต ๒ เรื่อง

[สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งใช้มือบีบองคชาต น้ำอสุจิเคลื่อน ท่านเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติสังฆาทิเสสหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุ เธอไม่มีความประสงค์จะทำน้ำอสุจิให้เคลื่อน ไม่ต้องอาบัติ”][๒]

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งมีความประสงค์จะทำน้ำอสุจิให้เคลื่อน จึงใช้มือบีบองคชาต น้ำอสุจิเคลื่อน ท่านเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติสังฆาทิเสสหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสถามว่า “ภิกษุ เธอคิดอย่างไร” “ข้าพระพุทธเจ้า มีความประสงค์จะทำน้ำอสุจิให้เคลื่อน พระพุทธเจ้าข้า” “ภิกษุ เธอต้องอาบัติสังฆาทิเสส “ (เรื่องที่ ๓๓)

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งมีความประสงค์จะทำน้ำอสุจิให้เคลื่อน จึงใช้มือบีบองคชาต แต่น้ำอสุจิไม่เคลื่อน ท่านเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติสังฆาทิเสสหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสถามว่า “ภิกษุ เธอคิดอย่างไร” “ข้าพระพุทธเจ้า มีความประสงค์จะทำน้ำอสุจิให้เคลื่อน พระ พุทธเจ้าข้า” “ภิกษุ เธอไม่ต้องอาบัติสังฆาทิเสส แต่ต้องอาบัติถุลลัจจัย” (เรื่องที่ ๓๔)

เรื่องภิกษุส่ายสะเอวในอากาศ ๒ เรื่อง

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งมีความประสงค์จะทำน้ำอสุจิให้เคลื่อน จึงส่ายสะเอวในอากาศ น้ำอสุจิเคลื่อน ท่านเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติสังฆาทิเสสหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสถามว่า “ภิกษุ เธอคิดอย่างไร” “ข้าพระพุทธเจ้า มีความประสงค์จะทำน้ำอสุจิให้เคลื่อน พระพุทธเจ้าข้า” “ภิกษุ เธอต้องอาบัติสังฆาทิเสส “ (เรื่องที่ ๓๕)

---

[๑] **พระไตรปิฎกฉบับฉัฏฐสังคายนา และฉบับพม่าเดิม ไม่มีข้อความนี้**

[๒] **พระไตรปิฎกฉบับฉัฏฐสังคายนา และฉบับพม่าเดิม ไม่มีข้อความนี้**

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งมีความประสงค์จะทำน้ำอสุจิให้เคลื่อน จึงส่ายสะเอวในอากาศแต่น้ำอสุจิไม่เคลื่อน ท่านเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติสังฆาทิเสสหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสถามว่า “ภิกษุ เธอคิดอย่างไร” “ข้าพระพุทธเจ้า มีความประสงค์จะทำน้ำอสุจิให้เคลื่อน พระพุทธเจ้าข้า” “ภิกษุ เธอไม่ต้องอาบัติสังฆาทิเสส แต่ต้องอาบัติถุลลัจจัย” (เรื่องที่ ๓๖)

เรื่องภิกษุบิดกาย ๓ เรื่อง

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งบิดกาย น้ำอสุจิเคลื่อน ท่านเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติสังฆาทิเสสหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุ เธอไม่มีความประสงค์จะทำน้ำอสุจิให้เคลื่อน ไม่ต้องอาบัติ” (เรื่องที่ ๓๗)

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งมีความประสงค์จะทำน้ำอสุจิให้เคลื่อน บิดกาย น้ำอสุจิเคลื่อน ท่านเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติสังฆาทิเสสหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสถามว่า “ภิกษุ เธอคิดอย่างไร” “ข้าพระพุทธเจ้า มีความประสงค์จะทำน้ำอสุจิให้เคลื่อน พระพุทธเจ้าข้า” “ภิกษุ เธอต้องอาบัติสังฆาทิเสส “ (เรื่องที่ ๓๘)

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งมีความประสงค์จะทำน้ำอสุจิให้เคลื่อน บิดกาย แต่น้ำอสุจิไม่เคลื่อน ท่านเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติสังฆาทิเสสหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสถามว่า “ภิกษุ เธอคิดอย่างไร” “ข้าพระพุทธเจ้า มีความประสงค์จะทำน้ำอสุจิให้เคลื่อน พระพุทธเจ้าข้า” “ภิกษุ เธอไม่ต้องอาบัติสังฆาทิเสส แต่ต้องอาบัติถุลลัจจัย” (เรื่องที่ ๓๙)

เรื่องภิกษุเพ่งองค์กำเนิด ๑ เรื่อง

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งมีความกำหนัด เพ่งดูองค์กำเนิดมาตุคาม น้ำอสุจิเคลื่อน ท่านเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติสังฆาทิเสสหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุ เธอไม่ต้องอาบัติสังฆาทิเสส อนึ่ง ภิกษุทั้งหลาย ภิกษุไม่พึงเพ่งดูองค์กำเนิดมาตุคาม ภิกษุใดเพ่งดู ภิกษุนั้น ต้องอาบัติทุกกฏ” (เรื่องที่ ๔๐)

เรื่องภิกษุสอดองคชาตเข้าช่องดาล ๒ เรื่อง

[๒๖๗] สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งมีความประสงค์จะทำน้ำอสุจิให้เคลื่อน จึงสอดองคชาตเข้าช่องดาล[๑] น้ำอสุจิเคลื่อน ท่านเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติสังฆาทิเสสหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสถามว่า “ภิกษุ เธอคิดอย่างไร” “ข้าพระพุทธเจ้า มีความประสงค์จะทำน้ำอสุจิให้เคลื่อน พระพุทธเจ้าข้า” “ภิกษุ เธอต้องอาบัติสังฆาทิเสส “ (เรื่องที่ ๔๑)

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งมีความประสงค์จะทำน้ำอสุจิให้เคลื่อน จึงสอดองคชาตเข้าช่องดาล แต่น้ำอสุจิไม่เคลื่อน ท่านเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติสังฆาทิเสสหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มี

---

[๑] **ช่องดาล** หมายถึง รูสำหรับสอดลูกดาลเข้าไปเขี่ยดาลที่ขัดบานประตู (พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตย-สถาน พ.ศ. ๒๕๔๒, หน้า ๓๔๙)

พระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสถามว่า “ภิกษุ เธอคิดอย่างไร” “ข้าพระพุทธเจ้า มีความประสงค์จะทำน้ำอสุจิให้เคลื่อน พระพุทธเจ้าข้า” “ภิกษุ เธอไม่ต้องอาบัติสังฆาทิเสส แต่ต้องอาบัติถุลลัจจัย” (เรื่องที่ ๔๒)

เรื่องภิกษุเสียดสีองคชาตกับไม้ ๒ เรื่อง

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งมีความประสงค์จะทำน้ำอสุจิให้เคลื่อน จึงเอาไม้มาเสียดสีองคชาต น้ำอสุจิเคลื่อน ท่านเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติสังฆาทิเสสหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสถามว่า “ภิกษุ เธอคิดอย่างไร” “ข้าพระพุทธเจ้า มีความประสงค์จะทำน้ำอสุจิให้เคลื่อน พระพุทธเจ้าข้า” “ภิกษุ เธอต้องอาบัติสังฆาทิเสส” (เรื่องที่ ๔๓)

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งมีความประสงค์จะทำน้ำอสุจิให้เคลื่อน จึงเอาไม้มาเสียดสีองคชาต แต่น้ำอสุจิไม่เคลื่อน ท่านเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติสังฆาทิเสสหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสถามว่า “ภิกษุ เธอคิดอย่างไร” “ข้าพระพุทธเจ้า มีความประสงค์จะทำน้ำอสุจิให้เคลื่อน พระพุทธเจ้าข้า” “ภิกษุ เธอไม่ต้องอาบัติสังฆาทิเสส แต่ต้องอาบัติถุลลัจจัย” (เรื่องที่ ๔๔)

เรื่องภิกษุอาบน้ำทวนกระแส ๓ เรื่อง

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งลงอาบน้ำทวนกระแส น้ำอสุจิเคลื่อน ท่านเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติสังฆาทิเสสหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุ เธอไม่มีความประสงค์จะทำน้ำอสุจิให้เคลื่อน ไม่ต้องอาบัติ” (เรื่องที่ ๔๕)

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งมีความประสงค์จะทำน้ำอสุจิให้เคลื่อน จึงอาบน้ำทวนกระแส น้ำอสุจิเคลื่อน ท่านเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติสังฆาทิเสสหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสถามว่า “ภิกษุ เธอคิดอย่างไร” “ข้าพระพุทธเจ้า มีความประสงค์จะทำน้ำอสุจิให้เคลื่อน พระพุทธเจ้าข้า” “ภิกษุ เธอต้องอาบัติสังฆาทิเสส” (เรื่องที่ ๔๖)

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งมีความประสงค์จะทำน้ำอสุจิให้เคลื่อน จึงอาบน้ำทวนกระแส แต่น้ำอสุจิไม่เคลื่อน ท่านเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติสังฆาทิเสสหรือ หนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสถามว่า “ภิกษุ เธอคิดอย่างไร” “ข้าพระพุทธเจ้า มีความประสงค์จะทำน้ำอสุจิให้เคลื่อน พระพุทธเจ้าข้า” “ภิกษุ เธอไม่ต้องอาบัติสังฆาทิเสส แต่ต้องอาบัติถุลลัจจัย” (เรื่อง ที่ ๔๗)

เรื่องภิกษุเล่นน้ำโคลน ๓ เรื่อง

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งลงเล่นน้ำโคลน น้ำอสุจิเคลื่อน ท่านเกิดความกังวลใจ ว่า เราต้องอาบัติสังฆาทิเสสหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุ เธอไม่มีความประสงค์จะทำน้ำอสุจิให้เคลื่อน ไม่ต้องอาบัติ” (เรื่องที่ ๔๘)

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งมีความประสงค์จะทำน้ำอสุจิให้เคลื่อน จึงลงเล่นน้ำโคลน น้ำอสุจิเคลื่อน ท่านเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติสังฆาทิเสสหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสถามว่า “ภิกษุ เธอคิดอย่างไร” “ข้าพระพุทธเจ้า มีความประสงค์จะทำน้ำอสุจิให้เคลื่อน พระพุทธเจ้าข้า” “ภิกษุ เธอต้องอาบัติสังฆาทิเสส” (เรื่องที่ ๔๙)

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งมีความประสงค์จะทำน้ำอสุจิให้เคลื่อน จึงลงเล่นน้ำโคลนแต่น้ำอสุจิไม่เคลื่อน ท่านเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติสังฆาทิเสสหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสถามว่า “ภิกษุ เธอคิดอย่างไร” “ข้าพระพุทธเจ้า มีความประสงค์จะทำน้ำอสุจิให้เคลื่อน พระพุทธเจ้าข้า” “ภิกษุ เธอไม่ต้องอาบัติสังฆาทิเสส แต่ต้องอาบัติถุลลัจจัย” (เรื่องที่ ๕๐)

เรื่องภิกษุเดินลุยน้ำ ๓ เรื่อง

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งเดินลุยน้ำ น้ำอสุจิเคลื่อน ท่านเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติสังฆาทิเสสหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุ เธอไม่มีความประสงค์จะทำน้ำอสุจิให้เคลื่อน ไม่ต้องอาบัติ” (เรื่องที่ ๕๑)

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งมีความประสงค์จะทำน้ำอสุจิให้เคลื่อน จึงเดินลุยน้ำ น้ำอสุจิเคลื่อน ท่านเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติสังฆาทิเสสหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสถามว่า “ภิกษุ เธอคิดอย่างไร” “ข้าพระพุทธเจ้า มีความประสงค์จะทำน้ำอสุจิให้เคลื่อน พระพุทธเจ้าข้า” “ภิกษุ เธอต้องอาบัติสังฆาทิเสส” (เรื่องที่ ๕๒)

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งมีความประสงค์จะทำน้ำอสุจิให้เคลื่อน จึงเดินลุยน้ำ แต่น้ำอสุจิไม่เคลื่อน ท่านเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติสังฆาทิเสสหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสถามว่า “ภิกษุ เธอคิดอย่างไร” “ข้าพระพุทธเจ้า มีความประสงค์จะทำน้ำอสุจิให้เคลื่อน พระพุทธเจ้าข้า” “ภิกษุ เธอไม่ต้องอาบัติสังฆาทิเสส แต่ต้องอาบัติถุลลัจจัย” (เรื่องที่ ๕๓)

เรื่องภิกษุเล่นไถลก้น ๓ เรื่อง

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งเล่นไถลก้น น้ำอสุจิเคลื่อน ท่านเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติสังฆาทิเสสหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุ เธอไม่มีความประสงค์จะทำน้ำอสุจิให้เคลื่อน ไม่ต้องอาบัติ” (เรื่องที่ ๕๔)

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งมีความประสงค์จะทำน้ำอสุจิให้เคลื่อน จึงเล่นไถลก้น น้ำอสุจิเคลื่อน ท่านเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติสังฆาทิเสสหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสถามว่า “ภิกษุ เธอคิด อย่างไร” “ข้าพระพุทธเจ้า มีความประสงค์จะทำน้ำอสุจิให้เคลื่อน พระพุทธเจ้าข้า” “ภิกษุ เธอต้องอาบัติสังฆาทิเสส” (เรื่องที่ ๕๕)

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งมีความประสงค์จะทำน้ำอสุจิให้เคลื่อน จึงเล่นไถลก้น แต่น้ำอสุจิไม่เคลื่อน ท่านเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติสังฆาทิเสสหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสถามว่า “ภิกษุ เธอคิดอย่างไร” “ข้าพระพุทธเจ้า มีความประสงค์จะทำน้ำอสุจิให้เคลื่อน พระพุทธเจ้าข้า” “ภิกษุ เธอไม่ต้องอาบัติสังฆาทิเสส แต่ต้องอาบัติถุลลัจจัย” (เรื่องที่ ๕๖)

เรื่องภิกษุเดินลุยสระบัว ๓ เรื่อง

[๒๖๘] สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งเดินลุยในสระบัว น้ำอสุจิเคลื่อน ท่านเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติสังฆาทิเสสหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุ เธอไม่มีความประสงค์จะทำน้ำอสุจิให้เคลื่อน ไม่ต้องอาบัติ” (เรื่องที่ ๕๗)

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งมีความประสงค์จะทำน้ำอสุจิให้เคลื่อน จึงเดินลุย ในสระบัว น้ำอสุจิเคลื่อน ท่านเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติสังฆาทิเสสหรือ หนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสถามว่า “ภิกษุ เธอคิดอย่างไร” “ข้าพระพุทธเจ้า มีความประสงค์จะทำน้ำอสุจิให้เคลื่อน พระพุทธเจ้าข้า” “ภิกษุ เธอต้องอาบัติสังฆาทิเสส” (เรื่องที่ ๕๘)

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งมีความประสงค์จะทำน้ำอสุจิให้เคลื่อน จึงเดินลุย ในสระบัว แต่น้ำอสุจิไม่เคลื่อน ท่านเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติสังฆาทิเสสหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสถามว่า “ภิกษุ เธอคิดอย่างไร” “ข้าพระพุทธเจ้า มีความประสงค์จะทำน้ำอสุจิให้เคลื่อน พระพุทธเจ้าข้า” “ภิกษุ เธอไม่ต้องอาบัติสังฆาทิเสส แต่ต้องอาบัติถุลลัจจัย” (เรื่องที่ ๕๙)

เรื่องภิกษุสอดองคชาตเข้าในทราย ๒ เรื่อง

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งมีความประสงค์จะทำน้ำอสุจิให้เคลื่อน จึงสอดองคชาตเข้าในทราย น้ำอสุจิเคลื่อน ท่านเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติสังฆาทิเสสหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสถามว่า “ภิกษุ เธอคิดอย่างไร” “ข้าพระพุทธเจ้า มีความประสงค์จะทำน้ำอสุจิให้เคลื่อน พระพุทธเจ้าข้า” “ภิกษุ เธอต้องอาบัติสังฆาทิเสส “ (เรื่องที่ ๖๐)

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งมีความประสงค์จะทำน้ำอสุจิให้เคลื่อน จึงสอดองคชาตเข้าในทรายแต่น้ำอสุจิไม่เคลื่อน ท่านเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติสังฆาทิเสสหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสถามว่า “ภิกษุ เธอคิดอย่างไร” “ข้าพระพุทธเจ้า มีความประสงค์จะทำน้ำอสุจิให้เคลื่อน พระพุทธเจ้าข้า” “ภิกษุ เธอไม่ต้องอาบัติสังฆาทิเสส แต่ต้องอาบัติถุลลัจจัย” (เรื่องที่ ๖๑)

เรื่องภิกษุสอดองคชาตเข้าในตม ๒ เรื่อง

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งมีความประสงค์จะทำน้ำอสุจิให้เคลื่อน จึงสอดองคชาตเข้าในตม น้ำอสุจิเคลื่อน ท่านเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติสังฆาทิเสสหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสถามว่า “ภิกษุ เธอคิดอย่างไร” “ข้าพระพุทธเจ้า มีความประสงค์จะทำน้ำอสุจิให้เคลื่อน พระพุทธเจ้าข้า” “ภิกษุ เธอต้องอาบัติสังฆาทิเสส” (เรื่องที่ ๖๒)

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งมีความประสงค์จะทำน้ำอสุจิให้เคลื่อน จึงสอดองคชาตเข้าในตม แต่น้ำอสุจิไม่เคลื่อน ท่านเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติสังฆาทิเสสหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสถามว่า “ภิกษุ เธอคิดอย่างไร” “ข้าพระพุทธเจ้า มีความประสงค์จะทำน้ำอสุจิให้เคลื่อน พระพุทธเจ้าข้า” “ภิกษุ เธอไม่ต้องอาบัติสังฆาทิเสส แต่ต้องอาบัติถุลลัจจัย” (เรื่อง ที่ ๖๓)

เรื่องภิกษุเอาน้ำรดองคชาต ๓ เรื่อง

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งเอาน้ำรดองคชาต น้ำอสุจิเคลื่อน ท่านเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติสังฆาทิเสสหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุ เธอไม่มีความประสงค์จะทำน้ำอสุจิให้เคลื่อน ไม่ต้องอาบัติ” (เรื่องที่ ๖๔)

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งมีความประสงค์จะทำน้ำอสุจิให้เคลื่อน จึงเอาน้ำรด องคชาต น้ำอสุจิเคลื่อน ท่านเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติสังฆาทิเสสหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสถามว่า “ภิกษุ เธอคิดอย่างไร” “ข้าพระพุทธเจ้า มีความประสงค์จะทำน้ำอสุจิให้เคลื่อน พระพุทธเจ้าข้า” “ภิกษุ เธอต้องอาบัติสังฆาทิเสส” (เรื่องที่ ๖๕)

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งมีความประสงค์จะทำน้ำอสุจิให้เคลื่อน จึงเอาน้ำรด องคชาต แต่น้ำอสุจิไม่เคลื่อน ท่านเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติสังฆาทิเสสหรือ หนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสถามว่า “ภิกษุ เธอคิดอย่างไร” “ข้าพระพุทธเจ้า มีความประสงค์จะทำน้ำอสุจิให้เคลื่อน พระพุทธเจ้าข้า” “ภิกษุ เธอไม่ต้องอาบัติสังฆาทิเสส แต่ต้องอาบัติถุลลัจจัย” (เรื่อง ที่ ๖๖)

เรื่องภิกษุเสียดสีองคชาตบนที่นอน ๒ เรื่อง

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งมีความประสงค์จะทำน้ำอสุจิให้เคลื่อน จึงเสียดสี องคชาตบนที่นอน น้ำอสุจิเคลื่อน ท่านเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติสังฆาทิเสส หรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสถามว่า “ภิกษุ เธอคิดอย่างไร” “ข้าพระพุทธเจ้า มีความประสงค์จะทำน้ำอสุจิให้เคลื่อน พระพุทธเจ้าข้า” “ภิกษุ เธอต้องอาบัติสังฆาทิเสส” (เรื่องที่ ๖๗)

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งมีความประสงค์จะทำน้ำอสุจิให้เคลื่อน จึงเสียดสี องคชาตบนที่นอน แต่น้ำอสุจิไม่เคลื่อน ท่านเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติสังฆาทิเสสหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสถามว่า “ภิกษุ เธอคิดอย่างไร” “ข้าพระพุทธเจ้า มีความประสงค์จะทำน้ำอสุจิให้เคลื่อน พระพุทธเจ้าข้า” “ภิกษุ เธอไม่ต้องอาบัติสังฆาทิเสส แต่ต้องอาบัติถุลลัจจัย” (เรื่องที่ ๖๘)

เรื่องภิกษุเสียดสีองชาตกับนิ้วหัวแม่มือ ๒ เรื่อง

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งมีความประสงค์จะทำน้ำอสุจิให้เคลื่อน จึงเสียดสี องคชาตกับนิ้วหัวแม่มือ น้ำอสุจิเคลื่อน ท่านเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติสังฆาทิเสสหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุ เธอต้องอาบัติสังฆาทิเสส” (เรื่องที่ ๖๙)

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งมีความประสงค์จะทำน้ำอสุจิให้เคลื่อน จึงเสียดสี องคชาตกับนิ้วหัวแม่มือ แต่น้ำอสุจิไม่เคลื่อน ท่านเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติสังฆาทิเสสหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุ เธอไม่ต้องอาบัติต้องอาบัติสังฆาทิเสส แต่ต้องอาบัติถุลลัจจัย” (เรื่องที่ ๗๐)

สุกกวิสัฏฐิสิกขาบทที่ ๑ จบ

๒. กายสังสัคคสิกขาบท

ว่าด้วยการถูกต้องกายกับมาตุคาม
เรื่องพระอุทายี

[๒๖๙] สมัยนั้น พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าประทับอยู่ ณ พระเชตวัน อาราม ของอนาถบิณฑิกเศรษฐี เขตกรุงสาวัตถี ครั้งนั้น ท่านพระอุทายีอยู่ในป่า วิหารของท่านสวยงาม น่าดู น่าชม ห้องกลางมีระเบียงรอบด้าน จัดเตียง ตั่ง ฟูก หมอนไว้เรียบร้อย ตั้งน้ำฉันน้ำใช้ไว้พร้อม บริเวณวิหารเตียนสะอาด ชาวบ้านจำนวนมากพากันมาชม วิหารของท่าน พราหมณ์คนหนึ่งกับภรรยาเข้าไปหาท่านพระอุทายีถึงที่อยู่กราบเรียนว่า “พวกข้าพเจ้าอยากชมวิหารของพระคุณเจ้า” ท่านพระอุทายีตอบว่า “พราหมณ์ ถ้าเช่นนั้นเชิญชมเถิด” แล้วถือลูกกุญแจไขลิ่มผลักบานประตูเข้าไปยังวิหาร

พราหมณ์เดินตามหลังท่านพระอุทายีเข้าไป ส่วนภรรยาก็เดินตามหลังพราหมณ์เข้าไป

ขณะนั้นท่านพระอุทายีเดินไปเปิดปิดหน้าต่างบางตอน เวียนรอบห้องแล้วย้อนมาข้างหลัง ได้จับต้องอวัยวะน้อยใหญ่ของนางพราหมณี

ครั้งนั้น พราหมณ์นั้นได้ชื่นชมยินดีกับท่านพระอุทายีแล้วกลับไป เมื่อกลับไปแล้ว พราหมณ์ได้เปล่งวาจาออกมาด้วยความดีใจว่า “พระสมณะเชื้อสายศากยบุตรที่อยู่ในป่าเช่นนี้มีอัธยาศัยกว้างขวาง แม้พระอุทายีผู้เจริญที่อยู่ในป่าเช่นนี้ก็มีอัธยาศัยกว้างขวาง”

เมื่อพราหมณ์กล่าวอย่างนี้ นางพราหมณีจึงบอกกับพราหมณ์ว่า “พระอุทายี นั้นจะมีอัธยาศัยกว้างขวางที่ไหนกัน พระสมณอุทายีจับต้องอวัยวะน้อยใหญ่ของดิฉันเหมือนที่ท่านจับนั่นแหละ”

พอได้ทราบเช่นนั้น พราหมณ์จึงตำหนิ ประณาม โพนทะนาว่า “พระสมณะเชื้อสายศากยบุตรเหล่านี้ ไม่มียางอาย ทุศีล ชอบกล่าวเท็จ แต่ก็ปฏิญญาว่า ประพฤติธรรม ประพฤติสงบ ประพฤติพรหมจรรย์ พูดจริง มีศีล มีกัลยาณธรรม พวกเธอไม่มีความเป็นสมณะ ไม่มีความเป็นพราหมณ์ ความเป็นสมณะความเป็นพราหมณ์ของพวกเธอเสื่อมสิ้นไปแล้ว พวกเธอจะเป็นสมณะเป็นพราหมณ์ได้อย่างไร พวกเธอปราศจากความเป็นสมณะ ปราศจากความเป็นพราหมณ์ ไฉนพระสมณ อุทายี จับต้องอวัยวะน้อยใหญ่ของภรรยาเราเล่า ต่อไปหญิงผู้มีตระกูล ลูกสาวผู้มีตระกูล หญิงสาวผู้มีตระกูล หญิงสะใภ้ผู้มีตระกูล สาวใช้ประจำตระกูลจะไม่กล้าไปอารามหรือวิหารเป็นแน่ เพราะถ้าพวกเธอไปก็จะต้องถูกพระสมณะเชื้อสายศากยบุตร ประทุษร้ายเอา”

ภิกษุทั้งหลายได้ยินพราหมณ์ตำหนิ ประณาม โพนทะนา บรรดาภิกษุผู้มักน้อยสันโดษ มีความละอาย มีความระมัดระวัง ใฝ่การศึกษา จึงตำหนิ ประณาม โพนทะนาว่า “ไฉนท่านพระอุทายีจึงถูกต้องกายกับมาตุคามเล่า” ครั้นภิกษุทั้งหลายตำหนิพระอุทายีโดยประการต่าง ๆ แล้วจึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ

ทรงประชุมสงฆ์บัญญัติสิกขาบท

ครั้งนั้น พระผู้มีพระภาครับสั่งให้ประชุมภิกษุสงฆ์เพราะเรื่องนี้เป็นต้นเหตุแล้ว ทรงสอบถามท่านพระอุทายีว่า “อุทายี ทราบว่าเธอถูกต้องกายกับมาตุคามจริงหรือ” ท่านพระอุทายีกราบทูลว่า “จริง

พระพุทธเจ้าข้า” พระผู้มีพระภาคทรงตำหนิว่า “โมฆบุรุษ การกระทำอย่างนี้ไม่สมควร ไม่คล้อยตาม ไม่เหมาะสม ไม่ใช่กิจของ สมณะ ใช้ไม่ได้ ไม่ควรทำ ไฉนเธอจึงถูกต้องกายกับมาตุคามเล่า เราแสดงธรรมโดยประการต่าง ๆ เพื่อคลายความกำหนัด มิใช่เพื่อความกำหนัด ฯลฯ เราบอกการระงับความกลัดกลุ้มเพราะกามไว้โดยประการต่าง ๆ มิใช่หรือ การกระทำอย่างนี้ มิได้ทำคนที่ยังไม่เลื่อมใสให้เลื่อมใส หรือทำคนที่เลื่อมใสอยู่แล้วให้เลื่อมใสยิ่งขึ้น ได้เลย ที่จริง กลับจะทำให้คนที่ไม่เลื่อมใสก็ไม่เลื่อมใสไปเลย คนที่เลื่อมใสอยู่แล้วบางพวกก็จะกลายเป็นอื่นไป” ตรัสโทษแห่งความเป็นผู้เลี้ยงยาก ฯลฯ คุณแห่งการปรารภความเพียร แล้วทรงแสดงธรรมีกถาแก่ภิกษุทั้งหลายให้เหมาะสมกับเรื่องนั้นแล้ว จึงรับสั่งให้ภิกษุทั้งหลายยกสิกขาบทนี้ขึ้นแสดงดังนี้

พระบัญญัติ

[๒๗๐] **ก็ภิกษุใดถูกราคะครอบงำแล้ว มีจิตแปรปรวน ถูกต้องกายกับมาตุคาม คือ จับมือ จับช้องผมหรือลูบคลำอวัยวะส่วนใดส่วนหนึ่ง เป็นสังฆาทิเสส**

เรื่องพระอุทายี จบ

สิกขาบทวิภังค์

[๒๗๑] คำว่า **ก็...ใด** คือ ผู้ใด ผู้ใช่นใด ฯลฯ นี้ที่พระผู้มีพระภาคตรัสว่า ก็...ใด

คำว่า **ภิกษุ** มีอธิบายว่า ที่ชื่อว่าภิกษุ เพราะเป็นผู้ขอ ฯลฯ นี้ที่พระผู้มีพระภาคทรงประสงค์เอาว่าภิกษุ ในความหมายนี้

ที่ชื่อว่า ถูกราคะครอบงำแล้ว คือ มีความยินดี เพ่งเล็ง มีจิตรักใคร่

คำว่า แปรปรวน ความว่า จิตกำหนัดแล้วชื่อว่าแปรปรวนบ้าง จิตโกรธแล้วชื่อว่าแปรปรวนบ้าง จิตหลงแล้วชื่อว่าแปรปรวนบ้าง แต่จิตกำหนัดแล้ว พระผู้มีพระภาคทรงประสงค์ว่า แปรปรวน ในความหมายนี้

ที่ชื่อว่า มาตุคาม ได้แก่ หญิงมนุษย์ ไม่ใช่นางยักษ์ ไม่ใช่นางเปรต ไม่ใช่สัตว์ดิรัจฉานตัวเมีย หญิงมนุษย์นั้นโดยที่สุดกระทั่งเด็กหญิงซึ่งเกิดในวันนั้น หญิงโตกว่านี้ไม่ต้องกล่าวถึง

คำว่า กับ คือ โดยความเป็นอันเดียวกัน

คำว่า ถูกต้อง คือ ท่านกล่าวถึงความประพฤติล่วงเกิน

ที่ชื่อว่า มือ หมายเอาตั้งแต่ข้อศอกถึงปลายเล็บ

ที่ชื่อว่า ช้องผม ได้แก่ เส้นผมล้วนๆ หรือแซมด้าย แซมดอกไม้ แซมเงิน แซมทอง แซมแก้วมุกดา หรือแซมแก้วมณี

ที่ชื่อว่า อวัยวะ คือ ยกเว้นมือและช้องผม นอกนั้นชื่อว่าอวัยวะ

บทภาชนีย์

มาติกา

[๒๗๒] จับต้อง ลูบคลำ ลูบลง ลูบขึ้น จับกดลง จับให้เงยขึ้น ฉุดมา ผลักไป นวด บีบ จับ ต้อง

ที่ชื่อว่า **จับต้อง** คือ กิริยาเพียงแต่ลูบคลำ

ที่ชื่อว่า **ลูบคลำ** คือ ลูบคลำไปทางโน้นทางนี้

ที่ชื่อว่า **ลูบลง** คือ ลูบลงเบื้องล่าง

ที่ชื่อว่า **ลูบขึ้น** คือ ลูบขึ้นเบื้องบน

ที่ชื่อว่า **จับกดลง** คือ จับโน้มลงข้างล่าง

ที่ชื่อว่า **จับให้เงยขึ้น** คือ จับให้เงยขึ้นข้างบน

ที่ชื่อว่า **ฉุดมา** คือ รั้งมา

ที่ชื่อว่า **ผลักไป** คือ ผลักออกไป

ที่ชื่อว่า **นวด** คือ จับอวัยวะแล้วบีบนวด

ที่ชื่อว่า **บีบ** คือ บีบรัดกับผ้าหรืออาภรณ์บางอย่าง

ที่ชื่อว่า **จับ** คือ ลักษณะเพียงแต่จับ

ที่ชื่อว่า **ต้อง** คือ ลักษณะเพียงสัมผัส

คำว่า **เป็นสังฆาทิเสส** ความว่า สำหรับอาบัตินั้น สงฆ์เท่านั้นให้ปริวาส ชักเข้าหาอาบัติเดิม ให้มานัตและเรียกเข้าหมู่ คณะก็ทำไม่ได้ ภิกษุรูปเดียวก็ทำไม่ได้ ฉะนั้น จึงตรัสว่า เป็นสังฆาทิเสส

คำว่า “เป็นสังฆาทิเสส” นี้ เป็นการขนานนาม เป็นชื่อของหมวดอาบัตินั้น เพราะเหตุนั้น พระผู้มีพระภาคจึงตรัสว่า “เป็นสังฆาทิเสส”

ภิกขุเปยยาล

หญิง

[๒๗๓] (๑) เป็นหญิง (๒) ภิกษุสำคัญว่าเป็นหญิงและมีความกำหนัด (๓) ภิกษุใช้กายจับต้อง ลูบคลำ ลูบลง ลูบขึ้น จับกดลง จับให้เงยขึ้น ฉุดมา ผลักไป นวด บีบ จับ ต้องกายของหญิง ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

(๑) เป็นหญิง (๒) ภิกษุไม่แน่ใจว่าเป็นหญิงและมีความกำหนัด (๓) ภิกษุ ใช้กายจับต้อง ลูบคลำ ฯลฯ จับ ต้องกายของหญิง ต้องอาบัติถุลลัจจัย

(๑) เป็นหญิง (๒) ภิกษุสำคัญว่าเป็นบัณเฑาะก์และมีความกำหนัด (๓) ภิกษุใช้กายจับต้อง ลูบคลำ ฯลฯ จับ ต้องกายของหญิง ต้องอาบัติถุลลัจจัย

(๑) เป็นหญิง (๒) ภิกษุสำคัญว่าเป็นชายและมีความกำหนัด (๓) ภิกษุใช้กายจับต้อง ลูบคลำ ฯลฯ จับ ต้องกายของหญิง ต้องอาบัติถุลลัจจัย

(๑) เป็นหญิง (๒) ภิกษุสำคัญว่าเป็นสัตว์ดิรัจฉานและมีความกำหนัด (๓) ภิกษุใช้กายจับต้อง ลูบคลำ ฯลฯ จับ ต้องกายของหญิง ต้องอาบัติถุลลัจจัย

บัณเฑาะก์

(๑) เป็นบัณเฑาะก์ (๒) ภิกษุสำคัญว่าเป็นบัณเฑาะก์และมีความกำหนัด (๓) ภิกษุใช้กายจับต้อง ลูบคลำ ฯลฯ จับ ต้องกายของบัณเฑาะก์ ต้องอาบัติถุลลัจจัย

(๑) เป็นบัณเฑาะก์ (๒) ภิกษุไม่แน่ใจว่าเป็นบัณเฑาะก์และมีความกำหนัด (๓) ภิกษุใช้กายจับต้อง ลูบคลำ ฯลฯ จับ ต้องกายของบัณเฑาะก์ ต้องอาบัติทุกกฏ

(๑) เป็นบัณเฑาะก์ (๒) ภิกษุสำคัญว่าเป็นชายและมีความกำหนัด (๓) ภิกษุใช้กายจับต้อง ลูบคลำ ฯลฯ จับ ต้องกายของบัณเฑาะก์ ต้องอาบัติทุกกฏ

(๑) เป็นบัณเฑาะก์ (๒) ภิกษุสำคัญว่าเป็นสัตว์ดิรัจฉานและมีความกำหนัด (๓) ภิกษุใช้กายจับต้อง ลูบคลำ ฯลฯ จับ ต้องกายของบัณเฑาะก์ ต้องอาบัติทุกกฏ

(๑) เป็นบัณเฑาะก์ (๒) ภิกษุสำคัญว่าเป็นหญิงและมีความกำหนัด (๓) ภิกษุ ใช้กายจับต้อง ลูบคลำ ฯลฯ จับ ต้องกายของบัณเฑาะก์ ต้องอาบัติทุกกฏ

ชาย

(๑) เป็นชาย (๒) ภิกษุสำคัญว่าเป็นชายและมีความกำหนัด (๓) ภิกษุใช้ กายจับต้อง ลูบคลำ ฯลฯ จับ ต้องกายของชาย ต้องอาบัติทุกกฏ

(๑) เป็นชาย (๒) ภิกษุไม่แน่ใจว่าเป็นชายและมีความกำหนัด (๓) ภิกษุ ใช้กายจับต้อง ลูบคลำ ฯลฯ จับ ต้องกายของชาย ต้องอาบัติทุกกฏ

(๑) เป็นชาย (๒) ภิกษุสำคัญว่าเป็นสัตว์ดิรัจฉานและมีความกำหนัด (๓) ภิกษุใช้กายจับต้อง ลูบคลำ ฯลฯ จับ ต้องกายของชาย ต้องอาบัติทุกกฏ

(๑) เป็นชาย (๒) ภิกษุสำคัญว่าเป็นหญิงและมีความกำหนัด (๓) ภิกษุใช้กายจับต้อง ลูบคลำ ฯลฯ จับ ต้องกายของชาย ต้องอาบัติทุกกฏ

(๑) เป็นชาย (๒) ภิกษุสำคัญว่าเป็นบัณเฑาะก์และมีความกำหนัด (๓) ภิกษุใช้กายจับต้อง ลูบคลำ ฯลฯ จับ ต้องกายของชาย ต้องอาบัติทุกกฏ

สัตว์ดิรัจฉาน

(๑) เป็นสัตว์ดิรัจฉาน (๒) ภิกษุสำคัญว่าเป็นสัตว์ดิรัจฉานและมีความกำหนัด (๓) ภิกษุใช้กายจับต้อง ลูบคลำ ฯลฯ จับ ต้องกายของสัตว์ดิรัจฉาน ต้องอาบัติ ทุกกฏ

(๑) เป็นสัตว์ดิรัจฉาน (๒) ภิกษุไม่แน่ใจว่าเป็นสัตว์ดิรัจฉานและมีความ กำหนัด (๓) ภิกษุใช้กายจับต้อง ลูบคลำ ฯลฯ จับ ต้องกายของสัตว์ดิรัจฉาน ต้องอาบัติทุกกฏ

(๑) เป็นสัตว์ดิรัจฉาน (๒) ภิกษุสำคัญว่าเป็นหญิงและมีความกำหนัด (๓) ภิกษุใช้กายจับต้อง ลูบคลำ ฯลฯ จับ ต้องกายของสัตว์ดิรัจฉาน ต้องอาบัติ ทุกกฏ

(๑) เป็นสัตว์ดิรัจฉาน (๒) ภิกษุสำคัญว่าเป็นบัณเฑาะก์และมีความกำหนัด (๓) ภิกษุใช้กายจับต้อง ลูบคลำ ฯลฯ จับ ต้องกายของสัตว์ดิรัจฉาน ต้องอาบัติ ทุกกฏ

(๑) เป็นสัตว์ดิรัจฉาน (๒) ภิกษุสำคัญว่าเป็นชายและมีความกำหนัด (๓) ภิกษุใช้กายจับต้อง ลูบคลำ ฯลฯ จับ ต้องกายของสัตว์ดิรัจฉาน ต้องอาบัติ ทุกกฏ

เอกมูลกนัย จบ

หญิง ๒ คน

[๒๗๔] (๑) เป็นหญิง ๒ คน (๒) ภิกษุสำคัญว่าเป็นหญิงทั้ง ๒ คนและมีความกำหนัด (๓) ภิกษุใช้กายจับต้อง ลูบคลำ ฯลฯ จับ ต้องกายของหญิงทั้ง ๒ คน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส ๒ ตัว

(๑) เป็นหญิง ๒ คน (๒) ภิกษุไม่แน่ใจว่าเป็นหญิงทั้ง ๒ คนและมีความ กำหนัด (๓) ภิกษุใช้กายจับต้อง ลูบคลำ ฯลฯ จับ ต้องกายของหญิงทั้ง ๒ คน ต้องอาบัติถุลลัจจัย ๒ ตัว

(๑) เป็นหญิง ๒ คน (๒) ภิกษุสำคัญว่าเป็นบัณเฑาะก์ทั้ง ๒ คน ฯลฯ

(๑) เป็นหญิง ๒ คน (๒) ภิกษุสำคัญว่าเป็นชายทั้ง ๒ คน ฯลฯ

(๑) เป็นหญิง ๒ คน (๒) ภิกษุสำคัญว่าเป็นสัตว์ดิรัจฉานทั้ง ๒ คนและ มีความกำหนัด (๓) ภิกษุใช้กายจับต้อง ลูบคลำ ฯลฯ จับ ต้องกายของหญิงทั้ง ๒ คน ต้องอาบัติถุลลัจจัย ๒ ตัว

บัณเฑาะก์ ๒ คน

(๑) เป็นบัณเฑาะก์ ๒ คน (๒) ภิกษุสำคัญว่าเป็นบัณเฑาะก์ทั้ง ๒ คนและ มีความกำหนัด (๓) ภิกษุใช้กายจับต้อง ลูบคลำ ฯลฯ จับ ต้องกายของบัณเฑาะก์ ๒ คน ต้องอาบัติถุลลัจจัย ๒ ตัว

(๑) เป็นบัณเฑาะก์ ๒ คน (๒) ภิกษุไม่แน่ใจว่าเป็นบัณเฑาะก์ทั้ง ๒ คน ฯลฯ

(๑) เป็นบัณเฑาะก์ ๒ คน (๒) ภิกษุสำคัญว่าเป็นชายทั้ง ๒ คน ฯลฯ

(๑) เป็นบัณเฑาะก์ ๒ คน (๒) สำคัญว่าเป็นสัตว์ดิรัจฉานทั้ง ๒ คน ฯลฯ

(๑) เป็นบัณเฑาะก์ ๒ คน (๒) ภิกษุสำคัญว่าเป็นหญิงทั้ง ๒ คนและมีความกำหนัด (๓) ภิกษุใช้กายจับต้อง ลูบคลำฯลฯ จับ ต้องกายของบัณเฑาะก์ทั้ง ๒ คน ต้องอาบัติทุกกฏ ๒ ตัว

ชาย ๒ คน

(๑) เป็นชาย ๒ คน (๒) ภิกษุสำคัญว่าเป็นชายทั้ง ๒ คนและมีความ กำหนัดจัด (๓) ภิกษุใช้กายจับต้อง ลูบคลำ ฯลฯ จับ ต้องกายของชายทั้ง ๒ คน ต้องอาบัติทุกกฏ ๒ ตัว

(๑) เป็นชาย ๒ คน (๒) ภิกษุไม่แน่ใจว่าเป็นชายทั้ง ๒ คน ฯลฯ

(๑) เป็นชาย ๒ คน (๒) ภิกษุสำคัญว่าเป็นสัตว์ดิรัจฉานทั้ง ๒ คน ฯลฯ

(๑) เป็นชาย ๒ คน (๒) ภิกษุสำคัญว่าเป็นหญิงทั้ง ๒ คน ฯลฯ

(๑) เป็นชาย ๒ คน (๒) ภิกษุสำคัญว่าเป็นบัณเฑาะก์ทั้ง ๒ คนและมีความกำหนัด (๓) ภิกษุใช้กายจับต้อง ลูบคลำ ฯลฯ จับ ต้องกายของชายทั้ง ๒ คน ต้องอาบัติทุกกฏ ๒ ตัว

สัตว์ดิรัจฉาน ๒ ตัว

(๑) เป็นสัตว์ดิรัจฉาน ๒ ตัว (๒) ภิกษุสำคัญว่าเป็นสัตว์ดิรัจฉานทั้ง ๒ ตัวและมีความกำหนัด (๓) ภิกษุใช้กายจับต้อง ลูบคลำ ฯลฯ จับ ต้องกายของสัตว์ดิรัจฉานทั้ง ๒ ตัว ต้องอาบัติทุกกฏ ๒ ตัว

(๑) เป็นสัตว์ดิรัจฉาน ๒ ตัว (๒) ภิกษุไม่แน่ใจว่าเป็นสัตว์ดิรัจฉานทั้ง ๒ ตัว ฯลฯ

(๑) เป็นสัตว์ดิรัจฉาน ๒ ตัว (๒) ภิกษุสำคัญว่าเป็นหญิงทั้ง ๒ ตัว ฯลฯ

(๑) เป็นสัตว์ดิรัจฉาน ๒ ตัว (๒) ภิกษุสำคัญว่าเป็นบัณเฑาะก์ทั้ง ๒ ตัว ฯลฯ

(๑) เป็นสัตว์ดิรัจฉาน ๒ ตัว (๒) ภิกษุสำคัญว่าเป็นชายทั้ง ๒ ตัวและ มีความกำหนัด (๓) ภิกษุใช้กายจับต้อง ลูบคลำ ฯลฯ จับ ต้องกายของสัตว์ดิรัจฉาน ทั้ง ๒ ตัว ต้องอาบัติทุกกฏ ๒ ตัว

หญิงและบัณเฑาะก์

[๒๗๕] (๑) เป็นหญิงและบัณเฑาะก์ (๒) ภิกษุสำคัญว่าเป็นหญิงทั้ง ๒ คนและมีความกำหนัด (๓) ภิกษุใช้กายจับต้อง ลูบคลำ ฯลฯ จับ ต้องกายของคนทั้ง ๒ ต้องอาบัติทุกกฏกับอาบัติสังฆาทิเสส

(๑) เป็นหญิงและบัณเฑาะก์ (๒) ภิกษุไม่แน่ใจว่าเป็นหญิงและบัณเฑาะก์ ทั้ง ๒ คนและมีความกำหนัด (๓) ภิกษุใช้กายจับต้อง ลูบคลำ ฯลฯ จับ ต้องกายของ คนทั้ง ๒ ต้องอาบัติทุกกฏกับอาบัติถุลลัจจัย

(๑) เป็นหญิงและบัณเฑาะก์ (๒) ภิกษุสำคัญว่าเป็นบัณเฑาะก์ทั้ง ๒ คนและมีความกำหนัด(๓) ภิกษุใช้กายจับต้อง ลูบคลำ ฯลฯ จับ ต้องกายของคนทั้ง ๒ ต้องอาบัติถุลลัจจัย ๒ ตัว

(๑) เป็นหญิงและบัณเฑาะก์ (๒) ภิกษุสำคัญว่าเป็นชายทั้ง ๒ คนและมีความกำหนัด (๓) ภิกษุใช้กายจับต้อง ลูบคลำ ฯลฯ จับ ต้องกายของคนทั้ง ๒ ต้องอาบัติทุกกฏกับอาบัติถุลลัจจัย

(๑) เป็นหญิงและบัณเฑาะก์ (๒) ภิกษุสำคัญว่าเป็นสัตว์ดิรัจฉานทั้ง ๒ คนและมีความกำหนัด (๓) ภิกษุใช้กายจับต้อง ลูบคลำ ฯลฯ จับ ต้องกายของคนทั้ง ๒ ต้องอาบัติทุกกฏกับอาบัติถุลลัจจัย

หญิงและชาย

(๑) เป็นหญิงและชาย (๒) ภิกษุสำคัญว่าเป็นหญิงทั้ง ๒ คน และมีความ กำหนัด (๓) ภิกษุใช้กายจับต้อง ลูบคลำ ฯลฯ จับ ต้องกายของคนทั้ง ๒ คน ต้องอาบัติทุกกฏกับอาบัติสังฆาทิเสส

(๑) เป็นหญิงและชาย (๒) ภิกษุไม่แน่ใจว่าเป็นหญิงและชายทั้ง ๒ คนและ มีความกำหนัด (๓) ภิกษุใช้กายจับต้อง ลูบคลำ ฯลฯ จับ ต้องกายของคนทั้ง ๒ ต้องอาบัติทุกกฏกับอาบัติถุลลัจจัย

(๑) เป็นหญิงและชาย (๒) ภิกษุสำคัญว่าเป็นบัณเฑาะก์ทั้ง ๒ คนและมีความกำหนัด (๓) ภิกษุใช้กายจับต้อง ลูบคลำ ฯลฯ จับ ต้องกายของคนทั้ง ๒ ต้องอาบัติทุกกฏกับอาบัติถุลลัจจัย

(๑) เป็นหญิงและชาย (๒) ภิกษุสำคัญว่าเป็นชายทั้ง ๒ คนและมีความ กำหนัด (๓) ภิกษุใช้กายจับต้อง ลูบคลำ ฯลฯ จับ ต้องกายของคนทั้ง ๒ ต้องอาบัติทุกกฏ กับอาบัติถุลลัจจัย

(๑) เป็นหญิงและชาย (๒) ภิกษุสำคัญว่าเป็นสัตว์ดิรัจฉานทั้ง ๒ คนและมีความกำหนัด (๓) ภิกษุใช้กายจับต้อง ลูบคลำ ฯลฯ จับ ต้องกายของคนทั้ง ๒ ต้องอาบัติทุกกฏกับอาบัติถุลลัจจัย

หญิงและสัตว์ดิรัจฉาน

(๑) เป็นหญิงและสัตว์ดิรัจฉาน (๒) ภิกษุสำคัญว่าเป็นหญิงทั้ง ๒ และมีความกำหนัด (๓) ภิกษุใช้กายจับต้อง ลูบคลำ ฯลฯ จับ ต้องกายของทั้ง ๒ ต้องอาบัติทุกกฏกับอาบัติสังฆาทิเสส

(๑) เป็นหญิงและสัตว์ดิรัจฉาน (๒) ภิกษุไม่แน่ใจว่าเป็นหญิงและสัตว์ ดิรัจฉานทั้ง ๒ และมีความกำหนัด (๓) ภิกษุใช้กายจับต้อง ลูบคลำ ฯลฯ จับ ต้องกายของทั้ง ๒ ต้องอาบัติทุกกฏกับอาบัติถุลลัจจัย

(๑) เป็นหญิงและสัตว์ดิรัจฉาน (๒) ภิกษุสำคัญว่าเป็นบัณเฑาะก์ทั้ง ๒ และมีความกำหนัด (๓) ภิกษุใช้กายจับต้อง ลูบคลำ ฯลฯ จับ ต้องกายของทั้ง ๒ ต้องอาบัติทุกกฏกับอาบัติถุลลัจจัย

(๑) เป็นหญิงและสัตว์ดิรัจฉาน (๒) ภิกษุสำคัญว่าเป็นชายทั้ง ๒ และมีความกำหนัด (๓) ภิกษุใช้กายจับต้อง ลูบคลำ ฯลฯ จับ ต้องกายของทั้ง ๒ ต้องอาบัติ ทุกกฏกับอาบัติถุลลัจจัย

(๑) เป็นหญิงและสัตว์ดิรัจฉาน (๒) ภิกษุสำคัญว่าเป็นสัตว์ดิรัจฉานทั้ง ๒ และมีความกำหนัด (๓) ภิกษุใช้กายจับต้อง ลูบคลำ ฯลฯ จับต้องกายของทั้ง ๒ ต้องอาบัติทุกกฏกับอาบัติถุลลัจจัย

บัณเฑาะก์และชาย

(๑) เป็นบัณเฑาะก์และชาย (๒) ภิกษุสำคัญว่าเป็นบัณเฑาะก์ทั้ง ๒ คนและมีความกำหนัด (๓) ภิกษุใช้กายจับต้อง ลูบคลำ ฯลฯ จับต้องกายของคนทั้ง ๒ ต้องอาบัติทุกกฏกับอาบัติถุลลัจจัย

(๑) เป็นบัณเฑาะก์และชาย (๒) ภิกษุไม่แน่ใจว่าเป็นบัณเฑาะก์และชายทั้ง ๒ คน ฯลฯ ต้องอาบัติทุกกฏ ๒ ตัว

(๑) เป็นบัณเฑาะก์และชาย (๒) ภิกษุสำคัญว่าเป็นชายทั้ง ๒ คน ฯลฯ

(๑) เป็นบัณเฑาะก์และชาย (๒) ภิกษุสำคัญว่าเป็นสัตว์ดิรัจฉานทั้ง ๒ คน ฯลฯ

(๑) เป็นบัณเฑาะก์และชาย (๒) ภิกษุสำคัญว่าเป็นหญิงทั้ง ๒ คนและมีความกำหนัด (๓) ภิกษุใช้กายจับต้อง ลูบคลำ ฯลฯ จับ ต้องกายของทั้ง ๒ คน ต้องอาบัติทุกกฏ ๒ ตัว

บัณเฑาะก์และสัตว์ดิรัจฉาน

(๑) เป็นบัณเฑาะก์และสัตว์ดิรัจฉาน (๒) ภิกษุสำคัญว่าเป็นบัณเฑาะก์ทั้ง ๒ และมีความกำหนัด (๓) ภิกษุใช้กายจับต้อง ลูบคลำ ฯลฯ จับ ต้องกายของทั้ง ๒ ต้องอาบัติทุกกฏกับอาบัติถุลลัจจัย

(๑) เป็นบัณเฑาะก์และสัตว์ดิรัจฉาน (๒) ภิกษุไม่แน่ใจว่าเป็นบัณเฑาะก์และสัตว์ดิรัจฉานทั้ง ๒ ฯลฯ

(๑) เป็นบัณเฑาะก์และสัตว์ดิรัจฉาน (๒) ภิกษุสำคัญว่าเป็นชายทั้ง ๒ ฯลฯ

(๑) เป็นบัณเฑาะก์และสัตว์ดิรัจฉาน (๒) ภิกษุสำคัญว่าเป็นสัตว์ดิรัจฉาน ทั้ง ๒ ฯลฯ

(๑) เป็นบัณเฑาะก์และสัตว์ดิรัจฉาน (๒) ภิกษุสำคัญว่าเป็นหญิงทั้ง ๒ และมีความกำหนัด(๓) ภิกษุใช้กายจับต้อง ลูบคลำ ฯลฯ จับ ต้องกายของทั้ง ๒ ต้องอาบัติ ทุกกฏ ๒ ตัว

ชายและสัตว์ดิรัจฉาน

(๑) เป็นชายและสัตว์ดิรัจฉาน (๒) ภิกษุสำคัญว่าเป็นชายทั้ง ๒ และมีความกำหนัด (๓) ภิกษุใช้กายจับต้อง ลูบคลำ ฯลฯ จับ ต้องกายของทั้ง ๒ ต้องอาบัติ ทุกกฏ ๒ ตัว

(๑) เป็นชายและสัตว์ดิรัจฉาน (๒) ภิกษุไม่แน่ใจว่าเป็นชายและสัตว์ดิรัจฉานทั้ง ๒ ฯลฯ

(๑) เป็นชายและสัตว์ดิรัจฉาน (๒) ภิกษุสำคัญว่าเป็นสัตว์ดิรัจฉานทั้ง ๒ ฯลฯ

(๑) เป็นชายและสัตว์ดิรัจฉาน (๒) ภิกษุสำคัญว่าเป็นหญิงทั้ง ๒ ฯลฯ

(๑) เป็นชายและสัตว์ดิรัจฉาน (๒) ภิกษุสำคัญว่าเป็นบัณเฑาะก์ทั้ง ๒ และมีความกำหนัด (๓) ภิกษุใช้กายจับต้อง ลูบคลำ ฯลฯ จับ ต้องกายของทั้ง ๒ ต้องอาบัติ ทุกกฏ ๒ ตัว

ทุมูลกนัย จบ

ของที่เนื่องด้วยกายของหญิง

[๒๗๖] (๑) เป็นหญิง (๒) ภิกษุสำคัญว่าเป็นหญิงและมีความกำหนัด (๓) ภิกษุใช้กายจับต้อง ลูบคลำ ฯลฯ จับ ต้องของที่เนื่องด้วยกายของหญิง ต้องอาบัติถุลลัจจัย ฯลฯ

(๑) เป็นหญิง ๒ คน (๒) ภิกษุสำคัญว่าเป็นหญิงทั้ง ๒ คนและมีความกำหนัด (๓) ภิกษุใช้กายจับต้อง ลูบคลำ ฯลฯ จับ ต้องของที่เนื่องด้วยกายของหญิงทั้ง ๒ คน ต้องอาบัติถุลลัจจัย ๒ ตัว ฯลฯ

(๑) เป็นหญิงและบัณเฑาะก์ (๒) ภิกษุสำคัญว่าเป็นหญิงทั้ง ๒ คนและมีความกำหนัด (๓) ภิกษุใช้กายจับต้อง ลูบคลำ ฯลฯ จับ ต้องของที่เนื่องด้วยกายของทั้ง ๒ คน ต้องอาบัติทุกกฏกับอาบัติถุลลัจจัย ฯลฯ

ของที่เนื่องด้วยกายถูกต้องกายของหญิง

(๑) เป็นหญิง (๒) ภิกษุสำคัญว่าเป็นหญิงและมีความกำหนัด (๓) ภิกษุใช้ของที่เนื่องด้วยกายจับต้อง ลูบคลำ ฯลฯ จับ ต้องกายของหญิง ต้องอาบัติถุลลัจจัย ฯลฯ

(๑) เป็นหญิง ๒ คน (๒) ภิกษุสำคัญว่าเป็นหญิงทั้ง ๒ คนและมีความกำหนัด (๓) ภิกษุใช้ของที่เนื่องด้วยกายจับต้อง ลูบคลำ ฯลฯ จับ ต้องกายของหญิงทั้ง ๒ ต้องอาบัติถุลลัจจัย ๒ ตัว ฯลฯ

(๑) เป็นหญิงและบัณเฑาะก์ (๒) ภิกษุสำคัญว่าเป็นหญิงทั้ง ๒ คนและมีความกำหนัด (๓) ภิกษุใช้ของที่เนื่องด้วยกายจับต้อง ลูบคลำ ฯลฯ จับ ต้องกายของทั้ง ๒ ต้องอาบัติทุกกฏกับอาบัติถุลลัจจัย ฯลฯ

ของที่เนื่องด้วยกายถูกต้องของที่เนื่องด้วยกายของหญิง

(๑) เป็นหญิง (๒) ภิกษุสำคัญว่าเป็นหญิงและมีความกำหนัด (๓) ภิกษุใช้ของที่เนื่องด้วยกายจับต้อง ลูบคลำ ฯลฯ จับ ต้องของที่เนื่องด้วยกายของหญิง ต้องอาบัติทุกกฏ ฯลฯ

(๑) เป็นหญิง ๒ คน (๒) ภิกษุสำคัญว่าเป็นหญิงทั้ง ๒ คนและมีความกำหนัด (๓) ภิกษุใช้ของที่เนื่องด้วยกายจับต้อง ลูบคลำ ฯลฯ จับ ต้องของที่เนื่องด้วยกายของหญิงทั้ง ๒ ต้องอาบัติทุกกฏ ๒ ตัว ฯลฯ

(๑) เป็นหญิงและบัณเฑาะก์ (๒) ภิกษุสำคัญว่าเป็นหญิงทั้ง ๒ คนและมีความกำหนัด (๓) ภิกษุใช้ของที่เนื่องด้วยกายจับต้อง ลูบคลำ ฯลฯ จับ ต้องของที่เนื่องด้วยกายของทั้ง ๒ ต้องอาบัติทุกกฏ ๒ ตัว ฯลฯ

ของที่โยนไปถูกต้องกายของหญิง

(๑) เป็นหญิง (๒) ภิกษุสำคัญว่าเป็นหญิงและมีความกำหนัด (๓) ภิกษุใช้ของโยนไปถูกต้องกายของหญิง ต้องอาบัติทุกกฏ ฯลฯ

(๑) เป็นหญิง ๒ คน (๒) ภิกษุสำคัญว่าเป็นหญิงทั้ง ๒ คนและมีความกำหนัด (๓) ภิกษุใช้ของโยนไปถูกต้องกายของหญิงทั้ง ๒ คน ต้องอาบัติทุกกฏ ๒ ตัว ฯลฯ

(๑) เป็นหญิงและบัณเฑาะก์ (๒) ภิกษุสำคัญว่าเป็นหญิงทั้ง ๒ คนและ มีความกำหนัด (๓) ภิกษุใช้ของโยนไปถูกต้องกายของคนทั้ง ๒ ต้องอาบัติทุกกฏ ๒ ตัว ฯลฯ

ของที่โยนไปถูกต้องของที่เนื่องด้วยกายของหญิง

(๑) เป็นหญิง (๒) ภิกษุสำคัญว่าเป็นหญิงและมีความกำหนัด (๓) ภิกษุใช้ของโยนไปถูกต้องของที่เนื่องด้วยกายของหญิง ต้องอาบัติทุกกฏ ฯลฯ

(๑) เป็นหญิง ๒ คน (๒) ภิกษุสำคัญว่าเป็นหญิงทั้ง ๒ คนและมีความกำหนัด (๓) ภิกษุใช้ของโยนไปถูกต้องของที่เนื่องด้วยกายของทั้ง ๒ คน ต้องอาบัติทุกกฏ ๒ ตัว ฯลฯ

(๑) เป็นหญิงและบัณเฑาะก์ (๒) ภิกษุสำคัญว่าเป็นหญิงทั้ง ๒ คนและมีความกำหนัด (๓) ภิกษุใช้ของโยนไปถูกต้องของที่เนื่องด้วยกายของทั้ง ๒ คน ต้องอาบัติทุกกฏ ๒ ตัว ฯลฯ

(๑) เป็นหญิง (๒) ภิกษุสำคัญว่าเป็นหญิงและมีความกำหนัด (๓) ภิกษุใช้ของโยนไปถูกต้องของที่โยนมาของหญิง ต้องอาบัติทุกกฏ ฯลฯ

(๑) เป็นหญิง ๒ คน (๒) ภิกษุสำคัญว่าเป็นหญิงทั้ง ๒ คนและมีความกำหนัด (๓) ภิกษุใช้ของโยนไปถูกต้องของที่โยนมาของหญิงทั้ง ๒ คน ต้องอาบัติทุกกฏ ๒ ตัว ฯลฯ

(๑) เป็นหญิงและบัณเฑาะก์ (๒) ภิกษุสำคัญว่าเป็นหญิงทั้ง ๒ คนและมีความกำหนัด (๓) ภิกษุใช้ของโยนไปถูกต้องของที่โยนมาของทั้ง ๒ คน ต้องอาบัติทุกกฏ ๒ ตัว ฯลฯ

ภิกขุเปยยาล จบ

อิตถีเปยยาล

หญิงถูกต้องกายของภิกษุ

[๒๗๗] (๑) เป็นหญิง (๒) ภิกษุสำคัญว่าเป็นหญิงและมีความกำหนัด (๓) หญิงใช้กายจับต้อง ลูบคลำ ลูบลง ลูบขึ้น จับกดลง จับให้เงยขึ้น ฉุดมา ผลักไป นวด บีบ จับ ต้องกายของภิกษุ ภิกษุมีความประสงค์จะเสพ พยายามด้วยกาย รับรู้ สัมผัส ต้องอาบัติสังฆาทิเสส ฯลฯ

(๑) เป็นหญิง ๒ คน (๒) ภิกษุสำคัญว่าเป็นหญิงทั้ง ๒ คนและมีความกำหนัด (๓) หญิงทั้ง ๒ ใช้กายจับต้อง ลูบคลำ ลูบลง ลูบขึ้น จับกดลง จับให้เงยขึ้น ฉุดมา ผลักไป นวด บีบ จับ ต้องกายของภิกษุ ภิกษุมีความประสงค์จะเสพ พยายามด้วยกาย รับรู้สัมผัส ต้องอาบัติสังฆาทิเสส ๒ ตัว ฯลฯ

(๑) เป็นหญิงและบัณเฑาะก์ (๒) ภิกษุสำคัญว่าเป็นหญิงทั้ง ๒ คนและมีความกำหนัด (๓) ทั้ง ๒ ใช้กายจับต้อง ลูบคลำ ฯลฯ จับ ต้องกายของภิกษุ ภิกษุมีความประสงค์จะเสพ พยายามด้วยกาย รับรู้สัมผัส ต้องทุกกฏกับอาบัติสังฆาทิเสส ฯลฯ

หญิงถูกต้องของที่เนื่องด้วยกายของภิกษุ

(๑) เป็นหญิง (๒) ภิกษุสำคัญว่าเป็นหญิงและมีความกำหนัด (๓) หญิงใช้กายจับต้อง ลูบคลำ ฯลฯ จับ ต้องของที่เนื่องด้วยกายของภิกษุ ภิกษุมีความประสงค์จะเสพ พยายามด้วยกาย รับรู้สัมผัส ต้องอาบัติถุลลัจจัย ฯลฯ

(๑) เป็นหญิง ๒ คน (๒) ภิกษุสำคัญว่าเป็นหญิงทั้ง ๒ คนและมีความกำหนัด (๓) หญิงทั้ง ๒ ใช้กายจับต้อง ลูบคลำ ฯลฯ จับ ต้องของที่เนื่องด้วยกายของภิกษุ ภิกษุมีความประสงค์จะเสพ พยายามด้วยกาย รับรู้สัมผัส ต้องอาบัติถุลลัจจัย ๒ ตัว ฯลฯ

(๑) เป็นหญิงและบัณเฑาะก์ (๒) ภิกษุสำคัญว่าเป็นหญิงทั้ง ๒ คนและมีความกำหนัด (๓) ทั้ง ๒ คนใช้กายจับต้อง ลูบคลำ ฯลฯ จับ ต้องของที่เนื่องด้วยกายของภิกษุ ภิกษุมีความประสงค์จะเสพ พยายามด้วยกาย รับผู้สัมผัส ต้องอาบัติทุกกฏกับอาบัติถุลลัจจัย ฯลฯ

หญิงใช้ของที่เนื่องด้วยกายถูกต้องกายของภิกษุ

(๑) เป็นหญิง (๒) ภิกษุสำคัญว่าเป็นหญิงและมีความกำหนัด (๓) หญิงใช้ของที่เนื่องด้วยกายจับต้อง ลูบคลำ ฯลฯ จับ ต้องกายของภิกษุ ภิกษุมีความประสงค์จะเสพ พยายามด้วยกาย รับรู้สัมผัส ต้องอาบัติถุลลัจจัย ฯลฯ

(๑) เป็นหญิง ๒ คน (๒) ภิกษุสำคัญว่าเป็นหญิงทั้ง ๒ คนและมีความกำหนัด (๓) หญิงทั้ง ๒ คนใช้ของที่เนื่องด้วยกายจับต้อง ลูบคลำ ฯลฯ จับ ต้องกายของภิกษุ ภิกษุมีความประสงค์จะเสพ พยายามด้วยกาย รับรู้สัมผัส ต้องอาบัติถุลลัจจัย ๒ ตัว ฯลฯ

(๑) เป็นหญิงและบัณเฑาะก์ (๒) ภิกษุสำคัญว่าเป็นหญิงทั้ง ๒ คนและมีความกำหนัด (๓) ทั้ง ๒ ใช้ของที่เนื่องด้วยกายจับต้อง ลูบคลำ ฯลฯ จับ ต้องกายของภิกษุ ภิกษุมีความประสงค์จะเสพ พยายามด้วยกาย รับรู้สัมผัส ต้องอาบัติ ทุกกฏกับอาบัติถุลลัจจัย ฯลฯ

[๒๗๘] (๑) เป็นหญิง (๒) ภิกษุสำคัญว่าเป็นหญิงและมีความกำหนัด (๓) หญิงใช้ของที่เนื่องด้วยกายจับต้อง ลูบคลำ ฯลฯ จับ ต้องของที่เนื่องด้วยกายของภิกษุ ภิกษุมีความประสงค์จะเสพ พยายามด้วยกาย รับรู้สัมผัส ต้องอาบัติทุกกฏ ฯลฯ

(๑) เป็นหญิง ๒ คน (๒) ภิกษุสำคัญว่าเป็นหญิงทั้ง ๒ คนและมีความกำหนัด (๓) หญิงทั้ง ๒ ใช้ของที่เนื่องด้วยกายจับต้อง ลูบคลำ ฯลฯ จับ ต้องของที่เนื่องด้วยกายของภิกษุ ภิกษุมีความประสงค์จะเสพ พยายามด้วยกาย รับรู้สัมผัส ต้องอาบัติทุกกฏ ๒ ตัว ฯลฯ

(๑) เป็นหญิงและบัณเฑาะก์ (๒) ภิกษุสำคัญว่าเป็นหญิงทั้ง ๒ คนและมีความกำหนัด (๓) ทั้ง ๒ ใช้ของที่เนื่องด้วยกายจับต้อง ลูบคลำ ฯลฯ จับ ต้องของที่เนื่องด้วยกายของภิกษุ ภิกษุมีความประสงค์จะเสพ พยายามด้วยกาย รับรู้สัมผัส ต้องอาบัติทุกกฏ ๒ ตัว ฯลฯ

หญิงใช้ของที่โยนถูกต้องกายของภิกษุ

(๑) เป็นหญิง (๒) ภิกษุสำคัญว่าเป็นหญิงและมีความกำหนัด (๓) หญิงใช้ของโยนมาถูกต้องกายของภิกษุ ภิกษุมีความประสงค์จะเสพ พยายามด้วยกาย รับรู้สัมผัส ต้องอาบัติทุกกฏ ฯลฯ

(๑) เป็นหญิง ๒ คน (๒) ภิกษุสำคัญว่าเป็นหญิงทั้ง ๒ คนและมีความกำหนัด (๓) หญิงทั้ง ๒ ใช้ของโยนมาถูกต้องกายของภิกษุ ภิกษุมีความประสงค์จะเสพ พยายามด้วยกาย รับรู้สัมผัส ต้องอาบัติทุกกฏ ๒ ตัว ฯลฯ

(๑) เป็นหญิงและบัณเฑาะก์ (๒) ภิกษุสำคัญว่าเป็นหญิงทั้ง ๒ คนและมีความกำหนัด (๓) ทั้ง ๒ ใช้ของโยนมาถูกต้องกายของภิกษุ ภิกษุมีความประสงค์ จะเสพ พยายามด้วยกาย รับรู้สัมผัส ต้องอาบัติทุกกฏ ๒ ตัว ฯลฯ

หญิงใช้ของที่โยนถูกต้องของที่เนื่องด้วยกายของภิกษุ

(๑) เป็นหญิง (๒) ภิกษุสำคัญว่าเป็นหญิงและมีความกำหนัด (๓) หญิงใช้ของโยนมาถูกต้องของที่เนื่องด้วยกายของภิกษุ ภิกษุมีความประสงค์จะเสพ พยายามด้วยกาย รับรู้สัมผัส ต้องอาบัติทุกกฏ ฯลฯ

(๑) เป็นหญิง ๒ คน (๒) ภิกษุสำคัญว่าเป็นหญิงทั้ง ๒ คนและมีความกำหนัด (๓) ทั้ง ๒ เอาของโยนมาถูกต้องของที่เนื่องด้วยกายของภิกษุ ภิกษุมีความประสงค์จะเสพ พยายามด้วยกาย รับรู้สัมผัส ต้องอาบัติทุกกฏ ๒ ตัว ฯลฯ

(๑) เป็นหญิงและบัณเฑาะก์ (๒) ภิกษุสำคัญว่าเป็นหญิงทั้ง ๒ คนและมีความกำหนัด (๓) ทั้ง ๒ เอาของโยนมาถูกต้องของที่เนื่องด้วยกายของภิกษุ ภิกษุมีความประสงค์จะเสพ พยายามด้วยกาย รับรู้สัมผัส ต้องอาบัติทุกกฏ ๒ ตัว ฯลฯ

หญิงใช้ของที่โยนถูกต้องของที่โยนของภิกษุ

(๑) เป็นหญิง (๒) ภิกษุสำคัญว่าเป็นหญิงและมีความกำหนัด (๓) หญิงใช้ของโยนมาถูกต้องของที่ภิกษุโยนไป ภิกษุมีความประสงค์จะเสพ พยายามด้วยกาย แต่ไม่รับรู้สัมผัส ต้องอาบัติทุกกฏ ฯลฯ

(๑) เป็นหญิง ๒ คน (๒) ภิกษุสำคัญว่าเป็นหญิงทั้ง ๒ คนและมีความ กำหนัด (๓) ทั้ง ๒ ใช้ของโยนมาถูกต้องของที่ภิกษุโยนไป ภิกษุมีความประสงค์ จะเสพ พยายามด้วยกาย แต่ไม่รับรู้สัมผัส ต้องอาบัติทุกกฏ ๒ ตัว ฯลฯ

(๑) เป็นหญิงและบัณเฑาะก์ (๒) ภิกษุสำคัญว่าเป็นหญิงทั้ง ๒ คนและมีความกำหนัด (๓) ทั้ง ๒ ใช้ของโยนมาถูกต้องของที่ภิกษุโยนไป ภิกษุมีความประสงค์จะเสพ พยายามด้วยกาย แต่ไม่รับรู้สัมผัส ต้องอาบัติทุกกฏ ๒ ตัว ฯลฯ

อิตถีเปยยาล จบ

[๒๗๙] ภิกษุมีความประสงค์จะเสพ พยายามด้วยกาย รับรู้สัมผัส ต้องอาบัติสังฆาทิเสส
ภิกษุมีความประสงค์จะเสพ พยายามด้วยกาย แต่ไม่รับรู้สัมผัส ต้องอาบัติทุกกฏ
ภิกษุมีความประสงค์จะเสพ แต่ไม่พยายามด้วยกาย รับรู้สัมผัส ไม่ต้องอาบัติ
ภิกษุมีความประสงค์จะเสพ ไม่พยายามด้วยกาย และไม่รับรู้สัมผัส ไม่ต้องอาบัติ
ภิกษุมีความประสงค์จะให้พ้น พยายามด้วยกาย รับรู้สัมผัส ไม่ต้องอาบัติ
ภิกษุมีความประสงค์จะให้พ้น พยายามด้วยกาย แต่ไม่รับรู้สัมผัส ไม่ต้องอาบัติ

ภิกษุมีความประสงค์จะให้พ้น แต่ไม่พยายามด้วยกาย รับรู้สัมผัส ไม่ต้องอาบัติ

ภิกษุมีความประสงค์จะให้พ้น ไม่พยายามด้วยกาย และไม่รับรู้สัมผัส ไม่ต้องอาบัติ

อนาปัตติวาร

ภิกษุต่อไปนี้ไม่ต้องอาบัติ คือ

[๒๘๐] ๑. ภิกษุไม่จงใจ

๒. ภิกษุถูกต้องเพราะไม่มีสติ

๓. ภิกษุไม่รู้

๔. ภิกษุไม่ยินดี

๕. ภิกษุวิกลจริต

๖. ภิกษุมีจิตฟุ้งซ่าน

๗. ภิกษุกระสับกระส่ายเพราะเวทนา

๘. ภิกษุต้นบัญญัติ

คาถารวมวินีตวัตถุ
เรื่องที่ทรงวินิจฉัยแล้ว

เรื่องมารดา ๑ เรื่อง เรื่องธิดา ๑ เรื่อง
เรื่องน้องสาว ๑ เรื่อง เรื่องอดีตภรรยา ๑ เรื่อง
เรื่องนางยักษ์ ๑ เรื่อง เรื่องบัณเฑาะก์ ๑ เรื่อง
เรื่องหญิงนอนหลับ ๑ เรื่อง เรื่องหญิงที่ตายแล้ว ๑ เรื่อง
เรื่องสัตว์ดิรัจฉานตัวเมีย ๑ เรื่อง เรื่องตุ๊กตาไม้ ๑ เรื่อง
เรื่องหญิงร่วมกันฉุด ๑ เรื่อง เรื่องสะพาน ๑ เรื่อง
เรื่องหนทาง ๑ เรื่อง เรื่องต้นไม้ ๑ เรื่อง
เรื่องเรือ ๑ เรื่อง เรื่องเชือก ๑ เรื่อง
เรื่องท่อนไม้ ๑ เรื่อง เรื่องใช้บาตรดัน ๑ เรื่อง
เรื่องไหว้ ๑ เรื่อง เรื่องพยายามแต่มิได้จับต้อง ๑ เรื่อง

วินีตวัตถุ
เรื่องมารดา ๑ เรื่อง

[๒๘๑] สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งจับต้องมารดาด้วยความรักฉันแม่ลูก ท่าน เกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติสังฆาทิเสสหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคเจ้าให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุ เธอไม่ต้องอาบัติสังฆาทิเสส แต่ต้องอาบัติทุกกฏ” (เรื่องที่ ๑)

เรื่องธิดา ๑ เรื่อง

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งจับต้องธิดาด้วยความรักฉันพ่อลูก ท่านเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติสังฆาทิเสสหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุ เธอไม่ต้องอาบัติสังฆาทิเสส แต่ต้องอาบัติทุกกฏ” (เรื่องที่ ๒)

เรื่องน้องสาว ๑ เรื่อง

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งจับต้องน้องสาวด้วยความรักฉันน้องสาว ท่านเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติสังฆาทิเสสหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุ เธอไม่ต้องอาบัติสังฆาทิเสส แต่ต้องอาบัติทุกกฏ” (เรื่องที่ ๓)

เรื่องอดีตภรรยา ๑ เรื่อง

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งถูกต้องกายกับอดีตภรรยา ท่านเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติสังฆาทิเสสหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุ เธอต้องอาบัติสังฆาทิเสส” (เรื่องที่ ๔)

เรื่องนางยักษ์ ๑ เรื่อง

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งถูกต้องกายกับนางยักษ์ ท่านเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติสังฆาทิเสสหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุ เธอไม่ต้องอาบัติสังฆาทิเสส แต่ต้องอาบัติถุลลัจจัย” (เรื่อง ที่ ๕)

เรื่องบัณเฑาะก์ ๑ เรื่อง

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งถูกต้องกายกับบัณเฑาะก์ ท่านเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติสังฆาทิเสสหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุ เธอไม่ต้องอาบัติสังฆาทิเสส แต่ต้องอาบัติถุลลัจจัย” (เรื่อง ที่ ๖)

เรื่องหญิงนอนหลับ ๑ เรื่อง

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งถูกต้องกายกับหญิงนอนหลับ ท่านเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติสังฆาทิเสสหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุ เธอต้องอาบัติสังฆาทิเสส” (เรื่องที่ ๗)

เรื่องหญิงที่ตายแล้ว ๑ เรื่อง

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งถูกต้องกายกับหญิงที่ตายแล้ว ท่านเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติสังฆาทิเสสหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุ เธอไม่ต้องอาบัติสังฆาทิเสส แต่ต้องอาบัติถุลลัจจัย” (เรื่อง ที่ ๘)

เรื่องสัตว์ดิรัจฉานตัวเมีย ๑ เรื่อง

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งถูกต้องกายกับสัตว์ดิรัจฉานตัวเมีย ท่านเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติสังฆาทิเสสหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุ เธอไม่ต้องอาบัติสังฆาทิเสส แต่ต้องอาบัติทุกกฏ” (เรื่องที่ ๙)

เรื่องตุ๊กตาไม้ ๑ เรื่อง

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งถูกต้องกายกับตุ๊กตาไม้ ท่านเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติสังฆาทิเสสหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุ เธอไม่ต้องอาบัติสังฆาทิเสส แต่ต้องอาบัติทุกกฏ” (เรื่องที่ ๑๐)

เรื่องหญิงร่วมกันฉุด ๑ เรื่อง

[๒๘๒] สมัยนั้น หญิงจำนวนมากจับแขนต่อ ๆ กันโอบภิกษุรูปหนึ่งพาไป ท่านเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติสังฆาทิเสสหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสถามว่า “ภิกษุ เธอยินดีหรือ” “ไม่ยินดี พระพุทธเจ้าข้า” “ภิกษุ เธอไม่ยินดี ไม่ต้องอาบัติ” (เรื่องที่ ๑๑)

เรื่องสะพาน ๑ เรื่อง

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งมีความกำหนัด จึงเขย่าสะพานไม้ที่หญิงเดินขึ้นไป ท่านเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติสังฆาทิเสสหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุ เธอไม่ต้องอาบัติสังฆาทิเสส แต่ต้องอาบัติทุกกฏ” (เรื่องที่ ๑๒)

เรื่องหนทาง ๑ เรื่อง

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งพบหญิงเดินสวนทางมา มีความกำหนัดจึงกระทบไหล่ ท่านเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติสังฆาทิเสสหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุ เธอต้องอาบัติสังฆาทิเสส” (เรื่องที่ ๑๓)

เรื่องต้นไม้ ๑ เรื่อง

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งมีความกำหนัด จึงเขย่าต้นไม้ที่หญิงขึ้นไป ท่านเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติสังฆาทิเสสหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุ เธอไม่ต้องอาบัติสังฆาทิเสส แต่ต้องอาบัติทุกกฏ” (เรื่องที่ ๑๔)

เรื่องเรือ ๑ เรื่อง

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งมีความกำหนัด จึงโคลงเรือที่หญิงนั่ง ท่านเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติสังฆาทิเสสหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มี พระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุ เธอไม่ต้องอาบัติสังฆาทิเสส แต่ต้องอาบัติทุกกฏ” (เรื่องที่ ๑๕)

เรื่องเชือก ๑ เรื่อง

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งมีความกำหนัด จึงดึงเชือกที่หญิงจับไว้ ท่านเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติสังฆาทิเสสหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุ เธอไม่ต้องอาบัติสังฆาทิเสส แต่ต้องอาบัติถุลลัจจัย” (เรื่องที่ ๑๖)

เรื่องท่อนไม้ ๑ เรื่อง

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งมีความกำหนัด จึงฉุดท่อนไม้ที่หญิงถือไว้ ท่านเกิดความ กังวลใจว่า เราต้องอาบัติสังฆาทิเสสหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุ เธอไม่ต้องอาบัติสังฆาทิเสส แต่ต้องอาบัติถุลลัจจัย” (เรื่องที่ ๑๗)

เรื่องใช้บาตรดัน ๑ เรื่อง

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งมีความกำหนัด ใช้บาตรดันหญิง ท่านเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติสังฆาทิเสสหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุ เธอไม่ต้องอาบัติสังฆาทิเสส แต่ต้องอาบัติถุลลัจจัย” (เรื่องที่ ๑๘)

เรื่องไหว้ ๑ เรื่อง

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งมีความกำหนัด ยกเท้าถูกหญิงผู้กำลังไหว้ ท่านเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติสังฆาทิเสสหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระ ผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุ เธอต้องอาบัติสังฆาทิเสส” (เรื่อง ที่ ๑๙)

เรื่องพยายามแต่มิได้จับต้อง ๑ เรื่อง

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งพยายามจะจับหญิงแต่ไม่ได้ถูกตัว ท่านเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติสังฆาทิเสสหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุ เธอไม่ต้องอาบัติสังฆาทิเสส แต่ต้องอาบัติทุกกฏ” (เรื่องที่ ๒๐)

กายสังสัคคสิกขาบทที่ ๒ จบ

๓. ทุฏฐุลลวาจาสิกขาบท
ว่าด้วยการพูดเกี้ยวหญิง
เรื่องพระอุทายี

[๒๘๓] สมัยนั้น พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าประทับอยู่ ณ พระเชตวัน อารามของอนาถบิณฑิกเศรษฐี เขตกรุงสาวัตถี ครั้งนั้น ท่านพระอุทายีอยู่ในป่า วิหารของท่านสวยงาม น่าดู น่าชม หญิงจำนวนมากพากันไปที่วัดเพื่อชมวิหาร พากันเข้าไปหาท่านพระอุทายีถึงที่อยู่ ครั้นเข้าไปหาแล้ว กล่าวว่า “พวกดิฉันต้องการชมวิหารของพระคุณเจ้า เจ้าค่ะ”

ท่านพระอุทายีพาหญิงเหล่านั้นชมวิหาร พูดชมบ้าง พูดติบ้าง ขอบ้าง อ้อนวอนบ้าง ถามบ้าง ถามซ้ำบ้าง บอกบ้าง สอนบ้าง ด่าบ้าง พาดพิงทวารหนัก ทวารเบาของหญิงเหล่านั้น

พวกหญิงที่ไม่กลัวบาป ใจถึง ไม่มียางอาย บ้างก็ยิ้มพราย บ้างก็พูดยั่ว บ้างก็กระซิกกระซี้ บ้างก็กระเซ้ากับท่านพระอุทายี ส่วนพวกหญิงที่มีความละอายใจ ก็เลี่ยงออกไปแล้วฟ้องภิกษุทั้งหลายว่า “ท่านเจ้าข้า คำเช่นนี้ไม่เหมาะ ไม่ควร สามีพูดเช่นนี้พวกเราก็ยังไม่ชอบ นี่พระคุณเจ้าอุทายีมาพูดได้อย่างไร”

บรรดาภิกษุผู้มักน้อยสันโดษ มีความละอาย มีความระมัดระวัง ใฝ่การศึกษา จึงพากันตำหนิประณาม โพนทะนาว่า “ไฉนท่านพระอุทายี จึงพูดเกี้ยวมาตุคาม ด้วยวาจาชั่วหยาบเล่า” ครั้นภิกษุเหล่านั้นตำหนิท่านพระอุทายีโดยประการต่าง ๆ แล้วจึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ

ทรงประชุมสงฆ์บัญญัติสิกขาบท

ครั้งนั้น พระผู้มีพระภาครับสั่งให้ประชุมสงฆ์เพราะเรื่องนี้เป็นต้นเหตุ ทรงสอบถามท่านพระอุทายีว่า “อุทายี ทราบว่า เธอพูดเกี้ยวมาตุคามด้วยวาจาชั่วหยาบจริงหรือ” ท่านทูลรับว่า “จริง พระพุทธเจ้าข้า” พระผู้มีพระภาคทรงตำหนิว่า “โมฆบุรุษ การกระทำอย่างนี้ไม่สมควร ไม่คล้อยตาม ไม่เหมาะสม ไม่ใช่กิจ

ของสมณะ ใช้ไม่ได้ ไม่ควรทำ ไฉนเธอจึงพูดเกี้ยวมาตุคามด้วยวาจาชั่วหยาบเล่า โมฆบุรุษ เราแสดงธรรมโดยประการต่าง ๆ เพื่อคลายความกำหนัด มิใช่เพื่อความกำหนัด ฯลฯ เราบอกการระงับความกลัดกลุ้มเพราะกามไว้โดยประการต่าง ๆ มิใช่หรือ โมฆบุรุษ การกระทำอย่างนี้ มิได้ทำคนที่ยังไม่เลื่อมใสให้เลื่อมใส ฯลฯ” แล้ว จึงรับสั่งให้ภิกษุทั้งหลายยกสิกขาบทนี้ขึ้นแสดงดังนี้

พระบัญญัติ

[๒๘๔] **ก็ภิกษุใดถูกราคะครอบงำแล้ว มีจิตแปรปรวน พูดเกี้ยวมาตุคาม ด้วยวาจาชั่วหยาบ พาดพิงเมถุน เหมือนชายหนุ่มพูดเกี้ยวหญิงสาว เป็นสังฆาทิเสส**

เรื่องพระอุทายี จบ

สิกขาบทวิภังค์

[๒๘๕] คำว่า **ก็...ใด** คือผู้ใด ผู้เช่นใด ฯลฯ นี้ที่พระผู้มีพระภาคตรัสว่า ก็...ใด

คำว่า **ภิกษุ** มีอธิบายว่า ที่ชื่อว่าภิกษุ เพราะเป็นผู้ขอ ฯลฯ นี้ที่พระผู้มีพระภาคทรงประสงค์เอาว่าภิกษุ ในความหมายนี้

ที่ชื่อว่า **ถูกราคะครอบงำแล้ว** คือ มีความยินดี เพ่งเล็ง มีจิตรักใคร่

คำว่า **แปรปรวน** ความว่า จิตกำหนัดแล้วชื่อว่าแปรปรวนบ้าง จิตโกรธแล้ว ชื่อว่าแปรปรวนบ้าง จิตหลงแล้วชื่อว่าแปรปรวนบ้าง แต่จิตกำหนัดแล้ว พระผู้มีพระภาคทรงประสงค์ว่า แปรปรวน ในความหมายนี้

ที่ชื่อว่า **มาตุคาม** ได้แก่ หญิงมนุษย์ ไม่ใช่นางยักษ์ ไม่ใช่นางเปรต ไม่ใช่สัตว์ดิรัจฉานตัวเมีย แต่เป็นหญิงที่รู้เดียงสา สามารถรับรู้ถ้อยคำสุภาษิต ทุพภาษิต คำหยาบและคำสุภาพ

วาจาที่ชื่อว่า **ชั่วหยาบ** ได้แก่ ถ้อยคำที่พาดพิงเมถุนธรรมทางทวารหนัก ทวารเบา

คำว่า **พูดเกี้ยว** นี้ ท่านเรียกความประพฤติล่วงเกิน

คำว่า **เหมือนชายหนุ่มพูดเกี้ยวหญิงสาว** ได้แก่ หนุ่มพูดเกี้ยวสาว ชายวัยรุ่นพูดเกี้ยวหญิงวัยรุ่น คือ ชายผู้บริโภคกามพูดเกี้ยวหญิงผู้บริโภคกาม

คำว่า **พาดพิงเมถุน** ได้แก่ ถ้อยคำเกี่ยวกับเมถุนธรรม

คำว่า **เป็นสังฆาทิเสส** ความว่า สำหรับอาบัตินี้ สงฆ์เท่านั้นให้ปริวาส ฯลฯ เพราะเหตุนั้น พระผู้มีพระภาคจึงตรัสว่า “เป็นสังฆาทิเสส”

บทภาชนีย์

มาติกา

ภิกษุพูดชมบ้าง พูดติบ้าง ขอบ้าง อ้อนวอนบ้าง ถามบ้าง ถามซ้ำบ้าง บอกบ้าง สอนบ้าง ด่าบ้าง พาดพิงทวารทั้งสอง

ที่ชื่อว่า **พูดชม** คือ พูดชมเชย พรรณนา พูดสรรเสริญทวารทั้งสอง

ที่ชื่อว่า **พูดติ** คือ พูดข่ม พูดเสียดสี พูดติเตียนทวารทั้งสอง

ที่ชื่อว่า **ขอ** คือ พูดว่า “จงให้แก่เรา ควรให้แก่เรา”

ที่ชื่อว่า **อ้อนวอน** คือ พูดว่า “เมื่อไรมารดาของเธอจักเลื่อมใส เมื่อไรบิดาของเธอจักเลื่อมใส เมื่อไรเทวดาของเธอจักเลื่อมใส เมื่อไรเธอจะมีขณะดี มีลยะดี มีครู่ดี เมื่อไรเราจะได้เสพเมถุนธรรมกับเธอ”

ที่ชื่อว่า **ถาม** คือ ถามว่า “เธอให้แก่สามีอย่างไรหรือให้แก่ชายชู้อย่างไร”

ที่ชื่อว่า **ถามซ้ำ** คือ สอบถามว่า “ทราบว่า เธอให้แก่สามีอย่างนี้ ให้แก่ชายชู้อย่างนี้หรือ”

ที่ชื่อว่า **บอก** คือ พอถูกถามจึงบอกว่า “เธอจงให้อย่างนี้ เมื่อให้อย่างนี้ จะเป็นที่รักใคร่พอใจของสามี”

ที่ชื่อว่า **สอน** คือ เขาไม่ถามก็สอนว่า “เธอจงให้อย่างนี้ เมื่อให้อย่างนี้ จะเป็นที่รักใคร่พอใจของสามี”

ที่ชื่อว่า **ด่า** คือ ด่าว่า “เธอไม่มีเครื่องหมายเพศ เธอสักแต่ว่ามีเครื่องหมายเพศ เธอไม่มีประจำเดือน เธอมีประจำเดือนไม่หยุด เธอใช้ผ้าซับเสมอ เธอเป็นคนไหลซึม เธอมีเดือย เธอเป็นบัณเฑาะก์ หญิง เธอมีลักษณะคล้ายชาย เธอมีทวารหนักทวารเบาติดกัน เธอมีสองเพศ”

หญิง

[๒๘๖] (๑) เป็นหญิง (๒) ภิกษุสำคัญว่าเป็นหญิงและมีความกำหนัด (๓) ภิกษุพูดชมบ้าง พูดติบ้าง ขอบ้าง อ้อนวอนบ้าง ถามบ้าง ถามซ้ำบ้าง บอกบ้าง สอนบ้าง ด่าบ้าง พาดพิงทวารหนักทวารเบาของหญิง ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

(๑) เป็นหญิง (๒) ภิกษุไม่แน่ใจหญิงว่าเป็นหญิง ฯลฯ สำคัญว่าเป็น บัณเฑาะก์ ฯลฯ สำคัญว่าเป็นชาย ฯลฯ สำคัญว่าเป็นสัตว์ดิรัจฉานและมีความ กำหนัด (๓) ภิกษุพูดชมบ้าง พูดติบ้าง ฯลฯ ด่าบ้าง พาดพิงทวารหนักทวารเบาของหญิง ต้องอาบัติถุลลัจจัย

บัณเฑาะก์

(๑) เป็นบัณเฑาะก์ (๒) ภิกษุสำคัญว่าเป็นบัณเฑาะก์และมีความกำหนัด (๓) ภิกษุพูดชมบ้าง พูดติบ้าง ฯลฯ ด่าบ้าง พาดพิงทวารหนักทวารเบาของ บัณเฑาะก์ ต้องอาบัติถุลลัจจัย

(๑) เป็นบัณเฑาะก์ (๒) ภิกษุไม่แน่ใจว่าเป็นบัณเฑาะก์ ฯลฯ สำคัญว่าเป็น ชาย ฯลฯ สำคัญว่าเป็นสัตว์ดิรัจฉาน ฯลฯ สำคัญว่าเป็นหญิงและมีความกำหนัด (๓) ภิกษุพูดชมบ้าง พูดติบ้าง ฯลฯ ด่าบ้าง พาดพิงทวารหนักทวารเบาของ บัณเฑาะก์ ต้องอาบัติทุกกฏ

ชาย

(๑) เป็นชาย (๒) ภิกษุสำคัญว่าเป็นชาย ฯลฯ ไม่แน่ใจว่าเป็นชาย ฯลฯ สำคัญว่าเป็นสัตว์ดิรัจฉาน ฯลฯ สำคัญว่าเป็นหญิง ฯลฯ สำคัญว่าเป็นบัณเฑาะก์และมีความกำหนัด (๓) ภิกษุพูดชมบ้าง พูดติบ้าง ฯลฯ ด่าบ้าง พาดพิงทวารหนัก ทวารเบาของชาย ต้องอาบัติทุกกฏ

สัตว์ดิรัจฉาน

(๑) เป็นสัตว์ดิรัจฉาน (๒) ภิกษุสำคัญว่าเป็นสัตว์ดิรัจฉาน ฯลฯ ไม่แน่ใจว่าเป็นสัตว์ดิรัจฉาน ฯลฯ สำคัญว่าเป็นหญิง ฯลฯ สำคัญว่าเป็นบัณเฑาะก์ ฯลฯ สำคัญว่าเป็นชายและมีความกำหนัด (๓) ภิกษุพูดชมบ้าง พูดติบ้าง ฯลฯ ด่าบ้าง พาดพิงทวารหนักทวารเบาของสัตว์ดิรัจฉาน ต้องอาบัติทุกกฏ

หญิง ๒ คน

(๑) เป็นหญิง ๒ คน (๒) ภิกษุสำคัญว่าเป็นหญิงทั้ง ๒ คนและมีความกำหนัด (๓) ภิกษุพูดชมบ้าง พูดติบ้าง ฯลฯ ด่าบ้าง พาดพิงทวารหนักทวารเบาของหญิงทั้ง ๒ คน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส ๒ ตัว

(๑) เป็นหญิง ๒ คน (๒) ภิกษุไม่แน่ใจว่าเป็นหญิงทั้ง ๒ คน ฯลฯ สำคัญว่าเป็นบัณเฑาะก์ ฯลฯ สำคัญว่าเป็นชาย ฯลฯ สำคัญว่าเป็นสัตว์ดิรัจฉานและมีความกำหนัด (๓) ภิกษุพูดชมบ้าง พูดติบ้าง ฯลฯ ด่าบ้าง พาดพิงทวารหนักทวารเบาของหญิงทั้ง ๒ คน ต้องอาบัติถุลลัจจัย ๒ ตัว

บัณเฑาะก์ ๒ คน

(๑) เป็นบัณเฑาะก์ ๒ คน (๒) ภิกษุสำคัญก์ว่าเป็นบัณเฑาะก์ทั้ง ๒ คนและมีความกำหนัด (๓) ภิกษุพูดชมบ้าง พูดติบ้าง ฯลฯ ด่าบ้าง พาดพิงทวารหนักทวารเบาของบัณเฑาะก์ทั้ง ๒ คน ต้องอาบัติถุลลัจจัย ๒ ตัว

(๑) เป็นบัณเฑาะก์ ๒ คน (๒) ภิกษุไม่แน่ใจว่าเป็นบัณเฑาะก์ทั้ง ๒ คน ฯลฯ สำคัญว่าเป็นชาย ฯลฯ สำคัญว่าเป็นสัตว์ดิรัจฉาน ฯลฯ สำคัญว่าเป็นหญิงและมีความกำหนัด (๓) ภิกษุพูดชมบ้าง พูดติบ้าง ฯลฯ ด่าบ้าง พาดพิงทวารหนัก ทวารเบาของบัณเฑาะก์ทั้ง ๒ คน ต้องอาบัติทุกกฏ ๒ ตัว

ชาย ๒ คน

(๑) เป็นชาย ๒ คน (๒) ภิกษุสำคัญว่าเป็นชายทั้ง ๒ คน ฯลฯ ไม่แน่ใจว่าเป็นชาย ฯลฯ สำคัญว่าเป็นสัตว์ดิรัจฉาน ฯลฯ สำคัญว่าเป็นหญิง ฯลฯ สำคัญว่าเป็นบัณเฑาะก์และมีความกำหนัด (๓) ภิกษุพูดชมบ้าง พูดติบ้าง ฯลฯ ด่าบ้าง พาดพิงทวารหนักทวารเบาของชายทั้ง ๒ คน ต้องอาบัติทุกกฏ ๒ ตัว

สัตว์ดิรัจฉาน ๒ ตัว

(๑) เป็นสัตว์ดิรัจฉาน ๒ ตัว (๒) ภิกษุสำคัญว่าเป็นสัตว์ดิรัจฉานทั้ง ๒ ตัว ฯลฯ ไม่แน่ใจว่าเป็นสัตว์ดิรัจฉาน ฯลฯ สำคัญว่าเป็นหญิง ฯลฯ สำคัญว่าเป็นบัณเฑาะก์ ฯลฯ สำคัญว่าเป็นชายและมีความกำหนัด (๓) ภิกษุพูดชมบ้าง พูดติบ้าง ฯลฯ ด่า บ้าง พาดพิงทวารหนักทวารเบาของสัตว์ดิรัจฉานทั้ง ๒ ตัว ต้องอาบัติทุกกฏ ๒ ตัว

หญิงและบัณเฑาะก์

(๑) เป็นหญิงและบัณเฑาะก์ (๒) ภิกษุสำคัญว่าเป็นหญิงทั้ง ๒ คนและมีความกำหนัด (๓) ภิกษุพูดชมบ้าง พูดติบ้าง ฯลฯ ด่าบ้าง พาดพิงทวารหนักทวารเบาของทั้ง ๒ คน ต้องอาบัติทุกกฏกับสังฆาทิเสส

(๑) เป็นหญิงและบัณเฑาะก์ (๒) ภิกษุไม่แน่ใจว่าเป็นหญิงและบัณเฑาะก์ ทั้ง ๒ คน ฯลฯ ต้องอาบัติทุกกฏกับถุลลัจจัย ฯลฯ สำคัญว่าเป็นบัณเฑาะก์ ฯลฯ ต้องอาบัติถุลลัจจัย ๒ ตัว ฯลฯ สำคัญว่าเป็นชาย ฯลฯ ต้องอาบัติทุกกฏกับถุลลัจจัย ฯลฯ สำคัญว่าเป็นสัตว์ดิรัจฉานและมีความกำหนัด (๓) ภิกษุพูดชมบ้าง พูดติบ้าง ฯลฯ ด่าบ้าง พาดพิงทวารหนักทวารเบาของทั้ง ๒ คน ต้องอาบัติทุกกฏกับ ถุลลัจจัย

หญิงและชาย

(๑) เป็นหญิงและชาย (๒) ภิกษุสำคัญว่าเป็นหญิงทั้ง ๒ คนและมีความ กำหนัด (๓) ภิกษุพูดชมบ้าง พูดติบ้าง ฯลฯ ด่าบ้าง พาดพิงทวารหนักทวารเบาของ ทั้ง ๒ คน ต้องอาบัติทุกกฏกับสังฆาทิเสส

(๑) เป็นหญิงและชาย (๒) ภิกษุไม่แน่ใจว่าเป็นหญิงและชายทั้ง ๒ คน ฯลฯ สำคัญว่าเป็นบัณเฑาะก์ ฯลฯ สำคัญว่าเป็นชาย ฯลฯ สำคัญว่าเป็นสัตว์ดิรัจฉานและมีความกำหนัด (๓) ภิกษุพูดชมบ้าง พูดติบ้าง ฯลฯ ด่าบ้าง พาดพิงทวารหนัก ทวารเบาของทั้ง ๒ คน ต้องอาบัติทุกกฏกับถุลลัจจัย

หญิงและสัตว์ดิรัจฉาน

(๑) เป็นหญิงและสัตว์ดิรัจฉาน (๒) ภิกษุสำคัญว่าเป็นหญิงทั้ง ๒ และมีความกำหนัด (๓) ภิกษุพูดชมบ้าง พูดติบ้าง ฯลฯ ด่าบ้าง พาดพิงทวารหนักทวารเบาของทั้ง ๒ คน ต้องอาบัติทุกกฏกับสังฆาทิเสส

(๑) เป็นหญิงและสัตว์ดิรัจฉาน (๒) ภิกษุไม่แน่ใจว่าเป็นหญิงและสัตว์ดิรัจฉาน ทั้ง ๒ ฯลฯ สำคัญว่าเป็นบัณเฑาะก์ ฯลฯ สำคัญว่าเป็นชาย ฯลฯ สำคัญว่าเป็นสัตว์ดิรัจฉานและมีความกำหนัด (๓) ภิกษุพูดชมบ้าง พูดติบ้าง ฯลฯ ด่าบ้าง พาดพิง ทวารหนักทวารเบาของทั้ง ๒ ต้องอาบัติทุกกฏกับถุลลัจจัย

บัณเฑาะก์และชาย

(๑) เป็นบัณเฑาะก์และชาย (๒) ภิกษุสำคัญว่าเป็นบัณเฑาะก์ทั้ง ๒ คนและมีความกำหนัด (๓) ภิกษุพูดชมบ้าง พูดติบ้าง ฯลฯ ด่าบ้าง พาดพิงทวารหนักทวารเบาของทั้ง ๒ คน ต้องอาบัติทุกกฏกับถุลลัจจัย

(๑) เป็นบัณเฑาะก์และชาย (๒) ภิกษุไม่แน่ใจว่าเป็นบัณเฑาะก์และชายทั้ง ๒ คน ฯลฯ สำคัญว่าเป็นชาย ฯลฯ สำคัญว่าเป็นสัตว์ดิรัจฉาน ฯลฯ สำคัญว่าเป็นหญิงและมีความกำหนัด (๓) ภิกษุพูดชมบ้าง พูดติบ้าง ฯลฯ ด่าบ้าง พาดพิงทวารหนักทวารเบาของทั้ง ๒ คน ต้องอาบัติทุกกฏ ๒ ตัว

บัณเฑาะก์และสัตว์ดิรัจฉาน

(๑) เป็นบัณเฑาะก์และสัตว์ดิรัจฉาน (๒) ภิกษุสำคัญว่าเป็นบัณเฑาะก์ทั้ง ๒ และมีความกำหนัด (๓) ภิกษุพูดชมบ้าง พูดติบ้าง ฯลฯ ด่าบ้าง พาดพิงทวารหนัก ทวารเบาของทั้ง ๒ ต้องอาบัติทุกกฏกับถุลลัจจัย

(๑) เป็นบัณเฑาะก์และสัตว์ดิรัจฉาน (๒) ภิกษุไม่แน่ใจว่าเป็นบัณเฑาะก์และสัตว์ดิรัจฉานทั้ง ๒ ฯลฯ สำคัญว่าเป็นชาย ฯลฯ สำคัญว่าเป็นสัตว์ดิรัจฉาน ฯลฯ สำคัญว่าเป็นหญิงและมีความกำหนัด (๓) ภิกษุพูดชมบ้าง พูดติบ้าง ฯลฯ ด่าบ้าง พาดพิงทวารหนักทวารเบาของทั้ง ๒ ต้องอาบัติทุกกฏ ๒ ตัว

ชายและสัตว์ดิรัจฉาน

(๑) เป็นชายและสัตว์ดิรัจฉาน (๒) ภิกษุสำคัญว่าเป็นชายทั้ง ๒ ฯลฯ ไม่แน่ใจว่าเป็นชายและสัตว์ดิรัจฉานทั้ง ๒ ฯลฯ สำคัญว่าเป็นสัตว์ดิรัจฉาน ฯลฯ สำคัญว่าเป็นหญิง ฯลฯ สำคัญว่าเป็นบัณเฑาะก์และมีความกำหนัด (๓) ภิกษุพูดชมบ้าง พูดติบ้าง ฯลฯ ด่าบ้าง พาดพิงทวารหนักทวารเบาของทั้ง ๒ ต้องอาบัติทุกกฏ ๒ ตัว

ใต้รากขวัญและเหนือเข่า

(๑) เป็นหญิง (๒) ภิกษุสำคัญว่าเป็นหญิงและมีความกำหนัด (๓) ภิกษุ พูดชมบ้าง พูดติบ้าง ฯลฯ ด่าบ้าง พาดพิงถึงอวัยวะเบื้องบนใต้รากขวัญลงมา อวัยวะเบื้องต่ำเหนือเข่าขึ้นไป เว้นทวารหนักและทวารเบาของหญิง ต้องอาบัติ ถุลลัจจัย ฯลฯ

(๑) เป็นสัตว์ดิรัจฉาน (๒) ภิกษุสำคัญว่าเป็นหญิง ฯลฯ ต้องอาบัติทุกกฏ

(๑) เป็นหญิง ๒ คน (๒) ภิกษุสำคัญว่าเป็นหญิงทั้ง ๒ คนและมีความกำหนัด (๓) ภิกษุพูดชมบ้าง พูดติบ้าง ฯลฯ ด่าบ้าง พาดพิงถึงอวัยวะเบื้องบนใต้รากขวัญลงมา อวัยวะเบื้องต่ำเหนือเข่าขึ้นไป เว้นทวารหนักและทวารเบาของหญิงทั้ง ๒ ต้องอาบัติถุลลัจจัย ๒ ตัว ฯลฯ

(๑) เป็นหญิงและบัณเฑาะก์ (๒) ภิกษุสำคัญว่าเป็นหญิงทั้ง ๒ คนและมีความกำหนัด (๓) ภิกษุพูดชมบ้าง พูดติบ้าง ฯลฯ ด่าบ้าง พาดพิงถึงอวัยวะเบื้องบนใต้รากขวัญลงมา อวัยวะเบื้องต่ำเหนือเข่าขึ้นไป เว้นทวารหนักและทวารเบาของทั้ง ๒ คน ต้องอาบัติทุกกฏกับถุลลัจจัย ฯลฯ

เหนือรากขวัญและใต้เข่า

(๑) เป็นหญิง (๒) ภิกษุสำคัญว่าเป็นหญิงและมีความกำหนัด (๓) ภิกษุพูดชมบ้าง พูดติบ้าง ฯลฯ ด่าบ้าง พาดพิงถึงอวัยวะเบื้องบนเหนือรากขวัญขึ้นไป อวัยวะเบื้องต่ำใต้เข่าลงมาของหญิง ต้องอาบัติทุกกฏ

(๑) เป็นบัณเฑาะก์ (๒) ภิกษุสำคัญว่าเป็นหญิง ฯลฯ (๑) เป็นชาย (๒) ภิกษุสำคัญว่าเป็นหญิง ฯลฯ (๑) สัตว์ดิรัจฉาน (๒) ภิกษุสำคัญว่าเป็นหญิง ฯลฯ ต้องอาบัติทุกกฏ

(๑) เป็นหญิง ๒ คน (๒) ภิกษุสำคัญว่าเป็นหญิงทั้ง ๒ คนและมีความ กำหนัด (๓) ภิกษุพูดชมบ้าง พูดติบ้าง ฯลฯ ด่าบ้าง พาดพิงถึงอวัยวะเบื้องบนเหนือรากขวัญขึ้นไป อวัยวะเบื้องต่ำใต้เข่าลงมาของหญิงทั้ง ๒ คน ต้องอาบัติทุกกฏ ๒ ตัว ฯลฯ

(๑) เป็นหญิงและบัณเฑาะก์ (๒) ภิกษุสำคัญว่าเป็นหญิงทั้ง ๒ คนและมีความกำหนัด (๓) ภิกษุพูดชมบ้าง พูดติบ้าง ฯลฯ ด่าบ้าง พาดพิงถึงอวัยวะเบื้องบนเหนือรากขวัญขึ้นไป อวัยวะเบื้องต่ำใต้เข่าลงมาของทั้ง ๒ คน ต้องอาบัติทุกกฏ ๒ ตัว ฯลฯ

พูดพาดพิงถึงของที่เนื่องด้วยกาย

(๑) เป็นหญิง (๒) ภิกษุสำคัญว่าเป็นหญิงและมีความกำหนัด (๓) ภิกษุพูดชมบ้าง พูดติบ้าง ฯลฯ ด่าบ้าง พาดพิงถึงของที่เนื่องด้วยกายของหญิง ต้องอาบัติทุกกฏ

(๑) เป็นบัณเฑาะก์ ฯลฯ (๑) เป็นชาย ฯลฯ (๑) เป็นสัตว์ดิรัจฉาน ฯลฯ ต้องอาบัติทุกกฏ

(๑) เป็นหญิง ๒ คน (๒) ภิกษุสำคัญว่าเป็นหญิงทั้ง ๒ คนและมีความกำหนัด (๓) ภิกษุพูดชมบ้าง พูดติบ้าง ฯลฯ ด่าบ้าง พาดพิงถึงของที่เนื่องด้วยกายของหญิงทั้ง ๒ คน ต้องอาบัติทุกกฏ ๒ ตัว ฯลฯ

(๑) เป็นหญิงและบัณเฑาะก์ (๒) ภิกษุสำคัญว่าเป็นหญิงทั้ง ๒ คนและมีความกำหนัด (๓) ภิกษุพูดชมบ้าง พูดติบ้าง ฯลฯ ด่าบ้าง พาดพิงถึงของที่เนื่องด้วยกายของทั้ง ๒ ต้องอาบัติทุกกฏ ๒ ตัว ฯลฯ

อนาปัตติวาร

ภิกษุต่อไปนี้ไม่ต้องอาบัติ คือ

[๒๘๗] ๑. ภิกษุมุ่งอรรถะ

๒. ภิกษุมุ่งธรรม

๓. ภิกษุมุ่งพร่ำสอน

๔. ภิกษุวิกลจริต

๕. ภิกษุต้นบัญญัติ

คาถารวมวินีตวัตถุ

เรื่องที่ทรงวินิจฉัยแล้ว

เรื่องผ้ากัมพลสีแดง ๑ เรื่อง เรื่องผ้ากำพลขนแข็ง ๑ เรื่อง
เรื่องผ้ากัมพลขนยุ่งเหยิง ๑ เรื่อง เรื่องผ้ากัมพลขนหยาบ ๑ เรื่อง
เรื่องผ้าห่มขนยาว ๑ เรื่อง เรื่องนาหว่าน ๑ เรื่อง
เรื่องหนทางราบเรียบ ๑ เรื่อง เรื่องมีศรัทธา ๑ เรื่อง
เรื่องให้ทาน ๑ เรื่อง เรื่องทำงาน ๓ เรื่อง

วินีตวัตถุ

เรื่องผ้ากัมพลสีแดง ๑ เรื่อง

[๒๘๘] สมัยนั้น หญิงคนหนึ่งห่มผ้ากัมพลใหม่สีแดง ภิกษุรูปหนึ่งมีความกำหนัด ได้กล่าวกับเธอว่า “น้องหญิง เธอมีสีแดงแท้” แต่นางไม่เข้าใจความหมายจึงกล่าวว่า “ใช่เจ้าค่ะ พระคุณเจ้า ผ้ากัมพลใหม่สีแดง” ท่านเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติสังฆาทิเสสหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุ เธอไม่ต้องอาบัติสังฆาทิเสส แต่ต้องอาบัติทุกกฏ” (เรื่องที่ ๑)

เรื่องผ้ากัมพลขนแข็ง ๑ เรื่อง

สมัยนั้น หญิงคนหนึ่งห่มผ้ากัมพลขนแข็ง ภิกษุรูปหนึ่งมีความกำหนัด ได้กล่าวกับเธอว่า “น้องหญิง เธอมีขนแข็งแท้” แต่นางไม่เข้าใจความหมายจึงกล่าวว่า “ใช่เจ้าค่ะ พระคุณเจ้า ผ้ากัมพลขนแข็ง”

ท่านเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติสังฆาทิเสสหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุ เธอไม่ต้องอาบัติสังฆาทิเสส แต่ต้องอาบัติทุกกฏ” (เรื่องที่ ๒)

เรื่องผ้ากัมพลขนยุ่งเหยิง ๑ เรื่อง

สมัยนั้น หญิงคนหนึ่งห่มผ้ากัมพลซักใหม่ ภิกษุรูปหนึ่งมีความกำหนัด ได้กล่าวกับเธอว่า “น้องหญิง เธอมีขนยุ่งเหยิง” แต่นางไม่เข้าใจความหมายจึงกล่าวว่า “ใช่เจ้าค่ะ พระคุณเจ้า ผ้ากัมพลขนยุ่งเหยิง” ท่านเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติ สังฆาทิเสสหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุ เธอไม่ต้องอาบัติสังฆาทิเสส แต่ต้องอาบัติทุกกฏ” (เรื่องที่ ๓)

เรื่องผ้ากัมพลขนหยาบ ๑ เรื่อง

สมัยนั้น หญิงคนหนึ่งห่มผ้ากัมพลขนหยาบ ภิกษุรูปหนึ่งมีความกำหนัด ได้กล่าวกับเธอว่า “น้องหญิง เธอมีขนหยาบ” แต่นางไม่เข้าใจความหมายจึงกล่าวว่า “ใช่เจ้าค่ะ พระคุณเจ้า ผ้ากัมพลขนหยาบ” ท่านเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติ สังฆาทิเสสหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุ เธอไม่ต้องอาบัติสังฆาทิเสส แต่ต้องอาบัติทุกกฏ” (เรื่องที่ ๔)

เรื่องผ้าห่มขนยาว ๑ เรื่อง

สมัยนั้น หญิงคนหนึ่งห่มผ้าห่มขนยาว ภิกษุรูปหนึ่งมีความกำหนัด ได้กล่าวกับเธอว่า “น้องหญิง เธอมีขนยาว” แต่นางไม่เข้าใจความหมายจึงกล่าวว่า “ใช่เจ้าค่ะ พระคุณเจ้า ผ้าห่มขนยาว” ท่านเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติสังฆาทิเสสหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุ เธอไม่ต้องอาบัติสังฆาทิเสส แต่ต้องอาบัติทุกกฏ” (เรื่องที่ ๕)

เรื่องนาหว่าน ๑ เรื่อง

[๒๘๙] สมัยนั้น หญิงคนหนึ่งหว่านนาแล้วเดินมา ภิกษุรูปหนึ่งมีความ กำหนัด ได้กล่าวกับเธอว่า “น้องหญิง เธอหว่านเสร็จแล้วหรือ” แต่นางไม่เข้าใจความหมายจึงกล่าวว่า “ใช่เจ้าค่ะ พระคุณเจ้า หว่านเสร็จแล้วแต่ยังมิได้ไถกลบ” ท่านเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติสังฆาทิเสสหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุ เธอไม่ต้องอาบัติสังฆาทิเสส แต่ต้องอาบัติทุกกฏ” (เรื่องที่ ๖)

เรื่องหนทางราบเรียบ ๑ เรื่อง

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งพบนางปริพาชิกาเดินสวนทางมา มีความกำหนัด ได้กล่าวกับเธอว่า “น้องหญิง ทางของเธอราบเรียบหรือ” แต่นางไม่เข้าใจความหมายจึงกล่าวว่า “เจ้าค่ะ นิมนต์พระคุณเจ้าเดินไปเถิด” ท่านเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติสังฆาทิเสสหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุ เธอไม่ต้องอาบัติสังฆาทิเสส แต่ต้องอาบัติทุกกฏ” (เรื่องที่ ๗)

เรื่องมีศรัทธา ๑ เรื่อง

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งมีความกำหนัด ได้กล่าวกับหญิงคนหนึ่งว่า “น้องหญิง เธอเป็นคนมีศรัทธา จะถวายสิ่งที่เธอให้แก่สามีแก่พวกอาตมาบ้างไม่ได้หรือ” “อะไรเจ้าค่ะ” ภิกษุนั้นตอบว่า”เมถุนธรรม” แล้ว

เกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติสังฆาทิเสสหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุ เธอต้องอาบัติสังฆาทิเสส” (เรื่องที่ ๘)

เรื่องให้ทาน ๑ เรื่อง

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งมีความกำหนัด ได้กล่าวกับหญิงคนหนึ่งว่า “น้องหญิง เธอเป็นคนมีศรัทธา จะถวายทานอันเลิศแก่พวกอาตมาบ้างไม่ได้หรือ” “อะไร เจ้าค่ะ” ภิกษุนั้นตอบว่า “เมถุนธรรม” แล้วเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติสังฆาทิเสสหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุ เธอต้องอาบัติสังฆาทิเสส” (เรื่องที่ ๙)

เรื่องทำงาน ๓ เรื่อง

สมัยนั้น หญิงคนหนึ่งกำลังทำงานอยู่ ภิกษุรูปหนึ่งมีความกำหนัด ได้กล่าวกับเธอว่า “น้องหญิง หยุดเถิด อาตมาจักช่วยทำ” แต่นางไม่รู้ความหมาย ท่านเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติสังฆาทิเสสหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุ เธอไม่ต้องอาบัติสังฆาทิเสส แต่ต้องอาบัติทุกกฏ” (เรื่องที่ ๑๐)

สมัยนั้น หญิงคนหนึ่งกำลังทำงานอยู่ ภิกษุรูปหนึ่งมีความกำหนัด ได้กล่าวกับเธอว่า “น้องหญิง นั่งเถิด อาตมาจักช่วยทำ” แต่นางไม่รู้ความหมาย ท่านเกิด ความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติสังฆาทิเสสหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุ เธอไม่ต้องอาบัติสังฆาทิเสส แต่ต้องอาบัติทุกกฏ” (เรื่องที่ ๑๑)

สมัยนั้น หญิงคนหนึ่งกำลังทำงานอยู่ ภิกษุรูปหนึ่งมีความกำหนัด ได้กล่าวกับเธอว่า “น้องหญิง นอนพักเถิด อาตมาจักช่วยทำ” แต่นางไม่รู้ความหมาย ท่านเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติสังฆาทิเสสหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุ เธอไม่ต้องอาบัติสังฆาทิเสส แต่ต้องอาบัติทุกกฏ” (เรื่องที่ ๑๒)

ทุฏฐุลลวาจาสิกขาบทที่ ๓ จบ

๔. อัตตกามปาริจริยสิกขาบท
ว่าด้วยการให้บำเรอความใคร่ของตน
เรื่องพระอุทายี

[๒๙๐] สมัยนั้น พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าประทับอยู่ ณ พระเชตวัน อาราม ของอนาถบิณฑิกเศรษฐี เขตกรุงสาวัตถี ครั้งนั้น ท่านพระอุทายีเป็นพระที่ใกล้ชิดตระกูลในกรุงสาวัตถี ไปมาหาสู่ตระกูลเป็นอันมาก สมัยนั้น มีหญิงม่ายผัวตายคนหนึ่ง รูปงาม น่าดู น่าชม ครั้นเวลาเช้า ท่านพระอุทายีครองอันตรวาสก ถือบาตรและจีวรเดินไปถึงเรือนหญิงม่ายนั้นครั้นถึงแล้วจึงนั่งบนอาสนะที่เขาจัดไว้ ครั้นแล้วหญิงม่ายจึงเข้าไปหาถึงที่ท่านพระอุทายีนั่ง กราบแล้วนั่ง ณ ที่สมควร ครั้นแล้วท่าน พระอุทายีชี้แจงให้หญิงม่ายเห็นชัด ชวนให้อยากรับเอาไปปฏิบัติ เร้าใจให้อาจหาญแกล้วกล้า ปลอบชโลมใจให้สดชื่นร่าเริงด้วยธรรมีก

ถา ครั้งนั้น หญิงม่ายได้กล่าวปวารณา๑ ท่านพระอุทายีว่า “พระคุณเจ้า โปรดบอกเถิด ท่านต้องการสิ่งใดที่ดิฉันสามารถจัดถวายได้ คือ จีวร บิณฑบาต เสนาสนะ และคิลานปัจจัยเภสัชบริขาร”

“ปัจจัยเหล่านั้นหาได้ไม่ยาก เธอจงถวายสิ่งที่หาได้ยากแก่อาตมาเถิด”

“อะไรหรือ เจ้าค่ะ”

“เมถุนธรรม”

“ท่านต้องการหรือเจ้าค่ะ”

“อาตมาต้องการ”

หญิงม่ายจึงกล่าวว่า “นิมนต์ท่านมาเถิดเจ้าค่ะ” แล้วเดินเข้าห้องเปลื้องผ้านุ่งแล้วนอนหงายบนเตียง

ขณะนั้น ท่านพระอุทายีเดินตามนางเข้าไปถึงเตียงกล่าวว่า “ใครจักลูบคลำหญิงถ่อยมีกลิ่นเหม็นคนนี้ได้” ถ่มน้ำลายแล้วจากไป

หญิงม่ายตำหนิ ประณาม โพนทะนาว่า “พระสมณะเชื้อสายศากยบุตรเหล่านี้ ไม่มียางอาย ทุศีล ชอบพูดเท็จ แต่ก็ปฏิญญาว่า ประพฤติธรรม ประพฤติสงบ ประพฤติพรหมจรรย์ พูดจริง มีศีล มีกัลยาณธรรม พวกเธอไม่มีความเป็นสมณะ ไม่มีความเป็นพราหมณ์ ความเป็นสมณะ ความเป็นพราหมณ์ของพวกเธอเสื่อมสิ้นไปแล้ว พวกเธอจะเป็นสมณะ เป็นพราหมณ์ได้อย่างไร พวกเธอปราศจากความเป็นสมณะ ปราศจากความเป็นพราหมณ์ ไฉนพระสมณอุทายีขอเมถุนธรรมกะเราแล้วกลับถ่มน้ำลายกล่าวว่า “ใครจักลูบคลำหญิงถ่อยมีกลิ่นเหม็นคนนี้ได้” แล้วจากไปเล่า เรามีอะไรชั่วนักหรือ มีอะไรที่มีกลิ่นเหม็นนักหรือ เราเลวกว่าหญิงคนอื่นอย่างไร”

แม้หญิงพวกอื่นก็พากันตำหนิ ประณาม โพนทะนาว่า “พระสมณะเชื้อสายศากยบุตรเหล่านี้ ไม่มียางอาย ทุศีล ชอบกล่าวเท็จ ฯลฯ หญิงม่ายนี้มีอะไรชั่วนักหรือ มีอะไรที่มีกลิ่นเหม็นนักหรือ นางเลวกว่าหญิงอื่นอย่างไร”

ภิกษุทั้งหลายได้ยินหญิงเหล่านั้นตำหนิ ประณาม โพนทะนา บรรดาภิกษุผู้มักน้อยสันโดษมีความละอาย มีความระมัดระวัง ใฝ่การศึกษา จึงพากันตำหนิ ประณาม โพนทะนาว่า “ไฉนท่านพระอุทายีจึงพูดสรรเสริญการบำเรอความใคร่ของตนต่อหน้า มาตุคามเล่า” ครั้นภิกษุทั้งหลายตำหนิท่านพระอุทายีโดยประการต่าง ๆ แล้วจึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ

ทรงประชุมสงฆ์บัญญัติสิกขาบท

ลำดับนั้น พระผู้มีพระภาครับสั่งให้ประชุมสงฆ์เพราะเรื่องนี้เป็นต้นเหตุ ทรงสอบถามท่านพระอุทายีว่า “อุทายี ทราบว่า เธอกล่าวสรรเสริญการบำเรอความใคร่ของตนต่อหน้ามาตุคาม จริงหรือ” ท่านทูลรับว่า “จริง พระพุทธเจ้าข้า” พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้า ทรงตำหนิว่า “โมฆบุรุษ การกระทำของเธอ ไม่สมควร ไม่คล้อยตาม ไม่เหมาะสม ไม่ใช่กิจของสมณะ ใช้ไม่ได้ ไม่ควรทำ โมฆบุรุษ ไฉนเธอจึงได้กล่าวสรรเสริญการให้บำเรอความใคร่ของตนต่อหน้ามาตุคามเล่า โมฆบุรุษ เราแสดงธรรมโดยประการต่าง ๆ เพื่อคลาย

กำหนัด มิใช่เพื่อความกำหนัด ฯลฯ เราบอกการระงับความกลัดกลุ้มเพราะกามไว้โดยประการต่าง ๆ มิใช่หรือ โมฆบุรุษ การกระทำอย่างนี้ มิได้ทำคนที่ยังไม่เลื่อมใสให้เลื่อมใส ฯลฯ" แล้วจึงรับสั่งให้ภิกษุทั้งหลายยกสิกขาบทนี้ขึ้นแสดงดังนี้

พระบัญญัติ

[๒๙๑] **ก็ ภิกษุใดถูกราคะครอบงำแล้ว มีจิตแปรปรวน กล่าวสรรเสริญการบำเรอความใคร่ของตนต่อหน้ามาตุคาม ด้วยคำที่พาดพิงเมถุนว่า "น้องหญิง หญิงใดบำเรอผู้ประพฤติพรหมจรรย์ ผู้มีศีลมีกัลยาณธรรมเช่นเราด้วยธรรมนั่น การบำเรอนี้ของหญิง นั้นเป็นการบำเรอชั้นยอด" เป็นสังฆาทิเสส**

เรื่องพระอุทายี จบ

สิกขาบทวิภังค์

[๒๙๒] คำว่า **ก็... ใด** คือ ผู้ใด ผู้เช่นใด ฯลฯ นี้พระผู้มีพระภาคตรัสว่า ก็...ใด

คำว่า **ภิกษุ** มีอธิบายว่า ที่ชื่อว่าภิกษุ เพราะเป็นผู้ขอ ฯลฯ นี้ที่พระผู้มีพระภาคทรงประสงค์เอาว่าภิกษุ ในความหมายนี้

ที่ชื่อว่า **ถูกราคะครอบงำแล้ว** คือ มีความยินดี เพ่งเล็ง มีจิตรักใคร่

คำว่า **แปรปรวน** ความว่า จิตกำหนัดแล้วชื่อว่าแปรปรวนบ้าง จิตโกรธแล้ว ชื่อว่าแปรปรวนบ้าง จิตหลงแล้วชื่อว่าแปรปรวนบ้าง แต่จิตกำหนัดแล้ว พระผู้มีพระภาคทรงประสงค์ว่า แปรปรวน ในความหมายนี้

ที่ชื่อว่า **มาตุคาม** ได้แก่ หญิงมนุษย์ ไม่ใช่นางยักษ์ ไม่ใช่นางเปรต ไม่ใช่สัตว์ดิรัจฉานตัวเมีย แต่เป็นหญิงที่รู้เดียงสา สามารถรับรู้ถ้อยคำสุภาษิต ทุพภาษิต คำหยาบและคำสุภาพ

คำว่า **ต่อหน้ามาตุคาม** คือ ที่ใกล้มาตุคาม ไม่ไกลจากมาตุคาม

คำว่า **ความใคร่ของตน** ได้แก่ ความใคร่ของตน เหตุของตน ความประสงค์ของตน การบำเรอของตน

คำว่า **นี้...ชั้นยอด** คือ นี้เป็นยอด นี้ประเสริฐที่สุด นี้เป็นชั้นแนวหน้า นี้สูงสุด นี้เป็นสิ่งเลิศ

คำว่า **หญิงใด** ได้แก่ หญิงวรรณะกษัตริย์ หรือวรรณะพราหมณ์ หญิงวรรณะแพศย์ หรือหญิงวรรณะศูทร

คำว่า **เช่นเรา** คือ เป็นกษัตริย์ หรือพราหมณ์ แพศย์ หรือศูทร

คำว่า **มีศีล** คือ ผู้เว้นขาดจากปาณาติบาต เว้นขาดจากอทินนาทาน เว้นขาดจากมุสาวาท

คำว่า **ผู้ประพฤติพรหมจรรย์** คือ ผู้เว้นขาดจากเมถุนธรรม

ที่ชื่อว่า **มีกัลยาณธรรม** คือ ผู้ชื่อว่ามีธรรมงามเพราะศีลนั้นและพรหมจรรย์นั้น

คำว่า **ด้วยธรรมนั่น** คือ ด้วยเมถุนธรรม

คำว่า **บำเรอ** คือ อภิรมย์

คำว่า **ด้วยคำที่พาดพิงเมถุน** คือ ด้วยถ้อยคำที่เกี่ยวด้วยเมถุนธรรม

คำว่า **เป็นสังฆาทิเสส** ความว่า สำหรับอาบัตินั้น สงฆ์เท่านั้นให้ปริวาส ฯลฯ เพราะเหตุนั้น พระผู้มีพระภาคจึงตรัสว่า “เป็นสังฆาทิเสส”

บทภาชนีย์

หญิง

[๒๙๓] (๑) เป็นหญิง (๒) ภิกษุสำคัญว่าเป็นหญิงและมีความกำหนัด (๓) ภิกษุกล่าวสรรเสริญการบำเรอความใคร่ของตนต่อหน้าหญิง ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

(๑) เป็นหญิง (๒) ภิกษุไม่แน่ใจว่าเป็นหญิง ฯลฯ สำคัญว่าเป็นบัณเฑาะก์ ฯลฯ สำคัญว่าเป็นชาย ฯลฯ สำคัญว่าเป็นสัตว์ดิรัจฉานและมีความกำหนัด (๓) ภิกษุกล่าวสรรเสริญการบำเรอความใคร่ของตนต่อหน้าหญิง ต้องอาบัติถุลลัจจัย

บัณเฑาะก์

(๑) เป็นบัณเฑาะก์ (๒) ภิกษุสำคัญว่าเป็นบัณเฑาะก์และมีความกำหนัด (๓) ภิกษุกล่าวสรรเสริญการบำเรอความใคร่ของตนต่อหน้าบัณเฑาะก์ ต้องอาบัติถุลลัจจัย

(๑) เป็นบัณเฑาะก์ (๒) ภิกษุไม่แน่ใจว่าเป็นบัณเฑาะก์ ฯลฯ สำคัญว่าเป็น ชาย ฯลฯ สำคัญว่าเป็นสัตว์ดิรัจฉาน ฯลฯ สำคัญว่าเป็นหญิงและมีความกำหนัด (๓) ภิกษุกล่าวสรรเสริญการบำเรอความใคร่ของตนต่อหน้าบัณเฑาะก์ ต้องอาบัติ ทุกกฏ

ชาย

(๑) เป็นชาย (๒) ภิกษุสำคัญว่าเป็นชาย ฯลฯ ไม่แน่ใจว่าเป็นชาย ฯลฯ สำคัญว่าเป็นสัตว์ดิรัจฉาน ฯลฯ สำคัญว่าเป็นหญิง ฯลฯ สำคัญว่าเป็นบัณเฑาะก์และมีความกำหนัด (๓) ภิกษุกล่าวสรรเสริญการบำเรอความใคร่ของตนต่อหน้าชาย ต้องอาบัติทุกกฏ

สัตว์ดิรัจฉาน

(๑) เป็นสัตว์ดิรัจฉาน (๒) ภิกษุสำคัญว่าเป็นสัตว์ดิรัจฉาน ฯลฯ ไม่แน่ใจว่าเป็นสัตว์ดิรัจฉาน ฯลฯ สำคัญว่าเป็นหญิง ฯลฯ สำคัญว่าเป็นบัณเฑาะก์ ฯลฯ สำคัญว่าเป็นชายและมีความกำหนัด (๓) ภิกษุกล่าวสรรเสริญการบำเรอความใคร่ของตนต่อหน้าสัตว์ดิรัจฉาน ต้องอาบัติทุกกฏ

หญิง ๒ คน

(๑) เป็นหญิง ๒ คน (๒) ภิกษุสำคัญว่าเป็นหญิงทั้ง ๒ คนและมีความกำหนัด (๓) ภิกษุกล่าวสรรเสริญการบำเรอความใคร่ของตนต่อหน้าหญิงทั้ง ๒ คน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส ๒ ตัว

(๑) เป็นหญิง ๒ คน (๒) ภิกษุไม่แน่ใจว่าเป็นหญิงทั้ง ๒ คน ฯลฯ สำคัญว่าเป็นบัณเฑาะก์ ฯลฯ สำคัญว่าเป็นชาย ฯลฯ สำคัญว่าเป็นสัตว์ดิรัจฉานและมีความกำหนัด (๓) ภิกษุกล่าวสรรเสริญการบำเรอความใคร่ของตนต่อหน้าหญิงทั้ง ๒ คน ต้องอาบัติถุลลัจจัย ๒ ตัว

บัณเฑาะก์ ๒ คน

(๑) เป็นบัณเฑาะก์ ๒ คน (๒) ภิกษุสำคัญว่าเป็นบัณเฑาะก์ทั้ง ๒ คนและมีความกำหนัด (๓) ภิกษุกล่าวสรรเสริญการบำเรอความใคร่ของตนต่อหน้าบัณเฑาะก์ ทั้ง ๒ คน ต้องอาบัติถุลลัจจัย ๒ ตัว

(๑) เป็นบัณเฑาะก์ ๒ คน (๒) ภิกษุไม่แน่ใจว่าเป็นบัณเฑาะก์ทั้ง ๒ คน ฯลฯ สำคัญว่าเป็นชาย ฯลฯ สำคัญว่าเป็นสัตว์ดิรัจฉาน ฯลฯ สำคัญว่าเป็นหญิงและมีความกำหนัด (๓) ภิกษุกล่าวสรรเสริญการบำเรอความใคร่ของตนต่อหน้าบัณเฑาะก์ ทั้ง ๒ คน ต้องอาบัติทุกกฏ ๒ ตัว

ชาย ๒ คน และสัตว์ดิรัจฉาน ๒ ตัว

(๑) เป็นชาย ๒ คน (๒) ภิกษุสำคัญว่าเป็นชายทั้ง ๒ คน ฯลฯ (๑) สัตว์ดิรัจฉาน ๒ ตัว (๒) ภิกษุสำคัญว่าเป็นสัตว์ดิรัจฉานทั้ง ๒ ตัว ฯลฯ ไม่แน่ใจ ฯลฯ สำคัญว่าเป็นหญิง ฯลฯ สำคัญว่าเป็นบัณเฑาะก์ ฯลฯ สำคัญว่าเป็นชายและมีความกำหนัด (๓) ภิกษุกล่าวสรรเสริญการบำเรอความใคร่ของตนต่อหน้าสัตว์ดิรัจฉานทั้ง ๒ ต้องอาบัติทุกกฏ ๒ ตัว

หญิงและบัณเฑาะก์

(๑) เป็นหญิงและบัณเฑาะก์ (๒) ภิกษุสำคัญว่าเป็นหญิงทั้ง ๒ คนและมีความกำหนัด (๓) ภิกษุกล่าวสรรเสริญการบำเรอความใคร่ของตนต่อหน้าหญิงและบัณเฑาะก์ทั้ง ๒ คน ต้องอาบัติทุกกฏกับสังฆาทิเสส

(๑) เป็นหญิงและบัณเฑาะก์ (๒) ภิกษุไม่แน่ใจว่าเป็นหญิงและบัณเฑาะก์ทั้ง ๒ คน ฯลฯ ต้องอาบัติทุกกฏกับถุลลัจจัย ฯลฯ สำคัญว่าเป็นบัณเฑาะก์ ฯลฯ ต้องอาบัติถุลลัจจัย ๒ ตัว ฯลฯ สำคัญว่าเป็นชาย ฯลฯ สำคัญว่าเป็นสัตว์ดิรัจฉานและมีความกำหนัด (๓) ภิกษุกล่าวสรรเสริญการบำเรอความใคร่ของตนต่อหน้าหญิงและบัณเฑาะก์ทั้ง ๒ คน ต้องอาบัติทุกกฏกับถุลลัจจัย

(๑) เป็นหญิงและชาย (๒) ภิกษุสำคัญว่าเป็นหญิงทั้ง ๒ คนและมีความ กำหนัด (๓) ภิกษุกล่าวสรรเสริญการบำเรอความใคร่ของตนต่อหน้าหญิงและชาย ทั้ง ๒ คน ต้องอาบัติทุกกฏกับสังฆาทิเสส

(๑) เป็นหญิงและชาย (๒) ภิกษุไม่แน่ใจว่าเป็นหญิงและชายทั้ง ๒ คน ฯลฯ สำคัญว่าเป็นบัณเฑาะก์ ฯลฯ สำคัญว่าเป็นชาย ฯลฯ สำคัญว่าเป็นสัตว์ดิรัจฉานและมีความกำหนัด (๓) ภิกษุกล่าวสรรเสริญการบำเรอความใคร่ของตนต่อหน้าหญิงและชายทั้ง ๒ คน ต้องอาบัติทุกกฏกับถุลลัจจัย

หญิงและสัตว์ดิรัจฉาน

(๑) เป็นหญิงและสัตว์ดิรัจฉาน (๒) ภิกษุสำคัญว่าเป็นหญิงทั้ง ๒ และมีความกำหนัด (๓) ภิกษุกล่าวสรรเสริญการบำเรอความใคร่ของตนต่อหน้าหญิงและสัตว์ดิรัจฉานทั้ง ๒ ต้องอาบัติทุกกฏและสังฆาทิเสส

(๑) เป็นหญิงและสัตว์ดิรัจฉาน (๒) ภิกษุไม่แน่ใจว่าเป็นหญิงและสัตว์ดิรัจฉานทั้ง ๒ ฯลฯ สำคัญว่าเป็นบัณเฑาะก์ ฯลฯ สำคัญว่าเป็นชาย ฯลฯ สำคัญว่าเป็นสัตว์ดิรัจฉาน และมีความกำหนัด (๓) ภิกษุกล่าวสรรเสริญการบำเรอความใคร่ของตนต่อหน้าหญิงและสัตว์ดิรัจฉานทั้ง ๒ ต้องอาบัติทุกกฏกับถุลลัจจัย

บัณเฑาะก์และชาย

(๑) เป็นบัณเฑาะก์และชาย (๒) ภิกษุสำคัญว่าเป็นบัณเฑาะก์ทั้ง ๒ คนและมีความกำหนัด (๓) ภิกษุกล่าวสรรเสริญการบำเรอความใคร่ของตนต่อหน้าบัณเฑาะก์และชายทั้ง ๒ คน ต้องอาบัติทุกกฏกับถุลลัจจัย

(๑) เป็นบัณเฑาะก์และชาย (๒) ภิกษุไม่แน่ใจว่าเป็นบัณเฑาะก์และชายทั้ง ๒ คน ฯลฯ สำคัญว่าเป็นชาย ฯลฯ สำคัญว่าเป็นสัตว์ดิรัจฉาน ฯลฯ สำคัญว่าเป็นหญิงและมีความกำหนัด (๓) ภิกษุกล่าวสรรเสริญการบำเรอความใคร่ของตนต่อหน้าบัณเฑาะก์และชายทั้ง ๒ คน ต้องอาบัติทุกกฏ ๒ ตัว

บัณเฑาะก์และสัตว์ดิรัจฉาน

(๑) เป็นบัณเฑาะก์และสัตว์ดิรัจฉาน (๒) ภิกษุสำคัญว่าเป็นบัณเฑาะก์ทั้ง ๒ และมีความกำหนัด (๓) ภิกษุกล่าวสรรเสริญการบำเรอความใคร่ของตนต่อหน้าบัณเฑาะก์และสัตว์ดิรัจฉานทั้ง ๒ ต้องอาบัติทุกกฏกับถุลลัจจัย

(๑) เป็นบัณเฑาะก์และสัตว์ดิรัจฉาน (๒) ภิกษุไม่แน่ใจว่าเป็นบัณเฑาะก์และสัตว์ดิรัจฉานทั้ง ๒ ฯลฯ สำคัญว่าเป็นชาย ฯลฯ สำคัญว่าเป็นสัตว์ดิรัจฉาน ฯลฯ สำคัญว่าเป็นหญิงและมีความกำหนัด (๓) ภิกษุกล่าวสรรเสริญการบำเรอความใคร่ของตนต่อหน้าบัณเฑาะก์และสัตว์ดิรัจฉานทั้ง ๒ ต้องอาบัติทุกกฏ ๒ ตัว

(๑) เป็นชายและสัตว์ดิรัจฉาน (๒) ภิกษุสำคัญว่าเป็นชายทั้ง ๒ ฯลฯ ภิกษุไม่แน่ใจว่าเป็นชายและสัตว์ดิรัจฉาน ฯลฯ สำคัญว่าเป็นสัตว์ดิรัจฉาน ฯลฯ สำคัญว่าเป็นหญิง ฯลฯ สำคัญว่าเป็นบัณเฑาะก์และมีความกำหนัด (๓) ภิกษุกล่าวสรรเสริญการบำเรอความใคร่ของตนต่อหน้าชายและสัตว์ดิรัจฉานทั้ง ๒ ต้องอาบัติทุกกฏ ๒ ตัว

อนาปัตติวาร

ภิกษุต่อไปนี้ไม่ต้องอาบัติ คือ

[๒๙๔] ๑. ภิกษุผู้กล่าวว่า “จงบำรุงด้วยจีวร บิณฑบาต เสนาสนะ และ บริขารคือยารักษาโรค”

๒. ภิกษุวิกลจริต

๓. ภิกษุต้นบัญญัติ

คาถารวมวินีตวัตถุ

เรื่องที่ทรงวินิจฉัยแล้ว

เรื่องหญิงหมันต้องการมีบุตร ๑ เรื่อง

เรื่องหญิงผู้มีบุตรถี่ไม่ต้องการมีบุตร ๑ เรื่อง

เรื่องหญิงต้องการเป็นที่รักของสามี ๑ เรื่อง

เรื่องหญิงต้องการมีโชค ๑ เรื่อง

เรื่องหญิงต้องการถวายทานอันเลิศ ๑ เรื่อง

เรื่องหญิงต้องการอุปัฏฐากด้วยสิ่งที่เลิศ ๑ เรื่อง

เรื่องหญิงต้องการไปสุคติ ๑ เรื่อง

วินีตวัตถุ

เรื่องหญิงหมันต้องการมีบุตร ๑ เรื่อง

[๒๙๕] สมัยนั้น หญิงหมันคนหนึ่งถามภิกษุที่นางอุปถัมภ์ว่า “พระคุณเจ้า ทำอย่างไรดิฉันจึงจะมีบุตร” ภิกษุตอบว่า “น้องหญิง ถ้าเช่นนั้นเธอจงถวายทาน อันเลิศ” “พระคุณเจ้า อะไรที่ชื่อว่าทานอันเลิศ” “เมถุนธรรม” ท่านเกิดความกังวล ใจว่า เราต้องอาบัติสังฆาทิเสสหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาค ให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุ เธอต้องอาบัติสังฆาทิเสส” (เรื่องที่ ๑)

เรื่องหญิงผู้มีบุตรถี่ไม่ต้องการมีบุตร ๑ เรื่อง

สมัยนั้น หญิงคนหนึ่งมีบุตรถี่จึงถามภิกษุที่นางอุปถัมภ์ว่า “พระคุณเจ้า ทำอย่างไรดิฉันจึงจะไม่มีบุตร” “น้องหญิง ถ้าอย่างนั้นเธอจงถวายทานอันเลิศ” “พระคุณเจ้า อะไรชื่อว่าทานอันเลิศ” “เมถุนธรรม” ท่านเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติสังฆาทิเสสหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุ เธอต้องอาบัติสังฆาทิเสส” (เรื่องที่ ๒)

เรื่องหญิงต้องการเป็นที่รักของสามี ๑ เรื่อง

สมัยนั้น หญิงคนหนึ่งถามภิกษุที่นางอุปถัมภ์ว่า “พระคุณเจ้า ทำอย่างไร ดิฉันจึงจะเป็นที่รักของสามี” “น้องหญิง ถ้าอย่างนั้นเธอจงถวายทานอันเลิศ” “พระคุณเจ้า อะไรชื่อว่าทานอันเลิศ” “เมถุนธรรม” ท่านเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติสังฆาทิเสสหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุ เธอต้องอาบัติสังฆาทิเสส” (เรื่องที่ ๓)

เรื่องหญิงต้องการมีโชค ๑ เรื่อง

สมัยนั้น หญิงคนหนึ่งถามภิกษุที่นางอุปถัมภ์ว่า “พระคุณเจ้า ทำอย่างไรดิฉันจึงจะมีโชค” “น้องหญิง ถ้าอย่างนั้นเธอจงถวายทานอันเลิศ” “พระคุณเจ้า อะไรชื่อว่าทานอันเลิศ” “เมถุนธรรม” ท่านเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติสังฆาทิเสสหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุ เธอต้องอาบัติสังฆาทิเสส” (เรื่องที่ ๔)

เรื่องหญิงต้องการถวายทานอันเลิศ ๑ เรื่อง

สมัยนั้น หญิงคนหนึ่งถามภิกษุที่นางอุปถัมภ์ว่า “พระคุณเจ้า ดิฉันจะถวายอะไรดีแก่พระคุณเจ้า” “น้องหญิง ถ้าอย่างนั้นเธอจงถวายทานอันเลิศ” “พระคุณเจ้า อะไรชื่อว่าทานอันเลิศ” “เมถุนธรรม” ท่านเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติสังฆาทิเสสหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุ เธอต้องอาบัติสังฆาทิเสส” (เรื่องที่ ๕)

เรื่องหญิงต้องการอุปัฏฐากด้วยสิ่งที่เลิศ ๑ เรื่อง

สมัยนั้น หญิงคนหนึ่งถามภิกษุที่นางอุปถัมภ์ว่า “พระคุณเจ้า ดิฉันจะอุปัฏฐากพระคุณเจ้าด้วยอะไรดี” “น้องหญิง ด้วยทานอันเลิศ” “พระคุณเจ้า อะไรชื่อว่าทานอันเลิศ” “เมถุนธรรม” ท่านเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติสังฆาทิเสสหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุ เธอต้องอาบัติสังฆาทิเสส” (เรื่องที่ ๖)

เรื่องหญิงต้องการไปสุคติ ๑ เรื่อง

สมัยนั้น หญิงคนหนึ่งถามภิกษุที่นางอุปถัมภ์ว่า “พระคุณเจ้า ดิฉันจะไปสุคติได้อย่างไร” “น้องหญิง ถ้าอย่างนั้น เธอจงถวายทานอันเลิศ” “พระคุณเจ้า อะไรชื่อว่าทานอันเลิศ” “เมถุนธรรม” ท่านเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติสังฆาทิเสสหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุ เธอต้องอาบัติสังฆาทิเสส” (เรื่องที่ ๗)

อัตตกามปาริจริยสิกขาบทที่ ๔ จบ

๕. สัญจริตตสิกขาบท
ว่าด้วยการชักสื่อ
เรื่องพระอุทายี

[๒๙๖] สมัยนั้น พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าประทับอยู่ ณ พระเชตวัน อารามของอนาถบิณฑิกเศรษฐี เขตกรุงสาวัตถี ครั้งนั้น ท่านพระอุทายีเป็นพระที่ใกล้ชิดตระกูลในกรุงสาวัตถี ไปมาหาสู่ตระกูลเป็นอันมากที่ตนเห็นว่ามีเด็กหนุ่มที่ยังไม่มีภรรยาหรือเด็กสาวที่ยังไม่มีสามี กล่าวยกย่องคุณสมบัติของเด็กสาวให้มารดาบิดาของเด็กหนุ่มฟังว่า “สาวน้อยของตระกูลโน้น รูปงาม น่าดู น่าชม ฉลาดหลักแหลมไหวพริบดี ขยันไม่เกียจคร้าน สาวน้อยคนนั้นเหมาะสมกับชายหนุ่มคนนี้”

มารดาบิดาของเด็กหนุ่มก็กล่าวว่า “พระคุณเจ้า คนเหล่านั้นไม่รู้จักพวกเราว่า “เป็นใครหรือพวกพ้องของใคร” ถ้าพระคุณเจ้าจะพูดทาบทามให้ พวกเราก็จะสู่ขอเด็กสาวนั้นมาให้เด็กหนุ่มคนนี้” พระอุทายีนั้นไปกล่าวยกย่องคุณสมบัติของเด็กหนุ่มให้มารดาบิดาของเด็กสาวฟังว่า “ชายหนุ่มของตระกูลโน้น รูปงาม น่าดู น่าชม ฉลาดหลักแหลมไหวพริบดี ขยันไม่เกียจคร้าน ชายหนุ่มคนนั้นเหมาะสมกับสาวน้อยคนนี้” ข้างมารดาบิดาของเด็กสาวก็กล่าวว่า “พระคุณเจ้า คนเหล่านั้นไม่รู้จักพวกเราว่า “เป็นใครหรือพวกพ้องของใคร” การที่จะพูดยกสาวน้อยให้เขาก็ดูกระไรอยู่ ถ้าพระคุณเจ้าช่วยไปพูดให้เขามาสู่ขอ พวกข้าพเจ้าก็จะยกสาวน้อยคนนี้ให้ชายหนุ่มคนนั้น” ด้วยวิธีอย่างนี้ พระอุทายีจึงให้มารดาบิดาของหนุ่มสาวทำอาวาหมงคลบ้าง วิวาหมงคลบ้าง หรือชักนำให้สู่ขอหมั้นหมายกันบ้าง

[๒๙๗] สมัยนั้น บุตรสาวของหญิงม่ายผู้เคยเป็นภรรยาโหร[๑]คนหนึ่ง มีรูปงาม น่าดู น่าชม พวกสาวกอาชีวกจากหมู่บ้านอื่นมาบอกภรรยาโหรนั้นว่า “แม่คุณ ท่านจงยกเด็กสาวคนนี้ ให้ชายหนุ่มของพวกเราเถิด”

ภรรยาโหรตอบว่า “ดิฉันไม่ทราบว่าพวกท่านเป็นใครหรือเป็นพวกพ้องของใคร อีกประการหนึ่ง เด็กสาวคนนี้เป็นบุตรสาวคนเดียวของดิฉัน นางต้องไปอยู่บ้านอื่น ดิฉันยกให้ไม่ได้”

ชาวบ้านกล่าวกับพวกสาวกอาชีวกว่า “พระคุณเจ้า พวกท่านมาธุระอะไรกัน”

---

[๑] **คณยตีติ คณโก ผู้คำนวณ, โหร, หมอดู (อภิธาน.ฏีกา คาถา ๓๔๗), ภรรยาของโหรคนหนึ่ง เมื่อสามียังมีชีวิตเรียกขานกันว่า คณกี พอสามีตายเรียกว่า ปุราณคณกี (หญิงม่ายผู้เคยเป็นภรรยาโหร) (วิ.อ. (บาลี) ๒/๒๙๗/๔๓)**

พวกสาวกอาชีวกตอบว่า “พวกเรามาขอบุตรสาวกะภรรยาโหรชื่อโน้นในที่นี้ให้แก่เด็กหนุ่มของพวกเรา แต่นางปฏิเสธว่า “ดิฉันไม่ทราบว่าพวกท่านเป็นใคร ฯลฯ ดิฉันยกให้ไม่ได้”

ชาวบ้านแนะนำว่า “พระคุณเจ้าไปขอหญิงสาวกะภรรยาโหรทำไมกัน ไปพูดกับพระอุทายีไม่ดีกว่าหรือ พระอุทายีช่วยให้เขายินยอมยกให้ได้”

พวกสาวกอาชีวกไปหาท่านพระอุทายีถึงที่อยู่ ครั้นถึงแล้ว ได้กล่าวว่า “พระคุณท่าน พวกกระผมมาขอบุตรสาวกะภรรยาโหรชื่อโน้นในที่นี้ให้แก่เด็กหนุ่มของพวกกระผม แต่ถูกนางปฏิเสธว่า “ดิฉันไม่ทราบว่าพวกท่านเป็นใคร ฯลฯ ดิฉันยกให้ไม่ได้” พระคุณท่านช่วยด้วยเถิดขอรับ ช่วยพูดให้ภรรยาโหรยอมยกบุตรสาวให้แก่เด็กหนุ่มของพวกกระผมด้วย”

ลำดับนั้นท่านพระอุทายีจึงเข้าไปหาภรรยาโหรถึงที่อยู่ ครั้นถึงแล้ว ได้ถามว่า “ทำไม เธอไม่ยกบุตรสาวให้คนเหล่านี้เล่า”

ภรรยาโหรตอบว่า “ดิฉันไม่ทราบว่าคนเหล่านี้เป็นใครหรือเป็นพวกพ้องของใคร อีกประการหนึ่งเด็กสาวนี้เป็นบุตรสาวคนเดียวของดิฉัน นางต้องไปอยู่บ้านอื่น ดิฉันจึงไม่ยกให้เจ้าค่ะ”

“ท่านจงยกให้ไปเถอะ อาตมารู้จักคนพวกนี้ดี”

“ถ้าพระคุณเจ้ารู้จัก ดิฉันก็จะยกให้”

ต่อมา ภรรยาโหรจึงยกบุตรสาวให้สาวกอาชีวก ครั้นพวกเขาพาเด็กสาวไป ได้เลี้ยงดูอย่างสะใภ้เดือนเดียวเท่านั้น ต่อจากนั้นเลี้ยงดูอย่างทาสหญิง

ต่อมา สาวน้อยส่งข่าวไปถึงมารดาว่า “ลูกตกระกำลำบาก หาความสุขไม่ได้เลย พวกเขาเลี้ยงดูลูกในฐานะหญิงสะใภ้เดือนเดียวเท่านั้น ต่อจากนั้นเลี้ยงดูอย่างทาสหญิง คุณแม่โปรดมารับลูกกลับไปเถิด”

ครั้นทราบข่าว ภรรยาโหรจึงไปหาพวกสาวกอาชีวกถึงที่อยู่ กล่าวว่า “พวกท่านอย่าเลี้ยงดูสาวน้อยอย่างทาสหญิง โปรดเลี้ยงดูอย่างสะใภ้เถิด”

พวกสาวกอาชีวกตอบว่า “พวกเราไม่ได้รับรองและตกลงไว้กับท่าน แต่รับรองและตกลงไว้กับพระต่างหาก หลีกไป พวกเราไม่รู้จักท่าน”

ครั้นภรรยาโหรถูกพวกสาวกอาชีวกพูดรุกรานจึงเดินทางกลับกรุงสาวัตถี ฝ่ายสาวน้อยก็ยังส่งข่าวไปถึงมารดาอีกเป็นครั้งที่ ๒ ว่า “ลูกตกระกำลำบาก หาความสุขไม่ได้เลย ฯลฯ คุณแม่โปรดมารับลูกกลับไปเถิด”

ภรรยาโหรจึงไปหาพระอุทายีถึงที่อยู่แล้วกล่าวว่า “พระคุณเจ้า ทราบมาว่า บุตรสาวของดิฉันตกระกำลำบาก ไม่ได้ความสุข ได้รับการเลี้ยงดูอย่างสะใภ้ เดือนเดียวเท่านั้น จากนั้นถูกเลี้ยงดูอย่างทาสหญิง พระคุณเจ้าควรขอร้องว่า อย่าเลี้ยงดูสาวน้อยอย่างทาสหญิง โปรดเลี้ยงดูอย่างสะใภ้”

ต่อมาพระอุทายีได้ไปหาพวกสาวกอาชีวกถึงที่อยู่ขอร้องว่า “พวกท่านอย่าเลี้ยงดูสาวน้อยอย่างทาสหญิง โปรดเลี้ยงดูอย่างสะใภ้เถิด”

พวกสาวกอาชีวกตอบว่า “พวกเราไม่ได้รับรองและตกลงไว้กับท่าน แต่รับรองและตกลงไว้กับภรรยาโหรต่างหาก พระต้องไม่วุ่นวาย ต้องเป็นพระที่ดี หลีกไป พวกเราไม่รู้จักท่าน”

ครั้นถูกพวกสาวกอาชีวกพูดรุกราน พระอุทายี จึงเดินทางกลับกรุงสาวัตถี ฝ่ายสาวน้อยก็ยังส่งข่าวไปถึงมารดาอีกเป็นครั้งที่ ๓ ว่า “ลูกตกระกำลำบาก หาความสุขไม่ได้เลย ฯลฯ คุณแม่โปรดมารับลูกกลับไปเถิด”

ฝ่ายภรรยาโหรก็เข้าไปหาพระอุทายีถึงที่อยู่ แล้วพูดเป็นครั้งที่ ๒ ว่า “พระคุณเจ้า ทราบมาว่าบุตรสาวของดิฉันตกระกำลำบาก ฯลฯ โปรดเลี้ยงดูนางอย่างสะใภ้”

ท่านพระอุทายีกล่าวว่า “อาตมาถูกพวกสาวกอาชีวกพูดรุกรานมาครั้งหนึ่งแล้ว เธอไปเองเถิด อาตมาจะไม่ไป”

นินทาและสรรเสริญพระอุทายี

[๒๙๘] ครั้งนั้น ภรรยาโหรได้ตำหนิ ประณาม โพนทะนาว่า “ขอให้พระ อุทายีตกระกำลำบาก อย่าได้มีความสุขสบายเหมือนบุตรสาวของเราที่ต้องตกระกำลำบากไม่ได้ความสุขสบายเพราะมีแม่ผัว พ่อผัว และสามีชั่ว”

แม้สาวน้อยก็ตำหนิ ประณาม โพนทะนาพระอุทายีว่า “ขอให้พระอุทายีตกระกำลำบาก อย่าได้มีความสุข เหมือนเราที่ต้องตกระกำลำบาก ไม่ได้ความสุขสบาย เพราะมีแม่ผัว พ่อผัว และสามีชั่ว”

แม้หญิงสาวอื่นๆ ที่ไม่ชอบใจแม่ผัว พ่อผัว และสามี ต่างสาปแช่งพระอุทายี ว่า “ขอให้พระอุทายีตกระกำลำบาก ฯลฯ เหมือนเราที่ตกระกำลำบาก เพราะมีแม่ผัว พ่อผัว และสามีชั่ว”

ฝ่ายหญิงสาวที่ชอบใจแม่ผัว พ่อผัว และสามี ต่างให้พรว่า “ขอให้พระคุณเจ้าอุทายีจงมีความสุขความเจริญเหมือนพวกเราที่มีความสุขความเจริญเพราะมีแม่ผัว พ่อผัว และสามีดี”

พวกภิกษุได้ยินหญิงบางพวกสาปแช่ง บางพวกให้พร บรรดาภิกษุผู้มักน้อยสันโดษ ฯลฯ จึงพากันตำหนิ ประณาม โพนทะนาว่า “ไฉนท่านพระอุทายีจึงชักสื่อเล่า” ครั้นภิกษุเหล่านั้นตำหนิท่านพระอุทายีโดยประการต่าง ๆ แล้วจึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ

ทรงประชุมสงฆ์บัญญัติสิกขาบท

ลำดับนั้น พระผู้มีพระภาครับสั่งให้ประชุมสงฆ์เพราะเรื่องนี้เป็นต้นเหตุ ทรงสอบถามท่านพระอุทายีว่า “อุทายี ทราบว่า เธอชักสื่อจริงหรือ” ท่านทูลรับว่า “จริง พระพุทธเจ้าข้า” พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าทรงตำหนิว่า “โมฆบุรุษ การกระทำอย่างนี้ ไม่สมควร ไม่คล้อยตาม ไม่เหมาะสม ไม่ใช่กิจของสมณะ ใช้ไม่ได้ ไม่ควรทำ โมฆบุรุษ ไฉนเธอจึงชักสื่อเล่า การกระทำอย่างนี้ มิได้ทำคนที่ยังไม่เลื่อมใสให้เลื่อมใส ฯลฯ” แล้วจึงรับสั่งให้ภิกษุทั้งหลายยกสิกขาบทนี้ขึ้นแสดงดังนี้

พระบัญญัติ

[๒๙๙] **ก็ ภิกษุใดทำหน้าที่ชักสื่อ คือ บอกความประสงค์ของชายแก่หญิงก็ดี บอกความประสงค์ของหญิงแก่ชายก็ดี เพื่อให้เป็นภรรยาหรือเป็นชู้รัก เป็นสังฆาทิเสส**

สิกขาบทนี้พระผู้มีพระภาคทรงบัญญัติไว้แก่ภิกษุทั้งหลายอย่างนี้

เรื่องพระอุทายี จบ

เรื่องนักเลงหญิง

[๓๐๐] สมัยนั้น พวกนักเลงจำนวนมากพากันไปเที่ยวรื่นเริงในอุทยาน ส่งชายสื่อไปสำนักหญิงแพศยาคนหนึ่งด้วยสั่งว่า “เชิญนางมาเถิด พวกเราจักไปเที่ยวรื่นเริงในอุทยานด้วยกัน”

หญิงแพศยาตอบว่า “นายจ๋า ดิฉันไม่ทราบว่าพวกท่านเป็นใครหรือเป็นพวกพ้องของใคร อีกประการหนึ่ง ดิฉันมีทรัพย์สมบัติมาก มีเครื่องประดับมาก ถ้าจะต้องออกไปนอกเมือง ดิฉันไม่ไป”

ครั้นแล้วชายสื่อแจ้งเรื่องนั้นให้พวกนักเลงทราบ เมื่อชายสื่อพูดอย่างนั้น ชายอีกคนหนึ่งบอกพวกนักเลงว่า “พวกท่านไปอ้อนวอนหญิงแพศยาทำไม ควรบอกพระอุทายีมิดีกว่าหรือ ท่านจะส่งนางมาให้พวกเราเอง”

เมื่อเขาพูดอย่างนั้น อุบาสกคนหนึ่งพูดแย้งว่า “คุณอย่าพูดอย่างนั้น การทำอย่างนั้นไม่เหมาะแก่พระสมณะเชื้อสายศากยบุตร พระคุณเจ้าอุทายีจะไม่ทำเช่นนั้น”

เมื่ออุบาสกพูดอย่างนี้ พวกนักเลงจึงพนันกันว่า “พระคุณเจ้าอุทายีจะทำหรือไม่ทำ” นักเลงเหล่านั้นเข้าไปหาพระอุทายีถึงที่อยู่แล้วกราบเรียนท่านว่า “พระคุณเจ้า พวกกระผมเข้าไปเที่ยวรื่นเริงในอุทยาน ส่งชายสื่อไปหาหญิงแพศยาชื่อโน้น ว่า “ขอให้นางมา พวกเราจะเที่ยวรื่นเริงในอุทยาน” นางตอบว่า “นายจ๋า ดิฉันไม่ ทราบว่าพวกท่านเป็นใครหรือเป็นพวกพ้องของใคร อีกประการหนึ่ง ดิฉันมีเครื่องประดับมาก ถ้าจะต้องออกไปนอกเมือง ดิฉันไม่ไป” ขอพระคุณเจ้าโปรดส่งหญิงแพศยาคนนั้นมาให้พวกกระผมด้วยเถิด”

ลำดับนั้น พระอุทายีเข้าไปหาหญิงแพศยาถึงที่อยู่ถามว่า “ทำไมเธอไม่ไปหาคนพวกนั้นเล่า”

นางตอบว่า “ดิฉันไม่ทราบว่า คนพวกนี้เป็นใครหรือเป็นพวกพ้องของใคร อีกประการหนึ่งดิฉันมีทรัพย์สมบัติมาก มีเครื่องประดับมาก ถ้าจะต้องออกไปนอกเมือง ดิฉันไม่ไป เจ้าค่ะ”

“เธอไปหาคนพวกนี้เถิด อาตมารู้จักพวกเขาดี”

“ถ้าพระคุณเจ้ารู้จัก ดิฉันก็จะไป เจ้าค่ะ”

ลำดับนั้น พวกนักเลงพาหญิงแพศยาคนนั้นไปเที่ยวในอุทยาน ต่อมา อุบาสก ตำหนิ ประณาม โพนทะนาว่า “ไฉนพระอุทายีจึงชักสื่อให้อยู่ร่วมกันชั่วคราวเล่า”

พวกภิกษุได้ยินอุบาสกตำหนิ ประณาม โพนทะนา บรรดาภิกษุผู้มักน้อยฯลฯ จึงพากันตำหนิ ประณาม โพนทะนาว่า “ไฉนท่านพระอุทายีจึงชักสื่อให้อยู่ร่วมกับชั่วคราวเล่า” ครั้นภิกษุเหล่านั้นตำหนิท่านพระอุทายีโดยประการต่าง ๆ แล้วจึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ

ทรงประชุมสงฆ์บัญญัติสิกขาบท

ลำดับนั้นพระผู้มีพระภาคครับสั่งให้ประชุมสงฆ์เพราะเรื่องนี้เป็นต้นเหตุ ทรงสอบถามท่านพระอุทายีว่า “อุทายี ทราบว่า เธอชักสื่อให้อยู่ร่วมกันชั่วคราว จริงหรือ” พระอุทายีทูลรับว่า “จริง พระพุทธเจ้าข้า” พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าทรงตำหนิว่า “โมฆบุรุษ การกระทำอย่างนี้ ไม่สมควร ฯลฯ โมฆบุรุษ ไฉนเธอจึงชักสื่อให้อยู่ร่วมกันชั่วคราวเล่า โมฆบุรุษ การกระทำอย่างนี้ มิได้ทำคนที่ยังไม่เลื่อมใสให้เลื่อมใส ฯลฯ” แล้วจึงรับสั่งให้ภิกษุทั้งหลายยกสิกขาบทนี้ขึ้นแสดงดังนี้

พระอนุบัญญัติ

[๓๐๑] **อนึ่ง ภิกษุใดทำหน้าที่ชักสื่อ คือ บอกความประสงค์ของชายแก่หญิงก็ดี บอกความประสงค์ของหญิงแก่ชายก็ดี เพื่อให้เป็นภรรยาหรือเป็นชู้รัก โดยที่สุดแม้เพื่อให้อยู่ร่วมกันชั่วคราว เป็นสังฆาทิเสส**

เรื่องนักเลงหญิง จบ

สิกขาบทวิภังค์

[๓๐๒] คำว่า **อนึ่ง... ใด** คือ ผู้ใด ผู้เช่นใด ฯลฯ นี้พระผู้มีพระภาคตรัสว่า อนึ่ง...ใด

คำว่า **ภิกษุ** มีอธิบายว่า ที่ชื่อว่าภิกษุ เพราะเป็นผู้ขอ ฯลฯ นี้ที่พระผู้มีพระภาคทรงประสงค์เอาว่าภิกษุ ในความหมายนี้

คำว่า **ทำหน้าที่ชักสื่อ** ความว่า ไปหาฝ่ายชายตามที่หญิงขอร้อง หรือไปหาฝ่ายหญิงตามที่ชายขอร้อง

คำว่า **บอกความประสงค์ของชายแก่หญิงก็ดี** คือ แจ้งความปรารถนาของชายแก่หญิง

คำว่า **บอกความประสงค์ของหญิงแก่ชายก็ดี** คือ แจ้งความปรารถนาของหญิงแก่ชาย

คำว่า **เพื่อให้เป็นภรรยา** คือ บอกว่า เธอจักเป็นภรรยา

คำว่า **เพื่อให้เป็นชู้รัก** คือ บอกว่า เธอจักเป็นชู้รัก

คำว่า **โดยที่สุดแม้เพื่อให้อยู่ร่วมกันชั่วคราว** คือ บอกว่า เธอจักเป็นภรรยาชั่วคราว

คำว่า **เป็นสังฆาทิเสส** ความว่า สำหรับอาบัตินั้น สงฆ์เท่านั้นให้ปริวาส ฯลฯ เพราะเหตุนั้น พระผู้มีพระภาคจึงตรัสเรียกว่า “เป็นสังฆาทิเสส”

บทภาชนีย์

มาติกา

หญิง ๑๐ จำพวก

[๓๐๓] หญิง ๑๐ จำพวก คือ

๑. หญิงที่ยังอยู่ในความปกครองของมารดา
๒. หญิงที่ยังอยู่ในความปกครองของบิดา
๓. หญิงที่ยังอยู่ในความปกครองของมารดาบิดา
๔. หญิงที่ยังอยู่ในความปกครองของพี่ชายน้องชาย

๕. หญิงที่ยังอยู่ในความปกครองของพี่สาวน้องสาว

๖. หญิงที่ยังอยู่ในความปกครองของญาติ

๗. หญิงที่ยังอยู่ในความปกครองของตระกูล

๘. หญิงที่มีธรรมคุ้มครอง

๙. หญิงที่มีคู่หมั้น

๑๐. หญิงที่มีกฎหมายคุ้มครอง

ภรรยา ๑๐ จำพวก

ภรรยา ๑๐ จำพวก คือ

๑. ภรรยาสินไถ่

๒. ภรรยาที่อยู่ด้วยความพอใจ

๓. ภรรยาที่อยู่เพราะสมบัติ

๔. ภรรยาที่อยู่เพราะแผ่นผ้า

๕. ภรรยาที่เข้าพิธีสมรส

๖. ภรรยาที่ถูกปลงเทริด

๗. ภรรยาที่เป็นทั้งคนรับใช้เป็นทั้งภรรยา

๘. ภรรยาที่เป็นทั้งลูกจ้างเป็นทั้งภรรยา

๙. ภรรยาที่เป็นเชลย

๑๐. ภรรยาชั่วคราว

[๓๐๔] ที่ชื่อว่า หญิงที่ยังอยู่ในความปกครองของมารดา ได้แก่ หญิงที่มีมารดาคอยระวัง ควบคุม ห้ามปราม ให้อยู่ในอำนาจ

ที่ชื่อว่า หญิงที่ยังอยู่ในความปกครองของบิดา ได้แก่ หญิงที่มีบิดาคอยระวัง ควบคุม ห้ามปราม ให้อยู่ในอำนาจ

ที่ชื่อว่า หญิงที่ยังอยู่ในความปกครองของมารดาบิดา ได้แก่ หญิงที่มีมารดาบิดาคอยระวัง ควบคุม ห้ามปราม ให้อยู่ในอำนาจ

ที่ชื่อว่า หญิงที่ยังอยู่ในความปกครองของพี่ชายน้องชาย ได้แก่ หญิงที่มีพี่ชายน้องชายคอยระวัง ควบคุม ห้ามปราม ให้อยู่ในอำนาจ

ที่ชื่อว่า หญิงที่ยังอยู่ในความปกครองของพี่สาวน้องสาว ได้แก่ หญิงที่มีพี่สาวน้องสาวคอยระวัง ควบคุม ห้ามปราม ให้อยู่ในอำนาจ

ที่ชื่อว่า หญิงที่ยังอยู่ในความปกครองของญาติ ได้แก่ หญิงที่มีญาติคอยระวัง ควบคุม ห้ามปราม ให้อยู่ในอำนาจ

ที่ชื่อว่า หญิงที่ยังอยู่ในความปกครองของตระกูล ได้แก่ หญิงที่มีบุคคลร่วมตระกูลคอยระวัง ควบคุม ห้ามปราม ให้อยู่ในอำนาจ

ที่ชื่อว่า หญิงที่มีธรรมคุ้มครอง ได้แก่ หญิงที่มีผู้ประพฤติธรรมร่วมกันคอยระวัง ควบคุม ห้ามปราม ให้อยู่ในอำนาจ

ที่ชื่อว่า หญิงที่มีคู่หมั้น ได้แก่ หญิงที่ถูกหมั้นหมายไว้ตั้งแต่อยู่ในครรภ์โดยที่สุดกระทั่งหญิงที่ชายสวมพวงดอกไม้ให้ด้วยกล่าวว่า “หญิงนี้เป็นของเรา”

ที่ชื่อว่า หญิงที่มีกฎหมายคุ้มครอง ได้แก่ หญิงที่มีพระราชาบางองค์ทรงกำหนดโทษไว้ว่า “ชายที่ล่วงเกินหญิงคนนี้ ต้องได้รับโทษเท่านี้”

ที่ชื่อว่า ภรรยาสินไถ่ ได้แก่ หญิงที่ชายเอาทรัพย์ซื้อมาอยู่ร่วมกัน

ที่ชื่อว่า ภรรยาที่อยู่ด้วยความพอใจ ได้แก่ หญิงอันเป็นที่รักซึ่งชายคู่รักรับให้อยู่ร่วมกัน

ที่ชื่อว่า ภรรยาที่อยู่เพราะสมบัติ ได้แก่หญิงที่ชายยกสมบัติให้แล้วอยู่ร่วมกัน

ที่ชื่อว่า ภรรยาที่อยู่เพราะแผ่นผ้า ได้แก่หญิงที่ชายมอบผ้าให้แล้วอยู่ร่วมกัน

ที่ชื่อว่า ภรรยาที่เข้าพิธีสมรส ได้แก่ หญิงที่ชายจับมือจุ่มลงในภาชนะน้ำด้วยกันแล้วอยู่ร่วมกัน

ที่ชื่อว่า ภรรยาที่ถูกปลงเทริด ได้แก่ หญิงที่ชายถอดเทริดลงแล้วอยู่ร่วมกัน

ที่ชื่อว่า ภรรยาที่เป็นทั้งคนรับใช้เป็นทั้งภรรยา ได้แก่ หญิงที่เป็นทั้งทาสเป็นทั้งภรรยา

ที่ชื่อว่า ภรรยาที่เป็นทั้งลูกจ้างเป็นทั้งภรรยา ได้แก่ หญิงที่เป็นทั้งลูกจ้างเป็นทั้งภรรยา

ที่ชื่อว่า ภรรยาที่เป็นเชลย ได้แก่ หญิงที่ถูกนำมาเป็นเชลย

ที่ชื่อว่า ภรรยาชั่วคราว ได้แก่ หญิงที่อยู่ร่วมกันเป็นครั้งคราว

ธนักกีตาจักร

นิกเขปบท

[๓๐๕] ชายขอร้องภิกษุว่า “พระคุณเจ้า ท่านช่วยไปบอกหญิงชื่อนี้ที่ยังอยู่ในความปกครองของมารดาว่า ทราบว่า ขอให้เธอจงเป็นภรรยาสินไถ่ของชายชื่อนี้ เถิด” ภิกษุรับคำ ไปบอก กลับมาบอก[๑] ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ชายขอร้องภิกษุว่า “พระคุณเจ้า ท่านช่วยไปบอกหญิงชื่อนี้ที่ยังอยู่ในความปกครองของบิดา ฯลฯ บอกหญิงชื่อนี้ที่ยังอยู่ในความปกครองของมารดาบิดา ฯลฯ บอกหญิงชื่อนี้ที่ยังอยู่ในความปกครองของพี่ชายน้องชาย ฯลฯ บอกหญิงชื่อนี้ที่ยังอยู่ในความปกครองของพี่สาวน้องสาว ฯลฯ บอกหญิงชื่อนี้ที่ยังอยู่ในความปกครองของญาติ ฯลฯ บอกหญิงชื่อนี้ที่ยังอยู่ในความปกครองของตระกูล ฯลฯ บอกหญิงชื่อนี้ที่มี

---

[๑] **รับคำ (ปฏิคฺคณฺหาติ)** หมายถึง ภิกษุรับคำที่ชายขอร้องให้บอกกับหญิง ไปบอก (วีมสติ) หมายถึง นำคำที่รับมาไปบอกให้หญิงทราบ กลับมาบอก (ปจฺจาหรติ) หมายถึง นำข่าวมาแจ้งให้ชายนั้นทราบข่าวนั้น ไม่ว่าหญิงนั้นจะรับคำก็ตาม จะปฏิเสธก็ตาม หรือจะนิ่งเพราะเหนียมอายก็ตาม (วิ.อ. (บาลี) ๒/๓๐๕/๔๗-๔๘)

ธรรมคุ้มครอง ฯลฯ บอกหญิงชื่อนี้ที่มีคู่หมั้น ฯลฯ บอกหญิงชื่อนี้ที่มีกฎหมายคุ้มครองว่า ทราบว่า เธอจงเป็นภรรยาสินไถ่ของชายชื่อนี้เถิด” ภิกษุรับคำ ไปบอก กลับมาบอก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

นิกเขปบท จบ

ขัณฑจักร
มีหญิงคนหนึ่งเป็นมูล

[๓๐๖] ชายขอร้องภิกษุว่า “พระคุณเจ้า ท่านช่วยไปบอกหญิงชื่อนี้ที่ยังอยู่ในความปกครองของมารดาและหญิงชื่อนี้ที่ยังอยู่ในความปกครองของบิดาว่า “ทราบว่า เธอทั้งหลายจงเป็นภรรยาสินไถ่ของชายชื่อนี้” ภิกษุรับคำ ไปบอก กลับมาบอก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ชายขอร้องภิกษุว่า “พระคุณเจ้า ท่านช่วยไปบอกหญิงชื่อนี้ที่ยังอยู่ในความปกครองของมารดาและหญิงชื่อนี้ที่ยังอยู่ในความปกครองของมารดาบิดา ฯลฯ หญิงชื่อนี้ที่ยังอยู่ในความปกครองของมารดาและหญิงชื่อนี้ที่ยังอยู่ในความปกครองของพี่ชายน้องชาย ฯลฯ หญิงชื่อนี้ที่ยังอยู่ในความปกครองของมารดาและหญิงชื่อนี้ที่ยังอยู่ในความปกครองของพี่สาวน้องสาว ฯลฯ หญิงชื่อนี้ที่ยังอยู่ในความปกครองของมารดาและหญิงชื่อนี้ที่ยังอยู่ในความปกครองของญาติ ฯลฯ หญิงชื่อนี้ที่ยังอยู่ในความปกครองของมารดาและหญิงชื่อนี้ที่ยังอยู่ในครองของตระกูล ฯลฯ หญิงชื่อนี้ที่ยังอยู่ในความปกครองของมารดาและหญิงชื่อนี้ที่มีธรรมคุ้มครอง ฯลฯ หญิงชื่อนี้ที่ยังอยู่ในความปกครองของมารดาและหญิงชื่อนี้ที่มีคู่หมั้น ฯลฯ หญิงชื่อนี้ที่ยังอยู่ในความปกครองของมารดาและหญิงชื่อนี้ที่มีกฎหมายคุ้มครองว่า ทราบว่า เธอทั้งหลายจงเป็นภรรยาสินไถ่ของชายชื่อนี้” ภิกษุรับคำ ไปบอก กลับมาบอก ต้องอาบัติ สังฆาทิเสส

ขัณฑจักร จบ

พัทธจักร
มีหญิงคนหนึ่งเป็นมูล หมวดที่ ๑

[๓๐๗] ชายขอร้องภิกษุว่า “พระคุณเจ้า ท่านช่วยไปบอกหญิงชื่อนี้ที่ยังอยู่ในความปกครองของบิดาและหญิงชื่อนี้ที่ยังอยู่ในความปกครองของมารดาบิดาว่า “ทราบว่า เธอทั้งหลายจงเป็นภรรยาสินไถ่ของชายชื่อนี้” ภิกษุรับคำ ไปบอก กลับมาบอก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ชายขอร้องภิกษุว่า “พระคุณเจ้า ท่านช่วยไปบอกหญิงชื่อนี้ที่ยังอยู่ในความปกครองของบิดาและหญิงชื่อนี้ที่ยังอยู่ในความปกครองของพี่ชายน้องชาย ฯลฯ หญิงชื่อนี้ที่ยังอยู่ในความปกครองของบิดาและหญิงชื่อนี้ที่ยังอยู่ในความปกครองของพี่สาวน้องสาว ฯลฯ หญิงชื่อนี้ที่ยังอยู่ในความปกครองของบิดาและหญิงชื่อนี้ที่ยังอยู่ในความปกครองของญาติ ฯลฯ หญิงชื่อนี้ที่ยังอยู่ในความปกครองของบิดาและหญิงชื่อนี้ที่ยังอยู่ในความปกครองของตระกูล ฯลฯ หญิงชื่อนี้ที่ยังอยู่ในความปกครองของบิดาและหญิงชื่อนี้ที่มีธรรมคุ้มครอง ฯลฯ หญิงชื่อนี้ที่ยังอยู่ในความปกครองของบิดาและหญิงชื่อนี้ที่มีคู่หมั้น ฯลฯ หญิงชื่อนี้ที่ยังอยู่ใน

ความปกครองของบิดาและหญิงชื่อนี้ที่มีกฎหมายคุ้มครองว่า ทราบว่า เธอทั้งหลายจงเป็นภรรยาสินไถ่ของชายชื่อนี้" ภิกษุรับคำ ไปบอก กลับมาบอก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ชายขอร้องภิกษุว่า "พระคุณเจ้า ท่านช่วยไปบอกหญิงชื่อนี้ที่ยังอยู่ในความปกครองของมารดาและหญิงชื่อนี้ที่ยังอยู่ในความปกครองของมารดาบิดาว่า "ทราบว่า ท่านจงเป็นภรรยาสินไถ่ของชายชื่อนี้" ภิกษุรับคำ ไปบอก กลับมาบอก ต้องอาบัติ สังฆาทิเสส

พัทธจักรมีหญิงคนหนึ่งเป็นมูล หมวดที่ ๑ จบ

พัทธจักร มีหญิงคนหนึ่งเป็นมูล หมวดที่ ๒

[๓๐๘] ชายขอร้องภิกษุว่า "พระคุณเจ้า ท่านช่วยไปบอกหญิงชื่อนี้ที่ยังอยู่ในความปกครองของมารดาบิดาและหญิงชื่อนี้ที่ยังอยู่ในความปกครองของพี่ชายน้องชาย ฯลฯ หญิงชื่อนี้ที่ยังอยู่ในความปกครองของมารดาบิดาและหญิงชื่อนี้ที่ยังอยู่ในความปกครองของพี่สาวน้องสาว ฯลฯ หญิงชื่อนี้ที่ยังอยู่ในความปกครองของมารดาบิดาและหญิงชื่อนี้ที่ยังอยู่ในความปกครองของญาติ ฯลฯ หญิงชื่อนี้ที่ยังอยู่ในความปกครองของมารดาบิดาและหญิงชื่อนี้ที่ยังอยู่ในคุ้มครองของตระกูล ฯลฯ หญิงชื่อนี้ที่ยังอยู่ในความปกครองของมารดาบิดาและหญิงชื่อนี้ที่มีธรรมคุ้มครอง ฯลฯ หญิงชื่อนี้ที่ยังอยู่ในความปกครองของมารดาบิดาและหญิงชื่อนี้ที่มีคู่หมั้น ฯลฯ หญิงชื่อนี้ที่ยังอยู่ในความปกครองของมารดาบิดาและหญิงชื่อนี้ที่มีกฎหมายคุ้มครอง ฯลฯ หญิงชื่อนี้ที่ยังอยู่ในความปกครองของมารดาบิดาและหญิงชื่อนี้ที่ยังอยู่ในความปกครองของมารดา ฯลฯ หญิงชื่อนี้ที่ยังอยู่ในความปกครองของมารดาบิดาและหญิงชื่อนี้ที่ยังอยู่ในความปกครองของบิดาว่า ทราบว่า เธอทั้งหลายจงเป็นภรรยาสินไถ่ของชายชื่อนี้" ภิกษุรับคำ ไปบอก กลับมาบอก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

พัทธจักรมีหญิงคนหนึ่งเป็นมูล หมวดที่ ๒ จบ

พัทธจักรมีหญิงคนหนึ่งเป็นมูล หมวดที่ ๓

ชายขอร้องภิกษุว่า "พระคุณเจ้า ท่านช่วยไปบอกหญิงชื่อนี้ที่ยังอยู่ในความปกครองของพี่ชายน้องชายและหญิงชื่อนี้ที่ยังอยู่ในความปกครองของพี่สาวน้องสาว ฯลฯ หญิงชื่อนี้ที่ยังอยู่ในความปกครองของพี่ชายน้องชายและหญิงชื่อนี้ที่ยังอยู่ในความปกครองของญาติ ฯลฯ หญิงชื่อนี้ที่ยังอยู่ในความปกครองของพี่ชายน้องชายและหญิงชื่อนี้ที่ยังอยู่ในความปกครองของตระกูล ฯลฯ หญิงชื่อนี้ที่ยังอยู่ในความปกครองของพี่ชายน้องชายและหญิงชื่อนี้ที่มีธรรมคุ้มครอง ฯลฯ หญิงชื่อนี้ที่ยังอยู่ในความปกครองของพี่ชายน้องชายและหญิงชื่อนี้ที่มีคู่หมั้น ฯลฯ หญิงชื่อนี้ที่ยังอยู่ในความปกครองของพี่ชายน้องชายและหญิงชื่อนี้ที่มีกฎหมายคุ้มครอง ฯลฯ หญิงชื่อนี้ที่ยังอยู่ในความปกครองของพี่ชายน้องชายและหญิงชื่อนี้ที่ยังอยู่ในความ ปกครองของมารดา ฯลฯ หญิงชื่อนี้ที่ยังอยู่ในความปกครองของพี่ชายน้องชายและหญิงชื่อนี้ที่ยังอยู่ในความปกครองของบิดา ฯลฯ หญิงชื่อนี้ที่ยังอยู่ในความ ปกครองของพี่ชายน้องชายและหญิงชื่อนี้ที่ยัง

อยู่ในความปกครองของมารดาบิดาว่า ทราบว่า เธอทั้งหลายจงเป็นภรรยาสินไถ่ของชายชื่อนี้” ภิกษุรับคำไปบอก กลับมาบอก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

พัทธจักรมีหญิงคนหนึ่งเป็นมูล หมวดที่ ๓ จบ

พัทธจักรมีหญิงคนหนึ่งเป็นมูล หมวดที่ ๔

ชายขอร้องภิกษุว่า “พระคุณเจ้า ท่านช่วยไปบอกหญิงชื่อนี้ที่ยังอยู่ในความปกครองของพี่สาวน้องสาวและหญิงชื่อนี้ที่ยังอยู่ในความปกครองของญาติ ฯลฯ หญิงชื่อนี้ที่ยังอยู่ในความปกครองของพี่สาวน้องสาวและหญิงชื่อนี้ที่ยังอยู่ในความปกครองของตระกูล ฯลฯ หญิงชื่อนี้ที่ยังอยู่ในความปกครองของพี่สาวน้องสาวและหญิงชื่อนี้ที่มีธรรมคุ้มครอง ฯลฯ หญิงชื่อนี้ที่ยังอยู่ในความปกครองของพี่สาวน้องสาวและหญิงชื่อนี้ที่มีคู่หมั้น ฯลฯ หญิงชื่อนี้ที่ยังอยู่ในความปกครองของพี่สาวน้องสาวและหญิงชื่อนี้ที่มีกฎหมายคุ้มครอง ฯลฯ หญิงชื่อนี้ที่ยังอยู่ในความปกครองของพี่สาวน้องสาวและหญิงชื่อนี้ที่ยังอยู่ในความปกครองของมารดา ฯลฯ หญิงชื่อนี้ที่ยังอยู่ในความปกครองของพี่สาวน้องสาวและหญิงชื่อนี้ที่ยังอยู่ในความปกครองของบิดา ฯลฯ หญิงชื่อนี้ที่ยังอยู่ในความปกครองของพี่สาวน้องสาวและหญิงชื่อนี้ที่ยังอยู่ในความปกครองของมารดาบิดา ฯลฯ หญิงชื่อนี้ที่ยังอยู่ในความปกครองของพี่สาวน้องสาวและหญิงชื่อนี้ที่ยังอยู่ในความปกครองของพี่ชายน้องชายว่า ทราบว่า เธอทั้งหลายจงเป็นภรรยาสินไถ่ของชายชื่อนี้” ภิกษุรับคำ ไปบอก กลับมาบอก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

พัทธจักรมีหญิงคนหนึ่งเป็นมูล หมวดที่ ๔ จบ

พัทธจักรมีหญิงคนหนึ่งเป็นมูล หมวดที่ ๕

ชายขอร้องภิกษุว่า “พระคุณเจ้า ท่านช่วยไปบอกหญิงชื่อนี้ที่ยังอยู่ในความปกครองของญาติและหญิงชื่อนี้ที่ยังอยู่ในความปกครองของตระกูล ฯลฯ หญิงชื่อนี้ที่ยังอยู่ในความปกครองของญาติและหญิงชื่อนี้ที่มีธรรมคุ้มครอง ฯลฯ หญิงชื่อนี้ที่ยังอยู่ในความปกครองของญาติและหญิงชื่อนี้ที่มีคู่หมั้น ฯลฯ หญิงชื่อนี้ที่ยังอยู่ในความปกครองของญาติและหญิงชื่อนี้ที่มีกฎหมายคุ้มครอง ฯลฯ หญิงชื่อนี้ที่ยังอยู่ในความปกครองของญาติและหญิงชื่อนี้ที่ยังอยู่ในความปกครองของมารดา ฯลฯ หญิงชื่อนี้ที่ยังอยู่ในความปกครองของญาติและหญิงชื่อนี้ที่ยังอยู่ในความปกครองของบิดา ฯลฯ หญิงชื่อนี้ที่ยังอยู่ในความปกครองของญาติและหญิงชื่อนี้ที่ยังอยู่ในความปกครองของมารดาบิดา ฯลฯ หญิงชื่อนี้ที่ยังอยู่ในความปกครองของญาติและหญิงชื่อนี้ที่ยังอยู่ในความปกครองของพี่ชายน้องชาย ฯลฯ หญิงชื่อนี้ที่ยังอยู่ในความปกครองของญาติและหญิงชื่อนี้ที่ยังอยู่ในความปกครองของพี่สาวน้องสาวว่า ทราบว่า ท่านจงเป็นภรรยาสินไถ่ของชายชื่อนี้” ภิกษุรับคำ ไปบอก กลับมาบอก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

พัทธจักรมีหญิงคนหนึ่งเป็นมูล หมวดที่ ๕ จบ

พัทธจักรมีหญิงคนหนึ่งเป็นมูล หมวดที่ ๖

ชายขอร้องภิกษุว่า “พระคุณเจ้า ท่านช่วยไปบอกหญิงชื่อนี้ที่ยังอยู่ในความปกครองของตระกูลและหญิงชื่อนี้ที่มีธรรมคุ้มครอง ฯลฯ หญิงชื่อนี้ที่ยังอยู่ในความปกครองของตระกูลและหญิงชื่อนี้ที่มีคู่หมั้น ฯลฯ หญิงชื่อนี้ที่ยังอยู่ในความปกครองของตระกูลและหญิงชื่อนี้ที่มีกฎหมายคุ้มครอง ฯลฯ หญิงชื่อนี้ที่ยังอยู่ในความปกครองของตระกูลและหญิงชื่อนี้ที่ยังอยู่ในความปกครองของมารดา ฯลฯ หญิงชื่อนี้ที่ยังอยู่ในความปกครองของตระกูลและหญิงชื่อนี้ที่ยังอยู่ในความปกครองของบิดา ฯลฯ หญิงชื่อนี้ที่ยังอยู่ในความปกครองของตระกูลและหญิงชื่อนี้ที่ยังอยู่ในความปกครองของมารดาบิดา ฯลฯ หญิงชื่อนี้ที่ยังอยู่ในความปกครองของตระกูลและหญิงชื่อนี้ที่ยังอยู่ในความปกครองของพี่ชายน้องชาย ฯลฯ หญิงชื่อนี้ที่ยังอยู่ในความปกครองของตระกูลและหญิงชื่อนี้ที่ยังอยู่ในความปกครองของพี่สาวน้องสาว ฯลฯ หญิงชื่อนี้ที่ยังอยู่ในความปกครองของตระกูลและหญิงชื่อนี้ที่ยังอยู่ในความปกครองของญาติว่า ทราบว่า เธอทั้งหลายจงเป็นภรรยาสินไถ่ของชายชื่อนี้” ภิกษุรับคำ ไปบอก กลับมาบอก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

พัทธจักรมีหญิงคนหนึ่งเป็นมูล หมวดที่ ๖ จบ

พัทธจักรมีหญิงคนหนึ่งเป็นมูล หมวดที่ ๗

ชายขอร้องภิกษุว่า “พระคุณเจ้า ท่านช่วยไปบอกหญิงชื่อนี้ที่มีธรรมคุ้มครองและหญิงชื่อนี้ที่มีคู่หมั้น ฯลฯ หญิงชื่อนี้ที่มีธรรมคุ้มครองและหญิงชื่อนี้ที่มีกฎหมายคุ้มครอง ฯลฯ หญิงชื่อนี้ที่มีธรรมคุ้มครองและหญิงชื่อนี้ที่ยังอยู่ในความปกครองของมารดา ฯลฯ หญิงชื่อนี้ที่มีธรรมคุ้มครองและหญิงชื่อนี้ที่ยังอยู่ในความปกครองของบิดา ฯลฯ หญิงชื่อนี้ที่มีธรรมคุ้มครองและหญิงชื่อนี้ที่ยังอยู่ในความปกครองของมารดาบิดา ฯลฯ หญิงชื่อนี้ที่มีธรรมคุ้มครองและหญิงชื่อนี้ที่ยังอยู่ในความปกครองของพี่ชายน้องชาย ฯลฯ หญิงชื่อนี้ที่มีธรรมคุ้มครองและหญิงชื่อนี้ที่ยังอยู่ในความปกครองของพี่สาวน้องสาว ฯลฯ หญิงชื่อนี้ที่มีธรรมคุ้มครองและหญิงชื่อนี้ที่ยังอยู่ในความปกครองของญาติ ฯลฯ หญิงชื่อนี้ที่มีธรรมคุ้มครองและหญิงชื่อนี้ที่ยังอยู่ในความปกครองของตระกูลว่า ทราบว่า เธอทั้งหลายจงเป็นภรรยาสินไถ่ของชายชื่อนี้” ภิกษุรับคำ ไปบอก กลับมาบอก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

พัทธจักรมีหญิงคนหนึ่งเป็นมูล หมวดที่ ๗ จบ

พัทธจักรมีหญิงคนหนึ่งเป็นมูล หมวดที่ ๘

ชายขอร้องภิกษุว่า “พระคุณเจ้า ท่านช่วยไปบอกหญิงชื่อนี้ที่มีคู่หมั้นและหญิงชื่อนี้ที่มีกฎหมายคุ้มครอง ฯลฯ หญิงชื่อนี้ที่มีคู่หมั้นและหญิงชื่อนี้ที่ยังอยู่ในความปกครองของมารดา ฯลฯ หญิงชื่อนี้ที่มีคู่หมั้นและหญิงชื่อนี้ที่ยังอยู่ในความปกครองของบิดา ฯลฯ หญิงชื่อนี้ที่มีคู่หมั้นและหญิงชื่อนี้ที่ยังอยู่ในความปกครองของมารดาบิดา ฯลฯ หญิงชื่อนี้ที่มีคู่หมั้นและหญิงชื่อนี้ที่ยังอยู่ในความปกครองของพี่ชายน้องชาย ฯลฯ หญิงชื่อนี้ที่มีคู่หมั้นและหญิงชื่อนี้ที่ยังอยู่ในความปกครองของพี่สาวน้องสาว ฯลฯ หญิงชื่อนี้ที่มีคู่หมั้นและหญิงชื่อนี้ที่ยังอยู่ในความปกครองของญาติ ฯลฯ หญิงชื่อนี้ที่มีคู่หมั้นและหญิงชื่อนี้ที่ยังอยู่ใน

ความปกครองของตระกูล ฯลฯ หญิงชื่อนี้ที่มีคู่หมั้นและหญิงชื่อนี้ที่มีธรรมคุ้มครองว่า ทราบว่า เธอทั้งหลายจงเป็นภรรยาสินไถ่ของชายชื่อนี้” ภิกษุรับคำ ไปบอก กลับมาบอก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

พัทธจักรมีหญิงคนหนึ่งเป็นมูล หมวดที่ ๘ จบ

พัทธจักรมีหญิงคนหนึ่งเป็นมูล หมวดที่ ๙

ชายขอร้องภิกษุว่า “พระคุณเจ้า ท่านช่วยไปบอกหญิงชื่อนี้ที่มีกฎหมายคุ้มครองและหญิงชื่อนี้ที่ยังอยู่ในความปกครองของมารดา ฯลฯ หญิงชื่อนี้ที่มีกฎหมายคุ้มครองและหญิงชื่อนี้ที่ยังอยู่ในความปกครองของบิดา ฯลฯ หญิงชื่อนี้ที่มีกฎหมายคุ้มครองและหญิงชื่อนี้ที่ยังอยู่ในความปกครองของมารดาบิดา ฯลฯ หญิงชื่อนี้ที่มีกฎหมายคุ้มครองและหญิงชื่อนี้ที่ยังอยู่ในความปกครองของพี่ชายน้องชาย ฯลฯ หญิงชื่อนี้ที่มีกฎหมายคุ้มครองและหญิงชื่อนี้ที่ยังอยู่ในความปกครองของ พี่สาวน้องสาว ฯลฯ หญิงชื่อนี้ที่มีกฎหมายคุ้มครองและหญิงชื่อนี้ที่ยังอยู่ในความปกครองของญาติ ฯลฯ หญิงชื่อนี้ที่มีกฎหมายคุ้มครองและหญิงชื่อนี้ที่ยังอยู่ในความปกครองของตระกูล ฯลฯ หญิงชื่อนี้ที่มีกฎหมายคุ้มครองและหญิงชื่อนี้ที่มีธรรมคุ้มครอง ฯลฯ หญิงชื่อนี้ที่มีกฎหมายคุ้มครองและหญิงชื่อนี้ที่มีคู่หมั้นว่า ทราบ ว่า เธอทั้งหลายจงเป็นภรรยาสินไถ่ของชายชื่อนี้” ภิกษุรับคำ ไปบอก กลับมาบอก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

พัทธจักรมีหญิงคนหนึ่งเป็นมูล หมวดที่ ๙ จบ

ขัณฑจักรและพัทธจักรมีหญิงคนหนึ่งเป็นมูล จบ

ขัณฑจักรและพัทธจักรที่มีหญิง ๒ คนเป็นมูลก็ดี มีหญิง ๓ คนเป็นมูลก็ดี มีหญิง ๔ คนเป็นมูลก็ดี มีหญิง ๕ คนเป็นมูลก็ดี มีหญิง ๖ คนเป็นมูลก็ดี มีหญิง ๗ คนเป็นมูลก็ดี มีหญิง ๘ คนเป็นมูลก็ดี มีหญิง ๙ คนเป็นมูลก็ดี ก็พึงขยายตามแบบนี้เหมือนกัน

ต่อไปนี้ คือขัณฑจักรและพัทธจักรที่มีหญิง ๑๐ คนเป็นมูล

ธนักกีตาจักร

พัทธจักรมีหญิง ๑๐ คนเป็นมูล

[๓๐๙] ชายขอร้องภิกษุว่า “พระคุณเจ้า ท่านช่วยไปบอกหญิงชื่อนี้ที่ยังอยู่ในความปกครองของมารดา หญิงชื่อนี้ที่ยังอยู่ในความปกครองของบิดา หญิงชื่อนี้ที่ยังอยู่ในความปกครองของมารดาบิดา หญิงชื่อนี้ที่ยังอยู่ในความปกครองของพี่ชายน้องชาย หญิงชื่อนี้ที่ยังอยู่ในความปกครองของพี่สาวน้องสาว หญิงชื่อนี้ที่ยังอยู่ในความปกครองของญาติ หญิงชื่อนี้ที่ยังอยู่ในความปกครองของตระกูล หญิงชื่อนี้ที่มีธรรมคุ้มครอง หญิงชื่อนี้ที่มีคู่หมั้น หญิงชื่อนี้ที่มีกฎหมายคุ้มครองว่า ทราบว่า เธอทั้งหลายจงเป็นภรรยาสินไถ่ของชายชื่อนี้” ภิกษุรับคำ ไปบอก กลับมาบอก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ธนักกีตาจักร จบ

ฉันทวาสินีจักร - มุหุตติกาจักร

นิกเขปบท

[๓๑๐] ชายขอร้องภิกษุว่า “พระคุณเจ้า ท่านช่วยไปบอกหญิงชื่อนี้ที่ยังอยู่ในความปกครองของมารดาว่า ทราบว่า เธอจงเป็นภรรยาที่อยู่ด้วยความพอใจของชายชื่อนี้ ฯลฯ เป็นภรรยาที่อยู่เพราะสมบัติ ฯลฯ เป็นภรรยาที่อยู่เพราะแผ่นผ้า ฯลฯ เป็นภรรยาที่เข้าพิธีสมรส ฯลฯ เป็นภรรยาที่ถูกปลงเทริด ฯลฯ เป็นภรรยาที่เป็นทั้งคนรับใช้เป็นทั้งภรรยา ฯลฯ เป็นภรรยาที่เป็นทั้งลูกจ้างเป็นทั้งภรรยา ฯลฯ เป็นภรรยาที่เป็นเชลย ฯลฯ เป็นภรรยาชั่วคราวของชายชื่อนี้” ภิกษุรับคำ ไปบอก กลับมาบอก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ชายขอร้องภิกษุว่า “พระคุณเจ้า ท่านช่วยไปบอกหญิงชื่อนี้ที่ยังอยู่ในความปกครองของบิดา ฯลฯ หญิงชื่อนี้ที่ยังอยู่ในความปกครองของมารดาบิดา ฯลฯ หญิงชื่อนี้ที่ยังอยู่ในความปกครองของพี่ชายน้องชาย ฯลฯ หญิงชื่อนี้ที่ยังอยู่ในความปกครองของพี่สาวน้องสาว ฯลฯ หญิงชื่อนี้ที่ยังอยู่ในความปกครองของญาติ ฯลฯ หญิงชื่อนี้ที่ยังอยู่ในความปกครองของตระกูล ฯลฯ หญิงชื่อนี้ที่มีธรรมคุ้มครอง ฯลฯ หญิงชื่อนี้ที่มีคู่หมั้น ฯลฯ หญิงชื่อนี้ที่มีกฎหมายคุ้มครองว่า ทราบว่า เธอทั้งหลายจงเป็นภรรยาสินไถ่ของชายชื่อนี้” ภิกษุรับคำ ไปบอก กลับมาบอก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

นิกเขปบท จบ

มุหุตติกาจักร
ขัณฑจักรที่มีหญิงคนหนึ่งเป็นมูล

[๓๑๑] ชายขอร้องภิกษุว่า “พระคุณเจ้า ท่านช่วยไปบอกหญิงชื่อนี้ที่ยังอยู่ในความปกครองของมารดาและหญิงชื่อนี้ที่ยังอยู่ในความปกครองของบิดาว่า ทราบว่า เธอทั้งหลายจงเป็นภรรยาชั่วคราวของชายชื่อนี้” ภิกษุรับคำ ไปบอก กลับมาบอก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ชายขอร้องภิกษุว่า “พระคุณเจ้า ท่านช่วยไปบอกหญิงชื่อนี้ที่ยังอยู่ในความปกครองของมารดาและหญิงชื่อนี้ที่ยังอยู่ในความปกครองของมารดาบิดา ฯลฯ หญิงชื่อนี้ที่ยังอยู่ในความปกครองของมารดาและหญิงชื่อนี้ที่ยังอยู่ในความปกครองของพี่ชายน้องชาย ฯลฯ หญิงชื่อนี้ที่ยังอยู่ในความปกครองของมารดาและหญิงชื่อนี้ที่ยังอยู่ในความปกครองของพี่สาวน้องสาว ฯลฯ หญิงชื่อนี้ที่ยังอยู่ในความปกครองของมารดาและหญิงชื่อนี้ที่ยังอยู่ในความปกครองของญาติ ฯลฯ หญิงชื่อนี้ที่ยังอยู่ในความปกครองของมารดาและหญิงชื่อนี้ที่ยังอยู่ในความปกครองของตระกูล ฯลฯ หญิงชื่อนี้ที่ยังอยู่ในความปกครองของมารดาและหญิงชื่อนี้ที่มีธรรมคุ้มครอง ฯลฯ หญิงชื่อนี้ที่ยังอยู่ในความปกครองของมารดาและหญิงชื่อนี้ที่มีคู่หมั้น ฯลฯ หญิงชื่อนี้ที่ยังอยู่ในความปกครองของมารดาและหญิงชื่อนี้ที่มีกฎหมายคุ้มครองว่า ทราบว่า เธอทั้งหลายจงเป็นภรรยาชั่วคราวของชายชื่อนี้” ภิกษุรับคำ ไปบอก กลับมาบอก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ขัณฑจักรที่มีหญิงคนหนึ่งเป็นมูล จบ

มุหุตติกาจักร
พัทธจักรที่มีหญิงคนหนึ่งเป็นมูล หมวดที่ ๑

[๓๑๒] ชายขอร้องภิกษุว่า “พระคุณเจ้า ท่านช่วยไปบอกหญิงชื่อนี้ที่ยังอยู่ในความปกครองของบิดาและหญิงชื่อนี้ที่ยังอยู่ในความปกครองของมารดาบิดาว่า ทราบว่า เธอทั้งหลายจงเป็นภรรยาชั่วคราวของชายชื่อนี้” ภิกษุรับคำ ไปบอก กลับมาบอก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ชายขอร้องภิกษุว่า “พระคุณเจ้า ท่านช่วยไปบอกหญิงชื่อนี้ที่ยังอยู่ในความปกครองของบิดาและหญิงชื่อนี้ที่ยังอยู่ในความปกครองของพี่ชายน้องชาย ฯลฯ หญิงชื่อนี้ที่ยังอยู่ในความปกครองของบิดาและหญิงชื่อนี้ที่ยังอยู่ในความปกครองของพี่สาวน้องสาว ฯลฯ หญิงชื่อนี้ที่ยังอยู่ในความปกครองของบิดาและหญิงชื่อนี้ที่ยังอยู่ในความปกครองของญาติ ฯลฯ หญิงชื่อนี้ที่ยังอยู่ในความปกครองของบิดาและหญิงชื่อนี้ที่ยังอยู่ในความปกครองของตระกูล ฯลฯ หญิงชื่อนี้ที่ยังอยู่ในความปกครองของบิดาและหญิงชื่อนี้ที่มีธรรมคุ้มครอง ฯลฯ หญิงชื่อนี้ที่ยังอยู่ในความปกครองของบิดาและหญิงชื่อนี้ที่มีคู่หมั้น ฯลฯ หญิงชื่อนี้ที่ยังอยู่ในความปกครองของบิดาและหญิงชื่อนี้ที่มีกฎหมายคุ้มครองว่า ทราบว่า เธอทั้งหลายจงเป็นภรรยาชั่วคราวของชายชื่อนี้” ภิกษุรับคำ ไปบอก กลับมาบอก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ชายขอร้องภิกษุว่า “พระคุณเจ้า ท่านช่วยไปบอกหญิงชื่อนี้ที่ยังอยู่ในความปกครองของบิดาและหญิงชื่อนี้ที่ยังอยู่ในความปกครองของมารดาว่า ทราบว่า เธอทั้งหลายจงเป็นภรรยาชั่วคราวของชายชื่อนี้” ภิกษุรับคำ ไปบอก กลับมาบอก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

พัทธจักรมีหญิงคนหนึ่งเป็นมูลหมวดที่ ๒ - ๘ ย่อไว้แล้ว

พัทธจักรที่มีหญิงคนหนึ่งเป็นมูล หมวดที่ ๙

[๓๑๓] ชายขอร้องภิกษุว่า “พระคุณเจ้า ท่านช่วยไปบอกหญิงชื่อนี้ที่มีกฎหมายคุ้มครองและหญิงชื่อนี้ที่ยังอยู่ในความปกครองของมารดาว่า ทราบว่า เธอทั้งหลายจงเป็นภรรยาชั่วคราวของชายชื่อนี้” ภิกษุรับคำ ไปบอก กลับมาบอก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ชายขอร้องภิกษุว่า “พระคุณเจ้า ท่านช่วยไปบอกหญิงชื่อนี้ที่มีกฎหมายคุ้มครองและหญิงชื่อนี้ที่ยังอยู่ในความปกครองของบิดา ฯลฯ หญิงชื่อนี้ที่มีกฎหมายคุ้มครองและหญิงชื่อนี้ที่ยังอยู่ในความปกครองของมารดาบิดา ฯลฯ หญิงชื่อนี้ที่มีกฎหมายคุ้มครองและหญิงชื่อนี้ที่ยังอยู่ในความปกครองของพี่ชาย ฯลฯ หญิง ชื่อนี้ที่มีกฎหมายคุ้มครองและหญิงชื่อนี้ที่ยังอยู่ในความปกครองของพี่สาว ฯลฯ หญิงชื่อนี้ที่มีกฎหมายคุ้มครองและหญิงชื่อนี้ที่ยังอยู่ในความปกครองของญาติ ฯลฯ หญิงชื่อนี้ที่มีกฎหมายคุ้มครองและหญิงชื่อนี้ที่ยังอยู่ในความปกครองของตระกูล ฯลฯ หญิงชื่อนี้ที่มีกฎหมายคุ้มครองและหญิงชื่อนี้ที่มีธรรมคุ้มครอง ฯลฯ หญิงชื่อนี้ที่มีกฎหมายคุ้มครองและหญิงชื่อนี้ที่มีคู่หมั้นว่า ทราบว่า เธอทั้งหลายจงเป็นภรรยาชั่วคราวของชายชื่อนี้” ภิกษุรับคำ ไปบอก กลับมาบอก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ขัณฑจักรและพัทธจักรแห่งมุหุตติกาจักรที่มีหญิงคนหนึ่งเป็นมูล จบ

ขัณฑจักรและพัทธจักรแห่งมุหุตติกาจักรที่มีหญิง ๒ คนเป็นมูลก็ดี มีหญิง ๓ คนเป็นมูลก็ดี มีหญิง ๔ คนเป็นมูลก็ดี มีหญิง ๕ คนเป็นมูลก็ดี มีหญิง ๖ คนเป็นมูลก็ดี มีหญิง ๗ คนเป็นมูลก็ดี มีหญิง ๘ คนเป็นมูลก็ดี มีหญิง ๙ คนเป็นมูลก็ดี ก็พึงขยายตามแบบนี้เหมือนกัน

ต่อไปนี้คือพัทธจักรที่มีหญิง ๑๐ คนเป็นมูล

มุหุตติกาจักร

พัทธจักรที่มีหญิง ๑๐ คนเป็นมูล

[๓๑๔] ชายขอร้องภิกษุว่า “พระคุณเจ้า ท่านช่วยไปบอกหญิงชื่อนี้ที่ยังอยู่ในความปกครองของมารดา หญิงชื่อนี้ที่ยังอยู่ในความปกครองของบิดา หญิงชื่อนี้ที่ยังอยู่ในความปกครองของมารดาบิดา หญิงชื่อนี้ที่ยังอยู่ในความปกครองของพี่ชายน้องชาย หญิงชื่อนี้ที่ยังอยู่ในความปกครองของพี่สาวน้องสาว หญิงชื่อนี้ที่ยังอยู่ในความปกครองของญาติ หญิงชื่อนี้ที่ยังอยู่ในความปกครองของตระกูล หญิงชื่อนี้ที่มีธรรมคุ้มครอง หญิงชื่อนี้ที่มีคู่หมั้น หญิงชื่อนี้ที่มีกฎหมายคุ้มครองว่า “ทราบว่า เธอทั้งหลายจงเป็นภรรยาชั่วคราวของชายชื่อนี้” ภิกษุรับคำ ไปบอก กลับมาบอก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

มุหุตติกาจักร จบ

มาตุรักขิตาจักร

นิกเขปบท

[๓๑๕] ชายขอร้องภิกษุว่า “พระคุณเจ้า ท่านช่วยไปบอกหญิงชื่อนี้ที่ยังอยู่ในความปกครองของมารดาว่า “ทราบว่า เธอจงเป็นภรรยาสินไถ่ของชายชื่อนี้” ภิกษุรับคำ ไปบอก กลับมาบอก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ชายขอร้องภิกษุว่า “พระคุณเจ้า ท่านช่วยไปบอกหญิงชื่อนี้ที่ยังอยู่ในความปกครองของมารดาว่า “ทราบว่า เธอจงเป็นภรรยาที่อยู่ด้วยความพอใจของชายชื่อนี้ ฯลฯ เป็นภรรยาที่อยู่เพราะสมบัติ ฯลฯ เป็นภรรยาที่อยู่เพราะแผ่นผ้า ฯลฯ เป็นภรรยาที่เข้าพิธีสมรส ฯลฯ เป็นภรรยาที่ถูกปลงเทริด ฯลฯ เป็นภรรยาที่เป็นทั้งคนรับใช้เป็นทั้งภรรยา ฯลฯ เป็นภรรยาที่เป็นทั้งลูกจ้างเป็นทั้งภรรยา ฯลฯ เป็นภรรยาที่เป็นเชลย ฯลฯ เป็นภรรยาชั่วคราวของชายชื่อนี้” ภิกษุรับคำ ไปบอก กลับมาบอก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

นิกเขปบท จบ

มาตุรักขิตาจักร

ขัณฑจักรที่มีภรรยาคนหนึ่งเป็นมูล

[๓๑๖] ชายขอร้องภิกษุว่า “พระคุณเจ้า ท่านช่วยไปบอกหญิงชื่อนี้ที่ยังอยู่ในความปกครองของมารดาว่า “ทราบว่า เธอจงเป็นภรรยาสินไถ่และภรรยาที่อยู่เพราะแผ่นผ้าของชายชื่อนี้” ภิกษุรับคำ ไปบอก กลับมาบอก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ชายขอร้องภิกษุว่า “พระคุณเจ้า ท่านช่วยไปบอกหญิงชื่อนี้ที่ยังอยู่ในความปกครองของมารดาว่า “ทราบว่า เธอจงเป็นภรรยาสินไถ่และภรรยาที่อยู่เพราะสมบัติ ฯลฯ เป็นภรรยาที่อยู่เพราะแผ่นผ้า ฯลฯ เป็นภรรยาที่เข้าพิธีสมรส ฯลฯ เป็นภรรยาที่ถูกปลงเทริด ฯลฯ เป็นภรรยาที่เป็นทั้งคนรับใช้เป็นทั้งภรรยา ฯลฯ เป็นภรรยาที่เป็นทั้งลูกจ้างเป็นทั้งภรรยา ฯลฯ เป็นภรรยาที่เป็นเชลย ฯลฯ เป็นภรรยาชั่วคราวของชายชื่อนี้” ภิกษุรับคำ ไปบอก กลับมาบอก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ขัณฑจักร
พัทธจักรที่มีภรรยาคนหนึ่งเป็นมูล หมวดที่ ๑

[๓๑๗] ชายขอร้องภิกษุว่า “พระคุณเจ้า ท่านช่วยไปบอกหญิงชื่อนี้ที่ยังอยู่ในความปกครองของมารดาว่า “ทราบว่า เธอจงเป็นภรรยาที่อยู่ด้วยความพอใจและภรรยาที่อยู่เพราะสมบัติ ฯลฯ เป็นภรรยาที่อยู่ด้วยความพอใจและภรรยาชั่วคราว ฯลฯ เป็นภรรยาที่อยู่ด้วยความพอใจและภรรยาสินไถ่ของชายชื่อนี้” ภิกษุรับคำ ไปบอก กลับมาบอก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

พัทธจักรที่มีภรรยาคนหนึ่งเป็นมูล หมวดที่ ๑ จบ

พัทธจักร มีภรรยาคนหนึ่งเป็นมูลหมวดที่ ๒ - ๘ ย่อไว้แล้ว

พัทธจักรที่มีภรรยาคนหนึ่งเป็นมูล หมวดที่ ๙

[๓๑๘] ชายขอร้องภิกษุว่า “พระคุณเจ้า ท่านช่วยไปบอกหญิงชื่อนี้ที่ยังอยู่ในความปกครองของมารดาว่า “ทราบว่า เธอจงเป็นภรรยาชั่วคราวและเป็นภรรยาสินไถ่ ฯลฯ เป็นภรรยาชั่วคราวและเป็นภรรยาที่อยู่ด้วยความพอใจ ฯลฯ เป็นภรรยาชั่วคราวและเป็นภรรยาที่เป็นเชลยของชายชื่อนี้” ภิกษุรับคำ ไปบอก กลับมาบอก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ขัณฑจักรและพัทธจักรแห่งมาตุรักขิตาจักรที่มีภรรยาคนหนึ่งเป็นมูล จบ

ขัณฑจักรและพัทธจักรแห่งมาตุรักขิตาจักรที่มีภรรยา ๒ คนเป็นมูลก็ดี มีภรรยา ๓ คนเป็นมูลก็ดี มีภรรยา ๔ คนเป็นมูลก็ดี มีภรรยา ๕ คนเป็นมูลก็ดี มีภรรยา ๖ คนเป็นมูลก็ดี มีภรรยา ๗ คนเป็นมูลก็ดี มีภรรยา ๘ คนเป็นมูลก็ดี มีภรรยา ๙ คนเป็นมูลก็ดี ก็พึงขยายตามแบบนี้เหมือนกัน

ต่อไปนี้คือพัทธจักรที่มีภรรยา ๑๐ คนเป็นมูล

พัทธจักรที่มีภรรยา ๑๐ คนเป็นมูล

[๓๑๙] ชายขอร้องภิกษุว่า “พระคุณเจ้า ท่านช่วยไปบอกหญิงชื่อนี้ที่ยังอยู่ในความปกครองของมารดาว่า “ทราบว่า เธอจงเป็นภรรยาสินไถ่ เป็นภรรยาที่อยู่ด้วยความพอใจ เป็นภรรยาที่อยู่เพราะสมบัติ เป็นภรรยาที่อยู่เพราะแผ่นผ้า เป็นภรรยาที่เข้าพิธีสมรส เป็นภรรยาที่ถูกปลงเทริด เป็นภรรยาที่เป็นทั้งคนรับใช้ เป็นทั้งภรรยา เป็นภรรยาที่เป็นทั้งลูกจ้างเป็นทั้งภรรยา เป็นภรรยาที่เป็นเชลย เป็นภรรยาชั่วคราวของชายชื่อนี้” ภิกษุรับคำ ไปบอก กลับมาบอก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

มาตุรักขิตาจักร จบ

ปิตุรักขิตาจักร
นิกเขปบท

ชายขอร้องภิกษุว่า “พระคุณเจ้า ท่านช่วยไปบอกหญิงชื่อนี้ที่ยังอยู่ในความปกครองของบิดา ฯลฯ บอกหญิงชื่อนี้ที่ยังอยู่ในความปกครองของมารดาบิดา ฯลฯ บอกหญิงชื่อนี้ที่ยังอยู่ในความปกครองของพี่ชายน้องชาย ฯลฯ บอกหญิงชื่อนี้ที่ยังอยู่ในความปกครองของพี่สาวน้องสาว ฯลฯ บอกหญิงชื่อที่ยังอยู่ในความปกครองของญาติ ฯลฯ บอกหญิงชื่อนี้ที่ยังอยู่ในความปกครองของตระกูล ฯลฯ บอกหญิงชื่อนี้ที่มีธรรมคุ้มครอง ฯลฯ บอกหญิงชื่อนี้ที่มีคู่หมั้น ฯลฯ บอกหญิงชื่อนี้ที่มีกฎหมายคุ้มครองว่า “ทราบว่า เธอจงเป็นภรรยาสินไถ่ของชายชื่อนี้” ภิกษุรับคำ ไปบอก กลับมาบอก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ชายขอร้องภิกษุว่า “พระคุณเจ้า ท่านช่วยไปบอกหญิงชื่อนี้ที่มีกฎหมายคุ้มครองว่า “ทราบว่า เธอจงเป็นภรรยาที่อยู่ด้วยความพอใจ ฯลฯ เป็นภรรยาที่อยู่เพราะสมบัติ ฯลฯ เป็นภรรยาที่อยู่เพราะแผ่นผ้า ฯลฯ เป็นภรรยาที่เข้าพิธีสมรส ฯลฯ เป็นภรรยาที่ถูกปลงเทริด ฯลฯ เป็นภรรยาที่เป็นทั้งคนรับใช้เป็นทั้งภรรยา ฯลฯ เป็นภรรยาที่เป็นทั้งลูกจ้างเป็นทั้งภรรยา ฯลฯ เป็นภรรยาที่เป็นเชลย ฯลฯ เป็นภรรยาชั่วคราวของชายชื่อนี้” ภิกษุรับคำ ไปบอก กลับมาบอก ต้องอาบัติ สังฆาทิเสส

นิกเขปบท จบ

สปริทัณฑาจักร
ขัณฑจักรที่มีภรรยาคนหนึ่งเป็นมูล

[๓๒๐] ชายขอร้องภิกษุว่า “พระคุณเจ้า ท่านช่วยไปบอกหญิงชื่อนี้ที่มีกฎหมายคุ้มครองว่า “ทราบว่า เธอจงเป็นภรรยาสินไถ่และเป็นภรรยาที่อยู่ด้วยความพอใจของชายชื่อนี้” ภิกษุรับคำ ไปบอก กลับมาบอก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ชายขอร้องภิกษุว่า “พระคุณเจ้าท่านช่วยไปบอกหญิงชื่อนี้ที่มีกฎหมายคุ้มครองว่า “ทราบว่า เธอจงเป็นภรรยาสินไถ่และภรรยาที่อยู่เพราะสมบัติ ฯลฯ เป็นภรรยาสินไถ่และภรรยาที่อยู่เพราะแผ่นผ้า ฯลฯ เป็นภรรยาสินไถ่และภรรยาที่เข้าพิธีสมรส ฯลฯ เป็นภรรยาสินไถ่และภรรยาที่ถูกปลงเทริด ฯลฯ เป็นภรรยาสินไถ่และภรรยาที่เป็นทั้งคนรับใช้เป็นทั้งภรรยา ฯลฯ เป็นภรรยาสินไถ่และภรรยาที่เป็นทั้งลูกจ้างเป็นทั้งภรรยา ฯลฯ เป็นภรรยาสินไถ่และภรรยาที่เป็นเชลย ฯลฯ เป็นภรรยาสินไถ่และภรรยาชั่วคราวของชายชื่อนี้” ภิกษุรับคำ ไปบอก กลับมาบอก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ขัณฑจักร มีภรรยาคนหนึ่งเป็นมูล จบ

สปริทัณฑาจักร
พัทธจักรที่มีภรรยาคนหนึ่งเป็นมูล หมวดที่ ๑

ชายขอร้องภิกษุว่า “พระคุณเจ้า ท่านช่วยไปบอกหญิงชื่อนี้ที่มีกฎหมายคุ้มครองว่า “ทราบว่า เธอจงเป็นภรรยาที่อยู่ด้วยความพอใจและภรรยาที่อยู่เพราะ สมบัติ ฯลฯ เป็นภรรยาที่อยู่ด้วยความพอใจและภรรยาที่อยู่เพราะแผ่นผ้า ฯลฯ เป็นภรรยาที่อยู่ด้วยความพอใจและภรรยาชั่วคราว ฯลฯ เป็นภรรยาที่อยู่ด้วยความพอใจและภรรยาสินไถ่ของชายชื่อนี้” ภิกษุรับคำ ไปบอก กลับมาบอก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

พัทธจักรที่มีภรรยาคนหนึ่งเป็นมูล หมวดที่ ๑ จบ

พัทธจักรที่มีภรรยาคนหนึ่งเป็นมูลหมวดที่ ๒-๘ ย่อไว้แล้ว

พัทธจักรที่มีภรรยาคนหนึ่งเป็นมูล หมวดที่ ๙

ชายขอร้องภิกษุว่า “พระคุณเจ้า ท่านช่วยไปบอกหญิงชื่อนี้ที่มีกฎหมายคุ้มครองว่า “ทราบว่าเธอจงเป็นภรรยาชั่วคราวและภรรยาสินไถ่ ฯลฯ เป็นภรรยาชั่วคราวและภรรยาที่อยู่ด้วยความพอใจฯลฯ เป็นภรรยาชั่วคราวและภรรยาที่เป็นเชลยของชายชื่อนี้” ภิกษุรับคำ ไปบอก กลับมาบอก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ขัณฑจักรและพัทธจักรแห่งสปริทัณฑาจักรที่มีภรรยาคนหนึ่งเป็นมูล จบ

ขัณฑจักรและพัทธจักรแห่งสปริทัณฑาจักรที่มีภรรยา ๒ คนเป็นมูลก็ดี มีภรรยา ๓ คนเป็นมูลก็ดี มีภรรยา ๔ คนเป็นมูลก็ดี มีภรรยา ๕ คนเป็นมูลก็ดี มีภรรยา ๖ คนเป็นมูลก็ดี มีภรรยา ๗ คนเป็นมูลก็ดี มีภรรยา ๘ คนเป็นมูลก็ดี มีภรรยา ๙ คนเป็นมูลก็ดี ก็พึงขยายตามแบบนี้

ต่อไปนี้คือพัทธจักรที่มีภรรยา ๑๐ คนเป็นมูล

พัทธจักรที่มีภรรยา ๑๐ คนเป็นมูล

[๓๒๑] ชายขอร้องภิกษุว่า “พระคุณเจ้า ท่านช่วยไปบอกหญิงชื่อนี้ที่มีกฎหมายคุ้มครองว่า “ทราบว่า เธอจงเป็นภรรยาสินไถ่ เป็นภรรยาที่อยู่ด้วยความพอใจ เป็นภรรยาที่อยู่เพราะสมบัติ เป็นภรรยาที่อยู่เพราะแผ่นผ้า เป็นภรรยาที่เข้าพิธีสมรส เป็นภรรยาที่ถูกปลงเทริด เป็นภรรยาที่เป็นทั้งคนรับใช้เป็นทั้งภรรยา เป็นภรรยาที่เป็นทั้งลูกจ้างเป็นทั้งภรรยา เป็นภรรยาที่เป็นเชลย และภรรยาชั่วคราวของชายชื่อนี้” ภิกษุรับคำ ไปบอก กลับมาบอก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

สปริทัณฑาจักร จบ

อุภโตพัทธกจักร

มีหญิงและภรรยารวมกันข้างละ ๑

ชายขอร้องภิกษุว่า “พระคุณเจ้า ท่านช่วยไปบอกหญิงชื่อนี้ที่ยังอยู่ในความปกครองของมารดาว่า “ทราบว่า เธอจงเป็นภรรยาสินไถ่ของชายชื่อนี้” ภิกษุรับคำ ไปบอก กลับมาบอก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

มีหญิงและภรรยารวมกันข้างละ ๒

ชายขอร้องภิกษุว่า “พระคุณเจ้า ท่านช่วยไปบอกหญิงชื่อนี้ที่ยังอยู่ในความปกครองของมารดาและหญิงชื่อนี้ที่ยังอยู่ในความปกครองของบิดาว่า “ทราบว่า เธอทั้งหลายจงเป็นภรรยาสินไถ่และภรรยาที่อยู่ด้วยความพอใจของชายชื่อนี้” ภิกษุรับคำ ไปบอก กลับมาบอก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

มีหญิงและภรรยารวมกันข้างละ ๓

ชายขอร้องภิกษุว่า “พระคุณเจ้า ท่านช่วยไปบอกหญิงชื่อนี้ที่ยังอยู่ในความปกครองของมารดา หญิงชื่อนี้ที่ยังอยู่ในความปกครองของบิดาและหญิงชื่อนี้ที่ยังอยู่ในความปกครองของมารดาบิดาว่า “ทราบว่า เธอทั้งหลายจงเป็นภรรยาสินไถ่ เป็นภรรยาที่อยู่ด้วยความพอใจ และภรรยาที่อยู่เพราะสมบัติของชายชื่อนี้” ภิกษุรับคำ ไปบอก กลับมาบอก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

อุภโตพัทธกจักร พึงขยายตามแบบนี้

ต่อไปนี้เป็นสัพพมูลกนัย

อุภโตพัทธกจักร

มีหญิงและภรรยารวมกันข้างละ ๑๐

ชายขอร้องภิกษุว่า “พระคุณเจ้า ท่านช่วยไปบอกหญิงชื่อนี้ที่ยังอยู่ในความปกครองของมารดา หญิงชื่อนี้ที่ยังอยู่ในความปกครองของบิดา หญิงชื่อนี้ที่ยังอยู่ในความปกครองของมารดาบิดา หญิงชื่อนี้ที่ยังอยู่ในความปกครองของพี่ชายน้องชาย หญิงชื่อนี้ที่ยังอยู่ในความปกครองของพี่สาวน้องสาว หญิงชื่อนี้ที่ยังอยู่ในความปกครองของญาติ หญิงชื่อนี้ที่ยังอยู่ในความปกครองของตระกูล หญิงชื่อนี้ที่มีธรรมคุ้มครอง หญิงชื่อนี้ที่มีคู่หมั้น หญิงชื่อนี้ที่มีกฎหมายคุ้มครองว่า “ทราบว่า เธอทั้งหลายจงเป็นภรรยาสินไถ่ เป็นภรรยาที่อยู่ด้วยความพอใจ เป็นภรรยาที่อยู่เพราะสมบัติ เป็นภรรยาที่อยู่เพราะแผ่นผ้า เป็นภรรยาที่เข้าพิธีสมรส เป็นภรรยาที่ถูก ปลงเทริด เป็นภรรยาที่เป็นทั้งคนรับใช้เป็นทั้งภรรยา เป็นภรรยาที่เป็นทั้งลูกจ้างเป็นทั้งภรรยา เป็นภรรยาที่เป็นเชลย เป็นภรรยาชั่วคราว ของชายชื่อนี้” ภิกษุรับคำ ไปบอก กลับมาบอก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

อุภโตพัทธกจักร จบ

ปุริสเปยยาล

มารดาของชายขอร้องภิกษุ ฯลฯ บิดาของชายขอร้องภิกษุ ฯลฯ มารดาบิดาของชายขอร้องภิกษุ ฯลฯ พี่ชายน้องชายของชายขอร้องภิกษุ ฯลฯ พี่สาวน้องสาวของชายขอร้องภิกษุ ฯลฯ พวกญาติของชายขอร้องภิกษุ ฯลฯ ตระกูลของชายขอร้องภิกษุ ฯลฯ ผู้ร่วมประพฤติธรรมของชายขอร้องภิกษุ ฯลฯ

ปุริสเปยยาลพึงขยายให้พิสดาร

อุภโตพัทธกจักรพึงขยายให้พิสดารดุจนัยที่มีมาข้างต้นนั่นแล

ปุริสเปยยาล จบ

อิตถีเปยยาล

นิกเขปบท

[๓๒๒] มารดาของหญิงที่ยังอยู่ในความปกครองของมารดาขอร้องภิกษุว่า “พระคุณเจ้า ท่านช่วยไปบอกชายชื่อนี้ว่า หญิงนั้นขอเป็นภรรยาสินไถ่ของชายชื่อนี้” ภิกษุรับคำ ไปบอก กลับมาบอก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

มารดาของหญิงที่ยังอยู่ในความปกครองของมารดาขอร้องภิกษุว่า “พระคุณเจ้า ท่านช่วยไปบอกชายชื่อนี้ว่า หญิงนั้นขอเป็นภรรยาที่อยู่ด้วยความพอใจ ฯลฯ เป็นภรรยาที่อยู่เพราะสมบัติ ฯลฯ เป็นภรรยาที่อยู่เพราะแผ่นผ้า ฯลฯ เป็นภรรยาที่เข้าพิธีสมรส ฯลฯ เป็นภรรยาที่ถูกปลงเทริด ฯลฯ เป็นภรรยาที่เป็นทั้งคนรับใช้เป็นทั้งภรรยา ฯลฯ เป็นภรรยาที่เป็นทั้งลูกจ้างเป็นทั้งภรรยา ฯลฯ เป็นภรรยาที่เป็นเชลย ฯลฯ เป็นภรรยาชั่วคราวของชายชื่อนี้” ภิกษุรับคำ ไปบอก กลับมาบอก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

นิกเขปบท จบ

มาตุรักขิตาจักร

ขัณฑจักรที่มีภรรยาคนหนึ่งเป็นมูล

[๓๒๓] มารดาของหญิงที่ยังอยู่ในความปกครองของมารดาขอร้องภิกษุว่า “พระคุณเจ้า ท่านช่วยไปบอกชายชื่อนี้ว่า หญิงนั้นขอเป็นภรรยาสินไถ่และภรรยาที่อยู่ด้วยความพอใจของชายชื่อนี้” ภิกษุรับคำ ไปบอก กลับมาบอก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

มารดาของหญิงที่ยังอยู่ในความปกครองของมารดาขอร้องภิกษุว่า “พระคุณเจ้า ท่านช่วยไปบอกชายชื่อนี้ว่า หญิงนั้นขอเป็นภรรยาสินไถ่และภรรยาที่อยู่เพราะสมบัติ ฯลฯ เป็นภรรยาสินไถ่และภรรยาที่อยู่เพราะแผ่นผ้า ฯลฯ เป็นภรรยาสินไถ่และภรรยาที่เข้าพิธีสมรส ฯลฯ เป็นภรรยาสินไถ่และภรรยาที่ถูกปลงเทริด ฯลฯ เป็นภรรยาสินไถ่และภรรยาที่เป็นทั้งคนรับใช้เป็นทั้งภรรยา ฯลฯ เป็นภรรยาสินไถ่และภรรยาที่เป็นทั้งลูกจ้างเป็นทั้งภรรยา ฯลฯ เป็นภรรยาสินไถ่และภรรยาที่เป็นเชลย ฯลฯ เป็นภรรยาสินไถ่และภรรยาชั่วคราวของชายชื่อนี้” ภิกษุรับคำ ไปบอก กลับมาบอก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ขัณฑจักรที่มีภรรยาคนหนึ่งเป็นมูล จบ

พัทธจักรที่มีภรรยาคนหนึ่งเป็นมูล หมวดที่ ๑

[๓๒๔] มารดาของหญิงที่ยังอยู่ในความปกครองของมารดาขอร้องภิกษุว่า “พระคุณเจ้า ท่านช่วยไปบอกชายชื่อนี้ว่า หญิงนั้นขอเป็นภรรยาที่อยู่ด้วยความพอใจและภรรยาที่อยู่เพราะสมบัติ ฯลฯ เป็นภรรยาที่อยู่ด้วยความพอใจและภรรยาชั่วคราว ฯลฯ เป็นภรรยาที่อยู่ด้วยความพอใจและภรรยาสินไถ่ของชายชื่อนี้” ภิกษุรับคำ ไปบอก กลับมาบอก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

พัทธจักรที่มีภรรยาคนหนึ่งเป็นมูล หมวดที่ ๑ จบ

พัทธจักรที่มีภรรยาคนหนึ่งเป็นมูลหมวดที่ ๒-๘ ย่อไว้แล้ว

พัทธจักรที่มีภรรยาคนหนึ่งเป็นมูล หมวดที่ ๙

[๓๒๕] มารดาของหญิงที่ยังอยู่ในความปกครองของมารดาขอร้องภิกษุว่า “พระคุณเจ้า ท่านช่วยไปบอกชายชื่อนี้ว่า หญิงนั้นขอเป็นภรรยาชั่วคราวและเป็นภรรยาสินไถ่ ฯลฯ เป็นภรรยาชั่วคราวและภรรยาที่เป็นเชลยของชายชื่อนี้” ภิกษุรับคำ ไปบอก กลับมาบอก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ขัณฑจักรและพัทธจักรแห่งมาตุรักขิตาจักรมีภรรยาคนหนึ่งเป็นมูล จบ

แม้ขัณฑจักรและพัทธจักรแห่งมาตุรักขิตาจักรที่มีภรรยา ๒ คนเป็นมูล ตลอดถึงขัณฑจักรและพัทธจักรแห่งมาตุรักขิตาจักรที่มีภรรยา ๙ คนเป็นมูลก็พึงขยายตามแบบนี้

ต่อไปนี้คือพัทธจักรที่มีภรรยา ๑๐ คนเป็นมูล

พัทธจักรที่มีภรรยา ๑๐ คนเป็นมูล

[๓๒๖] มารดาของหญิงที่ยังอยู่ในความปกครองของมารดาขอร้องภิกษุว่า “พระคุณเจ้า ท่านช่วยไปบอกชายชื่อนี้ว่า หญิงนั้นขอเป็นภรรยาสินไถ่ เป็นภรรยาที่อยู่ด้วยความพอใจ เป็นภรรยาที่อยู่เพราะสมบัติ เป็นภรรยาที่อยู่เพราะแผ่นผ้า เป็นภรรยาที่เข้าพิธีสมรส เป็นภรรยาที่ถูกปลงเทริด เป็นภรรยาที่เป็นทั้งคนรับใช้เป็นทั้งภรรยา เป็นภรรยาที่เป็นทั้งลูกจ้างเป็นทั้งภรรยา เป็นภรรยาที่เป็นเชลย และเป็นภรรยาชั่วคราวของชายชื่อนี้” ภิกษุรับคำ ไปบอก กลับมาบอก ต้องอาบัติ สังฆาทิเสส

มาตุรักขิตาจักร จบ

ปิตุรักขิตาจักร - สปริทัณฑาจักร

นิเขปบท

บิดาของหญิงที่ยังอยู่ในความปกครองของบิดาขอร้องภิกษุ ฯลฯ มารดาบิดาของหญิงที่ยังอยู่ในความปกครองของมารดาบิดาขอร้องภิกษุ ฯลฯ พี่ชายน้องชายของหญิงที่ยังอยู่ในความปกครองของพี่ชายน้องชายขอร้องภิกษุ ฯลฯ พี่สาวน้อง สาวของหญิงที่ยังอยู่ในความปกครองของพี่สาวน้องสาวขอร้องภิกษุ ฯลฯ ญาติของหญิงที่ยังอยู่ในความปกครองของญาติขอร้องภิกษุ ฯลฯ ตระกูลของหญิงที่ยังอยู่ในความปกครองของตระกูลขอร้องภิกษุ ฯลฯ ผู้ร่วมประพฤติธรรมของหญิงที่มีธรรมคุ้มครองขอร้องภิกษุ ฯลฯ คู่หมั้นของหญิงที่มีคู่หมั้นขอร้องภิกษุ ฯลฯ พระราชา ผู้ตรากฎหมายสำหรับหญิงที่มีกฎหมายคุ้มครองขอร้องภิกษุว่า “พระคุณเจ้า ท่านช่วยไปบอกชายชื่อนี้ว่า หญิงนั้นขอเป็นภรรยาสินไถ่ของชายชื่อนี้” ภิกษุรับคำ ไปบอก กลับมาบอก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

นิกเขปบท จบ

สปริทัณฑาจักร

นิกเขปบท

พระราชาผู้ตรากฎหมายสำหรับหญิงที่มีกฎหมายคุ้มครองขอร้องภิกษุว่า “พระคุณเจ้า ท่านช่วยไปบอกชายชื่อนี้ว่า หญิงนั้นขอเป็นภรรยาที่อยู่ด้วยความพอใจ ฯลฯ เป็นภรรยาที่อยู่เพราะสมบัติ ฯลฯ เป็นภรรยาที่อยู่เพราะแผ่นผ้า ฯลฯ เป็นภรรยาที่เข้าพิธีสมรส ฯลฯ เป็นภรรยาที่ถูกปลงเทริด ฯลฯ เป็นภรรยาที่เป็นทั้งคนรับใช้เป็นทั้งภรรยา ฯลฯ เป็นภรรยาที่เป็นทั้งลูกจ้างเป็นทั้งภรรยา ฯลฯ เป็นภรรยาที่เป็นเชลย ฯลฯ เป็นภรรยาชั่วคราวของชายชื่อนี้” ภิกษุรับคำ ไปบอก กลับมาบอก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

นิกเขปบท จบ

ขัณฑจักรที่มีภรรยาคนหนึ่งเป็นมูล

[๓๒๗] พระราชาผู้ตรากฎหมายสำหรับหญิงที่มีกฎหมายคุ้มครองขอร้องภิกษุว่า “พระคุณเจ้า ท่านช่วยไปบอกชายชื่อนี้ว่า หญิงนั้นขอเป็นภรรยาสินไถ่และภรรยาที่อยู่ด้วยความพอใจ ฯลฯ เป็นภรรยาสินไถ่และภรรยาชั่วคราวของชายชื่อนี้” ภิกษุรับคำ ไปบอก กลับมาบอก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

พัทธจักรที่มีภรรยาคนหนึ่งเป็นมูล หมวดที่ ๑

[๓๒๘] พระราชาผู้ตรากฎหมายสำหรับหญิงที่มีกฎหมายคุ้มครองขอร้องภิกษุว่า “พระคุณเจ้า ท่านช่วยไปบอกชายชื่อนี้ว่า หญิงนั้นขอเป็นภรรยาที่อยู่ด้วยความพอใจและภรรยาที่อยู่เพราะสมบัติ ฯลฯ เป็นภรรยาที่อยู่ด้วยความพอใจและภรรยาชั่วคราว ฯลฯ เป็นภรรยาที่อยู่ด้วยความพอใจและภรรยาสินไถ่ของชายชื่อนี้” ภิกษุรับคำ ไปบอก กลับมาบอก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

พัทธจักรที่มีภรรยาคนหนึ่งเป็นมูลหมวดที่ ๑ จบ

พัทธจักรที่มีภรรยาคนหนึ่งเป็นมูลหมวดที่ ๒-๘ ย่อไว้แล้ว

พัทธจักรที่มีภรรยาคนหนึ่งเป็นมูล หมวดที่ ๙

[๓๒๙] พระราชาผู้ตรากฎหมายสำหรับหญิงที่มีกฎหมายคุ้มครองขอร้องภิกษุว่า “พระคุณเจ้า ท่านช่วยไปบอกชายชื่อนี้ว่า หญิงนั้นขอเป็นภรรยาชั่วคราวและเป็นภรรยาสินไถ่ ฯลฯ เป็นภรรยาชั่วคราวและภรรยาที่เป็นเชลยของชายชื่อนี้” ภิกษุรับคำ ไปบอก กลับมาบอก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

พัทธจักรที่มีภรรยาหนึ่งคนเป็นมูล จบ

แม้ขัณฑจักรและพัทธจักรแห่งสปริทัณฑาจักรที่มีภรรยา ๒ คนเป็นมูลตลอดถึงขัณฑจักรและพัทธจักรแห่งสปริทัณฑาจักรที่มีภรรยา ๙ คนเป็นมูลก็พึงขยายตามแบบนี้

ต่อไปนี้คือพัทธจักรที่มีภรรยา ๑๐ คนเป็นมูล

พัทธจักรที่มีภรรยา ๑๐ คนเป็นมูล

[๓๓๐] พระราชาผู้ตรากฎหมายสำหรับหญิงที่มีกฎหมายคุ้มครองขอร้องภิกษุว่า “พระคุณเจ้า ท่านช่วยไปบอกชายชื่อนี้ว่า หญิงนั้นขอเป็นภรรยาสินไถ่ เป็นภรรยาที่อยู่ด้วยความพอใจ เป็นภรรยาที่อยู่เพราะสมบัติ เป็นภรรยาที่อยู่เพราะแผ่นผ้า เป็นภรรยาที่เข้าพิธีสมรส เป็นภรรยาที่ถูกปลงเทริด เป็นภรรยาที่เป็น ทั้งคนรับใช้เป็นทั้งภรรยา เป็นภรรยาที่เป็นทั้งลูกจ้างเป็นทั้งภรรยา เป็นภรรยาที่เป็นเชลย และเป็นภรรยาชั่วคราวของชายชื่อนี้” ภิกษุรับคำ ไปบอก กลับมาบอก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ทัณฑฐปิตจักร จบ

มาตุรักขิตาจักร

นิกเขปบท

หญิงที่ยังอยู่ในความปกครองของมารดาขอร้องภิกษุว่า “พระคุณเจ้า ท่านช่วยไปบอกชายชื่อนี้ว่า ดิฉันขอเป็นภรรยาสินไถ่ของชายชื่อนี้” ภิกษุรับคำ ไปบอก กลับมาบอก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

หญิงที่ยังอยู่ในความปกครองของมารดาขอร้องภิกษุว่า “พระคุณเจ้า ท่านช่วยไปบอกชายชื่อนี้ว่า ดิฉันขอเป็นภรรยาที่อยู่ด้วยความพอใจ ฯลฯ เป็นภรรยาที่อยู่เพราะสมบัติ ฯลฯ เป็นภรรยาที่อยู่เพราะแผ่นผ้า ฯลฯ เป็นภรรยาที่เข้าพิธีสมรส ฯลฯ เป็นภรรยาถูกปลงเทริด ฯลฯ เป็นภรรยาที่เป็นทั้งคนรับใช้เป็นทั้งภรรยา ฯลฯ เป็นภรรยาที่เป็นทั้งลูกจ้างเป็นทั้งภรรยา ฯลฯ เป็นภรรยาที่เป็นเชลย ฯลฯ เป็นภรรยาชั่วคราวของชายชื่อนี้” ภิกษุรับคำ ไปบอก กลับมาบอก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

นิกเขปบท จบ

ขัณฑจักรที่มีภรรยาคนหนึ่งเป็นมูล

[๓๓๑] หญิงที่ยังอยู่ในความปกครองของมารดาขอร้องภิกษุว่า “พระคุณเจ้า ท่านช่วยไปบอกชายชื่อนี้ว่า ดิฉันขอเป็นภรรยาสินไถ่และภรรยาที่อยู่ด้วยความพอใจของชายชื่อนี้” ภิกษุรับคำ ไปบอก กลับมาบอก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

หญิงที่ยังอยู่ในความปกครองของมารดาขอร้องภิกษุว่า “พระคุณเจ้า ท่านช่วยไปบอกชายชื่อนี้ว่า ดิฉันขอเป็นภรรยาสินไถ่และภรรยาที่อยู่เพราะสมบัติ ฯลฯ ขอเป็นภรรยาสินไถ่และภรรยาชั่วคราวของชายชื่อนี้” ภิกษุรับคำ ไปบอก กลับมาบอก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

พัทธจักรที่มีภรรยาคนหนึ่งเป็นมูล หมวดที่ ๑

[๓๓๒] หญิงที่ยังอยู่ในความปกครองของมารดาขอร้องภิกษุว่า “พระคุณเจ้า ท่านช่วยไปบอกชายชื่อนี้ว่า ดิฉันขอเป็นภรรยาที่อยู่ด้วยความพอใจและภรรยาที่อยู่เพราะสมบัติ ฯลฯ เป็นภรรยาที่อยู่ด้วยความพอใจและภรรยาชั่วคราว ฯลฯ เป็นภรรยาที่อยู่ด้วยความพอใจและภรรยาสินไถ่ของชายชื่อนี้” ภิกษุรับคำ ไปบอก กลับมาบอก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

พัทธจักรที่มีภรรยาคนหนึ่งเป็นมูล หมวดที่ ๑ จบ

พัทธจักรที่มีภรรยาคนหนึ่งเป็นมูล หมวดที่ ๒-๘ ย่อไว้แล้ว

พัทธจักรที่มีภรรยาคนหนึ่งเป็นมูล หมวดที่ ๙

หญิงที่ยังอยู่ในความปกครองของมารดาขอร้องภิกษุว่า “พระคุณเจ้า ท่านช่วยไปบอกชายชื่อนี้ว่า ดิฉันขอเป็นภรรยาชั่วคราวและเป็นภรรยาสินไถ่ ฯลฯ เป็นภรรยาชั่วคราวและภรรยาที่เป็นเชลยของชายชื่อนี้” ภิกษุรับคำ ไปบอก กลับมาบอก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ขัณฑจักรและพัทธจักรแห่งมาตุรักขิตาจักรที่มีภรรยาคนหนึ่งเป็นมูล จบ

ขัณฑจักรและพัทธจักรแห่งมาตุรักขิตาจักรที่มีภรรยา ๒ คนเป็นมูลเป็นต้น ก็พึงขยายตามแบบนี้

ต่อไปนี้คือพัทธจักรที่มีภรรยา ๑๐ คนเป็นมูล

พัทธจักรที่มีภรรยา ๑๐ คน เป็นมูล

[๓๓๓] หญิงที่ยังอยู่ในความปกครองของมารดาขอร้องภิกษุว่า “พระคุณเจ้า ท่านช่วยไปบอกชายชื่อนี้ว่า ดิฉันขอเป็นภรรยาสินไถ่ เป็นภรรยาที่อยู่ด้วยความพอใจ เป็นภรรยาที่อยู่เพราะสมบัติ เป็นภรรยาที่อยู่เพราะแผ่นผ้า เป็นภรรยาที่เข้าพิธีสมรส เป็นภรรยาที่ถูกปลงเทริด เป็นภรรยาที่เป็นทั้งคนรับใช้เป็นทั้งภรรยา เป็นภรรยาที่เป็นทั้งลูกจ้างเป็นทั้งภรรยา เป็นภรรยาที่เป็นเชลย และภรรยาชั่วคราวของชายชื่อนี้” ภิกษุรับคำ ไปบอก กลับมาบอก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

มาตุรักขิตาจักรอีกนัยหนึ่ง จบ

นิกเขปบท

หญิงที่ยังอยู่ในความปกครองของบิดาขอร้องภิกษุ ฯลฯ หญิงที่ยังอยู่ในความปกครองของมารดาบิดาขอร้องภิกษุ ฯลฯ หญิงที่ยังอยู่ในความปกครองของพี่ชายน้องชายขอร้องภิกษุ ฯลฯ หญิงที่ยังอยู่ในความปกครองของพี่สาวน้องสาวขอร้องภิกษุ ฯลฯ หญิงที่ยังอยู่ในความปกครองของญาติขอร้องภิกษุ ฯลฯ หญิงที่ยังอยู่ในความปกครองของตระกูลขอร้องภิกษุ ฯลฯ หญิงที่มีธรรมคุ้มครองขอร้องภิกษุ ฯลฯ หญิงที่มีคู่หมั้นขอร้องภิกษุ ฯลฯ หญิงที่มีกฎหมายคุ้มครองขอร้องภิกษุว่า “พระคุณเจ้า ท่านช่วยไปบอกชายชื่อนี้ว่า ดิฉันขอเป็นภรรยาสินไถ่ของชายชื่อนี้” ภิกษุรับคำ ไปบอก กลับมาบอก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

หญิงที่มีกฎหมายคุ้มครองขอร้องภิกษุว่า “พระคุณเจ้า ท่านช่วยไปบอกชายชื่อนี้ว่า ดิฉันขอเป็นภรรยาที่อยู่ด้วยความพอใจ ฯลฯ เป็นภรรยาที่อยู่เพราะสมบัติ ฯลฯ เป็นภรรยาที่อยู่เพราะแผ่นผ้า ฯลฯ เป็นภรรยาที่เข้าพิธีสมรส ฯลฯ เป็นภรรยาที่ถูกปลงเทริด ฯลฯ เป็นภรรยาที่เป็นทั้งคนรับใช้เป็นทั้งภรรยา ฯลฯ เป็นภรรยาที่เป็นทั้งลูกจ้าง เป็นทั้งภรรยา ฯลฯ เป็นภรรยาที่เป็นเชลย ฯลฯ เป็นภรรยาชั่วคราวของชายชื่อนี้” ภิกษุรับคำ ไปบอก กลับมาบอก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

สปริทัณฑาจักร

ขัณฑจักรที่มีภรรยาคนหนึ่งเป็นมูล

[๓๓๔] หญิงที่มีกฎหมายคุ้มครองขอร้องภิกษุว่า “พระคุณเจ้า ท่านช่วยไปบอกชายชื่อนี้ว่า ดิฉันขอเป็นภรรยาสินไถ่และภรรยาที่อยู่ด้วยความพอใจ ฯลฯ เป็นภรรยาสินไถ่และภรรยาชั่วคราวของชายชื่อนี้” ภิกษุรับคำ ไปบอก กลับมาบอก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

พัทธจักรที่มีภรรยาคนหนึ่งเป็นมูล หมวดที่ ๑

[๓๓๕] หญิงที่มีกฎหมายคุ้มครองขอร้องภิกษุว่า “พระคุณเจ้า ท่านช่วยไปบอกชายชื่อนี้ว่า ดิฉันขอเป็นภรรยาที่อยู่ด้วยความพอใจและภรรยาที่อยู่เพราะสมบัติ ฯลฯ เป็นภรรยาที่อยู่ด้วยความพอใจและภรรยาชั่วคราว ฯลฯ เป็นภรรยาที่อยู่ด้วยความพอใจและภรรยาสินไถ่ของชายชื่อนี้” ภิกษุรับคำ ไปบอก กลับมาบอก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

พัทธจักรที่มีภรรยาคนหนึ่งเป็นมูล หมวดที่ ๑ จบ

พัทธจักรที่มีภรรยาคนหนึ่งเป็นมูล หมวดที่ ๒-๘ ย่อไว้แล้ว

พัทธจักรที่มีภรรยาคนหนึ่งเป็นมูล หมวดที่ ๙

[๓๓๖] หญิงที่มีกฎหมายคุ้มครองขอร้องภิกษุว่า “พระคุณเจ้า ท่านช่วยไปบอกชายชื่อนี้ว่า ดิฉันขอเป็นภรรยาชั่วคราวและภรรยาสินไถ่ ฯลฯ เป็นภรรยาชั่วคราวและภรรยาที่เป็นเชลยของชายชื่อนี้” ภิกษุรับคำ ไปบอก กลับมาบอก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ขัณฑจักรและพัทธจักรแห่งสปริทัณฑาจักรที่มีภรรยาคนหนึ่งเป็นมูล จบ

ขัณฑจักรและพัทธจักรแห่งสปริทัณฑาจักรที่มีภรรยา ๒ คนเป็นมูลเป็นต้น ก็พึงขยายตามแบบนี้ ต่อไปนี้คือพัทธจักรที่มีภรรยา ๑๐ คนเป็นมูล

พัทธจักรที่มีภรรยา ๑๐ คนเป็นมูล

[๓๓๗] หญิงที่มีกฎหมายคุ้มครองขอร้องภิกษุว่า “พระคุณเจ้า ท่านช่วยไปบอกชายชื่อนี้ว่า ดิฉันขอเป็นภรรยาสินไถ่ เป็นภรรยาที่อยู่ด้วยความพอใจ เป็นภรรยาที่อยู่เพราะสมบัติ เป็นภรรยาที่อยู่เพราะแผ่นผ้า เป็นภรรยาที่เข้าพิธีสมรส เป็นภรรยาที่ถูกปลงเทริด เป็นภรรยาที่เป็นทั้งคนรับใช้เป็นทั้งภรรยา เป็นภรรยาที่เป็นทั้งลูกจ้างเป็นทั้งภรรยา เป็นภรรยาที่เป็นเชลย และภรรยาชั่วคราวของชายชื่อนี้” ภิกษุรับคำ ไปบอก กลับมาบอก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

สปริทัณฑาจักรอีกนัยหนึ่ง จบ

จักรเปยยาลทั้งมวล จบ

ภิกษุรับคำ

[๓๓๘] ภิกษุรับคำ ไปบอก กลับมาบอก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุรับคำ	ไปบอก	ไม่กลับมาบอก	ต้องอาบัติถุลลัจจัย
ภิกษุรับคำ	ไม่ไปบอก	กลับมาบอก	ต้องอาบัติถุลลัจจัย
ภิกษุรับคำ	ไม่ไปบอก	ไม่กลับมาบอก	ต้องอาบัติทุกกฏ
ภิกษุไม่รับคำ	ไปบอก	กลับมาบอก	ต้องอาบัติถุลลัจจัย
ภิกษุไม่รับคำ	ไปบอก	ไม่กลับมาบอก	ต้องอาบัติทุกกฏ
ภิกษุไม่รับคำ	ไม่ไปบอก	กลับมาบอก	ต้องอาบัติทุกกฏ
ภิกษุไม่รับคำ	ไม่ไปบอก	ไม่กลับมาบอก	ไม่ต้องอาบัติ

ชายสั่งภิกษุหลายรูป

ชายสั่งภิกษุหลายรูปว่า “พระคุณเจ้า ท่านช่วยไปบอกหญิงชื่อนี้” ภิกษุทุกรูปรับคำ ไปบอก กลับมาบอก ต้องอาบัติสังฆาทิเสสทุกรูป

ชายสั่งภิกษุหลายรูปว่า “พระคุณเจ้า ท่านช่วยไปบอกหญิงชื่อนี้” ภิกษุทุกรูปรับคำ ไปบอก ให้รูปหนึ่งกลับมาบอก ต้องอาบัติสังฆาทิเสสทุกรูป

ชายสั่งภิกษุหลายรูปว่า “พระคุณเจ้า ท่านช่วยไปบอกหญิงชื่อนี้” ภิกษุทุกรูปรับคำ ให้รูปหนึ่งไปบอก แล้วทุกรูปกลับมาบอก ต้องอาบัติสังฆาทิเสสทุกรูป

ชายสั่งภิกษุหลายรูปว่า “พระคุณเจ้า ท่านช่วยไปบอกหญิงชื่อนี้” ภิกษุทุกรูปรับคำ ให้รูปหนึ่งไปบอก แล้วให้รูปหนึ่งกลับมาบอก ต้องอาบัติสังฆาทิเสสทุกรูป

ชายสั่งภิกษุรูปเดียว

ชายสั่งภิกษุรูปเดียวว่า “พระคุณเจ้า ท่านช่วยไปบอกหญิงชื่อนี้” ภิกษุรับคำ ไปบอก กลับมาบอก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ชายสั่งภิกษุรูปเดียวว่า “พระคุณเจ้า ท่านช่วยไปบอกหญิงชื่อนี้” ภิกษุรับคำ ไปบอก แต่ให้ภิกษุอันเตวาสิกกลับมาบอก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ชายสั่งภิกษุรูปเดียวว่า “พระคุณเจ้า ท่านช่วยไปบอกหญิงชื่อนี้” ภิกษุรับคำให้ภิกษุอันเตวาสิกไปบอก แต่กลับมาบอกด้วยตนเอง ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ชายสั่งภิกษุรูปเดียวว่า “พระคุณเจ้า ท่านช่วยไปบอกหญิงชื่อนี้” ภิกษุรับคำ ให้ภิกษุอันเตวาสิกไปบอก ภิกษุอันเตวาสิกไปบอกแล้วกลับมาบอกนอกเรื่อง ต้องอาบัติถุลลัจจัยทั้งสองรูป

ภิกษุจัดการสำเร็จและบอกคลาดเคลื่อน

[๓๓๙] ภิกษุไปจัดการสำเร็จ กลับมาบอกคลาดเคลื่อน ต้องอาบัติถุลลัจจัย

ภิกษุไปบอกคลาดเคลื่อน กลับมาบอก จัดการสำเร็จ ต้องอาบัติถุลลัจจัย

ภิกษุไปจัดการสำเร็จ กลับมาบอก จัดการสำเร็จ ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุไปบอกคลาดเคลื่อน กลับมาบอกคลาดเคลื่อน ไม่ต้องอาบัติ

อนาปัตติวาร

ภิกษุต่อไปนี้ไม่ต้องอาบัติ คือ

[๓๔๐] ๑. ภิกษุผู้ไปด้วยกิจของสงฆ์ ของเจดีย์ หรือของภิกษุอาพาธ

๒. ภิกษุวิกลจริต

๓. ภิกษุต้นบัญญัติ

คาถารวมวินีตวัตถุ
เรื่องที่ทรงวินิจฉัยแล้ว

เรื่องหญิงหลับ ๑ เรื่อง เรื่องหญิงตาย ๑ เรื่อง

เรื่องหญิงย้ายบ้าน ๑ เรื่อง เรื่องไม่ใช่หญิง ๑ เรื่อง

เรื่องหญิงบัณเฑาะก์ ๑ เรื่อง เรื่องชักจูงสามีภรรยาผู้ทะเลาะให้คืนดีกัน ๑ เรื่อง

เรื่องการชักสื่อบัณเฑาะก์ ๑ เรื่อง

วินีตวัตถุ
เรื่องหญิงหลับ ๑ เรื่อง

[๓๔๑] สมัยนั้น ชายคนหนึ่งสั่งภิกษุรูปหนึ่งว่า “พระคุณเจ้า ท่านช่วยไปบอกหญิงชื่อนี้” ภิกษุไปถามพวกชาวบ้านว่า “หญิงคนชื่อนี้ อยู่ไหน” “หลับอยู่ เจ้าข้า” ท่านเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติสังฆาทิเสสหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุ เธอไม่ต้องอาบัติสังฆาทิเสส แต่ต้องอาบัติทุกกฏ” (เรื่องที่ ๑)

เรื่องหญิงตาย ๑ เรื่อง

สมัยนั้น ชายคนหนึ่งสั่งภิกษุรูปหนึ่งว่า “พระคุณเจ้า ท่านช่วยไปบอกหญิงชื่อนี้” ภิกษุนั้นไปถามพวกชาวบ้านว่า “หญิงคนชื่อนี้อยู่ไหน” พวกเขาตอบว่า “นางตายแล้ว เจ้าข้า” ท่านเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติสังฆาทิเสสหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุ เธอไม่ต้องอาบัติสังฆาทิเสส แต่ต้องอาบัติทุกกฏ” (เรื่องที่ ๒)

เรื่องหญิงย้ายบ้าน ๑ เรื่อง

สมัยนั้น ชายคนหนึ่งสั่งภิกษุรูปหนึ่งว่า “พระคุณเจ้า ท่านช่วยไปบอกหญิงชื่อนี้” ภิกษุนั้นไปถามพวกชาวบ้านว่า “หญิงคนชื่อนี้ อยู่ไหน” พวกเขาตอบว่า “นางย้ายไปแล้ว เจ้าข้า” ท่านเกิดความกังวลใจว่า

เราต้องอาบัติสังฆาทิเสสหรือ หนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุ เธอไม่ต้องอาบัติสังฆาทิเสส แต่ต้องอาบัติทุกกฏ” (เรื่องที่ ๓)

เรื่องไม่ใช่หญิง ๑ เรื่อง

สมัยนั้น ชายคนหนึ่งสั่งภิกษุรูปหนึ่งว่า “พระคุณเจ้า ท่านช่วยไปบอกหญิงชื่อนี้” ภิกษุนั้นไปถามพวกชาวบ้านว่า “หญิงคนชื่อนี้ อยู่ไหน” พวกเขาตอบว่า “ไม่ใช่ผู้หญิง เจ้าข้า” ท่านเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติสังฆาทิเสสหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุ เธอไม่ต้องอาบัติสังฆาทิเสส แต่ต้องอาบัติทุกกฏ” (เรื่องที่ ๔)

เรื่องหญิงบัณเฑาะก์ ๑ เรื่อง

สมัยนั้น ชายคนหนึ่งสั่งภิกษุรูปหนึ่งว่า “พระคุณเจ้า ท่านช่วยไปบอกหญิงชื่อนี้” ภิกษุนั้นไปถามพวกชาวบ้านว่า “หญิงคนชื่อนี้ อยู่ไหน” พวกเขาตอบว่า “เป็นหญิงบัณเฑาะก์ เจ้าข้า” ท่านเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติสังฆาทิเสสหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุ เธอไม่ต้องอาบัติสังฆาทิเสส แต่ต้องอาบัติทุกกฏ” (เรื่องที่ ๕)

เรื่องชักจูงสามีภรรยาผู้ทะเลาะให้คืนดีกัน ๑ เรื่อง

สมัยนั้น หญิงคนหนึ่งทะเลาะกับสามีเดินไปบ้านมารดา ภิกษุที่ใกล้ชิดตระกูลพูดชักจูงให้กลับคืนดีกัน แล้วท่านเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติสังฆาทิเสสหรือ หนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสถามว่า “ภิกษุ เขาหย่ากันหรือ” “ยังไม่หย่ากัน พระพุทธเจ้าข้า” “ภิกษุ เธอไม่ต้องอาบัติ เพราะเขายังไม่หย่ากัน” (เรื่องที่ ๖)

เรื่องการชักสื่อบัณเฑาะก์ ๑ เรื่อง

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งทำหน้าที่ชักสื่อให้พวกบัณเฑาะก์ ท่านเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติสังฆาทิเสสหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุ เธอไม่ต้องอาบัติสังฆาทิเสส แต่ต้องอาบัติถุลลัจจัย” (เรื่องที่ ๗)

สัญจริตตสิกขาบทที่ ๕ จบ

๖. กุฏิการสิกขาบท
ว่าด้วยการก่อสร้างกุฏี
เรื่องภิกษุชาวเมืองอาฬวี

[๓๔๒] สมัยนั้น พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าประทับอยู่ ณ พระเวฬุวัน สถานที่ให้เหยื่อกระแต เขตกรุงราชคฤห์ ครั้งนั้น พวกภิกษุชาวเมืองอาฬวีสร้างกุฏีด้วยเครื่องอุปกรณ์ที่ขอมาเอง ไม่มีเจ้าของสร้างให้

สร้างเป็นของส่วนตัว ไม่จำกัดขนาด กุฎีสร้างไม่เสร็จ พวกท่านก็เป็นผู้มากไปด้วยการขอ มากไปด้วยการออกปากขอ ด้วยกล่าวว่า “ท่านทั้งหลายจงให้คนงาน อุปกรณ์ก่อสร้างสำเร็จรูป โค เกวียน มีด ขวาน ผึ่ง จอบ สิ่ว เถาวัลย์ ไม้ไผ่ หญ้ามุงกระต่าย หญ้าแฝก หญ้าสามัญ ดินเหนียว”

พวกชาวบ้านถูกรบกวนด้วยการขอ ด้วยการออกปากขอ พบเห็นภิกษุทั้งหลายต่างพากันหวาดสะดุ้งบ้าง หลบหนีไปที่อื่นบ้าง เดินเลี่ยงไปทางอื่นบ้าง เมินหน้าหนีบ้าง ปิดประตูบ้านบ้าง พบเห็นแม่โคเข้าก็วิ่งหนีเพราะเข้าใจว่าเป็นภิกษุบ้าง

ครั้งนั้น ท่านพระมหากัสสปะจำพรรษาในเขตกรุงราชคฤห์ ออกเดินทางไปทางเมืองอาฬวี จาริกไปโดยลำดับ จนถึงเมืองอาฬวี ข่าวว่าท่านพระมหากัสสปะพักอยู่ ณ อัคคาฬวเจดีย์ เขตเมืองอาฬวีนั้น ครั้นเวลาเช้า ท่านครองอันตรวาสก ถือบาตรและจีวรไปบิณฑบาตในเมืองอาฬวี พวกชาวบ้านพอเห็นท่านต่างหวาดสะดุ้งบ้าง หลบหนีไปที่อื่นบ้าง เดินเลี่ยงไปทางอื่นบ้าง เมินหน้าหนีบ้าง ปิดประตูบ้านบ้าง ครั้นท่านพระมหากัสสปะบิณฑบาตในเมืองอาฬวี กลับจากบิณฑบาตหลังจากฉันอาหาร เรียกภิกษุทั้งหลายมาถามว่า “ท่านทั้งหลาย เมื่อก่อนเมืองอาฬวีมีอาหารบริบูรณ์หาอาหารได้ง่าย ภิกษุสงฆ์บิณฑบาตหาเลี้ยงชีพได้ง่าย แต่บัดนี้ เมืองอาฬวีกลับมีข้าวยากหมากแพง อาหารหาได้ยาก ยากที่พระอริยะจะบิณฑบาตยังชีพได้ อะไรเป็นเหตุ เป็นปัจจัยให้เมืองอาฬวีนี้มีข้าวยากหมากแพง หาอาหารได้ยาก ยากที่พระอริยะ จะบิณฑบาตยังชีพได้” ภิกษุเหล่านั้นจึงกราบเรียนเรื่องนั้นให้ท่านทราบ

[๓๔๓] ครั้งนั้น ครั้นพระผู้มีพระภาคประทับอยู่ ณ กรุงราชคฤห์ ตามพระพุทธาภิรมย์แล้วได้เสด็จไปทางเมืองอาฬวี เสด็จจาริกไปโดยลำดับ จนถึงเมืองอาฬวี ข่าวว่าพระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าประทับอยู่ ณ อัคคาฬวเจดีย์ เขตเมืองอาฬวีนั้น ครั้งนั้น ท่านพระมหากัสสปะได้เข้าไปเฝ้าพระผู้มีพระภาคจนถึงที่ประทับ ครั้นถึงแล้วได้ถวายบังคมพระผู้มีพระภาคแล้วนั่งลง ณ ที่สมควร ได้กราบทูลเรื่องนั้นให้ ทรงทราบ

ทรงประชุมสงฆ์บัญญัติสิกขาบท

ลำดับนั้น พระผู้มีพระภาครับสั่งให้ประชุมสงฆ์เพราะเรื่องนี้เป็นต้นเหตุ ทรงสอบถามพวกภิกษุชาวเมืองอาฬวีว่า “ภิกษุทั้งหลาย ทราบว่า พวกเธอสร้างกุฎี ด้วยเครื่องอุปกรณ์ที่ขอมาเอง ไม่มีเจ้าของสร้างให้ สร้างเป็นของส่วนตัว ไม่จำกัด ขนาด กุฎีสร้างไม่เสร็จ พวกเธอเป็นผู้มากไปด้วยการขอ มากไปด้วยการออกปากขอ ด้วยกล่าวว่า “ท่านทั้งหลายจงให้คนงาน อุปกรณ์ก่อสร้างสำเร็จรูป โค เกวียน มีด ขวาน ผึ่ง จอบ สิ่ว เถาวัลย์ ไม้ไผ่ หญ้ามุงกระต่าย หญ้าแฝก หญ้าสามัญ ดินเหนียว” พวกชาวบ้านถูกรบกวนด้วยการขอ ด้วยการออกปากขอ พบเห็นเธอทั้งหลายต่างพากันหวาดสะดุ้งบ้าง หลบหนีไปที่อื่นบ้าง เดินเลี่ยงไปทางอื่นบ้าง เมินหน้าหนีบ้าง ปิดประตูบ้านบ้าง พบเห็นแม่โคเข้าก็วิ่งหนีเพราะเข้าใจว่าเป็นภิกษุบ้าง จริงหรือ” ภิกษุเหล่านั้นทูลรับว่า “จริง พระพุทธเจ้าข้า” พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าทรงตำหนิว่า “โมฆบุรุษทั้งหลาย การกระทำของพวกเธอไม่สมควร ฯลฯ ไม่ควรทำ โมฆบุรุษทั้งหลาย ไฉนพวกเธอจึงสร้างกุฎีด้วยเครื่องอุปกรณ์ที่ขอมาเอง ไม่มีเจ้าของสร้างให้ สร้างเป็นของส่วนตัว ไม่จำกัดขนาด กุฎีสร้างไม่เสร็จ พวกเธอเป็นผู้มากไปด้วยการขอ มากไปด้วยการออกปากขอ ด้วยกล่าวว่า “ท่านทั้งหลาย จงให้คนงาน อุปกรณ์

ก่อสร้างสำเร็จรูป โค เกวียน มีด ขวาน ผึ่ง จอบ สิ่ว เถาวัลย์ ไม้ไผ่ หญ้ามุงกระต่าย หญ้าแฝก หญ้าสามัญดินเหนียว" ดังนี้ โมฆบุรุษทั้งหลาย การกระทำอย่างนี้ มิได้ทำคนที่ยังไม่เลื่อมใสให้เลื่อมใส ฯลฯ"

ลำดับนั้น พระผู้มีพระภาค ครั้นทรงตำหนิพวกภิกษุชาวเมืองอาฬวีโดยประการต่าง ๆ แล้ว ฯลฯ ทรงแสดงธรรมีกถาแก่ภิกษุทั้งหลายให้เหมาะสมให้คล้อยตามกับเรื่องนั้นแล้วจึงตรัสเรียกภิกษุทั้งหลายมารับสั่งว่า

เรื่องฤาษี ๒ พี่น้อง

[๓๔๔] "ภิกษุทั้งหลาย เรื่องเคยมีมาแล้ว มีฤาษีพี่น้อง ๒ คน อาศัยอยู่ใกล้แม่น้ำคงคา ครั้งนั้น มณีกัณฐนาคราชขึ้นจากแม่น้ำคงคาเข้าไปหาฤาษีผู้น้องถึงที่อยู่ ครั้นถึงแล้วได้พักวงขนดหางล้อมรอบฤาษี ๗ รอบ แผ่พังพานใหญ่ปกเหนือศีรษะ ฤาษีผู้น้องกลับซูบผอม หมองคล้ำ ซีดเหลือง เส้นเอ็นขึ้นสะพรั่ง เพราะความหวาดกลัวนาคราช

ฤาษีผู้พี่เห็นฤาษีผู้น้องซูบผอม หมองคล้ำ ซีดเหลือง เส้นเอ็นขึ้นสะพรั่ง จึงถามว่า "เพราะเหตุไร เธอจึงซูบผอม หมองคล้ำ ซีดเหลือง เส้นเอ็นขึ้นสะพรั่ง"

ฤาษีผู้น้องตอบว่า "ที่นี้มีมณีกัณฐนาคราชขึ้นจากแม่น้ำคงคามาหากระผมแล้วพักวงขนดหางล้อมรอบกระผม ๗ รอบ แผ่พังพานใหญ่ปกเหนือศีรษะ เพราะความกลัวนาคราชนั้น กระผมจึงซูบผอม หมองคล้ำ ซีดเหลือง เส้นเอ็นขึ้นสะพรั่ง"

ฤาษีผู้พี่ถามว่า "เธอต้องการไม่ให้นาคราชมาหาใช่ไหม"

ฤาษีผู้น้องตอบว่า "กระผมต้องการไม่ให้นาคราชนั้นมาหา"

ฤาษีผู้พี่ถามว่า "เธอเห็นนาคราชมีอะไรบ้าง"

ฤาษีผู้น้องตอบว่า "กระผมเห็นแก้วมณีประดับที่คอ"

ฤาษีผู้พี่กล่าวว่า "ถ้าเช่นนั้น เธอจงกล่าวขอแก้วมณีนาคราชว่า ท่านจงให้แก้วมณีแก่อาตมาเถิด อาตมาอยากได้"

ภิกษุทั้งหลาย ครั้นมณีกัณฐนาคราชขึ้นจากแม่น้ำคงคาเข้าไปหาฤาษีผู้น้องถึงที่อยู่ พักอยู่ ณ ที่สมควร ฤาษีผู้น้องกล่าวว่า "ท่านจงให้แก้วมณีแก่อาตมา อาตมาอยากได้" นาคราชคิดว่า "ภิกษุขอแก้วมณี ภิกษุอยากได้แก้วมณี" แล้วรีบหลีกไปทันที

แม้ครั้งที่ ๒ มณีกัณฐกนาคราชขึ้นจากแม่น้ำคงคา เข้าไปหาฤาษีผู้น้อง ฯลฯ แม้ครั้งที่ ๓ ฤาษีผู้น้องกล่าวว่า "ท่านจงให้แก้วมณีแก่อาตมา อาตมาอยากได้"

ลำดับนั้น มณีกัณฐนาคราชกล่าวกับฤาษีผู้น้องเป็นคาถาว่า

"เพราะแก้วมณีดวงนี้เป็นเหตุ ทำให้ข้าวน้ำเกิดขึ้นแก่
ข้าพเจ้ามากมาย ข้าพเจ้าให้แก้วมณีท่านไม่ได้ ท่านเป็นคนขอ
เกินไป ข้าพเจ้าจะไม่มาอาศรมท่านอีกแล้ว ท่านขอแก้วมณีจนทำให้
ข้าพเจ้าหวาดกลัว เหมือนชายหนุ่มถือดาบคมที่ลับด้วยหินทำให้

ผู้อื่นสะดุ้งกลัว ข้าพเจ้าให้แก้วมณีท่านไม่ได้ ท่านเป็นคนขอเกินไป
ข้าพเจ้าจะไม่มาอาศรมท่านอีกแล้ว"[๑]

ภิกษุทั้งหลาย ครั้นแล้ว มณีกัณฐนาคราชจากไปพร้อมกับรำพึงว่า "ภิกษุขอแก้วมณี ภิกษุอยากได้แก้วมณี" ไปแล้วไม่หวนกลับมาอีกเลย ต่อมาฤาษีผู้น้องกลับซูบผอม หมองคล้ำ ซีดเหลือง เส้นเอ็นขึ้นสะพรั่งยิ่งกว่าแต่ก่อนเพราะไม่ได้พบนาคราชรูปงามน่าดู ฤาษีผู้พี่เห็นฤาษีผู้น้องซูบผอม ฯลฯ ถามว่า "เพราะเหตุไรเธอจึงซูบผอม หมองคล้ำ ซีดเหลือง เส้นเอ็นขึ้นสะพรั่งยิ่งกว่าแต่ก่อน" ฤาษีผู้น้องตอบว่า "กระผมซูบผอม ฯลฯ เพราะกระผมไม่เห็นนาคราชรูปงาม น่าดูนั้น"

ฤาษีผู้พี่กล่าวเป็นคาถาว่า

"บุคคลไม่ควรขอสิ่งที่รู้ว่าเป็นที่รักของเขา อนึ่งเพราะขอ
เกินไปย่อมเป็นที่เกลียดชัง นาคราชถูกฤาษีขอ แก้วมณี จึงไม่หวน
กลับมาให้ฤาษีเห็นอีกเลย"[๒]

ภิกษุทั้งหลาย การขอ การออกปากขอ ย่อมไม่เป็นที่พอใจแม้ของพวกสัตว์ดิรัจฉานเหล่านั้น ไม่จำต้องกล่าวถึงพวกมนุษย์เลย

เรื่องนกฝูงใหญ่

[๓๔๕] ภิกษุทั้งหลาย เรื่องเคยมีมาแล้ว ภิกษุรูปหนึ่งอยู่ในราวป่าแห่งหนึ่ง เชิงภูเขาหิมพานต์ ไม่ไกลจากที่นั้นมีหนองน้ำใหญ่ นกฝูงใหญ่เที่ยวหาอาหารที่หนองน้ำตลอดทั้งวัน พอตกเย็นก็เข้าไปอาศัยราวป่า ภิกษุนั้นรำคาญเสียงนกจึงเข้าไปหาเราถึงที่อยู่ กราบไหว้เราแล้วนั่งลง ณ ที่สมควร เราถามเธอว่า "ภิกษุ เธอยังสบายดีหรือ ยังพอเป็นอยู่ได้หรือ เธอเดินทางมาโดยไม่ลำบากหรือ เธอมาจากไหน"

ภิกษุนั้นกราบทูลว่า "สบายดี พระพุทธเจ้าข้า พอเป็นอยู่ได้ พระพุทธเจ้าข้า ข้าพระพุทธเจ้าเดินทางมาโดยไม่ลำบาก พระพุทธเจ้าข้า แถบภูเขาหิมพานต์มีราวป่าใหญ่ ไม่ไกลจากที่นั้น มีหนองน้ำใหญ่ นกฝูงใหญ่เที่ยวหาอาหารที่หนองน้ำตลอดทั้งวัน พอตกเย็นก็เข้าไปอาศัยราวป่า ข้าพระพุทธเจ้ารำคาญเสียงนกจึงหนีมาจากที่นั้น"

"เธอต้องการไม่ให้ฝูงนกมาใช่ไหม"

"ข้าพระองค์ ต้องการไม่ให้ฝูงนกมา พระพุทธเจ้าข้า"

"ถ้าอย่างนั้น เธอจงกลับไปยังราวป่า แล้วเวลาปฐมยามแห่งราตรี ประกาศขึ้น ๓ ครั้งว่า "นกที่อาศัยราวป่านี้มีเท่าใด จงฟังเรา เราต้องการขน จงให้ขนแก่เราตัวละ ๑ อัน" เวลามัชฌิมยามประกาศขึ้น ๓ ครั้งว่า "นกที่อาศัยราวป่านี้มีเท่าใด จงฟังเรา เราต้องการขน จงให้ขนแก่เราตัวละ ๑ อัน" เวลาปัจฉิมยามก็ประกาศขึ้น ๓ ครั้งว่า "นกที่อาศัยราวป่านี้มีเท่าใด จงฟังเรา เราต้องการขน จงให้ขนแก่เราตัวละ ๑ อัน"

---

[๑] ขุ.ชา. (ไทย) ๒๗/๗-๘/๑๔๔-๑๔๕, ขุ.ชา.อ. (บาลี) ๔/ - /๑๓-๑๗

[๒] ขุ.ชา. (ไทย) ๒๗/๙/๑๔๕, ขุ.ชา.อ. (บาลี) ๔/ - /๑๓-๑๗

ต่อมา ภิกษุนั้นกลับไปยังราวป่า เวลาปฐมยามแห่งราตรี ประกาศขึ้น ๓ ครั้งว่า “นกที่อาศัยราวป่านี้มีเท่าใด จงฟังเรา เราต้องการขน จงให้ขนแก่เราตัวละ ๑ อัน” เวลามัชฌิมยาม ฯลฯ ปัจฉิมยาม ก็ประกาศเช่นนั้น ๓ ครั้งว่า “นกที่อาศัยราวป่านี้มีเท่าใด จงฟังข้าพเจ้า ฯลฯ จงให้ขนแก่เราตัวละ ๑ อัน” ครั้นฝูงนกรู้ว่า “ภิกษุขอขน ภิกษุต้องการขน” ก็พากันบินหนีจากไปแล้วไม่หวนกลับมาอีกเลย

ภิกษุทั้งหลาย การขอ การออกปากขอ ย่อมไม่เป็นที่พอใจแม้ของพวกสัตว์ดิรัจฉานเหล่านั้น ไม่จำต้องกล่าวถึงพวกมนุษย์เลย

เรื่องรัฐบาลกุลบุตร

[๓๔๖] ภิกษุทั้งหลาย เรื่องเคยมีมาแล้ว บิดาของรัฐบาลกุลบุตร กล่าวเป็นคาถาว่า

“ลูกรัฐบาล คนจำนวนมากพากันมาขอพ่อทั้งที่พ่อก็ไม่รู้จัก ไฉนลูกจึงไม่ขอพ่อบ้างเล่า”

รัฐบาลกุลบุตรกล่าวตอบบิดาว่า

“คนขอย่อมไม่เป็นที่ชอบใจของผู้ถูกขอ คนถูกขอ เมื่อไม่ให้ก็ไม่เป็นที่ชอบใจของผู้ขอ เพราะฉะนั้น ลูกจึงไม่ขอพ่อ อย่าให้ลูกเป็นคนน่าชังของพ่อเลย”[๑]

ภิกษุทั้งหลาย รัฐบาลกุลบุตรยังกล่าวกับบิดาของตนอย่างนี้ ไม่จำต้องกล่าวถึงคนอื่นที่กล่าวกับคนอื่นเลย

[๓๔๗] ภิกษุทั้งหลาย ทรัพย์สมบัติของคฤหัสถ์รวบรวมไว้ได้ยาก เมื่อได้มาก็เก็บรักษาไว้ได้ยาก โมฆบุรุษทั้งหลาย เมื่อทรัพย์สมบัติที่พวกคฤหัสถ์รวบรวมไว้ได้ยาก ทั้งเมื่อได้มาแล้วก็เก็บรักษาไว้ได้ยากเช่นนี้ เธอทั้งหลายกลับเป็นผู้มากไปด้วยการขอ เป็นผู้มากไปด้วยการออกปากขอด้วยการกล่าวว่า “ท่านทั้งหลายจงให้คนงาน อุปกรณ์ก่อสร้างสำเร็จรูป โค เกวียน มีด ขวาน ผึ่ง จอบ สิ่ว เถาวัลย์ ไม้ไผ่ หญ้ามุงกระต่าย หญ้าแฝก หญ้าสามัญ ดินเหนียว” การกระทำอย่างนี้ มิได้ทำคนที่ยังไม่เลื่อมใสให้เลื่อมใส ฯลฯ” แล้วจึงรับสั่งให้ภิกษุทั้งหลายยกสิกขาบทนี้ขึ้นแสดง ดังนี้

พระบัญญัติ

[๓๔๘] **ก็ ภิกษุผู้จะสร้างกุฏีที่ไม่มีเจ้าของสร้างถวาย สร้างเป็นของส่วนตัว ด้วยการขอเอาเอง พึงสร้างให้ได้ขนาด ขนาดในการสร้างนั้น ดังนี้: ยาว ๑๒ คืบ กว้าง ๗ คืบ โดยคืบพระสุคต[๒] ต้องพาภิกษุทั้งหลายไปแสดงพื้นที่ให้ ภิกษุเหล่านั้นพึงแสดงพื้นที่ไม่มีอันตราย[๓] เป็นพื้นที่มี**

---

[๑] ขุ.ชา. (ไทย) ๒๗/๕๕/๓๐๑

[๒] คืบพระสุคต เป็นชื่อมาตราวัดขนาดสิ่งของที่ใช้ในครั้งพุทธกาล ๑ คืบพระสุคต เท่ากับ ๓ คืบของคนสัณฐานปานกลาง (วิ.อ. (บาลี) ๒/๓๔๘-๓๔๙/๖๑)

[๓] ในสังฆกรรม ภิกษุผู้ได้รับแต่งตั้งจากสงฆ์ จะต้องประกาศชื่อของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ทำ ในสิกขาบทนี้ ภิกษุชื่อนี้ระบุถึงบุคคลที่สงฆ์แต่งตั้งให้เป็นคนแสดงพื้นที่ ๒ รูป และภิกษุเจ้าของกุฏีที่จะสร้าง เวลาสวดประกาศใช้คำเต็ม (นามฉายา) ของภิกษุทั้ง ๓ รูปนี้ เช่น พุทฺธรกฺขิโต นาม ธมฺมรกฺขิโต นาม สงฺฆรกฺขิโต นาม คือ ภิกษุชื่อพุทธรักขิต... แม้ในสังฆกรรมอื่น ๆ เช่น การอุปสมบท การอยู่ปริวาส การประพฤติมานัต ก็พึงทราบตามนัยนี้แล ฯ (วิ.อ. (บาลี) ๒/๓๕๐/๖๓

บริเวณโดยรอบ ถ้าภิกษุสร้าง กุฏีด้วยการขอเอาเอง ในที่ที่มีอันตราย เป็นพื้นที่ไม่มีบริเวณโดยรอบ ไม่พาภิกษุทั้งหลายไปเพื่อแสดงพื้นที่ให้ หรือสร้างให้เกินขนาด เป็นสังฆาทิเสส๑

เรื่องภิกษุชาวเมืองอาฬวี จบ

สิกขาบทวิภังค์

[๓๔๙] ที่ชื่อว่า **การขอเอาเอง** คือ ขอคนงานบ้าง อุปกรณ์ก่อสร้างสำเร็จรูปบ้าง โคบ้าง เกวียนบ้าง มีดบ้าง ขวานบ้าง ผึ่งบ้าง จอบบ้าง สิ่วบ้าง เถาวัลย์บ้าง ไม้ไผ่บ้าง หญ้ามุงกระต่ายบ้าง หญ้าแฝกบ้าง หญ้าสามัญบ้าง ดินเหนียวบ้าง ด้วยตนเอง

ที่ชื่อว่า **กุฏี** ได้แก่ ที่อยู่ซึ่งโบกฉาบภายในหรือภายนอกหรือโบกฉาบทั้งภายในภายนอก

คำว่า **สร้าง** คือ สร้างเองหรือใช้คนอื่นสร้าง

คำว่า **ที่ไม่มีเจ้าของสร้างถวาย** คือ ไม่มีใครอื่น ไม่ว่าจะเป็นหญิงหรือชาย คฤหัสถ์หรือบรรพชิต เป็นเจ้าของสร้างถวาย

คำว่า **สร้างเป็นของส่วนตัว** คือ เพื่อประโยชน์ตน

คำว่า **พึงสร้างให้ได้ขนาด ขนาดในการสร้างนั้น** ดังนี้ : ยาว ๑๒ คืบ โดยคืบพระสุคต คือ วัดด้านนอกกุฏี

คำว่า **กว้าง ๗ คืบ** คือ วัดด้านในฝาผนัง

คำว่า **ต้องพาภิกษุทั้งหลายไปแสดงพื้นที่ให้** อธิบายว่า ภิกษุผู้จะสร้างกุฏีนั้น พึงให้แผ้วถางพื้นที่สร้างกุฏี แล้วเข้าไปหาสงฆ์ ห่มผ้าเฉวียงบ่า กราบเท้าภิกษุผู้แก่พรรษากว่า นั่งกระโหย่ง ประนมมือกล่าวอย่างนี้ว่า “ท่านผู้เจริญ กระผมต้องการสร้างกุฏีที่ไม่มีเจ้าของสร้างถวาย สร้างเป็นของส่วนตัว ด้วยการขอเอาเอง กระผมขอให้สงฆ์ตรวจดูพื้นที่สร้างกุฏี ขอรับ” พึงกล่าวขอภิกษุทั้งหลายดังนี้เป็นครั้งที่ ๒ พึงกล่าวขอภิกษุทั้งหลายดังนี้เป็นครั้งที่ ๓ ถ้าสงฆ์ทั้งปวงสามารถไปตรวจดูพื้นที่สร้างกุฏีได้ ก็ต้องไปตรวจดูด้วยกันทุกรูป ถ้าสงฆ์ไม่สามารถจะไปตรวจดูพื้นที่สร้างกุฏีได้หมดทุกรูป ก็ต้องขอพวกภิกษุที่ฉลาดสามารถรู้จักพื้นที่ว่า เป็นพื้นที่มีอันตราย เป็นพื้นที่ไม่มีอันตราย เป็นพื้นที่มีบริเวณโดยรอบ เป็นพื้นที่ไม่มีบริเวณโดยรอบ แล้วแต่งตั้ง

วิธีแต่งตั้ง และกรรมวาจาแต่งตั้ง

ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์พึงแต่งตั้งอย่างนี้ คือ ภิกษุผู้ฉลาดสามารถ พึงประกาศให้สงฆ์ทราบว่า

[๓๕๐] “ท่านผู้เจริญ ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ภิกษุชื่อนี้ต้องการจะสร้างกุฏีที่ไม่มีเจ้าของสร้างถวาย สร้างเป็นของส่วนตัว ด้วยการขอเอาเอง ภิกษุนั้นขอให้สงฆ์ตรวจดูพื้นที่สร้างกุฏี ถ้าสงฆ์พร้อมกันแล้วพึงแต่งตั้งภิกษุชื่อนี้และชื่อนี้ให้ตรวจดูพื้นที่สร้างกุฏีให้แก่ภิกษุชื่อนี้ นี่เป็นญัตติ

---

๑ **เป็นสังฆาทิเสส ๒ กรณี คือ (๑) ไม่พาสงฆ์ไปแสดงพื้นที่ (๒) สร้างเกินขนาด เป็นทุกกฏ ๒ กรณี คือ (๑) ที่มีอันตราย (๒) ไม่มีบริเวณโดยรอบ**

ท่านผู้เจริญ ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ภิกษุชื่อนี้ต้องการจะสร้างกุฏีที่ไม่มีเจ้าของสร้างถวาย สร้างเป็นของส่วนตัว ด้วยการขอเอาเอง ภิกษุนั้นขอให้สงฆ์ตรวจดูพื้นที่สร้างกุฏี สงฆ์แต่งตั้งภิกษุชื่อนี้และชื่อนี้ให้ตรวจดูพื้นที่สร้างกุฏีให้แก่ภิกษุชื่อนี้ ท่านรูปใดเห็นด้วยกับการแต่งตั้งภิกษุชื่อนี้และชื่อนี้ให้ตรวจดูพื้นที่สร้างกุฏีให้แก่ภิกษุชื่อนี้ ท่านรูปนั้นพึงนิ่ง ท่านรูปใดไม่เห็นด้วย ท่านรูปนั้นพึงทักท้วง

ภิกษุชื่อนี้และชื่อนี้ สงฆ์แต่งตั้งให้ตรวจดูพื้นที่สร้างกุฏีให้แก่ภิกษุชื่อนี้ สงฆ์เห็นด้วย เพราะฉะนั้นจึงนิ่ง ข้าพเจ้าขอถือความนิ่งนั้นเป็นมติอย่างนี้”

วิธีแสดงพื้นที่

[๓๕๑] ภิกษุทั้งหลายที่ได้รับแต่งตั้งเหล่านั้น ต้องไปที่นั้นแล้วพึงตรวจดูพื้นที่สร้างกุฏี ให้รู้ว่า เป็นพื้นที่มีอันตรายเป็นพื้นที่ไม่มีอันตราย เป็นพื้นที่มีบริเวณโดยรอบ เป็นพื้นที่ไม่มีบริเวณโดยรอบ ถ้าเป็นพื้นที่มีอันตรายทั้งไม่มีบริเวณโดยรอบ พึงบอกภิกษุรูปนั้นว่า “อย่าสร้างในที่นี้” ถ้าเป็นพื้นที่ไม่มีอันตรายทั้งมีบริเวณโดยรอบพึงบอกสงฆ์ว่า “เป็นพื้นที่ไม่มีอันตราย ทั้งมีบริเวณโดยรอบ” ภิกษุผู้จะสร้างกุฏีนั้นพึงเข้าไปหาสงฆ์ ห่มผ้าเฉวียงบ่า กราบเท้าภิกษุผู้มีพรรษาแก่กว่า นั่งกระโหย่งประนมมือกล่าวอย่างนี้ว่า “ท่านผู้เจริญ กระผมต้องการสร้างกุฏีที่ไม่มีเจ้าของสร้างถวาย สร้างเป็นของส่วนตัวด้วยการขอเอาเอง กระผมขอให้สงฆ์แสดงพื้นที่สร้างกุฏี” พึงกล่าวขอภิกษุทั้งหลายดังนี้เป็นครั้งที่ ๒ พึงกล่าวขอภิกษุทั้งหลายดังนี้เป็นครั้งที่ ๓

กรรมวาจาขอให้สงฆ์แสดงพื้นที่สร้างกุฏี

ภิกษุผู้ฉลาดสามารถพึงประกาศให้สงฆ์ทราบ ดังนี้

[๓๕๒] “ท่านผู้เจริญ ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ภิกษุชื่อนี้ต้องการจะสร้างกุฏีที่ไม่มีเจ้าของสร้างถวาย สร้างเป็นของส่วนตัว ด้วยการขอเอาเอง ภิกษุนั้นขอให้สงฆ์ แสดงพื้นที่สร้างกุฏี ถ้าสงฆ์พร้อมกันแล้ว พึงไปแสดงพื้นที่สร้างกุฏีให้แก่ภิกษุชื่อนี้ นี่เป็นญัตติ

ท่านผู้เจริญ ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ภิกษุชื่อนี้ต้องการจะสร้างกุฏีที่ไม่มีเจ้าของสร้างถวาย สร้างเป็นของส่วนตัว ด้วยการขอเอาเอง ภิกษุนั้นขอให้สงฆ์แสดงพื้นที่ สร้างกุฏี สงฆ์แสดงพื้นที่สร้างกุฏีให้แก่ภิกษุชื่อนี้ ท่านรูปใดเห็นด้วยกับการแสดงพื้นที่สร้างกุฏีให้แก่ภิกษุชื่อนี้ ท่านรูปนั้นพึงนิ่ง ท่านรูปใดไม่เห็นด้วย ท่านรูปนั้นพึงทักท้วง

พื้นที่สร้างกุฏี สงฆ์แสดงให้แก่ภิกษุชื่อนี้แล้ว สงฆ์เห็นด้วย เพราะฉะนั้นจึงนิ่ง ข้าพเจ้าขอถือเอาความนิ่งนั้นเป็นมติอย่างนี้”

[๓๕๓] ที่ชื่อว่า **เป็นพื้นที่มีอันตราย** คือ เป็นที่อยู่ของมด เป็นที่อยู่ของปลวก เป็นที่อยู่ของหนู เป็นที่อยู่ของงู เป็นที่อยู่ของแมลงป่อง เป็นที่อยู่ของตะขาบ เป็นที่อยู่ของช้าง เป็นที่อยู่ของม้า เป็นที่อยู่ของราชสีห์ เป็นที่อยู่ของเสือโคร่ง เป็นที่อยู่ของเสือเหลือง เป็นที่อยู่ของหมี เป็นที่อยู่ของสุนัขป่า หรือเป็นที่อยู่ของสัตว์ ดิรัจฉานบางเหล่า อยู่ใกล้นา อยู่ใกล้สวน อยู่ใกล้ตะแลงแกง อยู่ใกล้ที่ทรมานนักโทษ อยู่ใกล้

สุสาน อยู่ใกล้อุทยาน อยู่ใกล้ที่หลวง อยู่ใกล้โรงช้าง อยู่ใกล้โรงม้า อยู่ใกล้เรือนจำ อยู่ใกล้โรงสุรา อยู่ใกล้ร้านขายเนื้อ อยู่ใกล้ถนน อยู่ใกล้ทางสี่แยก อยู่ใกล้ ที่ประชุม หรืออยู่ใกล้ทางเดิน นี่ชื่อว่า พื้นที่มีอันตราย

ที่ชื่อว่า **เป็นพื้นที่ไม่มีบริเวณโดยรอบ** คือ เกวียนที่เขาเทียมวัวตามปกติไม่สามารถวนไปได้ บันไดไม่สามารถจะทอดเวียนไปได้โดยรอบ นี่ชื่อว่า พื้นที่ไม่มีบริเวณโดยรอบ

ที่ชื่อว่า **เป็นพื้นที่ไม่มีอันตราย** คือ ไม่ใช่ที่อยู่ของมด ไม่ใช่ที่อยู่ของปลวก ไม่ใช่ที่อยู่ของหนู ไม่ใช่ที่อยู่ของงู ไม่ใช่ที่อยู่ของแมลงป่อง ไม่ใช่ที่อยู่ของตะขาบ ฯลฯ ไม่ใกล้ทางเดิน นี่ชื่อว่า พื้นที่ไม่มีอันตราย

ที่ชื่อว่า **เป็นพื้นที่มีบริเวณโดยรอบ** คือ เกวียนที่เขาเทียมวัวตามปกติสามารถวนไปได้ บันไดสามารถทอดเวียนไปได้โดยรอบ นี่ชื่อว่า พื้นที่มีบริเวณโดยรอบ

ที่ชื่อว่า **การขอเอาเอง** อธิบายว่า ขอคนงาน อุปกรณ์ก่อสร้างสำเร็จรูป ฯลฯ ดินเหนียว

ที่ชื่อว่า **กุฏี** ได้แก่ ที่อยู่ซึ่งโบกฉาบเฉพาะภายในหรือภายนอก หรือโบกฉาบทั้งภายในภายนอก

คำว่า **สร้าง** คือ สร้างเองหรือใช้คนอื่นสร้าง

คำว่า **ไม่พาภิกษุทั้งหลายไปแสดงพื้นที่ให้ หรือสร้างให้เกินขนาด** ความว่า ไม่ขอให้สงฆ์แสดงพื้นที่สร้างกุฏีด้วยญัตติทุติยกรรมวาจาก่อน สร้างเองหรือใช้คนอื่นสร้างเกินกำหนดแม้เพียงเส้นผมเดียว จะยาวหรือกว้าง ต้องอาบัติทุกกฏ เพราะความพยายามแต่ละครั้ง ยังเหลืออิฐอีกก้อนหนึ่งจึงจะเสร็จ ต้องอาบัติถุลลัจจัย อิฐก้อนสุดท้ายเสร็จแล้ว ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

คำว่า **เป็นสังฆาทิเสส** ความว่า สำหรับอาบัตินั้น สงฆ์เท่านั้นให้ปริวาส ฯลฯ เพราะเหตุนั้น จึงตรัสเรียกว่า “เป็นสังฆาทิเสส”

บทภาชนีย์

สงฆ์ไม่ได้แสดงพื้นที่ให้

[๓๕๔] ภิกษุสร้างกุฏีที่สงฆ์ไม่ได้แสดงพื้นที่ให้ เป็นพื้นที่มีอันตราย เป็นพื้นที่ไม่มีบริเวณโดยรอบ ต้องอาบัติทุกกฏ ๒ ตัว กับอาบัติสังฆาทิเสส ๑ ตัว

ภิกษุสร้างกุฏีที่สงฆ์ไม่ได้แสดงพื้นที่ให้ เป็นพื้นที่มีอันตราย เป็นพื้นที่มีบริเวณโดยรอบ ต้องอาบัติทุกกฏกับอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุสร้างกุฏีที่สงฆ์ไม่ได้แสดงพื้นที่ให้ เป็นพื้นที่ไม่มีอันตราย เป็นพื้นที่ไม่มีบริเวณโดยรอบ ต้องอาบัติทุกกฏกับอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุสร้างกุฏีที่สงฆ์ไม่ได้แสดงพื้นที่ให้ เป็นพื้นที่ไม่มีอันตราย เป็นพื้นที่มีบริเวณโดยรอบ ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

สงฆ์แสดงพื้นที่ให้

[๓๕๕] ภิกษุสร้างกุฏีที่สงฆ์แสดงพื้นที่ให้ เป็นพื้นที่มีอันตราย เป็นพื้นที่ไม่มีบริเวณโดยรอบ ต้องอาบัติทุกกฏ ๒ ตัว

ภิกษุสร้างกุฎีที่สงฆ์แสดงพื้นที่ให้ เป็นพื้นที่มีอันตราย เป็นพื้นที่มีบริเวณโดยรอบ ต้องอาบัติทุกกฏ

ภิกษุสร้างกุฎีที่สงฆ์แสดงพื้นที่ให้ เป็นพื้นที่ไม่มีอันตราย เป็นพื้นที่ไม่มีบริเวณโดยรอบ ต้องอาบัติทุกกฏ

ภิกษุสร้างกุฎีที่สงฆ์แสดงพื้นที่ให้ เป็นพื้นที่ไม่มีอันตราย เป็นพื้นที่มีบริเวณโดยรอบ ไม่ต้องอาบัติ

สร้างเกินขนาด

ภิกษุสร้างกุฎีเกินขนาด เป็นพื้นที่มีอันตราย เป็นพื้นที่ไม่มีบริเวณโดยรอบ ต้องอาบัติทุกกฏ ๒ ตัว กับอาบัติสังฆาทิเสส ๑ ตัว

ภิกษุสร้างกุฎีเกินขนาด เป็นพื้นที่มีอันตราย เป็นพื้นที่มีบริเวณโดยรอบ ต้องอาบัติทุกกฏ กับอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุสร้างกุฎีเกินขนาด เป็นพื้นที่ไม่มีอันตราย เป็นพื้นที่ไม่มีบริเวณโดยรอบ ต้องอาบัติทุกกฏกับอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุสร้างกุฎีเกินขนาด เป็นพื้นที่ไม่มีอันตราย เป็นพื้นที่มีบริเวณโดยรอบ ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

สร้างได้ขนาด

ภิกษุสร้างกุฎีได้ขนาด เป็นพื้นที่มีอันตราย เป็นพื้นที่ไม่มีบริเวณโดยรอบ ต้องอาบัติทุกกฏ ๒ ตัว

ภิกษุสร้างกุฎีได้ขนาด เป็นพื้นที่มีอันตราย เป็นพื้นที่มีบริเวณโดยรอบ ต้องอาบัติทุกกฏ

ภิกษุสร้างกุฎีได้ขนาด เป็นพื้นที่ไม่มีอันตราย เป็นพื้นที่ไม่มีบริเวณโดยรอบ ต้องอาบัติทุกกฏ

ภิกษุสร้างกุฎีได้ขนาด เป็นพื้นที่ไม่มีอันตราย เป็นพื้นที่มีบริเวณโดยรอบ ไม่ต้องอาบัติ

สงฆ์ไม่ได้แสดงพื้นที่ให้ สร้างเกินขนาด

ภิกษุสร้างกุฎีที่สงฆ์ไม่ได้แสดงพื้นที่ให้ สร้างเกินขนาด เป็นพื้นที่มีอันตราย เป็นพื้นที่ไม่มีบริเวณโดยรอบ ต้องอาบัติทุกกฏ ๒ ตัวกับอาบัติสังฆาทิเสส ๒ ตัว

ภิกษุสร้างกุฎีที่สงฆ์ไม่ได้แสดงพื้นที่ให้ สร้างเกินขนาด เป็นพื้นที่มีอันตราย เป็นพื้นที่มีบริเวณโดยรอบ ต้องอาบัติทุกกฏ ๑ ตัวกับอาบัติสังฆาทิเสส ๒ ตัว

ภิกษุสร้างกุฎีที่สงฆ์ไม่ได้แสดงพื้นที่ให้ สร้างเกินขนาด เป็นพื้นที่ไม่มีอันตราย เป็นพื้นที่ไม่มีบริเวณโดยรอบ ต้องอาบัติทุกกฏ ๑ ตัวกับอาบัติสังฆาทิเสส ๒ ตัว

ภิกษุสร้างกุฎีที่สงฆ์ไม่ได้แสดงพื้นที่ให้ สร้างเกินขนาด เป็นพื้นที่ไม่มีอันตราย เป็นพื้นที่มีบริเวณโดยรอบ ต้องอาบัติสังฆาทิเสส ๒ ตัว

สงฆ์แสดงพื้นที่ให้ สร้างได้ขนาด

ภิกษุสร้างกุฎีที่สงฆ์แสดงพื้นที่ให้ สร้างได้ขนาด เป็นพื้นที่มีอันตราย เป็นพื้นที่ไม่มีบริเวณโดยรอบ ต้องอาบัติทุกกฏ ๒ ตัว

ภิกษุสร้างกุฎีที่สงฆ์แสดงพื้นที่ให้ สร้างได้ขนาด เป็นพื้นที่มีอันตราย เป็นพื้นที่มีบริเวณโดยรอบ ต้องอาบัติทุกกฏ

ภิกษุสร้างกุฏีที่สงฆ์แสดงพื้นที่ให้ สร้างได้ขนาด เป็นพื้นที่ไม่มีอันตราย เป็นพื้นที่ไม่มีบริเวณโดยรอบ ต้องอาบัติทุกกฏ

ภิกษุสร้างกุฏีที่สงฆ์แสดงพื้นที่ให้ สร้างได้ขนาด เป็นพื้นที่ไม่มีอันตราย เป็นพื้นที่มีบริเวณโดยรอบ ไม่ต้องอาบัติ

สั่งสร้างกุฏีที่สงฆ์ไม่ได้แสดงพื้นที่ให้

[๓๕๖] ภิกษุสั่งว่า “จงสร้างกุฏีให้เรา” ผู้รับคำสั่งสร้างกุฏีที่สงฆ์ไม่ได้แสดงพื้นที่ให้ เป็นพื้นที่มีอันตราย เป็นพื้นที่ไม่มีบริเวณโดยรอบ ต้องอาบัติทุกกฏ ๒ ตัวกับอาบัติสังฆาทิเสส ๑ ตัว ฯลฯ เป็นพื้นที่มีอันตราย เป็นพื้นที่มีบริเวณโดยรอบ ต้องอาบัติทุกกฏกับอาบัติสังฆาทิเสส ฯลฯ เป็นพื้นที่ไม่มีอันตราย เป็นพื้นที่ไม่มีบริเวณโดยรอบ ต้องอาบัติทุกกฏกับอาบัติสังฆาทิเสส ฯลฯ เป็นพื้นที่ไม่มีอันตราย เป็นพื้นที่มีบริเวณโดยรอบ ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

สั่งสร้างกุฏีที่สงฆ์แสดงพื้นที่ให้

ภิกษุสั่งว่า “จงสร้างกุฏีให้เรา” ผู้รับคำสั่งสร้างกุฏีที่สงฆ์แสดงพื้นที่ให้ เป็นพื้นที่มีอันตราย เป็นพื้นที่ไม่มีบริเวณโดยรอบ ต้องอาบัติทุกกฏ ๒ ตัว ฯลฯ เป็น พื้นที่มีอันตราย เป็นพื้นที่มีบริเวณโดยรอบ ต้องอาบัติทุกกฏ ฯลฯ เป็นพื้นที่ไม่มี อันตราย เป็นพื้นที่ไม่มีบริเวณโดยรอบ ต้องอาบัติทุกกฏ ฯลฯ เป็นพื้นที่ไม่มีอันตราย เป็นพื้นที่มีบริเวณโดยรอบ ไม่ต้องอาบัติ

สั่งสร้างกุฏี เขาสร้างเกินขนาด

ภิกษุสั่งว่า “จงสร้างกุฏีให้เรา” ผู้รับคำสั่งสร้างกุฏีเกินขนาด เป็นพื้นที่มีอันตราย เป็นพื้นที่ไม่มีบริเวณโดยรอบ ต้องอาบัติทุกกฏ ๒ ตัว กับอาบัติสังฆาทิเสส ๑ ตัว ฯลฯ เป็นพื้นที่มีอันตราย เป็นพื้นที่มีบริเวณโดยรอบ ต้องอาบัติทุกกฏกับอาบัติสังฆาทิเสส ฯลฯ เป็นพื้นที่ไม่มีอันตราย เป็นพื้นที่ไม่มีบริเวณโดยรอบ ต้องอาบัติทุกกฏกับสังฆาทิเสส ฯลฯ เป็นพื้นที่ไม่มีอันตราย เป็นพื้นที่มีบริเวณโดยรอบ ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

สั่งสร้างกุฏี เขาสร้างได้ขนาด

ภิกษุสั่งว่า “จงสร้างกุฏีให้เรา” ผู้รับคำสั่งสร้างกุฏีได้ขนาด เป็นพื้นที่มีอันตราย เป็นพื้นที่ไม่มีบริเวณโดยรอบ ต้องอาบัติทุกกฏ ๒ ตัว ฯลฯ เป็นพื้นที่มีอันตราย เป็นพื้นที่มีบริเวณโดยรอบ ต้องอาบัติทุกกฏ ฯลฯ เป็นพื้นที่ไม่มีอันตราย เป็นพื้นที่ไม่มีบริเวณโดยรอบ ต้องอาบัติทุกกฏ ฯลฯ เป็นพื้นที่ไม่มีอันตราย เป็นพื้นที่มีบริเวณโดยรอบ ไม่ต้องอาบัติ

สั่งสร้างกุฏีที่สงฆ์ไม่ได้แสดงพื้นที่ให้ เขาสร้างเกินขนาด

ภิกษุสั่งว่า “จงสร้างกุฏีให้เรา” ผู้รับคำสั่งสร้างกุฏีที่สงฆ์ไม่ได้แสดงพื้นที่ให้ สร้างเกินขนาด เป็นพื้นที่มีอันตราย เป็นพื้นที่ไม่มีบริเวณโดยรอบ ต้องอาบัติทุกกฏ ๒ ตัวกับอาบัติสังฆาทิเสส ๒ ตัว ฯลฯ เป็นพื้นที่มีอันตราย เป็นพื้นที่มีบริเวณโดยรอบ ต้องอาบัติทุกกฏ ๑ ตัวกับอาบัติสังฆาทิเสส ๒ ตัว ฯลฯ เป็นพื้นที่ไม่มีอันตราย เป็นพื้นที่ไม่มีบริเวณโดยรอบ ต้องอาบัติทุกกฏ ๑ ตัวกับอาบัติสังฆาทิเสส ๒ ตัว ฯลฯ เป็นพื้นที่ไม่มีอันตราย เป็นพื้นที่มีบริเวณโดยรอบ ต้องอาบัติสังฆาทิเสส ๒ ตัว

สั่งสร้างกุฏีที่สงฆ์แสดงพื้นที่ให้ เขาสร้างได้ขนาด

ภิกษุสั่งว่า “จงสร้างกุฏีให้เรา” ผู้รับคำสั่งสร้างกุฏีที่สงฆ์แสดงพื้นที่ให้ สร้างได้ขนาด เป็นพื้นที่มีอันตราย เป็นพื้นที่ไม่มีบริเวณโดยรอบ ต้องอาบัติทุกกฏ ๒ ตัว ฯลฯ เป็นพื้นที่มีอันตราย เป็นพื้นที่มีบริเวณโดยรอบ ต้องอาบัติทุกกฏ ฯลฯ เป็นพื้นที่ไม่มีอันตราย เป็นพื้นที่ไม่มีบริเวณโดยรอบ ต้องอาบัติทุกกฏ ฯลฯ เป็นพื้นที่ไม่มีอันตราย เป็นพื้นที่มีบริเวณโดยรอบ ไม่ต้องอาบัติ

หลีกไปไม่ได้สั่ง สงฆ์ไม่ได้แสดงพื้นที่ให้

[๓๕๗] ภิกษุสั่งว่า “จงสร้างกุฏีให้เรา” แล้วหลีกไป แต่ไม่ได้สั่งว่า “กุฏีนั้นสงฆ์ต้องแสดงพื้นที่ให้ ต้องเป็นพื้นที่ไม่มีอันตรายและต้องเป็นพื้นที่มีบริเวณโดยรอบ” ผู้รับคำสั่งสร้างกุฏีที่สงฆ์ไม่ได้แสดงพื้นที่ให้ เป็นพื้นที่มีอันตราย เป็นพื้นที่ไม่มีบริเวณโดยรอบ ต้องอาบัติทุกกฏ ๒ ตัวกับอาบัติสังฆาทิเสส ๑ ตัว ฯลฯ เป็นพื้นที่มีอันตราย เป็นพื้นที่มีบริเวณโดยรอบ ต้องอาบัติทุกกฏกับอาบัติสังฆาทิเสส ฯลฯ เป็นพื้นที่ไม่มีอันตราย เป็นพื้นที่ไม่มีบริเวณโดยรอบ ต้องอาบัติทุกกฏกับอาบัติสังฆาทิเสส ฯลฯ เป็นพื้นที่ไม่มีอันตราย เป็นพื้นที่มีบริเวณโดยรอบ ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

หลีกไปไม่ได้สั่ง สงฆ์แสดงพื้นที่ให้

ภิกษุสั่งว่า “จงสร้างกุฏีให้เรา” แล้วหลีกไป แต่ไม่ได้สั่งว่า “กุฏีนั้นสงฆ์ต้องแสดงพื้นที่ให้ ต้องเป็นพื้นที่ไม่มีอันตรายและต้องเป็นพื้นที่มีบริเวณโดยรอบ” ผู้รับคำสั่งสร้างกุฏีที่สงฆ์แสดงพื้นที่ให้ เป็นพื้นที่มีอันตราย เป็นพื้นที่ไม่มีบริเวณโดยรอบ ต้องอาบัติทุกกฏ ๒ ตัว ฯลฯ เป็นพื้นที่มีอันตราย เป็นพื้นที่มีบริเวณโดยรอบ ต้องอาบัติทุกกฏ ฯลฯ เป็นพื้นที่ไม่มีอันตราย เป็นพื้นที่ไม่มีบริเวณโดยรอบ ต้องอาบัติทุกกฏ ฯลฯ เป็นพื้นที่ไม่มีอันตราย เป็นพื้นที่มีบริเวณโดยรอบ ไม่ต้องอาบัติ

หลีกไปไม่ได้สั่ง เขาสร้างเกินขนาด

ภิกษุสั่งว่า “จงสร้างกุฏีให้เรา” แล้วหลีกไป แต่ไม่ได้สั่งว่า “กุฏีนั้นต้องได้ขนาด ต้องเป็นพื้นที่ไม่มีอันตรายและต้องเป็นพื้นที่มีบริเวณโดยรอบ” ผู้รับคำสั่งสร้างกุฏีให้เกินขนาด เป็นพื้นที่มีอันตราย เป็นพื้นที่ไม่มีบริเวณโดยรอบ ต้องอาบัติ ทุกกฏ ๒ ตัวกับอาบัติสังฆาทิเสส ๑ ตัว ฯลฯ เป็นพื้นที่มีอันตราย เป็นพื้นที่มีบริเวณโดยรอบ ต้องอาบัติทุกกฏกับอาบัติสังฆาทิเสส ฯลฯ เป็นพื้นที่ไม่มีอันตราย เป็นพื้นที่ไม่มีบริเวณ

โดยรอบ ต้องอาบัติทุกกฏกับอาบัติสังฆาทิเสส ฯลฯ เป็นพื้นที่ไม่มีอันตราย เป็นพื้นที่มีบริเวณโดยรอบ ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

หลีกไปไม่ได้สั่ง เขาสร้างได้ขนาด

ภิกษุสั่งว่า “จงสร้างกุฏีให้เรา” แล้วหลีกไป แต่ไม่ได้สั่งว่า “กุฏีนั้นต้องสร้างได้ขนาด ต้องเป็นพื้นที่ไม่มีอันตรายและต้องมีบริเวณโดยรอบ” ผู้รับคำสั่งสร้างกุฏีได้ขนาด เป็นพื้นที่มีอันตราย เป็นพื้นที่ไม่มีบริเวณโดยรอบ ต้องอาบัติทุกกฏ ๒ ตัว ฯลฯ เป็นพื้นที่มีอันตราย เป็นพื้นที่มีบริเวณโดยรอบ ต้องอาบัติทุกกฏ ฯลฯ เป็นพื้นที่ไม่มีอันตราย เป็นพื้นที่ไม่มีบริเวณโดยรอบ ต้องอาบัติทุกกฏ ฯลฯ เป็นพื้นที่ไม่มีอันตราย เป็นพื้นที่มีบริเวณโดยรอบ ไม่ต้องอาบัติ

หลีกไปไม่ได้สั่ง สงฆ์ไม่ได้แสดงพื้นที่ให้ เขาสร้างเกินขนาด

ภิกษุสั่งว่า “จงสร้างกุฏีให้เรา” แล้วหลีกไป แต่ไม่ได้สั่งว่า “กุฏีนั้นสงฆ์ต้องแสดงพื้นที่ให้ ต้องสร้างให้ได้ขนาด ต้องเป็นพื้นที่ไม่มีอันตรายและต้องมีบริเวณโดยรอบ” ผู้รับคำสั่งสร้างกุฏีที่สงฆ์ไม่ได้แสดงพื้นที่ให้ สร้างเกินขนาด เป็นพื้นที่มีอันตราย เป็นพื้นที่ไม่มีบริเวณโดยรอบ ต้องอาบัติทุกกฏ ๒ ตัวกับอาบัติสังฆาทิเสส ๒ ตัว ฯลฯ เป็นพื้นที่มีอันตราย เป็นพื้นที่มีบริเวณโดยรอบ ต้องอาบัติทุกกฏ ๑ ตัวกับอาบัติสังฆาทิเสส ๒ ตัว ฯลฯ เป็นพื้นที่ไม่มีอันตราย เป็นพื้นที่ไม่มีบริเวณโดยรอบ ต้องอาบัติทุกกฏ ๑ ตัวกับอาบัติสังฆาทิเสส ๒ ตัว ฯลฯ เป็นพื้นที่ไม่มีอันตราย เป็นพื้นที่มีบริเวณโดยรอบ ต้องอาบัติสังฆาทิเสส ๒ ตัว

หลีกไปไม่ได้สั่ง สงฆ์แสดงพื้นที่ให้ เขาสร้างได้ขนาด

ภิกษุสั่งว่า “จงสร้างกุฏีให้เรา” แล้วหลีกไปแต่ไม่ได้สั่งว่า “กุฏีนั้นสงฆ์ต้องแสดงพื้นที่ให้ ต้องสร้างให้ได้ขนาด ต้องเป็นพื้นที่ไม่มีอันตรายและต้องมีบริเวณโดยรอบ” ผู้รับคำสั่งสร้างกุฏีที่สงฆ์แสดงพื้นที่ให้สร้างได้ขนาด เป็นพื้นที่มีอันตราย เป็นพื้นที่ไม่มีบริเวณโดยรอบ ต้องอาบัติทุกกฏ ๒ ตัว ฯลฯ เป็นพื้นที่มีอันตราย เป็นพื้นที่มีบริเวณโดยรอบ ต้องอาบัติทุกกฏ ฯลฯ เป็นพื้นที่ไม่มีอันตราย เป็นพื้นที่ไม่มีบริเวณโดยรอบ ต้องอาบัติทุกกฏ ฯลฯ เป็นพื้นที่ไม่มีอันตราย เป็นพื้นที่มีบริเวณโดยรอบ ไม่ต้องอาบัติ

สร้างผิดคำสั่ง สงฆ์ไม่ได้แสดงพื้นที่ให้

[๓๕๘] ภิกษุสั่งว่า “จงสร้างกุฏีให้เรา” แล้วหลีกไปแต่ได้สั่งว่า “กุฏีนั้นสงฆ์ต้องแสดงพื้นที่ให้ ต้องเป็นพื้นที่ไม่มีอันตรายและต้องมีบริเวณโดยรอบ” ผู้รับคำสั่งสร้างกุฏีที่สงฆ์ไม่ได้แสดงพื้นที่ให้ เป็นพื้นที่มีอันตราย เป็นพื้นที่ไม่มีบริเวณโดยรอบ ภิกษุนั้นทราบข่าวว่า “เขาสร้างกุฏีที่สงฆ์ไม่ได้แสดงพื้นที่ให้เรา เป็นพื้นที่มีอันตราย เป็นพื้นที่ไม่มีบริเวณโดยรอบ” ภิกษุนั้นพึงไปเองหรือส่งทูตไปบอกว่า “กุฏีนั้นสงฆ์ต้องแสดงพื้นที่ให้ ต้องเป็นพื้นที่ไม่มีอันตรายและต้องมีบริเวณโดยรอบ” ถ้าเธอไม่ไปเอง หรือไม่ส่งทูตไปบอก ต้องอาบัติทุกกฏ

ภิกษุสั่งว่า “จงสร้างกุฏีให้เรา” แล้วหลีกไปและได้สั่งว่า “กุฏีนั้นสงฆ์ต้องแสดงพื้นที่ให้ ต้องเป็นพื้นที่ไม่มีอันตรายและต้องมีบริเวณโดยรอบ” ผู้รับคำสั่งสร้างกุฏีที่สงฆ์ไม่ได้แสดงพื้นที่ให้ เป็นพื้นที่มีอันตราย เป็นพื้นที่มีบริเวณโดยรอบ ภิกษุนั้นทราบข่าวว่า “เขาสร้างกุฏีที่สงฆ์ไม่ได้แสดงพื้นที่ให้เรา เป็นพื้นที่มีอันตราย เป็นพื้นที่มีบริเวณโดยรอบ” ภิกษุนั้นพึงไปเองหรือส่งทูตไปบอกว่า “สงฆ์ต้องแสดงพื้นที่ให้และต้องเป็นพื้นที่ไม่มีอันตราย” ถ้าเธอไม่ไปเองหรือไม่ส่งทูตไปบอก ต้องอาบัติทุกกฏ

ภิกษุสั่งว่า “จงสร้างกุฏีให้เรา” แล้วหลีกไปแต่ได้สั่งว่า “กุฏีนั้นสงฆ์ต้องแสดงพื้นที่ให้ ต้องเป็นพื้นที่ไม่มีอันตรายและต้องมีบริเวณโดยรอบ” ผู้รับคำสั่งสร้างกุฏีที่สงฆ์ไม่ได้แสดงพื้นที่ให้ เป็นพื้นที่ไม่มีอันตรายเป็นพื้นที่ไม่มีบริเวณโดยรอบ ภิกษุนั้นทราบข่าวว่า “เขาสร้างกุฏีที่สงฆ์ไม่ได้แสดงพื้นที่ให้เรา เป็นพื้นที่ไม่มีอันตราย เป็นพื้นที่ไม่มีบริเวณโดยรอบ” ภิกษุนั้นพึงไปเองหรือส่งทูตไปบอกว่า “สงฆ์ต้องแสดงพื้นที่ให้และต้องมีบริเวณโดยรอบ” ถ้าเธอไม่ไปเองหรือไม่ส่งทูตไปบอก ต้องอาบัติทุกกฏ

สร้างผิดคำสั่ง สงฆ์ไม่ได้แสดงพื้นที่ให้

ภิกษุสั่งว่า “จงสร้างกุฏีให้เรา” แล้วหลีกไปแต่ได้สั่งว่า “กุฏีนั้นสงฆ์ต้องแสดงพื้นที่ให้ ต้องเป็นพื้นที่ไม่มีอันตรายและต้องมีบริเวณโดยรอบ” ผู้รับคำสั่งสร้างกุฏีที่สงฆ์ไม่ได้แสดงพื้นที่ให้ เป็นพื้นที่ไม่มีอันตรายเป็นพื้นที่มีบริเวณโดยรอบ ภิกษุนั้นทราบข่าวว่า “เขาสร้างกุฏีที่สงฆ์ไม่ได้แสดงพื้นที่ให้เรา เป็นพื้นที่ไม่มีอันตราย เป็นพื้นที่มีบริเวณโดยรอบ” ภิกษุนั้นพึงไปเองหรือส่งทูตไปบอกว่า “สงฆ์ต้องแสดงพื้นที่ให้” ถ้าเธอไม่ไปเองหรือไม่ส่งทูตไปบอก ต้องอาบัติทุกกฏ

สร้างผิดคำสั่ง สงฆ์แสดงพื้นที่ให้

ภิกษุสั่งว่า “จงสร้างกุฏีให้เรา” แล้วหลีกไปแต่ได้สั่งว่า “กุฏีนั้นสงฆ์ต้องแสดงพื้นที่ให้ ต้องเป็นพื้นที่ไม่มีอันตรายและต้องมีบริเวณโดยรอบ” ผู้รับคำสั่งสร้างกุฏีที่สงฆ์แสดงพื้นที่ให้ เป็นพื้นที่มีอันตราย เป็นพื้นที่ไม่มีบริเวณโดยรอบ ภิกษุนั้นทราบข่าวว่า “เขาสร้างกุฏีที่สงฆ์แสดงพื้นที่ให้เรา เป็นพื้นที่มีอันตรายเป็นพื้นที่ไม่มีบริเวณโดยรอบ” ภิกษุนั้นพึงไปเองหรือส่งทูตไปบอกว่า “ต้องเป็นพื้นที่ไม่มีอันตรายและต้องมีบริเวณโดยรอบ” ถ้าเธอไม่ไปเองหรือไม่ส่งทูตไปบอก ต้องอาบัติ ทุกกฏ

ภิกษุสั่งว่า “จงสร้างกุฏีให้เรา” แล้วหลีกไปและได้สั่งว่า “กุฏีนั้นสงฆ์ต้องแสดงพื้นที่ให้ ต้องเป็นพื้นที่ไม่มีอันตรายและต้องมีบริเวณโดยรอบ” ผู้รับคำสั่งสร้างกุฏีที่สงฆ์แสดงพื้นที่ให้ เป็นพื้นที่มีอันตราย เป็นพื้นที่มีบริเวณโดยรอบ ภิกษุนั้นทราบข่าวว่า “เขาสร้างกุฏีที่สงฆ์แสดงพื้นที่ให้เรา เป็นพื้นที่มีอันตรายเป็นพื้นที่มีบริเวณโดยรอบ” ภิกษุนั้นพึงไปเองหรือส่งทูตไปบอกว่า “ต้องเป็นพื้นที่ไม่มีอันตราย” ถ้าเธอไม่ไปเองหรือไม่ส่งทูตไปบอก ต้องอาบัติทุกกฏ

ภิกษุสั่งว่า “จงสร้างกุฏีให้เรา” แล้วหลีกไปและได้สั่งว่า “กุฏีนั้นสงฆ์ต้องแสดงพื้นที่ให้ ต้องเป็นพื้นที่ไม่มีอันตรายและต้องมีบริเวณโดยรอบ” ผู้รับคำสั่งสร้างกุฏีที่สงฆ์แสดงพื้นที่ให้ เป็นพื้นที่ไม่มีอันตราย

เป็นพื้นที่ไม่มีบริเวณโดยรอบ ภิกษุนั้นทราบข่าวว่า “เขาสร้างกุฏีที่สงฆ์แสดงพื้นที่ให้เรา เป็นพื้นที่ไม่มีอันตราย เป็นพื้นที่ไม่มีบริเวณโดยรอบ” ภิกษุนั้นพึงไปเองหรือส่งทูตไปบอกว่า “ต้องมีบริเวณโดยรอบ” ถ้าเธอไม่ไปเองหรือไม่ส่งทูตไปบอก ต้องอาบัติทุกกฏ

ภิกษุสั่งว่า “จงสร้างกุฏีให้เรา” แล้วหลีกไปและได้สั่งว่า “กุฏีนั้นสงฆ์ต้องแสดงพื้นที่ให้ ต้องเป็นพื้นที่ไม่มีอันตรายและต้องมีบริเวณโดยรอบ” ผู้รับคำสั่งสร้างกุฏีที่สงฆ์แสดงพื้นที่ให้ เป็นพื้นที่ไม่มีอันตราย เป็นพื้นที่มีบริเวณโดยรอบ ไม่ต้องอาบัติ

สั่งได้ขนาด เขาสร้างเกินขนาด

[๓๕๙] ภิกษุสั่งว่า “จงสร้างกุฏีให้เรา” แล้วหลีกไปและได้สั่งว่า “กุฏีนั้นต้องได้ขนาด ต้องเป็นพื้นที่ไม่มีอันตรายและต้องมีบริเวณโดยรอบ” ผู้รับคำสั่งสร้างกุฏีให้เกินขนาด เป็นพื้นที่มีอันตราย เป็นพื้นที่ไม่มีบริเวณโดยรอบ ภิกษุนั้นทราบข่าวว่า “เขาสร้างกุฏีให้เราเกินขนาด เป็นพื้นที่มีอันตราย เป็นพื้นที่ไม่มีบริเวณโดยรอบ” ภิกษุนั้นพึงไปเองหรือส่งทูตไปบอกว่า “ต้องได้ขนาด ต้องเป็นพื้นที่ไม่มีอันตรายและต้องมีบริเวณโดยรอบ” ฯลฯ “ต้องได้ขนาดและต้องเป็นพื้นที่ไม่มีอันตราย” ฯลฯ “ต้องได้ขนาดและต้องมีบริเวณโดยรอบ” ฯลฯ “ต้องได้ขนาด” ถ้าเธอไม่ไปเองหรือไม่ส่งทูตไปบอก ต้องอาบัติทุกกฏ

สั่งได้ขนาด เขาสร้างได้ขนาด

ภิกษุสั่งว่า “จงสร้างกุฏีให้เรา” แล้วหลีกไป และได้สั่งว่า “กุฏีนั้นต้องได้ขนาด ต้องเป็นพื้นที่ไม่มีอันตรายและต้องมีบริเวณโดยรอบ” ผู้รับคำสั่งสร้างกุฏีให้ได้ขนาด เป็นพื้นที่มีอันตราย เป็นพื้นที่ไม่มีบริเวณโดยรอบ ภิกษุนั้นทราบข่าวว่า “เขาสร้าง กุฏีให้เราได้ขนาด เป็นพื้นที่มีอันตราย เป็นพื้นที่ไม่มีบริเวณโดยรอบ” ภิกษุนั้นพึงไปเองหรือส่งทูตไปบอกว่า “ต้องเป็นพื้นที่ไม่มีอันตรายและต้องมีบริเวณโดยรอบ” ฯลฯ “ต้องเป็นพื้นที่ไม่มีอันตราย” ฯลฯ “ต้องเป็นพื้นที่มีบริเวณโดยรอบ” ฯลฯ ไม่ต้องอาบัติ

สั่งสร้างกุฏี สงฆ์แสดงพื้นที่ให้ ได้ขนาด เขาไม่สร้างตามสั่ง

[๓๖๐] ภิกษุสั่งว่า “จงสร้างกุฏีให้เรา” แล้วหลีกไปและได้สั่งว่า “กุฏีนั้นสงฆ์ต้องแสดงพื้นที่ให้ ต้องได้ขนาด ต้องเป็นพื้นที่ไม่มีอันตรายและต้องมีบริเวณโดยรอบ” ผู้รับคำสั่งสร้างกุฏีที่สงฆ์ไม่ได้แสดงพื้นที่ให้เกินขนาด เป็นพื้นที่มีอันตราย เป็นพื้นที่ไม่มีบริเวณโดยรอบ ภิกษุนั้นทราบข่าวว่า “เขาสร้างกุฏีที่สงฆ์ไม่ได้แสดงพื้นที่ให้เรา เกินขนาด เป็นพื้นที่มีอันตราย เป็นพื้นที่ไม่มีบริเวณโดยรอบ” เธอ พึงไปเองหรือส่งทูตไปบอกว่า “สงฆ์ต้องแสดงพื้นที่ให้ ต้องได้ขนาด ต้องเป็นพื้นที่ไม่มีอันตราย และต้องมีบริเวณโดยรอบ” ฯลฯ “สงฆ์ต้องแสดงพื้นที่ให้ ต้องได้ขนาดและต้องเป็นพื้นที่ไม่มีอันตราย” ฯลฯ “สงฆ์ต้องแสดงพื้นที่ให้ ต้องได้ขนาดและต้องมีบริเวณโดยรอบ” ฯลฯ “สงฆ์ต้องแสดงพื้นที่ให้และต้องได้ขนาด” ถ้าเธอไม่ไปเองหรือไม่ส่งทูตไปบอก ต้องอาบัติทุกกฏ

สั่งสร้างกุฏี สงฆ์แสดงพื้นที่ให้ ได้ขนาด เขาสร้างตามสั่ง

ภิกษุสั่งว่า “จงสร้างกุฏีให้เรา” แล้วหลีกไป และได้สั่งว่า “กุฏีนั้นสงฆ์ต้องแสดงพื้นที่ให้ ต้องได้ขนาด ต้องเป็นพื้นที่ไม่มีอันตรายและต้องมีบริเวณโดยรอบ” ผู้รับคำสั่งสร้างกุฏีที่สงฆ์แสดงพื้นที่ให้ได้ขนาด เป็นพื้นที่มีอันตราย เป็นพื้นที่ไม่มีบริเวณโดยรอบ ภิกษุนั้นทราบข่าวว่า “เขาสร้างกุฏีที่สงฆ์แสดงพื้นที่ให้เราได้ขนาด เป็นพื้นที่มีอันตราย เป็นพื้นที่ไม่มีบริเวณโดยรอบ” เธอพึงไปเองหรือส่งทูตไปบอกว่า “ต้องเป็นพื้นที่ไม่มีอันตรายและต้องมีบริเวณโดยรอบ” ฯลฯ “ต้องเป็นพื้นที่ไม่มีอันตราย” ฯลฯ “ต้องเป็นพื้นที่มีบริเวณโดยรอบ” ฯลฯ ไม่ต้องอาบัติ

ภิกษุสั่งว่า “จงสร้างกุฏีให้เรา” แล้วหลีกไป แต่ได้สั่งว่า “กุฏีนั้นสงฆ์ต้องแสดงพื้นที่ให้ ต้องเป็นพื้นที่ไม่มีอันตรายและต้องมีบริเวณโดยรอบ” ผู้รับคำสั่งสร้างกุฏีที่สงฆ์ไม่ได้แสดงพื้นที่ให้ เป็นพื้นที่มีอันตราย เป็นพื้นที่ไม่มีบริเวณโดยรอบ ภิกษุผู้สร้างต้องอาบัติทุกกฏ ๓ ตัว ฯลฯ เป็นพื้นที่มีอันตราย เป็นพื้นที่มีบริเวณโดยรอบ ภิกษุผู้สร้างต้องอาบัติทุกกฏ ๒ ตัว ฯลฯ เป็นพื้นที่ไม่มีอันตราย เป็นพื้นที่ไม่มีบริเวณโดยรอบ ภิกษุผู้สร้างต้องอาบัติทุกกฏ ๒ ตัว ฯลฯ เป็นพื้นที่ไม่มีอันตราย เป็นพื้นที่มีบริเวณโดยรอบ ภิกษุผู้สร้างต้องอาบัติทุกกฏ

สร้างผิดคำสั่ง สงฆ์แสดงพื้นที่ให้

ภิกษุสั่งว่า “จงสร้างกุฏีให้เรา” แล้วหลีกไปแต่ได้สั่งว่า “กุฏีนั้นสงฆ์ต้องแสดงพื้นที่ให้ ต้องเป็นพื้นที่ไม่มีอันตรายและต้องมีบริเวณโดยรอบ” ผู้รับคำสั่งสร้างกุฏีที่สงฆ์แสดงพื้นที่ให้ เป็นพื้นที่มีอันตราย เป็นพื้นที่ไม่มีบริเวณโดยรอบ ภิกษุผู้สร้างต้องอาบัติทุกกฏ ๒ ตัว ฯลฯ เป็นพื้นที่มีอันตราย เป็นพื้นที่มีบริเวณโดยรอบ ภิกษุผู้สร้างต้องอาบัติทุกกฏ ฯลฯ เป็นพื้นที่ไม่มีอันตราย เป็นพื้นที่ไม่มีบริเวณโดยรอบ ภิกษุผู้สร้างต้องอาบัติทุกกฏ ฯลฯ เป็นพื้นที่ไม่มีอันตราย เป็นพื้นที่มีบริเวณโดยรอบ ไม่ต้องอาบัติ

สร้างผิดคำสั่ง สร้างเกินขนาด

ภิกษุสั่งว่า “จงสร้างกฏีให้เรา” แล้วหลีกไปแต่ได้สั่งว่า “กุฏีนั้นต้องได้ขนาด ต้องเป็นพื้นที่ไม่มีอันตรายและต้องมีบริเวณโดยรอบ” ผู้รับคำสั่งสร้างกุฏีให้เกินขนาด เป็นพื้นที่มีอันตราย เป็นพื้นที่ไม่มีบริเวณโดยรอบ ภิกษุผู้สร้างต้องอาบัติทุกกฏ ๓ ตัว ฯลฯ เป็นพื้นที่มีอันตราย เป็นพื้นที่มีบริเวณโดยรอบ ภิกษุผู้สร้างต้องอาบัติ ทุกกฏ ๒ ตัว ฯลฯ เป็นพื้นที่ไม่มีอันตราย เป็นพื้นที่ไม่มีบริเวณโดยรอบ ภิกษุผู้สร้างต้องอาบัติทุกกฏ ๒ ตัว ฯลฯ เป็นพื้นที่ไม่มีอันตราย เป็นพื้นที่มีบริเวณโดยรอบ ภิกษุผู้สร้างต้องอาบัติทุกกฏ

สร้างผิดคำสั่ง สร้างได้ขนาด

ภิกษุสั่งว่า “จงสร้างกุฏีให้เรา” แล้วหลีกไปและได้สั่งว่า “กุฏีนั้นต้องได้ขนาด ต้องเป็นพื้นที่ไม่มีอันตรายและต้องมีบริเวณโดยรอบ” ผู้รับคำสั่งสร้างกุฏีให้ได้ขนาด เป็นพื้นที่มีอันตราย เป็นพื้นที่ไม่มีบริเวณโดยรอบ ภิกษุผู้สร้างต้องอาบัติทุกกฏ ๒ ตัว ฯลฯ เป็นพื้นที่มีอันตราย เป็นพื้นที่มีบริเวณโดยรอบ

ภิกษุผู้สร้างต้องอาบัติทุกกฏ ฯลฯ เป็นพื้นที่ไม่มีอันตราย เป็นพื้นที่ไม่มีบริเวณโดยรอบ ภิกษุผู้สร้างต้องอาบัติทุกกฏ ฯลฯ เป็นพื้นที่ไม่มีอันตราย เป็นพื้นที่มีบริเวณโดยรอบ ไม่ต้องอาบัติ

สร้างผิดคำสั่ง สงฆ์ไม่ได้แสดงพื้นที่ให้ สร้างเกินขนาด

ภิกษุสั่งว่า “จงสร้างกุฏีให้เรา” แล้วหลีกไปและได้สั่งว่า “กุฏีนั้นสงฆ์ต้องแสดงพื้นที่ให้ต้องได้ขนาด ต้องเป็นพื้นที่ไม่มีอันตรายและต้องมีบริเวณโดยรอบ” ผู้รับคำสั่งสร้างกุฏีที่สงฆ์ไม่ได้แสดงพื้นที่ให้เกินขนาด เป็นพื้นที่มีอันตราย เป็นพื้นที่ไม่มีบริเวณโดยรอบ ภิกษุผู้สร้าง ต้องอาบัติทุกกฏ ๔ ตัว ฯลฯ เป็นพื้นที่มีอันตราย เป็นพื้นที่มีบริเวณโดยรอบ ภิกษุผู้สร้างต้องอาบัติทุกกฏ ๓ ตัว ฯลฯ เป็นพื้นที่ไม่มีอันตราย เป็นพื้นที่ไม่มีบริเวณโดยรอบ ภิกษุผู้สร้างต้องอาบัติทุกกฏ ๓ ตัว ฯลฯ เป็นพื้นที่ไม่มีอันตราย เป็นพื้นที่มีบริเวณโดยรอบ ภิกษุผู้สร้างต้องอาบัติทุกกฏ ๒ ตัว

สร้างผิดคำสั่ง สงฆ์แสดงพื้นที่ให้ สร้างได้ขนาด

ภิกษุสั่งว่า “จงสร้างกุฏีให้เรา” แล้วหลีกไปและได้สั่งว่า “กุฏีนั้นสงฆ์ต้องแสดงพื้นที่ให้ต้องได้ขนาด ต้องเป็นพื้นที่ไม่มีอันตรายและต้องมีบริเวณโดยรอบ” ผู้รับคำสั่งสร้างกุฏีที่สงฆ์แสดงพื้นที่ให้ได้ขนาด เป็นพื้นที่มีอันตราย เป็นพื้นที่ไม่มีบริเวณโดยรอบ ภิกษุผู้สร้างต้องอาบัติทุกกฏ ๒ ตัว ฯลฯ เป็นพื้นที่มีอันตราย เป็นพื้นที่มีบริเวณโดยรอบ ภิกษุผู้สร้างต้องอาบัติทุกกฏ ฯลฯ เป็นพื้นที่ไม่มีอันตราย เป็นพื้นที่ไม่มีบริเวณโดยรอบ ภิกษุผู้สร้างต้องอาบัติทุกกฏ ฯลฯ เป็นพื้นที่ไม่มีอันตราย เป็นพื้นที่มีบริเวณโดยรอบ ไม่ต้องอาบัติ

สงฆ์ไม่ได้แสดงพื้นที่ให้ สร้างค้าง

[๓๖๑] ภิกษุสั่งว่า “จงสร้างกุฏีให้เรา” แล้วหลีกไป ผู้รับคำสั่งสร้างกุฏีที่สงฆ์ไม่ได้แสดงพื้นที่ให้ เป็นพื้นที่มีอันตราย เป็นพื้นที่ไม่มีบริเวณโดยรอบ ถ้าเขาสร้างค้างไว้ ภิกษุนั้นกลับมา พึงให้กุฏีนั้นแก่ภิกษุอื่น หรือรื้อสร้างใหม่ ถ้าไม่ให้แก่ภิกษุอื่นหรือไม่รื้อสร้างใหม่ ต้องอาบัติทุกกฏ ๒ ตัว กับอาบัติสังฆาทิเสส ๑ ตัว

ภิกษุสั่งว่า “จงสร้างกุฏีให้เรา” แล้วหลีกไป ผู้รับคำสั่งสร้างกุฏีที่สงฆ์ไม่ได้แสดงพื้นที่ให้ เป็นพื้นที่มีอันตราย เป็นพื้นที่มีบริเวณโดยรอบ ถ้าเขาสร้างค้างไว้ ภิกษุนั้นกลับมา พึงให้กุฏีนั้นแก่ภิกษุอื่นหรือรื้อสร้างใหม่ ถ้าไม่ให้แก่ภิกษุอื่น หรือไม่รื้อสร้างใหม่ ต้องอาบัติทุกกฏกับอาบัติสังฆาทิเสส ฯลฯ เป็นพื้นที่ไม่มีอันตราย เป็นพื้นที่ไม่มีบริเวณโดยรอบ ฯลฯ ต้องอาบัติทุกกฏกับอาบัติสังฆาทิเสส ฯลฯ เป็นพื้นที่ไม่มีอันตราย เป็นพื้นที่มีบริเวณโดยรอบ ฯลฯ ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

สงฆ์ไม่ได้แสดงพื้นที่ให้ สร้างค้าง

ภิกษุสั่งว่า “จงสร้างกุฏีให้เรา” แล้วหลีกไป ผู้รับคำสั่งสร้างกุฏีที่สงฆ์แสดงพื้นที่ให้ เป็นพื้นที่มีอันตราย เป็นพื้นที่ไม่มีบริเวณโดยรอบ ถ้าเขาสร้างค้างไว้ ภิกษุนั้นกลับมา พึงให้กุฏีนั้นแก่ภิกษุอื่นหรือรื้อสร้างใหม่ ถ้าไม่ให้ภิกษุอื่นหรือไม่รื้อสร้างใหม่ ต้องอาบัติทุกกฏ ๒ ตัว ฯลฯ เป็นพื้นที่มีอันตราย เป็นพื้นที่มี

บริเวณโดยรอบ ต้องอาบัติทุกกฏ ฯลฯ เป็นพื้นที่ไม่มีอันตราย เป็นพื้นที่ไม่มีบริเวณโดยรอบ ต้องอาบัติทุกกฏ ฯลฯ เป็นพื้นที่ไม่มีอันตราย เป็นพื้นที่มีบริเวณโดยรอบ ไม่ต้องอาบัติ

สร้างเกินขนาด สร้างค้าง

[๓๖๒] ภิกษุสั่งว่า “จงสร้างกุฏีให้เรา” แล้วหลีกไป ผู้รับคำสั่งสร้างกุฏีให้เกินขนาด เป็นพื้นที่มีอันตราย เป็นพื้นที่ไม่มีบริเวณโดยรอบ ถ้าเขาสร้างค้างไว้ ภิกษุนั้นกลับมา พึงให้กุฏีนั้นแก่ภิกษุอื่นหรือรื้อสร้างใหม่ ถ้าไม่ให้ภิกษุอื่นหรือไม่รื้อสร้างใหม่ ต้องอาบัติทุกกฏ ๒ ตัวกับอาบัติสังฆาทิเสส ๑ ตัว ฯลฯ เป็นพื้นที่มีอันตราย เป็นพื้นที่มีบริเวณโดยรอบ ต้องอาบัติทุกกฏกับอาบัติสังฆาทิเสส ฯลฯ เป็นพื้นที่ไม่มีอันตราย เป็นพื้นที่ไม่มีบริเวณโดยรอบ ต้องอาบัติทุกกฏกับอาบัติสังฆาทิเสส ฯลฯ เป็นพื้นที่มีอันตราย เป็นพื้นที่ไม่มีบริเวณโดยรอบ ต้องอาบัติทุกกฏ ๒ ตัว กับอาบัติสังฆาทิเสส ๑ ตัว ฯลฯ เป็นพื้นที่ไม่มีอันตราย เป็นพื้นที่มีบริเวณโดยรอบ ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

สร้างได้ขนาด สร้างค้าง

ภิกษุสั่งว่า “จงสร้างกุฏีให้เรา” แล้วหลีกไป ผู้รับคำสั่งสร้างกุฏีให้ได้ขนาด เป็นพื้นที่มีอันตราย เป็นพื้นที่ไม่มีบริเวณโดยรอบ ถ้าเขาสร้างค้างไว้ ภิกษุนั้นกลับมา พึงให้กุฏีนั้นแก่ภิกษุอื่นหรือรื้อสร้างใหม่ ถ้าไม่ให้ภิกษุอื่นหรือไม่รื้อสร้างใหม่ ต้องอาบัติทุกกฏ ๒ ตัว ฯลฯ เป็นพื้นที่มีอันตราย เป็นพื้นที่มีบริเวณโดยรอบ ต้องอาบัติ ทุกกฏ ฯลฯ เป็นพื้นที่ไม่มีอันตราย เป็นพื้นที่ไม่มีบริเวณโดยรอบ ต้องอาบัติทุกกฏ ฯลฯ เป็นพื้นที่ไม่มีอันตราย เป็นพื้นที่มีบริเวณโดยรอบ ไม่ต้องอาบัติ

สงฆ์ไม่ได้แสดงพื้นที่ให้ สร้างเกินขนาด สร้างค้าง

ภิกษุสั่งว่า “จงสร้างกุฏีให้เรา” แล้วหลีกไป ผู้รับคำสั่งสร้างกุฏีที่สงฆ์ไม่ได้แสดงพื้นที่ให้ เกินขนาด เป็นพื้นที่มีอันตราย เป็นพื้นที่ไม่มีบริเวณโดยรอบ ถ้าเขาค้างไว้ ภิกษุนั้นกลับมา พึงให้กุฏีนั้นแก่ภิกษุอื่นหรือรื้อสร้างใหม่ ถ้าไม่ให้ภิกษุอื่นหรือไม่รื้อสร้างใหม่ ต้องอาบัติทุกกฏ ๒ ตัวกับอาบัติสังฆาทิเสส ๒ ตัว ฯลฯ เป็นพื้นที่มีอันตราย เป็นพื้นที่มีบริเวณโดยรอบ ต้องอาบัติทุกกฏ ๑ ตัวกับอาบัติสังฆาทิเสส ๒ ตัว ฯลฯ เป็นพื้นที่ไม่มีอันตราย เป็นพื้นที่ไม่มีบริเวณโดยรอบ ต้องอาบัติทุกกฏ ๑ ตัวกับอาบัติสังฆาทิเสส ๒ ตัว ฯลฯ เป็นพื้นที่ไม่มีอันตราย เป็นพื้นที่มีบริเวณโดยรอบ ต้องอาบัติสังฆาทิเสส ๒ ตัว

สงฆ์แสดงพื้นที่ให้ สร้างได้ขนาด สร้างค้าง

ภิกษุสั่งว่า “จงสร้างกุฏีให้เรา” แล้วหลีกไป ผู้รับคำสั่งสร้างกุฏีที่สงฆ์แสดงพื้นที่ให้ ได้ขนาด เป็นพื้นที่มีอันตราย เป็นพื้นที่ไม่มีบริเวณโดยรอบ ถ้าเขาสร้างค้างไว้ ภิกษุนั้นกลับมา พึงให้กุฏีนั้นแก่ภิกษุอื่นหรือรื้อสร้างใหม่ ถ้าไม่ให้ภิกษุอื่นหรือไม่รื้อสร้างใหม่ ต้องอาบัติทุกกฏ ๒ ตัว ฯลฯ เป็นพื้นที่มีอันตราย เป็น

พื้นที่มีบริเวณโดยรอบ ต้องอาบัติทุกกฏ ฯลฯ เป็นพื้นที่ไม่มีอันตราย เป็นพื้นที่ไม่มี บริเวณโดยรอบ ต้องอาบัติทุกกฏ

ภิกษุสั่งว่า “จงสร้างกุฏีให้เรา” แล้วหลีกไป ผู้รับคำสั่งสร้างกุฏีที่สงฆ์แสดงพื้นที่ให้ ได้ขนาด เป็นพื้นที่ไม่มีอันตราย เป็นพื้นที่มีบริเวณโดยรอบ ไม่ต้องอาบัติ

สร้างค้าง สร้างต่อ

[๓๖๓] กุฏีตนสร้างค้างไว้ ภิกษุสร้างต่อจนสำเร็จด้วยตนเอง ต้องอาบัติสังฆาทิเสส
กุฏีตนสร้างค้างไว้ ภิกษุใช้ผู้อื่นสร้างต่อจนสำเร็จ ต้องอาบัติสังฆาทิเสส
กุฏีผู้อื่นสร้างค้างไว้ ภิกษุสร้างต่อจนสำเร็จด้วยตนเอง ต้องอาบัติสังฆาทิเสส
กุฏีผู้อื่นสร้างค้างไว้ ภิกษุใช้ผู้อื่นสร้างต่อจนสำเร็จ ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

อนาปัตติวาร

ภิกษุต่อไปนี้ไม่ต้องอาบัติ คือ

[๓๖๔] ๑. ภิกษุสร้างเงื้อมผามีประตู
๒. ภิกษุตบแต่งถ้ำ
๓. ภิกษุสร้างกุฏีหญ้า
๔. ภิกษุสร้างกุฏีเพื่อภิกษุอื่น
๕. ภิกษุสร้างอาคารนอกจากนั้น ยกเว้นอาคารที่พักของตน
๖. ภิกษุวิกลจริต
๗. ภิกษุต้นบัญญัติ

กุฏิการสิกขาบทที่ ๖ จบ

๗. วิหารการสิกขาบท
ว่าด้วยการสร้างวิหาร
เรื่องพระฉันนะ

[๓๖๕] สมัยนั้น พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าประทับอยู่ ณ โฆสิตาราม เขตกรุงโกสัมพี ครั้งนั้น เศรษฐีผู้อุปัฏฐากท่านพระฉันนะ บอกท่านพระฉันนะว่า “ท่านผู้เจริญ ท่านโปรดตรวจดูสถานที่สร้างวิหาร ข้าพเจ้าจักให้สร้างวิหารถวาย”

ต่อมา ท่านพระฉันนะให้แผ้วถางสถานที่สร้างวิหาร ใช้คนตัดต้นไม้รุกขเจดีย์ต้นหนึ่งที่ชาวบ้านชาวนิคม ชาวเมือง ชาวชนบท ชาวแว่นแคว้นเคารพบูชา พวกชาวบ้านจึงตำหนิ ประณาม โพนทะนาว่า “ไฉนพระสมณะเชื้อสายศากยบุตรจึงใช้คนตัดต้นไม้รุกขเจดีย์ที่ชาวบ้าน ชาวนิคม ชาวเมือง ชาวชนบท ชาวแว่นแคว้นเคารพบูชาเล่า พระสมณะเชื้อสายศากยบุตร เบียดเบียนต้นไม้ซึ่งมีอินทรีย์เดียว”

ภิกษุทั้งหลายได้ยินชาวบ้านตำหนิ ประณาม โพนทะนา บรรดาภิกษุผู้มักน้อย ฯลฯ พากันตำหนิ ประณาม โพนทะนาว่า “ไฉน ท่านพระฉันนะจึงใช้คนตัดต้นไม้รุกขเจดีย์ที่ชาวบ้าน ฯลฯ ชาวแว่นแคว้นเคารพบูชาเล่า” ครั้นภิกษุเหล่านั้นตำหนิท่านพระฉันนะโดยประการต่าง ๆ แล้วจึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ

ทรงประชุมสงฆ์บัญญัติสิกขาบท

ลำดับนั้น พระผู้มีพระภาครับสั่งให้ประชุมภิกษุสงฆ์เพราะเรื่องนี้เป็นต้นเหตุ ทรงสอบถามท่านพระฉันนะว่า “ฉันนะ ทราบว่า เธอใช้คนตัดต้นไม้รุกขเจดีย์ที่ชาวบ้าน ชาวนิคม ชาวเมือง ชาวชนบท ชาวแว่นแคว้นเคารพบูชาจริงหรือ” ท่านพระฉันนะทูลรับว่า “จริง พระพุทธเจ้าข้า” พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าทรงตำหนิ ว่า “โมฆบุรุษ ไฉนเธอจึงใช้คนตัดต้นไม้รุกขเจดีย์ที่ชาวบ้าน ชาวนิคม ชาวเมือง ชาวชนบท ชาวแว่นแคว้นเคารพบูชาเล่า โมฆบุรุษ เพราะพวกชาวบ้านมีความ สำคัญว่า “ต้นไม้มีชีวะ” โมฆบุรุษ การกระทำอย่างนี้มิได้ทำคนที่ยังไม่เลื่อมใสให้ เลื่อมใส ฯลฯ” แล้วจึงรับสั่งให้ภิกษุทั้งหลายยกสิกขาบทนี้ขึ้นแสดงดังนี้

พระบัญญัติ

[๓๖๖] **ก็ ภิกษุจะสร้างวิหารใหญ่ ที่มีเจ้าของสร้างถวาย สร้างเป็นของส่วนตัว ต้องพาภิกษุทั้งหลายไปแสดงพื้นที่ให้ ภิกษุเหล่านั้นพึงแสดงพื้นที่ให้ เป็นพื้นที่ไม่มีอันตราย เป็นพื้นที่มีบริเวณโดยรอบ ถ้าภิกษุให้สร้างวิหารใหญ่ เป็นพื้นที่มีอันตราย เป็นพื้นที่ไม่มีบริเวณโดยรอบ หรือไม่พาภิกษุทั้งหลายไปแสดงพื้นที่ให้ เป็นสังฆาทิเสส**

เรื่องพระฉันนะ จบ

สิกขาบทวิภังค์

[๓๖๗] วิหารที่ชื่อว่า **ใหญ่** ได้แก่ วิหารมีเจ้าของสร้างถวาย

ชื่อว่า **วิหาร** ได้แก่ ที่อยู่ซึ่งโบกฉาบภายในหรือภายนอกหรือโบกฉาบทั้งภายในภายนอก

คำว่า **สร้าง** คือ สร้างเองหรือใช้คนอื่นสร้าง

คำว่า **ที่มีเจ้าของสร้างถวาย** คือ ที่มีหญิงหรือชาย คฤหัสถ์หรือบรรพชิต เป็นเจ้าของสร้างถวาย

คำว่า **สร้างเป็นของส่วนตัว** คือ เพื่อประโยชน์ตน

คำว่า **ต้องพาภิกษุทั้งหลายไปแสดงพื้นที่ให้** อธิบายว่า ภิกษุผู้จะสร้าง วิหารนั้น พึงให้แผ้วถางพื้นที่สร้างวิหารแล้วเข้าไปหาสงฆ์ ห่มผ้าเฉวียงบ่า กราบเท้าภิกษุผู้แก่พรรษากว่า นั่งกระโหย่งประนมมือกล่าวอย่างนี้ว่า “ท่านผู้เจริญ กระผมต้องการจะสร้างวิหารใหญ่ มีเจ้าของสร้างถวาย สร้างเป็นของส่วนตัว กระผมขอ ให้สงฆ์ตรวจดูพื้นที่สร้างวิหาร ขอรับ” พึงกล่าวขอภิกษุทั้งหลายดังนี้เป็นครั้งที่ ๒ พึงกล่าวขอภิกษุทั้งหลายดังนี้เป็นที่ ๓ ถ้าสงฆ์ทั้งปวงสามารถไปตรวจดูพื้นที่สร้าง วิหารได้ ก็ต้องไปตรวจดูด้วยกันทุกรูป ถ้าสงฆ์ทั้งปวงไม่สามารถจะไปตรวจดูพื้นที่สร้างวิหารได้หมดทุกรูป ก็ต้องขอพวกภิกษุที่ฉลาดสามารถ

รู้จักพื้นที่ ว่าเป็นพื้นที่มีอันตราย เป็นพื้นที่ไม่มีอันตราย เป็นพื้นที่มีบริเวณโดยรอบ เป็นพื้นที่ไม่มีบริเวณโดยรอบ แล้วแต่งตั้ง

วิธีแต่งตั้ง และกรรมวาจาแต่งตั้ง

ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์พึงแต่งตั้งอย่างนี้ คือ ภิกษุผู้ฉลาดสามารถพึงประกาศให้สงฆ์ทราบว่า

[๓๖๘] ท่านผู้เจริญ ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ภิกษุชื่อนี้ต้องการจะสร้างวิหารใหญ่ที่มีเจ้าของสร้างถวาย สร้างเป็นของส่วนตัว ภิกษุนั้นขอให้สงฆ์ตรวจดูพื้นที่สร้างวิหาร ถ้าสงฆ์พร้อมกันแล้ว พึงแต่งตั้งภิกษุชื่อนี้และชื่อนี้ ให้ตรวจดูที่สร้าง วิหารให้แก่ภิกษุชื่อนี้ นี่เป็นญัตติ

ท่านผู้เจริญ ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ภิกษุชื่อนี้ต้องการจะสร้างวิหารใหญ่ ที่มีเจ้าของสร้างถวาย สร้างเป็นของส่วนตัว ภิกษุนั้นขอให้สงฆ์ตรวจดูพื้นที่สร้างวิหาร สงฆ์แต่งตั้งภิกษุชื่อนี้และชื่อนี้ ให้ตรวจดูพื้นที่สร้างวิหารให้แก่ภิกษุชื่อนี้ ท่านรูปใดเห็นด้วยกับการแต่งตั้งภิกษุชื่อนี้และชื่อนี้ ให้ตรวจดูพื้นที่สร้างวิหารให้แก่ภิกษุชื่อนี้ ท่านรูปนั้นพึงนิ่ง ท่านรูปใดไม่เห็นด้วย ท่านรูปนั้นพึงทักท้วง

ภิกษุชื่อนี้และชื่อนี้สงฆ์แต่งตั้งให้เป็นผู้ตรวจดูพื้นที่สร้างวิหารให้แก่ภิกษุชื่อนี้ สงฆ์เห็นด้วย เพราะฉะนั้นจึงนิ่ง ข้าพเจ้าขอถือความนิ่งนั้นเป็นมติอย่างนี้

วิธีขอสงฆ์แสดงพื้นที่สร้างวิหาร

[๓๖๙] ภิกษุทั้งหลายที่ได้รับแต่งตั้งเหล่านั้น ต้องไปที่นั้นแล้วพึงตรวจดูพื้นที่สร้างวิหาร ให้รู้ว่าเป็นพื้นที่มีอันตราย เป็นพื้นที่ไม่มีอันตราย เป็นพื้นที่มีบริเวณโดยรอบ เป็นพื้นที่ไม่มีบริเวณโดยรอบ ถ้าเป็นพื้นที่มีอันตรายทั้งไม่มีบริเวณโดยรอบ พึงบอกภิกษุรูปนั้นว่า “อย่าสร้างในที่นี้” ถ้าเป็นพื้นที่ไม่มีอันตรายทั้งมีบริเวณโดยรอบ พึงบอกสงฆ์ว่า “เป็นพื้นที่ไม่มีอันตรายทั้งมีบริเวณโดยรอบ” ภิกษุผู้จะสร้างวิหารนั้นพึงเข้าไปหาสงฆ์ ห่มผ้าเฉวียงบ่า กราบเท้าภิกษุผู้แก่พรรษากว่า นั่งกระโหย่งประนมมือ กล่าวอย่างนี้ว่า “ท่านผู้เจริญ กระผมต้องการสร้าง วิหารใหญ่ ที่มีเจ้าของสร้างถวาย สร้างเป็นของส่วนตัว กระผมขอให้สงฆ์แสดงพื้นที่สร้างวิหาร” พึงกล่าวขอภิกษุทั้งหลายดังนี้เป็นครั้งที่ ๒ พึงกล่าวขอภิกษุทั้งหลาย ดังนี้เป็นครั้งที่ ๓

กรรมวาจาขอให้สงฆ์แสดงพื้นที่สร้างวิหาร

ภิกษุผู้ฉลาดสามารถพึงประกาศให้สงฆ์ทราบ ดังนี้

[๓๗๐] ท่านผู้เจริญ ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ภิกษุชื่อนี้ต้องการจะสร้างวิหารใหญ่ที่มีเจ้าของสร้างถวาย สร้างเป็นของส่วนตัว ภิกษุนั้นขอให้สงฆ์แสดงพื้นที่สร้างวิหาร ถ้าสงฆ์พร้อมกันแล้ว พึงไปแสดงพื้นที่สร้างวิหารให้แก่ภิกษุชื่อนี้ นี่เป็นญัตติ

ท่านผู้เจริญ ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ภิกษุชื่อนี้ต้องการจะสร้างวิหารใหญ่ที่มีเจ้าของสร้างถวาย สร้างเป็นของส่วนตัว ภิกษุนั้นขอให้สงฆ์แสดงพื้นที่สร้างวิหาร สงฆ์แสดงพื้นที่สร้างวิหารให้แก่ภิกษุชื่อนี้ ท่านรูป

ใดเห็นด้วยกับการแสดงพื้นที่ สร้างวิหารให้แก่ภิกษุชื่อนี้ ท่านรูปนั้นพึงนิ่ง ท่านรูปใดไม่เห็นด้วย ท่านรูปนั้นพึงทักท้วง

พื้นที่สร้างวิหารสงฆ์แสดงให้แก่ภิกษุชื่อนี้แล้ว สงฆ์เห็นด้วย เพราะฉะนั้นจึงนิ่ง ข้าพเจ้าขอถือเอาความนิ่งนั้นเป็นมติอย่างนี้

[๓๗๑] ที่ชื่อว่า **เป็นพื้นที่มีอันตราย** คือ เป็นที่อยู่ของมด เป็นที่อยู่ของ ปลวก เป็นที่อยู่ของหนู เป็นที่อยู่ของงู เป็นที่อยู่ของแมลงป่อง เป็นที่อยู่ของตะขาบ เป็นที่อยู่ของช้าง เป็นที่อยู่ของม้า เป็นที่อยู่ของราชสีห์ เป็นที่อยู่ของเสือโคร่ง เป็นที่อยู่ของเสือเหลือง เป็นที่อยู่ของหมี เป็นที่อยู่ของสุนัขป่า หรือเป็นที่อยู่ของสัตว์ ดิรัจฉานบางเหล่า อยู่ใกล้นา อยู่ใกล้สวน อยู่ใกล้ตะแลงแกง อยู่ใกล้ที่ทรมาน นักโทษ อยู่ใกล้สุสาน อยู่ใกล้อุทยาน อยู่ใกล้ที่หลวง อยู่ใกล้โรงช้าง อยู่ใกล้โรงม้า อยู่ใกล้เรือนจำ อยู่ใกล้โรงสุรา อยู่ใกล้ร้านขายเนื้อ อยู่ใกล้ถนน อยู่ใกล้ทางสี่แยก อยู่ใกล้ที่ประชุม หรืออยู่ใกล้ทางเดิน นี่ชื่อว่า พื้นที่มีอันตราย

ที่ชื่อว่า **เป็นพื้นที่ไม่มีบริเวณโดยรอบ** คือ เกวียนที่เขาเทียมวัวตามปกติไม่สามารถวนไปได้ บันไดไม่สามารถจะทอดเวียนไปได้โดยรอบ นี้ชื่อว่า พื้นที่ไม่มีบริเวณโดยรอบ

ที่ชื่อว่า **เป็นพื้นที่ไม่มีอันตราย** คือ ไม่ใช่ที่อยู่ของมด ฯลฯ ไม่ใกล้ทางเดิน นี่ชื่อว่า พื้นที่ไม่มีอันตราย

ที่ชื่อว่า **เป็นพื้นที่มีบริเวณโดยรอบ** คือ เกวียนที่เขาเทียมวัวตามปกติสามารถวนไปได้ บันไดสามารถทอดเวียนไปได้โดยรอบ นี่ชื่อว่า พื้นที่มีบริเวณโดยรอบ

วิหารที่ชื่อว่า **ใหญ่** คือ วิหารที่มีเจ้าของ

ที่ชื่อว่า **วิหาร** ได้แก่ ที่อยู่ซึ่งโบกฉาบเฉพาะภายในหรือภายนอก หรือโบกฉาบทั้งภายในภายนอก

คำว่า **สร้าง** คือ สร้างเองหรือใช้คนอื่นสร้าง

คำว่า **ไม่พาภิกษุทั้งหลายไปแสดงพื้นที่ให้** คือ ไม่ขอให้สงฆ์แสดงพื้นที่สร้างวิหารด้วยญัตติทุติยกรรมวาจาก่อน สร้างเองหรือใช้คนอื่นสร้าง ต้องอาบัติ ทุกกฏ เพราะความพยายามแต่ละครั้ง ยังเหลืออิฐอีกก้อนหนึ่งจึงจะเสร็จ ต้องอาบัติ ถุลลัจจัย อิฐก้อนสุดท้ายเสร็จแล้ว ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

คำว่า **เป็นสังฆาทิเสส** ความว่า สำหรับอาบัตินั้น สงฆ์เท่านั้นให้ปริวาส ฯลฯ เพราะเหตุนั้น จึงตรัสเรียกว่า “เป็นสังฆาทิเสส”

บทภาชนีย์
สงฆ์ไม่ได้แสดงพื้นที่ให้

[๓๗๒] ภิกษุสร้างวิหารที่สงฆ์ไม่ได้แสดงพื้นที่ให้ เป็นพื้นที่มีอันตราย เป็นพื้นที่ไม่มีบริเวณโดยรอบ ต้องอาบัติทุกกฏ ๒ ตัวกับอาบัติสังฆาทิเสส ๑ ตัว

ภิกษุสร้างวิหารที่สงฆ์ไม่ได้แสดงพื้นที่ให้ เป็นพื้นที่มีอันตราย เป็นพื้นที่มีบริเวณโดยรอบ ต้องอาบัติทุกกฏกับอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุสร้างวิหารที่สงฆ์ไม่ได้แสดงพื้นที่ให้ เป็นพื้นที่ไม่มีอันตราย เป็นพื้นที่ไม่มีบริเวณโดยรอบ ต้องอาบัติทุกกฏกับอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุสร้างวิหารที่สงฆ์ไม่ได้แสดงพื้นที่ให้ เป็นพื้นที่ไม่มีอันตราย เป็นพื้นที่มีบริเวณโดยรอบ ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

สงฆ์แสดงพื้นที่ให้

ภิกษุสร้างวิหารที่สงฆ์แสดงพื้นที่ให้ เป็นพื้นที่มีอันตราย เป็นพื้นที่ไม่มีบริเวณโดยรอบ ต้องอาบัติทุกกฏ ๒ ตัว

ภิกษุสร้างวิหารที่สงฆ์แสดงพื้นที่ให้ เป็นพื้นที่มีอันตราย เป็นพื้นที่มีบริเวณโดยรอบ ต้องอาบัติทุกกฏ

ภิกษุสร้างวิหารที่สงฆ์แสดงพื้นที่ให้ เป็นพื้นที่ไม่มีอันตราย เป็นพื้นที่ไม่มีบริเวณโดยรอบ ต้องอาบัติทุกกฏ

ภิกษุสร้างวิหารที่สงฆ์แสดงพื้นที่ให้ เป็นพื้นที่ไม่มีอันตราย เป็นพื้นที่มีบริเวณโดยรอบ ไม่ต้องอาบัติ

สั่งสร้างวิหาร สงฆ์ไม่ได้แสดงพื้นที่ให้

[๓๗๓] ภิกษุสั่งว่า “จงสร้างวิหารให้เรา” ผู้รับคำสั่งสร้างวิหารที่สงฆ์ไม่ได้แสดงพื้นที่ให้ เป็นพื้นที่มีอันตราย เป็นพื้นที่ไม่มีบริเวณโดยรอบ ต้องอาบัติทุกกฏ ๒ ตัวกับอาบัติสังฆาทิเสส ๑ ตัว ฯลฯ เป็นพื้นที่มีอันตราย เป็นพื้นที่มีบริเวณโดยรอบ ต้องอาบัติทุกกฏกับอาบัติสังฆาทิเสส ฯลฯ เป็นพื้นที่ไม่มีอันตราย เป็นพื้นที่ไม่มีบริเวณโดยรอบ ต้องอาบัติทุกกฏกับอาบัติสังฆาทิเสส ฯลฯ เป็นพื้นที่ไม่มีอันตราย เป็นพื้นที่มีบริเวณโดยรอบ ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

สั่งสร้างวิหาร สงฆ์แสดงพื้นที่ให้

ภิกษุสั่งว่า “จงสร้างวิหารให้เรา” ผู้รับคำสั่งสร้างวิหารที่สงฆ์แสดงพื้นที่ให้ เป็นพื้นที่มีอันตราย เป็นพื้นที่ไม่มีบริเวณโดยรอบ ต้องอาบัติทุกกฏ ๒ ตัว ฯลฯ เป็นพื้นที่มีอันตราย เป็นพื้นที่มีบริเวณโดยรอบ ต้องอาบัติทุกกฏ ฯลฯ เป็นพื้นที่ไม่มีอันตราย เป็นพื้นที่ไม่มีบริเวณโดยรอบ ต้องอาบัติทุกกฏ ฯลฯ เป็นพื้นที่ไม่มีอันตราย เป็นพื้นที่มีบริเวณโดยรอบ ไม่ต้องอาบัติ

หลีกไป ไม่ได้สั่ง สงฆ์ไม่ได้แสดงพื้นที่ให้

[๓๗๔] ภิกษุสั่งว่า “จงสร้างวิหารให้เรา” แล้วหลีกไป แต่ไม่ได้สั่งว่า “วิหารนั้น สงฆ์ต้องแสดงพื้นที่ให้ ต้องเป็นพื้นที่ไม่มีอันตรายและต้องมีบริเวณโดยรอบ” ผู้รับคำสั่งสร้างวิหารที่สงฆ์ไม่ได้แสดงพื้นที่ให้ เป็นพื้นที่มีอันตราย เป็นพื้นที่ไม่มีบริเวณโดยรอบ ต้องอาบัติทุกกฏ ๒ ตัวกับอาบัติสังฆาทิเสส ๑ ตัว ฯลฯ เป็นพื้นที่มีอันตราย เป็นพื้นที่มีบริเวณโดยรอบ ต้องอาบัติทุกกฏกับอาบัติสังฆาทิเสส ฯลฯ เป็นพื้นที่ไม่มี

อันตราย เป็นพื้นที่ไม่มีบริเวณโดยรอบ ต้องอาบัติทุกกฏกับอาบัติสังฆาทิเสส ฯลฯ เป็นพื้นที่ไม่มีอันตราย เป็นพื้นที่มีบริเวณโดยรอบ ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

หลีกไป ไม่ได้สั่ง สงฆ์แสดงพื้นที่ให้

ภิกษุสั่งว่า “จงสร้างวิหารให้เรา” แล้วหลีกไปแต่ไม่ได้สั่งไว้ว่า “วิหารนั้นสงฆ์ต้องแสดงพื้นที่ให้ ต้องเป็นพื้นที่ไม่มีอันตรายและต้องมีบริเวณโดยรอบ” ผู้รับคำสั่งสร้างวิหารที่สงฆ์แสดงพื้นที่ให้ เป็นพื้นที่มีอันตราย เป็นพื้นที่ไม่มีบริเวณโดยรอบ ต้องอาบัติทุกกฏ ๒ ตัว ฯลฯ เป็นพื้นที่มีอันตราย เป็นพื้นที่มีบริเวณโดยรอบ ต้องอาบัติทุกกฏ ฯลฯ เป็นพื้นที่ไม่มีอันตราย เป็นพื้นที่ไม่มีบริเวณโดยรอบ ต้องอาบัติทุกกฏ ฯลฯ เป็นพื้นที่ไม่มีอันตราย เป็นพื้นที่มีบริเวณโดยรอบ ไม่ต้องอาบัติ

สร้างผิดคำสั่ง สงฆ์ไม่ได้แสดงพื้นที่ให้

[๓๗๕] ภิกษุสั่งว่า “จงสร้างวิหารให้เรา” แล้วหลีกไป แต่ได้สั่งว่า “วิหาร นั้นสงฆ์ต้องแสดงพื้นที่ให้ ต้องเป็นพื้นที่ไม่มีอันตรายและต้องมีบริเวณโดยรอบ” ผู้รับคำสั่งสร้างวิหารที่สงฆ์ไม่ได้แสดงพื้นที่ให้ เป็นพื้นที่มีอันตราย เป็นพื้นที่ไม่มีบริเวณโดยรอบ ภิกษุนั้นทราบข่าวว่า “เขาสร้างวิหารที่สงฆ์ไม่ได้แสดงพื้นที่ให้เรา เป็นพื้นที่มีอันตราย เป็นพื้นที่ไม่มีบริเวณโดยรอบ” ภิกษุนั้นพึงไปเองหรือส่งทูตไปบอกว่า “วิหารนั้นสงฆ์ต้องแสดงพื้นที่ให้ ต้องเป็นพื้นที่ไม่มีอันตรายและต้องมีบริเวณโดยรอบ” ถ้าไม่ไปเองหรือไม่ส่งทูตไปบอก ต้องอาบัติทุกกฏ ฯลฯ วิหารนั้นสงฆ์ต้องแสดงพื้นที่ให้และต้องเป็นพื้นที่ไม่มีอันตราย ฯลฯ วิหารนั้นสงฆ์ต้องแสดงพื้นที่ให้และต้องมีบริเวณโดยรอบ ฯลฯ วิหารนั้นสงฆ์ต้องแสดงพื้นที่ให้ หากไม่ไปเองหรือไม่ส่งทูตไปบอก ต้องอาบัติทุกกฏ

สร้างผิดคำสั่ง สงฆ์แสดงพื้นที่ให้

ภิกษุสั่งว่า “จงสร้างวิหารให้เรา” แล้วหลีกไป และได้สั่งว่า “วิหารนั้นสงฆ์ต้องแสดงพื้นที่ให้ ต้องเป็นพื้นที่ไม่มีอันตรายและต้องมีบริเวณโดยรอบด้วย ผู้รับคำสั่งสร้างวิหารที่สงฆ์แสดงพื้นที่ให้ เป็นพื้นที่มีอันตราย เป็นพื้นที่ไม่มีบริเวณโดยรอบ ภิกษุนั้นทราบข่าวว่า “เขาสร้างวิหารที่สงฆ์แสดงพื้นที่ให้เรา เป็นพื้นที่มีอันตราย เป็นพื้นที่ไม่มีบริเวณโดยรอบ” ภิกษุนั้นพึงไปเองหรือพึงส่งทูตไปบอกว่า “วิหารนั้นต้องเป็นพื้นที่ไม่มีอันตรายและต้องมีบริเวณโดยรอบ” ฯลฯ “ต้องเป็นที่ไม่มีอันตราย” ฯลฯ “ต้องมีบริเวณโดยรอบ” ฯลฯ ไม่ต้องอาบัติ

สร้างผิดคำสั่ง สงฆ์ไม่ได้แสดงพื้นที่ให้

[๓๗๖] ภิกษุสั่งว่า “จงสร้างวิหารให้เรา” แล้วหลีกไป แต่ได้สั่งว่า “วิหาร นั้นสงฆ์ต้องแสดงพื้นที่ให้ ต้องเป็นพื้นที่ไม่มีอันตรายและต้องมีบริเวณโดยรอบ” ผู้รับคำสั่งสร้างวิหารที่สงฆ์ไม่ได้แสดงพื้นที่ให้ เป็นพื้นที่มีอันตราย เป็นพื้นที่ไม่มีบริเวณโดยรอบ ภิกษุผู้สร้างต้องอาบัติทุกกฏ ๓ ตัว ฯลฯ เป็นพื้นที่มีอันตราย

เป็นพื้นที่มีบริเวณโดยรอบ ภิกษุผู้สร้างต้องอาบัติทุกกฏ ๒ ตัว ฯลฯ เป็นพื้นที่ไม่มีอันตราย เป็นพื้นที่ไม่มีบริเวณโดยรอบ ภิกษุผู้สร้างต้องอาบัติทุกกฏ ๒ ตัว ฯลฯ เป็นพื้นที่ไม่มีอันตราย เป็นพื้นที่มีบริเวณโดยรอบ ภิกษุผู้สร้างต้องอาบัติทุกกฏ

สร้างผิดคำสั่ง สงฆ์แสดงพื้นที่ให้

ภิกษุสั่งว่า “จงสร้างวิหารให้เรา” แล้วหลีกไป แต่ได้สั่งว่า “วิหารนั้นสงฆ์ ต้องแสดงพื้นที่ให้ ต้องเป็นพื้นที่ไม่มีอันตรายและต้องมีบริเวณโดยรอบ” ผู้รับคำสั่งสร้างวิหารที่สงฆ์แสดงพื้นที่ให้ เป็นพื้นที่มีอันตราย เป็นพื้นที่ไม่มีบริเวณโดยรอบ ภิกษุผู้สร้างต้องอาบัติทุกกฏ ๒ ตัว ฯลฯ เป็นพื้นที่มีอันตราย เป็นพื้นที่มีบริเวณโดยรอบ ภิกษุผู้สร้างต้องอาบัติทุกกฏ ฯลฯ เป็นพื้นที่ไม่มีอันตราย เป็นพื้นที่ไม่มีบริเวณโดยรอบ ภิกษุผู้สร้างต้องอาบัติทุกกฏ เป็นพื้นที่ไม่มีอันตราย เป็นพื้นที่มีบริเวณโดยรอบ ไม่ต้องอาบัติ

สงฆ์ไม่ได้แสดงพื้นที่ให้ สร้างค้าง

[๓๗๗] ภิกษุสั่งว่า “จงสร้างวิหารให้เรา” แล้วหลีกไป ผู้รับคำสั่งสร้างวิหารที่สงฆ์ไม่ได้แสดงพื้นที่ให้ เป็นพื้นที่มีอันตราย เป็นพื้นที่ไม่มีบริเวณโดยรอบ ถ้าเขาสร้างค้างไว้ ภิกษุนั้นกลับมา พึงให้วิหารนั้นแก่ภิกษุอื่นหรือรื้อสร้างใหม่ ถ้า ไม่ให้ภิกษุอื่นหรือไม่รื้อสร้างใหม่ ต้องอาบัติทุกกฏ ๒ ตัว กับอาบัติสังฆาทิเสส ๑ ตัว ฯลฯ เป็นพื้นที่มีอันตราย เป็นพื้นที่มีบริเวณโดยรอบ ต้องอาบัติทุกกฏกับอาบัติ สังฆาทิเสส ฯลฯ เป็นพื้นที่ไม่มีอันตราย เป็นพื้นที่ไม่มีบริเวณโดยรอบ ต้องอาบัติทุกกฏกับอาบัติสังฆาทิเสส ฯลฯ เป็นพื้นที่ไม่มีอันตราย เป็นพื้นที่มีบริเวณโดยรอบ ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

สงฆ์แสดงพื้นที่ให้ สร้างค้าง

ภิกษุสั่งว่า “จงสร้างวิหารให้เรา” แล้วหลีกไป ผู้รับคำสั่งสร้างวิหารที่สงฆ์แสดงพื้นที่ให้ เป็นพื้นที่มีอันตราย เป็นพื้นที่ไม่มีบริเวณโดยรอบ ถ้าเขาสร้างค้างไว้ ภิกษุนั้นกลับมา พึงให้วิหารนั้นแก่ภิกษุอื่นหรือรื้อสร้างใหม่ ถ้าไม่ให้ภิกษุอื่นหรือไม่รื้อสร้างใหม่ ต้องอาบัติทุกกฏ ๒ ตัว ฯลฯ เป็นพื้นที่มีอันตราย เป็นพื้นที่มีบริเวณโดยรอบ ต้องอาบัติทุกกฏ ฯลฯ เป็นพื้นที่ไม่มีอันตราย เป็นพื้นที่ไม่มีบริเวณโดยรอบ ต้องอาบัติทุกกฏ ฯลฯ เป็นพื้นที่ไม่มีอันตราย เป็นพื้นที่มีบริเวณโดยรอบ ไม่ต้องอาบัติ

สร้างค้าง สร้างต่อ

[๓๗๘] วิหารตนสร้างค้างไว้ ภิกษุสร้างต่อจนสำเร็จด้วยตนเอง ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

วิหารตนสร้างค้างไว้ ภิกษุใช้ผู้อื่นสร้างต่อจนสำเร็จ ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

วิหารผู้อื่นสร้างค้างไว้ ภิกษุสร้างต่อจนสำเร็จด้วยตนเอง ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

วิหารผู้อื่นสร้างค้างไว้ ภิกษุใช้ผู้อื่นสร้างต่อจนสำเร็จ ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

อนาปัตติวาร

ภิกษุต่อไปนี้ไม่ต้องอาบัติ คือ

[๓๗๙] ๑. ภิกษุสร้างเงื้อมผามีประตู

๒. ภิกษุตบแต่งถ้ำ

๓. ภิกษุสร้างกุฎีหญ้า

๔. ภิกษุสร้างวิหารเพื่อภิกษุอื่น

๕. ภิกษุสร้างอาคารนอกจากนั้น ยกเว้นอาคารที่พักของตน

๖. ภิกษุวิกลจริต

๗. ภิกษุต้นบัญญัติ

วิหารการสิกขาบทที่ ๗ จบ

๘. ปฐมทุฏฐุโทสสิกขาบท
ว่าด้วยภิกษุขัดเคืองมีโทสะ สิกขาบทที่ ๑
เรื่องพระทัพพมัลลบุตร

[๓๘๐] สมัยนั้น พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าประทับอยู่ ณ พระเวฬุวัน สถานที่ให้เหยื่อกระแต เขตกรุงราชคฤห์ ครั้งนั้น ท่านพระทัพพมัลลบุตร บรรลุอรหัตตผลเมื่ออายุ ๗ ขวบ คุณวิเศษอย่างใดอย่างหนึ่งที่พระสาวกพึงบรรลุ ท่านก็ได้บรรลุแล้วทั้งหมด ไม่มีกิจอะไร ๆ ที่จะพึงทำยิ่งกว่านี้ หรือกิจที่ทำเสร็จแล้วซึ่งจะทำเพิ่มเติมอีกก็ไม่มี

ต่อมา ท่านพระทัพพมัลลบุตรหลีกเร้นอยู่ในที่สงัด เกิดความคิดคำนึง อย่างนี้ว่า เราได้บรรลุอรหัตผลเมื่ออายุ ๗ ขวบ คุณวิเศษอย่างใดอย่างหนึ่งที่พระสาวกพึงบรรลุ เราก็ได้บรรลุแล้วทั้งหมด ไม่มีกิจอะไร ๆ ที่จะพึงทำยิ่งกว่านี้ หรือกิจที่ทำเสร็จแล้วซึ่งจะทำเพิ่มเติมอีกก็ไม่มี เราควรช่วยอะไรสงฆ์ได้บ้าง

ลำดับนั้น ท่านตกลงใจว่า “ถ้ากระไร เราควรจัดแจงเสนาสนะและแจก ภัตตาหารแก่สงฆ์” ครั้นออกจากที่หลีกเร้นในเวลาเย็น ได้เข้าไปเฝ้าพระผู้มีพระภาค ถึงที่ประทับ ครั้นถึงแล้วได้ถวายบังคมพระผู้มีพระภาคแล้วนั่งลง ณ ที่สมควรแล้วได้กราบทูลพระผู้มีพระภาคดังนี้ว่า “พระพุทธเจ้าข้า ข้าพระพุทธเจ้าหลีกเร้นอยู่ในที่สงัด มีความคิดอย่างนี้ว่า “เราได้บรรลุอรหัตตผลเมื่ออายุ ๗ ขวบ ฯลฯ หรือกิจที่ทำเสร็จแล้วซึ่งจะทำเพิ่มเติมอีกก็ไม่มี เราควรช่วยอะไรสงฆ์ได้บ้าง” พระพุทธเจ้าข้า ถ้ากระไร ข้าพระพุทธเจ้า พึงจัดแจงเสนาสนะและแจกภัตตาหารแก่สงฆ์ ข้าพระ พุทธเจ้าปรารถนาจะจัดแจงเสนาสนะและแจกภัตตาหารแก่สงฆ์”

พระผู้มีพระภาคตรัสว่า “ดีแล้ว ดีแล้ว ทัพพะ ถ้าอย่างนั้น เธอจงจัดแจงเสนาสนะและแจกภัตตาหารแก่สงฆ์” พระทัพพมัลลบุตรกราบทูลรับสนองพระพุทธดำรัสแล้ว

แต่งตั้งเสนาสนปัญญาปกะและภัตตุทเทสกะ[๑]

ลำดับนั้น พระผู้มีพระภาคทรงแสดงธรรมีกถาเพราะเรื่องนี้เป็นต้นเหตุ แล้วรับสั่งกับภิกษุทั้งหลายว่า “ภิกษุทั้งหลาย ถ้าเช่นนั้น สงฆ์จงแต่งตั้งทัพพมัลลบุตรให้เป็นเสนาสนปัญญาปกะและภัตตุทเทสกะ

วิธีแต่งตั้ง และกรรมวาจาแต่งตั้ง

ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์พึงแต่งตั้งอย่างนี้ คือ เบื้องต้นพึงขอให้ทัพพมัลลบุตรรับ ครั้นแล้วภิกษุผู้ฉลาดสามารถ พึงประกาศให้สงฆ์ทราบว่า

[๓๘๑] ท่านผู้เจริญ ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ถ้าสงฆ์พร้อมกันแล้ว พึงแต่งตั้งท่านพระทัพพมัลลบุตรให้เป็นเสนาสนปัญญาปกะและภัตตุทเทสกะ นี่เป็นญัตติ

ท่านผู้เจริญ ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า สงฆ์แต่งตั้งพระทัพพมัลลบุตรให้เป็นเสนาสนปัญญาปกะและภัตตุทเทสกะ ท่านรูปใดเห็นด้วยกับการแต่งตั้งพระทัพพมัลล บุตรให้เป็นเสนาสนปัญญาปกะและภัตตุทเทสกะ ท่านรูปนั้นพึงนิ่ง ท่านรูปใดไม่เห็นด้วย ท่านรูปนั้นพึงทักท้วง

พระทัพพมัลลบุตร สงฆ์แต่งตั้งให้เป็นเสนาสนปัญญาปกะและภัตตุทเทสกะแล้ว สงฆ์เห็นด้วยเพราะฉะนั้นจึงนิ่ง ข้าพเจ้าขอถือความนิ่งนั้นเป็นมติอย่างนี้”

[๓๘๒] ก็แล ท่านพระทัพพมัลลบุตร ได้รับแต่งตั้งแล้วย่อมจัดแจงเสนาสนะ สำหรับหมู่ภิกษุผู้มีคุณสมบัติเสมอกันรวมไว้ที่เดียวกัน ดังนี้ คือ จัดแจงเสนาสนะสำหรับภิกษุผู้ทรงพระสูตรรวมกันไว้แห่งหนึ่ง ด้วยประสงค์ว่า ภิกษุเหล่านั้นจักซักซ้อมพระสูตรกัน

จัดแจงเสนาสนะสำหรับภิกษุผู้ทรงพระวินัยรวมกันไว้แห่งหนึ่ง ด้วยประสงค์ว่า ภิกษุเหล่านั้นจักวินิจฉัยพระวินัยกัน

จัดแจงเสนาสนะสำหรับภิกษุผู้ทรงพระอภิธรรมรวมกันไว้แห่งหนึ่ง ด้วยประสงค์ว่า ภิกษุเหล่านั้นจักสนทนาพระอภิธรรมกัน

จัดแจงเสนาสนะสำหรับภิกษุผู้ได้ฌานรวมกันไว้แห่งหนึ่ง ด้วยประสงค์ว่า ภิกษุเหล่านั้นจักไม่รบกวนกัน

จัดแจงเสนาสนะสำหรับภิกษุผู้ชอบกล่าวติรัจฉานกถา ผู้มากไปด้วยการบำรุงร่างกายรวมกันไว้แห่งหนึ่ง ด้วยประสงค์ว่า ภิกษุเหล่านี้จะอยู่ตามความพอใจ

ท่านพระทัพพมัลลบุตรนั้นเข้าเตโชกสิณ แล้วจัดแจงเสนาสนะด้วยแสงสว่างนั้น สำหรับภิกษุที่มาในเวลาค่ำคืน

---

[๑] **เสนาสนปัญญาปกะ** คือภิกษุผู้ได้รับการแต่งตั้งจากสงฆ์ให้มีหน้าที่จัดเสนาสนะ **ภัตตุทเทสกะ** คือภิกษุผู้ได้รับการแต่งตั้งจากสงฆ์ให้มีหน้าที่จัดภัตตาหารถวายสงฆ์ (วิ.จู. (ไทย) ๗/๓๑๗/๑๕๔,๓๒๖/๑๕๔, ดูประกอบ วิ.ม. (ไทย) ๕/๓๔๓๑/๒๐๕)

ภิกษุทั้งหลายจงใจมาในเวลาค่ำคืน ด้วยประสงค์ว่า “พวกเราจะชมอิทธิปาฏิหาริย์ของท่านพระทัพพมัลลบุตร” ก็มี พวกเธอพากันเข้าไปหาท่านพระะ ทัพพมัลลบุตร กล่าวว่า “ท่านจงจัดแจงเสนาสนะให้พวกกระผม”

ท่านพระทัพพมัลลบุตรกล่าวว่า “ท่านทั้งหลายต้องการพักที่ไหนเล่า ข้าพเจ้าจะจัดแจงในที่ไหน”

ภิกษุเหล่านั้นจงใจอ้างที่ไกลๆ ว่า “ท่านจงจัดแจงเสนาสนะให้พวกกระผมที่ภูเขาคิชฌกูฏ...ที่เหวสำหรับทิ้งโจร...ที่กาฬสิลาข้างภูเขาอิสิคิลิ...ที่ถ้ำสัตตบรรณคูหาข้างภูเขาเวภาระ...ที่เงื้อมเขาสัปปโสณฑิกะใกล้สีตวัน...ที่ซอกเขาโคตมกะ...ที่ซอกเขาตินทุกะ...ที่ซอกเขาตโปทกะ...ที่ตโปทาราม...ที่ชีวกัมพวัน... ท่านจงจัดแจงเสนาสนะ ให้พวกกระผมที่มัททกุจฉิมฤคทายวัน”

ท่านพระทัพพมัลลบุตรเข้าเตโชกสิณ ใช้องคุลีส่องแสงสว่างเดินนำหน้าภิกษุเหล่านั้น ท่านเหล่านั้นเดินตามพระทัพพมัลลบุตรไปด้วยแสงสว่างนั้น ท่านได้จัดแจงเสนาสนะสำหรับภิกษุเหล่านั้น ชี้แจงว่า “นี่เตียง นี่ตั่ง นี่ฟูก นี่หมอน นี่ที่ถ่ายอุจจาระ นี่ที่ถ่ายปัสสาวะ นี่น้ำฉัน นี่น้ำใช้ นี่ไม้เท้า นี่ระเบียบกติกาสงฆ์ ควรเข้า เวลานี้ ควรออกเวลานี้” ครั้นจัดแจงเสร็จแล้วจึงกลับมาพระเวฬุวันวิหารตามเดิม

เรื่องพระทัพพมัลลบุตร จบ

เรื่องพระเมตติยะและพระภุมมชกะ

[๓๘๓] ก็สมัยนั้น พระเมตติยะและพระภุมมชกะ เป็นพระบวชใหม่และมีบุญน้อย เสนาสนะของสงฆ์ชั้นเลว อาหารก็ชั้นเลว ตกถึงท่านทั้งสอง ชาวกรุง ราชคฤห์ต้องการจะถวายบิณฑบาตแก่พระเถระทั้งหลายก็ถวายเนยใสบ้าง น้ำมันบ้าง แกงอ่อมบ้าง จัดปรุงพิเศษ แต่พวกเขาถวายอาหารธรรมดาแก่พระเมตติยะและพระภุมมชกะ ตามแต่จะหาได้ คือปลายข้าวกับน้ำผักดอง

วันหนึ่ง ท่านทั้งสองกลับจากบิณฑบาตหลังจากฉันเสร็จแล้ว เที่ยวถามภิกษุเถระว่า “มีอาหารอะไรบ้าง ในโรงฉันสำหรับพวกท่าน”

พระเถระบางพวกตอบว่า “คุณทั้งสอง พวกเรามีเนยใส น้ำมัน แกงอ่อม”

พระเมตติยะและพระภุมมชกะ กล่าวว่า “พวกกระผมไม่มีอะไรเลย ขอรับ มีแต่อาหารธรรมดาตามแต่จะหาได้ คือปลายข้าวกับน้ำผักดอง”

สมัยต่อมา คหบดีผู้ชอบถวายอาหารอย่างดี ถวายอาหารแก่สงฆ์วันละ ๔ ที่ เป็นนิตยภัต คหบดีพร้อมบุตรภรรยาอังคาส[๑] อยู่ใกล้ๆ ในโรงฉัน คนอื่นๆ ถามถึงความต้องการข้าวสุก ถามถึงความต้องการกับข้าว ถามถึงความต้องการน้ำมัน ถามถึงความต้องการแกงอ่อม

วันต่อมา ท่านพระทัพพมัลลบุตรผู้เป็นภัตตุทเทสก์นิมนต์พระเมตติยะและพระภุมมชกะไปฉันภัตตาหารของคหบดีในวันรุ่งขึ้น วันเดียวกันนั้น คหบดีเดินทางไป อารามด้วยธุระบางอย่าง ได้เข้าไปหาท่านพระทัพพมัลลบุตรถึงสำนัก ครั้นถึงแล้วได้ไหว้ท่านพระทัพพมัลลบุตรแล้ว นั่งลง ณ ที่สมควร ท่านทัพ

---

[๑] **อังคาส หมายถึงถวายอาหารพระ, เลี้ยงพระ (พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒ หน้า ๑๓๔๘)**

พมัลลบุตร ชี้แจงคหบดีผู้ชอบถวายอาหารอย่างดีให้เห็นชัด ชวนให้อยากรับไปปฏิบัติ เร้าใจให้อาจหาญแกล้วกล้า ปลอบชโลมใจให้สดชื่นร่าเริงด้วยธรรมีกถา ครั้นแล้ว คหบดีผู้ชอบถวายอาหารอย่างดี ถามว่า “ภัตตาหารที่จะถวายในวันพรุ่งนี้ที่เรือนของข้าพเจ้า ท่านนิมนต์ภิกษุรูปไหนไปฉันขอรับ”

ท่านพระทัพพมัลลบุตรตอบว่า “อาตมาจัดให้พระเมตติยะและพระภุมมชกะไปฉัน”

เขาไม่พอใจว่า “ทำไมจึงนิมนต์ภิกษุชั่วไปฉันภัตตาหารในบ้านเราเล่า” กลับไปบ้านแล้วสั่งหญิงรับใช้ว่า “แม่สาวใช้ พรุ่งนี้ เจ้าจงจัดอาสนะไว้ที่ซุ้มประตูแล้วเอาปลายข้าวกับน้ำผักดองถวายภิกษุผู้มาฉันภัตตาหารนะ”

หญิงรับใช้รับคำว่า “ได้เจ้าค่ะ”

วันเดียวกันนั้น พระเมตติยะและพระภุมมชกะกล่าวกันว่า “คุณ เมื่อวานนี้ เราได้รับนิมนต์ไปฉันภัตตาหารในเรือนคหบดี พรุ่งนี้ คหบดีพร้อมด้วยบุตรภรรยา ก็จักมายืนอังคาสเราอยู่ใกล้ ๆ คนอื่นถามถึงความต้องการข้าวสุก ถามถึงความต้องการกับข้าว ถามถึงความต้องการน้ำมัน ถามถึงความต้องการแกงอ่อม” เพราะความดีใจนั้น พอตกกลางคืน ท่านทั้งสองจึงจำวัดหลับไม่เต็มที่ ครั้นเวลาเช้า ครองอันตรวาสกถือบาตรและจีวรเดินไปถึงนิเวศน์ของคหบดี

หญิงรับใช้มองเห็นพระเมตติยะและพระภุมมชกะเดินมาแต่ไกล จึงจัดอาสนะไว้ที่ซุ้มประตูนิมนต์ว่า “พระคุณเจ้า นิมนต์นั่งเถิด เจ้าค่ะ”

พระเมตติยะและพระภุมมชกะคิดว่า “เขาคงนิมนต์ให้พวกเรานั่งรอที่ซุ้มประตูจนกว่าภัตตาหารจะเสร็จ” ขณะนั้นหญิงรับใช้นำปลายข้าวกับน้ำผักดองไปถวาย กล่าวว่า “พระคุณเจ้า นิมนต์ฉันเถิด เจ้าค่ะ”

ท่านทั้งสองกล่าวว่า “น้องหญิง พวกอาตมารับนิมนต์มาฉันนิตยภัต”

หญิงรับใช้ตอบว่า “ทราบเจ้าค่ะว่าท่านเป็นพระรับนิมนต์มาฉันนิตยภัต แต่เมื่อวานนี้ คหบดีสั่งไว้ว่า “แม่สาวใช้ พรุ่งนี้ เจ้าจงจัดอาสนะไว้ที่ซุ้มประตู แล้วเอาปลายข้าวกับน้ำผักดองถวายภิกษุผู้มาฉันภัตตาหารนะ” นิมนต์ฉันเถิด เจ้าค่ะ”

พระเมตติยะและพระภุมมชกะ ปรึกษากันว่า “เมื่อวานนี้เอง คหบดีไปหาพระทัพพมัลลบุตรถึงอาราม สงสัยพวกเราคงถูกพระทัพพมัลลบุตรทำลายต่อหน้าคหบดีเป็นแน่” เพราะความเสียใจ ท่านทั้งสองจึงฉันภัตตาหารไม่ได้สมใจ ครั้นกลับจากบิณฑบาตหลังจากฉันเสร็จแล้ว ถึงอาราม เก็บบาตรและจีวรแล้วใช้ผ้าสังฆาฏิรัดเข่า นั่งภายนอกซุ้มประตูอาราม นิ่งอั้น เก้อเขิน คอตก ก้มหน้า ซบเซา ไม่พูดจา

ภิกษุณีเมตติยาใส่ความพระทัพพมัลลบุตร

ครั้งนั้น ภิกษุณีเมตติยาเข้าไปหาพระเมตติยะและพระภุมมชกะถึงที่พัก ครั้นถึงแล้วได้กล่าวกับพระเมตติยะและพระภุมมชกะ ดังนี้ว่า “พระคุณเจ้า ดิฉันไหว้ เจ้าค่ะ”

เมื่อเธอกล่าวอย่างนั้น พระเมตติยะและภุมมชกะก็ไม่พูดด้วย เธอจึงกล่าวว่า “ดิฉันไหว้ เจ้าค่ะ” แม้ครั้งที่ ๒ ฯลฯ แม้ครั้งที่ ๓ พระเมตติยะและพระภุมมชกะก็ไม่ยอมพูดด้วย

ภิกษุณีเมตติยากล่าวต่อไปว่า “ดิฉันทำผิดอย่างไรต่อพระคุณเจ้า ทำไม พระคุณเจ้าจึงไม่ยอมพูดกับดิฉัน”

ภิกษุทั้งสองตอบว่า “จริงอย่างนั้นแหละ น้องหญิง พวกเราถูกพระทัพพมัลล บุตรเบียดเบียน เธอยังเพิกเฉยอยู่ได้”

ภิกษุณีเมตติยาถามว่า “ดิฉันจะช่วยได้อย่างไร เจ้าค่ะ”

ภิกษุทั้งสองตอบว่า “ถ้าเธอเต็มใจช่วย วันนี้แหละพระผู้มีพระภาคต้องให้พระทัพพมัลลบุตรสึก”

ภิกษุณีเมตติยาถามว่า “พระคุณเจ้า ดิฉันจะทำอย่างไร จะช่วยได้ด้วยวิธีไหน”

ภิกษุทั้งสองตอบว่า “มาเถิด น้องหญิง เธอจงเข้าไปเฝ้าพระผู้มีพระภาคถึงที่ประทับ ครั้นถึงแล้ว จงกราบทูลพระผู้มีพระภาค อย่างนี้ว่า “พระพุทธเจ้าข้า เรื่องนี้ไม่สมควร ไม่เหมาะสม ทิศที่เคยปลอดภัยก็กลับมีภัย ที่ที่ไม่เคยมีเสนียดจัญไรก็กลับมีเสนียดจัญไร ทิศที่ไม่เคยมีอุปัททวะก็กลับมีอุปัททวะ ในที่ที่ไม่เคยมีลม ก็กลับมีลมแรง น้ำก็ดูเป็นเหมือนน้ำร้อนขึ้นมา หม่อมฉันถูกพระทัพพมัลลบุตรข่มขืน”

ภิกษุณีเมตติยารับคำของพระเมตติยะและพระภุมมชกะแล้วจึงเข้าไปเฝ้าพระผู้มีพระภาคถึงที่ประทับ ครั้นถึงแล้ว ได้ถวายบังคมพระผู้มีพระภาคแล้วยืนอยู่ ณ ที่สมควร ได้กราบทูลพระผู้มีพระภาคดังนี้ว่า “เรื่องนี้ไม่สมควร ฯลฯ หม่อมฉันถูกพระทัพพมัลลบุตรข่มขืน”

ทรงประชุมสงฆ์สอบถาม

[๓๘๔] ลำดับนั้น พระผู้มีพระภาครับสั่งให้ประชุมสงฆ์เพราะเรื่องนี้เป็นต้นเหตุ ทรงสอบถามท่านพระทัพพมัลลบุตรว่า “ทัพพะ เธอจำได้ไหมว่าได้ทำตามที่ภิกษุณีนี่กล่าวหา”

ท่านพระทัพพมัลลบุตรกราบทูลว่า “พระพุทธเจ้าข้า พระผู้มีพระภาคย่อมทรงทราบว่า ข้าพระพุทธเจ้าเป็นอย่างไร” แม้ครั้งที่ ๒ พระผู้มีพระภาคได้ตรัสถามท่านพระทัพพมัลลบุตร ฯลฯ แม้ครั้งที่ ๓ ตรัสถามท่านพระทัพพมัลลบุตรว่า “ทัพพะ เธอจำได้ไหมว่าได้ทำตามที่ภิกษุณีนี่กล่าวหา” พระทัพพมัลลบุตก็กราบทูลว่า “พระพุทธเจ้าข้า พระผู้มีพระภาคย่อมทรงทราบว่า ข้าพระพุทธเจ้าเป็นอย่างไร”

“ทัพพะ บัณฑิตย่อมไม่แก้คำกล่าวหาอย่างนี้ ถ้าเธอทำก็จงบอกว่าทำ ถ้าเธอไม่ได้ทำ ก็จงบอกว่าไม่ได้ทำ”

“พระพุทธเจ้าข้า ตั้งแต่เกิดมา ข้าพระพุทธเจ้าไม่รู้จักการเสพเมถุนธรรมแม้ในความฝัน ไม่จำต้องกล่าวถึงเมื่อตอนตื่นอยู่”

ลำดับนั้น พระผู้มีพระภาคตรัสเรียกภิกษุทั้งหลายมารับสั่งว่า “ภิกษุทั้งหลาย ถ้าอย่างนั้น เธอทั้งหลายจงให้นางภิกษุณีเมตติยาสึก จงสอบถามภิกษุเหล่านี้” แล้วเสด็จจากที่ประทับเข้าพระวิหาร

หลังจากนั้น ภิกษุทั้งหลายจึงให้นางภิกษุณีเมตติยาสึก แต่พระเมตติยะและพระภุมมชกะได้แจ้งภิกษุทั้งหลายว่า “ท่านทั้งหลายอย่าให้นางภิกษุณีเมตติยาสึกเลย นางไม่มีความผิด พวกกระผมโกรธ ไม่พอใจ ต้องการให้พระทัพพมัลลบุตรพ้นจากพรหมจรรย์ จึงชักจูงนาง”

ภิกษุทั้งหลายกล่าวว่า “ท่านทั้งหลาย พวกท่านใส่ความพระทัพพมัลลบุตร ด้วยอาบัติปาราชิก ที่ไม่มีมูลหรือ”

พระเมตติยะและพระภุมมชกะยอมรับสารภาพ

บรรดาภิกษุผู้มักน้อย ฯลฯ พากันตำหนิ ประณาม โพนทะนาว่า “ไฉนพระเมตติยะและพระภุมมชกะจึงใส่ความท่านพระทัพพมัลลบุตรด้วยอาบัติปาราชิกที่ไม่มีมูลเล่า” ครั้นภิกษุเหล่านั้นตำหนิพระเมตติยะและพระภุมมชกะโดยประการต่าง ๆ แล้วจึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลแด่พระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ

ทรงประชุมสงฆ์บัญญัติสิกขาบท

ลำดับนั้น พระผู้มีพระภาครับสั่งให้ประชุมสงฆ์เพราะเรื่องนี้เป็นต้นเหตุ ทรงสอบถามพระเมตติยะและพระภุมมชกะว่า “ภิกษุทั้งหลาย ทราบว่า เธอทั้งสองใส่ความทัพพมัลลบุตร ด้วยอาบัติปาราชิกที่ไม่มีมูลจริงหรือ” ภิกษุเหล่านั้นทูลรับว่า “จริง พระพุทธเจ้าข้า” พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าทรงตำหนิว่า “โมฆบุรุษทั้งหลาย ไฉนพวกเธอ จึงใส่ความทัพพมัลลบุตรด้วยอาบัติปาราชิกที่ไม่มีมูลเล่า โมฆบุรุษ ทั้งหลาย การกระทำอย่างนี้ มิได้ทำคนที่ยังไม่เลื่อมใสให้เลื่อมใส ฯลฯ” แล้วจึงรับสั่งให้ภิกษุทั้งหลายยกสิกขาบทนี้ขึ้นแสดง ดังนี้

พระบัญญัติ

[๓๘๕] **ก็ ภิกษุใด ขัดเคือง มีโทสะ ไม่แช่มชื่น ใส่ความภิกษุด้วย อาบัติปาราชิกที่ไม่มีมูล โดยมุ่งหมายว่า “ทำอย่างไรจึงจะให้ภิกษุนั้นพ้นจากพรหมจรรย์นี้ได้” ครั้นสมัยต่อจากนั้น อันผู้ใดผู้หนึ่งโจทก็ตามไม่โจทก็ตาม อธิกรณ์นั้นเป็นเรื่องไม่มีมูล และภิกษุยอมรับผิด เป็นสังฆาทิเสส**

เรื่องพระเมตติยะและพระภุมมชกะ จบ

สิกขาบทวิภังค์

[๓๘๖] คำว่า **ก็...ใด** คือ ผู้ใด ผู้เช่นใด ฯลฯ นี้ที่พระผู้มีพระภาคตรัสว่า ก็...ใด

คำว่า **ภิกษุ** มีอธิบายว่า ที่ชื่อว่าภิกษุ เพราะเป็นผู้ขอ ฯลฯ นี้ที่พระผู้มีพระภาคทรงประสงค์เอาว่าภิกษุ ในความหมายนี้

คำว่า **ภิกษุ** หมายถึง ภิกษุอื่น

คำว่า **ขัดเคือง มีโทสะ** คือ โกรธ ไม่พอใจ ไม่ชอบใจ แค้นใจ เจ็บใจ

คำว่า **ไม่แช่มชื่น** คือ ไม่แช่มชื่นเพราะความโกรธนั้น เพราะมีโทสะนั้น เพราะไม่พอใจนั้น และเพราะไม่ชอบใจนั้น

ชื่อว่า **ที่ไม่มีมูล** คือไม่ได้เห็น ไม่ได้ยิน ไม่ได้นึกสงสัย

คำว่า **ด้วยอาบัติปาราชิก** คือ ด้วยอาบัติปาราชิก ๔ ข้อใดข้อหนึ่ง

คำว่า **ใส่ความ** ได้แก่ โจทเอง หรือสั่งให้ผู้อื่นโจท

คำว่า **ทำอย่างไรจึงจะให้ภิกษุนั้นพ้นจากพรหมจรรย์นี้ได้** ความว่า ให้พ้นจากความเป็นภิกษุ ให้พ้นจากสมณธรรม ให้พ้นจากศีลขันธ์ ให้พ้นจากคุณคือตบะ

คำว่า **ครั้นสมัยต่อจากนั้น** ความว่า ล่วงขณะ ลยะ ครู่ที่ภิกษุถูกใส่ความไปแล้ว

คำว่า **อันผู้ใดผู้หนึ่งโจทก็ตาม** คือ จะมีผู้เชื่อถือตามเรื่องที่ทำให้ภิกษุนั้นถูกใส่ความก็ตาม

คำว่า **ไม่โจทก็ตาม** คือ ไม่มีใครๆ กล่าวถึงภิกษุนั้น

ชื่อว่า อธิกรณ์ ได้แก่ อธิกรณ์ ๔ อย่าง คือ วิวาทาธิกรณ์ อนุวาทาธิกรณ์ อาปัตตาธิกรณ์ และกิจจาธิกรณ์

คำว่า **และภิกษุยอมรับผิด** ความว่า ภิกษุนั้นยอมรับว่า “ข้าพเจ้าพูดคำไร้ประโยชน์ พูดเท็จ พูดไม่จริง ไม่รู้จึงพูด”

คำว่า **เป็นสังฆาทิเสส** ความว่า สำหรับอาบัตินั้น สงฆ์เท่านั้นให้ปริวาส ฯลฯ เพราะเหตุนั้น พระผู้มีพระภาคจึงตรัสเรียกว่า “เป็นสังฆาทิเสส”

บทภาชนีย์

ไม่เห็น โจทว่าได้เห็น

[๓๘๗] ภิกษุผู้โจทก์ไม่ได้เห็นภิกษุต้องอาบัติปาราชิก ถ้าโจทภิกษุนั้นว่า “ข้าพเจ้าเห็นท่านต้องอาบัติปาราชิกแล้ว ท่านไม่เป็นสมณะ ไม่เป็นเชื้อสายศากยบุตร ท่านร่วมอุโบสถ ปวารณาหรือสังฆกรรมไม่ได้” ต้องอาบัติสังฆาทิเสส ทุกๆ คำพูด

ไม่ได้ยิน โจทว่าได้ยิน

ภิกษุผู้โจทก์ไม่ได้ยินว่า ภิกษุต้องอาบัติปาราชิกแล้ว ถ้าโจทภิกษุนั้นว่า “ข้าพเจ้าได้ยินว่าท่านต้องอาบัติปาราชิกแล้ว ท่านไม่เป็นสมณะ ไม่เป็นเชื้อสายศากยบุตร ท่านร่วมอุโบสถ ปวารณาหรือสังฆกรรมไม่ได้” ต้องอาบัติสังฆาทิเสส ทุกๆ คำพูด

ไม่นึกสงสัย โจทว่านึกสงสัย

ภิกษุผู้โจทก์ไม่ได้นึกสงสัยว่า ภิกษุต้องอาบัติปาราชิกแล้ว ถ้าโจทภิกษุนั้น ว่า “ข้าพเจ้านึกสงสัยว่าท่านต้องอาบัติปาราชิกแล้ว ท่านไม่เป็นสมณะ ไม่เป็นเชื้อสายศากยบุตร ท่านร่วมอุโบสถ ปวารณาหรือสังฆกรรมไม่ได้” ต้องอาบัติสังฆาทิเสสทุกๆ คำพูด

ไม่เห็น โจทว่าได้เห็นและได้ยิน

ภิกษุผู้โจทก์ไม่ได้เห็นภิกษุต้องอาบัติปาราชิก ถ้าโจทภิกษุนั้นว่า “ข้าพเจ้าเห็นและได้ยินว่าท่านต้องอาบัติปาราชิกแล้ว ท่านไม่เป็นสมณะ ไม่เป็นเชื้อสายศากยบุตร ท่านร่วมอุโบสถ ปวารณาหรือสังฆกรรมไม่ได้” ต้องอาบัติสังฆาทิเสสทุกๆ คำพูด

ไม่เห็น โจทว่าได้เห็นและนึกสงสัย

ภิกษุผู้โจทก์ไม่ได้เห็นภิกษุต้องอาบัติปาราชิก ถ้าโจทภิกษุนั้นว่า “ข้าพเจ้าได้เห็นและนึกสงสัยว่าท่านต้องอาบัติปาราชิกแล้ว ท่านไม่เป็นสมณะ ฯลฯ” ต้องอาบัติ สังฆาทิเสสทุกๆ คำพูด

ไม่เห็น โจทว่าได้เห็น ได้ยิน และนึกสงสัย

ภิกษุผู้โจทก์ไม่ได้เห็นภิกษุต้องอาบัติปาราชิก ถ้าโจทภิกษุนั้นว่า “ข้าพเจ้าได้เห็น ได้ยินและนึกสงสัยว่าท่านต้องอาบัติปาราชิกแล้ว ท่านไม่เป็นสมณะ ฯลฯ” ต้องอาบัติสังฆาทิเสสทุกๆ คำพูด

ไม่ได้ยิน โจทว่าได้ยินและนึกสงสัย

ภิกษุผู้โจทก์ไม่ได้ยินว่าภิกษุต้องอาบัติปาราชิกแล้ว ถ้าโจทภิกษุนั้นว่า “ข้าพเจ้าได้ยิน และนึกสงสัยว่าท่านต้องอาบัติปาราชิกแล้ว ท่านไม่เป็นสมณะ ฯลฯ” ต้องอาบัติสังฆาทิเสสทุกๆ คำพูด

ไม่ได้ยิน โจทว่าได้ยินและได้เห็น

ภิกษุผู้โจทก์ไม่ได้ยินว่าภิกษุต้องอาบัติปาราชิกแล้ว ถ้าโจทภิกษุนั้นว่า “ข้าพเจ้า ได้ยินและได้เห็นท่านต้องอาบัติปาราชิกแล้ว ท่านไม่เป็นสมณะ ฯลฯ” ต้องอาบัติสังฆาทิเสสทุกๆ คำพูด

ไม่ได้ยิน โจทว่าได้ยิน นึกสงสัย และได้เห็น

ภิกษุผู้โจทก์ไม่ได้ยินว่าภิกษุต้องอาบัติปาราชิกแล้ว ถ้าโจทภิกษุนั้นว่า “ข้าพเจ้าได้ยิน นึกสงสัยและได้เห็น ท่านต้องอาบัติปาราชิกแล้ว ท่านไม่เป็นสมณะ ฯลฯ” ต้องอาบัติ สังฆาทิเสสทุกๆ คำพูด

ไม่นึกสงสัย โจทว่านึกสงสัยและได้เห็น

ภิกษุผู้โจทก์ไม่ได้นึกสงสัยว่า ภิกษุต้องอาบัติปาราชิกแล้ว ถ้าโจทภิกษุนั้นว่า “ข้าพเจ้านึกสงสัยและได้เห็น ท่านต้องอาบัติปาราชิกแล้ว ท่านไม่เป็นสมณะ ฯลฯ” ต้องอาบัติสังฆาทิเสสทุกๆ คำพูด

ไม่นึกสงสัย โจทว่านึกสงสัยและได้ยิน

ภิกษุผู้โจทก์ไม่ได้นึกสงสัยว่า ภิกษุต้องอาบัติปาราชิกแล้ว ถ้าโจทภิกษุนั้นว่า “ข้าพเจ้านึกสงสัยและได้ยินว่าท่านต้องอาบัติปาราชิกแล้ว ท่านไม่เป็นสมณะ ฯลฯ” ต้องอาบัติสังฆาทิเสสทุกๆ คำพูด

ไม่นึกสงสัย โจทว่านึกสงสัย ได้เห็นและได้ยิน

ภิกษุผู้โจทก์ไม่ได้นึกสงสัยว่า ภิกษุต้องอาบัติปาราชิกแล้ว ถ้าโจทภิกษุนั้นว่า “ข้าพเจ้านึกสงสัย ได้เห็นและได้ยินว่า ท่านต้องอาบัติปาราชิกแล้ว ท่านไม่เป็นสมณะ ฯลฯ” ต้องอาบัติสังฆาทิเสสทุกๆ คำพูด

ได้เห็น โจทว่าได้ยิน

ภิกษุผู้โจทก์ได้เห็นภิกษุต้องอาบัติปาราชิก ถ้าโจทภิกษุนั้นว่า “ข้าพเจ้าได้ยินว่า ท่านต้องอาบัติปาราชิกแล้ว ฯลฯ” ต้องอาบัติสังฆาทิเสส ทุกๆ คำพูด

ได้เห็น โจทว่านึกสงสัย...ได้ยินและนึกสงสัย

ภิกษุผู้โจทก์ได้เห็นภิกษุต้องอาบัติปาราชิก ถ้าโจทภิกษุนั้นว่า “ข้าพเจ้า นึกสงสัยว่าท่านต้องอาบัติปาราชิก ฯลฯ” ถ้าโจทภิกษุนั้นว่า “ข้าพเจ้าได้ยินและนึกสงสัยว่า ท่านต้องอาบัติปาราชิกแล้ว ฯลฯ” ต้องอาบัติสังฆาทิเสส ทุกๆ คำพูด

ได้ยิน โจทว่านึกสงสัย...ได้เห็น...นึกสงสัยและได้เห็น

ภิกษุผู้โจทก์ได้ยินว่า ภิกษุต้องอาบัติปาราชิกแล้ว ถ้าโจทภิกษุนั้นว่า “ข้าพเจ้า นึกสงสัยว่า ท่านต้องอาบัติปาราชิกแล้ว ฯลฯ” ถ้าโจทภิกษุนั้นว่า “ข้าพเจ้าได้เห็น ท่านต้องอาบัติปาราชิกแล้ว ฯลฯ” ถ้าโจทภิกษุนั้นว่า “ข้าพเจ้านึกสงสัยและได้เห็น ท่านต้องอาบัติปาราชิกแล้ว ฯลฯ” ต้องอาบัติสังฆาทิเสส ทุกๆ คำพูด

นึกสงสัย โจทว่าได้เห็น...ได้ยิน...ได้เห็นและได้ยิน

ภิกษุผู้โจทก์นึกสงสัยว่า ภิกษุต้องอาบัติปาราชิกแล้ว ถ้าโจทภิกษุนั้นว่า “ข้าพเจ้า ได้เห็นท่านต้องอาบัติปาราชิกแล้ว ฯลฯ” ถ้าโจทภิกษุนั้นว่า “ข้าพเจ้าได้ยินว่า ท่านต้องอาบัติปาราชิกแล้ว ฯลฯ” ถ้าโจทภิกษุนั้นว่า “ข้าพเจ้าได้เห็นและได้ยินว่า ท่านต้องอาบัติปาราชิกแล้ว ท่านไม่เป็นสมณะ ไม่เป็นเชื้อสายศากยบุตร ท่านร่วมอุโบสถ ปวารณาหรือสังฆกรรมไม่ได้” ต้องอาบัติสังฆาทิเสส ทุกๆ คำพูด

ได้เห็น ไม่แน่ใจ

ภิกษุผู้โจทก์ได้เห็นภิกษุต้องอาบัติปาราชิก ไม่แน่ใจในเรื่องที่ได้เห็น คือ กำหนดสิ่งที่ได้เห็นไม่ได้ จำสิ่งที่ได้เห็นไม่ได้ ลืมสิ่งที่ได้เห็น ถ้าโจทภิกษุนั้นว่า “ข้าพเจ้าได้เห็นและได้ยิน ฯลฯ ข้าพเจ้าได้เห็นและนึกสงสัย ฯลฯ ข้าพเจ้าได้เห็น ได้ยินและนึกสงสัยว่า ท่านต้องอาบัติปาราชิก ฯลฯ”

ได้ยิน ไม่แน่ใจ

ภิกษุผู้โจทก์ได้ยินว่า ภิกษุต้องอาบัติปาราชิกแล้ว ไม่แน่ใจในเรื่องที่ได้ยิน คือ กำหนดเรื่องที่ได้ยินไม่ได้ จำเรื่องที่ได้ยินไม่ได้ ลืมเรื่องที่ได้ยิน ถ้าโจทภิกษุนั้นว่า “ข้าพเจ้าได้ยินและนึกสงสัย ฯลฯ ข้าพเจ้าได้ยินและได้เห็น ฯลฯ ข้าพเจ้าได้ยิน นึกสงสัยและได้เห็น ท่านต้องอาบัติปาราชิกแล้ว ฯลฯ”

นึกสงสัย ไม่แน่ใจ

ภิกษุผู้โจทก์นึกสงสัยว่า ภิกษุต้องอาบัติปาราชิกแล้ว ไม่แน่ใจในเรื่องที่นึกสงสัย คือกำหนดเรื่องที่นึกสงสัยไม่ได้ จำเรื่องที่นึกสงสัยไม่ได้ ลืมเรื่องที่นึกสงสัย ถ้าโจทภิกษุนั้นว่า “ข้าพเจ้านึกสงสัยและเห็น ฯลฯ ข้าพเจ้านึกสงสัยและได้ยิน ฯลฯ ข้าพเจ้านึกสงสัย ได้เห็นและได้ยินว่า ท่านต้องอาบัติปาราชิกแล้ว ท่านไม่เป็นสมณะ ไม่เป็นเชื้อสายศากยบุตร ท่านร่วมอุโบสถ ปวารณาหรือสังฆกรรมไม่ได้” ต้องอาบัติสังฆาทิเสส ทุกๆ คำพูด

ไม่เห็น สั่งให้โจทว่าเห็น

[๓๘๘] ภิกษุผู้โจทก์ไม่ได้เห็นภิกษุต้องอาบัติปาราชิก ถ้าสั่งให้โจทภิกษุนั้นว่า “ข้าพเจ้าได้เห็นท่านต้องอาบัติปาราชิกแล้ว ท่านไม่เป็นสมณะ ไม่เป็นเชื้อสายศากยบุตร ท่านร่วมอุโบสถ ปวารณาหรือสังฆกรรมไม่ได้” ต้องอาบัติสังฆาทิเสส ทุกๆ คำพูด

ไม่ได้ยิน สั่งให้โจทว่าได้ยิน

ภิกษุผู้โจทก์ไม่ได้ยินว่า ภิกษุต้องอาบัติปาราชิกแล้ว ถ้าสั่งให้โจทภิกษุนั้นว่า “ข้าพเจ้าได้ยินว่าท่านต้องอาบัติปาราชิกแล้ว ฯลฯ” ต้องอาบัติสังฆาทิเสส ทุกๆ คำพูด

ไม่ได้นึกสงสัย สั่งให้โจทว่าได้สงสัย

ภิกษุผู้โจทก์ไม่ได้นึกสงสัยว่า ภิกษุต้องอาบัติปาราชิกแล้ว ถ้าสั่งให้โจทภิกษุนั้นว่า “ข้าพเจ้านึกสงสัยว่า ท่านต้องอาบัติปาราชิกแล้ว ฯลฯ” ต้องอาบัติสังฆาทิเสส ทุกๆ คำพูด

ไม่ได้เห็น สั่งให้โจทว่าได้เห็น...

ภิกษุผู้โจทก์ไม่ได้เห็นภิกษุต้องอาบัติปาราชิก ถ้าสั่งให้โจทภิกษุนั้นว่า “ข้าพเจ้า ได้เห็น ได้ยิน ฯลฯ ข้าพเจ้าได้เห็น ได้นึกสงสัย ฯลฯ ข้าพเจ้าได้เห็น ได้ยิน ได้นึกสงสัยว่า ท่านต้องอาบัติปาราชิกแล้ว ฯลฯ” ต้องอาบัติสังฆาทิเสส ทุกๆ คำพูด

ไม่ได้ยิน สั่งให้โจทว่าได้ยิน...

ภิกษุผู้โจทก์ไม่ได้ยินว่า ภิกษุต้องอาบัติปาราชิกแล้ว ถ้าสั่งให้โจทภิกษุนั้นว่า “ข้าพเจ้าได้ยิน ได้นึกสงสัย ฯลฯ ข้าพเจ้าได้ยิน ได้เห็น ฯลฯ ข้าพเจ้าได้ยิน ได้นึกสงสัย ได้เห็นว่า ท่านต้องอาบัติปาราชิกแล้ว ฯลฯ” ต้องอาบัติสังฆาทิเสส ทุกๆ คำพูด

ไม่นึกสงสัย สั่งให้โจทว่าได้นึกสงสัย...

ภิกษุผู้โจทก์ไม่ได้นึกสงสัยว่า ภิกษุต้องอาบัติปาราชิกแล้ว ถ้าสั่งให้โจทภิกษุนั้นว่า “ข้าพเจ้าได้นึกสงสัย ได้เห็น ฯลฯ ข้าพเจ้าได้นึกสงสัย ได้ยิน ฯลฯ ข้าพเจ้าได้นึกสงสัย ได้เห็นได้ยินว่า ท่านต้องอาบัติปาราชิกแล้ว ฯลฯ” ต้องอาบัติสังฆาทิเสส ทุกๆ คำพูด

ได้เห็น สั่งให้โจทว่าได้ยิน...

ภิกษุผู้โจทก์ได้เห็นภิกษุต้องอาบัติปาราชิก ถ้าสั่งให้โจทภิกษุนั้นว่า “ข้าพเจ้าได้ยินว่า ท่านต้องอาบัติปาราชิกแล้ว ฯลฯ ข้าพเจ้าได้นึกสงสัยว่า ท่านต้องอาบัติ ปาราชิกแล้ว ฯลฯ ข้าพเจ้าได้ยิน ได้นึกสงสัยว่า ท่านต้องอาบัติปาราชิกแล้ว ฯลฯ” ต้องอาบัติสังฆาทิเสส ทุกๆ คำพูด

ได้ยิน สั่งให้โจทว่านึกสงสัย...

ภิกษุผู้โจทก์ได้ยินว่า ภิกษุต้องอาบัติปาราชิกแล้ว ถ้าสั่งให้โจทภิกษุนั้นว่า “ข้าพเจ้าได้นึกสงสัย ฯลฯ” ถ้าสั่งให้โจทว่า “ข้าพเจ้าได้เห็น ฯลฯ” ถ้าสั่งให้โจทว่า “ข้าพเจ้าได้นึกสงสัย ได้เห็น ท่านต้องอาบัติปาราชิกแล้ว ฯลฯ” ต้องอาบัติสังฆาทิเสส ทุกๆ คำพูด

นึกสงสัย สั่งให้โจทว่าได้เห็น...

ภิกษุผู้โจทก์นึกสงสัยว่า ภิกษุต้องอาบัติปาราชิกแล้ว ถ้าสั่งให้โจทภิกษุนั้นว่า “ข้าพเจ้าได้เห็น ท่านต้องอาบัติปาราชิกแล้ว ฯลฯ” ถ้าสั่งให้โจทภิกษุนั้นว่า “ข้าพเจ้าได้ยิน ฯลฯ” ถ้าสั่งให้โจทภิกษุนั้นว่า “ข้าพเจ้าได้เห็น ได้ยินว่า ท่านต้องอาบัติปาราชิกแล้ว ฯลฯ” ต้องอาบัติสังฆาทิเสส ทุกๆ คำพูด

ได้เห็น ไม่แน่ใจ สั่งให้โจท

ภิกษุผู้โจทก์ได้เห็นภิกษุต้องอาบัติปาราชิก ไม่แน่ใจในเรื่องที่ได้เห็น คือ กำหนดสิ่งที่ได้เห็นไม่ได้ จำสิ่งที่ได้เห็นไม่ได้ ลืมสิ่งที่ได้เห็น ฯลฯ

ได้ยิน ไม่แน่ใจ สั่งให้โจท

ภิกษุผู้โจทก์ไม่แน่ใจในเรื่องที่ได้ยิน คือ กำหนดเรื่องที่ได้ยินไม่ได้ จำเรื่องที่ได้ยินไม่ได้ ลืมเรื่องที่ได้ยิน ฯลฯ

ไม่แน่ใจ นึกสงสัย สั่งให้โจท

ภิกษุผู้โจทก์ไม่แน่ใจในเรื่องที่นึกสงสัย คือ กำหนดเรื่องที่นึกสงสัยไม่ได้ จำเรื่องที่นึกสงสัยไม่ได้ ลืมเรื่องที่นึกสงสัย ถ้าสั่งให้โจทภิกษุนั้นว่า “ข้าพเจ้าได้นึกสงสัย ได้เห็น ฯลฯ” ลืมเรื่องที่นึกสงสัย ถ้าสั่งให้โจท

ภิกษุนั้นว่า “ข้าพเจ้าได้นึกสงสัย ได้ยิน ฯลฯ” ลืมเรื่องที่นึกสงสัย ถ้าสั่งให้โจทภิกษุนั้นว่า “ข้าพเจ้าได้นึกสงสัย ได้เห็น ได้ยินว่าท่านต้องอาบัติปาราชิกแล้ว ท่านไม่เป็นสมณะ ไม่เป็นเชื้อสายศากยบุตร ท่านร่วมอุโบสถ ปวารณาหรือสังฆกรรมไม่ได้” ต้องอาบัติสังฆาทิเสส ทุกๆ คำพูด

ความเห็น ๔ อย่าง

[๓๘๙] จำเลยไม่บริสุทธิ์ โจทก์มีความเห็นว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ ๑ จำเลยบริสุทธิ์ โจทก์มีความเห็นว่าเป็นผู้ไม่บริสุทธิ์ ๑ จำเลยไม่บริสุทธิ์ โจทก์มีความเห็น ว่าเป็นผู้ไม่บริสุทธิ์ ๑ จำเลยบริสุทธิ์ โจทก์มีความเห็นว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ ๑

ภิกษุต้องอาบัติปาราชิกข้อใดข้อหนึ่งแล้ว ย่อมเป็นผู้ไม่บริสุทธิ์ ถ้าภิกษุผู้โจทก์มีความเห็นว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ ไม่ขอโอกาสก่อน มีความประสงค์จะให้พ้นจากพรหมจรรย์จึงโจทภิกษุนั้น ต้องอาบัติทุกกฏกับอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุต้องอาบัติปาราชิกข้อใดข้อหนึ่งแล้ว ย่อมเป็นผู้ไม่บริสุทธิ์ ถ้าภิกษุผู้โจทก์มีความเห็นว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ ขอโอกาสก่อน มีความประสงค์จะให้พ้นจากพรหมจรรย์จึงโจทภิกษุนั้น ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุต้องอาบัติปาราชิกข้อใดข้อหนึ่งแล้ว ย่อมเป็นผู้ไม่บริสุทธิ์ ถ้าภิกษุผู้โจทก์มีความเห็นว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ ไม่ขอโอกาสก่อน มีความประสงค์จะด่าจึงโจท ภิกษุนั้น ต้องอาบัติทุกกฏกับอาบัติปาจิตตีย์ เพราะกล่าวเสียดสี

ภิกษุต้องอาบัติปาราชิกข้อใดข้อหนึ่งแล้ว ย่อมเป็นผู้ไม่บริสุทธิ์ ถ้าภิกษุผู้โจทก์มีความเห็นว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ ขอโอกาสก่อน มีความประสงค์จะด่าจึงโจทภิกษุนั้น ต้องอาบัติปาจิตตีย์ เพราะกล่าวเสียดสี

ภิกษุไม่ต้องอาบัติปาราชิกข้อใดข้อหนึ่ง ย่อมเป็นผู้บริสุทธิ์ ถ้าภิกษุผู้โจทก์มีความเห็นว่าเป็นผู้ไม่บริสุทธิ์ ไม่ขอโอกาสก่อน มีความประสงค์จะให้พ้นจากพรหมจรรย์จึงโจทภิกษุนั้น ต้องอาบัติทุกกฏ

ภิกษุไม่ต้องอาบัติปาราชิกข้อใดข้อหนึ่ง ย่อมเป็นผู้บริสุทธิ์ ถ้าภิกษุผู้โจทก์มีความเห็นว่าเป็นผู้ไม่บริสุทธิ์ ขอโอกาสก่อน มีความประสงค์จะให้พ้นจากพรหมจรรย์จึงโจทภิกษุนั้น ไม่ต้องอาบัติ

ภิกษุไม่ต้องอาบัติปาราชิกข้อใดข้อหนึ่ง ย่อมเป็นผู้บริสุทธิ์ ถ้าภิกษุผู้โจทก์มีความเห็นว่าเป็นผู้ไม่บริสุทธิ์ ไม่ขอโอกาสก่อน มีความประสงค์จะด่าจึงโจทภิกษุนั้น ต้องอาบัติทุกกฏกับอาบัติปาจิตตีย์ เพราะกล่าวเสียดสี

ภิกษุไม่ต้องอาบัติปาราชิกข้อใดข้อหนึ่ง ย่อมเป็นผู้บริสุทธิ์ ถ้าภิกษุผู้โจทก์มีความเห็นว่าเป็นผู้ไม่บริสุทธิ์ ขอโอกาสก่อน มีความประสงค์จะด่าจึงโจทภิกษุนั้น ต้องอาบัติปาจิตตีย์ เพราะกล่าวเสียดสี

ภิกษุต้องอาบัติปาราชิกข้อใดข้อหนึ่งแล้ว ย่อมเป็นผู้ไม่บริสุทธิ์ ถ้าภิกษุผู้โจทก์มีความเห็นว่าเป็นผู้ไม่บริสุทธิ์ ไม่ขอโอกาสก่อน มีความประสงค์จะให้พ้นจากพรหมจรรย์จึงโจทภิกษุนั้น ต้องอาบัติทุกกฏ

ภิกษุต้องอาบัติปาราชิกข้อใดข้อหนึ่งแล้ว ย่อมเป็นผู้ไม่บริสุทธิ์ ถ้าภิกษุผู้โจทก์มีความเห็นว่าเป็นผู้ไม่บริสุทธิ์ ขอโอกาสก่อน มีความประสงค์จะให้พ้นจากพรหมจรรย์จึงโจทภิกษุนั้น ไม่ต้องอาบัติ

ภิกษุต้องอาบัติปาราชิกข้อใดข้อหนึ่งแล้ว ย่อมเป็นผู้ไม่บริสุทธิ์ ถ้าภิกษุผู้โจทก์มีความเห็นว่าเป็นผู้ไม่บริสุทธิ์ ไม่ขอโอกาสก่อน มีความประสงค์จะด่าจึงโจทภิกษุนั้น ต้องอาบัติทุกกฏกับอาบัติปาจิตตีย์ เพราะกล่าวเสียดสี

ภิกษุต้องอาบัติปาราชิกข้อใดข้อหนึ่งแล้ว ย่อมเป็นผู้ไม่บริสุทธิ์ ถ้าภิกษุผู้โจทก์มีความเห็นว่าเป็นผู้ไม่บริสุทธิ์ ขอโอกาสก่อน มีความประสงค์จะด่าจึงโจท ภิกษุนั้น ต้องอาบัติปาจิตตีย์ เพราะกล่าวเสียดสี

ภิกษุไม่ต้องอาบัติปาราชิกข้อใดข้อหนึ่ง ย่อมเป็นผู้บริสุทธิ์ ถ้าภิกษุผู้โจทก์ มีความเห็นว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ ไม่ขอโอกาสก่อน มีความประสงค์จะให้พ้นจากพรหมจรรย์จึงโจทภิกษุนั้น ต้องอาบัติทุกกฏกับอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุไม่ต้องอาบัติปาราชิกข้อใดข้อหนึ่ง ย่อมเป็นผู้บริสุทธิ์ ถ้าภิกษุผู้โจทก์ มีความเห็นว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ ขอโอกาสก่อน มีความประสงค์จะให้พ้นจากพรหมจรรย์จึงโจทภิกษุนั้น ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุไม่ต้องอาบัติปาราชิกข้อใดข้อหนึ่ง ย่อมเป็นผู้บริสุทธิ์ ถ้าภิกษุผู้โจทก์ มีความเห็นว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ ไม่ขอโอกาสก่อน มีความประสงค์จะด่าจึงโจทภิกษุนั้น ต้องอาบัติทุกกฏกับอาบัติปาจิตตีย์ เพราะกล่าวเสียดสี

ภิกษุไม่ต้องอาบัติปาราชิกข้อใดข้อหนึ่ง ย่อมเป็นผู้บริสุทธิ์ ถ้าภิกษุผู้โจทก์ มีความเห็นว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ ขอโอกาสก่อน มีความประสงค์จะด่าจึงโจทภิกษุนั้น ต้องอาบัติปาจิตตีย์ เพราะกล่าวเสียดสี

อนาปัตติวาร

ภิกษุต่อไปนี้ไม่ต้องอาบัติ คือ

[๓๙๐] ๑. ภิกษุจำเลยเป็นผู้บริสุทธิ์ ภิกษุผู้โจทก์มีความเห็นว่าเป็นผู้ไม่บริสุทธิ์

๒. ภิกษุจำเลยเป็นผู้ไม่บริสุทธิ์ ภิกษุผู้โจทก์มีความเห็นว่าเป็นผู้ไม่บริสุทธิ์

๓. ภิกษุวิกลจริต

๔. ภิกษุต้นบัญญัติ

ปฐมทุฏฐุโทสสิกขาบทที่ ๘ จบ

๙. ทุติยทุฏฐุโทสสิกขาบท
ว่าด้วยภิกษุขัดเคืองมีโทสะ สิกขาบทที่ ๒
เรื่องพระเมตติยะและพระภุมมชกะ

[๓๙๑] สมัยนั้น พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าประทับอยู่ ณ พระเวฬุวัน สถานที่ให้เหยื่อกระแต เขตกรุงราชคฤห์ ครั้งนั้น พระเมตติยะและพระภุมมชกะ กำลังลงจากภูเขาคิชฌกูฏ มองเห็นแพะตัวผู้กับตัวเมียกำลังสืบพันธุ์กัน จึงกล่าวว่า “เอาเถิด พวกเราจะสมมติแพะตัวผู้เป็นพระทัพพมัลลบุตร สมมติแพะตัวเมียเป็นภิกษุณีเมตติยา จักกล่าวว่า “ครั้งก่อนพวกเรากล่าวหาพระทัพพมัลลบุตร ด้วยได้ยินมา แต่บัดนี้พวกเราได้เห็นพระทัพพมุลลบุตรเสพเมถุนกับภิกษุณีเมตติยา ด้วยตนเอง” ท่านทั้งสองได้สมมติพระทัพพมัลล

บุตรเป็นแพะตัวผู้ สมมติภิกษุณีเมตติยาเป็นแพะตัวเมีย แล้วแจ้งให้ภิกษุทั้งหลายทราบว่า “ครั้งก่อน ฯลฯ แต่บัดนี้ พวกเราได้เห็นพระทัพพมัลลบุตรเสพเมถุนกับภิกษุณีเมตติยา ด้วยตนเอง”

ภิกษุทั้งหลายกล่าวอย่างนี้ว่า “ท่านทั้งหลาย พวกท่านอย่ากล่าวอย่างนี้ ท่านพระทัพพมัลลบุตรจะไม่ทำกรรมเช่นนั้น” แล้วนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มี พระภาคให้ทรงทราบ

ทรงประชุมสงฆ์สอบถาม

ลำดับนั้น พระผู้มีพระภาครับสั่งให้ประชุมสงฆ์เพราะเรื่องนี้เป็นต้นเหตุ ทรงสอบถามท่านพระทัพพมัลลบุตรว่า “ทัพพะ เธอจำได้ไหมว่าเคยทำตามที่ภิกษุ เหล่านี้กล่าวหา”

ท่านพระทัพพมัลลบุตรกราบทูลว่า “พระพุทธเจ้าข้า พระผู้มีพระภาคย่อมทรงทราบว่า ข้าพระพุทธเจ้าเป็นอย่างไร” แม้ครั้งที่ ๒ พระผู้มีพระภาคตรัสถามท่าน พระทัพพมัลลบุตร ฯลฯ แม้ครั้งที่ ๓ ตรัสถามท่านพระทัพพมัลลบุตรว่า “ทัพพะ เธอจำได้ไหมว่าได้ทำตามที่ภิกษุเหล่านี้กล่าวหา” พระทัพพมัลลบุตรกราบทูลว่า “พระพุทธเจ้าข้า พระผู้มีพระภาคย่อมทรงทราบว่า ข้าพระพุทธเจ้าเป็นอย่างไร”

พระผู้มีพระภาคตรัสว่า “ทัพพะ บัณฑิตย่อมไม่แก้คำกล่าวหาอย่างนี้ ถ้าเธอทำก็จงบอกว่าทำ ถ้าเธอไม่ได้ทำ ก็จงบอกว่าไม่ได้ทำ”

ท่านพระทัพพมัลลบุตรกราบทูลว่า “พระพุทธเจ้าข้า ตั้งแต่เกิดมา ข้าพระพุทธเจ้า ไม่รู้จักการเสพเมถุนแม้ในความฝัน ไม่จำต้องกล่าวถึงเมื่อตอนตื่นอยู่”

ลำดับนั้น พระผู้มีพระภาครับสั่งกับภิกษุทั้งหลายว่า “ภิกษุทั้งหลาย ถ้า อย่างนั้น เธอทั้งหลายจงสอบถามภิกษุเหล่านี้” แล้วเสด็จจากที่ประทับเข้าพระวิหาร

หลังจากนั้น ภิกษุทั้งหลายสอบถามพระเมตติยะและพระภุมมชกะ เมื่อถูกสอบถามจึงได้รับสารภาพเรื่องนั้น

ภิกษุทั้งหลายถามว่า “พวกท่านอ้างเอาบางส่วนแห่งอธิกรณ์เรื่องอื่นเป็นเลศ[๑] ใส่ความพระทัพพมัลลบุตรด้วยอาบัติปาราชิกหรือ”

ท่านทั้งสองยอมรับ บรรดาภิกษุผู้มักน้อย ฯลฯ พากันตำหนิ ประณาม โพนทะนาว่า “ไฉนพระเมตติยะและพระกุมมชกะจึงอ้างเอาบางส่วนแห่งอธิกรณ์เรื่องอื่นเป็นเลศใส่ความพระทัพพมัลลบุตรด้วยอาบัติปาราชิกเล่า” ครั้นภิกษุเหล่านั้นตำหนิท่านทั้งสองโดยประการต่าง ๆ แล้วจึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ

ทรงประชุมสงฆ์บัญญัติสิกขาบท

ลำดับนั้น พระผู้มีพระภาครับสั่งให้ประชุมสงฆ์เพราะเรื่องนี้เป็นต้นเหตุ ทรงสอบถามพระเมตติยะและพระภุมมชกะว่า “ภิกษุทั้งหลาย ทราบว่าพวกเธออ้างเอาบางส่วนแห่งอธิกรณ์เรื่องอื่นเป็นเลศใส่ความทัพพมัลลบุตรด้วยอาบัติปาราชิกจริงหรือ” พวกเธอทูลรับว่า “จริง พระพุทธเจ้าข้า” พระผู้มีพระภาคทรง

---

[๑] **เลศ คือ ข้ออ้าง, เรื่องเล็ก ๆ น้อย ๆ, เลศนัย กิริยาอาการที่จะยกขึ้นเป็นข้ออ้างใส่ความได้** (วิ.อ. (บาลี) ๒/๓๙๑/๙๘-๙๙)

ตำหนิว่า “โมฆบุรุษทั้งหลาย ไฉนพวกเธอจึงอ้างเอาบางส่วนแห่งอธิกรณ์เรื่องอื่นเป็นเลศใส่ความทัพพ มัลลบุตรด้วยอาบัติปาราชิกเล่า โมฆบุรุษทั้งหลาย การกระทำอย่างนี้ มิได้ทำคนที่ยังไม่เลื่อมใสให้เลื่อมใส ฯลฯ” แล้วรับสั่งให้ภิกษุทั้งหลายยกสิกขาบทนี้ขึ้นแสดง ดังนี้

พระบัญญัติ

[๓๙๒] **ก็ ภิกษุใด ขัดเคือง มีโทสะ ไม่แช่มชื่น อ้างเอาบางส่วนแห่ง อธิกรณ์[๑] เรื่องอื่นเป็นเลศใส่ความภิกษุด้วยอาบัติปาราชิก โดยมุ่งหมายว่า “ทำอย่างไรจึงจะให้ภิกษุนั้นพ้นจากพรหมจรรย์นี้ได้” ครั้นสมัยต่อจากนั้น อันผู้ใดผู้หนึ่งโจทก็ตามไม่โจทก็ตาม อธิกรณ์นั้นเป็นอธิกรณ์เรื่องอื่น อ้างเอาบางส่วนเป็นเลศ และภิกษุยอมรับผิด เป็นสังฆาทิเสส**

เรื่องพระเมตติยะและพระภุมมชกะ จบ

สิกขาบทวิภังค์

[๓๙๓] คำว่า **ก็...ใด** คือ ผู้ใด ผู้เช่นใด ฯลฯ นี้ที่พระผู้มีพระภาคตรัสว่า ก็...ใด

คำว่า **ภิกษุ** มีอธิบายว่า ที่ชื่อว่าภิกษุ เพราะเป็นผู้ขอ ฯลฯ นี้ที่พระผู้มีพระภาคทรงประสงค์เอาว่าภิกษุ ในความหมายนี้

คำว่า **ภิกษุ** หมายถึง ภิกษุอื่น

คำว่า **ขัดเคือง มีโทสะ** คือ โกรธ ไม่พอใจ ไม่ชอบใจ แค้นใจ เจ็บใจ

คำว่า **ไม่แช่มชื่น** คือ ไม่แช่มชื่นเพราะความโกรธนั้น เพราะมีโทสะนั้น เพราะไม่พอใจนั้น และเพราะไม่ชอบใจนั้น

คำว่า **แห่งอธิกรณ์เรื่องอื่น** คือ เป็นอาบัติส่วนอื่น หรือเป็นอธิกรณ์ส่วนอื่น

อธิกรณ์ที่ชื่อว่าเป็นเรื่องอื่นจากอธิกรณ์

อธิกรณ์ชื่อว่าเป็นเรื่องอื่นจากอธิกรณ์อย่างไร

๑. วิวาทาธิกรณ์ เป็นเรื่องอื่นจากอนุวาทาธิกรณ์ อาปัตตาธิกรณ์และ กิจจาธิกรณ์

๒. อนุวาทาธิกรณ์ เป็นเรื่องอื่นจากอาปัตตาธิกรณ์ กิจจาธิกรณ์ และ วิวาทาธิกรณ์

๓. อาปัตตาธิกรณ์ เป็นเรื่องอื่นจากกิจจาธิกรณ์ วิวาทาธิกรณ์ และ อนุวาทาธิกรณ์

๔. กิจจาธิกรณ์ เป็นเรื่องอื่นจากวิวาทาธิกรณ์ อนุวาทาธิกรณ์ และ อาปัตตาธิกรณ์

อธิกรณ์ชื่อว่าเป็นเรื่องอื่นจากอธิกรณ์ อย่างนี้

อธิกรณ์ชื่อว่าเป็นเรื่องเดียวกับอธิกรณ์

อธิกรณ์ชื่อว่าเป็นเรื่องเดียวกับอธิกรณ์อย่างไร

๑. วิวาทาธิกรณ์ เป็นเรื่องเดียวกับวิวาทาธิกรณ์

---

[๑] **อธิกรณ์** คือเรื่องที่สงฆ์จะต้องจัดต้องทำให้เรียบร้อย, คดีความ ปัญหา หรือกิจธุระของสงฆ์ (วิ.อ. (บาลี) ๒/๓๙๑/๙๘)

๒. อนุวาทาธิกรณ์ เป็นเรื่องเดียวกับอนุวาทาธิกรณ์

๓. อาปัตตาธิกรณ์ เป็นเรื่องเดียวกับอาปัตตาธิกรณ์ก็มี เป็นเรื่องอื่นจาก อาปัตตาธิกรณ์ก็มี

อาปัตตาธิกรณ์ชื่อว่าเป็นเรื่องอื่นจากอาปัตตาธิกรณ์

อาปัตตาธิกรณ์ชื่อว่าเป็นเรื่องอื่นจากอาปัตตาธิกรณ์อย่างไร

๑. เมถุนธรรมปาราชิกาบัติ เป็นเรื่องอื่นจากอทินนาทานปาราชิกาบัติ มนุสสวิคคหปาราชิกาบัติ และอุตตริมนุสสธรรมปาราชิกาบัติ

๒. อทินนาทานปาราชิกาบัติ เป็นเรื่องอื่นจากมนุสสวิคคหปาราชิกาบัติ อุตตริมนุสสธรรมปาราชิกาบัติ และเมถุนธรรมปาราชิกาบัติ

๓. มนุสสวิคคหปาราชิกาบัติ เป็นเรื่องอื่นจากอุตตริมนุสสธรรมปาราชิกาบัติ เมถุนธรรมปาราชิกาบัติ และอทินนาทานปาราชิกาบัติ

๔. อุตตริมนุสสธรรมปาราชิกาบัติ เป็นเรื่องอื่นจากเมถุนธรรมปาราชิกาบัติ อทินนาทานปาราชิกาบัติ และมนุสสวิคคหปาราชิกาบัติ

อาปัตตาธิกรณ์ชื่อว่าเป็นเรื่องอื่นจากอาปัตตาธิกรณ์ อย่างนี้

อาปัตตาธิกรณ์ชื่อว่าเป็นเรื่องเดียวกับอาปัตตาธิกรณ์

อาปัตตาธิกรณ์ชื่อว่าเป็นเรื่องเดียวกับอาปัตตาธิกรณ์อย่างไร

๑. เมถุนธรรมปาราชิกาบัติ เป็นเรื่องเดียวกับเมถุนธรรมปาราชิกาบัติ

๒. อทินนาทานปาราชิกาบัติ เป็นเรื่องเดียวกับอทินนาทานปาราชิกาบัติ

๓. มนุสสวิคคหปาราชิกาบัติ เป็นเรื่องเดียวกันกับมนุสสวิคคหปาราชิกาบัติ

๔. อุตตริมนุสสธรรมปาราชิกาบัติ เป็นเรื่องเดียวกับอุตตริมนุสสธรรม ปาราชิกาบัติ

อาบัตตาธิกรณ์ชื่อว่าเป็นเรื่องเดียวกับอาปัตตาธิกรณ์ อย่างนี้

กิจจาธิกรณ์เป็นเรื่องเดียวกับกิจจาธิกรณ์

อธิกรณ์ชื่อว่าเป็นเรื่องเดียวกับอธิกรณ์ อย่างนี้

เลศ ๑๐ อย่าง

[๓๙๔] ชื่อว่า เลศ ในคำว่า อ้างเอาบางส่วน...เป็นเลศ อธิบายว่า เลศมี ๑๐ อย่างได้แก่ เลศคือชาติกำเนิด ๑ เลศคือชื่อ ๑ เลศคือตระกูล ๑ เลศคือรูปลักษณ์ ๑ เลศคืออาบัติ ๑ เลศคือบาตร ๑ เลศคือจีวร ๑ เลศคือพระอุปัชฌาย์ ๑ เลศคือพระอาจารย์ ๑ เลศคือเสนาสนะ ๑

อธิบายเลศ ๑๐ อย่าง

[๓๙๕] ชื่อว่า **เลศคือชาติกำเนิด** อธิบายว่า ภิกษุผู้โจทก์ได้เห็นภิกษุผู้เป็นวรรณะกษัตริย์ ต้องอาบัติปาราชิก ครั้นเห็นภิกษุอีกรูปหนึ่งผู้เป็นวรรณะกษัตริย์จึงโจทว่า “ข้าพเจ้าเห็นภิกษุผู้เป็นวรรณะ

กษัตริย์ต้องอาบัติปาราชิกแล้ว ท่านไม่เป็นสมณะ ไม่เป็นเชื้อสายศากยบุตร ท่านร่วมอุโบสถ ปวารณาหรือสังฆกรรมไม่ได้" ต้องอาบัติสังฆาทิเสส ทุกๆ คำพูด

ภิกษุผู้โจทก์ได้เห็นภิกษุผู้เป็นวรรณะพราหมณ์ ฯลฯ เห็นภิกษุผู้เป็นวรรณะแพศย์ ฯลฯ เห็นภิกษุผู้เป็นวรรณะศูทรต้องอาบัติปาราชิก ครั้นเห็นภิกษุอีกรูปหนึ่งผู้เป็นวรรณะศูทรจึงโจทว่า "ข้าพเจ้าเห็นภิกษุผู้เป็นวรรณะศูทรต้องอาบัติปาราชิก ท่านไม่เป็นสมณะ ไม่เป็นเชื้อสายศากยบุตร ฯลฯ" ต้องอาบัติสังฆาทิเสสทุก ๆ คำพูด

[๓๙๖] ชื่อว่า **เลศคือชื่อ** อธิบายว่า ภิกษุผู้โจทก์ได้เห็นพระพุทธรักขิต ฯลฯ ได้เห็นพระธัมมรักขิต ฯลฯ ได้เห็นพระสังฆรักขิตต้องอาบัติปาราชิก ครั้นเห็นภิกษุอีกรูปหนึ่งผู้ชื่อว่าสังฆรักขิตจึงโจทว่า "ข้าพเจ้าเห็นพระสังฆรักขิตต้องอาบัติปาราชิก แล้ว ท่านไม่เป็นสมณะ ไม่เป็นเชื้อสายศากยบุตร ฯลฯ" ต้องอาบัติสังฆาทิเสส ทุกๆ คำพูด

[๓๙๗] ชื่อว่า **เลศคือตระกูล** อธิบายว่า ภิกษุผู้โจทก์ ได้เห็นภิกษุในตระกูลโคตมะ ฯลฯ ได้เห็นภิกษุในตระกูลโมคคัลลานะ ฯลฯ ได้เห็นภิกษุในตระกูลกัจจายนะ ฯลฯ ได้เห็นภิกษุในตระกูลวาสิฏฐะต้องอาบัติปาราชิก ครั้นเห็นภิกษุอีกรูปหนึ่งในตระกูลวาสิฏฐะจึงโจทว่า ข้าพเจ้าเห็นภิกษุในตระกูลวาสิฏฐะต้องอาบัติปาราชิกแล้ว ท่านไม่เป็นสมณะ ไม่เป็นเชื้อสายศากยบุตร ฯลฯ ต้องอาบัติสังฆาทิเสส ทุกๆ คำพูด

[๓๙๘] ชื่อว่า **เลศคือรูปลักษณ์** อธิบายว่า ภิกษุผู้โจทก์ ได้เห็นภิกษุสูง ฯลฯ ได้เห็นภิกษุต่ำ ฯลฯ ได้เห็นภิกษุผิวดำ ฯลฯ ได้เห็นภิกษุผิวขาวต้องปาราชิก ครั้นเห็นภิกษุอีกรูปหนึ่งผู้มีผิวขาวจึงโจทว่า "ข้าพเจ้าเห็นภิกษุผิวขาวต้องอาบัติปาราชิก แล้ว ท่านไม่เป็นสมณะ ไม่เป็นเชื้อสายศากยบุตร ฯลฯ" ต้องอาบัติสังฆาทิเสส ทุกๆ คำพูด

[๓๙๙] ชื่อว่า **เลศคืออาบัติ** อธิบายว่า ภิกษุผู้โจทก์ เห็นภิกษุต้องอาบัติเบา ถ้าโจทภิกษุนั้นด้วยอาบัติปาราชิกว่า ข้าพเจ้าเห็นท่านต้องอาบัติปาราชิกแล้ว ท่านไม่เป็นสมณะ ไม่เป็นเชื้อสายศากยบุตร ฯลฯ ต้องอาบัติสังฆาทิเสส ทุกๆ คำพูด

[๔๐๐] ชื่อว่า **เลศคือบาตร** อธิบายว่า ภิกษุผู้โจทก์ได้เห็นภิกษุใช้บาตรโลหะ ฯลฯ ได้เห็นภิกษุใช้บาตรดินเหนียว ฯลฯ ได้เห็นภิกษุใช้บาตรเคลือบ ฯลฯ ได้เห็นภิกษุใช้บาตรดินธรรมดา ต้องอาบัติปาราชิก ครั้นเห็นภิกษุอีกรูปหนึ่งใช้บาตรดินธรรมดา จึงโจทว่า ข้าพเจ้าเห็นภิกษุใช้บาตรดินธรรมดาต้องอาบัติปาราชิกแล้ว ท่านไม่เป็น สมณะ ไม่เป็นเชื้อสายศากยบุตร ฯลฯ ต้องอาบัติสังฆาทิเสส ทุกๆ คำพูด

[๔๐๑] ชื่อว่า **เลศคือจีวร** อธิบายว่า ภิกษุผู้โจทก์ ได้เห็นภิกษุผู้ใช้ผ้า บังสุกุล ฯลฯ เห็นภิกษุผู้ใช้ผ้าคหบดี ต้องอาบัติปาราชิก ครั้นได้เห็นภิกษุอีกรูปหนึ่งผู้ใช้ผ้าคหบดีจึงโจทว่า ข้าพเจ้าได้เห็นภิกษุผู้ใช้ผ้าของคหบดีต้องอาบัติปาราชิกแล้ว ท่านไม่เป็นสมณะ ไม่เป็นเชื้อสายศากยบุตร ฯลฯ ต้องอาบัติสังฆาทิเสส ทุกๆ คำพูด

[๔๐๒] ชื่อว่า **เลศคือพระอุปัชฌาย์** อธิบายว่า ภิกษุผู้โจทก์ได้เห็นภิกษุผู้เป็นสัทธิวิหาริกของพระอุปัชฌาย์ชื่อนี้ ต้องอาบัติปาราชิก ครั้นเห็นภิกษุอีกรูปหนึ่งผู้เป็นสัทธิวิหาริกของพระอุปัชฌาย์ชื่อนี้จึงโจทว่า ข้าพเจ้าเห็นภิกษุผู้เป็นสัทธิวิหาริกของพระอุปัชฌาย์ชื่อนี้ต้องอาบัติปาราชิกแล้ว ท่านไม่เป็นสมณะ ไม่เป็นเชื้อสายศากยบุตร ฯลฯ ต้องอาบัติสังฆาทิเสส ทุกๆ คำพูด

[๔๐๓] ชื่อว่า **เลศคืออาจารย์** อธิบายว่า ภิกษุผู้โจทก์ได้เห็นภิกษุผู้เป็น อันเตวาสิกของพระอาจารย์ชื่อนี้ต้องอาบัติปาราชิก ครั้นเห็นภิกษุอีกรูปหนึ่งผู้เป็นอันเตวาสิกของพระอาจารย์ชื่อนี้ จึงโจทว่า ข้าพเจ้าเห็นภิกษุผู้เป็นอันเตวาสิกของพระอาจารย์ชื่อนี้ต้องอาบัติปาราชิกแล้ว ท่านไม่เป็นสมณะ ไม่เป็นเชื้อสายศากยบุตร ฯลฯ ต้องอาบัติสังฆาทิเสส ทุกๆ คำพูด

[๔๐๔] ชื่อว่า **เลศคือเสนาสนะ** อธิบายว่า ภิกษุผู้โจทก์ได้เห็นภิกษุอยู่ในเสนาสนะชื่อนี้ ต้องอาบัติปาราชิก ครั้นเห็นภิกษุอีกรูปหนึ่งอยู่ในเสนาสนะชื่อนี้จึงโจทว่า “ข้าพเจ้าเห็นภิกษุผู้อยู่ในเสนาสนะชื่อนี้ต้องอาบัติปาราชิกแล้ว ท่านไม่เป็น สมณะ ไม่เป็นเชื้อสายศากยบุตร ท่านร่วมอุโบสถ ปวารณาหรือสังฆกรรมไม่ได้” ต้องอาบัติสังฆาทิเสส ทุกๆ คำพูด

สิกขาบทวิภังค์

[๔๐๕] คำว่า **ด้วยอาบัติปาราชิก** คือ ด้วยอาบัติปาราชิก ๔ ข้อใดข้อหนึ่ง

คำว่า **ใส่ความ** ได้แก่ โจทเอง หรือสั่งให้ผู้อื่นโจท

คำว่า **ทำอย่างไรจึงจะให้ภิกษุนั้นพ้นจากพรหมจรรย์นี้ได้** ความว่า ให้พ้นจากความเป็นภิกษุ ให้พ้นจากสมณธรรม ให้พ้นจากศีลขันธ์ ให้พ้นจากคุณคือตบะ

คำว่า **ครั้นสมัยต่อจากนั้น** ความว่า ล่วงขณะ ลยะ ครู่ที่ภิกษุถูกใส่ความไปแล้ว

คำว่า **อันผู้ใดผู้หนึ่งโจทก็ตาม** คือ จะมีผู้เชื่อถือตามเรื่องที่ทำให้ภิกษุนั้นถูกใส่ความก็ตาม

คำว่า **ไม่โจทก็ตาม** คือ ไม่มีใครๆ กล่าวถึงภิกษุนั้น

ชื่อว่า อธิกรณ์ ได้แก่ อธิกรณ์ ๔ อย่างคือ วิวาทาธิกรณ์ อนุวาทาธิกรณ์ อาปัตตาธิกรณ์ และกิจจาธิกรณ์

คำว่า **อ้างเอาบางส่วน...เป็นเลศ** คือ ถือเอาเลศ ๑๐ อย่างนั้น อย่างใดอย่างหนึ่ง

คำว่า **และภิกษุยอมรับผิด** ความว่า ภิกษุนั้นยอมรับว่า “ข้าพเจ้าพูดคำไร้ประโยชน์ พูดเท็จ พูดไม่จริง ไม่รู้จึงพูด”

คำว่า **สังฆาทิเสส** ความว่า สำหรับอาบัตินั้น สงฆ์เท่านั้นให้ปริวาส ฯลฯ เพราะเหตุนั้น พระผู้มีพระภาคจึงตรัสเรียกว่า “เป็นสังฆาทิเสส”

บทภาชนีย์

เอเกกมูลจักร

โจทภิกษุผู้ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

[๔๐๖] ภิกษุผู้โจทก์ได้เห็นภิกษุต้องอาบัติสังฆาทิเสส มีความเห็นอาบัติสังฆาทิเสสว่าเป็นอาบัติสังฆาทิเสส ถ้าเธอโจทภิกษุนั้นด้วยอาบัติปาราชิกว่า “ท่านไม่เป็นสมณะ ไม่เป็นเชื้อสายศากยบุตร ท่านร่วมอุโบสถ ปวารณาหรือสังฆกรรมไม่ได้” แม้อย่างนี้ อธิกรณ์นั้นย่อมเป็นข้ออื่น และเธออ้างเอาเป็นเลศ ต้องอาบัติสังฆาทิเสส ทุก ๆ คำพูด

ภิกษุผู้โจทก์ได้เห็นภิกษุต้องอาบัติสังฆาทิเสส แต่มีความเห็นอาบัติสังฆาทิเสสว่าเป็นอาบัติถุลลัจจัย ถ้าเธอโจทภิกษุนั้นด้วยอาบัติปาราชิกว่า “ท่านไม่เป็นสมณะ ฯลฯ” แม้อย่างนี้ อธิกรณ์นั้นย่อมเป็นอาบัติข้ออื่นและเธออ้างเอาเป็นเลศ ต้องอาบัติสังฆาทิเสส ทุก ๆ คำพูด

ภิกษุผู้โจทก์ได้เห็นภิกษุต้องอาบัติสังฆาทิเสส แต่มีความเห็นอาบัติสังฆาทิเสสว่าเป็นอาบัติปาจิตตีย์ ถ้าเธอโจทภิกษุนั้นด้วยอาบัติปาราชิกว่า “ท่านไม่เป็นสมณะ” ฯลฯ แม้อย่างนี้ อธิกรณ์นั้นย่อมเป็นอาบัติข้ออื่นและเธออ้างเอาเป็นเลศ ต้องอาบัติสังฆาทิเสส ทุกๆ คำพูด

ภิกษุผู้โจทก์ได้เห็นภิกษุต้องอาบัติสังฆาทิเสส แต่มีความเห็นอาบัติสังฆาทิเสสว่าเป็นอาบัติปาฏิเทสนียะ ฯลฯ มีความเห็นอาบัติสังฆาทิเสสว่าเป็นอาบัติทุกกฏ ฯลฯ มีความเห็นอาบัติสังฆาทิเสสว่าเป็นอาบัติทุพภาสิต ถ้าเธอโจทภิกษุนั้นด้วยอาบัติปาราชิกว่า “ท่านไม่เป็นสมณะ ฯลฯ” แม้อย่างนี้ อธิกรณ์นั้นย่อมเป็นอาบัติข้ออื่นและเธออ้างเอาเป็นเลศ ต้องอาบัติสังฆาทิเสส ทุกๆ คำพูด

โจทภิกษุผู้ต้องอาบัติถุลลัจจัย

ภิกษุผู้โจทก์ได้เห็นภิกษุต้องอาบัติถุลลัจจัย มีความเห็นอาบัติถุลลัจจัยว่าเป็นอาบัติถุลลัจจัย ฯลฯ มีความเห็นอาบัติถุลลัจจัยว่าเป็นอาบัติปาจิตตีย์ ฯลฯ มีความเห็นอาบัติถุลลัจจัยว่าเป็นอาบัติปาฏิเทสนียะ ฯลฯ มีความเห็นอาบัติถุลลัจจัยว่าเป็นอาบัติทุกกฏ ฯลฯ มีความเห็นอาบัติถุลลัจจัยว่าเป็นอาบัติทุพภาสิต ฯลฯ มีความเห็นอาบัติถุลลัจจัยว่าเป็นอาบัติสังฆาทิเสส ถ้าโจทภิกษุนั้นด้วยอาบัติปาราชิก ว่า “ท่านไม่เป็นสมณะ ฯลฯ” แม้อย่างนี้ อธิกรณ์นั้นย่อมเป็นอาบัติข้ออื่นและเธออ้างเอาเป็นเลศ ต้องอาบัติสังฆาทิเสส ทุกๆ คำพูด

โจทภิกษุผู้ต้องปาจิตตีย์...ปาฏิเทสนียะ...ทุกกฏ...ทุพภาสิต

ภิกษุผู้โจทก์ได้เห็นภิกษุต้องอาบัติปาจิตตีย์ ฯลฯ ภิกษุผู้โจทก์ได้เห็นภิกษุต้องอาบัติปาฏิเทสนียะ ฯลฯ ภิกษุผู้โจทก์ได้เห็นภิกษุต้องอาบัติทุกกฏ ฯลฯ ภิกษุผู้โจทก์ได้เห็นภิกษุต้องอาบัติทุพภาสิต มีความเห็นอาบัติทุพภาสิตว่าเป็นอาบัติทุพภาสิต ฯลฯ มีความเห็นอาบัติทุพภาสิตว่าเป็นอาบัติสังฆาทิเสส ฯลฯ มีความเห็นอาบัติทุพภาสิตว่าเป็นอาบัติถุลลัจจัย ฯลฯ มีความเห็นอาบัติทุพภาสิตว่าเป็นอาบัติ ปาจิตตีย์ ฯลฯ มีความเห็นอาบัติทุพภาสิตว่าเป็นอาบัติปาฏิเทสนียะ ฯลฯ มีความเห็นอาบัติทุพภาสิตว่าเป็นอาบัติทุกกฏ ถ้าโจทภิกษุนั้นด้วยอาบัติปาราชิกว่า “ท่านไม่เป็นสมณะ ไม่เป็นเชื้อสายศากยบุตร ท่านร่วมอุโบสถ ปวารณาหรือสังฆกรรมไม่ได้” แม้อย่างนี้ อธิกรณ์นั้นย่อมเป็นอาบัติข้ออื่นและเธออ้างเอาเป็นเลศ ต้องอาบัติสังฆาทิเสส ทุกๆ คำพูด

พึงรวมอาบัติแต่ละอย่าง ๆ ให้เป็นมูลแล้วผูกเป็นจักร

สั่งให้โจทภิกษุผู้ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

[๔๐๗] ภิกษุผู้โจทก์ได้เห็นภิกษุต้องอาบัติสังฆาทิเสส มีความเห็นอาบัติสังฆาทิเสสว่าเป็นอาบัติสังฆาทิเสส ถ้าสั่งให้โจทภิกษุนั้นด้วยอาบัติปาราชิกว่า “ท่านไม่เป็นสมณะ ฯลฯ” แม้อย่างนี้ อธิกรณ์นั้นย่อมเป็นอาบัติข้ออื่นและเธออ้างเอาเป็นเลศ ต้องอาบัติสังฆาทิเสส ทุกๆ คำพูด

ภิกษุผู้โจทก์ได้เห็นภิกษุต้องอาบัติสังฆาทิเสส แต่มีความเห็นอาบัติ สังฆาทิเสสว่าเป็นอาบัติถุลลัจจัย ฯลฯ มีความเห็นอาบัติสังฆาทิเสสว่าเป็นอาบัติปาจิตตีย์ ฯลฯ มีความเห็นอาบัติสังฆาทิเสสว่าเป็นอาบัติปาฏิเทสนียะ ฯลฯ มีความเห็นอาบัติสังฆาทิเสสว่าเป็นอาบัติทุกกฏ ฯลฯ มีความเห็นอาบัติสังฆาทิเสสว่าเป็นอาบัติทุพภาสิต ถ้าสั่งให้โจทภิกษุนั้นด้วยอาบัติปาราชิกว่า “ท่านไม่เป็นสมณะ ฯลฯ” แม้อย่างนี้ อธิกรณ์นั้นย่อมเป็นอาบัติข้ออื่นและเธออ้างเอาเป็นเลศ ต้องอาบัติ สังฆาทิเสส ทุก ๆ คำพูด

สั่งให้โจทภิกษุผู้ต้องอาบัติถุลลัจจัย

ภิกษุผู้โจทก์ได้เห็นภิกษุต้องอาบัติถุลลัจจัย มีความเห็นอาบัติถุลลัจจัยว่าเป็นอาบัติถุลลัจจัย ฯลฯ มีความเห็นอาบัติถุลลัจจัยว่าเป็นอาบัติปาจิตตีย์ ฯลฯ มีความเห็นอาบัติถุลลัจจัยว่าเป็นอาบัติปาฏิเทสนียะ ฯลฯ มีความเห็นอาบัติถุลลัจจัยว่าเป็นอาบัติทุกกฏ ฯลฯ มีความเห็นอาบัติถุลลัจจัยว่าเป็นอาบัติทุพภาสิต ฯลฯ มีความเห็นอาบัติถุลลัจจัยว่าเป็นอาบัติสังฆาทิเสส ถ้าสั่งให้โจทภิกษุนั้นด้วยอาบัติ ปาราชิกว่า “ท่านไม่เป็นสมณะ ฯลฯ” แม้อย่างนี้ อธิกรณ์ย่อมเป็นอาบัติข้ออื่นและเธออ้างเอาเป็นเลศ ต้องอาบัติสังฆาทิเสส ทุก ๆ คำพูด

สั่งให้โจทภิกษุผู้ต้องอาบัติปาจิตตีย์...ปาฏิเทสนียะ...ทุกกฏ ...ทุพภาสิต

ภิกษุผู้โจทก์ได้เห็นภิกษุต้องอาบัติปาจิตตีย์ ฯลฯ ภิกษุผู้โจทก์ได้เห็นภิกษุต้องอาบัติปาฏิเทสนียะ ฯลฯ ภิกษุผู้โจทก์ได้เห็นภิกษุต้องอาบัติทุกกฏ ฯลฯ ภิกษุผู้โจทก์ได้เห็นภิกษุต้องอาบัติทุพภาสิต มีความเห็นอาบัติทุพภาสิตว่าเป็นอาบัติ ทุพภาสิต ฯลฯ มีความเห็นอาบัติทุพภาสิตว่าเป็นอาบัติสังฆาทิเสส ฯลฯ มีความเห็นอาบัติทุพภาสิตว่าเป็นอาบัติถุลลัจจัย ฯลฯ มีความเห็นอาบัติทุพภาสิตว่าเป็นอาบัติ ปาจิตตีย์ ฯลฯ มีความเห็นอาบัติทุพภาสิตว่าเป็นอาบัติปาฏิเทสนียะ ฯลฯ มีความเห็นอาบัติทุพภาสิตว่าเป็นอาบัติทุกกฏ ถ้าสั่งให้โจทภิกษุนั้นด้วยอาบัติปาราชิกว่า “ท่านไม่เป็นสมณะ ไม่เป็นเชื้อสายศากยบุตร ท่านร่วมอุโบสถ ปวารณาหรือ สังฆกรรมไม่ได้” แม้อย่างนี้ อธิกรณ์นั้นย่อมเป็นอาบัติข้ออื่นและเธออ้างเอาเป็นเลศ ต้องอาบัติ สังฆาทิเสส ทุกๆ คำพูด

อนาปัตติวาร

ภิกษุต่อไปนี้ไม่ต้องอาบัติ คือ

[๔๐๘] ๑. ภิกษุผู้สำคัญว่าเป็นอย่างนั้น โจทเองหรือสั่งให้ผู้อื่นโจท

๒. ภิกษุวิกลจริต

๓. ภิกษุต้นบัญญัติ

ทุติยทุฏฐโทสสิกขาบทที่ ๙ จบ

๑๐. สังฆเภทสิกขาบท
ว่าด้วยการทำสงฆ์ให้แตกกัน
เรื่องพระเทวทัต

[๔๐๙] สมัยนั้น พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าประทับอยู่ ณ พระเวฬุวัน สถานที่ให้เหยื่อกระแต เขตกรุงราชคฤห์ ครั้งนั้น พระเทวทัตเข้าไปหาพระโกกาลิกะ พระกฏโมรกติสสกะ พระขัณฑเทวีบุตร และพระสมุทททัตถึงที่อยู่ ครั้นถึงแล้ว ได้กล่าวกับท่านเหล่านั้นดังนี้ว่า “มาเถิด ท่านทั้งหลาย พวกเราจะทำลายสงฆ์ ทำลายจักร[๑] ของพระสมณโคดม”

เมื่อพระเทวทัตกล่าวอย่างนี้ พระโกกาลิกะได้กล่าวกับพระเทวทัตดังนี้ว่า “พระสมณโคดม มีฤทธานุภาพมาก ทำอย่างไร พวกเราจึงจะทำลายสงฆ์ ทำลายจักรของพระสมณโคดมได้เล่า”

วัตถุ ๕ ประการ

พระเทวทัตกล่าวว่า “มาเถิดท่านทั้งกลาย พวกเราจะเข้าไปเฝ้าพระ สมณโคดมแล้วทูลขอวัตถุ ๕ ประการ ว่า “พระองค์ผู้เจริญ พระผู้มีพระภาคตรัสสรรเสริญความมักน้อย ความสันโดษ ความขัดเกลา ความกำจัด อาการน่า เลื่อมใส การไม่สะสม การปรารภความเพียร โดยประการต่าง ๆ วัตถุ ๕ ประการเหล่านี้ก็เป็นไปเพื่อความมักน้อยความสันโดษ ความขัดเกลา ความกำจัด อาการ น่าเลื่อมใส การไม่สะสม การปรารภความเพียร โดยประการต่าง ๆ ข้าพระพุทธเจ้าขอประทานวโรกาส ดังนี้

๑. ภิกษุทั้งหลายควรอยู่ป่าตลอดชีวิต ภิกษุรูปใดเข้าบ้าน ภิกษุรูปนั้นมีโทษ

๒. ภิกษุทั้งหลายควรเที่ยวบิณฑบาตตลอดชีวิต ภิกษุรูปใดยินดีกิจนิมนต์ ภิกษุรูปนั้นมีโทษ

๓. ภิกษุทั้งหลายควรถือผ้าบังสุกุลตลอดชีวิต ภิกษุรูปใดยินดีผ้าคหบดี ภิกษุรูปนั้นมีโทษ

๔. ภิกษุทั้งหลายควรอยู่โคนไม้ตลอดชีวิต ภิกษุรูปใดอาศัยที่มุงที่บัง ภิกษุรูปนั้นมีโทษ

๕. ภิกษุทั้งหลายไม่ควรฉันปลาและเนื้อตลอดชีวิต ภิกษุรูปใดฉันปลาและเนื้อ ภิกษุรูปนั้นมีโทษ”

พระสมณโคดมจะไม่ทรงอนุญาตวัตถุ ๕ ประการนี้แน่ พวกเราจักใช้วัตถุ ๕ ประการนี้ชักชวนให้ประชาชนเชื่อถือ” ท่านเหล่านั้นปรึกษากันว่า “พวกเราสามารถที่จะใช้วัตถุ ๕ ประการเหล่านั้นทำลายสงฆ์ ทำลายจักรของพระสมณโคดมได้ เพราะยังมีพวกมนุษย์ที่เลื่อมใสในการปฏิบัติปอน ๆ”

ครั้งนั้น พระเทวทัตพร้อมด้วยบริษัทได้เข้าไปเฝ้าพระผู้มีพระภาคถึงที่ประทับ ครั้นถึงแล้วจึงถวายบังคมแล้วนั่งลง ณ ที่สมควร กราบทูลว่า “พระองค์ผู้เจริญ พระผู้มีพระภาคตรัสสรรเสริญความมักน้อย ความสันโดษ ความขัดเกลา ความกำจัด อาการน่าเลื่อมใส การไม่สะสม การปรารภความเพียร โดยประการต่าง ๆ วัตถุ ๕ ประการเหล่านี้ก็เป็นไปเพื่อความมักน้อย ความสันโดษ ความขัดเกลา ความกำจัด

---

[๑] **ทำลายสงฆ์** คือ ทำสงฆ์ให้แตกจากกัน ทำลายจักร คือ ทำลายหลักคำสอน วิ.อ. (บาลี) ๒/๔๑๐/๑๐๘, วชิร.ฏีกา (บาลี) ๓๔๓/๖๘๐)

อาการน่าเลื่อมใส การไม่สะสม การปรารภความเพียร โดยประการต่าง ๆ ข้าพระพุทธเจ้าขอประทานวโรกาส ดังนี้

๑. ภิกษุทั้งหลายควรอยู่ป่าตลอดชีวิต ภิกษุรูปใดเข้าบ้าน ภิกษุรูปนั้นมีโทษ

๒. ภิกษุทั้งหลายควรเที่ยวบิณฑบาตตลอดชีวิต ภิกษุรูปใดยินดีกิจนิมนต์ ภิกษุรูปนั้นมีโทษ

๓. ภิกษุทั้งหลายควรถือผ้าบังสุกุลตลอดชีวิต ภิกษุรูปใดยินดีผ้าคหบดี ภิกษุรูปนั้นมีโทษ

๔. ภิกษุทั้งหลายควรอยู่โคนไม้ตลอดชีวิต ภิกษุรูปใดอาศัยที่มุงที่บัง ภิกษุรูปนั้นมีโทษ

๕. ภิกษุทั้งหลายไม่ควรฉันปลาและเนื้อตลอดชีวิต ภิกษุรูปใดฉันปลาและเนื้อ ภิกษุรูปนั้นมีโทษ”

พระผู้มีพระภาคตรัสห้ามว่า “อย่าเลยเทวทัต ภิกษุรูปใดปรารถนาก็จงอยู่ป่าเถิด ภิกษุรูปใดปรารถนาก็จงอยู่ในละแวกบ้านเถิด ภิกษุรูปใดปรารถนาก็จงเที่ยวบิณฑบาตเถิด ภิกษุรูปใดปรารถนาก็จงยินดีกิจนิมนต์เถิด ภิกษุรูปใดปรารถนาก็จงถือผ้าบังสุกุลเถิด ภิกษุรูปใดปรารถนาก็จงยินดีผ้าคหบดีเถิด เราอนุญาตถือ เสนาสนะตามโคนไม้ ๘ เดือนเท่านั้น เราอนุญาตปลาและเนื้อที่บริสุทธิ์ด้วยอาการ ๓ อย่าง คือ (๑) ไม่ได้เห็น (๒) ไม่ได้ยิน (๓) ไม่ได้นึกสงสัย”

ครั้งนั้น พระเทวทัตร่าเริงดีใจว่า พระผู้มีพระภาคไม่ทรงอนุญาตวัตถุ ๕ ประการเหล่านี้ พร้อมกับบริษัท ลุกขึ้นจากอาสนะ ถวายบังคมพระผู้มีพระภาค ทำประทักษิณแล้วจากไป

[๔๑๐] สมัยนั้น พระเทวทัตพร้อมกับบริษัทเข้าไปยังกรุงราชคฤห์ ใช้วัตถุ ๕ ประการชักชวนให้ประชาชนเชื่อถือด้วยกล่าวว่า “พวกเราเข้าไปเฝ้าพระสมณโคดม ทูลขอวัตถุ ๕ ประการว่า “พระองค์ผู้เจริญ พระผู้มีพระภาคตรัสสรรเสริญความมักน้อย ความสันโดษ ความขัดเกลา ความกำจัด อาการน่าเลื่อมใส การไม่สะสม การปรารภความเพียร โดยประการต่าง ๆ วัตถุ ๕ ประการเหล่านี้ก็เป็นไปเพื่อความมักน้อย ความสันโดษ ความขัดเกลา ความกำจัด อาการน่าเลื่อมใส การไม่สะสม การปรารภความเพียร โดยประการต่าง ๆ ข้าพระพุทธเจ้าขอประทานวโรกาส ดังนี้

๑. ภิกษุทั้งหลายควรอยู่ป่าตลอดชีวิต ภิกษุรูปใดเข้าบ้าน ภิกษุรูปนั้นมีโทษ

๒. ภิกษุทั้งหลายควรเที่ยวบิณฑบาตตลอดชีวิต ภิกษุรูปใดยินดีกิจนิมนต์ ภิกษุรูปนั้นมีโทษ

๓. ภิกษุทั้งหลายควรถือผ้าบังสุกุลตลอดชีวิต ภิกษุรูปใดยินดีผ้าคหบดี ภิกษุรูปนั้นมีโทษ

๔. ภิกษุทั้งหลายควรอยู่โคนไม้ตลอดชีวิต ภิกษุรูปใดอาศัยที่มุงที่บัง ภิกษุรูปนั้นมีโทษ

๕. ภิกษุทั้งหลายไม่ควรฉันปลาและเนื้อตลอดชีวิต ภิกษุรูปใดฉันปลาและเนื้อ ภิกษุรูปนั้นมีโทษ”

แต่พระสมณโคดมไม่ทรงอนุญาตวัตถุ ๕ ประการเหล่านั้น พวกเราจง สมาทานประพฤติตามวัตถุ ๕ ประการเหล่านี้เถิด”

บรรดาประชาชนเหล่านั้น พวกที่ไม่ศรัทธา ไม่เลื่อมใส มีความรู้ไม่ดี กล่าวว่า “พระสมณะเชื้อสายศากยบุตรเหล่านี้ ประพฤติกำจัดกิเลส ประพฤติเคร่งครัด ส่วนพระสมณโคดมมักมาก ดำริเพื่อความมักมาก”

ส่วนพวกมีศรัทธา เลื่อมใส เป็นบัณฑิต เฉลียวฉลาด มีความรู้ดี ก็ตำหนิ ประณาม โพนทะนาว่า “ไฉนพระเทวทัตจึงเพียรพยายามเพื่อทำลายสงฆ์ เพื่อทำลายจักรของพระผู้มีพระภาคเล่า”

ภิกษุทั้งหลายได้ยินประชาชนตำหนิ ประณาม โพนทะนา บรรดาภิกษุผู้มักน้อย ฯลฯ จึงพากันตำหนิ ประณาม โพนทะนาว่า “ไฉนพระเทวทัตจึงเพียรพยายามเพื่อทำลายสงฆ์ เพื่อทำลายจักรเล่า” ครั้น ภิกษุทั้งหลายตำหนิพระเทวทัตโดยประการต่าง ๆ แล้วจึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ

ทรงประชุมสงฆ์บัญญัติสิกขาบท

ลำดับนั้น พระผู้มีพระภาครับสั่งให้ประชุมสงฆ์เพราะเรื่องนี้เป็นต้นเหตุ ทรงสอบถามพระเทวทัตว่า “เทวทัต ทราบว่าเธอเพียรพยายามเพื่อทำลายสงฆ์ เพื่อทำลายจักร จริงหรือ” พระเทวทัตทูลรับว่า “จริง พระพุทธเจ้าข้า” พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าทรงตำหนิว่า “โมฆบุรุษ การกระทำของเธอนั้นไม่สมควร ฯลฯ โมฆบุรุษ ไฉนเธอจึงเพียรพยายามเพื่อทำลายสงฆ์ เพื่อทำลายจักรเล่า โมฆบุรุษ การกระทำอย่างนี้ มิได้ทำคนที่ยังไม่เลื่อมใสให้เลื่อมใส ฯลฯ” แล้วจึงรับสั่งให้ภิกษุทั้งหลายยก สิกขาบทนี้ขึ้นแสดง ดังนี้

พระบัญญัติ

[๔๑๑] **ก็ ภิกษุใดเพียรพยายามเพื่อทำลายสงฆ์ผู้พร้อมเพรียง หรือถือยกย่องยืนยันอธิกรณ์อันเป็นเหตุทำให้แตกแยกกัน ภิกษุนั้นอันภิกษุทั้งหลายพึงว่ากล่าวตักเตือนอย่างนี้ว่า “ท่านอย่าเพียรพยายามเพื่อทำลายสงฆ์ผู้พร้อมเพรียง หรือถือยกย่องยืนยันอธิกรณ์อันเป็นเหตุทำให้แตกแยกกัน ท่าน จงพร้อมเพรียงกับสงฆ์ เพราะสงฆ์ผู้พร้อมเพรียง ปรองดอง ไม่วิวาท มีอุทเทส เดียวกัน ย่อมอยู่ผาสุก” และภิกษุนั้นอันภิกษุทั้งหลายว่ากล่าวตักเตือนอย่างนี้ ยังยกย่องอยู่อย่างนั้น ภิกษุนั้นอันภิกษุทั้งหลายพึงสวดสมนุภาสน์จนครบ ๓ ครั้งเพื่อให้สละเรื่องนั้น ถ้าเธอกำลังถูกสวดสมนุภาสน์กว่าจะครบ ๓ ครั้ง สละเรื่องนั้นได้ นั่นเป็นการดี ถ้าเธอไม่สละ เป็นสังฆาทิเสส**

เรื่องพระเทวทัต จบ

สิกขาบทวิภังค์

[๔๑๒] คำว่า **ก็...ใด** คือ ผู้ใด ผู้เช่นใด ฯลฯ นี้ที่พระผู้มีพระภาคตรัสว่า ก็...ใด

คำว่า **ภิกษุ** มีอธิบายว่า ที่ชื่อว่าภิกษุ เพราะเป็นผู้ขอ ฯลฯ นี้ที่พระผู้มี พระภาคทรงประสงค์เอาว่าภิกษุ ในความหมายนี้

ชื่อว่า **ผู้พร้อมเพรียง** คือ สงฆ์ผู้มีสังวาสเสมอกัน อยู่ในสีมาเดียวกัน

คำว่า **เพียรพยายามเพื่อทำลาย** คือ แสวงหาพวก รวมกันเป็นหมู่ โดย มุ่งหมายว่า ทำอย่างไร ภิกษุเหล่านี้จะแตกกันแยกกัน แบ่งเป็นพวก

คำว่า **หรือ...อธิกรณ์อันเป็นเหตุทำให้แตกแยกกัน** ได้แก่ เรื่องทำให้แตก กัน ๑๘ อย่าง[๑]

---

[๑] **เรื่องทำให้แตกกัน ๑๘ ประการ** คือ (๑) แสดงอธรรมว่าเป็นธรรม (๒) แสดงธรรมว่าเป็นอธรรม (๓) แสดงอวินัยว่า

คำว่า **ถือ** คือ ยึดเอา

คำว่า **ยกย่อง** คือ แสดง

คำว่า **ยืนยัน** คือ ไม่กลับคำ

คำว่า **ภิกษุนั้น** ได้แก่ ภิกษุผู้ทำลายสงฆ์

คำว่า **อันภิกษุทั้งหลาย** ได้แก่ อันภิกษุเหล่าอื่น

อธิบายว่า ภิกษุผู้ได้เห็น ผู้ได้ยินพึงว่ากล่าวตักเตือนภิกษุผู้เพียรพยายามเพื่อทำลายสงฆ์นั้นว่า “ท่านอย่าเพียรพยายามเพื่อทำลายสงฆ์ผู้พร้อมเพรียง หรืออย่าถือยกย่องยืนยันอธิกรณ์อันเป็นเหตุทำให้แตกแยกกัน ท่านจงพร้อมเพรียง กับสงฆ์ เพราะสงฆ์ผู้พร้อมเพรียง ปรองดอง ไม่วิวาท มีอุทเทสเดียวกัน ย่อมอยู่ ผาสุก” พึงว่ากล่าวตักเตือนเธอแม้ครั้งที่ ๒ พึงว่ากล่าวตักเตือนเธอแม้ครั้งที่ ๓ ถ้าเธอสละได้ นั่นเป็นการดี ถ้าเธอไม่สละ ต้องอาบัติทุกกฏ ภิกษุทั้งหลายทราบแล้วไม่ ว่ากล่าวตักเตือน ต้องอาบัติทุกกฏ ภิกษุนั้นอันภิกษุทั้งหลายพึงคุมตัวมาสู่ท่ามกลาง สงฆ์ ว่ากล่าวตักเตือนว่า “ท่านอย่าเพียรพยายามเพื่อทำลายสงฆ์ผู้พร้อมเพรียง หรืออย่าถือยกย่องยืนยันอธิกรณ์อันเป็นเหตุทำให้แตกแยกกัน ท่านจงพร้อมเพรียงกับสงฆ์ เพราะสงฆ์ผู้พร้อมเพรียง ปรองดอง ไม่วิวาท มีอุทเทสเดียวกัน ย่อมอยู่ ผาสุก” พึงว่ากล่าวตักเตือนเธอแม้ครั้งที่ ๒ พึงว่ากล่าวตักเตือนเธอแม้ครั้งที่ ๓ ถ้าเธอสละได้ นั่นเป็นการดี ถ้าเธอไม่สละ ต้องอาบัติทุกกฏ สงฆ์พึงสวดสมนุภาสน์เธอ

วิธีสวดสมนุภาสน์ และกรรมวาจาสวดสมนุภาสน์[๑]

ภิกษุทั้งหลายพึงสวดสมนุภาสน์ภิกษุนั้นอย่างนี้ คือ ภิกษุผู้ฉลาดสามารถพึงประกาศให้สงฆ์ทราบว่า

[๔๑๓] ท่านผู้เจริญ ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ภิกษุชื่อนี้เพียรพยายามเพื่อทำลายสงฆ์ผู้พร้อมเพรียง ภิกษุนั้นไม่ยอมสละเรื่องนั้น ถ้าสงฆ์พร้อมแล้วก็พึงสวดสมนุภาสน์ภิกษุชื่อนี้เพื่อให้สละเรื่องนั้น นี่เป็นญัตติ

ท่านผู้เจริญ ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ภิกษุชื่อนี้เพียรพยายามเพื่อทำลายสงฆ์ผู้พร้อมเพรียง ภิกษุนั้นไม่สละเรื่องนั้น สงฆ์สวดสมนุภาสน์เธอเพื่อให้สละเรื่องนั้น ท่านรูปใดเห็นด้วยกับการสวดสมนุภาสน์ภิกษุ

เป็นวินัย (๔) แสดงวินัยว่าเป็นอวินัย (๕) แสดงสิ่งที่พระตถาคตไม่ได้ภาษิตไว้ ไม่ได้ ตรัสไว้ว่าตถาคตได้ภาษิตไว้ได้ตรัสไว้ (๖) แสดงสิ่งที่ตถาคตได้ภาษิตไว้ ได้ตรัสไว้ว่าตถาคตไม่ได้ภาษิตไว้ ไม่ได้ตรัสไว้ (๗) แสดงจริยาวัตรที่ตถาคตไม่ได้ประพฤติมาว่าตถาคตได้ประพฤติมา (๘) แสดงจริยาวัตรที่ตถาคตได้ประพฤติมาว่าตถาคตไม่ได้ประพฤติมา (๙) แสดงสิ่งที่ตถาคตไม่ได้บัญญัติไว้ว่าตถาคตได้บัญญัติไว้ (๑๐) แสดงสิ่งที่ตถาคตได้บัญญัติไว้ว่าตถาคตไม่ได้บัญญัติไว้ (๑๑) แสดงอนาบัติว่าเป็นอาบัติ (๑๒) แสดงอาบัติว่าเป็นอนาบัติ (๑๓) แสดงอาบัติเบาที่ว่าเป็นอาบัติหนัก (๑๔) แสดงอาบัติหนักว่าเป็นอาบัติเบา (๑๕) แสดงอาบัติที่มีส่วนเหลือว่าเป็นอาบัติที่ไม่มีส่วนเหลือ (๑๖) แสดงอาบัติที่ไม่มีส่วนเหลือว่าเป็นอาบัติที่มีส่วนเหลือ (๑๗) แสดงอาบัติชั่วหยาบว่าเป็นอาบัติไม่ชั่วหยาบ (๑๘) แสดงอาบัติไม่ชั่วหยาบว่าเป็นอาบัติชั่วหยาบ (วิ.ม. (ไทย) ๕/๔๖๘/๓๖๐-๓๖๒, วิ.ป. (ไทย) ๘/๒๗๕/๓๖๘,๓๗๙/๕๕๗, องฺ.ทสก. (ไทย) ๒๔/๓๘/๘๙)

[๑] **สวดสมนุภาสน์** คือ การที่ภิกษุตั้งแต่ ๔ รูปขึ้นไปสวดประกาศ ห้ามภิกษุไม่ให้ถือรั้นการอันมิชอบด้วยญัตติจตุตถกรรมวาจา คือ ญัตติ ๑ จบ กรรมวาจา ๓ จบ (วิ.อ. (บาลี) ๒/๔๑๑/๑๑๐)

ชื่อนี้ เพื่อให้สละเรื่องนั้นเสีย ท่านรูปนั้นพึงนิ่ง ท่านรูปใดไม่เห็นด้วย ท่านรูปนั้นพึงทักท้วง แม้ครั้งที่ ๒ ฯลฯ แม้ครั้งที่ ๓ ข้าพเจ้าก็กล่าวความนี้ว่า ท่านผู้เจริญ ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ภิกษุชื่อนี้เพียรพยายามเพื่อทำลายสงฆ์ผู้พร้อมเพรียง ภิกษุนั้นไม่สละเรื่องนั้น สงฆ์สวดสมนุภาสน์เธอเพื่อให้สละเรื่องนั้น ท่านรูปใดเห็นด้วยกับการสวดสมนุภาสน์ภิกษุชื่อนี้เพื่อให้สละ เรื่องนั้นเสีย ท่านรูปนั้นพึงนิ่ง ท่านรูปใดไม่เห็นด้วย ท่านรูปนั้นพึงทักท้วง

ภิกษุชื่อนี้ สงฆ์สวดสมนุภาสน์เพื่อให้สละเรื่องนั้นแล้ว สงฆ์เห็นด้วย เพราะฉะนั้นจึงนิ่ง ข้าพเจ้าขอถือความนิ่งเป็นมติอย่างนี้

[๔๑๔] จบญัตติ ต้องอาบัติทุกกฏ จบกรรมวาจา ๒ ครั้ง ต้องอาบัติถุลลัจจัย จบกรรมวาจาครั้งสุดท้าย ต้องอาบัติสังฆาทิเสส เมื่อเธอต้องอาบัติสังฆาทิเสส อาบัติทุกกฏ(ที่ต้อง) เพราะญัตติ อาบัติถุลลัจจัย(ที่ต้อง) เพราะกรรมวาจา ๒ ครั้ง ย่อมระงับไป

คำว่า **เป็นสังฆาทิเสส** ความว่า สำหรับอาบัตินั้น สงฆ์เท่านั้นให้ปริวาส ฯลฯ เพราะเหตุนั้น พระผู้มีพระภาคจึงตรัสเรียกว่า “เป็นสังฆาทิเสส”

บทภาชนีย์

[๔๑๕] กรรมที่ทำถูกต้อง ภิกษุสำคัญว่าเป็นกรรมที่ทำถูกต้อง ไม่สละ ต้องอาบัติสังฆาทิเสส
กรรมที่ทำถูกต้อง ภิกษุไม่แน่ใจ ไม่สละ ต้องอาบัติสังฆาทิเสส
กรรมที่ทำถูกต้อง ภิกษุสำคัญว่าเป็นกรรมที่ทำไม่ถูกต้อง ไม่สละ ต้องอาบัติสังฆาทิเสส
กรรมที่ทำไม่ถูกต้อง ภิกษุสำคัญว่าเป็นกรรมที่ทำถูกต้อง ต้องอาบัติทุกกฏ
กรรมที่ทำไม่ถูกต้อง ภิกษุไม่แน่ใจ ต้องอาบัติทุกกฏ
กรรมที่ทำไม่ถูกต้อง ภิกษุสำคัญว่าเป็นกรรมที่ทำไม่ถูกต้อง ต้องอาบัติ ทุกกฏ

อนาปัตติวาร

ภิกษุต่อไปนี้ไม่ต้องอาบัติ คือ

[๔๑๖] ๑. ภิกษุผู้ยังไม่ถูกสวดสมนุภาสน์
๒. ภิกษุผู้ยอมสละ
๓. ภิกษุวิกลจริต
๔. ภิกษุผู้มีจิตฟุ้งซ่าน
๕. ภิกษุผู้กระสับกระส่ายเพราะเวทนา
๖. ภิกษุต้นบัญญัติ

สังฆเภทสิกขาบทที่ ๑๐ จบ

๑๑. สังฆเภทานุวัตตกสิกขาบท
ว่าด้วยภิกษุผู้ประพฤติตาม กล่าวสนับสนุนภิกษุผู้ทำลายสงฆ์

เรื่องพระโกกาลิกะและพวกประพฤติตาม กล่าวสนับสนุนพระเทวทัต

[๔๑๗] สมัยนั้น พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าประทับอยู่ ณ พระเวฬุวัน สถานที่ให้เหยื่อกระแต เขตกรุงราชคฤห์ ครั้งนั้น พระเทวทัตเพียรพยายามเพื่อทำลายสงฆ์ เพื่อทำลายจักร

ภิกษุทั้งหลายกล่าวกันอย่างนี้ว่า “พระเทวทัตกล่าวสิ่งที่ไม่เป็นธรรม กล่าวสิ่งที่ไม่เป็นวินัย ไฉนพระเทวทัตจึงเพียรพยายามเพื่อทำลายสงฆ์ เพื่อทำลายจักรเล่า”

เมื่อภิกษุทั้งหลายกล่าวอย่างนี้ พระโกกาลิกะ พระกฏโมรกติสสกะ พระขัณฑเทวีบุตร และพระสมุทททัต ได้กล่าวกับภิกษุเหล่านั้นดังนี้ว่า “ท่านทั้งหลาย พวกท่านอย่ากล่าวอย่างนั้น พระเทวทัตกล่าวสิ่งที่เป็นธรรม กล่าวสิ่งที่เป็นวินัย ท่านกล่าวตามความพอใจและความชอบใจของพวกเรา ท่านทราบความพอใจและความชอบใจของพวกเราจึงกล่าว พวกเราเห็นด้วยกับคำของท่าน”

บรรดาภิกษุผู้มักน้อย ฯลฯ จึงพากันตำหนิ ประณาม โพนทะนาว่า “ไฉนภิกษุทั้งหลายจึงประพฤติตาม กล่าวสนับสนุนพระเทวทัตผู้เพียรพยายามเพื่อทำลายสงฆ์เล่า” ครั้นภิกษุเหล่านั้นตำหนิภิกษุพวกพระโกกาลิกะเหล่านั้นโดยประการต่าง ๆ แล้วจึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ

ทรงประชุมสงฆ์บัญญัติสิกขาบท

ลำดับนั้น พระผู้มีพระภาครับสั่งให้ประชุมสงฆ์เพราะเรื่องนี้เป็นต้นเหตุ ทรงสอบถามภิกษุทั้งหลายว่า “ภิกษุทั้งหลาย ทราบว่า มีภิกษุประพฤติตาม กล่าวสนับสนุนเทวทัตผู้เพียรพยายามเพื่อทำลายสงฆ์จริงหรือ” ภิกษุทั้งหลายกราบทูลว่า “จริง พระพุทธเจ้าข้า” พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าทรงตำหนิว่า “ภิกษุทั้งหลาย การกระทำของโมฆบุรุษเหล่านั้นไม่สมควร ฯลฯ การกระทำอย่างนี้ มิได้ทำคนที่ยังไม่เลื่อมใสให้เลื่อมใส ฯลฯ” แล้วจึงรับสั่งให้ภิกษุทั้งหลายยกสิกขาบทนี้ขึ้นแสดง ดังนี้

พระบัญญัติ

[๔๑๘] **ก็ ภิกษุมีจำนวน ๑ รูป ๒ รูป หรือ ๓ รูปประพฤติตาม กล่าวสนับสนุนภิกษุนั้น พวกเธอกล่าวอย่างนี้ว่า “พวกท่านอย่าว่ากล่าวอะไรภิกษุนั้น ภิกษุนั้นกล่าวสิ่งที่เป็นธรรม ภิกษุนั้นกล่าวสิ่งที่เป็นวินัย ภิกษุนั้นกล่าวตามความพอใจและความชอบใจของพวกเรา เธอทราบความพอใจและความชอบใจของพวกเราจึงกล่าว พวกเราเห็นด้วยกับคำนั้น” ภิกษุเหล่านั้นอันภิกษุทั้งหลายพึงว่ากล่าวตักเตือนอย่างนี้ว่า “พวกท่านอย่าพูดอย่างนั้น ภิกษุนั้นไม่ใช่ผู้กล่าวสิ่งที่เป็นธรรม ภิกษุนั้นไม่ใช่ผู้กล่าวสิ่งที่เป็นวินัย พวกท่านอย่าชอบใจการทำลายสงฆ์ พวกท่านจงพร้อมเพรียงกับสงฆ์ เพราะสงฆ์ผู้พร้อมเพรียง ปรองดอง ไม่วิวาท มีอุทเทสเดียวกัน ย่อมอยู่ผาสุก” ภิกษุเหล่านั้นอันพวกภิกษุว่ากล่าว ตักเตือนอยู่อย่างนี้ ยังยกย่องอยู่อย่างนั้น ภิกษุเหล่านั้นอันภิกษุทั้งหลายพึง สวดสมนุภาสน์จนครบ ๓ ครั้งเพื่อให้สละเรื่องนั้น ถ้าพวกเธอกำลังถูกสวด สมนุภาสน์กว่าจะครบ ๓ ครั้ง สละเรื่องนั้นได้ นั่นเป็นการดี ถ้าพวกเธอไม่สละ เป็นสังฆาทิเสส**

เรื่องพระโกกาลิกะและพวกประพฤติตาม กล่าวสนับสนุนพระเทวทัต จบ

สิกขาบทวิภังค์

[๔๑๙] คำว่า **ก็...ภิกษุนั้น** คือ ภิกษุผู้ทำลายสงฆ์นั้น

คำว่า **ภิกษุ** คือ มีภิกษุเหล่าอื่น

คำว่า **ประพฤติตาม** ความว่า ภิกษุผู้ทำลายสงฆ์เห็นอย่างไร พอใจอย่างไรและชอบใจอย่างไร แม้ภิกษุเหล่านั้นก็เห็นอย่างนั้น พอใจอย่างนั้นและชอบใจ อย่างนั้น

คำว่า **กล่าวสนับสนุน** คือ ดำรงอยู่ในพวก ในฝ่ายของภิกษุผู้ทำลายสงฆ์นั้น

คำว่า **๑ รูป ๒ รูป หรือ ๓ รูป** ความว่า มีภิกษุ ๑ รูป ๒ รูป หรือ ๓ รูป ภิกษุเหล่านั้นกล่าวอย่างนี้ว่า “พวกท่านอย่าว่ากล่าวอะไรภิกษุนั้น ภิกษุนั้นกล่าว สิ่งที่เป็นธรรม ภิกษุนั้นกล่าวสิ่งที่เป็นวินัย ภิกษุนั้นกล่าวตามความพอใจและชอบใจของพวกเรา เธอทราบความพอใจและความชอบใจของพวกเราจึงกล่าว พวกเราเห็นด้วยกับคำนั้น”

คำว่า **ภิกษุเหล่านั้น** ได้แก่ ภิกษุผู้ประพฤติตามเหล่านั้น

คำว่า **อันภิกษุทั้งหลาย** ได้แก่ อันภิกษุเหล่าอื่น

อธิบายว่า ภิกษุผู้ได้เห็น ผู้ได้ยินพึงว่ากล่าวตักเตือนภิกษุผู้ประพฤติตามเหล่านั้นว่า “พวกท่านอย่ากล่าวอย่างนั้น ภิกษุนั้นไม่ใช่ผู้กล่าวสิ่งที่เป็นธรรม ภิกษุนั้นไม่ใช่ผู้กล่าวสิ่งที่เป็นวินัย พวกท่านอย่าชอบใจการทำลายสงฆ์ พวกท่านจงพร้อมเพรียงกับสงฆ์ เพราะสงฆ์ผู้พร้อมเพรียง ปรองดอง ไม่วิวาท มีอุทเทสเดียวกัน ย่อมอยู่ผาสุก” พึงว่ากล่าวตักเตือนพวกเธอแม้ครั้งที่ ๒ พึงว่ากล่าวตักเตือนพวกเธอแม้ครั้งที่ ๓ ถ้าภิกษุเหล่านั้นสละได้ นั่นเป็นการดี ถ้าไม่สละ ต้องอาบัติทุกกฏ ภิกษุทั้งหลายทราบแล้วไม่ว่ากล่าวตักเตือนต้องอาบัติทุกกฏ ภิกษุเหล่านั้นอันภิกษุทั้งหลายพึงคุมตัวมาสู่ท่ามกลางสงฆ์ ว่ากล่าวตักเตือนว่า “พวกท่านอย่ากล่าวอย่างนั้น ภิกษุนั้นไม่ใช่ผู้กล่าวสิ่งที่เป็นธรรม ภิกษุนั้นไม่ใช่ผู้กล่าวสิ่งที่เป็นวินัย พวกท่านอย่าชอบใจการทำลายสงฆ์ พวกท่านจงพร้อมเพรียงกับสงฆ์ เพราะสงฆ์ผู้พร้อมเพรียง ปรองดอง ไม่วิวาท มีอุทเทสเดียวกัน ย่อมอยู่ผาสุก” พึงว่ากล่าวตักเตือนพวกเธอแม้ครั้งที่ ๒ พึงว่ากล่าวตักเตือนพวกเธอแม้ครั้งที่ ๓ ถ้าภิกษุเหล่านั้นสละได้ นั่นเป็นการดี ถ้าไม่สละ ต้องอาบัติทุกกฏ สงฆ์พึงสวดสมนุภาสน์ภิกษุเหล่านั้น

วิธีสวดสมนุภาสน์ และกรรมวาจาสวดสมนุภาสน์

ภิกษุเหล่านั้นอันภิกษุทั้งหลายพึงสวดสมนุภาสน์อย่างนี้ คือ ภิกษุผู้ฉลาดสามารถพึงประกาศให้สงฆ์ทราบว่า

[๔๒๐] ท่านผู้เจริญ ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ภิกษุทั้งหลายชื่อนี้และชื่อนี้ ประพฤติตาม กล่าวสนับสนุนภิกษุชื่อนี้ผู้เพียรพยายามเพื่อทำลายสงฆ์ ภิกษุเหล่านั้นยังไม่สละเรื่องนั้น ถ้าสงฆ์พร้อมกันแล้ว พึงสวดสมนุภาสน์ ภิกษุทั้งหลายชื่อนี้และชื่อนี้ เพื่อให้สละเรื่องนั้น นี่เป็นญัตติ

ท่านผู้เจริญ ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ภิกษุทั้งหลายชื่อนี้และชื่อนี้ ประพฤติตาม กล่าวสนับสนุนภิกษุชื่อนี้ผู้เพียรพยายามเพื่อทำลายสงฆ์ ภิกษุเหล่านั้นยังไม่สละเรื่อง นั้น สงฆ์สวดสมนุภาสน์ภิกษุทั้งหลายชื่อนี้และชื่อนี้เพื่อให้สละเรื่องนั้น ท่านรูปใดเห็นด้วยกับการสวดสมนุภาสน์ภิกษุทั้งหลายชื่อนี้และชื่อนี้เพื่อให้สละเรื่องนั้น ท่านรูปนั้นพึงนิ่ง ท่านรูปใดไม่เห็นด้วย ท่านรูปนั้นพึงทักท้วง

แม้ครั้งที่ ๒ ฯลฯ แม้ครั้งที่ ๓ ข้าพเจ้าก็กล่าวความนี้ว่า ท่านผู้เจริญ ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ภิกษุทั้งหลายชื่อนี้และชื่อนี้ ประพฤติตาม กล่าวสนับสนุนภิกษุชื่อนี้ผู้เพียรพยายามเพื่อทำลายสงฆ์ ภิกษุเหล่านั้นยังไม่สละเรื่องนั้น สงฆ์สวด สมนุภาสน์ภิกษุทั้งหลายชื่อนี้และชื่อนี้เพื่อให้สละเรื่องนั้น ท่านรูปใดเห็นด้วยกับการสวดสมนุภาสน์ภิกษุทั้งหลายชื่อนี้และชื่อนี้เพื่อให้สละเรื่องนั้น ท่านรูปนั้นพึงนิ่ง ท่านรูปใดไม่เห็นด้วย ท่านรูปนั้นพึงทักท้วง

ภิกษุทั้งหลายชื่อนี้และชื่อนี้ สงฆ์สวดสมนุภาสน์เพื่อให้สละเรื่องนั้น สงฆ์เห็นด้วย เพราะฉะนั้นจึงนิ่ง ข้าพเจ้าขอถือความนิ่งนั้นเป็นมติอย่างนี้

[๔๒๑] จบญัตติ ต้องอาบัติทุกกฏ จบกรรมวาจา ๒ ครั้ง ต้องอาบัติถุลลัจจัย จบกรรมวาจาครั้งสุดท้าย ต้องอาบัติสังฆาทิเสส เมื่อพวกเธอต้องอาบัติสังฆาทิเสส อาบัติทุกกฏ(ที่ต้อง) เพราะญัตติ อาบัติถุลลัจจัย(ที่ต้อง) เพราะกรรมวาจา ๒ ครั้ง ย่อมระงับไป

สงฆ์พึงสวดสมนุภาสน์ภิกษุ ๒-๓ รูปคราวเดียวกัน ไม่พึงสวดสมนุภาสน์ ภิกษุมากกว่านั้นคราวเดียวกัน

คำว่า **เป็นสังฆาทิเสส** ความว่า สำหรับอาบัตินั้น สงฆ์เท่านั้นให้ปริวาส ฯลฯ เพราะเหตุนั้น พระผู้มีพระภาคจึงตรัสเรียกว่า “เป็นสังฆาทิเสส”

บทภาชนีย์

[๔๒๒] กรรมที่ทำถูกต้อง ภิกษุสำคัญว่าเป็นกรรมที่ทำถูกต้อง ไม่สละ ต้องอาบัติสังฆาทิเสส
กรรมที่ทำถูกต้อง ภิกษุไม่แน่ใจ ไม่สละ ต้องอาบัติสังฆาทิเสส
กรรมที่ทำถูกต้อง ภิกษุสำคัญว่าเป็นกรรมที่ทำไม่ถูกต้อง ไม่สละ ต้องอาบัติ สังฆาทิเสส
กรรมที่ทำไม่ถูกต้อง ภิกษุสำคัญว่าเป็นกรรมที่ทำถูกต้อง ต้องอาบัติทุกกฏ
กรรมที่ทำไม่ถูกต้อง ภิกษุไม่แน่ใจ ต้องอาบัติทุกกฏ
กรรมที่ทำไม่ถูกต้อง ภิกษุสำคัญว่าเป็นกรรมที่ทำไม่ถูกต้อง ต้องอาบัติทุกกฏ

อนาปัตติวาร

ภิกษุต่อไปนี้ไม่ต้องอาบัติ คือ

[๔๒๓] ๑. ภิกษุยังไม่ถูกสวดสมนุภาสน์

๒. ภิกษุผู้ยอมสละ

๓. ภิกษุวิกลจริต

๔. ภิกษุมีจิตฟุ้งซ่าน

๕. ภิกษุกระสับกระส่ายเพราะเวทนา

๖. ภิกษุต้นบัญญัติ

สังฆเภทานุวัตตกสิกขาบทที่ ๑๑ จบ

๑๒. ทุพพจสิกขาบท
ว่าด้วยภิกษุเป็นคนว่ายาก
เรื่องพระฉันนะ

[๔๒๔] สมัยนั้นพระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าประทับอยู่ ณ โฆสิตาราม เขตกรุงโกสัมพี ครั้งนั้น ท่านพระฉันนะ[๑] ประพฤติไม่สมควร ภิกษุทั้งหลายว่ากล่าวตักเตือนอย่างนี้ว่า “ท่านฉันนะ ท่านอย่าได้กระทำอย่างนี้ การกระทำอย่างนั้นไม่สมควร”

ท่านพระฉันนะกล่าวอย่างนี้ว่า “พวกท่านสำคัญว่าผมเป็นผู้ที่พวกท่านควรว่ากล่าวตักเตือนหรือ ผมต่างหากสมควรว่ากล่าวตักเตือนพวกท่าน พระพุทธเจ้าเป็นของผม พระธรรมเป็นของผม พระธรรมอันพระลูกเจ้าของผมเป็นผู้ตรัสรู้แล้ว พวกท่านต่างชื่อ ต่างโคตร ต่างชาติ ต่างตระกูล มาบวชรวมกัน ดุจลม พายุพัดหญ้า ไม้ และใบไม้แห้งมารวมกัน หรือดุจแม่น้ำไหลจากภูเขาพัดจอกแหนมารวมกันไว้ พวกท่านสำคัญว่าผมเป็นผู้ที่พวกท่านควรว่ากล่าวตักเตือนหรือ ผมต่างหากสมควรว่ากล่าวตักเตือนพวกท่าน พระพุทธเจ้าเป็นของผม พระธรรมเป็นของผม พระธรรมอันพระลูกเจ้าของผมเป็นผู้ตรัสรู้แล้ว”

บรรดาภิกษุผู้มักน้อยสันโดษ มีความละอาย มีความระมัดระวัง ใฝ่การศึกษา พากันตำหนิ ประณาม โพนทะนาว่า “ไฉนท่านพระฉันนะเมื่อภิกษุทั้งหลายว่ากล่าวตักเตือนโดยชอบธรรมจึงทำตัวให้เป็นคนที่ว่ากล่าวตักเตือนไม่ได้เล่า” ครั้นภิกษุ ทั้งหลายตำหนิท่านพระฉันนะโดยประการต่าง ๆ แล้วจึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระ ผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ

ทรงประชุมสงฆ์บัญญัติสิกขาบท

ลำดับนั้น พระผู้มีพระภาครับสั่งให้ประชุมสงฆ์เพราะเรื่องนี้เป็นต้นเหตุ ทรงสอบถามท่านพระฉันนะว่า “ฉันนะ ทราบว่า เธออันภิกษุทั้งหลายว่ากล่าวตักเตือนโดยชอบธรรมกลับทำตัวให้เป็นคนที่ว่ากล่าวตักเตือนไม่ได้ จริงหรือ” ท่านพระฉันนะ ทูลรับว่า “จริง พระพุทธเจ้าข้า” พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าทรงตำหนิว่า “โมฆบุรุษ การกระทำอย่างนี้ไม่สมควร ฯลฯ ไม่ควรทำ โมฆบุรุษ ไฉนเธออันภิกษุทั้งหลายว่ากล่าว

---

[๑] **พระฉันนะ** เคยเป็นสารถีของเจ้าชายสิทธัตถะในวันเสด็จออกบรรพชา ต่อมาเมื่อบวชเป็นภิกษุถือตัวว่าเป็นคนใกล้ชิดพระพุทธเจ้า ใครว่ากล่าวก็ไม่ยอมเชื่อฟัง (วิ.อ. (บาลี) ๒/๔๒๔/๑๑๓, ขุ.เถร.อ. (บาลี) ๑/๒๐๖/๒๔๐) เป็นคนละรูปกัน พระฉันนเถระในฉันนสูตร (สํ.สฬา. (ไทย) ๑๘/๘๗/๘๐; สํ.สฬา.อ. (บาลี) ๓/๘๓/๒๐)

ตักเตือนโดยชอบธรรมจึงทำตัวให้เป็นคนที่ว่ากล่าวตักเตือนไม่ได้ โมฆบุรุษ การกระทำอย่างนี้มิได้ทำคนที่ยังไม่เลื่อมใสให้เลื่อมใส ฯลฯ" แล้วจึงรับสั่งให้ภิกษุทั้งหลายยกสิกขาบทนี้ขึ้นแสดง ดังนี้

พระบัญญัติ

[๔๒๕] **ก็ ภิกษุเป็นคนว่ายาก อันภิกษุทั้งหลายว่ากล่าวตักเตือนโดยชอบธรรม ในสิกขาบทที่มาในอุทเทศ กลับทำตัวให้เป็นคนที่ว่ากล่าวตักเตือนไม่ได้ โดยกล่าวว่า "พวกท่านอย่าว่ากล่าวอะไรผม ไม่ว่าดีหรือเลว ถึงผมก็จะไม่ว่ากล่าวอะไรพวกท่าน ไม่ว่าดีหรือเลวเหมือนกัน พวกท่านงดเว้นว่ากล่าวผมเถิด" ภิกษุนั้นอันภิกษุทั้งหลายพึงว่ากล่าวตักเตือนอย่างนี้ว่า "ท่านอย่าทำตัวให้เป็นคนที่ว่ากล่าวตักเตือนไม่ได้ จงทำตัวให้เป็นคนที่เขาว่ากล่าวตักเตือนได้ แม้ท่านก็จงว่ากล่าวตักเตือนภิกษุทั้งหลายโดยชอบธรรม แม้ภิกษุทั้งหลายก็จะว่ากล่าวตักเตือนท่านโดยชอบธรรม เพราะว่าบริษัทของพระผู้มีพระภาคเจริญแล้วด้วยอาการอย่างนี้ คือด้วยการว่ากล่าวตักเตือนกันและกัน ด้วยการช่วยเหลือกันและกันให้ออกจากอาบัติ" ภิกษุนั้นอันภิกษุทั้งหลายว่ากล่าวตักเตือนอยู่อย่างนี้ ก็ยังยกย่องอยู่อย่างนั้น ภิกษุนั้นอันภิกษุทั้งหลายพึงสวดสมนุภาสน์จนครบ ๓ ครั้งเพื่อให้สละเรื่องนั้น ถ้าเธอกำลังถูกสวดสมนุภาสน์กว่าจะครบ ๓ ครั้ง สละเรื่องนั้นได้ นั่นเป็นการดี ถ้าเธอไม่สละ เป็นสังฆาทิเสส**

เรื่องพระฉันนะ จบ

สิกขาบทวิภังค์

[๔๒๖] คำว่า **ก็...ภิกษุเป็นคนว่ายาก** ความว่า เป็นผู้ว่ายาก ประกอบด้วยธรรมที่ทำให้เป็นคนว่ายาก ไม่อดทนรับคำสอนโดยเคารพ

คำว่า **ในสิกขาบทที่มาในอุทเทศ** ได้แก่ ในสิกขาบทที่มาในพระปาติโมกข์

คำว่า **ภิกษุทั้งหลาย** ได้แก่ ภิกษุเหล่าอื่น

ชื่อว่า **โดยชอบธรรม** คือ สิกขาบทที่พระผู้มีพระภาคทรงบัญญัติแล้ว นั่นชื่อว่า โดยชอบธรรม

ภิกษุนั้นอันภิกษุทั้งหลายว่ากล่าวตักเตือนอยู่โดยสิกขาบทชอบธรรมนั้น กลับทำตัวให้เป็นคนที่ว่ากล่าวตักเตือนไม่ได้โดยกล่าวว่า "พวกท่านอย่าว่ากล่าวอะไรผมไม่ว่าดีหรือเลว ถึงผมก็จะไม่ว่ากล่าวอะไรพวกท่าน ไม่ว่าดีหรือเลว พวกท่านจงเว้นว่ากล่าวผมเถิด"

คำว่า **ภิกษุนั้น** ได้แก่ ภิกษุผู้ว่ายากนั้น

คำว่า **อันภิกษุทั้งหลาย** ได้แก่ อันภิกษุเหล่าอื่น

อธิบายว่า ภิกษุผู้ได้เห็น ผู้ได้ยินพึงว่ากล่าวตักเตือนภิกษุเป็นคนว่ายากนั้นว่า "ท่านอย่าทำตัวให้เป็นคนที่ว่ากล่าวตักเตือนไม่ได้ จงทำตัวให้เป็นคนที่ว่ากล่าวตักเตือนได้ แม้ท่านจงว่ากล่าวตักเตือนภิกษุทั้งหลายโดยชอบธรรม แม้ภิกษุทั้งหลายก็จะว่ากล่าวตักเตือนท่านโดยชอบธรรม เพราะว่าบริษัทของพระผู้มีพระภาคเจริญแล้วด้วยอาการอย่างนี้ คือ ด้วยการว่ากล่าวตักเตือนกันและกัน ด้วยการช่วยเหลือกันและ

กันให้ออกจากอาบัติ" ควรว่ากล่าวตักเตือนเธอแม้ครั้งที่ ๒ ควรว่ากล่าวตักเตือนเธอแม้ครั้งที่ ๓ ถ้าเธอสละได้ นั่นเป็นการดี ถ้าเธอไม่สละ ต้องอาบัติทุกกฏ ภิกษุทั้งหลายได้ยินแล้วไม่ว่ากล่าวตักเตือน ต้องอาบัติทุกกฏ ภิกษุนั้นอันภิกษุทั้งหลายพึงคุมตัวมาสู่ท่ามกลางสงฆ์ ว่ากล่าวตักเตือนว่า "ท่านอย่าทำตัวให้เป็นคนที่ว่ากล่าวตักเตือนไม่ได้ จงทำตัวให้เป็นคนที่เขาว่ากล่าวตักเตือนได้ แม้ท่านจงว่ากล่าวตักเตือนภิกษุทั้งหลายโดยชอบธรรม แม้ภิกษุทั้งหลายก็จะว่ากล่าวตักเตือนท่านโดยชอบธรรม เพราะบริษัทของพระผู้มีพระภาคเจริญแล้วด้วยอาการอย่างนี้ คือ ด้วยการว่ากล่าวตักเตือนกันและกัน ด้วยการช่วยเหลือกันและกันให้ออกจากอาบัติ" ควรว่ากล่าวตักเตือนเธอแม้ครั้งที่ ๒ ควรว่ากล่าวตักเตือนเธอแม้ครั้งที่ ๓ ถ้าเธอสละได้ นั่นเป็นการดี ถ้าเธอไม่สละ ต้องอาบัติทุกกฏ สงฆ์พึงสวดสมนุภาสน์เธอ

วิธีสวดสมนุภาสน์ และกรรมวาจาสวดสมนุภาสน์

ภิกษุทั้งหลายพึงสวดสมนุภาสน์ภิกษุนั้นอย่างนี้ คือ ภิกษุผู้ฉลาดสามารถพึงประกาศให้สงฆ์ทราบว่า

[๔๒๗] ท่านผู้เจริญ ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ภิกษุชื่อนี้อันภิกษุทั้งหลายว่ากล่าวตักเตือนโดยชอบธรรม กลับทำตัวให้เป็นคนที่ว่ากล่าวตักเตือนไม่ได้ ภิกษุนั้นไม่ยอมสละเรื่องนั้น ถ้าสงฆ์พร้อมกันแล้วพึงสวดสมนุภาสน์ภิกษุชื่อนี้เพื่อให้สละเรื่องนั้น นี่เป็นญัตติ

ท่านผู้เจริญ ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ภิกษุชื่อนี้อันภิกษุทั้งหลายว่ากล่าวตักเตือนโดยชอบธรรม กลับทำตัวให้เป็นคนที่ว่ากล่าวตักเตือนไม่ได้ ภิกษุนั้นไม่ยอมสละเรื่องนั้น สงฆ์สวดสมนุภาสน์ภิกษุชื่อนี้เพื่อให้สละเรื่องนั้น ท่านรูปใดเห็นด้วยกับการสวดสมนุภาสน์ภิกษุชื่อนี้เพื่อให้สละเรื่องนั้น ท่านรูปนั้นพึงนิ่ง ท่านรูปใดไม่เห็นด้วย ท่านรูปนั้นพึงทักท้วง

แม้ครั้งที่ ๒ ฯลฯ แม้ครั้งที่ ๓ ข้าพเจ้าก็กล่าวความนี้ว่า ท่านผู้เจริญ ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ภิกษุชื่อนี้อันภิกษุทั้งหลายว่ากล่าวตักเตือนโดยชอบธรรม กลับทำตัวให้เป็นคนที่ว่ากล่าวตักเตือนไม่ได้ ภิกษุนั้นไม่ยอมสละเรื่องนั้น สงฆ์สวดสมนุภาสน์ ภิกษุชื่อนี้เพื่อให้สละเรื่องนั้น ท่านรูปใดเห็นด้วยกับการสวดสมนุภาสน์ภิกษุชื่อนี้ เพื่อให้สละเรื่องนั้น ท่านรูปนั้นพึงนิ่ง ท่านรูปใดไม่เห็นด้วย ท่านรูปนั้นพึงทักท้วง

ภิกษุชื่อนี้สงฆ์สวดสมนุภาสน์ เพื่อให้สละเรื่องนั้น สงฆ์เห็นด้วย เพราะฉะนั้นจึงนิ่ง ข้าพเจ้าขอถือความนิ่งนั้นเป็นมติอย่างนี้

[๔๒๘] จบญัตติ ต้องอาบัติทุกกฏ จบกรรมวาจา ๒ ครั้ง ต้องอาบัติถุลลัจจัย จบกรรมวาจาครั้งสุดท้าย ต้องอาบัติสังฆาทิเสส เมื่อเธอต้องอาบัติสังฆาทิเสส อาบัติทุกกฏ(ที่ต้อง) เพราะญัตติ อาบัติถุลลัจจัย(ที่ต้อง) เพราะกรรมวาจา ๒ ครั้ง ย่อมระงับไป

คำว่า **เป็นสังฆาทิเสส** ความว่า สำหรับอาบัตินั้น สงฆ์เท่านั้นให้ปริวาส ฯลฯ เพราะเหตุนั้น พระผู้มีพระภาคจึงตรัสเรียกว่า "เป็นสังฆาทิเสส"

บทภาชนีย์

[๔๒๙] กรรมที่ทำถูกต้อง ภิกษุสำคัญว่าเป็นกรรมที่ทำถูกต้อง ไม่สละ ต้องอาบัติสังฆาทิเสส
กรรมที่ทำถูกต้อง ภิกษุไม่แน่ใจ ไม่สละ ต้องอาบัติสังฆาทิเสส
กรรมที่ทำถูกต้อง ภิกษุสำคัญว่าเป็นกรรมที่ทำไม่ถูกต้อง ไม่สละ ต้องอาบัติ สังฆาทิเสส
กรรมที่ทำไม่ถูกต้อง ภิกษุสำคัญว่าเป็นกรรมที่ทำถูกต้อง ต้องอาบัติทุกกฏ
กรรมที่ทำไม่ถูกต้อง ภิกษุไม่แน่ใจ ต้องอาบัติทุกกฏ
กรรมที่ทำไม่ถูกต้อง ภิกษุสำคัญว่าเป็นกรรมที่ทำไม่ถูกต้อง ต้องอาบัติทุกกฏ

อนาปัตติวาร

ภิกษุต่อไปนี้ไม่ต้องอาบัติ คือ

[๔๓๐] ๑. ภิกษุยังไม่ถูกสวดสมนุภาสน์
๒. ภิกษุผู้ยอมสละ
๓. ภิกษุวิกลจริต
๔. ภิกษุต้นบัญญัติ

ทุพพจสิกขาบทที่ ๑๒ จบ

๑๓. กุลทูสกสิกขาบท
ว่าด้วยภิกษุผู้ประทุษร้ายตระกูล
เรื่องภิกษุพวกพระอัสสชิและพระปุนัพพสุกะ

[๔๓๑] สมัยนั้น พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าประทับอยู่ ณ พระเชตวัน อารามของอนาถบิณฑิกเศรษฐี เขตกรุงสาวัตถี ครั้งนั้น ภิกษุชื่อว่าอัสสชิและปุนัพพสุกะ เป็นเจ้าถิ่น เป็นอลัชชีเลวทราม อยู่ในกีฏาคิรีชนบท

ภิกษุพวกนั้น[๑] ประพฤติไม่เหมาะสมเห็นปานนี้ คือ ปลูกไม้ดอกเองบ้าง ใช้ผู้อื่นปลูกบ้าง รดน้ำเองบ้าง ใช้ผู้อื่นรดบ้าง เก็บดอกไม้เองบ้าง ใช้ผู้อื่นเก็บบ้าง ร้อยดอกไม้เองบ้าง ใช้ผู้อื่นร้อยบ้าง ทำมาลัยต่อก้านเองบ้าง ใช้ผู้อื่นทำบ้าง ทำมาลัยเรียงก้านเองบ้าง ใช้ผู้อื่นทำบ้าง จัดดอกไม้ช่อเองบ้าง ใช้ผู้อื่นจัดบ้าง ทำดอกไม้พุ่มเองบ้าง ใช้ผู้อื่นทำบ้าง ทำดอกไม้เทริดเองบ้าง ใช้ผู้อื่นทำบ้าง ทำดอกไม้พวงเองบ้าง ใช้ผู้อื่นทำบ้าง ทำดอกไม้แผงประดับบอกเองบ้าง ใช้ให้ผู้อื่นทำบ้าง

ภิกษุพวกนั้นนำไปเองบ้าง ใช้ผู้อื่นนำไปบ้างซึ่งมาลัยต่อก้าน มาลัยเรียงก้าน ดอกไม้ช่อ ดอกไม้พุ่ม ดอกไม้เทริด ดอกไม้พวง ดอกไม้แผงประดับบอก เพื่อกุลสตรี เพื่อกุลธิดา เพื่อกุลกุมารี เพื่อสะใภ้ของตระกูล เพื่อทาสหญิงในตระกูล

---

[๑] ดูเทียบ วิ.จู. (ไทย) ๖/๒๑/๓๙-๔๐, วิ.จู. (ไทย) ๗/๒๙๓/๗๘-๗๙

ภิกษุพวกนั้นฉันอาหารในภาชนะเดียวกันบ้าง ดื่มน้ำในขันใบเดียวกันบ้าง นั่งบนอาสนะเดียวกันบ้าง นอนบนเตียงเดียวกันบ้าง นอนร่วมเครื่องลาดเดียวกันบ้าง นอนคลุมผ้าห่มผืนเดียวกันบ้าง นอนร่วมเครื่องลาดและคลุมผ้าห่มร่วมกันบ้างกับกุลสตรี กุลธิดา กุลกุมารี สะใภ้ของตระกูล ทาสหญิงในตระกูล

ภิกษุพวกนั้นฉันอาหารในเวลาวิกาลบ้าง ดื่มน้ำเมาบ้าง ทัดทรงดอกไม้ของหอมและเครื่องลูบไล้บ้าง ฟ้อนรำบ้าง ขับร้องบ้าง ประโคมบ้าง เต้นรำบ้าง ฟ้อนรำกับหญิงฟ้อนรำบ้าง ขับร้องกับหญิงฟ้อนรำบ้าง ประโคมกับหญิงฟ้อนรำบ้าง เต้นรำกับหญิงฟ้อนรำบ้าง ฟ้อนรำกับหญิงขับร้องบ้าง ขับร้องกับหญิงขับร้องบ้าง ประโคมกับหญิงขับร้องบ้าง เต้นรำกับหญิงขับร้องบ้าง ฟ้อนรำกับหญิงประโคมบ้าง ขับร้องกับหญิงประโคมบ้าง ประโคมกับหญิงประโคมบ้าง เต้นรำกับหญิงประโคมบ้าง ฟ้อนรำกับหญิงเต้นรำบ้าง ขับร้องกับหญิงเต้นรำบ้าง ประโคมกับหญิงเต้นรำบ้าง เต้นรำกับหญิงเต้นรำบ้าง เล่นหมากรุกแถวละ ๘ ตาบ้าง แถวละ ๑๐ ตาบ้าง เล่นหมากเก็บบ้าง เล่นชิงนางบ้าง เล่นหมากไหวบ้าง เล่นโยนห่วงบ้าง เล่นไม้หึ่งบ้าง เล่นฟาดให้เป็นรูปต่างๆ บ้าง เล่นสกาบ้าง เล่นเป่าใบไม้บ้าง เล่นไถน้อยๆ บ้าง เล่นหกคะเมน บ้าง เล่นไม้กังหันบ้าง เล่นตวงทรายด้วยใบไม้บ้าง เล่นรถน้อยๆ บ้าง เล่นธนูน้อยๆ บ้าง เล่นเขียนทายบ้าง เล่นทายใจบ้าง เล่นเลียนคนพิการบ้าง หัดขี่ช้างบ้าง หัดขี่ม้าบ้าง หัดขี่รถบ้าง หัดยิงธนูบ้าง หัดเพลงอาวุธบ้าง วิ่งผลัดช้างบ้าง วิ่งผลัดม้าบ้าง วิ่งผลัดรถบ้าง วิ่งขับกันบ้าง วิ่งเปี้ยวบ้าง ผิวปากบ้าง ปรบมือบ้าง ปล้ำกันบ้าง ชกมวยบ้าง ปูลาดผ้าสังฆาฏิท่ามกลางเวทีเต้นรำแล้วพูดกับหญิงฟ้อนรำอย่างนี้ว่า “น้องหญิง เธอจงฟ้อนรำในที่นี้”ดังนี้แล้ว ให้การคำนับบ้าง ประพฤติไม่เหมาะสมต่าง ๆ บ้าง

[๔๓๒] สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งจำพรรษาในแคว้นกาสีแล้ว เดินทางไปกรุงสาวัตถีเพื่อเฝ้าพระผู้มีพระภาค เดินทางไปจนถึงกีฏาคิรีชนบท ครั้นเวลาเช้า ท่านครองอันตรวาสก ถือบาตรและจีวรไปบิณฑบาตที่กีฏาคิรีชนบท มีการก้าวไป การถอยกลับ การแลดู การเหลียวดู การคู้เข้า การเหยียดออก ที่น่าเลื่อมใส สายตามองทอดลง สมบูรณ์ด้วยอิริยาบถ

พวกชาวบ้านเห็นภิกษุนั้นแล้วพากันกล่าวอย่างนี้ว่า “ภิกษุนี้เป็นใคร ดูคล้ายไม่ค่อยมีกำลัง เหมือนคนอ่อนแอ เหมือนคนขมวดคิ้วก้มหน้า เมื่อท่านรูปนี้เข้าไปบิณฑบาต ใครเล่าจะถวายอาหารบิณฑบาต ส่วนพระอัสสชิและพระปุนัพพสุกะของพวกเรา เป็นคนอ่อนโยน พูดไพเราะ อ่อนหวาน ยิ้มแย้มก่อน มักกล่าวว่ามาเถิดและมาดีแล้ว ไม่ก้มหน้า หน้าตาชื่นบาน ทักทายก่อน ใคร ๆ ก็อยากจะถวายอาหารท่านเหล่านั้น”

อุบาสกคนหนึ่งเห็นภิกษุนั้นกำลังบิณฑบาตในกีฏาคิรีชนบท ครั้นแล้วได้เข้าไปหาภิกษุนั้นไหว้แล้วกล่าวกับท่านว่า “พระคุณเจ้าได้อาหารบิณฑบาตบ้างไหม ขอรับ”

ภิกษุนั้นตอบว่า “อาตมายังไม่ได้อาหารเลย”

อุบาสกกล่าวนิมนต์ว่า “นิมนต์ไปเรือนกระผมเถิด ขอรับ” แล้วพาภิกษุนั้นไปเรือน นิมนต์ให้ฉันแล้วถามว่า “พระคุณเจ้า ท่านจะไปที่ไหน ขอรับ”

ภิกษุนั้นตอบว่า “เจริญพร อาตมาจะไปกรุงสาวัตถี เพื่อเฝ้าพระผู้มีพระภาค”

อุบาสกกล่าวว่า “ถ้าเช่นนั้น ท่านจงถวายบังคมพระบาทของพระผู้มีพระภาคด้วยเศียรเกล้า และขอจงกราบทูลตามถ้อยคำของกระผมอย่างนี้ด้วยว่า “พระพุทธเจ้าข้า วัดในกีฏาคิรีชนบททรุดโทรม ภิกษุชื่อว่าอัสสชิและปุนัพพสุกะเป็นเจ้าถิ่น อยู่ในกีฏาคิรีชนบท เป็นภิกษุอลัชชีเลวทราม พวกเธอประพฤติไม่เหมาะสมเห็นปานนี้ คือ ปลูกไม้ดอกเองบ้าง ใช้ผู้อื่นปลูกบ้าง ฯลฯ ประพฤติไม่เหมาะสมต่าง ๆ แม้พวกชาวบ้านที่เคยศรัทธาเลื่อมใส แต่เดี๋ยวนี้ไม่ศรัทธาไม่เลื่อมใส ทานที่เคยถวายประจำแก่สงฆ์ บัดนี้ทายกทายิกาเลิกถวายแล้ว ภิกษุผู้มีศีลพากันจากไป ภิกษุผู้เลวทรามอยู่ครอบครอง ขอประทานวโรกาสเถิดพระพุทธเจ้าข้า ขอพระผู้มีพระภาคโปรดส่งภิกษุทั้งหลายไปกีฏาคิรีชนบทเพื่อวัดจะได้ตั้งมั่นอยู่สืบไปในที่นั้น”

ภิกษุนั้นรับคำของของอุบาสกแล้วเดินทางไปทางกรุงสาวัตถี ไปถึงกรุงสาวัตถี ถึงพระเชตวันอารามของอนาถบิณฑิกเศรษฐีโดยลำดับ เข้าเฝ้าพระผู้มีพระภาคถึงที่ประทับ แล้วถวายบังคมพระผู้มีพระภาคนั่งลง ณ ที่สมควร

พุทธประเพณี

อันการที่พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าทั้งหลาย ทรงปราศรัยกับพระอาคันตุกะ ทั้งหลาย นั่นเป็นพุทธประเพณี

ลำดับนั้น พระผู้มีพระภาคตรัสถามภิกษุนั้นว่า “ภิกษุ เธอยังสบายดีหรือ ยังพอเป็นอยู่ได้หรือ เธอเดินทางมาโดยไม่ลำบากหรือ เธอมาจากไหน”

ภิกษุนั้นกราบทูลว่า “สบายดี พระพุทธเจ้าข้า พอเป็นอยู่ได้ พระพุทธเจ้าข้า ข้าพระพุทธเจ้าเดินทางมาโดยไม่ลำบาก พระพุทธเจ้าข้า ข้าพระพุทธเจ้าจำพรรษาในแคว้นกาสี เมื่อจะมาเฝ้าพระองค์ที่เมืองนี้ เดินทางผ่านกีฏาคิรีชนบท เวลาเช้าครองอันตรวาสก ถือบาตรและจีวรเข้าไปบิณฑบาตในกีฏาคิรีชนบท อุบาสกคนหนึ่งเห็นข้าพระพุทธเจ้ากำลังเที่ยวบิณฑบาต เข้ามาหา ไหว้แล้วถามว่า “พระคุณเจ้าได้อาหารบิณฑบาตบ้างไหม ขอรับ” ฯลฯ เขากล่าวว่า “ท่านขอรับ ถ้าเช่นนั้น ขอท่านจงถวายบังคมพระบาทของพระผู้มีพระภาคด้วยเศียรเกล้า และขอจงกราบทูลตามถ้อยคำของกระผมอย่างนี้ว่า “พระพุทธเจ้าข้า วัดในกีฏาคิรีชนบททรุดโทรม ภิกษุชื่อว่าอัสสชิและปุนัพพสุกะเป็นเจ้าถิ่น อยู่ในกีฏาคิรีชนบท เป็นภิกษุอลัชชีเลวทราม พวกเธอประพฤติไม่เหมาะสมเห็นปานนี้ คือ ปลูกไม้ดอกเองบ้าง ใช้ผู้อื่นปลูกบ้าง ฯลฯ ประพฤติไม่เหมาะสมต่าง ๆ แม้พวกชาวบ้านที่เคยศรัทธาเลื่อมใส แต่เดี๋ยวนี้ไม่ศรัทธาไม่เลื่อมใส ทานที่เคยถวายประจำแก่สงฆ์ บัดนี้ทายกทายิกาเลิกถวายแล้ว ภิกษุผู้มีศีลพากันจากไป ภิกษุผู้เลวทรามอยู่ครอบครอง ขอประทานวโรกาสเถิดพระพุทธเจ้าข้า ขอพระผู้มีพระภาคโปรดส่งภิกษุทั้งหลายไปสู่กีฏาคิรีชนบทเพื่อวัดจะ ได้ตั้งมั่นอยู่สืบไปในที่นั้น” ข้าพระพุทธเจ้ามาจากกีฏาคิรีชนบทนั้น พระพุทธเจ้าข้า”

ทรงสอบถามแล้วตำหนิ

[๔๓๓] ลำดับนั้น พระผู้มีพระภาครับสั่งให้ประชุมสงฆ์เพราะเรื่องนี้เป็นต้นเหตุ ทรงสอบถามภิกษุทั้งหลายว่า “ภิกษุทั้งหลาย ทราบว่า ภิกษุชื่อว่าอัสสชิและปุนัพพสุกะ เป็นเจ้าถิ่น เป็นภิกษุอลัชชี เลวทราม

อยู่ในกีฏาคิรีชนบท ประพฤติไม่เหมาะสมเห็นปานนี้ คือ ปลูกไม้ดอกเองบ้าง ใช้ผู้อื่นปลูกบ้าง รดน้ำเองบ้าง ให้ผู้อื่นรดบ้าง เก็บดอกไม้เองบ้าง ใช้ผู้อื่นเก็บบ้าง ร้อยดอกไม้เองบ้าง ใช้ผู้อื่นร้อยบ้าง ทำมาลัยต่อก้านเองบ้าง ใช้ผู้อื่นทำบ้าง ทำมาลัยเรียงก้านเองบ้าง ใช้ผู้อื่นทำบ้าง จัดดอกไม้ช่อเองบ้าง ใช้ผู้อื่นจัดบ้าง ทำดอกไม้พุ่มเองบ้าง ใช้ผู้อื่นทำบ้าง ทำดอกไม้ เทริดเองบ้าง ใช้ผู้อื่นทำบ้าง ทำดอกไม้พวงเองบ้าง ใช้ผู้อื่นทำบ้าง ทำดอกไม้แผงประดับบอกเองบ้าง ใช้ผู้อื่นทำบ้าง ฯลฯ ประพฤติไม่เหมาะสมต่าง ๆ แม้พวกชาวบ้านที่เคยศรัทธาเลื่อมใส แต่เดี๋ยวนี้ไม่ศรัทธาไม่เลื่อมใส ทานที่เคยถวายประจำแก่สงฆ์ บัดนี้ ทายกทายิกาได้เลิกถวายแล้ว ภิกษุผู้มีศีลพากันจากไป ภิกษุผู้เลวทรามอยู่ครอบครอง จริงหรือ” ภิกษุทั้งหลายกราบทูลว่า “จริง พระพุทธเจ้าข้า” พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าทรงตำหนิว่า “ภิกษุทั้งหลาย การกระทำของโมฆบุรุษเหล่านั้นไม่สมควร ฯลฯ ไม่ควรทำ ภิกษุทั้งหลาย ไฉนโมฆบุรุษเหล่านั้นจึงประพฤติไม่เหมาะสมอย่างนี้ คือ ปลูกไม้ดอกเองบ้าง ใช้ผู้อื่นปลูกบ้าง รดน้ำเองบ้าง ให้ผู้อื่นรดบ้าง เก็บดอกไม้เองบ้าง ใช้ผู้อื่นเก็บบ้าง ร้อยดอกไม้เองบ้าง ใช้ผู้อื่นร้อยบ้าง ทำมาลัยต่อก้านเองบ้าง ใช้ผู้อื่นทำบ้าง ทำมาลัยเรียงก้านเองบ้าง ใช้ผู้อื่นทำบ้าง จัดดอกไม้ช่อเองบ้าง ใช้ผู้อื่นจัดบ้าง ทำดอกไม้พุ่มเองบ้าง ใช้ผู้อื่นทำบ้าง ทำดอกไม้เทริดเองบ้าง ใช้ผู้อื่นทำบ้าง ทำดอกไม้พวงเองบ้าง ใช้ผู้อื่นทำบ้าง ทำดอกไม้แผงประดับบอกเองบ้าง ใช้ผู้อื่นทำบ้าง ภิกษุพวกนั้นนำไปเองบ้าง ใช้ผู้อื่นนำไปบ้างซึ่งมาลัยต่อก้าน มาลัยเรียงก้าน ดอกไม้ช่อ ดอกไม่พุ่ม ดอกไม้เทริด ดอกไม้พวง ดอกไม้แผงประดับบอก เพื่อกุลสตรี เพื่อกุลธิดา เพื่อกุลกุมารี เพื่อสะใภ้ของตระกูล เพื่อทาสหญิงในตระกูล

ภิกษุพวกนั้นฉันอาหารในภาชนะเดียวกันบ้าง ดื่มน้ำในขันใบเดียวกันบ้าง นั่งบนอาสนะเดียวกันบ้าง นอนบนเตียงเดียวกันบ้าง นอนร่วมเครื่องลาดเดียวกันบ้าง นอนคลุมผ้าห่มผืนเดียวกันบ้าง นอนร่วมเครื่องลาดและคลุมผ้าห่มร่วมกันบ้างกับกุลสตรี กุลธิดา กุลกุมารี สะใภ้ของตระกูล ทาสหญิงในตระกูล

ภิกษุพวกนั้นฉันอาหารในเวลาวิกาลบ้าง ดื่มน้ำเมาบ้าง ทัดทรงดอกไม้ของหอมและเครื่องลูบไล้บ้าง ฟ้อนรำบ้าง ขับร้องบ้าง ประโคมบ้าง เต้นรำบ้าง ฟ้อนรำกับหญิงฟ้อนรำบ้าง ขับร้องกับหญิงฟ้อนรำบ้าง ประโคมกับหญิงฟ้อนรำบ้าง เต้นรำกับหญิงฟ้อนรำบ้าง ฟ้อนรำกับหญิงขับร้องบ้าง ขับร้องกับหญิงขับร้องบ้าง ประโคมกับหญิงขับร้องบ้าง เต้นรำกับหญิงขับร้องบ้าง ฟ้อนรำกับหญิงประโคมบ้าง ขับร้องกับหญิงประโคมบ้าง ประโคมกับหญิงประโคมบ้าง เต้นรำกับหญิงประโคมบ้าง ฟ้อนรำกับหญิงเต้นรำบ้าง ขับร้องกับหญิงเต้นรำบ้าง ประโคมกับหญิงเต้นรำบ้าง เต้นรำกับหญิงเต้นรำบ้าง เล่นหมากรุกแถวละ ๘ ตาบ้าง แถวละ ๑๐ ตาบ้าง เล่นหมากเก็บบ้าง เล่นชิงนางบ้าง เล่นหมากไหวบ้าง เล่นโยนห่วงบ้าง เล่นไม้หึ่งบ้าง เล่นฟาดให้เป็นรูปต่างๆ บ้าง เล่นสกาบ้าง เล่นเป่าใบไม้บ้าง เล่นไถน้อยๆ บ้าง เล่นหกคะเมน บ้าง เล่นไม้กังหันบ้าง เล่นตวงทรายด้วยใบไม้บ้าง เล่นรถน้อยๆ บ้าง เล่นธนูน้อยๆ บ้าง เล่นเขียนทายบ้าง เล่นทายใจบ้าง เล่นเลียนคนพิการบ้าง หัดขี่ช้างบ้าง หัดขี่ม้าบ้าง หัดขี่รถบ้าง หัดยิงธนูบ้าง หัดเพลงอาวุธบ้าง วิ่งผลัดช้างบ้าง วิ่งผลัดม้าบ้าง วิ่งผลัดรถบ้าง วิ่งขับกันบ้าง วิ่งเปี้ยวบ้าง ผิวปากบ้าง ปรบมือบ้าง ปล้ำกันบ้าง ชกมวยบ้าง ปูลาดผ้าสังฆาฏิท่ามกลางเวทีเต้นรำแล้วพูดกับหญิงฟ้อนรำอย่างนี้ว่า “น้องหญิง เธอจง

ฟ้อนรำในที่นี้”ดังนี้แล้ว ให้การคำนับบ้าง ประพฤติไม่เหมาะสมต่าง ๆ บ้าง ภิกษุทั้งหลาย การกระทำอย่างนี้มิได้ทำคนที่ยังไม่เลื่อมใสให้เลื่อมใส ฯลฯ คนที่เลื่อมใสอยู่แล้วบางพวกก็จะกลายเป็นอื่นไป”

รับสั่งให้ทำปัพพาชนียกรรม

พระผู้มีพระภาคทรงตำหนิภิกษุชื่อว่าอัสสชิและปุนัพพสุกะโดยประการต่าง ๆ แล้วรับสั่งเรียกพระสารีบุตรและพระโมคคัลลานะมาตรัสว่า “ไปเถิด สารีบุตร โมคคัลลานะ เธอทั้งสองจงไปกีฏาคีรีชนบท จงทำปัพพาชนียกรรม[๑] ภิกษุชื่อว่าอัสสชิและปุนัพพสุกะไปจากกีฏาคีรีชนบท เพราะภิกษุพวกนั้นเป็นสัทธิวิหาริกของเธอทั้งสอง”

พระสารีบุตรและพระโมคคัลลานะกราบทูลถามว่า “พระพุทธเจ้าข้า ข้าพระพุทธเจ้าจะทำปัพพาชนียกรรมแก่ภิกษุชื่อว่าอัสสชิและปุนัพพสุกะได้อย่างไร เพราะพวกเธอดุร้าย หยาบคาย”

พระผู้มีพระภาคตรัสว่า “ถ้าอย่างนั้น เธอจงไปกับภิกษุหลายๆ รูป”

พระเถระทั้งสอง ทูลรับสนองพระพุทธดำรัสแล้ว

วิธีทำปัพพาชนียกรรม และกรรมวาจาทำปัพพาชนียกรรม

พระผู้มีพระภาคตรัสว่า “ภิกษุทั้งหลาย พึงทำปัพพาชนียกรรมอย่างนี้ เริ่มด้วยพึงโจทภิกษุชื่อว่าอัสสชิและปุนัพพสุกะ ครั้นแล้วให้พวกเธอให้การ เมื่อพวกเธอให้การแล้วจึงปรับอาบัติ ครั้นปรับอาบัติแล้ว ภิกษุผู้ฉลาดสามารถพึงประกาศให้สงฆ์ทราบว่า

[๔๓๔] ท่านผู้เจริญ ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ภิกษุชื่อว่าอัสสชิและปุนัพพสุกะ ๒ รูปนี้ ประทุษร้ายตระกูล[๒] ประพฤติเลวทราม ความประพฤติเลวทรามของพวกเธอ เขาได้เห็นและได้ยินกันทั่ว และตระกูลทั้งหลายที่ถูกพวกเธอประทุษร้าย เขาก็ได้เห็นและได้ยินกันทั่ว ถ้าสงฆ์พร้อมกันแล้วก็พึงทำปัพพาชนียกรรมภิกษุชื่อว่าอัสสชิและปุนัพพสุกะไปจากกีฏาคีรีชนบทโดยประกาศว่า “ภิกษุชื่ออัสสชิและปุนัพพสุกะไม่พึงอยู่ในกีฏาคีรีชนบท” นี่เป็นญัตติ

ท่านผู้เจริญ ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ภิกษุชื่อว่าอัสสชิและปุนัพพสุกะประทุษร้ายตระกูล ประพฤติเลวทราม ความประพฤติของพวกเธอ เขาได้เห็นและได้ยินกันทั่ว และตระกูลทั้งหลายที่ถูกพวกเธอประทุษร้าย เขาก็ได้เห็นและได้ยินกันทั่ว สงฆ์ทำปัพพาชนียกรรมพวกเธอไปจากกีฏาคีรีชนบทโดยประกาศว่า “ภิกษุชื่อว่าอัสสชิและปุนัพพสุกะ ไม่พึงอยู่ในกีฏาคีรีชนบท” ท่านรูปใดเห็นด้วยกับการทำ

---

[๑] **ปัพพาชนียกรรม** หมายถึง การขับออกจากหมู่, การไล่ออกจากอาวาส เพราะประทุษร้ายตระกูล และประพฤติเลวทรามที่รู้กันทั่ว (วิ.อ. (บาลี) ๒/๔๓๕/๑๒๘) และดูเทียบ วิ.จู. (ไทย) ๖/๒๓-๒๔/๔๖-๔๘

[๒] **ประทุษร้ายตระกูล** ในที่นี้หมายถึงการที่ภิกษุประจบคฤหัสถ์เอาใจคฤหัสถ์ ด้วยการกระทำที่ผิดวินัย มุ่งให้เขาชอบตนเป็นส่วนตัว เป็นเหตุให้คฤหัสถ์คลายศรัทธาในพระศาสนาและเสื่อมจากกุศลธรรม เช่น ให้ของกำนัลเหมือนที่พวกคฤหัสถ์เขาทำกัน (วิ.อ. (บาลี) ๒/๔๓๖-๔๓๗/๑๒๙)

ปัพพาชนียกรรม ภิกษุชื่อว่าอัสสชิและปุนัพพสุกะไปจากกีฏาคิรีชนบทโดยประกาศว่า “ภิกษุชื่อว่าอัสสชิและปุนัพพสุกะไม่พึงอยู่ในกีฏาคิรีชนบท” ท่านรูปนั้นพึงนิ่ง ท่านรูปใดไม่เห็น ด้วย ท่านรูปนั้นพึงทักท้วง”

แม้ครั้งที่ ๒ ฯลฯ แม้ครั้งที่ ๓ ข้าพเจ้าก็กล่าวความนี้ว่า ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ฯลฯ ท่านรูปนั้นพึงทักท้วง

ปัพพาชนียกรรม ไปจากกีฏาคิรีชนบท สงฆ์ทำแล้วแก่ภิกษุชื่อว่าอัสสชิและปุนัพพสุกะโดยประกาศว่า “ภิกษุชื่อว่าอัสสชิและปุนัพพสุกะไม่พึงอยู่ในกีฏาคิรีชนบท” สงฆ์เห็นด้วย เพราะฉะนั้นจึงนิ่ง ข้าพเจ้าขอถือเอาความนิ่งนั้นเป็นมติอย่างนี้”

[๔๓๕] ลำดับนั้น ภิกษุสงฆ์มีพระสารีบุตรและพระโมคคัลลานะเป็นประธาน เดินทางไปกีฏาคิรีชนบท ได้ทำปัพพาชนียกรรมภิกษุชื่อว่าอัสสชิและปุนัพพสุกะไปจากกีฏาคิรีชนบทโดยประกาศว่า “ภิกษุชื่อว่าอัสสชิและปุนัพพสุกะไม่พึงอยู่ใน กีฏาคิรีชนบท”

ภิกษุพวกนั้นถูกสงฆ์ทำปัพพาชนียกรรมแล้วก็ยังไม่ประพฤติชอบ ไม่หายเย่อ หยิ่ง ไม่ประพฤติกลับตัว ไม่ขอขมาภิกษุทั้งหลาย ยังด่ายังบริภาษการกสงฆ์ เที่ยวใส่ความว่าการกสงฆ์ลำเอียงเพราะความพอใจ ลำเอียงเพราะความขัดเคือง ลำเอียงเพราะความหลง ลำเอียงเพราะความกลัว บรรดาบริวารของภิกษุชื่อว่าอัสสชิและปุนัพพสุกะ บางพวกหลีกไปเสียก็มี สึกเสียก็มี

บรรดาภิกษุผู้มักน้อย ฯลฯ พากันตำหนิ ประณาม โพนทะนาว่า “ไฉนภิกษุชื่อว่าอัสสชิและปุนัพพสุกะถูกสงฆ์ทำปัพพาชนียกรรมแล้วจึงไม่ยอมประพฤติชอบ ไม่หายเย่อหยิ่ง ไม่ประพฤติกลับตัว ไม่ขอขมาภิกษุทั้งหลาย ยังด่ายังบริภาษการกสงฆ์ เที่ยวใส่ความว่าการกสงฆ์ลำเอียงเพราะความพอใจ ลำเอียงเพราะความขัดเคือง ลำเอียงเพราะความหลง ลำเอียงเพราะความกลัว บรรดาบริวารของภิกษุชื่อว่าอัสสชิและปุนัพพสุกะ บางพวกหลีกไปเสียก็มี สึกเสียก็มีเล่า” ครั้นภิกษุเหล่านั้น ตำหนิภิกษุชื่อว่าอัสสชิและปุนัพพสุกะโดยประการต่าง ๆ แล้วจึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ

ทรงประชุมสงฆ์บัญญัติสิกขาบท

ลำดับนั้น พระผู้มีพระภาครับสั่งให้ประชุมสงฆ์เพราะเรื่องนี้เป็นต้นเหตุ ทรงสอบถามภิกษุทั้งหลายว่า “ภิกษุทั้งหลาย ทราบว่า ภิกษุชื่อว่าอัสสชิและปุนัพพสุกะ ถูกสงฆ์ทำปัพพาชนียกรรมแล้ว ยังไม่ประพฤติชอบ ฯลฯ สึกไปก็มี จริงหรือ” ภิกษุเหล่านั้นทูลรับว่า “จริง พระพุทธเจ้าข้า” พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าทรงตำหนิว่า “ภิกษุทั้งหลาย การกระทำของโมฆบุรุษเหล่านั้นไม่สมควร ฯลฯ ไม่ควรทำ ภิกษุทั้งหลาย ไฉนโมฆบุรุษเหล่านั้นถูกสงฆ์ลงปัพพาชนียกรรมแล้ว ยังไม่ประพฤติชอบ ฯลฯ สึกไปก็มีเล่า ภิกษุทั้งหลาย การกระทำอย่างนี้มิได้ทำคนที่ยังไม่เลื่อมใสให้เลื่อมใส ฯลฯ” แล้วจึงรับสั่งให้ภิกษุทั้งหลายยกสิกขาบทนี้ขึ้นแสดง ดังนี้

พระบัญญัติ

[๔๓๖] **ก็ ภิกษุอยู่อาศัยหมู่บ้านหรือนิคมแห่งใดแห่งหนึ่ง ประทุษร้ายตระกูล มีความประพฤติเลวทราม ความประพฤติเลวทรามของเธอ เขาได้เห็นและได้ยินกันทั่ว ตระกูลทั้งหลายที่เธอประทุษร้าย เขาก็ได้เห็นและได้ยินกันทั่ว ภิกษุนั้นอันภิกษุทั้งหลายพึงว่ากล่าวตักเตือนอย่างนี้ว่า "ท่านประทุษร้ายตระกูล ประพฤติเลวทราม ความประพฤติเลวทรามของท่าน เขาได้เห็นและได้ยินกันทั่ว ตระกูลทั้งหลายที่ท่านประทุษร้าย เขาก็ได้เห็นและได้ยินกันทั่ว ท่านจงออกจากอาวาสนี้ อย่าอยู่ที่นี้" และภิกษุนั้นอันภิกษุทั้งหลายว่ากล่าวตักเตือนอยู่อย่างนี้ ก็โต้ตอบภิกษุทั้งหลายว่า "พวกภิกษุลำเอียงเพราะความพอใจ ลำเอียงเพราะความขัดเคือง ลำเอียงเพราะความหลง และลำเอียงเพราะความกลัว ขับภิกษุบางรูป ไม่ขับบางรูป เพราะอาบัติอย่างเดียวกัน" ภิกษุนั้นอันภิกษุทั้งหลายว่ากล่าวตักเตือนอย่างนี้ว่า "ท่านอย่าพูดอย่างนั้น ภิกษุทั้งหลายไม่ลำเอียงเพราะความพอใจ ไม่ลำเอียงเพราะความขัดเคือง ไม่ลำเอียงเพราะความหลง และไม่ลำเอียงเพราะความกลัว ท่านประทุษร้ายตระกูล ประพฤติเลวทราม ความประพฤติเลวทรามของท่าน เขาได้เห็นและได้ยินกันทั่ว ตระกูลทั้งหลายที่ท่านประทุษร้าย เขาก็ได้เห็นและได้ยินกันทั่ว ท่านจงออกจากอาวาสนี้ อย่าอยู่ ที่นี้" ภิกษุนั้นอันภิกษุทั้งหลายว่ากล่าวตักเตือนอยู่อย่างนี้ ก็ยังยกย่องอยู่ อย่างนั้น ภิกษุนั้นอันภิกษุทั้งหลายพึงสวดสมนุภาสน์จนครบ ๓ ครั้งเพื่อให้ สละเรื่องนั้น ถ้าเธอกำลังถูกสวดสมนุภาสน์กว่าจะครบ ๓ ครั้ง สละเรื่องนั้นได้ นั่นเป็นการดี ถ้าเธอไม่สละ เป็นสังฆาทิเสส**

เรื่องภิกษุพวกพระอัสสชิและพระปุนัพพสุกะ จบ

สิกขาบทวิภังค์

[๔๓๗] คำว่า ก็ภิกษุ...หมู่บ้านหรือนิคมแห่งใดแห่งหนึ่ง ความว่า หมู่บ้านก็ดี นิคมก็ดี เมืองก็ดี ชื่อว่าหมู่บ้านและนิคม

คำว่า อยู่อาศัย คือ จีวร บิณฑบาต เสนาสนะ และคิลานปัจจัยเภสัชบริขาร เนื่องในหมู่บ้านและนิคมนั้น

ชื่อว่า ตระกูล หมายถึงตระกูล ๔ ได้แก่ ตระกูลกษัตริย์ ตระกูลพราหมณ์ ตระกูลแพศย์และตระกูลศูทร

คำว่า ประทุษร้ายตระกูล คือ ประทุษร้ายตระกูลด้วยดอกไม้ ผลไม้ แป้ง ดินเหนียว ไม้สีฟัน ไม้ไผ่ การแพทย์หรือการสื่อสาร

คำว่า มีความประพฤติเลวทราม คือ ปลูกไม้ดอกเองบ้าง ใช้ผู้อื่นปลูกบ้าง รดน้ำเองบ้าง ใช้ผู้อื่นรดบ้าง เก็บดอกไม้เองบ้าง ใช้ผู้อื่นเก็บบ้าง ร้อยดอกไม้เองบ้าง ใช้ผู้อื่นร้อยบ้าง

คำว่า เขาได้เห็นและได้ยินกันทั่ว คือ กลุ่มชนที่อยู่เฉพาะหน้าชื่อว่า ได้เห็น กลุ่มชนที่อยู่ลับหลัง ชื่อว่าได้ยิน

คำว่า ตระกูลทั้งหลายที่เธอประทุษร้าย คือ เมื่อก่อนชาวบ้านมีศรัทธากลับกลายเป็นผู้ไม่มีศรัทธา เมื่อก่อนเลื่อมใสกลับกลายเป็นผู้ไม่เลื่อมใส เพราะภิกษุนั้น

คำว่า เขาได้เห็นและได้ยินกันทั่ว คือ กลุ่มชนที่อยู่เฉพาะหน้าชื่อว่าได้เห็น กลุ่มชนที่อยู่ลับหลังชื่อว่าได้ยิน

คำว่า ภิกษุนั้น ได้แก่ ภิกษุผู้ประทุษร้ายตระกูล

คำว่า อันภิกษุทั้งหลาย ได้แก่ อันภิกษุเหล่าอื่น

อธิบายว่า ภิกษุผู้ได้เห็น ผู้ได้ยินพึงว่ากล่าวตักเตือนภิกษุผู้ประทุษร้ายตระกูลว่า “ท่านประทุษร้ายตระกูล ประพฤติเลวทราม ความประพฤติเลวทรามของท่าน เขาได้เห็นและได้ยินกันทั่ว ตระกูลทั้งหลายที่ท่านประทุษร้าย เขาก็ได้เห็นและได้ยินกันทั่ว ท่านจงออกจากอาวาสนี้ อย่าอยู่ที่นี้”

ภิกษุนั้นอันภิกษุทั้งหลายว่ากล่าวตักเตือน ก็โต้ตอบภิกษุทั้งหลายว่า “พวกภิกษุลำเอียงเพราะความพอใจ ลำเอียงเพราะความขัดเคือง ลำเอียงเพราะความหลง ลำเอียงเพราะความกลัว ขับภิกษุบางรูป ไม่ขับบางรูป เพราะอาบัติอย่างเดียวกัน”

คำว่า ภิกษุนั้น ได้แก่ ภิกษุผู้ที่ถูกลงโทษนั้น

คำว่า อันภิกษุทั้งหลาย ได้แก่ อันภิกษุเหล่าอื่น

อธิบายว่า ภิกษุผู้ได้เห็น ผู้ได้ยินพึงว่ากล่าวตักเตือนภิกษุผู้ประทุษร้ายตระกูลว่า “ท่านอย่าพูดอย่างนั้น ภิกษุทั้งหลายไม่ลำเอียงเพราะความพอใจ ไม่ลำเอียงเพราะความขัดเคือง ไม่ลำเอียงเพราะความหลง ไม่ลำเอียงเพราะความกลัว ท่านประทุษร้ายตระกูล ประพฤติเลวทราม ความประพฤติเลวทรามของท่าน เขาได้เห็นและได้ยินกันทั่ว ตระกูลทั้งหลายที่ท่านประทุษร้าย เขาก็ได้เห็นและได้ยินกันทั่ว ท่านจงออกจากอาวาสนี้ อย่าอยู่ที่นี้” พึงว่ากล่าวตักเตือนแม้ครั้งที่ ๒ พึงว่ากล่าวตักเตือนเธอแม้ครั้งที่ ๓ ถ้าเธอสละได้ นั่นเป็นการดี ถ้าไม่สละ ต้องอาบัติทุกกฏ ภิกษุทั้งหลายได้ยินแล้วไม่ว่ากล่าวตักเตือน ต้องอาบัติทุกกฏ ภิกษุนั้นอันภิกษุทั้งหลายพึงคุมตัวมาสู่ท่ามกลางสงฆ์ว่ากล่าวตักเตือนว่า “ท่านอย่าพูดอย่างนั้น ภิกษุทั้งหลายไม่ลำเอียงเพราะความพอใจ ไม่ลำเอียงเพราะความขัดเคือง ไม่ลำเอียงเพราะความหลง ไม่ลำเอียงเพราะความกลัว ท่านประทุษร้ายตระกูล ประพฤติเลวทราม ความประพฤติเลวทรามของท่าน เขาได้เห็นและได้ยินกันทั่ว ตระกูลทั้งหลายที่ท่านประทุษร้าย เขาก็ได้เห็นและได้ยินกันทั่ว ท่านจงออกจากอาวาสนี้ อย่าอยู่ที่นี้” พึงว่ากล่าวตักเตือนเธอแม้ครั้งที่ ๒ พึงว่ากล่าวตักเตือนเธอแม้ครั้งที่ ๓ ถ้าเธอสละได้ นั่นเป็นการดี ถ้าไม่สละ ต้องอาบัติทุกกฏ สงฆ์พึงสวดสมนุภาสน์เธอ

วิธีสวดสมนุภาสน์ และกรรมวาจาสวดสมนุภาสน์

สงฆ์พึงสวดสมนุภาสน์ภิกษุนั้นอย่างนี้ คือ ภิกษุผู้ฉลาดสามารถพึงประกาศให้สงฆ์ทราบว่า

[๔๓๘] ท่านผู้เจริญ ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ภิกษุชื่อนี้ ถูกสงฆ์ทำปัพพาชนียกรรมแล้วใส่ความภิกษุทั้งหลายว่ามีความลำเอียงเพราะความพอใจ มีความลำเอียงเพราะความขัดเคือง มีความลำเอียงเพราะความหลง มีความลำเอียงเพราะความกลัว ภิกษุนั้นไม่ยอมสละเรื่องนั้น ถ้าสงฆ์พร้อมกันแล้วก็พึงสวดสมนุภาสน์ภิกษุชื่อนี้ เพื่อให้สละเรื่องนั้น นี่เป็นญัตติ

ท่านผู้เจริญ ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ภิกษุชื่อนี้ถูกสงฆ์ทำปัพพาชนียกรรมแล้วใส่ความภิกษุทั้งหลายว่า มีความลำเอียงเพราะความพอใจ มีความลำเอียงเพราะความขัดเคือง มีความลำเอียงเพราะความหลง มีความลำเอียงเพราะความกลัว ภิกษุนั้นไม่ยอมสละเรื่องนั้น สงฆ์สวดสมนุภาสน์เธอเพื่อให้สละเรื่องนั้น ท่านรูปใดเห็นด้วยกับการสวดสมนุภาสน์ภิกษุชื่อนี้เพื่อให้สละเรื่องนั้น ท่านรูปนั้นพึงนิ่ง ท่านรูปใดไม่เห็นด้วย ท่านรูปนั้นพึงทักท้วง

ข้าพเจ้ากล่าวความนี้แม้ครั้งที่ ๒ ฯลฯ ข้าพเจ้ากล่าวความนี้แม้ครั้งที่ ๓ ว่า ท่านผู้เจริญ ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ฯลฯ ท่านรูปนั้นพึงทักท้วง

ภิกษุชื่อนี้สงฆ์สวดสมนุภาสน์แล้วเพื่อให้สละเรื่องนั้น สงฆ์เห็นด้วย เพราะฉะนั้นจึงนิ่ง ข้าพเจ้าขอถือเอาความนิ่งนั้นเป็นมติอย่างนี้

[๔๓๙] จบญัตติ ต้องอาบัติทุกกฏ จบกรรมวาจา ๒ ครั้ง ต้องอาบัติถุลลัจจัย จบกรรมวาจาครั้งสุดท้าย ต้องอาบัติสังฆาทิเสส เมื่อเธอต้องอาบัติสังฆาทิเสส อาบัติทุกกฏ(ที่ต้อง) เพราะญัตติ อาบัติถุลลัจจัย(ที่ต้อง) เพราะกรรมวาจา ๒ ครั้ง ย่อมระงับไป

คำว่า **เป็นสังฆาทิเสส** ความว่า สำหรับอาบัตินั้น สงฆ์เท่านั้นให้ปริวาส ชักเข้าหาอาบัติเดิม ให้มานัตและเรียกเข้าหมู่ คณะทำไม่ได้ ภิกษุรูปเดียวก็ทำไม่ได้ ฉะนั้น จึงตรัสว่า “เป็นสังฆาทิเสส”

คำว่า **เป็นสังฆาทิเสส** นั้น เป็นการขนานนาม เป็นคำเรียกหมวดอาบัตินั้นโดยอ้อมนั่นเอง เพราะเหตุนั้น พระผู้มีพระภาคจึงตรัสเรียกว่า “เป็นสังฆาทิเสส”

บทภาชนีย์

[๔๔๐] กรรมที่ทำถูกต้อง ภิกษุสำคัญว่าเป็นกรรมที่ทำถูกต้อง ไม่สละ ต้องอาบัติสังฆาทิเสส
กรรมที่ทำถูกต้อง ภิกษุไม่แน่ใจ ไม่สละ ต้องอาบัติสังฆาทิเสส
กรรมที่ทำถูกต้อง ภิกษุสำคัญว่าเป็นกรรมที่ทำไม่ถูกต้อง ไม่สละ ต้องอาบัติสังฆาทิเสส
กรรมที่ทำไม่ถูกต้อง ภิกษุสำคัญว่าเป็นกรรมที่ทำถูกต้อง ต้องอาบัติทุกกฏ
กรรมที่ทำไม่ถูกต้อง ภิกษุไม่แน่ใจ ต้องอาบัติทุกกฏ
กรรมที่ทำไม่ถูกต้อง ภิกษุสำคัญว่าเป็นกรรมที่ทำไม่ถูกต้อง ต้องอาบัติ ทุกกฏ

อนาปัตติวาร

ภิกษุต่อไปนี้ไม่ต้องอาบัติ คือ

[๔๔๑] ๑. ภิกษุยังไม่ถูกสวดสมนุภาสน์
๒. ภิกษุผู้ยอมสละ
๓. ภิกษุวิกลจริต
๔. ภิกษุต้นบัญญัติ

กุลทูสกสิกขาบทที่ ๑๓ จบ

บทสรุป

[๔๔๒] ท่านทั้งหลาย ธรรมคือสังฆาทิเสส ๑๓ สิกขาบท ข้าพเจ้ายกขึ้น แสดงแล้ว คือ ๙ สิกขาบทแรกต้องอาบัติในขณะที่ล่วงละเมิดทีเดียว ๔ สิกขาบทหลังต้องอาบัติเมื่อสวดสมนุภาสน์ครบ ๓ ครั้ง ภิกษุต้องอาบัติข้อใดข้อหนึ่งแล้ว รู้อยู่แต่ปกปิดไว้สิ้นจำนวนวันเท่าใด ภิกษุนั้นพึงอยู่ปริวาสด้วยความไม่ปรารถนาสิ้นวันเท่านั้น ภิกษุอยู่ปริวาสแล้วต้องประพฤติวัตรเพื่อมานัตสำหรับภิกษุเพิ่มขึ้นอีก ๖ ราตรี ภิกษุผู้ประพฤติมานัตแล้วถูกสงฆ์เรียกเข้าหมู่ในสีมามีภิกษุสงฆ์ ๒๐ รูป ถ้าภิกษุสงฆ์ ๒๐ รูป ขาดไปแม้เพียง ๑ รูป เรียกภิกษุนั้นเข้าหมู่ ภิกษุนั้นไม่เป็นอันสงฆ์เรียกเข้าหมู่ และภิกษุเหล่านั้นควรถูกตำหนิ นี้เป็นการทำที่สมควรในกรรมนั้น

ข้าพเจ้าขอถามท่านทั้งหลายในธรรมคือสังฆาทิเสส ๑๓ สิกขาบทนั้นว่า “ท่านทั้งหลายบริสุทธิ์แล้วหรือ”

ข้าพเจ้าขอถามเป็นครั้งที่ ๒ ว่า “ท่านทั้งหลายบริสุทธิ์แล้วหรือ”

ข้าพเจ้าขอถามเป็นครั้งที่ ๓ ว่า “ท่านทั้งหลายบริสุทธิ์แล้วหรือ”

ท่านทั้งหลายบริสุทธิ์แล้วในธรรมคือสังฆาทิเสส ๑๓ สิกขาบทนี้ เพราะฉะนั้น จึงนิ่ง ข้าพเจ้าขอถือความนิ่งนั้นเป็นมติอย่างนี้

เตรสกัณฑ์ จบ

รวมสิกขาบทที่มีในสังฆาทิเสสกัณฑ์

สังฆาทิเสสกัณฑ์มี ๑๓ สิกขาบท คือ

๑.	สุกกวิสัฏฐิสิกขาบท	ว่าด้วยการจงใจทำน้ำอสุจิให้เคลื่อน
๒.	กายสังสัคคสิกขาบท	ว่าด้วยการถูกต้องกายกับมาตุคาม
๓.	ทุฏฐุลลวาจาสิกขาบท	ว่าด้วยการพูดเกี้ยวหญิง
๔.	อัตตกามปาริจริยสิกขาบท	ว่าด้วยการให้บำเรอความใคร่ของตน
๕.	สัญจริตตสิกขาบท	ว่าด้วยการชักสื่อ
๖.	กุฏิการสิกขาบท	ว่าด้วยการก่อสร้างกุฏี
๗.	วิหารการสิกขาบท	ว่าด้วยการสร้างวิหาร
๘.	ปฐมทุฏฐุโทสสิกขาบท	ว่าด้วยภิกษุขัดเคืองมีโทสะ สิกขาบทที่ ๑
๙.	ทุติยทุฏฐุโทสสิกขาบท	ว่าด้วยภิกษุขัดเคืองมีโทสะ สิกขาบทที่ ๒
๑๐.	สังฆเภทสิกขาบท	ว่าด้วยการทำสงฆ์ให้แตกกัน
๑๑.	สังฆเภทานุวัตตกสิกขาบท	ว่าด้วยภิกษุประพฤติตามและกล่าวสนับสนุน

ภิกษุผู้ทำสงฆ์ให้แตกกัน

๑๒. ทุพพจสิกขาบท ว่าด้วยภิกษุเป็นคนว่ายาก

๑๓. กุลทูสกสิกขาบท ว่าด้วยภิกษุผู้ประทุษร้ายตระกูล

สังฆาทิเสสกัณฑ์ จบ

๓. อนิยตกัณฑ์

ท่านทั้งหลาย ธรรมคืออนิยต ๒ สิกขาบทเหล่านี้ มาถึงวาระที่จะยกขึ้นแสดงเป็นข้อ ๆ ตามลำดับ

๑. ปฐมอนิยตสิกขาบท
ว่าด้วยการนั่งในที่ลับตากับหญิงสองต่อสอง
เรื่องพระอุทายี

[๔๔๓] สมัยนั้น พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าประทับอยู่ ณ พระเชตวัน อาราม ของอนาถบิณฑิกเศรษฐี เขตกรุงสาวัตถี ครั้งนั้น ท่านพระอุทายีเป็นพระประจำตระกูลในกรุงสาวัตถี ไปมาหาสู่ตระกูลทั้งหลาย สมัยนั้น หญิงสาวตระกูลอุปัฏฐากของท่านพระอุทายีอันมารดาบิดาได้ยกให้ชายหนุ่มตระกูลหนึ่ง เวลาเช้าวันหนึ่ง ท่านพระอุทายีครองอันตรวาสก ถือบาตรและจีวรไปที่ตระกูลนั้น ครั้นถึงแล้วถามชาวบ้านว่า “หญิงสาวชื่อนี้ไปไหน”

ชาวบ้านตอบว่า “เขายกให้ชายหนุ่มตระกูลโน้นไปแล้ว เจ้าข้า”

ตระกูลนั้นก็เป็นอุปัฏฐากของท่านพระอุทายี ท่านจึงไปที่นั้นถามว่า “หญิงสาวชื่อนี้อยู่ไหน”

ชาวบ้านตอบว่า “นางนั่งอยู่ในห้องเจ้าข้า”

ท่านพระอุทายีเข้าไปหาหญิงสาวนั้น นั่งบนอาสนะที่กำบังในที่ลับพอจะทำการได้ เจรจา กล่าวธรรมเหมาะแก่กาลกับหญิงสาวนั้นสองต่อสอง

นางวิสาขามิคารมารดาตำหนิพระอุทายี

สมัยนั้น นางวิสาขามิคารมารดา มีบุตรหลานมาก มีบุตรหลานล้วนไม่มีโรค ได้รับยกย่องว่าเป็นมิ่งมงคล พวกชาวบ้านเชิญนางวิสาขาไปบริโภคเป็นคนแรกในงานบุญ งานมหรสพ งานฉลอง นางวิสาขามิคารมารดาได้รับเชิญไปสู่ตระกูลนั้น นางได้เห็นท่านพระอุทายีนั่งบนอาสนะที่กำบังในที่ลับพอจะทำการได้กับหญิงสาว ครั้นเห็นแล้วจึงกล่าวกับท่านพระอุทายีว่า “พระคุณเจ้า การที่ท่านนั่งบนอาสนะที่กำบังในที่ลับ พอจะทำการได้กับมาตุคามสองต่อสองเช่นนี้ ไม่เหมาะ ไม่สมควร ท่านไม่ปรารถนาด้วยธรรมนั้นก็จริง ถึงอย่างนั้น ชาวบ้านที่ยังไม่เลื่อมใสก็ทำให้ เชื่อยาก”

ท่านพระอุทายี แม้ถูกนางวิสาขาว่ากล่าวตักเตือนก็ไม่เชื่อ

นางวิสาขาจึงออกไปบอกเรื่องนั้นให้ภิกษุทั้งหลายทราบ

บรรดาภิกษุผู้มักน้อยสันโดษ ฯลฯ พากันตำหนิ ประณาม โพนทะนาว่า “ไฉนท่านพระอุทายีจึงนั่งบนอาสนะที่กำบังในที่ลับพอจะทำการได้กับมาตุคามสองต่อสองเล่า” ครั้นภิกษุทั้งหลายตำหนิท่านพระอุทายีโดยประการต่าง ๆ แล้วจึงนำเรื่องนี้กราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ

ทรงประชุมสงฆ์บัญญัติสิกขาบท

ลำดับนั้น พระผู้มีพระภาครับสั่งให้ประชุมสงฆ์เพราะเรื่องนี้เป็นต้นเหตุ ทรงสอบถามท่านพระอุทายีว่า “อุทายี ทราบว่า เธอนั่งบนอาสนะที่กำบังในที่ลับพอจะทำการได้กับมาตุคามสองต่อสอง จริงหรือ” ท่านทูลรับว่า “จริง พระพุทธเจ้าข้า” พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าทรงตำหนิว่า “โมฆบุรุษ การกระทำของเธอไม่สมควร ไม่คล้อยตาม ฯลฯ โมฆบุรุษ ไฉนเธอจึงนั่งบนอาสนะที่กำบังในที่ลับพอจะทำการได้กับมาตุคามสองต่อสองเล่า โมฆบุรุษ การกระทำอย่างนี้มิได้ทำคนที่ยังไม่เลื่อมใสให้เลื่อมใส ฯลฯ” แล้วจึงรับสั่งให้ภิกษุทั้งหลายยกสิกขาบทนี้ขึ้นแสดง ดังนี้

พระบัญญัติ

[๔๔๔] **ก็ ภิกษุใดนั่งบนอาสนะที่กำบังในที่ลับพอจะทำการได้กับมาตุคาม สองต่อสอง อุบาสิกามีวาจาเชื่อถือได้ ได้เห็นภิกษุนั่งกับมาตุคามนั้นแล้วกล่าวโทษด้วยอาบัติอย่างใดอย่างหนึ่ง บรรดาอาบัติ ๓ อย่าง คือ ปาราชิก สังฆาทิเสส หรือปาจิตตีย์ ภิกษุนั้นยอมรับการนั่ง พึงถูกปรับด้วยอาบัติอย่างใดอย่างหนึ่ง บรรดาอาบัติ ๓ อย่าง คือ ปาราชิก สังฆาทิเสส หรือปาจิตตีย์อีกอย่างหนึ่ง อุบาสิกาผู้มีวาจาเชื่อถือได้นั้น กล่าวโทษด้วยอาบัติใด ภิกษุนั้นพึงถูกปรับด้วยอาบัตินั้น อาบัตินี้ชื่อว่า อนิยต**

เรื่องพระอุทายี จบ

สิกขาบทวิภังค์

[๔๔๕] คำว่า **ก็...ใด** คือ ผู้ใด ผู้เช่นใด ฯลฯ นี้ที่พระผู้มีภาคตรัสว่า ก็...ใด

คำว่า **ภิกษุ** มีอธิบายว่า ที่ชื่อว่าภิกษุ เพราะเป็นผู้ขอ ฯลฯ นี้ที่พระผู้มีพระภาคทรงประสงค์เอาว่าภิกษุ ในความหมายนี้

ที่ชื่อว่า **มาตุคาม** ได้แก่ หญิงมนุษย์ ไม่ใช่นางยักษ์ ไม่ใช่นางเปรต ไม่ใช่สัตว์ดิรัจฉานตัวเมีย หญิงมนุษย์นั้นโดยที่สุดกระทั่งเด็กหญิงซึ่งเกิดในวันนั้น หญิงโตกว่านี้ไม่ต้องกล่าวถึง

คำว่า **กับ** คือ โดยความเป็นอันเดียวกัน

คำว่า **สองต่อสอง** ได้แก่ ภิกษุกับมาตุคาม

ที่ชื่อว่า **ที่ลับ** ได้แก่ ที่ลับตาและลับหู ที่ชื่อว่า ที่ลับตา หมายถึง ที่ซึ่งเมื่อบุคคลขยิบตา ยักคิ้วหรือผงกศีรษะขึ้น ใครๆ ก็ไม่สามารถแลเห็นได้ ที่ชื่อว่า ที่ลับหู หมายถึง ที่ซึ่งไม่มีใครสามารถได้ยินถ้อยคำที่พูดกันตามปกติได้

อาสนะที่ชื่อว่า **ที่กำบัง** คือ อาสนะที่กำบังด้วยฝา บานประตู เสื่อลำแพน ม่าน ต้นไม้ เสา หรือพ้อมอย่างใดอย่างหนึ่ง

คำว่า **พอจะทำการได้** คือ อาจจะเสพเมถุนธรรมกันได้

คำว่า **นั่ง** หมายความว่า เมื่อมาตุคามนั่ง ภิกษุนั่งใกล้หรือนอนใกล้ เมื่อภิกษุนั่ง มาตุคามนั่งใกล้หรือนอนใกล้ หรือนั่งทั้งสองคน หรือนอนทั้งสองคน

ที่ชื่อว่า **มีวาจาเชื่อถือได้** ถือ หญิงผู้บรรลุผล[๑] ผู้ตรัสรู้ธรรม ผู้เข้าใจศาสนาดี

ชื่อว่า **อุบาสิกา** ได้แก่ หญิงผู้ถึงพระพุทธเป็นสรณะ ถึงพระธรรมเป็นสรณะ ถึงพระสงฆ์เป็นสรณะ

คำว่า **ได้เห็น** คือ ได้พบ

อุบาสิกามีวาจาเชื่อถือได้ กล่าวโทษด้วยอาบัติอย่างใดอย่างหนึ่ง บรรดา อาบัติ ๓ อย่าง คือ ปาราชิก สังฆาทิเสส หรือปาจิตตีย์ ภิกษุยอมรับการนั่ง พึงถูก ปรับ อาบัติอย่างใดอย่างหนึ่ง บรรดาอาบัติ ๓ อย่าง คือ ปาราชิก สังฆาทิเสส หรือปาจิตตีย์ อีกประการหนึ่ง อุบาสิกาผู้มีวาจาเชื่อถือนั้นกล่าวโทษด้วยอาบัติใด ภิกษุนั้นพึงถูกปรับด้วยอาบัตินั้น

บทภาชนีย์

ปฏิญญาตกรณะ[๒]

เห็นกำลังนั่งเสพเมถุน

[๔๔๖] ถ้าอุบาสิกานั้นกล่าวอย่างนี้ว่า “ดิฉันเห็นพระคุณเจ้ากำลังนั่งเสพเมถุนกับมาตุคาม” และภิกษุนั้นก็ยอมรับการนั่งนั้น พึงปรับตามอาบัติ

ถ้าอุบาสิกานั้นกล่าวอย่างนี้ว่า “ดิฉันเห็นพระคุณเจ้ากำลังนั่งเสพเมถุนกับมาตุคาม” ถ้าภิกษุนั้นกล่าวอย่างนี้ว่า “อาตมานั่งจริง แต่ไม่ได้เสพเมถุนธรรม” พึงปรับอาบัติเพราะนั่ง

ถ้าอุบาสิกานั้นกล่าวอย่างนี้ว่า “ดิฉันเห็นพระคุณเจ้ากำลังนั่งเสพเมถุนกับมาตุคาม” ถ้าภิกษุนั้นกล่าวอย่างนี้ว่า “อาตมาไม่ได้นั่ง แต่นอน” พึงปรับอาบัติเพราะนอน

ถ้าอุบาสิกานั้นกล่าวอย่างนี้ว่า “ดิฉันเห็นพระคุณเจ้ากำลังนั่งเสพเมถุนกับมาตุคาม” ถ้าภิกษุนั้นกล่าวอย่างนี้ว่า “อาตมาไม่ได้นั่ง แต่ยืนอยู่” ไม่พึงปรับอาบัติ

เห็นกำลังนอนเสพเมถุน

[๔๔๗] ถ้าอุบาสิกานั้นกล่าวอย่างนี้ว่า “ดิฉันเห็นพระคุณเจ้ากำลังนอนเสพเมถุนกับมาตุคาม” และภิกษุนั้นยอมรับการนอนนั้น พึงปรับตามอาบัติ

---

[๑] **หญิงผู้บรรลุผล** หมายเอาหญิงผู้ได้โสดาปัตติผลเป็นอย่างต่ำ (ดู วิ.อ. (บาลี) ๒/๔๔๔-๔๔๕/๑๓๕)

[๒] **ปฏิญญาตกรณะ** ชื่ออธิกรณสมถะ(วิธีระงับอธิกรณ์)อย่างหนึ่งที่ให้ปรับอาบัติตามปฏิญญาของจำเลยคือรับว่า ต้องอาบัติใดก็ให้ปรับอาบัตินั้น (วิ.จู. (ไทย) ๖/๒๐๑/๓๑๕)

ถ้าอุบาสิกานั้นกล่าวอย่างนี้ว่า “ดิฉันเห็นพระคุณเจ้ากำลังนอนเสพเมถุนกับมาตุคาม” ถ้าภิกษุนั้นกล่าวอย่างนี้ว่า “อาตมานอนจริง แต่ไม่ได้เสพเมถุน” พึงปรับอาบัติเพราะนอน

ถ้าอุบาสิกานั้นกล่าวอย่างนี้ว่า “ดิฉันเห็นพระคุณเจ้ากำลังนอนเสพเมถุนกับมาตุคาม” ถ้าภิกษุนั้นกล่าวอย่างนี้ว่า “อาตมาไม่ได้นอน แต่นั่งอยู่” พึงปรับอาบัติเพราะนั่ง

ถ้าอุบาสิกานั้นกล่าวอย่างนี้ว่า “ดิฉันเห็นพระคุณเจ้ากำลังนอนเสพเมถุนกับมาตุคาม” ถ้าภิกษุนั้นกล่าวอย่างนี้ว่า “อาตมาไม่ได้นอน แต่ยืนอยู่” ไม่พึงปรับอาบัติ

เห็นกำลังนั่งถูกต้องกาย

[๔๔๘] ถ้าอุบาสิกานั้นกล่าวอย่างนี้ว่า “ดิฉันเห็นพระคุณเจ้ากำลังนั่งถูกต้องกายกับมาตุคาม” และภิกษุนั้นยอมรับการนั่งนั้น พึงปรับตามอาบัติ

ถ้าอุบาสิกานั้นกล่าวอย่างนี้ว่า “ดิฉันเห็นพระคุณเจ้ากำลังนั่งถูกต้องกายกับมาตุคาม” ถ้าภิกษุนั้นกล่าวอย่างนี้ว่า “อาตมานั่งจริง แต่ไม่ได้ถูกต้องกาย” พึงปรับอาบัติเพราะการนั่ง ฯลฯ “อาตมาไม่ได้นั่ง แต่นอนอยู่” พึงปรับอาบัติเพราะนอน ฯลฯ “อาตมาไม่ได้นั่ง แต่ยืนอยู่” ไม่พึงปรับอาบัติ

เห็นกำลังนอนถูกต้องกาย

ถ้าอุบาสิกานั้นกล่าวอย่างนี้ว่า “ดิฉันเห็นพระคุณเจ้ากำลังนอนถูกต้องกายกับมาตุคาม” และภิกษุนั้นยอมรับการนอนนั้น พึงปรับตามอาบัติ

ถ้าอุบาสิกานั้นกล่าวอย่างนี้ว่า “ดิฉันเห็นพระคุณเจ้ากำลังนอนถูกต้องกายกับมาตุคาม” ถ้าภิกษุกล่าวอย่างนี้ว่า “อาตมานอนจริง แต่ไม่ได้ถูกต้องกาย” พึงปรับอาบัติเพราะนอน ฯลฯ “อาตมาไม่ได้นอนแต่นั่งอยู่” พึงปรับอาบัติเพราะนั่ง ฯลฯ “อาตมาไม่ได้นอน แต่ยืนอยู่” ไม่พึงปรับอาบัติ

เห็นนั่งในที่ลับ

[๔๔๙] ถ้าอุบาสิกานั้นกล่าวอย่างนี้ว่า “ดิฉันเห็นพระคุณเจ้านั่งบนอาสนะที่กำบังในที่ลับพอจะทำการได้กับมาตุคามสองต่อสอง” และภิกษุนั้นยอมรับการนั่งนั้น พึงปรับอาบัติเพราะนั่ง ฯลฯ “อาตมาไม่ได้นั่ง แต่นอนอยู่” พึงปรับอาบัติเพราะนอน ฯลฯ “อาตมาไม่ได้นั่ง แต่ยืนอยู่” ไม่พึงปรับอาบัติ

เห็นนอนในที่ลับ

[๔๕๐] ถ้าอุบาสิกานั้นกล่าวอย่างนี้ว่า “ดิฉันเห็นพระคุณเจ้านอนบนอาสนะ ที่กำบังในที่ลับพอจะทำการได้กับมาตุคามสองต่อสอง” และภิกษุนั้นยอมรับการ นอนนั้น พึงปรับอาบัติเพราะนอน ฯลฯ “อาตมาไม่ได้นอน แต่นั่งอยู่” พึงปรับอาบัติ เพราะนั่ง ฯลฯ “อาตมาไม่ได้นอน แต่ยืนอยู่” ไม่พึงปรับอาบัติ

คำว่า อนิยต คือ ไม่แน่ว่าจะเป็นปาราชิก เป็นสังฆาทิเสส หรือเป็นปาจิตตีย์

[๔๕๑] ภิกษุยอมรับการไป ยอมรับการนั่ง ยอมรับอาบัติ พึงปรับตามอาบัติ

ภิกษุยอมรับการไป ไม่ยอมรับการนั่ง ยอมรับอาบัติ พึงปรับตามอาบัติ
ภิกษุยอมรับการไป ยอมรับการนั่ง ไม่ยอมรับอาบัติ พึงปรับอาบัติเพราะนั่ง
ภิกษุยอมรับการไป ไม่ยอมรับการนั่ง ไม่ยอมรับอาบัติ ไม่พึงปรับอาบัติ
ภิกษุไม่ยอมรับการไป ยอมรับการนั่ง ยอมรับอาบัติ พึงปรับตามอาบัติ
ภิกษุไม่ยอมรับการไป ไม่ยอมรับการนั่ง ยอมรับอาบัติ พึงปรับตามอาบัติ
ภิกษุไม่ยอมรับการไป ยอมรับการนั่ง ไม่ยอมรับอาบัติ พึงปรับอาบัติเพราะนั่ง
ภิกษุไม่ยอมรับการไป ไม่ยอมรับการนั่ง ไม่ยอมรับอาบัติ ไม่พึงปรับอาบัติ

ปฐมอนิยตสิกขาบท จบ

๒. ทุติยอนิยตสิกขาบท
ว่าด้วยการนั่งในที่ลับหูกับหญิงสองต่อสอง
เรื่องพระอุทายี

[๔๕๒] สมัยนั้น พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าประทับอยู่ ณ พระเชตวัน อารามของอนาถบิณฑิกเศรษฐี เขตกรุงสาวัตถี ครั้งนั้น ท่านพระอุทายีคิดว่า “พระผู้มีพระภาคทรงห้ามการนั่งบนอาสนะที่กำบังในที่ลับพอจะทำการได้กับมาตุคามสองต่อสอง” จึงนั่งเจรจา กล่าวธรรมเหมาะแก่กาลกับหญิงสาวคนเดิม

นางวิสาขามิคารมารดาตำหนิพระอุทายี

แม้ครั้งที่ ๒ นางวิสาขามิคารมารดาได้รับเชิญไปสู่ตระกูลนั้น ได้เห็นท่านพระ อุทายีนั่งในที่ลับกับหญิงสาวสองต่อสอง จึงกล่าวกับท่านพระอุทายีว่า “พระคุณเจ้า การที่ท่านนั่งในที่ลับกับหญิงสาวเช่นนี้ ไม่เหมาะ ไม่สมควร ท่านไม่ปรารถนาเมถุนก็จริง ถึงอย่างนั้น ชาวบ้านที่ยังไม่เลื่อมใสก็จะทำให้เชื่อยาก”

ท่านพระอุทายีถูกนางวิสาขาว่ากล่าวตักเตือนก็ไม่เชื่อ

นางวิสาขาจึงออกไปบอกเรื่องนั้นให้ภิกษุทั้งหลายทราบ

บรรดาภิกษุผู้มักน้อย ฯลฯ พากันตำหนิ ประณาม โพนทะนาว่า “ไฉนท่านพระอุทายีจึงนั่งในที่ลับกับหญิงสาวสองต่อสองเล่า” ครั้นภิกษุทั้งหลายตำหนิท่านพระอุทายีโดยประการต่าง ๆ แล้วจึงนำเรื่องนี้กราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ

ทรงประชุมสงฆ์บัญญัติสิกขาบท

ลำดับนั้น พระผู้มีพระภาครับสั่งให้ประชุมสงฆ์เพราะเรื่องนี้เป็นต้นเหตุ ทรงสอบถามท่านพระอุทายีว่า “อุทายี ทราบว่า เธอนั่งในที่ลับกับหญิงสาวสองต่อสอง จริงหรือ” ท่านทูลรับว่า “จริง พระพุทธเจ้าข้า” พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าทรงตำหนิว่า “โมฆบุรุษ ไฉนเธอจึงนั่งในที่ลับกับหญิงสาวสองต่อสองเล่า โมฆบุรุษ การกระทำ อย่างนี้มิได้ทำคนที่ยังไม่เลื่อมใสให้เลื่อมใส ฯลฯ” แล้วจึงรับสั่งให้ภิกษุทั้งหลาย ยกสิกขาบทนี้ขึ้นแสดง ดังนี้

พระบัญญัติ

[๔๕๓] **ก็ สถานที่ไม่ใช่อาสนะที่กำบัง ไม่พอจะทำการได้ แต่เป็นสถานที่พอจะพูดเกี้ยวมาตุคามด้วยวาจาชั่วหยาบได้ ก็ภิกษุใดนั่งบนอาสนะเช่นนั้น ในที่ลับกับมาตุคามสองต่อสอง อุบาสิกามีวาจาเชื่อถือได้ ได้เห็นภิกษุนั่งกับ มาตุคามนั้นแล้วกล่าวโทษด้วยอาบัติอย่างใดอย่างหนึ่ง บรรดาอาบัติ ๒ อย่าง คือ สังฆาทิเสส หรือปาจิตตีย์ ภิกษุยอมรับการนั่ง พึงถูกปรับด้วยอาบัติอย่างใดอย่างหนึ่ง บรรดาอาบัติ ๒ อย่าง คือ สังฆาทิเสส หรือปาจิตตีย์ อีก อย่างหนึ่ง อุบาสิกาผู้มีวาจาเชื่อถือได้นั้นกล่าวโทษด้วยอาบัติใด ภิกษุนั้นพึงถูกปรับด้วยอาบัตินั้น อาบัตินี้ชื่อว่า อนิยต**

เรื่องพระอุทายี จบ

สิกขาบทวิภังค์

[๔๕๔] คำว่า **ก็ สถานที่ไม่ใช่อาสนะที่กำบัง** อธิบายว่า อาสนะเปิดเผยคือที่ไม่ได้กำบังด้วยฝา บานประตู เสื่อลำแพน ม่านบัง ต้นไม้ เสา หรือพ้อมอย่างใดอย่างหนึ่ง

คำว่า **ไม่พอจะทำการได้** คือ ไม่อาจจะเสพเมถุนกันได้

คำว่า แต่เป็นสถานที่พอจะพูดเกี้ยวมาตุคามด้วยวาจาชั่วหยาบได้ คือ อาจพูดเกี้ยวมาตุคามด้วยคำชั่วหยาบ

คำว่า **ก็... ใด** คือ ผู้ใด ผู้เช่นใด ฯลฯ นี้ที่พระผู้มีพระภาคตรัสเรียกว่า ก็...ใด

คำว่า **ภิกษุ** มีอธิบายว่า ชื่อว่าภิกษุ เพราะเป็นผู้ขอ ฯลฯ นี้ที่พระผู้มีพระภาคทรงประสงค์เอาว่าภิกษุ ในความหมายนี้

คำว่า **บนอาสนะเช่นนั้น** คือ บนอาสนะเห็นปานนั้น

ที่ชื่อว่า **มาตุคาม** ได้แก่ หญิงมนุษย์ ไม่ใช่นางยักษ์ ไม่ใช่นางเปรต ไม่ใช่สัตว์ดิรัจฉานตัวเมีย แต่เป็นหญิงที่รู้เดียงสา สามารถรับรู้ถ้อยคำสุภาษิต ทุพภาษิต คำหยาบและคำสุภาพ

คำว่า **กับ** คือ โดยความเป็นอันเดียวกัน

คำว่า **สองต่อสอง** ได้แก่ ภิกษุกับมาตุคาม

ที่ชื่อว่า **ที่ลับ** ได้แก่ ที่ลับตาและลับหู ที่ชื่อว่า ที่ลับตา หมายถึง สถานที่ซึ่งเมื่อบุคคลขยิบตา ยักคิ้ว หรือผงกศีรษะขึ้นใครๆ ก็ไม่สามารถเห็นได้ ที่ชื่อว่า ที่ลับหู หมายถึง ที่ซึ่งไม่มีใครสามารถได้ยินถ้อยคำที่พูดกันตามปกติได้

คำว่า **นั่ง** หมายความว่า เมื่อมาตุคามนั่ง ภิกษุนั่งใกล้หรือนอนใกล้ เมื่อภิกษุนั่ง มาตุคามนั่งใกล้หรือนอนใกล้ หรือนั่งทั้งสองคน หรือนอนทั้งสองคน

อุบาสิกาชื่อว่า **มีวาจาเชื่อถือได้** คือ หญิงผู้บรรลุผล ผู้ตรัสรู้ธรรม ผู้เข้าใจศาสนาดี

ที่**ชื่อว่า อุบาสิกา** ได้แก่ หญิงผู้ถึงพระพุทธเป็นสรณะ ถึงพระธรรมเป็นสรณะ ถึงพระสงฆ์เป็นสรณะ

คำว่า **ได้เห็น** คือ ได้พบ

อุบาสิกามีวาจาเชื่อถือได้ กล่าวโทษด้วยอาบัติอย่างใดอย่างหนึ่ง บรรดาอาบัติ ๒ อย่าง คือ สังฆาทิเสส หรือปาจิตตีย์ ภิกษุยอมรับการนั่ง พึงถูกปรับอาบัติอย่างใด อย่างหนึ่ง บรรดาอาบัติ ๒ อย่าง คือ สังฆาทิเสส หรือปาจิตตีย์ อีกประการหนึ่ง อุบาสิกาผู้มีวาจาเชื่อถือได้นั้น กล่าวโทษด้วยอาบัติใด ภิกษุนั้น พึงถูกปรับด้วย อาบัตินั้น

บทภาชนีย์

ปฏิญญาตกรณะ

เห็นกำลังนั่งถูกต้องกาย

[๔๕๕] ถ้าอุบาสิกานั้นกล่าวอย่างนี้ว่า “ดิฉันเห็นพระคุณเจ้ากำลังนั่งถูกต้องกายกับมาตุคาม” และภิกษุนั้นก็ยอมรับการนั่ง พึงปรับตามอาบัติ

ถ้าอุบาสิกานั้นกล่าวอย่างนี้ว่า “ดิฉันเห็นพระคุณเจ้ากำลังนั่งถูกต้องกายกับมาตุคาม” ถ้าภิกษุนั้นกล่าวอย่างนี้ว่า “อาตมานั่งจริง แต่ไม่ได้ถูกต้องกาย” พึงปรับอาบัติเพราะนั่ง

ถ้าอุบาสิกานั้นกล่าวอย่างนี้ว่า “ดิฉันเห็นพระคุณเจ้ากำลังนั่งถูกต้องกายกับมาตุคาม” ถ้าภิกษุนั้นกล่าวอย่างนี้ว่า “อาตมาไม่ได้นั่ง แต่นอนอยู่” พึงปรับอาบัติเพราะนอน

ถ้าอุบาสิกานั้นกล่าวอย่างนี้ว่า “ดิฉันเห็นพระคุณเจ้ากำลังนั่งถูกต้องกายกับมาตุคาม” ถ้าภิกษุนั้นกล่าวอย่างนี้ว่า “อาตมาไม่ได้นั่ง แต่นอนอยู่” ไม่พึงปรับอาบัติ

เห็นกำลังนอนถูกต้องกาย

ถ้าอุบาสิกานั้นกล่าวอย่างนี้ว่า “ดิฉันเห็นพระคุณเจ้ากำลังนอนถูกต้องกายกับ มาตุคาม” และภิกษุนั้นยอมรับการนอนนั้น พึงปรับตามอาบัติ ฯลฯ “อาตมานอนจริง แต่ไม่ได้ถูกต้องกาย” พึงปรับอาบัติเพราะนอน ฯลฯ “อาตมาไม่ได้นอน แต่นั่งอยู่” พึงปรับอาบัติเพราะนั่ง ฯลฯ “อาตมาไม่ได้นอน แต่ยืนอยู่” ไม่พึงปรับอาบัติ

ได้ยินกำลังนั่งพูดเกี้ยว

ถ้าอุบาสิกานั้นกล่าวอย่างนี้ว่า “ดิฉันได้ยินพระคุณเจ้ากำลังนั่งพูดเกี้ยว มาตุคามด้วยวาจาชั่วหยาบ” และภิกษุนั้นยอมรับการนั่ง พึงปรับตามอาบัติ

ถ้าอุบาสิกานั้นกล่าวอย่างนี้ว่า “ดิฉันได้ยินพระคุณเจ้ากำลังนั่งพูดเกี้ยวมาตุคามด้วยวาจาชั่วหยาบ” ถ้าภิกษุนั้นกล่าวอย่างนี้ว่า “อาตมานั่งจริง แต่ไม่ได้พูดเกี้ยวหญิงด้วยวาจาชั่วหยาบ” พึงปรับอาบัติเพราะนั่ง ฯลฯ “อาตมาไม่ได้นั่ง แต่นอนอยู่” พึงปรับอาบัติเพราะนอน ฯลฯ “อาตมาไม่ได้นั่ง แต่ยืนอยู่” ไม่พึงปรับอาบัติ

ได้ยินกำลังนอนพูดเกี้ยว

ถ้าอุบาสิกานั้นกล่าวอย่างนี้ว่า “ดิฉันได้ยินพระคุณเจ้ากำลังนอนพูดเกี้ยว มาตุคามด้วยวาจาชั่วหยาบ” และภิกษุนั้นยอมรับการนอน พึงปรับตามอาบัติ ฯลฯ “อาตมานอนจริง แต่ไม่ได้พูดเกี้ยวมาตุคาม

ด้วยวาจาชั่วหยาบ” พึงปรับอาบัติเพราะนอน ฯลฯ “อาตมาไม่ได้นอน แต่นั่งอยู่” พึงปรับอาบัติเพราะนั่ง ฯลฯ “อาตมาไม่ได้นอน แต่ยืนอยู่” ไม่พึงปรับอาบัติ

เห็นนั่งในที่ลับ

[๔๕๖] ถ้าอุบาสิกานั้นกล่าวอย่างนี้ว่า “ดิฉันเห็นพระคุณเจ้านั่งในที่ลับกับมาตุคามสองต่อสอง” และภิกษุนั้นก็ยอมรับการนั่ง พึงปรับอาบัติเพราะนั่ง ฯลฯ “อาตมาไม่ได้นั่ง แต่นอนอยู่” พึงปรับอาบัติเพราะนอน ฯลฯ “อาตมาไม่ได้นั่ง แต่ยืนอยู่” ไม่พึงปรับอาบัติ

เห็นนอนในที่ลับ

ถ้าอุบาสิกานั้นกล่าวอย่างนี้ว่า “ดิฉันเห็นพระคุณเจ้านอนในที่ลับกับมาตุคาม สองต่อสอง” และภิกษุนั้นยอมรับการนอน พึงปรับอาบัติเพราะนอน ฯลฯ “อาตมาไม่ได้นอน แต่นั่งอยู่” พึงปรับอาบัติเพราะนั่ง ฯลฯ “อาตมาไม่ได้นอน แต่ยืนอยู่” ไม่พึงปรับอาบัติ

คำว่า แม้นี้ พระผู้มีพระภาคตรัสเทียบสิกขาบทก่อน

คำว่า อนิยต คือ ไม่แน่ว่าจะเป็นสังฆาทิเสส หรือเป็นปาจิตตีย์

[๔๕๗] ภิกษุยอมรับการไป ยอมรับการนั่ง ยอมรับอาบัติ พึงปรับตามอาบัติ

ภิกษุยอมรับการไป ไม่ยอมรับการนั่ง ยอมรับอาบัติ พึงปรับตามอาบัติ

ภิกษุยอมรับการไป ยอมรับการนั่ง ไม่ยอมรับอาบัติ พึงปรับอาบัติเพราะการนั่ง

ภิกษุยอมรับการไป ไม่ยอมรับการนั่ง ไม่ยอมรับอาบัติ ไม่พึงปรับอาบัติ

ภิกษุไม่ยอมรับการไป ยอมรับการนั่ง ยอมรับอาบัติ พึงปรับตามอาบัติ

ภิกษุไม่ยอมรับการไป ไม่ยอมรับการนั่ง ยอมรับอาบัติ พึงปรับตามอาบัติ

ภิกษุไม่ยอมรับการไป ยอมรับการนั่ง ไม่ยอมรับอาบัติ พึงปรับอาบัติเพราะการนั่ง

ภิกษุไม่ยอมรับการไป ไม่ยอมรับการนั่ง ไม่ยอมรับอาบัติ ไม่พึงปรับอาบัติ

ทุติยอนิยตสิกขาบท จบ

บทสรุป

[๔๕๘] ท่านทั้งหลาย ธรรมคืออนิยต ๒ สิกขาบท ข้าพเจ้ายกขึ้นแสดงแล้ว

ข้าพเจ้าขอถามท่านทั้งหลายในธรรมคืออนิยต ๒ สิกขาบทนั้นว่า “ท่าน ทั้งหลายบริสุทธิ์แล้วหรือ”

ข้าพเจ้าขอถามเป็นครั้งที่ ๒ ว่า “ท่านทั้งหลายบริสุทธิ์แล้วหรือ”

ข้าพเจ้าขอถามเป็นครั้งที่ ๓ ว่า “ท่านทั้งหลายบริสุทธิ์แล้วหรือ”

ท่านทั้งหลายบริสุทธิ์แล้วในธรรมคืออนิยต ๒ สิกขาบทนี้ เพราะฉะนั้นจึงนิ่ง ข้าพเจ้าขอถือความนิ่งนั้นเป็นมติอย่างนี้

รวมสิกขาบทที่มีในอนิยตกัณฑ์

อนิยตกัณฑ์มี ๒ สิกขาบท คือ

๑. ปฐมอนิยตสิกขาบท ว่าด้วยการนั่งในที่ลับตากับหญิงสองต่อสอง

๒. ทุติยอนิยตสิกขาบท ว่าด้วยการนั่งในที่ลับหูกับหญิงสองต่อสอง

พระพุทธเจ้าผู้ประเสริฐและผู้มีความคงที่ ทรงบัญญัติไว้ดีแล้ว

อนิยตกัณฑ์ จบ